LEYLÂ VÜ MECNÛN

HAMDULLÂH HAMDÎ

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 153

Edebiyat ve Sanat Serisi	: 33
Kitabın Adı	: LEYLÂ VÜ MECNÛN
Müellifi	: Hamdullâh Hamdî (ö. 909/1503)
Özgün Dili	: Osmanlı Türkçesi
Giriş	: Prof. M. Uğur Derman
Hazırlayan	: Doç. Dr. Güler Doğan Averbek İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Öğr. Üyesi
Son Okuma	: Uğur Öztürk, Yazma Eser Uzmanı
Arşiv Kayıt	: Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168
Kapak Görseli	: Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168
Yapım	: Yüksel Yücel
Baskı	: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş. Dudullu OSB 1. Cadde No. 16 Ümraniye / İstanbul Tel: 444 44 03 www.bilnet.net.tr / Sertifika No. 42716
Baskı Yeri ve Yılı	: İstanbul 2020
Baskı Miktarı	: 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Hamdullâh Hamdî
Leylâ vü Mecnûn

1. Edebiyat, 2. Türk Edebiyatı, 3. Mesnevi, 4. Osmanlı Şiiri, 5. Hamdullâh Hamdî, 6. Şeyh Hamdullâh
ISBN: 978-975-17-4566-8

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

LEYLÂ VÜ MECNÛN

(İNCELEME – METİN – TIPKIBASIM)

HAMDULLÂH HAMDÎ
(ö. 1503)

Hazırlayan
Güler Doğan Averbek

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslâm ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşâ edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

Hüseyin Averbek'in aziz
hatırasına

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 4
KISALTMALAR 11
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 12
ÖNSÖZ 13
GİRİŞ 17
Şeyh Hamdullâh 17
İNCELEME 21
İslâmî Edebiyatta Leylâ ve Mecnûn Anlatısı 21
Hamdullâh Hamdî'nin Hayatı 24
Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisi 24
Mesnevinin Özeti 26
Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisinin Nüshaları 33
Şeyh Hamdullâh Nüshası 35
ŞH ve HM Nüshalarının İlişkisi 41
ŞH Nüshasının Diğer Nüshalara Göre Konumu 45
ŞH Nüshasının İmlâsına Dair Tespitler 49
Metin Hazırlanırken Takip Edilen Yöntem 60
KAYNAKÇA 63

LEYLÂ VÜ MECNÛN

Kitāb-ı Leylī-i Mecnūn-ı Ḥamdī 67
Münācāt-ı Ḳāḍi'l-Ḥācāt 70
Naʿt-i Seyyidi'l-Mürselīn ʿAleyhi's-selām 73
Ṣıfat-ı Miʿrāc-ı Nebī ʿAleyhi's-selām 76
Medḥ-i Muḳaffā li-Seyyidi'l-Enbiyā ʿAleyhi's-selām 79
Terġīb-i ʿIşḳ-ı Dil-ārā vü Ḥʷānden-i Ḳıṣṣa-i Ġuṣṣa-i Mecnūn u Leylā 81
Meṣel 82
ʿIşḳ-ı Mecnūn ʿAyān Olup Leylāy[ı] Andan Nihān İtdükleridür 90
Mecnūn Firāḳ-ı Leylīde Āh u Fiġān-ile Gezdügi ve
Mülāḳāt-ı Leylāya Bahāne Düzdügidür 94

Ġazel-i Münāsib 96
Meşnevī 97
Peder-i Mecnūn Anuñ ʿĀşıḳ Olduġından Āgāh Olduġıdur 99
Pend-i Peder-i Mecnūn 102
Cevāb-dāden-i Mecnūn Peder-rā 105
Mecnūnuñ Sevdā-yı Leylāda Baʿżı Ser-güẕeştinüñ Beyānındadur 108
Meşnevī 108
Ġazel-i Münāsib 109
Ṣıfat-ı Rūz Mecnūn-ı pür-sūz Kūy-ı yāre Varup Muḫāṭabe-i Yār ve Müşāhede-i Dīdār İtdügidür 109
Ḥikāyet-i Münāsib 110
Ġazel-i Münāsib 112
Peder-i Mecnūn Sādāt-ı Benī ʿĀmirle Leylāya Varup Nevmīd Döndükleridür 113
Mecnūnuñ Ḥasret-i Leylāda Olan Zārıdur ve Vaḳt-i Leyl ü Nehārıdur 120
Ġazel-i Münāsib 121
Meşnevī 121
Mecnūnı Atası ʿIşḳdan Ḫalāṣ içün Kaʿbetu'llāha İletdügidür 125
Ḳavl-i Mecnūn-ı ʿĀmirī 128
Peder Mecnūnı ʿIşḳdan Ḫalāṣ içün ʿĀbid Ḥużūrına İletdügidür 130
İhlāk-ı Mecnūna Ḳavm-i Leylā Ḳaṣd İtdükleridür 134
Ġazel-i Münāsib 139
Meşnevī 140
Pend-i Peder-i Mecnūn 141
Cevāb-ı Mecnūn 144
Meşnevī 146
Ġazel-i münāsib 148
Aḥvāl-i Leylī 149
Ṣıfat-ı Bahār [u] Serv-i Ḫırāmān Leylī Teferrüce Naḫlistāna Gitdügidür 154
İbni's-Selām Leylāyı Atasından Dileyüp Ol Defʿa Nā-murād Olduġıdur 160
Ġazel-i Münāsib 169

Meşnevī 170
Mecnūn Nevfele İbrām İdüp Vaṣl-ı Yāre İḳdām İtdügidür 171
Ġazel-i Münāsib 172
Nevfel Mecnūn-ı pür-şevḳ içün Ḳabīle-i Leylāyile Muḳātele ve Muḥārebe İtdügidür 172
İkinci Defʿa Nevfel Ḳabīle-i Leylāyile Ceng İtdügidür 182
Ḥikāyet 189
Mecnūn Ṣayyāddan Āhūlar Alup Āzād İtdügidür 191
Mecnūn Dāmdan Yaban Ṣıġırını Āzād İtdügidür 194
Mecnūn Sāye-i Dıraḫtda Zāġ-ı Siyāha Ḫiṭāb İtdügidür 198
Mecnūnı Bir ʿAvret Bend-ile Ḫar-gāh-ı Leylāya İletdügidür 201
Leylāyı Atası İbni's-Selāma Nikāḥ İtdügidür 206
Mecnūn Leylānuñ Ere Varduġın İşidüp Yanduġıdur 215
Ġazel-i Münāsib 219
Mecnūn Leylāya Şikāyet-nāme Gönderdügidür 220
Ġazel-i Münāsib 225
Meşnevī 225
Cevāb-nāme-i Leylā 226
Yārān Mecnūnı Faṣl-ı Bahārda Göre Varduḳlarıdur 229
Mecnūn-ı Ḫayrān İmtidād-ı Şeb-i Hicrāndan Nālān Olduġıdur 233
Peder-i Mecnūn Anı Arayu Varduġıdur 237
Mecnūn Atasına İʿtiẕār İtdügidür 243
Pederi Mecnūnı Vidāʿ İdüp Evine Varup Vefāt İtdügidür 245
Mecnūn Vefāt-ı Pederden Āgāh Olduġıdur 248
Mecnūnuñ Vaḥşī ile Beyā[bā]nda Zindegānesi Ṣıfatıdur 252
Ḥikāyet-i Münāsib 255
Ṣıfat-ı Şeb ve Kevākib-i ʿĀlem-efrūz-ı ʿĀşıḳ Aʿnī Mecnūn-ı pür-sūzuñ Ḫiṭābıdur 258
Mecnūna Leylādan Ḫaber Gelüp ʿAḳl ʿĀleminden Bī-ḫaberliġidür 261
Cevāb-nāme-i Mecnūn 270
Mecnūn-ile Leylānuñ Meşhūr Muʿāmelesidür ki Ẕikr Olınur 272
Selīm ʿĀmirī ki Mecnūnuñ Ṭayısıdur Göre Gelüp Māderini Mecnūna Getürdügidür 274
Ḥikāyet-i Münāsib 277

Mecnūn Ḥużūr-ı Leylāda bī-müşāhede Ebyāt Oḳuduġıdur 281
Ġazel-i Münāsib 287
Meṣnevī 288
Selām-ı Baġdādī Mecnūnı Göre Geldügidür 290
Taʿrīf-i Mecnūn 298
Ḥikāyet-i Münāsib 299
Ġazel-i Münāsib 301
Dāstān-ı Zeyd ü Zeyneb ve Zeydüñ Mecnūn Ḥaḳḳında Vefā-dārluġıdur 302
İbni's-Selāmuñ Vefāt İtdügidür 309
Ṣıfat Zeyd Mecnūna Leylānuñ Eri Öldüġin Muştuladuġıdur 312
Ġazel-i Münāsib 313
Meṣnevī 314
Ḥaḳ Teʿālāya Leylānuñ Niyāzıdur ve Gice Ẓulmetinden Şikāyetidür 317
Mecnūn ve Leylī be-şarṭ-ı ʿİṣmet Mülāḳāt ve Müṣāḥabet İtdükleridür 318
Ġazel-i Münāsib 324
Meṣnevī 324
Ġazel-i Münāsib 325
Meṣnevī 325
Ṣıfat-ı Ḫazān ve Vefāt-ı Leylī 326
Mecnūnuñ Ṣıfat-ı Vefāt-ı Leylādan Ḫaber-dār Olup Zārī İtdüġidür 333
Ġazel-i Münāsib 339
Meṣnevī 339
Mecnūnuñ Türbe-i Leylāda Vefāt İtdügidür Seḳa'llāhu Ṣerāhu 340
Rivāyet-i Te'dīb-i Te'yīd-i Ḥikāyet ve Ḫātime-i Kitāb 350
Münācāt-ı Muṣannif 351
TIPKIBASIM 355

KISALTMALAR

AE1	Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum 1664
AE2	Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum 1665
age	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
agt	adı geçen tez
AÖ	Milli Kütüphane, Adnan Ötüken 186
BL	British Library, Or. 1163
BN1	Bibliotheque Nationale, Turc 334
BN2	Bibliotheque Nationale, Turc 366
BN3	Bibliotheque Nationale, Supplément turc 391
BoL	Bodleian Kütüphanesi, Or. 51
c.	cilt
DTCF	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Müteferrik 180
FB	Milli Kütüphane, FB 347
G	Gazel
HM	Harvard Arts Museum, 1985.212
İÜ	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 800
K	Kaside
MK	Milli Kütüphane, A 5675
MMK	Mısır Milli Kütüphanesi, Edeb-i Türkî Talat 118
OR	Avusturya Milli Kütüphanesi, Cod. Mixt. 1308
s.	sayfa
SK	Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya 3901/2
SP	Rusya İlimler Akademisi-St. Petersburg Şarkiyat Yazmaları Enstitüsü Kütüphanesi, B 276
ŞH	Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā, e	ش	ş
ء	’	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ, ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	‘
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ى	y, ı, i, ī

ÖNSÖZ

Türk edebiyatında Leylâ ve Mecnûn hikâyesi pek çok şair tarafından mesnevi formunda nazmedilmiştir. Bunlar arasında Fuzûlî'den sonra belki en çok okunan ve bilineni ise Hamdullâh Hamdî'ye aittir.

Bu çalışmanın amacı Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, eserleri ve *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında kapsamlı bir değerlendirme sunmak değildir. Tezkire sahiplerinin olduğu kadar Evliya Çelebi'nin de ilgisini çekmeyi başaran Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, daha önce Ali Emre Özyıldırım tarafından yayına hazırlanan divanı ve Süleyman Eroğlu tarafından hazırlanan *Ahmediye* adlı mesnevisi vesilesiyle ayrıntılı olarak ele alınmış ve her iki çalışmada Hamdî'nin eserlerine dair malûmat verilmiştir. *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında ise 1960 yılında Gönül Alpay tarafından mezuniyet tezi, 1982 yılında Zülfi Güler tarafından doktora tezi hazırlanmış; bu tezlerden özellikle ikincisinde mesnevi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca Agâh Sırrı Levend'in *Leylâ vü Mecnûn* mesnevileri hakkındaki çalışmasında ve Ali Nihad Tarlan'ın *Leylâ vü Mecnûn*'u konu edinen doktora tezinde Hamdî'nin eseri hakkında malûmat yer almıştır. Bu sebeple elinizdeki çalışma, *Leylâ vü Mecnûn* metnine odaklanmaktadır. Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, eserleri ve mesnevisi hakkında ise özet mahiyetinde bilgi verilmiştir.

Daha önceki çalışmalarda ve bizim çalışmalarımız esnasında Hamdî'nin bu eserinin 18 farklı nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüshalar arasında, 2019 senesi yaz aylarında Berlin Devlet Kütüphanesindeki kayıtsız Türkçe yazmaların tespit fişlerini oluştururken bulduğumuz *Leylâ vü Mecnûn* nüshası, iki açıdan önemlidir. Bunlardan ilki yazmanın istinsah tarihinin, telif tarihi ile aynı olmasıdır. Şu ana kadar Hamdullâh Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında yapılan çalışmalarda herhangi bir nüshanın bu tarihe aidiyeti tespit edilemediğinden bu başlı başına büyük bir haberdir. Çalışmalarımız neticesinde bu tarihe ait bir başka nüshanın var olma ihtimali de gündeme gelmiştir. HM nüshası olarak adlandırdığımız bu nüshanın, büyük bir ihtimalle Berlin nüshasının istinsahına esas teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

Berlin nüshasını, metinden bağımsız olarak önemli kılan ikinci husus ise nüshanın, Türk hat sanatının dâhi sanatkârı ve öncüsü Şeyh Hamdullâh tarafından istinsah edilmiş olmasıdır. Yazmanın istinsah tarihinin, Şeyh Hamdullâh'ın olgunluk çağına denk gelmesi ve nüshada bu durumun sarahaten görülmesi ise bu şaheserin daha fazla gizli kalmasına mâni oldu. Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, farklı iki teze konu olmasına rağmen metni henüz neşredilmeyen *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisini, tıpkıbasımı ile birlikte yayınlama fikri ortaya çıktı. Böylelikle hem Hamdullâh Hamdî'nin eseri kitlelere ulaşabilecek hem Şeyh Hamdullâh'ın bu eşsiz istinsahı sanatseverler ile buluşabilecekti. 2020 senesinin, Şeyh Hamdullâh'ın vefatının 500. yılına tesadüf etmesi ise ayrı bir sürpriz oldu.

Bilindiği kadarıyla Şeyh Hamdullâh din dışı çok fazla eser istinsah etmemiştir. Bu türden istinsahlarının arasında Türkçe edebî metin ise, bugünkü bilgimize göre, yoktur. Söz konusu yazma bu açıdan da önem kazanmaktadır. Bu neşir, henüz başka örnek tespit edilememiş olması sebebiyle, erken dönem hattatlarının manzum Türkçe metinlerin imlâsında karşılaştıkları sorunlara örnekler ihtiva etmesi bakımından da önem arz etmektedir. Bu düşüncelerden hareketle çalışmada Şeyh Hamdullâh istinsahı öncelendi ve metin bu nüshaya göre kuruldu. Mana ve vezin bakımından sorunlu görülen durumlarda ise ulaşılabilen nüshalara müracaat edildi ve durum dipnotlarda belirtildi. Ayrıca girişte nüshalarla ilgili değerlendirmelere yer verildi; istinsaha müteallik hususlar, misalleriyle ele alındı.

Bu çalışma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında yürütülen 2019/1504 numaralı proje dâhilinde hazırlanmıştır. Berlin'de bulunduğumuz zaman zarfında akşam ve hafta sonu mesaileri ile tamamlamaya muvaffak olduğumuz bu eserin ortaya çıkmasına vesile olan merhum kayınpederim Hüseyin Averbek'in aziz hatırasını burada yâd etmek isterim. Öncelikle bu eserin meydana çıkması için her türlü ortamı temin eden ve eserin tıpkıbasımının yapılmasına müsaade eden Berlin Devlet Kütüphanesine ve Şarkiyat Bölümü Müdürü Christoph Rauch'a, Melitta Multani'ye, Nicolé Fürtig'e, Berhanu Baysa'ya ve hassaten Türkçe Yazmalar sorumlusu değerli dostum Dr. Thoralf Hanstein'a kalpten teşekkür ederim.

Onun çabaları olmasa bu eserin gün yüzü görmesi şüphesiz gecikecekti. Ferağ kaydını incelemek için kıymetli vaktini ve uzmanlığını lutfeden Berlin Devlet Kütüphanesi dijital görüntüleme uzmanı Hagen Immel'e de teşekkür etmek isterim. Ayrıca çalışmaya konu nüsha hususunda değerli görüşlerini bizlerle paylaşan ve bu çalışma için bir yazı kaleme alma lütfunda bulunan Prof. Uğur Derman'a, nüshanın hat ve tezyinî özellikleri hususunda kendilerine danıştığımız Hattat Mehmet Özçay'a ve Prof. Dr. Çiçek Derman'a, kıymetli görüşleri için Muhterem Hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'e, Prof. Dr. İsmail Güleç'e canugönülden teşekkür ederim. Bazı nüshalara ulaşmamda sağladıkları kolaylıklar için Viyana Üniversitesinden Prof. Dr. Claudia Römer'e, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphane Sorumlusu Öğr. Gör. Nadiye Tuna'ya, Atatürk Üniversitesinden Doç. Dr. Ahmet Topal'a, bu çalışmanın neşredilmesi hususunda bizleri teşvik eden IRCICA Genel Direktörü Prof. Dr. Halit Eren'e, eserin neşrine imkân tanıyan Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'e ve Yazma Eserler Kurumu Çeviri Yayım Dairesi Başkanı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya özellikle şükranlarımı sunarım. Çalışmanın baskıya hazırlık süreçlerini yakinen takip eden İsmet İpek'e ve metni baştan sona gözden geçiren Uğur Öztürk'e de ayrıca teşekkür ederim. Son olarak tüm çalışmalarımda olduğu gibi büyük bir özveri örneği sergileyen eşim Mustafa'ya ve sabrı için oğlum Hüseyin Vefa'ya içten teşekkür ederim.

Güler Doğan Averbek

Berlin, 2019

GİRİŞ

Osmanlı Türklerinde hüsn-i hatta millî hüviyet kazandıran kadîm hattatımız Şeyh Hamdullâh'ın bırakdığı eserler, başta Kur'ân-ı Kerîm olmak üzere, hadîs-i şerîfler ve dînî muhtevalı metinlerdir. Bahse konu olan *Leylâ vü Mecnun* kitabını gördüğümde hayretlere gark olduğumu belirtmeliyim.

Güler Doğan Averbek'in büyük vukufla kaleme aldığı *İnceleme* kısmında bu eserin tanıtımı mükemmelen yapıldığından, onun talebi üzerine, ben de kervana Şeyh Hamdullâh'ın şahsını ve san'at hayatını kısaca tanıtan bir makaleyle katılmayı memnuniyetle kabul ettim.

Şeyh Hamdullâh (ö. 926/1520)

XIV. asrın sonlarında Osmanlı idâresine geçen Amasya, bir ilim ve san'at merkezi hâline geldikden sonra, bir çok Buharalı Türk'ün hicret yeri olmuşdu. Bunlar arasında, "Sühreverdî" tarîkatine mensûb olan Mustafa Dede isimli bir şeyh de vardı. Bu zât, İslâm Peygamberi'nin *"Evleniniz, çoğalınız"* tavsıyesine, şahsı için uyma zamânının geldiğine herhâlde kanaat getirmiş olmalıydı ki, bir gün Amasya'da gezerken rastladığı keşfi açık mubârek bir zât, onun kalbinden geçenleri okuyup: *"Ey Dede! Senin evleneceğin, filân mahallede bir fakîr kadının kızıdır; ondan başkası değildir. Almakda tereddüd etme!"* dedi.

Mustafa Dede, hemen bu emri yerine getirerek o fakîr kızını buldu ve evlendi. Sonra, o keşfi açık zât ile tekrar görüşdüğünde sözlerinin sebebini sordu. O mubârek adam, bu defa ellerini kaldırdı ve: *"Madem ki, sen o fakîrenin kızını aldın. Allah, sana ondan öyle bir çocuk versin ki, kemâlâtı, irfânı ve güzelliği, her yerde bilinip söylensin. Nâmı, kıyâmete dek kalsın, ismi de Hamdullâh olsun"* diye duâ etdi.

İşte, Hamdullâh ismini verdikleri istikbâlin bu hat dehâsı, muhtemelen 833/1429 senesinde Amasya'da doğdu. Büyüyüp de, ilim tahsîlinin yanı sıra, hüsn-i hatta da alâkası artınca -o sıralarda Amasya'da bulunan- Hayreddin Marʿaşî'den (ö.874/1470'den sonra) Yâkūtü'l-Mustâsımî (ö.698/1298) vâdisinde *aklâm-ı sitte*yi öğrendi; Abdullâhü's-Sayrafî'nin (ö.745/1344'den

sonra) yazılarını da dikkatle inceledi. O esnâda, Fâtih'in şehzâdesi Bayezid (saltanatı: 1481-1512), Amasya Sancağına vâli olarak gelmişdi. Gerek Mustafa Dede'ye, gerekse oğluna karşı yakınlık duydu. Hamdullâh Efendi'den hüsn-i hat öğrendi. Hattâ, babası Fâtih Sultan Mehmed'in husûsî kütübhânesi için bâzı eserleri de ona istinsâh etdirdi.

Fâtih'in 1481'deki ölümü üzerine, Şehzâde Bayezid, Osmanlı tahtına oturmak üzere İstanbul'a geldi, hocası Hamdullâh Efendi'yi de buraya çağırdı. Hareminde ona bir yer verip, "saray kâtibi" ve "yazı muallimi" olarak, hüsn-i hatla istediği şekilde uğraşmasını sağladı. Yazarken, Şeyh'in hokkasını tutar, rahat etsin diye sırtını yastıklarla beslerdi.

O zamanlar, *aklâm-ı sitte* dediğimiz altı cins yazıda *(sülüs, nesih, muhakkak, reyhanî, tevkî', rıkā')* daimâ Yâkūtü'l-Mustâsımî'nin gelişdirdiği şîve makbûl sayılırdı, tabiatıyle Şeyh Hamdullâh da bu vâdîde yazardı. Bir gün Hamdullâh Efendi'yle sohbeti esnâsında -ki, bu tahmînen 890/1485 yılına rastlar- Sultan II. Bayezid, Hazîne'den yedi aded enfes Yâkūt yazısı çıkarttırıp hocasına gösterdi ve: *"Bu tarzdan gayrı bir vâdî ihtirâ olunsaydı iyi olurdu"* diye teşvîk etdi. Bunun üzerine Şeyh, bir "yazı çilesi"ne girmek üzere birkaç ay Alemdağı'nda inzivâya çekildi ve "Hızır Aleyhisselâm'ın da yardımıyla" kendisine hâs yazı üslûbunu buldu, daimâ o vâdîde eser vermeğe başladı. Ondan sonra, yazı san'atımızda bu "Şeyh vâdîsi" hâkim olup, arada yetişen büyük üstâdlar eliyle, daha da süzülerek saflaşdı ve en mükemmel şekliyle asrımıza kadar geldi. Bu sebeble Şeyh Hamdullâh için *"kıbletü'l-küttâb"*(yazıcıların teveccüh noktası) tâbîri kullanılır. Onun hat san'atındaki mevkiini göstermesi bakımından mühim olan şu beyit de kayda değer:

Şeyh oğlu Hamdî hattı tâ kim buldu zuhûr
Âlemde bu muhakkak, nesh oldu hatt-ı Yâkût

Sultan II. Bayezid'in, şahsî tilâveti için Şeyh'e yazdırdığı iki mushaftan biri hâlen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, A.5 ve diğeri İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphânesi, A. 6662'dedir. Hamdullâh Efendi'nin annesi 1508 yılı başlarında – herhâlde yüz yaşına yaklaşmış olarak – vefat ettiğinde, Sultan'ın, 5000 akçe ve nâdîde bir elbise hediyesi ile Şeyh'i teselli ettiği, arşiv kayıtlarından anlaşılmaktadır.

San'atkârımız, Kur'ân-ı Kerîm (47 adet), en'âm-ı şerîf, Kur'ân cüzleri, duâ mecmûaları, kıt'a ve murakkalar, meşk mecmûaları v.s. ile ömrünü değerlendirmişdir. Eserlerinden, zamânımıza kadar gelenler, müze, kütüphâne ve husûsî koleksiyonların başköşesinde yer alır. Hamdullâh Efendi, eserlerinde dâimâ *"İbnü'ş-Şeyh"* (Şeyhoğlu) künyesini belirtir. "Şeyh Hamdullâh" şeklinde imzâsı görülmemişdir. Bayezid (İstanbul ve Edirne), Fîruzağa, Davud Paşa câmilerinin kitâbeleri onun *celî sülüs* hattına örnek olarak verilebilirse de, bu yazılar, sonraki *celî* telâkkisine göre çok ibtidâi kalır.

Hamdullâh Efendi'nin yetiştirdiği talebenin kesin adedini tesbîte imkân yoktur. Fakat en başta gelenleri, kendi babasının ismini verdiği oğlu Mustafa Dede (900/1495-945/1538) ve dâmadı Şükrullâh Halîfe'dir (ö.950/1543'den sonra). Bunların çocukları ve torunları da hüsn-i hat ile meşgûl olarak, yeni nesillere öğretmişlerdir. Yazı san'atı târihinde en çok hattat yetiştiren âile her hâlde Şeyh Hamdullâh'ınkidir.

Daha Amasya'da iken kemankeşliğe (=okçuluk) merak saran Şeyh Hamdullâh İstanbul'a geldikden sonra, bir fetih yâdigârı olarak tesîs edilen Ok Meydanı'nda ok idmanlarına devâm ederdi. Onun bu hünerini bilen Bayezid Han, meydanın vakfını gelişdirmiş ve kendisini, burada kurulan Atıcılar Tekkesi'nin şeyhliğine tâyîn etmişdir. Esâsen, Hamdullâh Efendi'nin isminin başındaki *"Şeyh"* ünvânı -tarîkat mensûbu olmakla beraber– tarîkat şeyhliğinden ziyâde, Atıcılar Tekkesi Şeyhi oluşundan gelmekdedir. Nitekim, 911/1505 yılında, Ok Meydanı'nda nâmına dikilen menzil taşında, kendisi *"Reîsü'l-hattâtîn, Şeyhü'r-râmiyân"* (= hattatların reîsi, okçuların şeyhi) olarak tanıtılmakdadır. Hat san'atında da "Şeyh" kelimesi yalnız başına kullanıldığı vakit bu, Hamdullâh Efendi'ye delâlet eder. Hattatımızın terzilik ve yüzücülükde de mahâret sahibi olduğuna dâir rivâyetler vardır.

Şehzâde Selim'in, babasını tahtdan indirerek, 1512 yılında pâdişâh oluşundan sonra, Bayezid-i Velî'ye son derece bağlı bulunan Şeyh Hamdullâh, bu hareketden hoşnûd kalmadığını belirtircesine, Alemdağı'nın Sarıkādı (Sarıgāzi) köyünde inzivâya çekildi ve rivâyete göre, Yavuz'un vefâtına kadar (1520) İstanbul'a inmedi. Şeyh hattına meraklı olanlar, geçen asırda bile, onun yazılarından bulmak ümîdiyle bu köye giderlermiş.

Kānûnî Sultan Süleyman Eylül 1520 sonlarında Osmanlı tahtına çıktıktan hemen sonra, Şeyh Hamdullâh'ı huzûruna kabul edip, kendisi için bir Kur'ân-ı Kerîm yazmasını istedi. Yaşlılığı ve hastalıkları sebebiyle özür beyân eden 91 yaşındaki hattatımız, mushafı yazması için hemşehrisi Muhyiddîn Amâsî'yi tavsiye ederek huzurdan ayrıldı. 926/1520 yılı nihâyetine doğru vefât ettiğinde, cenâzesi -namazı Ayasofya Câmii'nde kılınarak- Üsküdar'daki Karacaahmed kabristanına defnolundu. Hattatların bir kısmı *"Şeyh sofası"* denilen ve hâlâ duran bu mahallin civârına gömülmeyi şeref saymışlar; bu sanʿata yeni başlayanlar arasında da onun kabir toprağında bir hafta bekletdikleri kalemle hat öğrenmekden mânevî feyz umanlar çıkmışdır.

Mustafa Dede'ye oğlu Hamdullâh için daha doğmadan duâ eden mubârek pîrin kerâmeti sürüp gidiyor. Zîrâ vefâtı üzerinden tam beşyüz yıl geçen Şeyh Hamdullâh'ı bugün de hayırla ve hayranlıkla yâd etmeyi sürdürüyoruz; dünya durdukça da, elbet öyle olacakdır.

Kaynaklar:

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Menâkıb-ı Hünerverân* (nşr. İbnülemin Mahmud Kemal), İstanbul 1926, s.24; Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn* (nşr.İbnülemin Mahmud Kemal), İstanbul 1928, s.185-187; Mîrzâ Habib, *Hatt u Hattâtân*, İstanbul 1305, s. 79; Nefeszâde Seyyid İsmail, *Gülzâr-ı Savab* (nşr. Kilisli Rifʿat Bilge), İstanbul 1938, s.48; Suyolcuzâde Mehmed Necib, *Devhatü'l-Küttâb* (nşr. Kilisli Rifʿat Bilge), İstanbul 1942, s.8; Hilâl Kazan, *XVI. Asırda Sarayın San'atı Himâyesi,* İstanbul 2010, s.48, 141-142; M.Uğur Derman, *Doksandokuz İstanbul Mushafı*, İstanbul 2010, s.22-32.

Prof. M. Uğur Derman

İNCELEME

İslâmî Edebiyatta Leylâ ve Mecnûn Anlatısı

Bugüne kadar pek çok çalışmaya konu olan Leylâ ve Mecnûn anlatısı, İslâmî edebiyatta iki kahramanlı aşk hikâyeleri arasında özel bir mevkiye sahiptir. Oldukça trajik şekilde ilerleyen hikâyede ana kahraman olarak karşımıza çıkan Mecnûn, yaşadıklarıyla mecazi aşktan saf aşka, bazı versiyonlarda ise ilahi aşka ulaşır. Mükemmel formunu Fars edebiyatında Nizâmî'nin kaleminde kazanan bu hikâye, daha sonra defalarca Farsça olarak nazmedildiği gibi İslâmî edebiyatın nüfuz ettiği coğrafyanın edebî dillerinde de tekrar tekrar yazılmıştır. Başka bir ifadeyle Arap edebiyatından neşet eden ve İslâmî edebiyat sahasında başta İran coğrafyası olmak üzere Türk topraklarına ve Hint coğrafyasına kadar uzanan Leylâ ve Mecnûn; Arap, Fars, Türk ve Urdu dillerinde onlarca kez yeniden yazılmıştır.

Bu hikâyenin İslâmî edebiyattaki seyrini, bir bütün olarak tafsilatlı biçimde ele alan isim Agâh Sırrı Levend olmuştur. Levend, *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi* başlığını taşıyan ve ilk defa 1959 yılında neşredilen söz konusu çalışmasında, hikâyenin kaynağına kadar iner ve ulaşabildiği nispette Leylâ ve Mecnûn hikayesinin ortaya çıkışını ele alır. Buna göre hikâye, Kays'ın –Mecnûn'un gerçek adıdır- sevdiği Leylâ için söylediği şiirler etrafında toplanan yorumlar ve söylentilerle vücut bulmuştur. Levend'in aktardığı iki farklı rivayette dikkat çeken nokta, bu efsanevi aşk hikayesinin 7. asırda yaşandığı kanaatidir. Hikâye, daha sonra evrileceği muhtevadan, bazı kilit hususlarda ayrılmaktadır. Bunların en dikkat çekici olanlarından biri, iki âşıkın birbirlerini mektepte değil hayvan otlatırken görüp sevmiş olmalarıdır. Hikâye Fars kültürüne nakledilirken çobanlık, talebeliğe dönüşür. Bunun ardında yatan sosyal nedenleri görmek zor değildir. Arap kaynaklarındaki bir başka rivayette ise Leylâ'nın dillere destan olan güzelliği Kays'ın kulağına da erişir. Ancak hikâyenin aslında var olan erken yaşta âşık olma, aşkın karşılıklı olması, Leylâ'nın ailesinin evlenmelerine rıza göstermemesi, Kays'ın yöneticiye şikâyet edilmesi, Kays'ın Kabe'ye götürülmesi, Leylâ'nın başkasıyla evlendirilmesi, Mecnûn diye ünlenen Kays'ın çöllere düşmesi, aşkı sebebiyle önce Leylâ'nın, sonra Mecnûn'un

ölmesi gibi hikâyenin ana çerçevesini belirleyen unsurlar, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında aynıdır. [1]

Leylâ ve Mecnûn anlatısı, mükemmel hâlini Fars edebiyatında bulur. Arap edebiyatında olduğu gibi Fars edebiyatında da 10. asırda ünlenen bu hikayenin iki kahramanı önceleri âşıklık sembolü olarak edebî metinlerde yer bulurlarken aşkları, 12. asrın büyük şairi Nizâmî'nin kaleminde ölümsüz bir sanat eserine dönüşmüştür. Ana çerçeveye sadık kalsa da mesnevide yer alan pek çok detay ve motif Nizâmî'nin tasarrufudur. Nizâmî sonrasında Fars ve Türk edebiyatlarında kaleme alınan aynı konudaki müstakil mesnevilerin tamamı, temelde Nizâmî'ye sadık kalmıştır. Nizâmî'nin ardından aynı dilde nazmedilen ilk *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi bir asır sonra Emir Hüsrev-i Dihlevî kalemindendir. Bunu Câmî, Mektebî, Hâtifî başta olmak üzere pek çok Fars şairi takip etmiştir.[2] 'Urduca yazılanlar ise en erken 18. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır.[3]

Agâh Sırrı Levend'in tespitine göre bu konu Türk edebiyatında ilk kez Gülşehrî tarafından *Mantıku't-Tayr* adlı eserde, daha sonra ise Âşık Paşa tarafından *Garîbnâme* adlı eserde bölüm olarak ele alınmıştır.[4] Yine Levend'in tespitine göre bugün metinleri elde olan, Çağatay ve Azerî sahası da dâhil, 18 ayrı Türkçe *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi vardır. Bunlar Edirneli Şâhidî, Hamdullâh Hamdî, Alî Şîr Nevâyî, Bihiştî, Ahmed Rıdvân, Kadîmî, Celîlî, Sevdâyî, Hakîrî, Fuzûlî, Larendeli Hamdî, Sâlih Çelebi, Halîfe, Atâyî, Fâ'izî, Örfî, Andelîb ve Nâkâm'ın kalem ürünleridir.[5] Sadık Yazar, bunlara ilave olarak *Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*'ndaki bilgiden hareketle Revan Köşkü 818 numarada kayıtlı eserin müellifi Nev'î Yahyâ Efendi'yi de eklemektedir.[6] Levend, metinleri ele geçmeyenlerin sayısını 11 olarak zikreder. Sadık Yazar burada da bir ilave ile nâtamam eserler dâhil olmak üzere tespitlerini şu şekilde dile getirir: Figânî-i Karamanî, Ahmed Paşa, Hayâtî, Necâtî, Çâkerî, Mahvî, Hayâlî-i Evvel, Muhyî Çelebi, Zamîrî, Ârif Fethullâh, Sinân Çelebi ve Rif'atî. Bu sayılanlara 908/1502

1 Levend'in bu konuda dile getirdiği hususlar için bkz. Agâh Sırrı Levend, *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1959, s. 1-7.

2 Detaylı bilgi için bkz. Levend, *age.,* s. 11-95.

3 Liste için bkz. Levend, *age.,* s. 95-96.

4 Levend, *age.,* s. 103-106.

5 Levend, *age.,* s. IX.

6 Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2011, s. 277.

tarihli Saray Kütüphanesine ait defterde kayıtlı olan Belâyî'nin, muhtemelen II. Bayezid'e sunduğu, manzum *Leylâ vü Mecnûn*'unu da eklemek gerekmektedir.[1] Ortaya çıkan tabloya göre Türkçe 32 *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi kaleme alınmıştır, bunlardan 19'unun metni eldedir, 13'üne ise henüz ulaşılamamıştır.

Hamdullâh Hamdî'nin eseri, bilindiği kadarıyla Anadolu sahasında, Leylâ ile Mecnûn hikâyesini müstakilen ele alan Türkçe ikinci manzum metindir. Daha önce aynı konuda Türkçe ilk manzum müstakil eser, Edirneli Şâhidî tarafından yazılmıştır.

Burada dile getirilmesi gereken önemli hususlardan biri Hamdî'nin eseri üzerinde yapılacak bir inceleme için muhakkak surette Şâhidî'nin eserine müracaat edilmesi gerektiğidir. İstitrat kabîlinden söylenebilir ki Dankoff'un ifadesine göre aşk mesnevilerinde gazel kullanımı özellikle Nizâmî tarafından tercih edilen bir yöntem değilse de[2] eserini büyük ölçüde Nizâmî ile Hâtifî'nin mesnevilerine göre kurgulayan Hamdî'nin, söz konusu mesnevilerde gazel türüne yer verilmediği hâlde eserinde gazellere yer vermesinin üzerinde durmak ve en azından Leylâ ve Mecnûn kapsamında bunun Hamdî'den önce Şâhidî tarafından tercih edilmiş bir üslûp olduğunu söylemek gerekir. Hamdî'nin eserine eklediği gazeller, esere canlılık katarken bir yandan da okuyucunun, kahramanların iç dünyalarına nüfuz etmelerine imkân sunmaktadır. Şâhidî'nin eserinde gazellerden başka nazım şekilleri de kullanılmıştır. Hamdî'nin eserinde ise bir kasideye ve 16 gazele yer verilmiştir. Hamdî'nin, eserini kaleme almadan takriben 20 yıl önce (883/1478-79) yazılan ve bugüne kadar altı nüshası tespit edilen[3] Şâhidî versiyonunu görmüş ve incelemiş olması kuvvetle muhtemeldir.

---

1 İsmail Erünsal, "908 (1502) Tarihli Saray Kütüphanesi Kataloğu ve Türk Edebiyatı Tarihine Kaynak Olarak Önemi," *Edebiyat Tarihi Yazıları: Arşiv Kayıtları, Yazma Eserler ve Kayıp Metinler*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016, s. 276.

2 Robert Dankoff, "Aşk Hikâyelerinde Lirizm: Farsça ve Türkçe Mesnevilerde Gazelin Kullanımı," çev. Güler Doğan Averbek, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2014) s. 184.

3 Eserin üç nüshası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nazire Erbay, *Edirneli Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi: İnceleme-Tenkitli Metin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, 2012, s. 238-241. Burada, doktora tezinde temas edildiğini göremediğimiz şu hususu belirtmekte fayda görülmektedir. Levend'in bildirdiğine göre Kadimî mahlaslı bir şair tarafından kaleme alındığı intibaını veren bir diğer nüsha aslında Şâhidî'nin eseridir. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Levend, *age*., s. 196-198. Daha sonra tespit edilen bir nüsha hakkında bilgi için bkz. Hanife Koncu, "Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi ve Bilinmeyen Bir Nüshası," *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 6 (1996) s.137-143.

Hamdullâh Hamdî'nin Hayatı

Akşemseddin'in oğlu olan Hamdî'nin gerçek adı üzerinde duran Ali Emre Özyıldırım, adının Muhammed [Mehmed] Hamdullâh olduğuna hükmeder.[1] Divanındaki tevriyeli kullanımları da göz önünde bulundurarak memleketinin Göynük olduğunu söyler.[2] Haddizatında benzer durum, müteakip iki beyitte bu çalışmaya konu eserde de mevzubahistir (1757-1758. beyitler). Hamdî, 853-909/1449-1503 yılları arasında yaşamıştır. 12 kardeşin en küçüğüdür. Erken yaşta babasını kaybetmiştir. Diğer eserlerinin yanı sıra *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinde de yetimlikten ve yetim malı yenmesinden etkileyici bir üslûp ile bahsetmesi (3734-3745. beyitler), babasının ardından sıkıntılı zamanlar geçirdiğini düşündürmektedir. Bursa'da medrese tahsili gördüğü ve orada görev aldığı kaydedilmekteyse de detayları ortaya konamamıştır. Bilinmeyen bir sebeple ilmiye sınıfına mensubiyetten vazgeçen Hamdî, Kayseri'de İbrahim-i Tennûrî'ye mürit olmuş, onun vefatı üzerine Göynük'e dönmüş ve ömrünü orada tamamlamıştır. Memleketinde, babasının türbesi derununda medfundur.[3]

Anadolu sahasında erken dönemde hamse sahibi olmasıyla adı çalışmalarda özellikle vurgulanan Hamdî'nin en çok istinsah edildiği anlaşılan eseri, *Yûsuf u Züleyhâ* adlı mesnevisidir.[4] Hamsesini teşkil eden diğer mesnevileri *Leylâ vü Mecnûn*, *Ahmediye*,[5] *Tuhfetü'l-Uşşâk*[6] ve *Kıyâfetnâme*'dir.[7] Hamsesi dışında divanı, *Mecâlisü't-Tefâsîr* adlı bir tefsiri ve iki risalesi vardır.[8]

Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisi

Hamdî, *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisini 905/1499-1500 senesinde tamamlamıştır. Bu çalışmaya esas olan nüshada unvan tezhibinin içerisine üstübeç ile "Kitāb-ı Leylī-i Mecnūn-ı Ḥamdī" şeklinde yazılan başlık,

1 Ali Emre Özyıldırım, *Hamdullah Hamdî ve Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1999, s. 8-9.
2 Özyıldırım, *age*., s. 10.
3 Burada yer alan bilgiler, daha önce bu konuyu etraflı biçimde ele alan Özyıldırım'ın çalışmasındandır. Tafsilatlı malûmat için bkz. Özyıldırım, *age*., s. 8-23.
4 Hamdullah Hamdî, *Yusuf u Züleyha,* haz. Naci Onur, Ankara: Akçağ, 1991; Zehra Öztürk, *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf ve Zelîhâ Mesnevisi: Giriş, Metin, İnceleme ve Tıpkıbasım*, Cambridge: Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2001.
5 Hamdullah Hamdî, *Ahmediyye*, haz. Süleyman Eroğlu. Bursa: Bursa Akademi, 2015.
6 Mustafa Güneş, *Hamdi ve Tuhfetü'l-Uşşâk'ı: Aşıklara Armağan*, İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2014.
7 Serpil Bülbülan, *Hamdullah Hamdi ve Kıyafetnâmesi*, Mezuniyet Tezi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1967.
8 Eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özyıldırım, *age.,* s. 26-38.

mesnevinin vezniyle de uyum içerisindedir. Ancak bu başlığın müstensihin mi müellifin mi tercihi olduğu bizce meçhuldür. Kati olan husus şudur: İkisi manzum kısımda biri de fasıl başlığında olmak üzere eserin/konunun başlığı üç yerde "Mecnûn u Leylâ" olarak zikredilmektedir. Bunların ikisi "Kıssa-i Mecnûn u Leylâ" biri ise "Efsâne-i Mecnûn u Leylâ" şeklindedir. Beyitlerdeki isimlerden biri eserin baş tarafında, 176. beyitte, diğeri ise sonda 3772. beyitte yer alır:

Dilerseñ olasın ʿışḳ-ile şeydā
Oḳı efsāne-i Mecnūn u Leylā

Cehāna ḳıṣṣa-i Mecnūn u Leylā
Anuñ lafẓından oldı āşikārā

Daha önce yapılan çalışmalarda ortaya konduğu üzere metin, yazıldığı dönemin dil özelliklerini yansıtmaktadır ve atasözleri açısından zengindir. Metinde ayrıca cinaslı kullanıma sıkça başvurulduğu ve harflerin simgesel özelliklerinden istifade eden beyitler nazmedildiği görülür. Hamdî, mesnevisini

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

vezni ile kaleme almıştır. Mesnevide yer alan 16 gazelde ise

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün,
mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün,
mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün,
mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün,
mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün,
mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün,
mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün,
mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün

olmak üzere 8 farklı vezin kullanılmış, kaside ise

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

vezniyle nazmedilmiştir.

Şairin mahlası ilk olarak 73. beyitte karşımıza çıkar:

Egerçi Ḥamdī ḳahruñ lāyıḳıdur
Cemāl-i luṭfuñuñ hem ʿāşıḳıdur

Mesnevinin son beytinde eser mahlasla birlikte şöyle hitama erer:

Ṭoḳuz yüz beşde bu naẓm-ı cevāhir
Bi-ḥamdi'llāh i Ḥamdī oldı āḫir (3843. beyit)

Hamdî'nin mesnevideki kasidesinde ve gazellerin ikisinde de mahlasına yer verdiği görülür (K/28; G 10/7; G 12/7. beyit). Ayrıca üç farklı yerde daha mahlasını zikreden (155, 3364 ve 3479. beyitler) Hamdî'nin eserde toplam sekiz yerde mahlas kullandığı anlaşılmaktadır.

Hamdî eserini kurgularken, Nizâmî'nin versiyonu başta olmak üzere Hâtifî'den ve az oranda Câmî'den istifade etmiştir. Nitekim Nizâmî'ninki tevriyeli bir kullanım olmakla birlikte anlatı bağlamında her üç şairin mahlasını da zikretmektedir.[1]

Mesnevinin Özeti

Hamdî'nin Leylâ ve Mecnûn versiyonunu, bu çalışmaya esas nüshaya göre şu şekilde özetlemek mümkündür:

Eser Allah'a hamd ile başlar, münacat, naat, mirac ve Hz. Peygamber'in övgüsü ile devam eder. Daha sonra hikâyeye geçilir. Eserde sebeb-i nazm bölümü veya bir devlet büyüğüne övgü yer almaz.[2] Yer yer konuyla ilgili hikâyelerle süslenen mesneviye Mecnûn'un babası ile girizgâh yapılır. Uzun süren bekleyişten sonra bir çocuğa kavuşan baba, ona Kays adını verir.

Kays'ın henüz bebekken güzellere meraklı olması dikkati çeker. Sünnet merasimi tamamlandıktan sonra Kays, mektebe gönderilir. Güzelliği ile

1 Anlatı bağlamında 1616. beyitte Hâtifî'den, 3603. beyitte Câmî'den bahsedilmektedir. Nizâmî ise 185. beyitte ima yoluyla okuyucuya hissettirilmektedir.

2 Nitekim Hamdî'nin dikkat çeken özelliklerinden biri, eserlerinde devlet büyüklerini metheden bölümlerin bulunmamasıdır. Bilakis özellikle *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinde şaire ve sanatkâra değer verilmediğini çarpıcı benzetmelerle 3475-3581. beyitlerde dile getirmektedir. Şairin hayatına bakıldığında bunun sebebini tahmin etmek güç değildir. İlmiye sınıfını terk etmekle aynı zamanda makam ve mansıp beklentisi içinde olmadığını, devlet adamlarıyla yakınlık kurmak gibi bir gayret içinde olmadığını da göstermektedir.

nam salan Leylâ ile orada tanışırlar. Kays, Leylâ'ya vurulur ve dersten elini eteğini çeker. Aşkı karşılıksız değildir, Leylâ da ona vurulmuştur. Diğer öğrenciler derslerine meşgul olurken Kays ve Leylâ baş başa vakit geçirmekte, başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedirler. Her ikisinin hâl ve tavrından birbirlerine besledikleri aşk anlaşılır ve dillere düşerler, Kays'ın adı deliye çıkar. Durum Leylâ'nın annesine de nakledilince annesi Leylâ'yı sorguya çeker. Bir yandan nasihat eder, bir yandan onu cezalandırır: Leylâ bundan sonra okula gitmeyecektir. Her ne kadar Leylâ aşkı inkâr etse de annesini ikna edemez ve günlerini ev hapsinde geçirir. Bu durum, adı mecnuna çıkan Kays'ın daha da delirmesine sebep olur. Günleri Leylâ'dan ayrı ağlayıp inlemekle geçmektedir. Artık gazel söylemeye de başlamıştır. Geceleri gizlice Leylâ'nın evine gitmekte, eşiğine başını koyup huzur aramaktadır. Bir gün eski kıyafetler giyerek âmâ kılığına girer ve Leylâ'nın mahallesine gider. Kapı kapı dilenir, Leylâ'nın evine ulaştığı esnada da yere düşmüş gibi yapar. Uzaktan onu gören Leylâ durumu anlar ve annesinden, kör dilenciye yardım etme müsaadesi alır. Bir süre sohbet imkânı bulurlar, kimse fark etmez. Mecnûn bu oyunu çok sever, yine dilenci kılığına girerek Leylâ'nın mahallesine gider; ancak bu sefer rakip vaziyetten haberdar olur. Mecnûn meyus olarak kendini çöllere vurur. Nihayet babası Mecnûn'un âşık olduğunu öğrenir. Arayıp oğlunu bulur ve Leylâ'yı seviyorsa onunla evlenmesini söyler. Bunun üzerine birlikte evlerine giderler. Annesi Mecnûn'u yur, paklar, güzelce giydirir. Kabile mensupları nasihat ederler. Sıra baba nasihatine gelir. Babası pek çok sözden sonra ona Leylâ'yı unutmasını, Leylâ'nın Mecnûn'u sevmediğini söyler. İstediği kızı alıp adını Leylâ koymayı önerir. Mecnûn cevaben Leylâ'ya olan sevgisinin ihtiyarî olmadığını ve bu sevgiyi kimsenin kalbinden söküp atamayacağını dile getirir. Bu esnada yeninden kan damlamaya başlar. Babasının endişelendiğini gören Mecnûn onu teskin eder ve o an Leylâ'dan kan alındığı için yeninden kan damladığını söyler.

Mecnûn, Necd çölünde günlerini geçirmeye devam eder. Sevdası coştuğu zamanlarda yanındaki deveyi yavrusundan ayırarak Leylâ'nın obasına gider, varınca deveden yere düşüp kendinden geçer, deve ise yavrusunun hasretiyle geri döner. Yine bir sabah kendini kaybeden Mecnûn, Leylâ'nın mahallesine gider, Leylâ'yı görür, ikisi de kendilerinden geçerler. Bu ikisinin

hâlini gören rakibin tavrı üzerine Mecnûn bir gazel söyler. Gazel yüzünden artık Mecnûn'un, Leylâ'nın mahallesine gelmesi zorlaşır. Hâli daha da kötüye gidince kabile uluları Leylâ'yı Mecnûn'a istemeye karar verirler. Hediyelerle birlikte Leylâ'nın evine gidilir. Ziyafet sonrası söz alan Mecnûn'un babası ziyaret sebeplerini Leylâ'nın babasına söyler. Ancak Leylâ'nın babası acı konuşur. Senin oğlunun lakabı delidir, der ve evliliğe rıza göstermez. Mecnûn'un babası ise oğlunun deli değil âşık olduğunu söyleyerek çağırıp kendisine sormasını önerir. Bunun üzerine Mecnûn'u çağırırlar, gelir ancak gelir gelmez Leylâ'nın köpeğini görür ve âh eder, köpeğin ayaklarına kapanır, yüzünü gözünü öper, ona methiyeler düzer. Bu durumu gören Leylâ'nın babası, akıllı birinin pis kokan köpekle kucaklaşmayacağını söyler. Evlilik talebini kati surette reddeder. Kabilesi de bir yandan Mecnûn'a akıl vermekte, Leylâ'yı unutması gerektiğini söylemektedir.

Mecnûn'a yine çöl yolu görünür, "Leylî! Leylî!" diyerek, üst baş paralayarak çölde gezmeye, şiirler söylemeye başlar. Yine bir şiirin sonunda kendinden geçer. Alıp baba evine götürürler. Oğlunun bu sevdadan kurtulması için kabile üyeleriyle birlikte bütün hacetgâhları ve mezarları gezen baba, sonunda Kabe'ye gitmeye karar verir. Oğlunun elinden tutar, Kâbe'nin gölgesine getirir ve ona "Leylâ'nın aşkı belasından beni kurtar!" diye dua etmesini salık verir. Ne var ki Mecnûn "Aşkın temeli belasız olmaz, başımdan Leylâ belası eksik olmasın!" diye dua eder. Bu duayı işiten baba, oğlunun devasız derde düştüğünü anlar, döndüğünde olanları bir bir anlatır. Değişen bir şey olmamıştır. Bu defa kabile fertleri babaya, Mecnûn için dua edecek bir zahidi tavsiye ederler. Arayıp Mecnûn'u bulur, beraber zahide giderler. Mecnûn, zahidle başbaşa kalınca ondan "sevdasının her zaman başına tac olması" için dua etmesini ister. Kapıdan bu sözleri işiten baba, oğlundan ümidi keser ve kabilesine durumu anlatır.

Bu arada bazı kötü niyetli kimseler, Leylâ ve Mecnûn'un macerasını, kendilerini rüsva ettiği gerekçesiyle subaşıya anlatırlar. Subaşı öfkelenir, Mecnûn'u öldürmeye kasteder. Mecnûn'un kabilesinden biri durumdan haberdar olur, Mecnûn'un babasına olan biteni anlatır. Mecnûn bulunmaz. Yoldan geçen biri tesadüfen onu görür ve babasına haber verir. Babası Mecnûn'un

yanına gider. Oğluna nasihat eder, Mecnûn da içinde bulunduğu çıkmazı dile getirir. Yine eve giderler. Mecnûn orada ancak bir iki gün kalabilir.

Beri yanda Leylâ ise Mecnûn'un aşkıyla şiirler söylemektedir. Zaman zaman mektup yazıp Necd çölüne bırakmakta, mektubu bulanlar Mecnûn'u ulaştırmaktadır. Leylâ bir gün güzellerle birlikte seyre çıkar. Tenha kalınca aşkını dile getirir, arkadaşlarından biri bunu duyar ve durumu Leylâ'nın annesine anlatır. Bu esnada İbnü's-Selam adında biri Leylâ'dan haberdar olur, onu sever ve ona talip olur. Ancak Leylâ'nın ailesi biraz mühlet ister. Bunlar olurken Nevfel adında bir yiğit Mecnûn'u görür, kim olduğunu soruşturur. Mecnûn'un macerasını öğrenince ona destek olmaya karar verir. Dost olurlar ve Nevfel, Mecnûn'a Leylâ'yı ona alacağına dair söz verir. Bu amaçla askeriyle yola çıkar, Leylâ'nın yaşadığı yere gelince elçi göndererek Leylâ'yı ister, aksi hâlde savaşarak alacağını beyan eder. Hayır cevabı üzerine Leylâ'nın kabilesiyle savaşa tutuşurlar. Mecnûn ise Nevfel'in askerinin arasında Leylâ taraftarlarına yardım etmektedir. Sabah olunca Leylâ taraftarlarına destek erişir. Bunu gören Nevfel sulh ister ve geri çekilir. Bu durum Mecnûn'un hoşuna gitmez ve Nevfel'e kızgınlığını dile getirir. Nevfel ise bunun bir hile olduğunu, asker toplayıp tekrar saldıracağını söyler. İkinci muharebede Leylâ'nın kabilesi mağlup olur ve beyleri boyun eğer.

Nevfel Leylâ'yı sorar. Söz alan Leylâ'nın babası başlarından geçenleri anlatır ve kızını asla Mecnûn'la evlendirmeyeceğini söyler. Nevfel zulmedemeyeceğini ifade eder, Nevfel'in silah arkadaşları da Mecnûn'un muharebe esnasında yaptıklarını anlatarak Leylâ'nın babasına destek olurlar. Nevfel de Leylâ'yı Mecnûn'a almaktan vazgeçer. Bunu duyan Mecnûn yine sitemler edince Nevfel kendisini başka biriyle evlendirmeyi teklif eder, Mecnûn da ortadan kaybolur. Bu arada Leylâ'yı gören Nevfel, ona vurulur ve Mecnûn'u öldürtmeye karar verir. Mecnûn'a verilmek üzere zehirli içki hazırlatır; ancak içkiyi yanlışlıkla kendisi içer ve ölür.

Mecnûn çölde giderken bir avcının, yakaladığı ahuları kesmek üzere olduğunu görür, atını vererek ahuları kurtarır. Kısa bir süre sonra da bir başka avcının, yakaladığı yaban sığırını kesmek üzere olduğunu görür. Onu da silah kuşamını vererek kurtarır. Daha sonra gölgesine sığındığı ağacın dalında bir karga görür ve onunla dertleşir.

Ertesi gün yaşlı bir kadının, birinin boynuna zincir taktığını görür ve işin aslını öğrenince kocakarıdan zinciri kendi boynuna takıp dilenmesini, kazançtan pay almayacağını söyler. Anlaşırlar ve yola koyulurlar. Dilene dilene Leylâ'nın kapısına varırlar. Mecnûn, Leylâ'ya söyleyeceklerini bitirdikten sonra ok gibi atılarak çöle yönelir.

Bu arada Leylâ'nın güzelliği ilden ile yayılır ve talipler zuhur eder. Bunu duyan İbnü's-Selâm kendisine verilen sözü hatırlar ve Leylâ'yı tekrar ister. Nikahları kıyılır. Ancak Leylâ, İbnü's-Selâm'ı uyarır. Kötü niyetli biri, evlilik haberini Mecnûn'a iletir ve Leylâ hakkında ileri geri konuşur. Bunun üzerine Mecnûn düşüp bayılınca bu şahıs özür diler ve latife ettiğini, işin aslının farklı olduğunu söyler. Ancak Mecnûn, Leylâ'ya sitem dolu bir mektup gönderir. Leylâ da cevabi mektubunda olan biteni anlatır.

Bu arada arkadaşları, neşelendirmek üzere Mecnûn'u ziyarete giderler ancak meyus dönerler. Mecnûn yine tahammül sınırını aştığı bir anda Leylâ'yı görmeye gider, sohbet ederler. Rakip bunları görünce Mecnûn'u öldürmek üzere kılıcını sallarken iki eli de kurur. Mecnûn'un duasıyla iyileşir. Mecnûn çöle geri döner.

Babası Mecnûn'u bulmak üzere yola çıkar. Oğlunu bulur ancak Mecnûn babasını tanımaz, üzerinde elbise olmaksızın kıvrılmış yatmaktadır. Babası ona heybesindeki kıyafetleri giydirir, nasihat eder, ölümün kendisine yakın olduğunu söyler. Mecnûn ise özür beyan eder, mazur görülmeyi ister. Oğlundan ümidini kesen baba, evine döndükten kısa süre sonra vefat eder. Bir avcının sitemiyle babasının öldüğünü öğrenen Mecnûn babasının kabrine varır ve gözyaşı döker, nedamet gösterir.

Yine sahraya düşer, bir gün sevgilinin diyarından geçerken Leylâ ve Mecnûn adlarının bir arada yazıldığını görür, Leylâ adını oradan siler. Sebebini sorduklarında aşkta ikilik olmayacağını, maşukun öz, âşıkın ise dış olduğunu söyler. Hayvanlarla ünsiyet kesbeder. Burada konuyla ilgili bulunan bir köpek hikâyesi anlatılır. Mecnûn bir gece gök cisimleriyle konuşur. Bir gün bir atlı Leylâ'dan mektup getirir, Mecnûn da cevabi bir mektup yazar.

Bir gün Leylâ ziyafet verir, yemeği kendisi dağıtmaktadır. Mecnûn da herkes gibi elde kâse sıraya girer. Leylâ onu görünce çanağını itiverir ve çanak kırılır. Mecnûn bunun üzerine çok sevinir. Hadiseyi görenler taaccüp edince Mecnûn, Leylâ kendisine herkese davrandığı gibi davranmadığı için çok memnun olduğunu söyler.

Mesnevinin bu bölümünde Mecnûn'un dayısı Selîm-i Âmirî kadroya dâhil olur. Bu şahıs, Mecnûn'a göz kulak olmakta, her ay ona kıyafet ve yiyecek getirmektedir. Bir gün yine gelir, Mecnûn'u bulur; Mecnûn annesine olan hasretini dile getirince annesini alır Mecnûn'a getirir. Hasret giderildikten sonra anne, nasihate başlar, Mecnûn'u eve çağırır. Döndükten sonra da vefat eder. Mecnun bir süre onun da yasını tutar.

Leylâ bir gece fırsatını bulur ve evden kaçarak yol kenarında Mecnûn'u gözlemeye başlar. Yoldan geçen bir ihtiyara onu sorar ve kendisini tanıtır. Ona inci vererek Mecnûn'u bulmasını ister. İhtiyar, Mecnûn'u bulunca Leylâ'nın mesajını iletir, kendisiyle sohbet etmek istediğini söyler. Anlaştıkları yere birlikte giderler. İhtiyar gidip Leylâ'ya haber verir. Nihayet buluşurlar, sohbet ederler, Mecnûn şiirlerini söyler.

Mecnûn'un şöhreti yayılınca Bağdat'tan Selâm adında biri onu görmeye ve yanında vakit geçirmeye gelir. Mecnûn'un şiirlerini kaydeder ve Bağdat'a döner.

Bir ara yine Leylâ'nın sevdası başından aşar, arayıp Mecnûn'u bulur. Mecnûn ise artık tevhide ulaşmıştır, sevdada ikilikten söz edilemeyeceğini söyler. Mecnûn'dan yüz bulamayan Leylâ geri döner.

Burada hikâyeye ikinci bir aşk hikâyesi girer: Zeyd ile Zeyneb. Zeyd, çok zengin olan amcasının kızı Zeyneb'e âşıktır ancak amcasının müsaadesini alamamıştır. Leylâ, Zeyd'den haberdar olur, arada onu yoklar, zaman zaman da Mecnûn'a onunla haber yollar. Artık Zeyd ikisi arasında ulaktır. Bir süre sonra İbnü's-Selâm vefat eder. Leylâ onun öldüğüne üzülse de aslında Mecnûn için gözyaşı döker. Zeyd, vefat haberini Mecnûn'a ulaştırır. Leylâ da Zeyd vasıtasıyla Mecnûn'u davet eder. Mecnûn etrafındaki vahşi hayvanlarla birlikte davete icabet eder. Birbirlerini görünce kendilerinden

geçerler ve yarım gün öylece kalırlar. Etraftaki hayvanlar, başkalarının yaklaşmasına mâni olur. Leylâ, Mecnûn'u çadırında ağırlar. Başbaşa bir gün bir gece geçirirler. Gazeller söylerler ve Mecnûn yine çölün yolunu tutar.

Leylâ, ölümün yaklaştığını anlar, annesini çağırarak vasiyetini bildirir. Sözleri bitince ruhunu teslim eder. Leylâ'nın vefatından haberdar olan Zeyd, gözyaşı döker ve Mecnûn'a durumu bildirir. Mecnûn titreyerek kendinden geçer, ayılınca ölümü diler. Leylâ'nın kabrine giderek ağlar, inler sonra yine çöl yolunu tutar. Bir zaman sonra tekrar kabre gelir, kabri kucaklayarak bir iki beyit okur. Allah'a yakarıp vuslat diler, o an duası kabul olur, "Ey dost!" diyerek ruhunu teslim eder. Bir yıl öylece kalır, vahşi hayvanlar yüzünden kimse durumdan haberdar olamaz. Hayvanlar dağılınca Mecnûn'dan geriye kemik kaldığını görürler ve onu Leylâ'nın yanına defnederler. Dünyaya bu hikâyeyi bildiren Zeyd, iki âşıkın encamını merak eder. Bir gün düşünde başbaşa hoşça vakit geçiren iki melek görür, bunların kim olduğunu sorar ve onların Leylâ ile Mecnûn olduklarını öğrenir. Zeyd, uyanınca bu rüyayı herkese anlatır. Eser Hamdî'nin münacatı ve hâtime ile son bulur.

Hikâye, Mecnûn'un Leylâsı hikâyesidir; hadiseler Mecnûn penceresinden anlatılır. Leylâ ile ilgili kısımlar, süratle geçilmektedir. Mesela Leylâ'nın Mecnûn'a âşık olması Hamdî'nin eserinde bir beyitle ve şu şekilde dile getirilir:

> Olup Leylī de Ḳaysuñ mübtelāsı
> Ṭolaşdı boynına zülf-i belāsı (268. beyit)

Çalışmaya esas aldığımız ŞH nüshasına göre mesnevinin dışında bir kaside ve 16 gazel ihtiva eden metin 3952 beyitten oluşmaktadır. Eserin mesnevi kısmı 3843 beyit, kaside 29 beyit, Arapça bir iktibas ile gazeller ise 80 beyit yekûnundadır. 16 gazelin biri Leylâ tarafından, biri Zeyd tarafından söylenmiştir; 14'ü ise Mecnûn dilindendir.

Fuzûlî'nin, kendinden önce ve sonra kaleme alınan bütün Türkçe *Leylâ vü Mecnûn* mesnevilerini geçersiz kılan şaheserinden Hamdî'nin eseri de payını almış görünmektedir. Bugüne kadar birincil kaynaklardaki ifadelere ve akademik çalışmalardaki hükümlere ilaveten eldeki nüsha sayısına bakarak eserin çok fazla revaç bulmadığını söylemek hata olmayacaktır.

Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisinin Nüshaları

Daha önce yapılan çalışmalarda ve bizim bu neşir vesilesiyle yaptığımız taramalarda Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinin Bibliotheque Nationale (Turc 334 ve 366, Supplément turc 391) ve Milli Kütüphanede (Adnan Ötüken 186, FB 347, A 5675) üçer, Millet Kütüphanesinde (Ali Emirî Manzum, 1664 ve 1665) iki, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi (Ayasofya 3901/2), British Library (Or. 1163), Bodleian Kütüphanesi (Or. 51), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi (TY 800), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (Müteferrik 180), Harvard Arts Museum (1985.212), Avusturya Milli Kütüphanesi (Cod. Mixt. 1308), Rusya İlimler Akademisi-Saint Petersburg Şarkiyat Yazmaları Enstitüsü Kütüphanesi (B 276), Mısır Milli Kütüphanesi (Edeb-i Türkî Talat 118) ve Berlin Devlet Kütüphanesinde (Hs.or. 8168) birer olmak üzere toplam 18 nüshası tespit edilebilmiştir.[1] Ayrıca bu eserin henüz kataloglara girmeyen veya kataloglara girmişse de bizim ulaşamadığımız başka nüshalarının olması kuvvetle muhtemeldir.

Tarih kaydı bulunan nüshalardan ŞH nüshası 905/1499-1500, SK nüshası Şaban 936/1529-1530, FB nüshası 986/1578-1579, MK nüshası 1000/1591-1592, AE1 nüshası 21-29 Rebiülahir 1019/13-21 Temmuz 1610, OR nüshası ise 28 Zilhicce 1154/6 Mart 1742 tarihinde istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi kaydedilmeyen 12 nüshadan HM nüshası ise yaptığımız inceleme ve değerlendirmeye göre büyük ihtimalle ŞH nüshasının öncülüdür. Yani HM nüshasının istinsah tarihi de 905/1499-1500 olmalıdır.

Eldeki tarihli nüshaların en eskileri, telif tarihiyle aynı tarihi (905/1499-1500) taşıyan, hattatına izafeten "Şeyh Hamdullâh Nüshası" olarak isimlendirdiğimiz Berlin nüshası ve bu nüshaya esas teşkil ettiğini düşündüğümüz Harvard nüshasıdır. Yukarıda sayılan nüshalardan, daha önce yapılan çalışmalarda zikredilmeyen Kahire ve St. Petersburg nüshalarını,

1 Dijital kataloglara göre Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi olduğu söylenen Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Tercüman Koleksiyonu, nr. 257'de kayıtlı eser aynı şairin *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevisi, Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi, nr. 2700'de kayıtlı yazma ise Edirneli Şâhidî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisidir.

tüm girişimlere rağmen görmek henüz mümkün olmamıştır. ŞH nüshasının öncülü olduğunu düşündüğümüz ve bu sebeple önemli bulduğumuz HM nüshasının tamamının dijitalleştirilmesinin ise müze yetkililerince uygun görülmediği tarafımıza bildirildiğinden eldeki dokuz varaklık kısımla yetinmek durumunda kaldık. Bunlar haricinde bu çalışma vesilesiyle tespit edilen Milli Kütüphane, Ankara Üniversitesi ve Berlin'deki toplam beş nüsha tamamen, Viyana nüshası ise kısmen görülebilmiştir. Bu durumda çalışma esnasında tamamına ulaşılabilen nüsha sayısı 14'tür.

Mesnevi hakkında Gönül Alpay, üç nüshadan hareketle bir mezuniyet tezi,[1] Zülfi Güler ise sekiz nüshadan istifade ederek bir doktora tezi[2] hazırlamıştır. Güler, daha önce Alpay'ın farklı çalışmalarda tespit ettiği BL ve HM olarak adlandırdığımız nüshaları görme imkânı bulamadığını söylemektedir.[3] Ona göre elindeki nüshalar üç kol halindedir. SK nüshası başka bir koldan ana nüsha ile irtibatlandırılırken AE2 ve BN3 bir kolu, BN2, BoL, AE1, BN1 ve İÜ nüshaları ise bir kolu göstermektedir.[4] Gönül Alpay Tekin'in tespit ettiği ve Portland nüshası olarak isimlendirdiği HM nüshası, bilinen tek minyatürlü nüshadır. Alpay'a göre bu nüsha, AE2 ile yakınlık göstermektedir.

Nüshaların sayısında ve tarih skalasında görülen çeşitlenme sebebiyle Alpay Tekin ve Güler tarafından kurgulanan şecerelerin gözden geçirilmesi zaruridir. Şu ana kadar kısmen, tamamen veya dolaylı olarak görmeye muvaffak olduğumuz 16 nüshanın imkân ölçüsünde yapılan mukayesesi neticesinde, nüshaların birbirleriyle ilişkilerini şu şekilde değerlendirmek mümkündür: Muhtevasına ulaşamadığımız Kahire ve St. Petersburg nüshaları hariç tutulmak üzere nüshaların iki ana kol oluşturduğu görülmektedir. Bu nüshalardan erken tarihli ŞH nüshası ile aynı tarihte istinsah edildiğini düşündüğümüz HM nüshası bir kolu, diğer 14 nüsha ise ikinci kolu teşkil etmektedir. ŞH nüshası, HM nüshasından istinsah edilmiş olmalıdır. İkinci

1 Gönül Alpay, *Leyla ve Mecnun: Hamdullah Hamdî*, Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1960.

2 Zülfi Güler, *Leyla ve Mecnun: İnceleme-Metin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1982.

3 Güler, *agt.,* s. I.

4 Güler, *agt.,* s. VI.

kolun kendi içindeki münasebetlerinin tekrar değerlendirilmesi ise bu çalışmanın odağı dışındadır.

Tarihli nüshalar arasında zaman olarak ŞH ve HM nüshalarına en yakın nüsha olan SK nüshasının dikkat çekici özelliği Saray kütüphanesinden çıkmış olmasıdır. Yazmadaki vakıf kaydından anlaşıldığına göre bu nüsha, I. Abdülhamid devrinde Ayasofya Kütüphanesine vakfedilen yazmalar arasındadır. Saray kökenli başka bir nüsha henüz tespit edilememiştir.

Birinci kol ile ikinci kol arasında dikkati çeken farklılıklardan biri başlıklarla alakalıdır. İkinci kolda başlıkların sayısının arttığı görülmektedir. Ayrıca birinci kolda tahkiyenin yer aldığı bölümlerin başlıkları Türkçedir. İkinci kolda ise eldeki verilere göre en erken tarihli SK nüshasında başlıklar Farsçadır. İkinci kolda bazı nüshalarda kısmen, MK, DTCF gibi bazı nüshalarda ise çok olmak üzere başlıkların yazılmadığı da görülür.

AÖ, FB, AE2, OR nüshaları natamamdır. SK nüshasında pek çok yerde beyitlerin birinci veya ikinci mısralarının yazılmadığı görülmektedir. OR nüshasının eksik oluşunu ise burada biraz irdelemek gerekmektedir. Baştan bir varak eksik olan nüshaya farklı türde bir kâğıda, rika yazı ile 12 beyit ilave edilmiştir. Ne var ki eklenen bu beyitler, Hamdî'nin eserine ait değildir. Bu beyitlerin, Türkçe Leylâ ve Mecnûn mesnevileri arasında aynı vezinle kaleme alınan mesnevilerle de benzerliği tespit edilememiştir. Üslûp bakımından Hamdî'ye ait olmadığı kati olan bu beyitlerden hareketle elde olmayan/bilinmeyen bir *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinin varlığını düşünmek veya baş taraftan 14 beyti eksik olan nüshayı tamamlamak isteyen şahsın, bu beyitleri nazmettiği veya başkasına nazmettirdiğini farz etmek mümkündür.

Şeyh Hamdullâh Nüshası

Bu çalışmaya konu ŞH nüshası, Berlin Devlet Kütüphanesi, Şarkiyat Bölümü koleksiyonuna 1980 yılında dâhil olmuştur. Nüshanın istinsah tarihi, yukarıda ifade edildiği gibi telif tarihiyle aynıdır. Ferağ kaydına göre

nüshanın müstensihi 15. asırda Türk hat sanatına en önemli merhalesini katettiren dâhi hattat Şeyh Hamdullâh'tır.

Yazmanın dış ölçüleri 145x224 mm, iç ölçüleri 80x165 mm'dir. Metin 1b'de başlayıp 120b'de son bulmaktadır. Kâğıdı âharlı ve müzehhep cetvellidir. Her sayfada çift sütuna 17 satırdan ibarettir. Unvan ve ferağ kaydı üstübeç ile fasıl başları ise zer mürekkep ile yazılmış, fasıl başlarındaki harekeler kırmızı mürekkeple konmuştur. Ferağ kaydının zemini varakla kaplanmıştır. Nüsha tamdır.

Köşebentli, şemseli, zencirekli ve miklepli bordo meşin cildin sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Uğur Derman'a göre cilt 20. asırda yapılmış olmalıdır. Cildin iç kısmında daha açık tonda bordo renkle karşımıza çıkan deri, yazmanın orijinal cildinin korunması amacıyla teberrüken kullanıldığı intibaını uyandırmaktadır. Cilt iç kapak koruma kâğıtları ebruludur. Uğur Derman'a göre bunlar, Hatip ebrusu olmalıdır. Vikaye sayfaları sarı renktedir.

Yazmanın baş tarafına sonradan eklendiği anlaşılan sayfanın a yüzünde "Bismillāhirrāhmānirraḥīm Manẓūme-i Leylī vü Mecnūn bā-ḫaṭṭ-ı Şeyḫ-i merḥūm ġafera'llāhu lehu āmīn" ibaresi yer alır. Uğur Derman'a göre bu not muhtemelen bir hattat elindendir. Reddadeli olan yazmada bu nottan başka 1a'da Hasan Tahsîn'in iki farklı mührü yer alır. Mühürlerden birinde sadece "Hasan Tahsîn," diğerinde ise "Hasan Tahsîn b. Osmân" yazmaktadır. İki mührün alt tarafında daha önceden mevcut olan bir yazının kazınarak silindiği anlaşılmaktadır. Silinen kaydın sonundaki "ġafera'llāhu ẕünūbehu" ibaresi seçilmektedir. Aynı sahifede ayrıca tamirat yapılmıştır. Bunlardan biri biraz büyükçedir ve yukarıda bahsedilen ve muhtemelen temellükü gösteren kayıt silindikten sonra yapılmıştır. Nüshada muhtelif sayfalara birden çok basılmış yedi farklı mühür bulunmaktadır. Bunların ikisi Hasan Tahsîn'e, biri Seyyid Mehmed'e, biri Abdullâh Hasan(?)'a, biri Mustafâ b. Haydar'a, bir diğeri ise Mehmed Vâsık'a aittir. Mehmed Vâsık'ın İsmail Zühdî Ağa'nın talebesi Hattat Mehmed Vâsık olması muhtemeldir. Uğur Derman'ın tanıklığına göre mühürlerden birinin sahibi olan Hasan Tahsîn, meşhur hattattır.

Şeyh Hamdullâh hattı konusundaki uzmanlıklarıyla bilinmeleri sebebiyle nüshanın yazısı konusunda görüşlerine başvurduğumuz Prof. Uğur Derman ve Hattat Mehmet Özçay, hattın Şeyh Hamdullâh'a ait olabilecek düzeyde olduğu hususunda hemfikirdirler. Hatta Derman'a göre nüshanın Şeyh'in kaleminden çıktığı hususu şüpheden varestedir. Nüshayı tezyinî özellikleri bakımından inceleyen Prof. Dr. Çiçek Derman ise unvan sayfasındaki tezhibin dönemin özelliklerini yansıttığını ve her sayfada yer alan cetveller çekilirken gösterilen itinanın takdir edilecek boyutta olduğunu, bu özenin de hattın Şeyh Hamdullâh'a aidiyetini teyit eder mahiyette olduğunu dile getirmiştir. Ancak Mehmet Özçay'ın, ferağ kaydında görülen bazı silinti izleri sebebiyle şüpheleri mevzubahistir. Ona göre daha evvel var olan istinsah kaydı muhtemelen Şeyh Hamdullâh'ın talebelerinden birine aittir. Özçay, yazı benzerliği sebebiyle nüshanın kıymetini artırmak isteyen kimselerin, eski kaydı silip yeni bir ferağ kaydı oluşturduğunu düşünmektedir.

Uğur Derman'a göre ise nüsha Şeyh Hamdullâh elinden çıkmış olmakla birlikte ferağ kaydının başına gelen menfi bir durum sebebiyle ve büyük ihtimalle daha sonradan altta olması gereken ferağ kaydının üzerinden yine Şeyh Hamdullâh üslûbu ile geçilmiştir.

Ferağ kaydının alt tarafında Hattat Hasan Tahsîn'in mührü vardır. Derman ve Özçay, bunun yazının ve ferağ kaydının Şeyh Hamdullâh'a aidiyetinin tasdiki manasına geldiğinde hemfikirdir. Özçay ayrıca bir ihtimal olarak ferağ kaydını, yazının Şeyh Hamdullâh'a aidiyetinden emin olan Hasan Tahsîn'in yazmış olabileceğini dile getirmiştir. Ancak Özçay'a göre Şeyh Hamdullâh'a ait bir ferağ kaydının silinmesi mümkün değildir.

Her ne kadar hat sanatında uzman olmasak da somut bazı veriler üzerinden birtakım değerlendirmelerde bulunmayı uygun gördük. Eldeki diğer veriler göz önünde bulundurulduğunda bu nüshanın taşıdığı istinsah tarihinin doğru olduğu kanaatindeyiz. Bu kanaat ise nüshanın Şeyh Hamdullâh kaleminden çıktığını düşündürmektedir. Bu durumda eldeki verileri irdelemek gerekmektedir. Bunları, yazmanın fizikî özellikleri ve metne müteallik hususlar olarak iki başlık altında ele almak gerekir.

Fizikî özelliklere bakıldığında evvela yazmada kullanılan kâğıdın filigransız Şark kâğıdı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ise yazmanın 950'den önce istinsah edilmiş olması ihtimalini artırmaktadır. 16. asırdan itibaren Avrupa kâğıt üreticileri, Osmanlı coğrafyası kâğıt pazarındaki paylarını artırmışlardır. 905/1499-1500 tarihinden 50 yıl sonra istinsah edilecek bu seviyede bir yazmada, kalitesine duyulan güvenden ötürü Avrupa kâğıdı kullanılması beklenir. Bir başka özellik, yazmadaki tezhiple alakalıdır. Serlevha olarak da adlandırılan unvan tezhibi, Prof. Dr. Çiçek Derman'ın şehadetine göre istinsah tarihinin yani 16. asrın başının karakteristik özelliklerini hâvidir. Fiziksel özellikler arasında en önemli husus ise yazının Şeyh Hamdullâh hattından ayırt edilemeyecek seviyede olmasıdır. Bunu da tabiî olarak bir karine saymak gerekir. Ferağ kaydının, silintiler bir yana bırakıldığında, nefaset ve seviye olarak Şeyh Hamdullâh hattından uzak olmadığını söylemek mümkündür. Tevkî' hat ile yazılan ferağ kaydı, Şeyh Hamdullâh'ın üslûbunu yansıtmaktadır.

Bu şartlar altında ferağ kaydında görülen deformasyonun sebebini sorgulamak gerekmektedir. Bu hususla alakalı olarak evvela dile getirilmesi gereken ihtimal şudur: Dalgınlık eseri veya bir tercih olarak ferağ kaydı, fasıl başlarında olduğu gibi zer mürekkeple yazılmış, değiştirilmek istendiği için de tüm satıh varakla kaplanıp üzerine üstübeçle yeniden yazılmıştır. Bu durum, yazının altında beyaz veya siyah mürekkep izine rastlanmadığı hâlde kırmızı mürekkeple konulan harekelerin ve küçük harf motiflerinin mevcudiyetini açıklamak için yeterli olacaktır. Altta görülen kırmızı renkli harekelerin ve küçük harf sembollerinin, neredeyse ferağ kaydının tamamında doğru yerlerde olduğunu söylemek, fotoğrafı netleştirecektir. Bizim kanaatimize göre altta daha önce var olması gereken metin, şu an mevcut olan ferağ kaydı ile aynıdır. Son satırdaki metinde görülen siyaha yakın bakır rengi izlerin üstübeçin altına verdiği reaksiyondan kaynaklanması muhtemeldir. Şu an üstübeç mürekkebin genelinde görülen tahribat ise zamana ve yazmanın son sayfalarının maruz kaldığı rutubete bağlıdır.

Ferağ kaydı üzerinde yapılan teknik incelemede –yukarıda bahsedilen kırmızı renkteki harekeler ve harf simgeleri haricinde- altınla kaplı kısmın

altında siyah, beyaz veya kırmızı mürekkeple yazılmış herhangi bir yazıya rastlanmamıştır. Bu husus ise aslî ferağ kaydının, yukarıda dile getirildiği gibi, zer mürekkeple yazılmış olma ihtimalini artırmaktadır.

Muhtevaya dair hususlarda ise nüshanın erken tarihli olduğuna işaret eden bir kaç misal vermek mümkündür. Metinde, 16. yüzyılda terk edilmesini beklediğimiz "bigi" kullanımı yer almaktadır. Bu kelime daha sonraki nüshalarda "gibi"ye dönüşmüştür. Ayrıca "açtı" manasında "aştı", "kendü" yerine "kendi," "uvatmak" yerine "uşatmak" kelimelerinin kullanımı yani Çağatay Türkçesinin izlerinin görülmesi de bu nüshanın erken nüsha olduğuna işaret etmektedir. Bu tarz tasarruflar, ikinci versiyonda Batı Türkçesine uygun hâle getirilmiştir. Burada zikredilen kelimeler vezin bakımından bir sıkıntıya sebep olmayacağı için değiştirilebilmişlerdir. Ancak vezin ve kafiye zarureti sebebiyle müdahale edilemeyen kullanımlar korunmuştur. Mesela Doğu Türkçesinde "eli" anlamına gelen "ilgü" kelimesi, diğer nüshalarda da, vezin gereği olmalı, muhafaza edilmiştir:

> Ḫalāṣ itmezdi segden cānı dilkü
> Ṭolaşmasa eger re'y-ile **ilgü** (990. beyit)
>
> Düşüp dīvānelük dilkü içine
> Fiġān ṭoldı ḳamu **ilgü** içine (3420. beyit)

Aşağıdaki beyitte yer alan ve Çağatay Türkçesinde eklendiği kelimeye "daha fazla" anlamını veren "-raḳ" eki de yine vezin ve kafiye zaruretiyle olsa gerek sonraki nüshalarda muhafaza edilmiştir.

> O Mecnūn adı bu Leylāya ḥaḳdur
> Ki Mecnūndan daḥi **Mecnūnaraḳdur** (2643. beyit)

Bir başka önemli hususu da bu meyanda zikretmek gerekir. ŞH nüshasında Osmanlı tarihinin en büyük trajedilerinden biri olan Cem Sultan hadisesine atıfta bulunan bir beyit yer alır. Burada Hamdî, Cem Sultan'ı kastederek "Cem'in gönlü gibi tamahkâr olma" demektedir. Diğer nüshalarda bu ifade "Hamdî'nin gönlü gibi tamahkâr olma" şekline dönüştürülmüştür. ŞH nüshasında söz konusu beyitte "Cemüñ dili" olan ifade, ikinci kolda "dil-i Ḥamdī" şeklindedir:

Ṭamaʿ ḫārına cānuñ olmasun yār
Cemüñ dili gibi olmayasın ḫ̬ār (2883. beyit)

Eserinde herhangi bir medhiye veya devrin padişahına atıf bulunmamasına rağmen Cem'in hadisesine tanıklık eden Hamdî, onun saltanat arzusunu tenkit etme ihtiyacı hissetmiştir. Hamdî'nin en büyük siyasi rakip hakkında tarafgir olarak böyle bir ifade serdetmesi önemlidir. Fakat bu tenkit daha sonra kendisi veya başkaları tarafından yok edilmiştir. Aksi, yani başlangıçta "Hamdî'nin gönlü" şeklinde olan ifadenin sonradan "Cem'in gönlü" şekline dönüştürülmesi ise olağan akışa aykırıdır.[1]

Koleksiyoner olarak bilinen Hattat Hasan Tahsîn'in, hattın Şeyh Hamdullâh'a aidiyetini tasdiki ise muhakkak önemlidir. Ayrıca, mücbir bir durum oluşmadıysa hattatların genelde tercih etmedikleri Türkçe edebî metin istinsah etme temayülünün niçin bu eser için değişmesi gerekecektir? Hamdî'nin vefatından sonra bu eserin, çok kabiliyetli bir hattat tarafından yazılmak istenmesi veya böyle bir hattata Hamdî'nin eserinin sipariş edilmesi de hayatın olağan akışına ters bir durumdur. Ancak Şeyh Hamdullâh'ı bu eseri istinsah etmeye mecbur bırakacak bir gerekçenin oluşması ihtimal dâhilindedir. Bunu maddi kazanç ile veya iktidarı elinde bulunduranlardan gelen bir talep ile açıklamak pekala mümkündür. Ancak Hamdî'nin eserinin, özellikle *Leylâ vü Mecnûn* mesnevileri arasında hızla ön plana çıkan Fuzulî versiyonu 35 yıl içinde hayat bulduktan sonra böylesi bir nüsha olarak istinsah ettirilmek istenmesi makul görünmemektedir. Eserin istinsahını II. Bayezid'in hükümranlığı ile sınırlandırmak gerekmektedir. Hâl böyle olunca da müstensihin Şeyh Hamdullâh olması gerekir.

Eserde yer alan beş şahıs mühründen ikisinin kuvvetle muhtemel olarak hattatlara ait olması, bu yazmanın bir zaman mevzubahis hattatların temellüküne girdiğine işaret etmektedir. En az altı el değiştiren yazmanın itinayla korunmuş olması, hattatların koleksiyonlarına dâhil olması da nüshanın Şeyh Hamdullâh istinsahı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

1 Bu ifadenin, ikinci kolda müellifi zemmedecek şekilde değiştirilmiş olması ise eserin müellif tarafından gözden geçirilmiş olabileceğine işaret etmektedir. Özellikle eldeki nüshaların çoğunun ikinci kola mensup olduğunu göz önünde bulundurarak telif tarihinden dört sene sonra vefat eden Hamdullâh Hamdî'nin eseri gözden geçirerek dikkatinden kaçan bazı hususları yeniden ele aldığını düşünmek mümkündür.

Her ne kadar yukarıda Saray kökenli ikinci bir nüsha tespit edilemediği söylendiyse de yazmanın güzergâhını gösterebilecek temellük kaydının(?) silinmesi, mühür sığabilecek bir alanın kâğıt yapıştırma yöntemiyle tamir edilmesi, ŞH nüshasının Saray'dan çıkıp çıkmadığı hususunu şüpheli bırakmaktadır.

ŞH ve HM Nüshalarının İlişkisi

ŞH nüshası, daha önce ifade edildiği gibi, 905/1499-1500'de istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi ihtiva etmeyen HM nüshasının durumunu ise biraz irdelemek gerekmektedir. 18 nüsha arasında tek minyatürlü nüsha olan HM nüshasının minyatürleri bakımından tarihlenmesini aynı zamanda nüshanın eski maliki olan ve onu Portland Müzesine bağışlayan Edward Binney Third ele almıştır. Sanat tarihçisi ve koleksiyoner olan Binney, nüshadaki minyatürlerin 15. asrın sonunda hâkim olan üslûbu yansıttıklarını söylemektedir.[1] Bu üzerinde durulması gereken bir husustur. Minyatürlü olması hasebiyle özel olarak hazırlatıldığında şüphe olmayan bu nüshanın nihai adresinin devrin padişahı II. Bayezid olduğunu düşünmek mümkündür. Sayfaların kondisyonu, yazmanın çok okunduğunu göstermektedir.

HM nüshası çiçek desenli lake cilde sahiptir. 15. asırdan itibaren Anadolu'da lake cilt yapıldığı bilinmektedir ancak bu cildin, yazmanın orijinal cildi olup olmadığı bizce meçhuldür. Ciltteki desenler üretimin Osmanlı mülkünde yapıldığını düşündürmektedir. Yazma, belirli bir dönem İran coğrafyasında bulunmuştur. Bu durum, yazmada bulunan iki farklı mühürden anlaşılmaktadır.

HM nüshasını tanıtan bir makale neşreden ve nüshanın tarihlendirilmesiyle ilgili fikir beyan eden Alpay Tekin, 1a'da bulunan tarih kıtalarından hareketle nüshayı 987/1579-1580 yılı civarına tarihlemektedir. Bunu yaparken de 1a'daki manzum parçalar ile nüshayı istinsah eden kişinin, el yazısından hareketle, aynı kişi olduğunu söylemektedir.[2] Bizim kanaatimiz ise

1 Edward Binney Third, *Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney, 3rd*, Portland: The Portland Art Museum, 1979, s. 5-9.

2 Gönül Alpay Tekin, "Hamdullah Hamdî'nin Yeni Bir Leylâ ve Mecnûn Nüshası ve Metin Tenkidi Hakkında Bazı Düşünceler," *Leylâ ve Mecnûn: Makaleler*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018, s. 33.

tam aksi yöndedir. 1a'daki yazının sahibi, kesinlikle nüshanın müstensihi değildir. İki yazının sahiplerinin kalem tutuşları farklıdır. Nüshadaki talik hat daha kavislidir ve detaycı değildir, fakat 1a'daki talik hat daha köşeli hatlara sahiptir ve vurgulu/dikkatli bir şekilde yazılmıştır. Bu sebeple 1a'ya kaydedilen kıtalarda yer alan 987/1579-1580 tarihinin, HM nüshasının tarihlenmesinde bağlayıcılığı olmayacaktır.

HM nüshasının ŞH nüshası ile ilişkisi ise önemlidir. Evvela eldeki nüshalar arasındaki en prestijli iki nüsha, burada mevzu edilen nüshalardır. Ayrıca II. Bayezid'in başhattatı Şeyh Hamdullâh'ın istinsahına HM nüshasını esas aldığını düşünmemizi gerektirecek deliller vardır. Bugün II. Bayezid hayatta iken *Leylâ vü Mecnûn* nüshasının Saray kütüphanesine dâhil edildiğine dair bir bilgiye sahip değiliz. Bu, olağan bir durum değildir. Saray'a dâhil olan ilk ve tek nüsha, SK nüshasıdır ki *Yûsuf u Züleyhâ* ile birlikte ciltlenmiştir, aynı müstensih elinden çıkmadır; kâğıt ve sair özelliklerinden tek iş olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Hem Hamdî'nin hem II. Bayezid'in vefatından sonra, eserin telif tarihinden ise 31 yıl sonra istinsah edilen bu nüshanın, Saray'a takdim edilmesi beklenen ilk nüsha olmadığı açıktır. Daha önceki nüsha/lar Saray'dan çok erken dönemde çıkmış olmalıdır. Delillere geçmeden evvel bir ihtimal olarak diyebiliriz ki Saray'a ulaşan HM nüshasından bir nüsha istinsah etme işi Şeyh Hamdullâh'a verilmiş, o da bu vazifeyi yerine getirmiştir. Bu durumda, bahis mevzuu edilen her iki nüshanın da adresi Saray olmalıdır.

Burada iki nüshanın münasebeti imkân ölçüsünde ele alınacaktır. HM nüshasının metninin 9 varaklık kısmı görülebilmiştir. Daha önce ifade edildiği gibi Harvard Arts Museum'un yetkilileri, yazmanın hassas durumu sebebiyle dijitalleştirilmesini şimdilik uygun bulmamaktadır. Binaenaleyh elde olan kısım üzerinden yapılan mukayeseye göre bu iki nüsha, siyak ve sibakı bozan, alenen hata denebilecek imlâlarda, ayrıca kafiye ve vezin hatalarında ortak tavır göstermektedir. Örnek olarak aşağıdaki beyti vermek mümkündür. Buradaki "peççe" kelimesi yerine diğer kolda karşımıza çıkan

"pençe" kelimesi daha uygundur. İmlâları birbirine çok benzeyen bu kelime ilk kolda hataen "peççe" şeklinde yazılmış olmalıdır:

Didi kim şīr-i **peççe** ejdehā-fer
Seg-i Aṣḥāb-ı Kehfe yār u hem-ser (640. beyit)

ŞH nüshasının en bariz özelliklerinden biri ekseriyetle istinsahta kullanılan nüshadan kaynaklandığı anlaşılan imlâ sorunlarıdır. Bunun sebeplerinden biri HM nüshasının çok itinalı olmayan bir talik hatla yazılmış olmasıdır. Okunamayan bazı yerler benzetilmeye çalışılmış veya hatalı okunmuş, dolayısıyla hatalı istinsah edilmiştir. Müşahhas hâle getirmek gerekirse bunlar arasında en bariz olanlardan biri aşağıdaki beyitte görülen hatadır. Leylâ'nın babasının Mecnûn'un hâl ve tavrı üzerine fikir beyan ettiği bölümde, diyalogun girizgâh beytindeki ilk kelime HM nüshasında "peẕer" olmalıdır ancak talik hatta *dâl* ve *râ* harflerinin zaman zaman benzer şekilde yazılmalarına ek olarak HM'nin müstensihinin noktaların yerinde de itina göstermemesi sebebiyle bu kelime ŞH nüshasında "biraz"a dönüşmüştür:

Biraz Leylī baḳup bu dāstāna
Gülüp gösterdi anı dostāna (649. beyit)

Manayı bozan ve imkân haricinde olarak özneyi Leylâ'nın babası yerine Leylâ yapan bu "biraz" kelimesinin hatalı olduğu açıktır. Buna benzer bir durum da aşağıdaki beyitte görülmektedir. Talik hatta *sîn* harfinin altına üç nokta konabilmektedir. HM nüshasında aşağıdaki beytin ikinci mısraının başında yer alan "ser" kelimesinin ilk harfi olan *sîn*'in altına bu kabîlden üç nokta konmuştur, ancak ŞH nüshasında, muhtemelen bir üst beyitte yer alan "siper" kelimesinin de verdiği zihin karışıklığıyla, "ser" kelimesi "siper" olarak imlâ edilmiştir. Mana bakımından burada "siper" kelimesinin olamayacağı açıktır:

Ḳaġan Arṣlana beñzer Nevfel-i gürd
Siper Elbürzi gürzi eyleye ḫord (1524. beyit)

ŞH nüshasından alınan aşağıdaki beyit de hatalı okuma konusuna dikkat çekici örneklerden birini teşkil etmektedir. HM nüshasında *zı* harfinin

noktası unutularak "ṭāhir delāyil" şeklinde yazılan ibarede, ikinci kelimenin ilk harfi hattın özelliği sebebiyle *vâv* olarak değerlendirilmiş ve ŞH nüshasında "ṭāhir ü lāyil" şeklinde imlâ etmiştir. Bu ibare, ikinci koldaki nüshalarda "ẓāhir delāyil" olarak yer alır. "lāyil" imlâsı anlamlı bir kelime değildir, ayrıca siyak ve sibak bakımından ikinci koldaki ifade uygundur. ŞH'deki hatanın sebebi HM'de bir noktanın konmamış olmasıdır:

> Bu raʿd-ı hāyil ü berḳ ü zelāzil
> Celālüñ ḳahrına **ṭāhir ü lāyil** (33. beyit)

Yukarıdaki misalleri artırmak mümkündür. Ayrıca HM nüshasında bulunan bazı kelime ve harflerin, ŞH'de atlandığı görülmektedir ki bu da istinsahın yönüne delildir. Burada bir ihtiyat payı olarak şunu da ifade etmek gerekir: Eğer HM nüshası, ŞH nüshasının öncülü değilse HM'nin hatalarıyla birlikte istinsah edildiği meçhul bir nüsha olmalıdır; ŞH nüshasının öncülü odur.

Eldeki veriler ile şu tabloyu çizebiliriz: Hamdullâh Hamdî, eserini tamamladığında Saray için özel bir nüsha planlamış olmalıdır. Bu nüshada minyatür bulunmasını istemesi de tabiîdir. Ne var ki bu nüshayı istinsah eden şahıs, dikkat konusunda biraz zayıftır. Hamdî'nin sağladığı müsveddeyi veya tebyiz edilmiş nüshayı hatalı bir şekilde kopyalamıştır. Bu kopyanın bir müddet İstanbul'da bulunduğunu artık kesin olarak biliyoruz. Zira Şeyh Hamdullâh'a verilerek ondan bir nüsha istinsah etmesi istenmiştir. Burada Şeyh Hamdullâh'a nüsha ısmarlayan kişinin II. Bayezid olması mümkündür. Şeyh Hamdullâh ise esas aldığı nüshadaki hataları büyük ölçüde muhafaza etmiş, bunlara talik hattaki imlâ benzerliklerinden kaynaklanan hataları da eklemiştir. Burada, Şeyh Hamdullâh istinsahında öne çıkan pek çok farklı durum, istinsah eyleminin "kulaktan istinsah" şeklinde yapıldığı intibaını uyandırmaktadır. Yani HM nüshası Şeyh Hamdullâh'a dikte ettirilmiş olmalıdır. Biri Saray'a ulaşmış olması gereken, biri Sarayca ısmarlanmış olması beklenen iki nüsha Saray'dan neden uzaklaştı, bu bizce henüz meçhuldür. Ancak tablonun devamında şunu görmek mümkündür: Hamdî, birinci koldan bağımsız olarak eseri kopyalattırmaya devam

etmiştir, buradan neşet eden nüshalar, ikinci kol dediğimiz kolu teşkil etmektedir.

Hatalarına rağmen birinci kolda yer alıp da ikinci kolda görülmeyen tasarruflar ise eserin aslına yakın olan tasarruflardır.

ŞH Nüshasının Diğer Nüshalara Göre Konumu

Gönül Alpay Tekin, HM nüshasını elindeki nüshalar arasında en çok AE2 nüshasına yakın buluyorsa da[1] şurası çok nettir: Bugün elde olan nüshalar iki temel kol ortaya koymaktadır. En erken tarihli iki nüshanın mensup olduğu ilk kol, metnin telifinden 31 yıl sonra istinsah edilen SK nüshası da dâhil olmak üzere diğer bütün nüshaların mensup olduğu koldan radikal biçimde ayrılmaktadır. Her ne kadar ilk kolda vezin, kafiye ve manaya müteallik çok fazla hatalı imlâ mevzubahis ise de söz konusu iki kolda görülen varyantların bazıları, ŞH nüshasının geldiği birinci kolun sıhhati konusunu teyit etmektedir. Burada, örnekler takdim edilecektir. ŞH nüshasından alınan aşağıdaki beyitte "yāre" kelimesi, ikinci kolda "ġayra" olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak beyitte anlatılmak istenen, aşkın hakiki yüzünü görenin artık sevgilinin yüzüne gönül vermeyeceğidir. İlk kolda yer alan "yār" kelimesi, beytin vermek istediği anlamı daha güçlü bir biçimde ifade etmektedir:

İden dīdārını ʿışḳuñ temāşā
Cemāl-i **yāre** göñlin vire ḥāşā (175. beyit)

Alpay Tekin yukarıda mevzubahis edilen makalesinde HM nüshasının öne çıkan hususiyetlerinden bahsederken "bu nüshanın öteki nüshalarda bulunmayan doğru ifadeleri, çok nadir de olsa, ihtiva" ettiğini dile getirir; fakat söz konusu yazının çerçevesini aşacağını söyleyerek yalnız bir örnek vermekle yetinir.[2] Aslında araştırmacının çalışmasının en can alıcı kısmı burası olmalıdır. ŞH nüshası tespit edilene kadar bu durumun öngörülmesini beklemek şüphesiz hakkaniyetli bir tavır olmayacaktır. Ancak bugün ŞH ve HM nüshasının ilişkisinin bilinmesi, Alpay Tekin'in sözünü ettiği

1 Alpay Tekin, *age.,* s. 84.
2 Alpay Tekin, *age.,* s. 84.

"doğru ifadeleri" ayrıca değerli kılmaktadır. Araştırmacının iddiası için verdiği örnek şudur:

> Menem bīmār u bī-tīmār-ı rencūr
> Ṣusuz cān virmege **aḳar** ṣudan dūr (1371. beyit)

Buradaki "aḳar" kelimesi, ikinci kola mensup nüshalarda "aḳreb" şeklindedir. Ancak beytin manasına "aḳar ṣu" daha münasiptir. Araştırmacının tespiti bizce yerindedir.

Yukarıdaki örneğe aşağıdaki iki beyti eklemek fotoğrafın netleşmesine imkân sunacaktır. BN2 nüshasında muhtemelen anlaşılamadığı için ilk mısrai eksik bırakılan ve pek çok nüshada değiştirilen şu beyit, ŞH nüshasının, her ne kadar çok hata barındıran bir nüshadan istinsah edilmiş olsa da, asıl metne yakınlığını ortaya koymaktadır:

> Yiyüp pūlād zaḫmın maġz-ı merdān
> Aşıḳdan kelle çıḳdı kelleden ḳan (1413. beyit)

Nevfel'in Mecnûn ile Leylâ'nın kavuşmaları için Leylâ'nın kabilesiyle giriştiği savaşı tasvir eden beyitlerden olan yukarıdaki iktibasta "aşık" miğfer anlamındadır. Beyitte ise "yiğitler başlarına kılıç, mızrak darbesi aldıkça miğferlerinden başları dışarı fırlamakta ve etrafa kan saçılmaktadır" denmektedir. Oysa diğer kolda bu beyit şuna benzer şekilde karşımıza çıkar:

> Yiyüp pūlād maġzın merd-i merdān
> Aşıḳdan şu'le çıḳdı kelleden/gülleden ḳan

Bir diğer örnek ise aşağıdaki beyittir. Eğer Hamdî burada "miskīn" için "cüzzamlı" veya "ihtiyar" manasını düşündüyse zırhı demirden ve kalbi taştan olan bir savaşçının görünüş itibariyle yıllar yaşamış bir cüzzamlıya benzetilmesi akla daha yakındır. İkinci kolda "yüz yaşlı miskin" yerine "yüz başlı ejderha (tinnīn)" benzetmesi vardır:

> Çoḳalı āhenīn ü ḳalbi sengīn
> Ṣanur gören tenin yüz **yaşlu miskīn** (1377. beyit)

ŞH nüshasında dikkat çekici bir hata, başlıklardan birinde karşımıza çıkmaktadır. Mesneviye göre Mecnûn evvela avcıdan ahuları azad eder,

daha sonra bir yaban sığırını tuzaktan kurtarır. Ancak ŞH nüshasında ikinci hadisenin başlığı şu şekildedir: "Mecnūn dāmdan āhūlar āzād itdügidür." Oysa hikâyede "gāv" yani yaban sığırı anlatılmaktadır. Bu başlık BN2'de "yaban sığırı," AE2'de "gāv-i beyābān" şeklinde yani muhtevaya uygun biçimde yer almaktadır.

Bir diğer sorun da yine başlıklarla alakalıdır. ŞH nüshasında müellifin kurgulayış şekline göre başlık olması gereken bazı yerlerde fasıl başlığı olmadığı görülmektedir. Fakat bu durumdaki pek çok yerde ikinci kolu temsil eden nüshalarda başlıklar mevcuttur. En çarpıcı örneklerden biri şu olmalıdır: Hamdî eserini büyük ölçüde Nizâmî ile Hâtifî'nin versiyonlarına göre kurgulamışken hem Nizâmî'de hem Hâtifî'de benzer manalara gelen beyit öncesinde yer alan *âgâz-ı dâstân* türünden bir başlığın, ikinci kolu temsil eden nüshalarda mevcut iken ŞH nüshasında yer almaması ciddi bir sorun gibi görünmektedir.

ŞH nüshasında metin kurgusuna dair hususiyetlerden biri, bazı beyitlerin mısralarının unutulması ve ilk mısraın takip eden beytin bir mısraı ile birleştirilmesidir. Bir başka hata çeşidi, bir yerde görülmekle birlikte iki beytin sehven önceden yazılması, kendi bağlamında ise tekrar istinsah edilmesidir.

İlk koldaki nüshalarda yer alan kafiye hataları da dikkati çekmektedir. Bunların kahir ekseriyetinin ikinci kolda tashih edildiği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki beyit, ŞH nüshasında yer alan bir kafiye hatasıdır. Ancak aynı hatanın ikinci kola mensup BN2 nüshasında da yer alması, hatanın müelliften kaynaklandığı ihtimalini akla getirmektedir:

> Ḳamu ṭālib yiter **maṭlūba** senden
> Ḳamu ʿāşıḳ irer **maʿşūḳa** senden (48. beyit)

Burada görülen hata, ikinci koldaki nüshaların kahir ekseriyetinde şu şekilde izale edilmiştir:

> Ḳamu ṭālib yiter maṭlūba senden
> Ḳamu ʿāşıḳ irer **maḥbūba** senden

Benzer bir durum da aşağıdaki beyitte söz konusudur. Bu kafiye hatası yine BN2'de tekrarlanmaktadır. Hata ikinci kolda "imāmın" kelimesi kullanılmak suretiyle izale edilmiştir:

Resūlu'llāha virdi Ḥaḳ selāmın
ʿUrūca daʿvet itdi dīn **emānın** (125. beyit)

Aşağıdaki de yine ŞH nüshasında görülen bir kafiye hatasıdır. İkinci kolda "ḳulaġın" kelimesinin "'iẕārın" olduğu görülmektedir:

Ḳoçup öpdi biraz boynın **ḳulaġın**
Silüp şefḳat yeñiyle hem ġubārın (451. beyit)

ŞH'de görülen yilerdi/iderdi (1429. beyit), yilerdi/dererdi (1800. beyit), oturdı/oḳundı (1906. beyit) gibi kafiyeye müteallik hataları da burada kaydetmek faydalı olacaktır.

Birinci kolda bazı yerlerde görülen vezin hatalarının veya imale yapılması gereken yerlerde oluşan nahoş durumların da ikinci kolda büyük ölçüde tashih edildiği görülmektedir. Aşağıda solda yer alan beyit ŞH nüshasındandır, sağdaki ise ikinci koldaki pek çok nüshada karşımıza çıkan hâlidir:

Senüñ ḫışmuñ görüp ḳanda ḳaçayın	Senüñ ḫışmuñ görüp ḳanda ḳaçayın
Kime **dāmānum iledüp** açayın (71. beyit)	Kime **dāmān-ı ümmīdüm** açayın (BN2)

Özetle denebilir ki ŞH nüshasında açık hata olarak nitelendirilebilecek imlâların önemli bir kısmı HM'den kaynaklanmaktadır, bir kısmı ise HM'nin yazısının, itinalı diyemeyeceğimiz talik hat olmasına ve muhtemelen işitilerek istinsah edilmesine bağlıdır. Ayrıca nüshalar arasında yapılan mukayeseler neticesinde ortaya çıkan bir husus da şudur: Metin en baştan itibaren bazı hatalara ev sahipliği yapmaktadır, bu durum da zaman içerisinde farklı müstensihler tarafından farklı şekillerde tashih edilmeye çalışılmıştır.

Netice itibariyle eldeki nüshalar arasında, ait oldukları koleksiyon ve fizikî özellikleri açısından değerlendirildiğinde üç nüsha öne çıkmaktadır. Bunlardan biri SK nüshasıdır. Yukarıda ifade edildiği gibi Saray'dan çıkma bir nüshadır. Tek başına bu özellik, SK nüshasını değerli kılmaya

yetmektedir. Fizikî özellikleri bakımından ise eldeki nüshalar arasında en değerli olduğu kati surette söylenebilecek iki nüshanın birinci kolu teşkil etmesi dikkat çekicidir. ŞH nüshası; tezhibinin, kâğıdının ve cetvellerinin itinalı hâli, telif tarihiyle aynı tarihte istinsah edilmesi bir tarafa tek başına Şeyh Hamdullâh tarafından kaleme çekilmiş olması ile şaheser hüviyeti kazanmaktadır. HM nüshası ise Şeyh Hamdullâh'ın istinsahına esas nüsha olması dolayısıyla en erken nüsha olmasının yanı sıra Hamdî'nin eserinin bilinen minyatürlü tek nüshası olması hasebiyle, nakışlı lâke cilde sahip olmasıyla öne çıkmakta ve bu nüshanın, Saray'a sunulma ihtimali de dâhil olmak üzere özel olarak hazırlandığı anlaşılmaktadır.

ŞH Nüshasının İmlâsına Dair Tespitler

ŞH nüshası, Şeyh Hamdullâh'ın tarzına uygun olarak kısmen harekelidir. Harekelerle ilgili dile getirilmesi gereken husus ise dönemi itibariyle erken olarak telakki edilebilecek bazı uygulamaların görülmesidir. Bu tasarrufların Çağatay Türkçesinin etkisiyle olması mümkündür. Bunlar arasında birinci ve ikinci tekil şahıs iyelik ekleri, ilgi eki, bildirme eki, ikinci tekil şahıs görülen geçmiş zaman eki gibi eklerin, dönemin ses özelliklerine aykırı olarak dar ünlü şeklinde harekelenmesi sayılabilir. Bu durum kimi zaman da harfle gösterilmiştir. Aşağıdaki beyitlerde burada bahsedilen ses özelliğinin örneklerini görmek mümkündür:

Gögi **ḳıldıñ** müzeyyen encüm-ile
Yeri itdüñ müşerref merdüm-ile (12. beyit)

Cehān kim var olupdur ḳudretiñden
Ṭolu ʿibret **olupdır** ḥikmetiñden (4. beyit)

Beni yād itmez olduḳda biliş yad
Añup raḥmetden eyle **cānımı** şād (82. beyit)

Harekelerle ilgili zikredilmesi gereken bir husus da dönemine göre kelime telaffuzlarındaki farklılıklardır. Metinde bu konuda en dikkat çeken kelimelerden üçünü "cihān" yerine "cehān," "ʿışḳ" yerine "ʿaşḳ," "maḥabbet" yerine "muḥabbet" olarak saymak mümkündür. Mesela aşağıdaki beyitte yer alan "maḥabbet" kelimesi, "muḥabbet" olarak harekelenmiştir:

Bu yārān cümle Aʿrābuñ levendi
Ġalaṭ didüm **muḥabbet** derd-mendi[1] (586. beyit)

Aşağıdaki beyitte ise "'ışḳ" kelimesi "'aşḳ" şeklinde harekelenmiştir:

Riyā ʿ**aşḳından** olursa selāmet
Bu yolda yoḳ sañā ṭaʿn-ı melāmet (3834. beyit)

Mesnevinin vezin özellikleri bakımından öne çıkan hususiyeti, şüphesiz imalelerin hatalı kullanımıdır. Pek çok yerde bu sebeple vezin kusuru oluşmaktadır. Metinde Türkçe kelimelerdeki imaleler, imlâda kimi zaman *elif*, *vâv* ve *yâ* ile yani med harfleriyle kimi zaman ise "دوشه‌ککده" imlâsında görüldüğü gibi *he* harfiyle gösterilmiştir. Aşağıdaki beyitler bu iki duruma örnektir:

Zemīne dön diseñ iy şāh-ı ḳahhār
Döne **dönmeye** emrüñden felek-vār (15. beyit)

Eli incitmegi idinme pīşe
Ki **incinmeyesin** elden hemīşe (2252. beyit)

Ancak bazı yerlerde vezin gereği yukarıda sözü edilen uygulama beklenmesine rağmen bu durum HM nüshasında veya ŞH nüshasında atlanmıştır. Aşağıdaki beyit buna örnek olarak verilebilir:

Ölüm **döşegine** düşsem eger zār
Bañā yaṣduḳ yiter seng-i der-i yār[2] (511. beyit)

ŞH nüshasında Arapça ve Farsça kelimelerde "e" sesi veren açık hecelerde, imaleye müsait olmayan fakat vezin icabı imale yapılması gereken yerlerde bu durum imlâya yansımamış, dolayısıyla vezin hatası ortaya çıkmıştır. Bazı nüshalarda da aynı şekilde karşımıza çıkan aşağıdaki beyit bu duruma güzel bir örnektir. Ancak bu kelime BN2 nüshasında "دولاته" şeklinde imlâ edilmiştir:

Didi söz bitüren bostān-ı cānda
Biter **devlete** göre bostān da (983. beyit)

1 Aynı durum, 2893 numaralı beyit için de geçerlidir.
2 678, 1579-1580, 2931, 2977, 3012, 3212, 3562. beyitlerde de benzer durum söz konusudur.

Öte yandan imaleye müsait olduğu düşünülen Arapça ve Farsça bazı kelimelerde bu durum imlâya yansıtılmıştır. Aşağıdaki iki beyit buna örnek teşkil etmektedir:

Felek **cünbīşi** hem devri irādī
Sücūd itmek-dürür dāyim murādı (16. beyit)

Bugün ʿömrüñ ki **ḥāṣılı** ʿameldür
Eyü toḫm ek ki bir ḫoş dem maḥaldür (2317. beyit)

Ayrıca ikinci hecesinin kısa/açık olması gereken bir kaç yerde "illâ" kelimesinin Türk şiirinde görülen muhaffefi kullanılmamıştır.

Yazmada, Şeyh Hamdullâh'ın istinsahına esas aldığı HM nüshasından erken bir nüshanın harekeli olduğunu düşündüren imlâ hususiyetleri mevzubahistir. Bu harekeler HM nüshasının talik hatla yazılması sebebiyle eksilmiş, ancak imlâ bazı yerlerde aynı kalmıştır. Aşağıdaki beyitteki "maḥbūb" kelimesi buna örnektir. Kelimenin siyak ve sibak açısından "maḥbūbı" şeklinde okunması gerekmektedir:

Bu ḳıṣṣa ḥāṣılı ḥubb-ı ezeldür
Anuñ **maḥbūb[ı]** ḥüsn-i Lem yezeldür (26. beyit)

Benzer bir örnek de aşağıdaki beyittedir. ŞH nüshasında "yad/yād" olarak imlâ edilen kelime, eserin ilk nüshasında "yavu/yavı" şeklinde olmalıdır ve muhtemelen harekelidir. Ancak HM nüshasında hareke terk edildiğinden ve *vâv* harfine benzerliği sebebiyle kelimenin son harfi *dâl* şeklinde görülmüştür.

Ḳılı tīre dili şimşīre döndi
Enügin **yad** ḳılmış şīre döndi (887. beyit)

Bu beyitte mana açısından "yavrusunu hatırlayan aslan" veya "yavrusuna yabancılaşan aslan" yerine "yavrusunu kaybeden aslan" imgesi daha muvafık düşmektedir.

Aşağıdaki beyitte tamlanan eki hareke ile gösterilmiştir. Çok olmamakla birlikte ŞH nüshasında bu kabîl örneklere rastlanmaktadır:

Keserse boynumı dendānı sīnüñ
Gerekmez **ḥarfi** sensüz sīn ü şīnüñ[1] (363. beyit)

Aşağıdaki beyitte ise aynı usule tâbi biçimde *atıf vâv*ı hareke ile gösterilmiştir:

Sözin fehm itmeyüp her **cāhil ü dūn**
Didi anuñ gibi uşluya mecnūn (3122. beyit)

İstinsah hususunda Şeyh Hamdullâh'a has olduğunu düşündüğümüz dikkat çeken tavırlardan biri de ardışık olarak iki *yâ* harfi gereken yerlerde zaman zaman bir *yâ* harfinin imlâ edilmesidir. Bunun sebebi HM nüshasındaki ardışık *yâ* harflerinin, talik hattın hususiyetine mebni olarak seçilememesidir:

ʿIşḳ-ı Mecnūn ʿayān olup Leylāy[ı] andan nihān itdükleridür

Vezin icabı zihaf yapılması gereken yerlerde ise pek çok kelimede imlâda olması gereken *yâ* harfinin yazılmadığı görülmektedir. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

Ḳaçan-kim **Leyliden** ṭūr oldı Mecnūn
İki çeşminden aḳdı Nīl-i Ceyḥūn (349. beyit)

İmlâda dikkati çeken bir diğer husus ise Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan metinlerde karşılaşılabilen bir durumdur. Söz konusu durumda kelimenin Arapça imlâsında var olup da Osmanlı Türkçesinde *yâ* harfine dönüşerek terk edilen hemze, *yâ* harfiyle birlikte yazılmıştır. Aşağıdaki beyitte yer alan "kāyināt" kelimesi bu duruma örnektir:

O ḥüsne maẓhar itdüñ **kāyinātı**
Cemāl-ile yaratduñ şeş cihātı (27. beyit)

ŞH nüshasında Arapça ve Farsça bazı kelimelerin imlâlarının, vezni bozacak ölçüde hatalı olduğu görülmektedir. Vezin icabı "güher" şeklinde imlâ edilmesi gereken kelimenin pek çok yerde, vezni de bozacak şekilde "gevher" şeklinde yazıldığı görülmektedir. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

1 479, 1023, 2176. beyitlerde de benzer durum söz konusudur.

El ura çün güher gencine ḥakkāk
Gevher delmekde her-giz ide mi bāk (324. beyit)

Her zaman vezin sorununa yol açmasa da benzer durum "bülend/būlend" (397. beyit), "üslūb/ūslūb" (1616. beyit), "gürk/gūrk" (1768 ve 2650. beyit), "üstād/ūstād" (1883, 2444-2445. beyitler), "üftāde/ūftāde" (2142. beyit), "günbed/gūnbed" (2415. beyit) kelimelerinde de mevzubahistir.

Nüshanın bir başka önemli hususiyeti de Farsça imlâda görülen, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinden biri olarak nitelendirilebilecek *dâl* harfinin noktalı yazılması temayülüdür. Aşağıdaki beyitteki "ümīẕüm" kelimesi bu duruma örnektir:

Budur senden **ümīẕüm** yā İlāhī
Ki redd itmeye luṭfuñ ʿöẕr-ḫᵛāhı (69. beyit)

Ayrıca "māder" yerine "māẕer" (307. beyit), "peder" yerine "peẕer" (437. beyit), "nevmīd" yerine "nevmīẕ" (977), "bürāder" yerine "bürāẕer" (3588. beyit) vb. bu duruma uyan diğer örneklerdir.

ŞH nüshasında, harflerin noktaları hususunda itina gösterilmediği anlaşılmaktadır. Bu nüshada aşağıda örnekleri verilen kelimeler bazen birden çok olmak üzere hatalı yazılmışlardır.

Kelimenin doğru imlâsı	**ŞH imlâsı**	**Kelimenin doğru imlâsı**	**ŞH imlâsı**
ḥalḳa	ḫalḳa	ḫālī	ḥālī
zaḫm	zaḥm	tuḥfe	tuḫfe
meftūl	maḳtūl	bād	yād
cüst	çüst	vaḥşet	vaḫşet
muḫayyel	muḥayyel	bir	biz
naḫçīr	naḥcīr	iḥtiyāt	iḫtiyāt
yay	bay	tīz	nīz

yir	pīr	fütāde	fenāda
tābda	tāyda	anı	atı
bend	pend	sāḥir	sāḫir
yirine	yizine	ṣā	tā
setīre	sitīze	bād-pāy	pād-pāy
beççe	peççe	pençe	pence
işkence	iskence	ser-keş	ser-kes
ceyşi	ḥabsi	biḥār	biḫār
pür	bir	ḫalvetī	ḥalvetī
ḫalvet	ḥalvet	ḳatına	ḳanına
öperdi	öyerdi	beçe	peçe
pīrūz	bīrūz	niçe	biçe
cevr	ḫūr	ḫırḳa	ḥırḳa
perest	berest	ġayb	ʿayb
ḥarr	ḫarr	be-ḫar	baḥr
ġoncı	ʿuncı	maḫzen	maḥzen
sāmān	sāmāt	sāz	sār
cerāḥat	çerāḥat	sükker	şükker
penc	penç	ḥaşmet	ḫaşmet

Bu kabîl hataların, büyük ölçüde müstensihlerin yaygın olarak yaptıkları "ḥā/ḫā" hatasından ileri boyutta olduğu anlaşılmaktadır. HM nüshası ile yapılan mukayese neticesinde bu türden hataların kahir ekseriyetinin ŞH nüshasına ait olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda Türkçe manzum eser istinsahı pek bilinmeyen Şeyh Hamdullâh'ın Türkçe edebî bir metinde çok sık bu türden hata yaptığı düşünülebilir.

Aşağıdaki örnek ise yine noktalardan kaynaklanan farklı türden bir hatadır. Burada olduğu gibi Şeyh Hamdullâh'ın zaman zaman harflerin noktalarını koymayı unuttuğu anlaşılmaktadır. Söz konusu beyitte "sincāb" olması gereken kelime, noktalar konmadığı için "**seḥāb**" şeklinde okunmaya

müsait hâldedir. Ancak "seḥāb" kelimesi, siyak ve sibak açısından uygun olmadığı gibi vezni de bozmaktadır:

Çemen üzre ḫırāmān olmaġa āb
Döşedi ter benefşe ferş-i **seḥāb** (2148. beyit)

Bu gruba dâhil edilebilecek en masum hatalar ise Türkçe kelimelerde pek çok müstensihte görülebilecek türden nokta hususundaki dikkatsiz tavırlardır. Bunların önemli bir kısmı vezin ve mana üzerinde tesiri olmayan hatalardır. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

Ṭolaşurdı **ḳocup** aḳ boynın anuñ
Görenler ṭañlaşurdı oynın anuñ (222. beyit)

Ancak aşağıdaki beyitte karşımıza çıkan unutkanlık, metni okuma ve anlamlandırmada sıkıntıya sebep olmaktadır. Beytin başında yer alan *şîn* harfinin noktaları konmadığından baştaki iki kelimenin "sök-" eylemi ile ilgisinin olup olmadığını düşünme zarureti hâsıl olmaktadır:

Şu gülmeklük k'alur elden şikārı
Yig andan girye vü efġān u zārī (1033. beyit)

Noktalamadan kaynaklanan başka bir sorun ise dil çalışmaları açısından mühim örnek teşkil etmektedir. ŞH nüshasında Türkçe olmayan "'Arab," "edeb," "şeb" gibi bazı kelimelerde, kelime sonundaki *bâ* harfinin *pâ* olarak imlâ edildiği görülmektedir. Batı Türkçesinde kelime sonlarında ekseriyetle *b* harfinin bulunmaması temayülünün bu imlâda etkili olduğunu düşünmek mümkündür:

Ḳara gözleri yaġmacı ʿ**Arapdur**
Bu ḳara baḫtuña ʿayni sebebdür (481. beyit)

Bu ṭāhir ṣu ki deryā-yı **edepdür**
Zülālüñ çeşmesine teşne lebdür (612. beyit)

Şikār itdi beni sevdā-yı Leylī
Başumda rūz u **şep** ġavġā-yı Leylī (705. beyit)

Bir diğer problem ise noktaların hangi harfe ait olduğunun anlaşılamamasından kaynaklanan hatalı istinsahlardır. Aşağıdaki beyitte yer alan

"cüdāyī" kelimesi, birinci kolda "Ḫudāyī" şeklindedir. "Ḫudāyī" kelimesinin mana açısından uygun olmadığı açıktır:

Yaḳar ser-tā-ḳadem nār-ı **Ḫudāyī**
Ne dūd-ı sīne var ne rūşenāyī (1091. beyit)

Bu kabîl diğer bir örnek ise aşağıdaki iki beyitte karşımıza çıkmaktadır. Müteakip beyitlerde "nīz" olarak istinsah edilen kelimenin siyak ve sibak açısından "tīr" olması gerektiği açıktır:

Ḳılı **nīze** dili şimşīre döndi
Enügin yad ḳılmış şīre döndi

Çeküp tīz tīġ-i **nīzi** virdi tābı
Didi ol ḫastenüñ budur cevābı (887-888. beyitler)

Noktaların hatalı kullanılmasından bir kademe daha ileride olarak değerlendirilebilecek hata grubu ise *zâl*/*zâ* harflerinin karıştırılmasıdır. Bu durumun da istinsaha esas olan HM nüshasının hattıyla ilgili olması veya kulaktan istinsah ile ilgili olması muhtemeldir. Aşağıdaki beyitte "ẕevḳ" kelimesi, "zevḳ" olarak imlâ edilmiştir:

Çü **zevḳ-i** vaḥdete vara iki dost
Bir olur ikilük gidüp reg ü post (524. beyit)

Tam tersi tasarrufa örnek olarak aşağıdaki beyti göstermek mümkündür. Burada "āẕer" kelimesi, "āzer" şeklinde imlâ edilmiştir.

Çoḳup ġuṣṣa gibi Mecnūn serine
Ṣu ṣaçmaḳ istediler **āzerine** (666. beyit)

Ayrıca "bīzār" yerine "bīẕār," "maʿẕūr" yerine "maʿzūr," "zer" yerine "ẕer," "zirāʿat" yerine "ẕirāʿat," "zülāl" yerine "ẕülāl" imlâsının kullanıldığı nüshada zaman zaman ikili bir tercih de söz konusudur. Mesela 611. beyitte hatalı olarak "ẕülāl" şeklinde imlâ edilen kelime, müteakip beyitte "zülāl" olarak yazılmıştır. Metinde sıkça görülen ikili kullanıma şu örnekleri vermek mümkündür:

Uṣanma ehl-i diller ṣoḥbetinden
Düriş ḳaçma ulular **ḫiẕmetinden**

Saʿādetdür o **ḫıdmet** saʿy-i maḥdūm
Saʿādetden ḳaçanlar oldı maḥrūm (979-980. beyitler)

Ki ey **püt** ʿışḳınuñ dīvāne mesti
İşüñ şuġlüñ hemīşe **püt**-perestī

Saña her dem niçe bir **büt** cefāsı
Büti ḳo sevme kim yoḳdur vefāsı (1989-1990. beyitler)

Burada "bigi" ve "gibi" şekillerinin her ikisinin metin boyunca kullanıldığını da belirtmekte fayda vardır. Aşağıdaki örnek ise aynı kelimenin, aynı beyit içerisinde hem "yazu" hem "yazı" olarak iki farklı şekilde yazıldığını göstermesi bakımından kayda değerdir:

Bañа dirsin ki ḳara **yazı** ögren
Başuma ḳara **yazu** olmışam ben (500. beyit)

Metinde pek çok yerde harekelerden kaynaklanan ikilik de mevzubahistir. Ezcümle "ey" kelimesinin metinde kimi zaman "iy," "degül" kelimesinin kimi zaman "degil" şeklinde harekelendiği görülmektedir.

Nüshanın imlâsında karşılaşılan sorunlardan biri de harekelere müteallikdir. Aşağıdaki beyitte "şekker" şeklinde okunacak biçimde harekelenen kelimenin, vezin ve mana bakımından "şükr" olması gerekmektedir:

Sözinde ṭūṭī cevlānında ṭāvūs
Şeker aġzında şehd ü **şekker** Ḳuddūs (150. beyit)

ŞH nüshasının öne çıkan bir diğer özelliği ise *atıf vâv*ı beklenen pek çok yerde terkip ile bu ihtiyacın giderilmiş olmasıdır. Aşağıdaki iki beyit bu duruma örnektir:

Fidānlardur bular bu serv-i tāze
Ḳamusı bir ṣudan **ser-sebz-i tāze** (114. beyit)

Çıḳup ṭaġa ser-āġāz itse Mecnūn
Añа āheng iderdi **kūh-ı hāmūn** (538. beyit)

İstinsah hususunda not edilmesi gereken özelliklerden biri de döneme uygun olarak Farsça terkiplerin zaman zaman *yâ* harfiyle gösterilmesidir.

Aşağıdaki beyit bu duruma örnek teşkil etmektedir:

Elif bāya iderler ġayr meyli
Dil-i Ḳays oḳumaz bī-ḳadd-i Leylī[1] (279. beyit)

Nüshada dikkati çeken tasarruflardan biri de birden fazla yerde vezin icabı arada vasl olması gereken "bir iki" kelimelerinin "برکه" şeklinde yazılmasıdır:

Didi er irmedin Ḳaysa ṣubaşı
Aña ġamz itdi anı **bir-ki** nāşī (892. beyit)

İmlâ konusunda dikkati çeken özelliklerden bir diğeri de özellikle Türkçe bazı kelimelerin imlâlarında görülen farklı yazımlardır. Mesela "deng" yerine "teng," "deşne" yerine "teşne," "aġdı" yerine "agdı" kullanılmıştır. Farsça bazı kelimelerin imlâlarının da değiştirildiği görülür. Mesela "dāġ" yerine "ṭāġ" ve "dūr" yerine "ṭūr" yazılmıştır. Kimi zaman ise tamamen farklı bir harf yazıldığı görülmektedir. Mesela aşağıdaki beyitte "kebūter" kelimesinin yerine "kebūser" yazılmıştır.

Başında hüdhüdüñ pīrāne efser
Muṭavvaḳ ṣūfiler gibi **kebūser** (1149. beyit)

Nüshada takriben 20 yerde tashih yapıldığı görülmektedir ki bu durum, metnin mukabele edildiğini göstermektedir. Bu tashihlerin ilkinde "eyledüñ" şeklinde yazılan kelime silinerek "itdüñ"e çevrilmiştir.[2] 1005. beyitte geçen "verhem" kelimesinin *râ* harfi unutulmuş ve sonradan üst tarafa eklenmişitir. 1519. beyitte, "döndüre" kelimesinin sonundaki *he* harfinin sonradan boş yere sıkıştırıldığı görülmektedir. Bir diğer tashih 2610. beyte sonradan eklenen "ey" kelimesidir. 3051. beyitte "bilürem" kelimesi için sonradan *mîm* harfi eklenmiştir. 3287. beyitte "irdi" kelimesindeki *elif* harfi, 3366. beyitte "düri" kelimesinin *râ* harfi ve 3777. beyitte "ḥużūr" kelimesinin *râ* harfi sonradan eklenmiştir. [3]

1 Ayrıca 301, 360, 455, 609, 891, 1187, 1195, 1452, 1463, 1548, 1680, 1692, 1943, 2042, 2051, 2055, 2486, 2489, 2688, 2730, 2876, 2938, 3388 ve 3788 numaralı beyitlerde de aynı durum söz konusudur.
2 K 13. beyit.
3 Diğer tashihleri 824, 1128, 1489, 1608, 2163, 2381, 2484, 3524, 3843. beyitlerde görmek mümkündür.

Üçüncü tekil şahıs iyelik eki yerine ikinci tekil şahıs iyelik ekinin kullanıldığı aşağıdaki örneği ise hemen her müstensihte görülebilecek türden, tabiî bir dikkatsizlikten kaynaklanan hatalardan saymak gerekir:

Zebānuńdan nola bir nīk-nāmuń
Varup gelse peyāmuńla selāmuń (1191. beyit)

Yukarıda örneklerle dile getirilen ve bir kısmı, padişah için veya özel biri için hazırlanan HM nüshasından kaynaklanan pek çok problemin, bu kadar erken tarihte karşımıza çıkması dikkat çekicidir. Bu durumun akla getirdiği bir husus müsveddesi hazırlanan metnin, Hamdullâh Hamdî tarafından tebyiz edilip edilmediğidir. Metnin müsveddesinin, müellif tarafından tebyiz edilmeden istinsah edilmek üzere müstensihe verilmesi yukarıda gruplar hâlinde örneklendirilen pek çok hatanın sebebini anlaşılır kılacaktadır. Ancak bu ihtimalin an itibariyle ispatlanması mümkün değildir. Eserin revize edilip edilmediği sorusu burada tekrar anlam kazanmaktadır. Eğer Hamdî'nin eserinin başına henüz ilk nüshalarda böyle bir hadise geldiyse eseri revize edip tekrar istinsah ettirmiş olması akla yakın görünmektedir. Bu durumda eldeki pek çok nüshanın revize edilen koldan gelmesi, zihinlerdeki istifhamları izale edecektir.

Metin Hazırlanırken Takip Edilen Yöntem

- Girişte ele alınan özellikler hasebiyle ŞH nüshası metin tespitine esas ittihaz edilmiştir. Ancak vezin veya mana bakımından açık biçimde hatalı olduğu düşünülen yerlerde SK nüshası esas alınmıştır. İkinci sırada müracaat edilen nüsha ise BN2'dir. Varyantlara işaret edilmemiştir.
- Metne ilave edilen kaside ve gazellerin vezinleri gösterilmiş, buradaki beyitler mesneviden ayrı olarak numaralandırılmıştır.
- Aksi bir yazım olmadığı müddetçe bildirme ekleri, şahıs ekleri yuvarlak ünlülerle yazılmıştır.
- Metindeki harekelere tâbi olunmuştur.
- Metnin transkripsiyonu klâsik usule göre yapılmıştır.
- Telaffuzlarda James William Redhouse'un Türkçe-İngilizce sözlüğü ana referans noktası olarak addedilmiştir. İstisnai durumlar haricinde mümkün mertebe bu lügatteki okunuşlara riayet edilmiştir. Kafiye zarureti ortaya çıktığında duruma göre davranılmıştır.
- Farsça herhangi iki ve daha fazla unsurdan meydana gelen ve araya kaynaştırma harfi almayan kelimelerde, her bir unsur diğerinden "-" işareti ile ayrılmıştır. Metinde, *ki* ve *de* bağlacı hariç, bitişik yazılan bütün unsurlar, aralarında "-" işareti kullanılarak yazılmıştır. *Vâv-ı ma'dûle*ler üst karakter hâlinde yazılmıştır. İktibaslar transkribe edilmiştir. *bâ* harfi ile yazılan zarf-fiiller "p" harfi ile gösterilmiştir.
- Metinde, vezin bozukluğu olan mısralara, mümkün olduğu takdirde müdahale edilmiş ve ekleme yapılmışsa bunlar [ ] içinde verilmiştir. Metinde fazla olduğu düşünüldüğü için çıkarılan kısımlar ise ( ) içerisinde gösterilmiştir. Vezne uymayan ve düzeltilemeyen mısralarda durum dipnotta belirtilmiştir.

- İmlâda gösterilen imaleler ve zihaflar, transkripsiyonda korunmuştur, aksi hâlde durum dipnotta belirtilmiştir.
- İmlâda açıkça gösterilen sesler, "bulursun" örneğinde olduğu gibi, transkripsiyonda korunmuştur.
- Metinde noktalarında itina gösterilmeyen Türkçe kelimelerin imlâlarında doğru olanı tercih edilmiştir.
- Başlıklarda yer alan ve siyak ve sibaka uymayan bazı harekelerden, kırmızı mürekkeple sonradan kondukları da göz önünde bulundurularak, sarfınazar edilmiş, durum dipnotta belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

Alpay, Gönül. *Leyla ve Mecnun: Hamdullah Hamdî*. Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1960.

Alpay Tekin, Gönül. *Leylâ ve Mecnûn: Makaleler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018.

Binney 3rd, Edward. *Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney, 3rd*. Portland: The Portland Art Museum, 1979.

Bülbülan, Serpil. *Hamdullah Hamdi ve Kıyafetnâmesi*. Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1967.

Dankoff, Robert. "Aşk Hikâyelerinde Lirizm: Farsça ve Türkçe Mesnevilerde Gazelin Kullanımı." çev. Güler Doğan Averbek. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2014), s. 183-211.

Erbay, Nazire. *Edirneli Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi: İnceleme-Tenkitli Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, 2012.

Erünsal, İsmail E. *Edebiyat Tarihi Yazıları: Arşiv Kayıtları, Yazma Eserler ve Kayıp Metinler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.

Güler, Zülfi. *Leyla ve Mecnun: İnceleme–Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1982.

Güneş, Mustafa. *Hamdi ve Tuhfetü'l-Uşşâk'ı: Aşıklara Armağan*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2014.

Hamdullâh Hamdî, *Yusuf u Züleyha*. haz. Naci Onur. Ankara: Akçağ, 1991.

_____. *Ahmediyye*. haz. Süleyman Eroğlu. Bursa: Bursa Akademi, 2015.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Müteferrik 180.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Avusturya Milli Kütüphanesi, Cod. Mixt. 1308.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs.or. 8168.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Bibliotheque Nationale, Turc 334.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Bibliotheque Nationale, Turc 366.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Harvard Arts Museum, nr. 1985.212.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 800.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum, nr. 1664.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum, nr. 1665.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, A 5675.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, Adnan Ötüken, nr. 186.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, FB 347.

_____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya 3901/2.

Koncu, Hanife. "Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi ve Bilinmeyen Bir Nüshası." *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 6 (1996), s. 137-143.

Levend, Agâh Sırrı. *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi*. Ankara: Türkiye İş Bankası, 1959.

Öztürk, Zehra. *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf ve Zelîhâ Mesnevisi: Giriş, Metin, İnceleme ve Tıpkıbasım*. Cambridge: Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2001.

Özyıldırım, Ali Emre. *Hamdullah Hamdî ve Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1999.

Yazar, Sadık. *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2011.

Yılmaz, Mehmet. *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992.

METİN

LEYLÂ VÜ MECNÛN

HAMDULLÂH HAMDÎ

[1b] KİTĀB-I LEYLĪ-İ MECNŪN-I ḤAMDĪ

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

1 Çün ismu'llāh ola ʿunvān-ı defter
Gerek kim tā ebed olmaya ebter

2 Bu defterdir ḳamu defterlere şāh
Ola ser[1]-defteri el-ḥamdü li'llāh

3 İlāhī başladım nāmuñla nāma
İrişdir ḫayr-ile anı tamāma

4 Cehān kim var olupdur ḳudretiñden
Ṭolu ʿibret olupdır ḥikmetiñden

5 Zihī ḳudret urup bünyād-ı hestī
Dü ḥarf ile ḳılur ābād-ı hestī[2]

6 İrür aʿyāna her dem feyż-i aḳdes
ʿAzīz ismüñ teʿālā vü teḳaddes

7 O feyż ile çün aḳdı ʿayn-ı aʿyān
Vücūda geldi baḥr-i ʿālem ey cān

8 Temevvüc itdürüp deryā-yı cāna
Şu üstinde binā urduñ cehāna

9 Cemīʿ-i ʿālem emrüñe musaḫḫar
Hevā üstinde ḥükmüñle muḳarrer

10 Ḳamu milk-i şehādet ʿālem-i ġayb
Senüñ ṣunʿuñla mevcūd oldı *lā rayb*[3]

11 Zemīn ferş-i bisāṭ-ı ḥikmetüñdür[4]
Semā ʿarş-ı binā-yı ḳudretüñdür[5]

---

1 Metinde "sırı" şeklinde harekelenmiştir.
2 Kur'ân-ı Kerîm'de pek çok yerde geçen, iki harften müteşekkil "kün" ibaresine atıf vardır. "Ol, hemen olur" Bakara, 2/117. Burada atıfta bulunulan ibare "Ol!" anlamındadır.
3 Kur'ân-ı Kerîm'de birden çok yerde geçen ibareye atıf vardır. "... hiç şüphesi olmayan..." Âl-i İmran, 3/9.
4 Aynı harfe iki farklı hareke konmuştur.
5 Aynı harfe iki farklı hareke konmuştur.

12 Gögi ḳıldıñ müzeyyen encüm-ile
Yeri itdüñ müşerref merdüm-ile

13 Vücūd hem şems-i cūduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki kenziñ eşmesidür

[2a] 14 Zemīne ṭur didüñ ṭurdı muḳarrer
Semāya dön didüñ döndi müdevver

15 Zemīne dön diseñ iy şāh-ı ḳahhār
Döne dönmeye[1] emrüñden felek-vār

16 Felek cünbīşi hem devri irādī
Sücūd itmek-durur dāyim murādı

17 Ḳapuñdur secde-gāhı ol sücūduñ
Zihī cünbiş ki maḥżā fażl-ı cūduñ

18 O kim ol cünbişüñ seyyāresidür
Cemālüñ şevḳinüñ āvāresidür

19 Cemālüñ ayı ser-gerdān idüpdür
Gözin her yılduzuñ ḥayrān idüpdür

20 Gözin yummaz gice şevḳ-i seherden[2]
Olur esrük gibi bī-hūş seḥerden

21 Gice göz yummayan ʿuşşāḳa beñzer
Seḥer bī-ḫod yatan müştāḳa beñzer

22 Cehān kim nūr-ı ḥüsnüñ perdesidür
Nevāda niʿmetüñ perverdesidür

23 Cehāna sāzdur esrār-ı ʿışḳuñ
Ne dil var kʾanda yoḳdur nār-ı ʿışḳuñ

24 Kimi Mecnūn kimi Ferhād-ı miskīn
Bahāne arada Leylī vü Şīrīn

25 Cehān kim bir maḥabbet ḳıṣṣasıdur
Belā ʿuşşāḳa andan ḥiṣṣesidür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Gözin yummaz gice şevḳ-i seherden SK: Gözini gice şevḳüñle seḥerden ŞH

26 Bu ḳıṣṣa ḥāṣılı ḥubb-ı ezeldür
Anuñ maḥbūb[ı] ḥüsn-i *Lem yezel*dür

27 O ḥüsne maẓhar itdüñ kāyinātı
Cemāl-ile yaratduñ şeş cihātı

28 Gögi zeyn itdi envār-ı kevākib
Yiri naḳş itdi ezhār-ı ġarāyib

29 Dehānı ġonçe-i ḫoş-bū iden sen
Güli luṭf ile tāze-[r]ū iden sen

30 Benefşe kāküline tāb virdüñ
Güle gülşende reng ü āb virdüñ

[2b] 31 Nitekim[1] nūr-ı raḥmetdür cemālüñ
Cehāna ḳahr-ı heybetdür celālüñ

32 Başında od yaḳar ḳahruñ hevānuñ
Yüregin[2] ṣu ider kūh-ı girānuñ

33 Bu raʿd-ı hāyil ü berḳ ü zelāzil
Celālüñ ḳahrına ẓāhir delāyil[3]

34 Zihī mülk ü zihī ḥükm ü zihī şāh
Zihī tertīb ü kāmil bārek-allāh

35 İ vehhāb-ı ʿuḳūl ü bāʿiṯ-i cān
Senüñ ḥükmüñe var yoḳ cümle yek-sān

36 Ḳapuñ yā Rab taḥayyür der-gehidür
Cehān senden ne ṭolu ne tehīdür

37 Teġayyürden münezzeh pāk ẕātüñ
Tebeddülden muʿarrādur ṣıfātuñ

38 Ḳapuñda dīde-i ʿaḳluñ feri yoḳ
Ne dīde secde itmege[4] yeri yoḳ

39 Hem ol sāliklerinüñ nola ḥāli
Ki ʿaḳlı ola pāyinüñ ʿıḳāli

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 ẓāhir delāyil SK: ṭāhir ü lāyil ŞH
4 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

40 ʿIḳāl ü pāy u ʿaḳl u dīde tārīk
Yol eyle ince gūyā mūy-ı bārīk

41 Eger açmasa tevfīḳüñ cemāli
Açılmaz saʿy-ile ʿaḳluñ ʿıḳāli

42 O ṭālib kim ḳapuñda muʿtekifdür
Seni bilmekde ʿacze muʿterifdür

43 Senüñ gibi seni kim bildi ey pāk
Ki *el-ʿaczü ʿani'l-idrāki idrāk*[1]

44 Seni kim ẕikr ider vaṣfuñca heyhāt
Senüñ ẕikrüñde dildür cümle ẕerrāt

45 Senüñ ẕikrüñ ġıdā-yı ʿaḳl u cāndur
Çerāġ-ı nūr-ı mişkāt-ı cenāndur

46 Seni ẕikr itmeyen dil ebkem olsun
Seni her kim ki kem sevdi kem olsun

Münācāt-ı Ḳāḍi'l-Ḥācāt

[3a] 47 İlāhī ḳāḍī-i envāʿ-ı ḥācāt
Ḳapuñdur ḫalḳa miḥrāb-ı münācāt

48 Ḳamu ṭālib yiter maṭlūba senden
Ḳamu ʿāṣıḳ irer maʿşūḳa senden

49 Ṭaleb benden ʿināyet ḥażretüñden
Ḳuluñdan ʿazm hidāyet ḥażretüñden

50 Sen ol şāhsın ki saña bende ġayruñ
Ḳapuñda ʿāciz ü efkende ġayruñ

51 Ki senden ġayrı şehlük taḫt u tācı
Şeh olmaḳ gibidür şaṭranc aġacı

52 Şerīʿat bāb-ı ḳaṣr-ı ḳurbetüñdür
Bu beş vaḳt ol ḳapuda nevbetüñdür

1 Hz. Ebu Bekir'e izafe edilen bir söz: "Gerçek idrak ediş, idrakteki acziyeti anlamaktır."

53 Aña kim bāb-ı tevfīḳüñ açıldı
Ḍalāl ehli olanlardan seçildi

54 İvicek imtiyāz-ile nidāmı
Ne ola ḳanda bulam ben gedāmı

55 O dem k'itdüñ *elest*-ile[1] ḫiṭābı
Ne geldi bilmezem benden cevābı

56 Bu dem kim ʿāṣī nefsüm pür-belādur
Cevābum ol ḫiṭābuña *belā*dur[2]

57 *Belā* olur belī mü'min maḳāli
Velī bilmez nolur āḫirde ḥāli

58 Benüm boynuma yükletdüñ o bārı
Ki çerḫüñ çekmedi yidi ḳaṭarı

59 Cibālüñ hem mecāli[3] ʿāciz andan
Götürmek bu żaʿīf ol yüki ḳandan

60 Götürmege o sengīn bārı Bārī
Ḳıl ey luṭf ehli bańa yāri yārī

Ḳavluhu teʿālā innā ʿaraḍne'l-emāne[4]

61 Çıḳar çāh-ı şeḳāvetden vücūdum
Ḳabūl it sehv-ile olan sücūdum

62 Olup bu murġ-ı cāna saça dāne
Der-i luṭfuñda ṭutsun āşiyāne

[3b] 63 Eger luṭf idesin ḫalḳa eger ḳahr
Senüñ birdür ḳatuñda nūş-ile zehr

---

1 "Değil miyim?" A'râf, 7/172'den iktibastır: "Hem Rabb'in: Benî Âdem'den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak 'Rabb'iniz değil miyim?' diye işhat ettiği vakit, 'Evet,' dediler 'şahidiz'. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."

2 "Evet, dediler 'şahidiz'." A'râf, 7/172'den iktibastır: "Hem Rabb'in: Benî Âdem'den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak 'Rabb'iniz değil miyim?' diye işhat ettiği vakit, 'Evet,' dediler 'şahidiz'. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."

3 mecāli BN2: cemāli ŞH

4 "Allah'ın kelâmı: 'Biz o emaneti arz ettik...'" Ahzâb, 33/72'den iktibastır: "Evet, biz o emaneti Göklere, Yere ve Dağlara arzettik, onlar onu yüklenmeğe yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi, o cidden çok zalim, çok câhil bulunuyor."

64 Ṭapuñ şol resme müstaġnī İlāhī
Ḳatuñda bir gedā vü pādişāhī

65 O baḥr üzre işüm āvāreluḳdur
Belā vü derd-ile bī-çāreluḳdur

66 Vücūdum ẓāhirā bir ḳaṭre mādur
İçüm ser-tā-ḳadem memlū hevādur

67 Geçür ben ḳalmışı āb u hevādan
Ṣafā feyż eyle cenb-i[1] kibriyādan

68 Ṣafāsuz ṣūfī gibi bārid itme
Mürīd eyle yoluñda mārid itme

69 Budur senden ümīẕüm yā İlāhī
Ki redd itmeye luṭfuñ ʿöẕr-ḫᵛāhı

70 Eger redd eyleseñ ḳanda varayın
Ṭapuñdan özge kim var yalvarayın

71 Senüñ ḫışmuñ görüp ḳanda ḳaçayın
Kime dāmānum iledüp[2] açayın

72 Ġażab raḫşın giçer luṭfuñ semendi
Geçür ġamdan bu bir ḳaç müst-mendi

73 Egerçi Ḥamdī ḳahruñ lāyıḳıdur
Cemāl-i luṭfuñuñ hem ʿāşıḳıdur

74 Ben itdüm anı kim bańa sezādur
Sańa lāyıḳ olan ʿafv ü ʿaṭādur

75 Egerçi ayaġa düşdüm ʿamelden
Ḳoman dāmān-ı luṭfuñ her-giz elden

76 Şu dem-kim ḫuşk ola cismümde cānum
Ter eyle āb-ı ẕikrüñle dehānum

77 O tārīk ki isim-durur ańa ḳabr
Olur gül-zār u nār u mü'min ü gebr

1 cenb-i BN2: cennet ŞH
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

78 Ola çün cismüme merḳad o ḫāne
Gül it nārın Ḫalīlüñ ḥaḳḳı cāna

79 Beden miskīni yā Rab çek laḥidden
Ki cān maḫlaṣ bula ġavġā-yı bedden

[4a] 80 Ṣora çün cānuma münkir su'āli
Mücīb eyle bu lāl-i pür-kelāli

81 Ki yüz ṣuyıyla ṭopraḳ ola cismüm
Ḳatuñda ehl-i nār olmaya ismüm

82 Beni yād itmez olduḳda biliş yad
Añup raḥmetden eyle cānumı şād

83 Ṭapuñdan raḥmet umarsam sezādur
Şefī'üm çün ḥabībüñ Muṣṭafādur

Na'ṭ-i Seyyidi'l-Mürselīn 'Aleyhi's-selām

84 İ ḥelvā-yı pesīn ü milḥ-i evvel
Ümīd-i ācil ü naḳd-i mu'accel

85 Gül-i gülzār-ı bāġ-ı ṣulb-i evvel
Dem-i āḫirde şāh-ı ṭulb-i[1] evvel

86 İ ş[ā]henşāh-ı şehr-i *ḳābe ḳavseyn*[2]
Re'īs-i enbiyā sulṭān-ı kevneyn

87 Şehenşāh-ı Ḳureyşī Hāşimī-ḫayl
İki zülfi anuñ lāmeyn *ve'l-leyl*[3]

88 Odur sulṭān-ı şer' ü ḳāḍī-i dīn
Anuñ tevḳī'idür ḫatmü'n-nebiyyīn

89 Feṣāḥatde aña nükte iden er
Feżāḥat noḳṭasın buldı muḳarrer

90 O nükte noḳṭa olur ol faṣīḥa
Baş egmezse anuñ gibi faṣīḥe

1 ṭulb SK: ṭālib ŞH
2 Necm, 53/9'dan iktibastır: "İki yay kadar yakın oluverdi."
3 Leyl, 92/1'e atıf vardır: "O geceye kasem olsun..."

91 Zihī dürr-i yetīm-i baḥr-i mevvāc
Ki oldur enbiyāya dürretü't-tāc

92 Anuñ ẕikri duʿāsıdur Ḫalīlüñ
Mübeşşirdür aña rūḥı celīlüñ

93 Maḳarr-ı keştī-i Nūḥ oldı Cūdī
Çün oldı cūdına nisbet vücūdı[1]

94 O dem ki ʿāciz ola anda Loḳmān
Nice dermānde bula anda dermān

95 O dem dem-beste ḳala İbni Meryem
Şefāʿatden dem ura faḫr-ı ʿālem[2]

[4b] 96 Żaʿīf ümmetlerinden cümle ʿāṣī
Bulalar rūz-ı şiddetden ḫalāṣı

97 Ridāsı perde-i sırr-ı ḥaḳīḳat
ʿAṣāsıdur sütūn-ı dīn ü millet

98 Ḳaşı cān ḳıblesine ṭāḳ-ı miḥrāb
Ṣaçı dil gerdenine ṭavḳ-ı ḫoş bāb

99 Mukaḥḥal nergisinüñ kuḥlı *mā-zāġ*[3]
Zihī kuḥl u zihī nergis zihī bāġ

100 Behişt-i heşt ü rıḍvān-ı emīni
Anuñ bāġ-ı cemāli ḫoşe-çīni

101 O bāġuñ gülleri luṭf u vefādur
Muʿallā servi ḳadd-i Muṣṭafādur

102 Mübārek ismi anuñ mühr-i īmān
Anı ẕikr itmeyen olmaz müselmān

103 Tamām olsa bu söz bulur ḳabūli
Ḫudā birdür Muḥammed Ḥaḳ resūli

104 Bu mühr ol sīne ṣandūḳına lāyıḳ
Ki māl-ā-māl ola māl-ı ḥaḳāyıḳ

1 Hûd, 11/44'te anlatılan hadiseye işaret vardır.
2 Âl-i İmran, 3/49'a işaret vardır: "...yine Allahın izniyle gözsüzü ve abraşı iyi eder ve ölüleri diriltirim..."
3 Necm, 53/17'den iktibastır: "... ne şaştı ne aştı."

105 Bu mühri Ḫaḳ naṣīb itse zebāna
Dil olur ḳuflı her sırr-ı nihāna

106 Bu dilsüz açılan genc-i nihānī
Dil ehli almadı bir pula anı

107 Ne şemʿüñ kem degül andan żiyāsı
Yiter söyünmege başda hevāsı

108 Sarāy-ı dīni ābād eyleyen ol
Ḫarāb-ı bāb[ı] bī-dād eyleyen ol

109 ʿİmādın ol sarāyuñ penc idüpdür
Der ü dīvārını bir genc idüpdür

110 Hem iḫlāṣı añа saḳf eylemişdür
Bu miskīn ümmete vaḳf eylemişdür

111 Ḫalelden ḥıfẓ içün dāyim o dārı
Ḫalīfe oldı añа çār yāri

112 Bular kim her biri bī-şek ulıdur
Ebū Bekr ü ʿÖmer ʿOṯmān ʿAlīdür

[5a] 113 Şerīʿat bunlaruñ meẕhebleridür
Nübüvvet çeşmesi meşrebleridür

114 Fidānlardur bular bu serv-i tāze
Ḳamusı bir ṣudan ser-sebz-i tāze

115 Bular aʿnī fürūʿ-ı Muṣṭafādur
Ḳamu sīr-āb-ı āb-ı ihtidādur

116 Fürūʿı ol fürūʿuñ ṭoldı ʿālem
Güneş bigi münevver oldı ʿālem

117 Anuñ iksīri virdi ḫāke levni
Anuñ-çün itdi ḫālıḳ mülk-i kevni

118 Odur sulṭān cehānuñ ḫalḳ[ı] ḫayli
Odur maḳṣūd anuñ ʿālem[1] ṭufeyli

1 Metinde "ālem anuñ" şeklindedir.

119 ʿUrūc-ı ʿarş-ı *ev ednā*[1] anuñdur
Ḫurūc-ı ʿālem-i aʿlā anuñdur

Ṣıfat-ı Miʿrāc-ı Nebī ʿAleyhi's-selām

120 Meger kim bir gice nūr-ı cemāli
Cemāl-i kevne virdi zülf ü ḫāli

121 Siyeh gerçi nitekim[2] sünbül-i ḥūr
Ḥaḳīḳatde velī *nūrun ʿalā nūr*[3]

122 Mü'esṣir çün duḫān-ı āh-ı ʿāşıḳ
Münevver çün cemāl-i ṣubḥ-ı ṣādıḳ

123 Zihī şeb ẓıll-i nūr-ı sermedīdür
Ne ḫoş vaḳt-i ʿurūc-ı Aḥmedīdür

124 Ki ol şeb peyk-i vaḥy-i āsumānī
İdüp ʿazm-i sarāy-ı Ümmehānī

125 Resūlu'llāha virdi Ḥaḳ selāmın
ʿUrūca daʿvet itdi dīn imāmın[4]

126 Ki ey serv-i risālet ḫoş ḫırām ol
Nebīler iḳtidā itsün imām ol

127 İdüp ervāḥ-ı ḳudsīlerle ünsi
Ḳudūmüñle müşerref eyle ḳudsi

128 Melekler kim senüñle müfteḫirdür[5]
Ayaġuñ tozına hep muntaẓırdur

[5b] 129 Felek kim bunca rūşen yılduzı var
Cemālüñ görmege biñ biñ gözi var

130 Felek aṭlas döşedi[6] başasın pāy
Ṭapuña girde bāliş oldı hem ay

1 Necm, 53/9'dan iktibastır: "... veya daha yakın ..."
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 Nûr, 24/35'ten iktibastır: "... nur üzerine nur ..."
4 imāmın SK: emānın ŞH
5 müfteḫirdür SK: müfteḳirdür ŞH
6 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

131 ʿUṭārid yazmaġa ḥüsnüñ ṣıfātın
Ṭolu āb-ı ẕeheb itdi devātın

132 Hem almış sāzını Zühre kenāra
Çala şādī ḳudūm-i şehr-i yāre

133 Günüñ ẕerrīn ṭabaḳ farḳında ḥāżır
Şeh üzre tā niṯār ide cevāhir

134 Ṭutar Mirrīḫ elinde tīġ-i bürrān
Silaḥ-dār ola tā ʿazm itse sulṭān

135 Ṭurur hem Müşterī ʿazmüñe rāġıb
İzüñ tozın alur çeşmine lāyıḳ

136 Ṭurur bām-ı sipihr üstinde Keyvān
Ki olmış pās-bān-ı ḳaṣr-ı[1] sulṭān

137 Ol aṭlas üzre var seyrān senüñdür
Semendüñ sürmege meydān senüñdür

138 Ḳadem eyvānına rence ḳadem ḳıl
Cemālüñ Kaʿbedür anı Ḥarem ḳıl

139 Muḥammed çün ʿurūca baġladı bil
Burāḳ-ı berḳ-i bāmı çekdi Cibrīl

140 Burāḳ ol cānverdür cāna beñzer
Teni ata yüzi insāna beñzer

141 Cemāli dil-ber ü zülfi dil-āvīz
Geçer raḫş-ı ḫayāli eylese[2] ḫīz

142 Leb ü dendān u gūşı laʿl ü dür hem
Żiyāda şeb-çerāġa beñzemiş cism

143 Teni ser-tā-ḳadem rūḥ-ı revāndur
Riyāż-ı mertaʿı[3] bāġ-ı cināndur

144 Leb-i kevṯerden oldı aña meşreb
Ḥabību'llāha tā kim ola merkeb

1 ḳaṣr SK: ḳahr ŞH
2 eylese SK: eyleme ŞH
3 mertaʿı SK: mernaʿı ŞH

145 O şāha çünki esb oldı o ḫoş-rev
Giyāh[ı] sünbüle cevzā olur cev

[6a] 146 Zebercedden müzeyyen ḫāne-i zīn
Nigārı naḳş-ile ṣan ḥāne-i Çīn

147 Muraṣṣaʿ laʿl-i aḥmerden licāmı
Aña bindi çü kevneynüñ imāmı

148 Yidi meydānını çerḫüñ bir itdi
Anı meydān-ı ʿarşa ḥāżır itdi

149 O meydān anuñ atı oynaġıdur
Külāh-ı baḫt ol atuñ ṭoynaġıdur

150 Sözinde ṭūṭī cevlānında ṭāvūs
Şeker aġzında şehd ü şükr-i[1] Ḳuddūs

151 Geçüp andan ʿurūc-ı sermedīye
İrişdi baḥr-i sırr-ı Aḥmedīye

152 O baḥre ġarḳ idüp imkān-ı şükri
İçüp vaḥdet şarābın buldı sekri

153 ʿUrūcı ḥarf-i ḫaṭ çekdi cehāna
Ḳadem baṣdı maḳām-ı cāvidāna

154 Elif ḳaldı yitürdi ḥamdi Aḥmed
Bıraḳdı mīm-i imkānı Muḥammed

155 Dilerseñ Ḥamdī ġamdan olasın pāk
Muḥammed işiginde olasın ḫāk

156 Oda yansun aña ḫāk olmayan dil
Ṣu gibi sīnesi pāk olmayan dil

157 Muḥammed medḥi şekkerdür muḳarrer
Olur şīrīn mükerrer olsa şekker

1 Metinde "kāf" harfinde şedde işareti vardır.

Medḥ-i Muḳaffā li-Seyyidi'l-Enbiyā ʿAleyhi's-selām

[mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün]

1 Ey ʿālem-i faḫr u faḫr-ı ʿālem
Vey ādem-i fażl u fażl-ı ādem

2 Ey āy(ī)ne-i vech-i ẕāt-ı aʿlā
Vey gencīne-i genc ism-i aʿẓam

3 Ey vaṣf-ı kemāl-i ẕāt-ı insān
Vey ẕāt-ı medār-ı devr-i ḫoş dem

4 *Lev lāk lemā ḫalaḳtü'l-eflāk*[1]
Ḥaḳ didi ṭapuña ey muḳaddem

[6b] 5 Ey ṣāḥib-i maḳdem-i mübārek
Öñüñce mübeşşir İbni Meryem

6 Ey ʿāleme ḫüccet-i İlāhī
Şerʿüñ yolıdur ṭarīḳ-i eslem

7 Ey ḥākim-i kişver-i kifāyet
Vey ḥāfıẓ-ı burc-ı şerʿ-i[2] muḥkem

8 Ey seyyid-i bār[3]-gāh-ı ʿālī
Vey bende-i ḥażret-i muʿaẓẓam

9 Ser-ḫalḳa-i enbiyā sen olduñ
Ẕātuñ ge[v]her-i nigīn-i ḫātem

10 Ey şāhid-i bezm-i *ḳābe ḳavseyn*[4]
Esrār-ı dem-i dünüvve maḥrem

11 Bir māh-durur yüzüñ münevver
Bir rūḥ-durur ṭapuñ mücessem[5]

12 Alnuñ güneşi ki *ve'ḍ-ḍuḥā*dur[6]
Miḥrāb-ı zemīn ü āsumān hem

1 Hadis-i Kudsî'den iktibastır: "Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım." Daha geniş bilgi için bk. Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992, s. 113.
2 şerʿ BN2: şerḥ ŞH
3 bār SK: der ŞH
4 Necm 53/9'dan iktibastır: "İki yay kadar yakın oluverdi."
5 mücessem SK: muḥteşem ŞH
6 Duhâ, 93/1: "O duhâya."

13 ʿĀlem yüzini münevver itdüñ
Ey çeşm-i çerāġ-ı her dü ʿālem

14 Kevṣer sözüñ-ile buldı leẕẕet
Cennet yüzüñ-ile oldı ḫurrem

15 Meyl eyledi gendüm-i behişte
Yüzüñde çü gördi ḫālüñ Ādem[1]

16 Çün luṭfuña ḫoşe-çīn olupdur
Cennetden eger çıḳarsa ne ġam

17 Nūr-ı nesebüñ żiyā-yı Kaʿbe
Leẕẕāt-ı lebüñ ṣafā-yı zemzem

18 ʿUşşāḳa irer nüvāzişüñden
Envāʿ-ı veẓāyif-i müneccem

19 Bāb-ı keremüñi buldı meftūḥ
Her kim ola ümmetüñe munżam[2]

20 Ey mühr-i nigīn-i ʿadl ü iḥsān
Vey ṣadr-nişīn-i mülk-i muʿẓam

21 Olmadı cehānda senden eşref
Gelmedi[3] vücūda senden ekrem

[7a] 22 Ümmī didiler ṭapuña ammā
ʿĀlemde olur mı senden aʿlem

23 Ey ism-i mübāreküñ Muḥammed
Vey vaṣf-ı mükerremüñ müfaḫḫam

24 Ebū'l-Ḳāsım[ı] künyet itdi saña
Elṭāfuñı eyleyen muḳassem

25 Luṭfuñ zırıhı penāh-ı muḥkem
Ḳahruñ ḳılıcı ḳażā-i mübrem

26 Şeh-bāz-durur ṭapuñ ki sulṭān
Ḳıldı seni ṣayd içün[4] muʿallem

1 Hz. Âdem'in yasak meyveye meyletmesi hadisesine telmih vardır.
2 munżam SK: munẓam ŞH
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
4 Metinde "ṣayd içün seni" şeklindedir.

27 Her cān ki senüñ şikāruñ oldı
Zī ṣayd-ı mübārek ü mükerrem

28 Ey Ḥamdī nuʿūt-ı Muṣṭafādan
Olduḳça mecālüñ olma epsem

29 Ümīẕdür aña varduġuñ dem
Meddāḥına diye ḫayr maḳdem

Terġīb-i ʿIşḳ-ı Dil-ārā ve Ḫʷānden-i Ḳıṣṣa-i Ġuṣṣa-i Mecnūn u Leylā

158 Elā ey derd-mend-i lā'übālī
İrişdüñ ḳadre añla ḳadr-i ḥāli

159 Günüñ ʿıyd ü giceñ ḳadr oldı ʿāşıḳ
Eger ḳalbüñ ola çün ṣubḥ-ı ṣādıḳ

160 Çü ḳalbüñ ṣādıḳ ola ṣubḥ-gāhī
Olur ol maṭlaʿ-ı nūr-ı ilāhī

161 Zihī ṣubḥ u zihī maṭlaʿ zihī nūr
Ḥaḳīḳat Kaʿbesi ol ḳalb-i maʿmūr

162 Mecāzīsi ki ʿışḳuñ ḳanṭaradur
Ḥaḳīḳī olsa aʿlā manẓaradur

163 Ḳanı ol manẓaradan çeşm-i nāẓır
ʿAyān dīdār-ı Ḥaḳḳı göre ḥāżır

164 Gel ey ṭālib ne ṣanursın bu ʿışḳı
Olur mı kim demür gibi Dımışḳī

165 Anuñ kim ʿışḳı vardur cevherinde
Saʿādet tācı ḳonmışdur serinde

[7b] 166 O dil kim ʿışḳ odından ola ḫālī
Ḫar-ı bī-ʿaḳl u dānişdür miṣāli

Meṣel

167 İşid ol ḫar yitürmiş Türk erini[1]
Meger bir vāʿiẓe ṣormış ḫarını

168 Dimiş vāʿiẓ daḫi ḫalḳa hem ol dem
ʿAceb var mı içüñüzde bir ādem

169 Ki derd-i ʿışḳa her-giz olmadı ṭuş
Ṭurup bir kimse dimiş ol benem uş

170 Dimiş vāʿiẓ ḫar uşda ipi[2] ḳanı
O ḫar ṣoran ere ʿarż idüp anı

171 O cān ki derd-i ʿışḳdan bī-ḫaberdür
Ne var insān-ise maʿnīde ḫardur

172 Belī ʿışḳ-ile pürdür cümle eşyā
Ḥaḳīḳat ʿışḳdur maḳbūl ammā

173 Uyan ġafletden ey ġāfil hevāyī
Hevāyī añladuñ ʿışḳ-ı Ḫudāyı

174 Hevā resmin götür ʿışḳ-ı ezelden
Ḥicābın aç cemāl-i *Lem yezel*den

175 İden dīdārını ʿışḳuñ temāşā
Cemāl-i yāre göñlin vire ḫāşā

176 Dilerseñ olasın ʿışḳ-ile şeydā
Oḳı efsāne-i Mecnūn u Leylā

177 Zihī efsāne kim efsūna beñzer
Pür-āteşdür dil-i Mecnūna beñzer

178 Egerçi nār-ı ʿışḳuñ külḫanıdur
Riyāż-ı cānuñ ammā gülşenidür

179 Dilā taʿlīm-i ʿışḳ eyle cehāna
Ḳılup aḥvāl-i Mecnūnı bahāne

180 Oḳı mihr ü vefā defterlerin hem
Pür it ẕevḳ ü ṣafā ṣāġarların hem

1 erini SK: denī ŞH
2 ḫar uşda ipi SK: de ḫar uşda ip ŞH

181 Cehānda gerçi ʿışḳa ḳıṣṣa çoḳdur
Ġam-ı Mecnūna beñzer ġuṣṣa yoḳdur

[8a] 182 Egerçi ādem olmaz ʿāşıḳ olmaz
Velī Mecnūn miṯāli ṣādıḳ olmaz

183 Maḥabbet cāmına Mecnūn ki Cemdür
Kemāl-i ʿışḳı ʿālemde ʿalemdür

184 Dilerseñ ol Cemüñ cām-ı ṣafāsın
İşit efsāne-i ʿışḳı vefāsın

185 Dür-i[1] efsāneye viren niẓāmı
Bu tertīb üzre naẓm itdi kelāmı

186 ʿArabda bir ulu var-idi meşhūr
Benī ʿĀmir ili anuñla maʿmūr

187 Gedā-perver ṣafā-peyker vefā-dost
Serinde sırr-ı devlet maġzdur post

188 Ḳabāyil[de] şeh[ī]r-idi (hem) ʿArabda
Nesebde eşref aʿlā hem ḥasebde

189 Dirüp emvāl ü genci ṣanki Ḳārūn
Virüp eylerdi ḫarcı miṯl-i Ceyḥūn

190 Hem ehl-i ḥaşmet-idi hem ḫıred-mend
Yoġ-idi eksügi illā ki ferzend

191 Ḫalīfe-vār egerçi nāmı meşhūr
Ḫalefsüzlükde ammā şemʿi bī-nūr

192 Ṣadefler eyleyüp nīsān-ile pür
Deñizler ḫarc iderdi bulmaġa dür

193 Bu ḥasretlerde nā-gāh ire baḫtı
Bitüre şāḫ-ı ser-sebzi dıraḫtı

194 Zamāne yıḳsa serv-i bostānı
Yirin ṭutar ṭutarsa yir fidānı

1 dür-i SK: didi ŞH

195 Kimüñ ferzendi ḳalsa yādigārı
Cehānda geçmez anuñ rūzgārı

196 Çicek gerçi dıraḫta zīb ü ferdür
Velī maḳṣūd olan andan ṣemerdür

197 Yimişi ādem oġlınuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz sepeddür

198 Velīkin ol veled kim nā-ḫalefdür
Anuñ taḥṣīlinüñ saʿyi telefdür

[8b] 199 Veled çünkim ola bed-ḫulḳ u sīret
Ataya[1] renc olur kendüye miḥnet

200 İderdi bu ṭamaʿdan çoḳ keremler
ʿAṭā eylerdi dīnār u diremler

201 Ol itmezdi ṭalebde gerçi taḳṣīr
Velī maṭlūbı teʾḫīr itdi taḳdīr

202 Ṣadef gerçi olur nīsān-ile pür
Velī taḳdīr ider her ḳaṭrei dür

203 İrişmese[2] ḥuṣūle vaḳti emrüñ
Ḳabūl olmaz duʿāsı Zeyd ü ʿAmruñ

204 Yiri toḫm-ı duʿānuñ āsumāndur
Biterse bitdügi gözden nihāndur

205 Ola çün ḫırmen[i] vaḳt[i] semānuñ
Ṭolar bir ġullesinden ol duʿānuñ

206 Duʿā sırrı eṣer itdi hedefde
Dür oldı ḳaṭre-i nīsān ṣadefde

207 Ṭoḳuz ay çün tamāmet oldı bīrūn
Gül-i tāze gibi ālūde-i ḫūn

208 Gül-āb ile yuyup dürr-i ṣemīnī
Ḥarīre[3] ṣardılar çün misk-i Çīnī

1 ataya SK: anaya ŞH
2 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 ḥarīre SK: cerīde ŞH

209 Ṣarılup ḳundaġa ol ġonçe-i ter
Açup dāye dehāna ṣundı sükker

210 Cehān ol sükkeri ṣunar dehāna
İçirür zehri āḫir ḳana ḳana

211 Peder çün gördi ferzend-i cemālin
Aña şükrāne virdi cümle mālın

212 Naẓar itdükçe mihr-ile o mihre
Gedāya zer virürdi bedre bedre

213 Cehāna bī-ḳıyās inʿām itdi
Gözi nūrına Ḳaysı nām itdi

214 Ḳoyup mihr-ile māhı dāye mehde
Ṣunup şevḳ-ile şīrīn şīri şehde

215 Göñülden besler-idi cānı gibi
Ṣaḳınup sīnede īmānı gibi

[9a] 216 Yidükçe şīr ü sükkerden ġıdālar
Bitürdi tende mihr-ile vefālar

217 Ne şīri kim içerdi şūr olurdı
Maḥabbet ḫānesi maʿmūr olurdı

218 Meger ʿışḳ-ile gelmişdi ezelde
Anuñ-çün ḥaẓẓı[1] var-idi güzelde

219 Hemīşe aġlamaġ-ile geçerdi
Güzel görse gülüp göñlin açardı

220 Görüp ḥayrān olurdı reng-i rūyı
Güzel görmese[2] efġān idi ḫūyı

221 Güzel döşin o ṭıfla eylese cā
Güzel zülfi gibi olurdı şeydā

222 Ṭolaşurdı ḳoçup aḳ boynın anuñ
Görenler ṭañlaşurdı oynın anuñ

1 ḥaẓẓı SK: ḫaṭṭı ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

223 Yire ḳosa güzel döşinden anı
İrerdi göge aġlayup fiġānı

224 Dü hafta māh olınca heft sāle
Cemāli ayı yüz ṭutdı kemāle

225 Ṣafā-yı şevḳ-ile endāmı ṭoldı
Maḥabbet ṣan mücessem ādem oldı

226 Maḥabbet ẓāhir oldı gevherinde
Ezelde var-idi çün cevherinde

227 Ḳa[ça]n ʿömrinüñ oldı rāst sāli
Ḥikāyet oldı illerde cemāli

228 [Göre]n ol ḥüsn-i ḫulḳı meh-liḳāyı
İderdi alḳış oḳurdı duʿāyı

229 Ataya terbiyet çün vācib oldı
Pes oġlı sünnetine rāġıb oldı

230 Diyār-ı Kūfeden tā ḥadd-i Baġdād
İl oḳudı dügüne itdi bünyād

231 Oḳuyup il vü şehri şöhret itdi
ʿArab seyyidlerini daʿvet itdi

232 Bölük bölük gelüp sādāt u Aʿrāb
Getürdiler ṣaçular māl u esbāb

[9b] 233 Ṭarīfī[1] tazılar ṭurfe hecinler
Urūsī bāzī pervāzī şehinler

234 ʿUbeyd-i Zengī vü Rūmī civārı
Munaḳḳaş ḥulleler altunlu varı

235 Ḳonuḳlandı velīme[2] oldı sādāt
Yirine geldi hep āyīn ü ʿādāt

236 Olup envāʿ-ı ʿişretler müheyyā
Muḥayyā eyledi ervāḥı iḥyā

1 ṭarīfī BN2: ṭureyfī ŞH
2 velīme SK: delīme ŞH

237 Zerī ayaḳ-ile sīmīn-i sāḳı
Virür rāḥ-ile rūḥa ʿömr-i bāḳī

238 Ṣunar gül yüzlüler bezm ehline gül
Muġannīler nevāda ṣanki bülbül

239 Öter ney nitekim minḳār-ı ḳaḳnūs
Odından sīneler olmış çü fānūs

240 Çıḳar her bir delikden bir nevā tīz
İder ʿuṣṣāḳ baġrın rīz[e]-ney-rīz

241 Nigāra ʿarż-ı ḥāl içün pey-ā-pey
Dehān olmış öter ser-tā-ḳadem ney

242 Şu resme germ idi ol meclis-i ḫāṣ
Şarāb-ile kebāb olmışdı raḳḳāṣ

243 Çü sünnet emrin irgürdi kemāle
Ol anı mektebe itdi ḥavāle

244 Ki taḥṣīl eyleye ʿilm ü kitābet
Hece vü ḥarf ü tecvīd ü ḳırāʾet

245 Bile bir ḫ[v]ācede ġılmān u vildān[1]
Ḳamusı gül-ʿiẕār u bülbül-elḥā[n]

246 Bularuñ arasında niçe duḫter
Kimisi āfitāb u kimi aḫter

247 Biri duḫterlerüñ ḫūb idi ḫaylī
Ṣaçı uṣṣāḳa dām u nāmı Leylī

248 Anuñ ser-tā-ḳadem ay idi cismi
Nola Leylī urulsa anuñ ismi

249 Atası seyyid-i ḳavm ü ḳabīle
Kim ola ḥüsnini şerḥ idebile

[10a] 250 Dür-i nā-süfte pākīze ṣadefden
Gül-i nev-reste gül-zār-ı şerefden

1 vildān SK: dildān ŞH

251 Boyı serv-i sehī gibi naẓar-gāh
Hevāsında yiler bād-ı seḥer-gāh

252 Melek-rūy u melek-būy u melek-ḫūy
Ser-i ʿāşıḳ ṣaçı çevgānına gūy

253 Ḳara gözi ki yaġmacı ʿArabdur
Cehāna fitne vü şūr u şeġabdur

254 Ṣaçı ṭāvūsı cevlāndur meṣelde
ʿUḳāb-ı āfet-i cāndur ʿamelde

255 Zihī ṭāvūs-ı gülzār-ı cinānī
Ki firdevs olmış anuñ āşiyānı

256 Ya ḫod cennet hümāsı sāye ṣalmış
Zihī sāye ki anı aya ṣalmış

257 Güneş bulmış saʿādet ḫānesinden
Ḳamer ḳadre irişmiş pāyesinden

258 Meger kim ḥabbetü'ṣ-ṣevdādur ol ḫāl
Ki sevdālar bitürür dilde fi'l-ḫāl

259 Sözi sükker dehānı sükker-engīz
Ḥayādan gül yüzi dāyim ʿaraḳ-rīz

260 Ruḫı nīlūferi kim ferre batmış
Zī nīlūfer ki yüz ṣuyında bitmiş

261 Ruḫı devrinde ḫāli ḫaylī ḫoşdur
Ḥaremde beslenür ṭıfl-ı Ḥabeşdür

262 Zihī dīdār-ı dil-ber ḥüsn-i dil-bend
Ki naḳşına yazamaz Mānī mānend

263 Kemāle irmedin ol serv-i tāze
ʿAcebdür ṭoldı ʿuşşāḳı Ḥicāza

264 Gözi siḥriyle meftūn itdi Ḳaysı
Ṣaçı bendiyle mecnūn itdi Ḳaysı

265 Ḳaşı nūnı dilinde oldı meknūn
Anuñ-çün didiler Mecnūna mecnūn

266 Açup Ḳaysa ġam u sevdā ḳapusın
Ḳomadı ders-ile fetvā ḳayusın[1]

[10b] 267 Muṣāḥib oldı çün ol nāzenīne
Mübeddel oldı ʿayş-i nāz enīne

268 Olup Leylī de Ḳaysuñ mübtelāsı
Ṭolaşdı boynına zülf-i belāsı

269 Bu iki serv-i sīmīn iki gül-zār
Biri birine oldılar hevā-dār

270 Olup bir birinüñ cāmıyla ser-mest
Ṣafāda hem-ḳadeḥ vuṣlatda hem-dest

271 Henüz evvel olıcaḳ nūş-ı bāde
Olur keyfiyyeti mestüñ ziyāde

272 Maḥabbet niçe defʿa ṣundı cāmı
Açup rūyı getürdi ḫūy-ı ḫāmı

273 Olup gün gün ziyāde āşināsı
Göñülde ṭoldı şevḳ ü rūşenāsı

274 Bu anuñ ḳāniʿ olmış ṣoḥbetine
Bunuñ ol ʿāşıḳ olmış ṣūretine

275 Bu anuñ ṣoḥbetinde mest ü ḥayrān
Bunuñ ol vuṣlatında şād u ḫandān

276 Bulardan ġayrı ders-i ʿilme meşġūl
Bularuñ dillerinde şevḳ işi bol

277 Oḳurlar ġayrılar levḥ-i si-pāre
Bularuñ ġamzeden baġrı se-pāre

278 Oḳurlar ġayrılar esmā vü efʿāl
Bularuñ dersi ʿışḳ u derd-i aḥvāl

279 Elif bāya iderler ġayr meyli
Dil-i Ḳays oḳumaz bī-ḳadd-i Leylī

1 ḳayusın SK: ḳapusın ŞH

280 Olaruñ fikri ġavġā-yı elif lām
Bunuñ sevdāsı gīsū-yı dil-ārām

281 Ne ḥarf ögrendi ne noḳṭa ne mektūb
Hemān sevdā-yı zülf ü ḫāl-i maḥbūb

ʿIşḳ-ı Mecnūn ʿAyān Olup Leylāyı Andan Nihān İtdükleridür

282 Fünūn-ı derd-i ʿışḳuñ nükte-dānı
Dimiş kim ʿışḳ u müşk olmaz nihānī

[11a] 283 Güneşdür ʿışḳ-ı ʿāşıḳ cān u dilde
Ḳaçan mestūr ola bir pāre gilde

284 Güzellendükçe günden güne Leylī
Ziyāde oldı Ḳaysuñ aña meyli

285 Ḳıyāsa ṣıġmaz oldı derd[i] Ḳaysuñ
Gül-i nesrīne döndi verd[i] Ḳaysuñ

286 O ġonç'arturduġınca reng ü ġuncı
Ṣarardı çehre-i Ḳaysuñ turuncı

287 Turuncı ġabġabın gördükçe anuñ
Turunca döndi sībi ol cevānuñ

288 Gören ol ġabġabı olurdı ser-mest
Keserdi hem turuncı yirine dest

289 Turunc oldı ruḫ-ı nārenci Ḳaysuñ
Ziyāde olduġınca renci Ḳaysuñ

290 Ḫayāl itdi anı ebrū-yı Leylī
Ḫayāl itdi anuñ-çün Leylī ḫaylī

291 Maḥabbet ḥālini vehm eylediler
Ne vehm itmek ʿayān fehm eylediler

292 Dürişdiler egerçi Ḳays u Leylā
Ki tā esrār-ı ʿışḳ olmaya peydā

293 Bular setr eyledükçe nār-ı ʿışḳı
Bürehne itdiler esrār-ı ʿışḳı

294 Olur gerçi dehānı nāfenüñ ḫuşk
Nihān olınmaz ammā nefḥa-i müşk

295 Ne deñlü ṣarsalar oda palāsı
Olur ʿuryān yaḳar cümle libāsı

296 Bu ḳıṣṣa düşdi iller dillerine
Perīşān oldı Aʿrāb illerine

297 Bularuñ ḥāli ṭoldı ḳīl ü ḳāle
Süñi ṣıġmadı cehd-ile çuvala

298 Deberdüldükçe bu ʿışḳuñ peyāmı
Pür itdi misk gibi her meşāmı

299 Ne deñlü kim ḫaber āvāzelendi
O deñlü derdi Ḳaysuñ tāzelendi

[11b] 300 Nigārīn depredürken zülf-i zencīr
Ḳarār u ṣabr-ı (u) Mecnūna ne tedbīr

301 Naẓar fitne göz āfet ġamze ġammāz
Dil-i ʿāşıḳ ne mümkin ṣaḳlasa rāz

302 O kim bu fitneye olmadı meftūn
Didi ġıybet dilinden Ḳaysa mecnūn

303 O ḫod ʿār eylemezdi ol laḳabdan
Eger gūş itse biñ biñ bī-edebden

304 Eger mecnūn diyüp çaġırsa ʿāmmī
Virüp oy aña kesmezdi kelāmı

305 Dile alup bu rāzı niçe ġammāz
Dinildi māẕer-i Leylīye bu rāz

306 Şivān itdi biraz çırpındı ḫaylī
İdüp ol tāsasıyla ʿazm-i Leylī

307 Ḳatında oturup ḫışm-ile māẕer
Yüzinden aġu ṣaçdı sözden āẕer

308 Ki işitdüm fülān yirde fülānı
Seni sevmiş didiler hem sen anı

309 Ciger-gūşem ḳanı ʿār-ile ġayret
Sañа lāyıḳ degüldür bu faẕīḥat

310 Setīre ġonçesin bī-perde olma
Hevā-yı nefs-ile perverde olma

311 Ḳaçan bī-vaḳt iken açılsa ġonça
Bulunmaz reng ü bū umulduġınca

312 Yaraşmaz eylemek mestūre Leylī
Güneş yüzi gibi her yañа meyli

313 Görüp ḥüsnin felekde sen perīnüñ
Seni gözi açardı Müşterīnüñ

314 Güneşsin yirde gökde yılduzuñ var
Niçün ḫākīler-ile olasın yār

315 Żiyāsı her ne deñlü olsa vāfir
İrişmez aya yılduz nūrı ẓāhir

316 Ḳapuñda ṭutalum biñ ola ʿāşıḳ
Ṭapuña nām-ı maʿşūḳa ne lāyıḳ

[12a] 317 Bizi rüsvā-yı ḫāṣ u ʿām idersin
ʿArab ṭaʿn eyleyüp bed-nām idersin

318 Bize bu ḥarf-i ṭaʿne ḫoş sebaḳdur
Seni mektebden almaḳ belki Ḥaḳdur

319 Sañа taʿlīm-i ḫaṭ yüz ḳara aḫter
Ḳalem şimşīr olur cellād duḫter[1]

320 Didi bir kātibe ḳız gördi Loḳmān
Kime tīz oldı bu şimşīr-i bürrān

321 Ḳalem şimşīr olur cellād duḫter
ʿUṭārid de olursa ol bed-aḫter

1 Bu beyit sehven 321. beyit ile karıştırılmıştır. İkinci kola göre doğrusu şöyle olmalıdır:
Sañа taʿlīm-i ḫaṭ yüz ḳarasıdur
Ḳalem şimşīr ü ṭaʿne yāresidür

322 Ḳaşı ol duḫterüñ ki vesmelidür
Baṣup göz göre başın kesmelidür

323 Çü gül yüzlü ḳızuñ yüzi açıldı
Yire yüz ṣuyı ṣu gibi ṣaçıldı

324 El ura çün güher gencine ḥakkāk
Güher delmekde her-giz ide mi bāk

325 Şekerden ṭatludur ol sīb-i ṣad-bār
Gidilse bir pula almaz ḫarīdār

326 Otur şimden girü şermende ḫāmūş
Ḳo mekteb dersini eyle ferāmūş

327 Müjeñden gül yüzüñe çeşm-i bend it
Teferrüc ʿāleminden çeşmi bend it

328 Elüñ güldür ne boyarsın ḳınaya
Dimezsin göre bir ḥāsid ḳınaya

329 Ṣaḳın yüz virme āyīne yüzine
Miṣālüñ gösterür ʿālem gözine

330 Ḳadem başma işükden ṭaşra ey nūr
Olursın gün gibi illerde meşhūr

331 İşidüp bunı ol serv-i temāyül
İdüp ʿirfān[ı] yüzinden tecāhül

332 Didi bilmen daḫi ben Tañrı ṭanıḳ
Nedür maʿṣūḳa nolur ʿışḳ-ı ʿāşıḳ

333 Bañа itme bunuñ gibi laṭīfe
Bañа böyle laṭīfe ne vaẓīfe

[12b] 334 Bañа hīç ʿışḳ-ile töhmet dinür mi
Daḫi ben bilmezin ʿışḳı yinür mi

335 Bu resme çün tecāhül itdi Leylī
O miskīn anaya virdi tesellī

336 Bu ṭaʿnı ḳodı düşdi ḳalbine şek
Yaḳīn ḥarfin göñülden eyledi ḥak

337 İdüp bir yüzden ammā iḥtiyāṭı
Yüzine baġladı bāb-ı neşāṭı

338 Ḳılup her günde yüz dürlü bahāne
İderdi Leylīi maḥbūs-ı ḫāne

339 Ḳaçan Mecnūn görmez oldı Leylī
Gözinüñ yaşı seyl-āb itdi seyli

340 Ḳılurdı perdede ney gibi zārī
Ne yāri var ne ṣabr u ne ḳarārı

341 Felek çün itdi yārinden anı ferd
Teb-i hicrān yüzini itdi gül-zerd

342 Belā-yı ḥabsin ol ġonçe-dehānuñ
Görüp acıdı içi zaʿferānuñ

343 Bu ḥāle lālenüñ göynüdi özi
Ṭolup nergislerüñ yaş-ile gözi

344 Giceler ṣubḥ olınca zār u ġam-gīn
İderdi cāmesin eşk-ile nem-gīn

345 Bahāne eyleyüp ol gül seḥerden
Dir-idi kim ter olmış gice terden

346 Dile çün ġam taʿāruż eyler-idi
Gözi gibi temāruż eyler-idi

347 Çekerdi gey nühüfte sīneden āh
Ki düşmen ḥāline olmaya āgāh

348 Bu ḥāl ile o bānū-yı ḥişārī
Geçürdi ḥabs-ile leyl ü nehārı

Mecnūn Firāḳ-ı Leylīde Āh u Fiġān-ile Gezdügi ve Mülāḳāt-ı Leylāya Bahāne Düzdügidür

349 Ḳaçan-kim Leyliden ṭūr oldı Mecnūn
İki çeşminden aḳdı Nīl-i Ceyḥūn

[13a] 350 Varurdı mektebe pür-derd ü pür-sūz
Viṣāl-i yāri yād itmege her rūz

351 Viṣāl-i dost olmayup müyesser
Giderdi ser-be-dest ü dest-ber-ser

352 Olurdı ḳara yaṣlular gibi zār
Dir-idi dilde yāri ol dil-efgār

353 Ki ey lāle-ʿiẕār u sīb-(ü)ġabġab
Bañа sensiz cehennem oldı mekteb

354 Yüzüñ levḥinsüz ey dil-dār-ı dil-cūy
Sebaḳ cismüme olmışdur siyeh-rūy

355 Elif başuma ḳaddüñsüz ʿaṣādur
Alumlar başı pāyān-ı belādur

356 Belālar başı usıma olur bā
İki yādur vü iki noḳṭa-i tā

357 Olur üç noḳṭa-i ṣā cāna üç dāġ
Siyeh ḫālüñsüz olsa ey yüzi aġ

358 Olur cīm olmasa ol zülf-i kākül
Hemīşe boynuma ṣan ḥalḳa-i ġul

359 Ṣaçuñsuz ḥā vü ḫā ḥarfeyni ey yār
Olurlar boynuma çün ḥalḳa-i mār

360 Dil üzre dāl zülfüñsiz belādur
Ser-i derd-i dehān-ı ejdehādur

361 Olur ḫālüñsüz olsa noḳṭa-i ẕāl
Ser-i mār üzre gūyā noḳṭa-i ḫāl

362 Hilāl ebrū[laru]ñsız ey dil-ārā
Dü ḫançerdür dilüme rāyile zā

363 Keserse boynumı dendānı sīnüñ
Gerekmez ḥarfi sensüz sīn ü şīnüñ

364 Eger ṣād-ile ḍād ola dü bādām
Gözüñsiz ḥarf-i ġamdur ey dil-ārām

365 Ger olsa ġonçe-i ḫoş-būy-ı ḫoş-reng
Dehānuñ şerbetin mīm ide dil-teng

366 Firāḳ-ı ṭāḳ-ı ebrūñ-ile her gün
Dilüme dāġ olupdur noḳṭa-i nūn

[13b] 367 Ḳodum naḳş-ı ḥurūfı sāde oldum
Çü ʿışḳuñ derdine üftāde oldum

368 Şikāyet nice itmeyem[1] felekden
Ki ayruldum senüñ gibi melekden

369 Ġam u fürḳat bu ise kim benüm var
Firāḳa düşmesün kāfir de ey yār

370 Bu fürḳat derdi çünkim bī-devādur
Bańa şimden girü ölmek revādur

371 Bu resme kim ḫiṭāb iderdi yāre
İderdi sīnesini pāre pāre

372 Belā-yı fürḳat olsa cāna ġālib
Ġazel söylerdi ḥāline münāsib

1. Ġazel-i Münāsib

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

1 İrdi çün ḳavs-i felekden cānuma tīr-i firāḳ
Ḳalmadı ölmekden artuḳ daḫi tedbīr-i firāḳ

2 Ben o miḥnet-zādeyem ki dāye-i devrān beni
Besler anamdan ṭoġaldan emzirüp şīr-i firāḳ

3 Ḥaşr ü neşrüñ ʿarṣasın yarın pür-āteş eyleyem
Ger bugün gitmezse sīnemdeki bu nār-ı firāḳ

4 Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne ʿāşıḳa
Birisi anuñ belā-yı ḥasret ü biri firāḳ

5 Şoḳdı ḥayretden ḳalem barmaġın aġzına devāt
Yāre ʿarż-ı ḥāl-içün itdüm çü taḥrīr-i firāḳ

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

6 Şerḥa şerḥa oldı şefḳatden ṣanavber sīnesi
Ṭaġa düşüp itdi Mecnūn şerḥ-i taḳrīr-i firāḳ

Meşnevī

373 Bu resme zār olup āvāre Mecnūn
Yüridi bī-kes ü bī-çāre Mecnūn

374 Ciger pür-yāre[1] irmez vaṣl-ı yāre
Göñül pür-ġam buluşmaz ġam-küsāra

375 O yāre bende bendi bende mānic
İkisi bir birinden būya ḳānic

[14a] 376 Gice yılduz gibi yummaz gözini
Yiler gündüzde yil görmez tozını

377 Gice varup nihānī kūy-ı yāre
Ciger ḥasret elinden pāre pāre

378 Ayaġ üzre ṭurup maḥrūm u maġmūm
Yanup odlara aġlar nitekim mum

379 Seḥer olsa idüp āh-ı seḥer-gāh
Uyanmadın daḫi aġyār-ı bed-ḫᵛāh

380 Öpüp yāri işigin ḳordı başı
Ḳaçardı şöyle kim ṭuymazdı nāṣī

381 Bahāne eyleyüp Mecnūn-ı rencūr
Gözin baġladı bir gün nitekim kūr

382 Yüzin örtüp degişdi hem libāsı
Gedāyāne giyüp köhne palāsı

383 Gezüp her cānibi itdi gedāyī
Zebānında hadīṣ-i bī-nevāyī

384 Dilendi ḳapu ḳapu gezdi vāfir
Der-i ḫar-gāh-ı yāre geldi āḫir

1 pür-yāre SK: bir pāre ŞH

385 Ṭutar aʿmā gibi elde ayaġı
Düşüp ḳaṣd-ile ṭayandı ayaġı

386 Görüp ıraḳdan anı bildi Leylī
Anasına didi çün itdi meyli

387 Ki şol üftāde aʿmā düşdi yire
Nola ger dest-gīr olsam ḍarīre

388 Revān yirden ṭurup ol serv-i reftār
Didi üftādesine düşme iy yār

389 Yapışdı dostı destine ol-dem
Yine tecdīd olındı ʿahd-i muḥkem

390 Be-ṣūret ol ṣevāba cehd iderdi
Be-maʿnī yine yiñi ʿahd iderdi

391 Egerçi ṣūretā yol gösterürdi
Vefāyı maʿnide bol gösterürdi

392 Anı ḫar-gāh öñine daʿvet itdi
Dil olup ġamze bir dem ṣoḥbet itdi

[14b] 393 Dü ġamze remz-ile olmadı ġammāz
Raḳībe ġāyib ammā ṣūret-i rāz

394 Çü Mecnūnı bu ḥīle eyledi şād
Yine bir dürlü āli itdi bünyād

395 Yarındası yine ṣūret bayaġı
Nemed-pūş u gedā elde çanaġı

396 Dilendi ḳapu ḳapu geşt idüp ḫay
Nevā vü naġme elde nitekim ney

397 İdüp dil gülşenine bülbül-i rāz
Gedāyāne bülend eyledi āvāz

398 İşidüp Leylī āvāzuñ o zāruñ
Didi dervīşsin Ḥaḳ vire yārüñ

399 Ṭurup nāz-ile ol serv-i mükerrem
Ki dervīşe taṣadduḳ ide dirhem

400 Görüp bir birini bir dem iki yār
Enīn ü āh-ile olındı bāzār

401 Çü bu resme bahāne oldı bisyār
Raḳīb ol ḥīleden olup ḫaber-dār

402 Çü ḳaldı bī-bahāne re'y-i Mecnūn
Yeñilendi yine sevdā-yı Mecnūn

403 Iraġ oldı çü Mecnūn māh-ı nevden
Düşüp ṣaḥrālara dūr oldı evden

404 Meh-i nev arturdı her cünūnı
ʿAcebdür fürḳati arturdı bunı

405 Gezer dil-dāde dil-ḫaste dil-efgār
Gehī ṣaḥrā vü kūh u gāh bāzār

406 Gezüp āvāre bāzārı be-zārī
Dilinde nāleler göñlinde yāri

407 Belā-yı ʿışḳa eyle açdı başı
İren mecnūn diyü atardı ṭaşı

408 Düşüp ṣaḥrāya mest ü lā'übālī
Enīsi Leylinüñ her dem ḫayāli

409 Gezüp āhū gibi āvāre miskīn
Göñül göz ġuṣṣadan ġam-gīn ü nem-gīn

[15a] 410 Bu ḥāl ile geçürdi rūzgārı
Firāḳ-ı Leylide leyl ü nehārı

Peder-i Mecnūn Anuñ ʿĀşıḳ Olduġından Āgāh Olduġıdur

411 Didi rāvī-i ḳıṣṣa hātifī-gūy
Söze incü düzen sözi iden mūy

412 Peder Mecnūn bu müşkil işe nā-gāh
İşidüp il dilinden oldı āgāh

413 Übüvvet mihri virdi cāna āteş
Ki oldı dil-figār u dil-müşevveş

414 Ciger-güşe ayaġına batan ḫār
Ata cānına eyler oḳ gibi kār

415 Oġul ḳız sevgüsi ḥükm-i ezeldür
Cüʿal daḫi dimiş oġlum güzeldür

416 O pīr āgāh olıcaḳ bu ḫaberden
Ṭurup ile ḫaber ṣordı püserden

417 Didi bir şaḫş-ı rindān[e] revende
Fülān yirde ṣataşdum ol levende

418 Ṣaçı göñli gibi olmış perīşān
Baş açuḳ nitekim ġūl-i beyābān

419 Beden burcın yıḳup vīrāne olmış
Düşüp ṣaḥrālara dīvāne olmış

420 Eriyüp bu ḫaberden pīr-i maẓlūm
Ṭutuşdı nār-ı ʿāra nitekim mum

421 Binüp sürdi revān bir bād-pāyı
Arayup Ḳaysı gezdi her arayı

422 Degerken her yirüñ vīrānesine
Buluşdı kendünüñ dīvānesine

423 Teb-i ġamdan ṣolup tāze nihāli
Ḫarāb olmış ḫarābāt içre ḥāli

424 Delürmiş ne ġam-ı server ne sāmān
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān

425 Bürehne cismi ince mūya dönmiş
Tenin mū ḳaplamış āhūya dönmiş

[15b] 426 Hemān ḳara ṣaçı ḳalmış libāsı
Anuñ daḫi perīşān her palāsı

427 O demde hem-zebān o ḫaste cāna
Dehenden cān çıḳup çıḳan yabana

428 Peder Mecnūnı çü bu resme gördi
Hemān yırtup yaḳasın naʿra urdı

429 Ki ey cān-ı peder ne oldı ḥālüñ
Düşüñ midür bu miḥnet ya ḫayālüñ

430 Kimi sevdüñ kime sevdā-zedesin
Maḥabbet odına āteş-gedesin

431 Ne yüzüñ ḫāldür sīneñde dāġuñ
Kimüñ sevdāsı ṭoldurdı dimāġuñ

432 Di ne gülzāra varam ne ḫū bāġa
ʿİlāc olmaġa ʿıṭrı bu dimāġa

433 Zebānın itdi Mecnūn çün küşāde
Eñ evvel nām-ı Leylī geldi yāda

434 Peẕer yüzin görüp ḳaynadı ḳanı
Velī bilmedi[1] bī-ḫodluḳdan anı

435 Didi ne kimsesin ḳandan gelişüñ
Bilişlükden gibi defʿī yelişüñ

436 Didi bil atañam ben ḫaste vü zār
Senüñ ġavġāñ-ile rüsvā-yı bāzār

437 Didi Mecnūn peẕer(e) n[e] olur ey yār
Cehān Leylīdür andan ġayrı kim var

438 Yitürdüm ben beni ne ata meyli
Çıḳaldan ḫāṭırumdan ġayr-ı Leylī

439 Peder bu ḥālet ile görüp anı
Gözinden yaş yirine dökdi ḳanı

440 Didi ṭutup elin ṭur ey hevā-dār
Seni Leylī ṭaleb eyler añа var

441 İşitdi çünki Mecnūn nām-ı Leylī
Tesellī virdi ümmīd-i tecellī

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

442 Didi ey pīr-i zinde Ḫıżr-kirdār
Sözüñde āb-ı ḥayvān çeşmesi var

[16a] 443 Virüp gönlüme dil-ber müjdesini
Ter ü tāzeledüñ pejmürdesini

444 Bana kim müjde idersin viṣāli
Ya düşümdür görürem yā ḫayāli

445 Ya düşümsin ki düşüme girersin
Ya bana ṭavşan uyḫusın virürsin

446 Bu bed baḫtum bilürem āḫir olmaz
Senüñ müjdeñ ḫayālüñ ẓāhir olmaz

447 Velī yümn-i mübārek oldı bu söz
Dimişler kim yüminden bayar Oġuz

448 Uyup atasına oldı revāne
İnandurmadı gerçi bu bahāne

449 Peder miskīn idüp biñ biñ füsūnı
Eve varınca oldı reh-nümūnı

450 Görüp ferzendini bī-çāre māẕer
Dögündi aġladı gāh sīne geh ser

451 Ḳoçup öpdi biraz boynın ḳulaġın
Silüp şefḳat yeñiyle hem ġubārın

452 Ṭonatdı dikdi ildi vuṣle-i çāk
Yuyup cismi ġubārın eyledi pāk

453 Üşüp başına ḳavmi nitekim ġam
Naṣīḥat eylediler aña muḥkem

Pend-i Peder-i Mecnūn

454 Meger ol pīr-i ḫoş-reʾy ü ḫıred-mend
Didi pīrāne oġlına idüp pend

455 Ki ey nūr-ı dü-dīde ḳo bu ḥāli
ʿArab ṭaʿnıyla ṭap vir bize ʿārı

456 Saña anuñ-çün itdüm ārzūyı
Bulam ḫāk-i ʿArabda āb-rūyī

457 Elüm ṭuta didüm ṭutduñ ayaġum
Düşürdüñ eyle ḳalmadı ṭayaġum

458 Kemāl-i ʿilm taḥṣīlin ṭaleb ḳıl
Şiʿāruñ dāyimā ʿilm ü edeb ḳıl

[16b] 459 Elif ḥarfin bu kec yolda ʿaṣā ḳıl
Deminde Mūsī gibi ejdehā ḳıl

460 Dürüş ser-ḫalḳa-i cismi kemend ḳıl
Recīm-i nefsüñüñ boynına bend ḳıl

461 Elüñde tīz olursa tīġ ü ḫançer
Dü ʿālem reʾyüñe olur musaḫḫar

462 Saña ger erre-i sīn ola ālet
Kesersin ḳomayup ʿırḳ-ı cehālet

463 Saña ger lām elif olursa pergār
Olasın devr sırrından ḫaber-dār

464 Eger çengālüñ olursa ser-i kāf
Yirinden ḳopa çekseñ ḳulle-i ḳāf

465 Medār olursa saña mīm-ile dāl
Demüñde cümle ḫayra olasın dāl

466 Ṭaġıtma ʿaḳluñı āşüfte olma
Uyan devlet demidür ḫufte olma

467 Bu gün ʿömrüñ bahārı müddetidür
Kemāle ṣarf it anı furṣatıdur

468 Benüm gibi çü yarın olasın pīr
Geçer furṣat bulınmaz aña tedbīr

469 Şu dem kim olmaya destüñde furṣat
Ne aṣṣı başuña ḫāk-i nedāmet

470 Ṣaḳın aṣl-ı neseble olma maġrūr
Ki ādemlükden aduñ olmaya dūr

471 Ne fer vire ʿarūsa ḥüsn-i māder
Çün ola zişt-ṣūret iy birāder

472 Ebū Cehle peder olursa fāżıl
O cehle bu fażīletden ne ḥāṣıl

473 Çü Kenʿān ola ġarḳ-ı mevc-i hāyil
Aña Nūḥuñ gemisinden ne ḥāṣıl[1]

474 Gül-i tersin hevāya māyil olma
Yavuz fitne yilinden ġāfil olma

475 Vefā umma bitürmez anı zenler
Nitekim şūre yirde yāsemenler

[17a] 476 Perī kim çoḳ seversin anı[2] cāndan
Ṣaḳın ʿifrīt-i pür-āfetdür andan

477 Perī ṣanup seven dīv-i sepīdi
Olur āḫir o ʿışḳuñ nā-bedīdi

478 Sepīd olduġ-içün sevme tenini
Ḳara günler getürür cāna kīni

479 Leb-i yāḳūtı ṣanma ḳūt-ı cāndur
Ki ḫūnī dīdeden bir ḳaṭre ḳandur

480 Ṣaçı çīni nice misk-i Ḫotendür
Sevād-ı ḥīle vü şehr-i fitendür

481 Ḳara gözleri[3] yaġmacı ʿArabdur
Bu ḳara baḫtuña ʿayni sebebdür

482 Virür almaġ-içün ervāḥ-ı aḥbāb
Müje tīġine ḳahr-ı zehrden āb

483 Ne bulursun ol ebrūdan murādı
Ki Zengīler gibi kecdür nihādı

1 Hûd, 11/43'te anlatılan hadiseye işaret vardır: "O, ben: beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım dedi, bu gün, dedi: Allah'ın emrinden koruyacak yoktur, meğer ki o rahmet buyıra derken, dalga aralarına giriverdi, o da boğulanlardan oldu."

2 çoḳ seversin anı SK: çoḳ süresin eli ŞH

3 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

484 Gel ey cān-ı peder ʿavn iste Ḥaḳdan
Ḳazı ʿışḳ u hevā ḥarfin sebaḳdan

485 Ḳaçan yād eyleseñ zülf-i siyāhı
Cemāl-i cīm ü lāma ḳıl nigāhı

486 Ḳaçan çeşm-i nigār ola murāduñ
Yiter manẓar gözüñe ʿayn u ṣāduñ

487 Seni dil-teng ider dil-ber dehānı
Naẓar ḳıl ġonçe-i mīme ḳo anı

488 Sen anı istemekde eşk-rīzān
O senden göz yaşı gibi gürīzān

489 Göñül çek añma her-giz nām-ı Leylī
Ki saña yoḳ anuñ ḳalbinde meyli

490 Eger meyl eylemezse ġam degüldür
Saña yār ol ki yārüñ kem degüldür

491 Bize ḳavm-i ʿArabda çoḳ ḳabīle
Ḳabīle içre çoḳ duḫter cemīle

492 Biri Leylāya anlaruñ baş egmez
Eline Leylī ṣu ḳoymaġa degmez

[17b] 493 O ḳızlardan iderseñ kime meyli
Alalum ḳoyalum adını Leylī

Cevāb-dāden-i Mecnūn Peder-rā

494 Bu pendi gūş idüp Mecnūn-ı ḥayrān
Dehen dürcinden oldı gevher-efşān

495 Didi ey ḫurde-dān u ḫoş-şemāyil
Cemālüñ ḳıble-i ḳavm ü ḳabāyil

496 Cemāl-i ʿāleme beñdür sevāduñ
Cehānda ẕikr olınur yaḫşi aduñ

497 Bilürsin bellü ḥālüm saña cümle
Ki düşmedüm[1] buña kendü elümle

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir. düşmedüm SK: düşmedür ŞH

498 Niçün bu giryeme ṭaʿne ḳılursın
Çü kendü düşen aġlamaz bilürsin

499 Kişi kendüsini bed-nām ider mi
Adın rüsvā-yı ḫāṣ u ʿām ider mi

500 Bańa dirsin ki ḳara yazı ögren
Başuma ḳara yazu olmışam ben

501 Dilerseń sevmeyem Leylī cemālin
Çıḳar gir göńlüme anuń ḫayālin

502 Çü göńlüm yitdi anı bilmezem ben
Bulup nice çıḳarursın anı sen

503 Bilürsin gitdi göńlüm kūy-ı yāre
Bulursun şāyed anı anda ara

504 Anı isteyü[1] varsań kūy-ı yāre
Bulınaydı ya dil yā derde çāre

505 O derd-i dil ki aldı ben ġarībi
ʿİlācından uṣandurdı ṭabībi

506 O derd-i ser ki virdi dil-ber anı
Gidermez şerbet-i nīlūfer anı

507 O göz kim kūr olmışdur ʿamādan
Ne ḫāṣıl ańa kuḥl-i tūtiyādan

508 O yigdür kim beni bańa ḳoyasın
Yüzüń ṣuyıyla benden el yuyasın

[18a] 509 Niçe bir dögesin bārid demüri
Söyündürseń nola yanmış kömüri

510 ʿAceb isrāf destin urma pende
ʿİlāc itme devāsızdur bu derde

511 Ölüm döşegine[2] düşsem eger zār
Bańa yaṣduḳ yiter seng-i der-i yār

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

512 Beni ḳo āh u zār-ile olayın
Belā-yı derd-i yār ile öleyin

513 Ḥayātumdur benüm yār-içün ölmek
Benüm faḫrumdur anuñ-çün dögülmek

514 Ġamınsuz olmasun cānum cehānda
Belādur cānuma ansuz cehān da

515 Ne gün cānuma ḳaṣd ide o cānān
Zihī ʿıyd-i mübārek ḳutlu ḳurbān

516 Fidā-yı yāre besler dil bu cānı
Nider yār olmasa cān u cehānı

517 Gözüm görmek içündür ḳadd-i yāri
O servisiz niderem bu bıñarı

518 Yaşum ḫūn olduġı gözümle bir dem
Anuñ-çündür ki aġlar bār-içün nem

519 Beyān-ı ḥāl iderken ḫaste Mecnūn
Atasınuñ ḳatında dīde pür-ḫūn

520 Yeñinden tāze ḳan oldı revāne
Ne neşter ḍarbı var ne bir bahāne

521 O bī-çāre peder gördi bu ḳanı
Tevehhüm mużṭarib eyledi[1] cānı

522 Didi Mecnūn ġayrı ġam degüldür
Ki bu rāḥat demidür dem degüldür

523 Meger nīş urdı ḳancı dest-i yāre
Bu kan andan aḳar bī-zaḫm u yāre

524 Çü ẕevḳ-i vaḥdete vara iki dost
Bir olur ikilük gidüp reg ü post

525 Gidüp benlük bir oldum yār-ile ben
Ḳo ḳāli kim ṣıġışmaz araya sen

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

[18b] Mecnūnuñ Sevdā-yı Leylāda Baʿżı Ser-güẕeştinüñ Beyānındadur

526 Maḥabbet burcınuñ bedr-i tamāmı
Gürūh-ı meẕheb-i ʿışḳuñ imāmı

527 Ṣafā dīvānına sulṭān-ı aʿẓam
Belā vü fitneye bürhān müsellem

528 Belānuñ bendesi ʿışḳuñ esīri
Ġam-ile ġuṣṣa şehrinüñ emīri

529 Melāmet ḳalʿasınuñ pās-bānı
Maḥabbet mülkinüñ ṣāḥib-ḳırānı

530 Cehāna fitnesiyle yār Mecnūn
Esīr-i zülf-i Leylī aʿnī Mecnūn

531 Ḳarīn oldı aña bir niçe ġam-gīn
Belāda kendi bigi vāḳıʿa-bīn

532 Ṭavāf-ı kūy-ı yāre her seḥer-gāh
Varurlardı bile ol iki hem-rāh

533 Dilinde virdi dāyim ẕikr-i Leylī
Göñülde fikri ḳāyim derd-i Leylī

534 Bu ẕikr olmasa sözüñ feṭḥ-i bābı
Ne diñlerdi ne virürdi cevābı

535 Meger ki ol kūh-ı Necd idi nāmı
Ol idi ḳavm-i Leylānuñ maḳāmı

536 Ḳaçan Mecnūn düşerdi ḥāl-i vecde
Varup Necde ḳılurdı yāre secde

Meşnevī

537 Yile virse ḳarārın bād-ı endūh
Maḳarr olmazdı ol gün aña ol kūh

538 Çıḳup ṭaġa ser-āġāz itse Mecnūn
Aña āheng iderdi kūh-ı hāmūn

539 Uṣūle ḍarb iderdi dest-ber-dest
Nevā yilerdi ʿuṣṣāḳ-ile ser-mest

540 Nevāda bülbül-āvāz-idi Mecnūn
Ṣadāsın işiden olurdı meftūn

[19a] 541 Düzüp āh-ı seḥer-gāhı nevāya
Ḫiṭāb eylerdi bu resme ṣabāya

2. Ġazel-i Münāsib

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

1 Āhumı gūş eyleyüp cūş eyleseñ āh ey ṣabā
Çīn-i zülf-i Leyliye varsañ seḥer-gāh ey ṣabā

2 Yüz urup diseñ aña kim yile virdiñ göñlümi
Ḫūy idindi yilmegi būyuñla her gāh ey ṣabā

3 Çoḳ zamāndur kim dil-i miskīne meskendür o çīn
Cān daḫi olsun dilerseñ sañа hem-rāh ey ṣabā

4 ʿAzm iderdüñ yollarına döne döne diñlenü
Būy-ı Leylī şemmesinden olsañ āgāh ey ṣabā

5 Bu diyāra çün dönesin tūtiyā-yı çeşm içün
Bir para öñüñde olsun ḫāk-i der-gāh ey ṣabā

Ṣıfat-ı Rūz Mecnūn-ı pür-sūz Kūy-ı yāre Varup Muḫāṭabe-i Yār ve Müşāhede-i Dīdār İtdügidür

542 Rivāyet olınur kim Ḳays-ı Mecnūn
Ziyāde ġālib olsa şevḳ-i Mecnūn

543 Köşegin[1] nāḳasından ayırurdı
Binüp Leylī diyārına yürürdi

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

544 Görinse ḥayy-ı Leylī varsa Necde
Düşerdi nāḳadan varurdı vecde

545 Düşüp ḳalurdı ol şūrīde vü mest
Dönerdi nāḳa añup köçegin çüst

546 Ṭurup Mecnūn yirinden mest ü medhūş
Bu resme nevḥa eylerdi ḳılup cūş

547 Ki düşse ġarḳ oluban iştiyāḳa
Döner añup köşegin[1] defʿī nāḳa

548 Aña köçek ḳayusı Ḳaysa Leylī
Olur her ḫāṭıruñ bir yāre meyli

549 Anuñ köçek ġamından yoḳ ḳarārı
Nice ṣabr idem añup ben nigārı

550 Çeker ol anı ben Leylī firāḳın
Bilür her kimse çekdügi belāsın

[19b] 551 Nice ṣabr eylesem bār-ı firāḳa
Ki döymez ol yüki çekmege nāḳa

552 Bu bārı çekse nāḳam olsa ṣābir
Cehennemden çıḳardı cümle kāfir

553 Ṣıġardı aʿnī *fī semmi'l-ḫıyāṭī*[2]
Nivār idüp anı fürḳat ribāṭı

Ḥikāyet-i Münāsib

554 Seḥer-geh çünki çerḫ-i ḳırmızī-pūş
Müẕehheb gūşvāra aṣdı der-gūş

555 Bu zīverden ufuḳ döndi ʿarūsa
Ḥicāb aṣdı gice vech-i ʿabūsa

556 Görüp ol zīveri seyyār-ı gerdūn
Ṣafādan bī-ḫod oldı ṣanki Mecnūn

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Aʿrâf, 7/40'tan iktibastır: "...iğnenin deliğinden..."

557 Ṭurup pür-şevḳ Mecnūn-ı seḥer-ḫīz
O bir ḳaç yār-ile çün āteş-i tīz

558 Ṭavāf-ı kūy-ı yāre gitdi ṣan peyk
Ṣafāsından diyüp *lebbeyk lebbeyk*[1]

559 Meger kim daʿvet itmişdür Ḫalīli
Cemāli Kaʿbesine ol ẕelīli

560 Varup ḫar-gāh-ı yāre baġrı ṭaġlu
Başı elde eli gögüsde baġlu

561 Oturmışdı ʿArab ṭavrınca ol māh
Getürmişdi ḥicāb-ı bāb-ı ḫar-gāh

562 Görüp bir birini ol iki ʿāşıḳ
İki yār-i muvāfıḳ ṭoġrı ṣādıḳ

563 Düşüp ikisi de şevḳ-ile vecde
Bu añа ol buña ḳılurdı secde

564 Bu anı gördi beñzi lāle oldı
Bunı ol gördi ḥāli nāle oldı

565 Daḫi Leylī götürmiş perde-dārı
Dil-i Mecnūn yile virmiş ḳarārı

566 Daḫi Leylī çün ʿarż itmiş kemālin
Dil-i Mecnūn oda yaḳmış kebābın

[20a] 567 Daḫi Leylī yile virmiş ḥicābın
Dil-i Mecnūn eritmiş baġrı yaġın

568 Daḫi Leylī gül-i gülzāra dönmiş
Dil-i Mecnūn ṭutuşmış nāra dönmiş

569 Daḫi Leylī güzellenmiş ziyāde
Dil-i Mecnūn yavuz gözden duʿāda

570 Daḫi Leylī müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnūn mücevvef yāya beñzer

1 Hadis-i şerif: "Emret, emret (Allah'ım)!" (Müslim, *Sahih*, Kitabü'l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebû Dâvud, Menasik, 26).

571 Daḫi Leylī gül-i nev-reste olmış
Dil-i Mecnūn dikenden ḫaste olmış

572 Daḫi Leylī çerāġ-ı ʿālem-efrūz
Dil-i Mecnūn aña pervāne pür-sūz

573 Daḫi Leylī ʿayān itmiş ʿiẕārı
Dil-i Mecnūn anuñ āyīne-dārı

574 Daḫi Leylī ṭarāvetde gül olmış
Dil-i Mecnūn anuñ-çün bülbül olmış

575 Buña andan nihāyetsüz mevāniʿ
Bu andan dem-be-dem bir būya ḳāniʿ

576 Bular bir birinüñ şevḳinde ḫayrān
Raḳīb ortada fitne ṣanki şeyṭān

577 Ara yirde raḳīb itden çoġ-idi
Ol iki ʿāşıḳa rāḥat yoġ-idi

578 Raḳīb olur raḳībe itden artuḳ
İtüñ ḫod aġzı var-ise dili yoḳ

579 Oḳurdı yāre ḳarşu ḫaste Mecnūn
Raḳībinden şikāyet-nāme mevzūn

3. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

1 Iraġ idüp beni sen serv-i [nev]-bahāra raḳīb
Ḳatuñda sāye gibi ḳaldı yüzi ḳara raḳīb

2 Güneş yüzüñe naẓar itmege ḥicāb oldı
Bulut gibi göreyin ola pāre pāre raḳīb

3 Ḳomaz beni yürüyem dāyireñde[1] ser-gerdān
Düş[ür]di gerçi pergār-veş kenāra raḳīb

[20b] 4 Nifāḳ ḫançerini mekr ü ḥīle zehri ile
Viṣāli ḳaṭʿ içün niçe bir ṣıvara raḳīb

1 Metinde "dāyireñde ḳomaz beni yürüyem" şeklindedir.

5 Vücūd sengini āḫir kül ider āhum odı
Eger girerse demürden daḫi ḥiṣāra raḳīb

Peder-i Mecnūn Sādāt-ı Benī ʿĀmirle Leylāya Varup Nevmīd Döndükleridür

580 Bu söz güç geldi bir ḳaç ehl-i ʿāra
Gelimez oldı Mecnūn ol diyāra

581 Diyār-ı yāri Mecnūndan yudılar
Geçesüz ṣuyı köprisüz ḳodılar

582 İçüp fürḳat şarābın nūş-ber-nūş
Yürür Mecnūn avāre mest ü medhūş

583 Ḳalender meşreb ü levbālī ʿāşıḳ
Belādan pür ṣafādan ḫālī ʿāşıḳ

584 Belāsı yiñi[1] vü eski palāsı
Yeñi yeñi belālar mübtelāsı

585 Budur gündüz dilinde ẕikr-i yāri
Gice bir niçe ʿāşıḳ yār-i ġārı

586 Bu yārān cümle Aʿrābuñ levendi
Ġalaṭ didüm muḥabbet derd-mendi

587 Ḳamu ġālibde Mecnūnuñ miṯāli
Velī Mecnūnuñ artuḳ ḳalbi ḥāli

588 Belādur her biri gerçi meṯeldür
Velī Mecnūn belāsı bī-bedeldür

589 Ḳamusı gerçi rüsvā-yı ʿArabdur
Velī Mecnūn pür-şūr u şaġabdur

590 Perīşān oldı ḫalḳa bu ḥikāyet
Ḥikāyetden ḳabīle pür-şikāyet

591 Naṣīḥat eyledükçe itmedi sūd
Ṣu ṣaçduḳca yüceldi āteş-i dūd

1 yiñi SK: gibi ŞH

592 Ṭutulmaz ḳalsa ḥālüm fikri varı
Hevā bendiyle pend-ile hevāyī

593 Peẕer miskīn ki baġrı ḫūna döndi
Ġam-ı Mecnūn-ile mecnūna döndi

[21a] 594 Bu ḥāli gūş idüp maḥremlerinden
Yüregi[1] tāzelendi ġamlarından

595 Gice gündüz işi āh oldı ġamdan
Bıñarı çeşminüñ çāh oldı ġamdan

596 Pür oldı ḳan-ile çeşmi ḳapusı
Ḳıyāsa ṣıġmayup Ḳaysuñ ḳayusı

597 Ulular cemʿ olup araya düşdi
Ṣaḳındı āb-ı rūyı reʾye düşdi

598 Ki isteye[2] devā dil yāresine
Ala meh-pāresin cān pāresine

599 Ulular maṣlaḥat görüp bu rāyı
Dileyü[3] gitdiler derde devāyı

600 Düzüp seyyidlere lāyıḳ bilekler
Yedüp maḥmiller öñince yedekler

601 Yedilür tazılar dest-i ḫademde
Çeküp dīnārı isterler direm de

602 Her ulu nūr-ı fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle

603 Benī ʿĀmirden ādem-zāde seyli
Temevvüc eyledi tā ḥayy-i Leylī

604 Çün āgāh oldılar ḳavm-i dil-ārām
İdüp anlara istiḳbāl ü ikrām

605 Olup evvel żiyāfet emri vāfir
Didiler ṣoñra ey sādāt-ı ʿĀmir

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

606 Bu gelmekden bize diñ noldı ḥācet
Aña saʿy idelüm olduḳça ṭāḳat

607 Diz üzre geldi Mecnūnuñ atası
Feṣāḥatden ḳılup söze libāsı

608 Didi sizden murādum āşināyī
Arada dürlü dürlü rūşenāyī

609 Dönüp hem vālid-i Leylāya baḳdı
Aña ṭuzlu sözinden şekker aḳdı

610 Ki iy gencīne-dār-ı dürr-i nā-süft
Nola dürrüñle olsa gevherüm cüft

[21b] 611 Güher[1] çün ṭoġmadı ḳumdan ḳayırdan
Zülāl ise ne-var çıḳmadı yirden

612 Bu ṭāhir ṣu ki deryā-yı edebdür
Zülālüñ çeşmesine teşne-lebdür

613 Ciger-gūşem niçe bir teşne yana
Zülāl-i çeşmeñe vaḳt oldı ḳana

614 Zülāl oldur ṣusuzlar içer anı
Duʿādan añıla saḳḳā revānı

615 Nola naḫlüñ-ile aşlansa servüm
Sarāyuñ murġı olsa bu teẕervüm

616 Bilürsin küfvümüz aṣl-ı nesebde
Ḥasebde azdur aḳrānum ʿArabda

617 İlüm maʿmūr u ʿāmirdür ḫazīnem
Adum [me]şhūr añılur mihr ü kīnem

618 Niçe dil yaḳdı oda tāb-ı tīġüm
Niçe dil yıḳdı sīl-i āb-ı tīġüm

619 Güher[2] ṣatıcısın biz müşterīyüz
Bahāsın biñ biñ artur müşterīyüz

1 Metinde "gevher" şeklindedir.
2 Metinde "gevher" şeklindedir.

620 İde çün müşterī bāzārını germ
Bahā biçmekde bāyiʿ eylemez şerm

621 Getürdüm ki bite ḳapuñda bu kār
Ḫazīne bī-ḥisāb u ẕer be-ḫar-vār

622 Güzel ġılmān u ter duḫter civārı
Żiyāda ay-ile aḫterce varı

623 Dil-ārā Hindī [vü] Rūmī dil-efrūz
Ṣaġışda bī-nihāyet çün şeb ü rūz

624 Virem hem gevher-i nā-süfte çün dür
Şu deñlü k'ola deştüñ dāmeni pür

625 Ḳuṣūrum görüp itme luṭfı taḳṣīr
Bu ḫayr işdür kerem ḳıl itme teʾḫīr

626 Peẕer Leylī işitdi bu ḫiṭābı
Şeker alup aġu virdi cevābı

627 Ki söz naḫlin dikersin ṣābit olsa
Söze ḳuş ḳondurursın ṣābit olsa

[22a] 628 Kelāmuñ mīvesi gerçi ṣuludur
Dilüm ġayret odı ammā ṭoludur

629 Anı kim söyledüñ sen dostāne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahāne

630 Ciger-gūşeñ senüñ Mecnūn-laḳabdur
Delü dīvāne rüsvā-yı ʿArabdur

631 Senüñle gerçi ḫoşdur cān ḳarışmaḳ
Degil olmaḳ arada ḳan ḳarışmaḳ

632 Velī yār olımaz mecnūna ʿāḳil
Ḫuṣūṣā olmaya ışlāḥa ḳābil

633 Çün aldı bu cevābı pīr-i Mecnūn
Didi ʿāşıḳdur oġlum ṣanma mecnūn

634 Maḥabbet mestidür dīvāne ṣanma
Bu sū'-i ẓann-ile andan uṣanma

635 İnanmazsañ ḳıġar aḥvālini ṣor
Eger dīvāne ise ḳapudan sür

636 Oḳudılar o yire geldi Mecnūn
Dil ü sīne pür-āteş dīde pür-ḫūn

637 Ol eṣnāda seg-i Leylāy[ı] nā-gāh
Görüp Mecnūn cigerden eyledi āh

638 Yirinden ṭurdı çün serv-i ḫırāmān
O kelbüñ ayaġına düşdi giryān

639 Ḳoḳup gül gibi sürdi pāyine rū
Ki ḫāk-i kūy-ı dil-berden gelür bu

640 Didi kim şīr-pençe[1] ejdehā-fer
Seg-i Aṣḥāb-ı Kehfe yār u hem-ser[2]

641 Senüñ āh u fiġānuñ her seḥer-gāh
Niçe yoldan azana gösterür rāh

642 Nola biñ cān-ile sevsem seni ben
Ki dört göz-ile baḳarsın bañа sen

643 Eger olsañ ʿadūlar gibi bed-ḫʸāh
Dimezdüñ şefḳat idüp bañа vāh vāh

644 Ol āhū-çeşm içün aġlar-iken ben
Benüm-çün gülmedüñ itler gibi sen

[22b] 645 Gice kūyında görseñ ben gedāyı
Gelüp ḳarşu idersin merḥabāyı

646 Ṭutup dāmānumı daʿvet idersin
Bañа sālār-iken ʿizzet idersin

647 Nevāya ney gibi itsem ser-āġāz
Benümle rāst olursın hem-āvāz

1 şīr-pençe SK: şīr-i peççe ŞH
2 Kehf, 18/18'de geçen Ashâb-ı Kehf'in köpeğine atıf vardır.

648 Ṭaş ursa gündüzin pehlūma aġyār
Olursın hem bańa sen pehlū hem yār

649 Peẕer[1] Leylī baḳup bu dāstāna
Gülüp gösterdi anı dostāna

650 Didi ger bunda olsa şemme-i hūş
Seg-i bed-būya olmazdı hem-āġūş

651 Bu dīvāne bizüm dīvāna ṣıġmaz
Bunuń aḥvāli ad u ṣana ṣıġmaz

652 Gider evvel ṭaleb ḳıl cinnetini
Ṭaleb ḳıl ṣoñra vuṣlat cennetini

653 Belādan olmaz-ise servüñ āzād
Anı var bu çemende eyleme yād

654 O servüñ kim hevāsı bed hevādur
Bu bostānda anı dikmek ḫaṭādur

655 Yańılsam bu ḫaṭāya itsem iḳdām
ʿArab eyler beni ṭaʿn-ile bed-nām

656 Yüri var eyle bu fikri ferāmūş
Bunı böyle didi vü oldı ḫāmūş

657 ʿAcebdür kim ańa bir merd-i ʿāṣıḳ
Bu resme görinürdi nā-muvāfıḳ

658 Degül ʿāriflere maḫfī bu ḥālet
Ezeldendür ʿadāvet hem ṣadāḳat

659 ʿAdūlar ʿāḳile mecnūn dimişler
Velī ḥāṣā ʿaceb herze yimişler

660 ʿAdāvet ḥāli olsa dilde ġālib
Meṣālib görinür cümle menāḳıb

661 Benī ʿĀmir çün aldılar cevābı
Hemān dönmekde gördiler ṣavābı

1 peẕer SK: biraz ŞH

[23a] 662 Dönüp nevmīd olup sādāt-ı aḥzān
Göñül pür-āteş ü ġam sīne büryān

663 Taʿaṣṣub āteşinden kelleler germ
Ḫuṣūṣā yüz ṣuyın ḫāk eyledi şerm

664 Ḳodılar ʿĀmirīler taḫt u tācı
O yola kim olur Mecnūn ʿilācı

665 ʿİlāca çünki himmet eylediler
Üşüp evvel naṣīḥat eylediler

666 Çoḳup ġuṣṣa gibi Mecnūn serine
Ṣu ṣaçmaḳ istediler āẕerine

667 Naṣīḥat bu kim Aʿrāb içre meşhūr
Bu kim ʿĀmir ili ḥüsniyle maʿmūr

668 Bilürsin her ṣanem kim ʿĀmirīdür
ʿArabda ḥüsn-i ḫulḳuñ sāḥiridür

669 Ḫırāmān serv atılsa cerr-i ẕeyli
Ayaḳda ḳala ẕeyli gibi Leylī

670 ʿArabda ʿĀmirī gibi güzelden
Güzel olmaz muḳarrerdür ezelden

671 Bunuñ ṭūṭīsine oldur ʿalāme
Ki ḳuşlar ḳondurur şāḫ-ı kelāma

672 Bunuñ keklikleri kim ḳan içerler
Ḳarībe ḳahḳaha nāzın giçerler

673 Unut Leylīi ki leylī siyehdür
Anuñ mihrinde bānı mihr ü mehdür

674 Yürürsin ṣu gibi bī-ṣabr-ı ārām
Kenāruñda gerek serv-i dil-ārām

675 Yabanī serv içün yüklenme nāzı
Getür bostāna serv-i dil-nüvāzı

676 Biliş dil-berlere ḳapu ḳaparsın
Büt-i bīgāneye niçün ṭaparsın

Mecnūnuñ Ḥasret-i Leylāda Olan Zārıdur ve Ḳūt-ı Leyl ü Nehārıdur

677 Bu pendi gūş idüp Mecnūn-ı ḥayrān
Dili ḥāli gibi oldı perīşān

[23b] 678 Yüregi ġonçesine ṭoldı çün ḳan
Çeküp çāk itdi gül gibi girībān

679 Dögüp gögsin iderdi pāre pāre
Buḫārı eyledi maʿnī buḫāra

680 Ki yaḳduḳça derūnın derd-i yāri
Çıḳa her pāre yirinden buḫārı

681 Ḫurūc itdi ḳabā vü pīrehenden
Ki yaʿnī mürde fāriġdür kefenden

682 Dü ʿālemden o kim ṭaşra ḳurar taḫt
Ḳabā vü pīrehenden baġlamaz raḫt

683 Gezüp geh derd-ile ṣaḥrā gehī kūh
Göñülde ġuṣṣa vü endūh-ı enbūh

684 Ḳodı deyyārı terk itdi diyārı
Yaḳup ṣabrı yile virdi ḳarārı

685 Yürür āvāre yoḳ aġyāra meyli
Hemān ẕikri dilinde Leylī Leylī

686 Düşüp ʿışḳa melāmet başın açdı
Selāmetlüḳ yüzi ṣuyını ṣaçdı

687 Kesüp cān u cehāndan iltifātı
Bir adımda bıraḳdı şeş cihātı

688 Düşüp ṣaḥrāya mest ü lāʾübālī
Ġazel oḳur öger yāri ġazāli

689 Ne şiʿri kim getürürdi zebāna
Yazardı gūş iden levḥ-i cenāna

690 Ciger ḳanıyla nūş eyler nebīẕi[1]
Kesüp Leylī viṣālinden ümīẕi

4. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

1 Ḳanı o dem ki ṭolardı göñül ṣafā-yı ümīd
Cefā deminde iderdi bańa vefā-yı ümīd

2 Eger selāmını benden keseydi vaṣl-ı nigār
Gelürdi bād-ı ṣabāyile merḥabā-yı[2] ümīd

3 Firāḳ (u) zehri beni pāre pāre eyleyiser
Meded yetürmez-ise cānuma devā-yı ümīd

[24a] 4 Başumda gerçi yuva yapdı laḳlaḳ-ı fürḳat
Dem ola üstüme sāye ṣala hümā-yı ümīd

5 Eger esāsını ʿömrüñ yıḳarsa devr-i felek
Feżā-yı dilde ḫarāb olısar binā-yı ümīd

6 Ne deñlü ayaġa düşsem ḳoman ümīd etegin
Recā elin götürüp eylerem duʿā-yı ümīd

Meṣnevī

691 Bu resme şiʿr oḳuyup aġlar-idi
İşiden derd-mendi ṭañlar-idi

692 O fāriġ medḥ ü ẕemminden cehānuñ
Cehān ḫalḳı ḳamu ḫayrānı anuñ

693 Ne var nāmūs-ı nām u neng-i töhmet
Ne vehm-i ṭaʿn u ne ḥarf-i melāmet

1 nebīẕi SK: -di tīzi ŞH
2 Metinde "merḥabāyile bād-ı ṣabā-yı" şeklindedir.

694 Tırāş olmış cehāndan nāmı ḥarfi
Ġam-ı cāndan boşalmış ḳalbi ḥarfi

695 Düşüp seng üzre yatur vālih ü teng
Yüregi[1] üzre vardur bir daḥi seng

696 Cehānda cümle varı ol iki ṭaş
Vücūdı ara yirde ḫurd-ı ḥaşḫāş

697 Ya ḫod ṣan lāledür bağrında ṭāġı
Hevālar başda vü ṭaşda ayaġı

698 Ṭaş içinde yatur ṭoprak gibi ḫor
Olup yaṣduġı seng aña serin ḳor

699 Yüzi ḫāk ü ġubār u çehre ḫākī
Dil ü cānında dāġ-ı derd-nāki

700 Oturup hay hay aġlar-idi geh gāh
Dir-idi ḥālin añup eyleyüp āh

701 ʿAceb āvāre düşdüm ḫānumāndan
Cehān benden uṣandı ben cehāndan

702 Ne püştüm var ġarībem ne penāhum
Ne dil-ber kūyına varmaġa rāhum

703 Şu deñlü atdılar her yañadan seng
Ki ṣındı cām-ı nām u şīşe-i neng

[24b] 704 Ḳamu dillerde Mecnūn oldı adum
Ḳamu illerde maṭʿūn oldı adum

705 Şikār itdi beni sevdā-yı Leylī
Başumda rūz u şeb ġavġā-yı Leylī

706 Beni ol-kim yoġ-iken hest idüpdür
Hevā-yı Leylīden ser-mest idüpdür

707 Beni ol resme Mecnūn itdi taḳdīr
Giriftār idemez bend-ile zencīr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

708 Delürdenden beni ol yār-i dil-bend
Ne pendi ben ṭutaram ne beni bend

709 Ḫarāb oldı yıḳıldı cümle varum
Ne kārum ḳaldı ne varum ne yārüm

710 O kim sulṭān-ı ʿışḳına muṭīʿem
Beni öldürmege aña şefīʿem

711 Ḳatı āfet kim irse nā-gehānī
Ki baḫtum gibi raḫtum olsa fānī

712 Ḳanı bir ṣāʿiḳa yā ṣarṣar-ı saḫt
Yaḳa yıḳa ḳomaya ḫāne vü raḫt

713 Ḳanı bir şīr öleydüm pençesinden
Ḫalāṣ olup cehān işkencesinden

714 Ḳanı bir āteş-i pür-ejdehā-dem
Baña sem virse ben ol semden ölsem

715 Odumdan dostlar pür-dūd olupdur
Adumdan düşmenüm ḫoşnūd olupdur

716 Uṣandı aḳrabā ʿār itdi benden
Fiġānum ḫalḳı bīẕār itdi benden

717 Ne aġlar bulınur ṣoñında ölsem
Ne ṣu virür bulınur ḫaste olsam

718 Beni öldürse bir ḫūn-ḫor[1] ʿāṣī
Atam anam ṭaleb itmez ḳıṣāṣı

719 Esen ḳaluñ siz ey yārān Mecnūn
ʿAdū ḳahrına ḳarşu gitdi maġbūn

720 ʿAdū gözlerine daḫi tozum ben
Yılan sevmedügi bir yarpuzum ben

[25a] 721 Beni bulup yabana atdı düşmān
Belā-yı nā-gehāna atdı düşmān

1 bir ḫūn-ḫor SK: pür ḫūn ḫūn ŞH

722 Yitürdiler beni arama iy dost
Mecālüm ḳalmadı ārāma iy dost

723 İgen üftāde oldı cān-ı mestüm
Demidür ṭutasın ey dost destüm

724 Beni itdi delü sevdā-yı dil-gīr
Senüñ boynuñda neyler bend ü zencīr

725 Benüm her dem esīr-i zülf-i cānān
Esīre yaraşur zencīr ü zindān

726 Seni sevmekden artuḳ yoḳ günāhum
Ne cürmüm var ki artar her gün āhum[1]

727 Seni sevmek günāh olursa şāhum
Beni ser-tā-ḳadem ḳaplar günāhum

728 Elif ḳaddüm ġamuñdan döndi lāya
Daḫi lā dimeyem ben bu belāya

729 *Eleste* diyeli cānum *belā*yı[2]
El üstinde ṭutar göñlüm belāyı

730 Vücūdum ʿışḳuñuñ perverdesidür
Gözüm göñlüm ḫayālüñ perdesidür

731 Naẓar ḳıl bu ḫayālüñ perdesine
Teraḥḥum ḳıl ġamuñ perverdesine

732 Dirīġ itme deminde raḥmetüñi
Ne güne ṣaḳınursın şefḳatüñi

733 Ḫayālüñ pādişāhına efendi
Olupdur taḫt-ı sīnem taḫta bendi

734 Nola taḫtuñ ʿimāret eyler-iseñ
Ḳuluñ miskīne raḥmet eyler-iseñ

735 Beni yıḳdı ġamuñ dīvāne ḳıldı
Cevān-iken beni pīrāne ḳıldı

1 Metinde "günāhum" şeklindedir.

2 Aʿrâf, 7/172'den iktibaslar vardır: "Hem Rabb'in: Benî Âdem'den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak 'Rabb'iniz değil miyim?' diye işhat ettiği vakit, 'Evet,' dediler 'şahidiz'. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."

736 Ne ayaḳ bulınur yarar ne ser var
Ki varup yoluña baş ḳoyam ey yār

737 Ne deñlü olsa ẓulm-i bī-şumāruñ
Anuñ luṭfın diler luṭf-ı ʿiẕāruñ

[25b] 738 Ḳanı ḳandasın ey rūḥ-ı revānum
Meded ḳıl var-iken cismümde cānum

739 Ṣusuzluḳdan ciger ġarḳ oldı ḳana
Zülālüñden ümīẕüm var ki ḳana

740 Cemālüñ şemʿinüñ pervānesi çoḳ
Velī ben ḫasteden dīvānesi yoḳ

741 Saña biñ biñ benüm gibi giriftār
Velī yoḳ bańa senden özge bir yār

742 Beni ey māh-ı nev mecnūn sen itdüñ
Bu bī-ḥad fitneye meftūn sen itdüñ

743 Delür[d]üp ben ġarīb-i bī-nevāyı
Nihān itdi ʿadūsı gibi ayı

744 Demidür olasın gün bigi peydā
Niçe bir yüriyem şūrīde şeydā

745 Bu resme nāle idüp yire düşdi
Görenler raḥm idüp üstine düşdi

746 Üşüp ol ʿışḳ u ġam dīvānesine
İletdiler atası ḫānesine

Mecnūnı Atası ʿIşḳdan Ḫalāṣ içün Kaʿbetu'llāha İletdügidür

747 Zihī ʿāşıḳ ki bulup ʿışḳ-ı ḫāṣı
Ölürse istemez andan ḫalāṣı

748 Degül ol ʿışḳ ki cismānī marażdur
Şebāb ehline şehvānī marażdur

749 Anuñ kim ḥüsn-i ḥādiṣ dil-beridür
Anuñ ʿışḳı ḫayāli ser-serīdür

750 Maḥabbet oldur ola cāvidānī
Ṣafāsı mest ide pīr ü cevānı

751 Maḥabbet rāh-ı ʿışḳuñ reh-beridür
Maḥabbet murġ-ı cānuñ şeh-peridür

752 Ne cān ki itdi bu perr-ile pervāz
Olur yurd u yuvası ʿālem-i rāz

753 Bu derdi ʿışḳı olmayan ṣanur ʿayb
Bu ḥāli bilmez illā ʿālemü'l-ġayb

[26a] 754 Anuñ-çün cehd idüp Mecnūn atası
ʿİlāc içün belā çekdi yitesi[1]

755 Ne ḥācet-geh ḳodı ne bir mezārı
Varup el götürüp itmedi[2] zārī

756 Bile yanınca hem ḳavm ü ḳabīle
ʿİlāca saʿy idüp anuñla bile

757 Ki çāre ideler bī-çāresine
Bulup merhem oñulmaz yāresine

758 Olundı ittifāḳ āḫir bu rāya
Varalar Kaʿbeye saʿy-i duʿāya

759 Ki ḥācet-gāhdur cümle duʿāya
Duʿā miḥrābıdur arż u semāya

760 Ḳaçan ki mevsim-i ḥacc oldı ol yıl
Ṣafā-yı saʿye maḥmil baġladı il

761 Peẕer miskīn müzeyyen ḳıldı maḥmil
Ki varup Kaʿbeye ḥall ide müşkil

762 Ḳayırdı Ḳays içün bir ḫoş mihāre
Meyān-ı mühre girdi māh-pāre

1 yitesi (İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir) SK: tebāsı ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

763 Nice meh-pāre āteş pāresidür
Cemāl-i Leylinüñ āvāresidür

764 Yöneldi ḥācīlar saʿy-i Ṣafāya
Ṭavāf-ı ḥacc u *lebbeyk*[1] ü duʿāya

765 Güzel dīnār esterler üşürdi
İzinden yola dirhemler düşürdi

766 Aḳardı seyl-i üştür mevc-der-mevc
Revāḥilde ḳavāfil fevc-der-fevc

767 Ḳaçan kim geldiler Beytü'l-Ḥarāma
Ṣafā vü Merve vü rükn ü maḳāma

768 Açup Mecnūn atası mühr-i genci
Çanaġın pür-zer itdi her dilenci

769 Ḳayırmayup ṣafā hem[y]ānın açdı
O ḳavme sīm ü zer ḳum gibi ṣaçdı

770 Ṭutup hem luṭf-ile ferzend destin
Silüp hem ġam neminden çeşm-i mestin

[26b] 771 Getürüp anı Kaʿbe sāyesine
Didi ol ʿömrinüñ ser-māyesine

772 Oġul ser-vaḳti gelmişdür niyāzuñ
Yapış ser-ḥalḳasına çāre-sāzuñ

773 Ḳapuda ḥalḳa gibi var sücūd it
Ṭutup ḥalḳa su'āl-i fażl-ı cūd it

774 Di yā Rab ben ġarībe luṭf-ı ḫāṣ it
Belā-yı ʿışḳ-ı Leylīden ḫalāṣ it

775 Çü ʿışḳuñ adını Mecnūn işitdi
Gelürken şemʿ gibi gör ne itdi

776 Yirinden atılup çün ḥalḳa-i mār
El urdı ḥalḳaya çün zülf-i dil-dār

1 Hadis-i şerif: "Emret (Allah'ım)!" (Müslim, *Sahih*, Kitabü'l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebû Dâvud, Menasik, 26).

777 Didi yā Rab bu ḥalḳa bende ber-gūş
Gelüp ḳapuña ṭutdum ḥalḳasın uş

778 Ḳılup ḳaddümi ḥalḳa bāb-ı ʿışḳa
Beni ser-ḥalḳa ḳıl aṣḥāb-ı ʿışḳa

779 O ḥalḳa içre geçdüginçe çaġum
Yir olsun ḥalḳa-i yāre ḳulaġum

780 Bańa dirler ki kes ġavġā-yı ʿışḳı
Ṣafā-yı Leylīi sevdā-yı ʿışḳı

781 Bu ġavġādan serüm ḫālī gerekmez
Bu ġamdan özge aḥvāli gerekmez

782 Siyehdür didiler Leylī cemāli
Siyeh olmasa misk olmaz behālı

Ḳavl-i Mecnūn-ı ʿĀmirī

1 *Yeḳūlūne Leylī sevādun ceṣiyyetün*
Ve lev lā sevādu'l-miski mā kāne ġāliyen

783 Hemīşe dāyim olsun Mıṣr Leylī
Beni alsun yitürsün Nīl meyli

784 Ulaşdur ʿömrüm ol zülf-i dırāza
Yaşın zülfince ḳıl ol serv-i nāza

785 Ḳıla döndüm egerçi ḥasretinden
Ḳıl eksülmeye[1] farḳ-ı devletinden

[27a] 786 O farḳuñ bir ḳılın farḳ eylese bād
Ḳıla cismüm ḳılı hem dürli feryād

787 Tenüm mūy-ı miyān-ı yāre döndi
Öter iñler ḳurı ṭanbūra döndi

788 Belā-yı gūş-māli ol ḥabībüñ
Bu sāza dāyimā olsun naṣībüñ

1 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

789 Fidā olsun cemāl-i yāre cānum
Muṭīʿem dökse baġrum yara ḳanum

790 Başumdan gitmesün Leylī belāsı
Belāsuz olımaz ʿışḳuñ esāsı

791 Ezelden ben ġarībüñ ḳūtı ġamdur
Vücūdum gencinüñ yāḳūtı ġamdur

792 Ezelden ben ġarībüñ ġam ḫūyıdur
Başumuñ yazusı yüzüm ṣuyıdur

793 Egerçi ġuṣṣadan pür-derd ü sūzum
Velī hem ġuṣṣasuz bī-baḫt u rūzum

794 Ol iş-kim kār-ı ġamdan ola ḫālī
Hemān bārid demür dögmek miṣāli

795 İlāhī ḥaḳluġuñ ḥaḳḳı ilāhī
Ḳulına luṭf idici pādişāhī

796 Benüm ʿışḳumda irgür ol maḳāma
Yitem ben ḳala ʿışḳum biʾs-selāme

797 Żiyā-yı feyż selāmet çeşmesinden
Beni ḳandur o nūruñ eşmesinden

798 Nitekim[1] eyledüñ ʿışḳ-ile ser-mest
O ʿışḳı artur itdükçe beni hest

799 Diri olduḳça ġam perverdesi ḳıl
Çün ölem yine anuñ mürdesi ḳıl

800 İki ʿālemde ʿışḳ olsun bana dīn
Emīn olsun belādan diyen āmīn

801 Ḳulaḳ ṭutup bu ḳavle pīr-i maḥzūn
Cigerden iñledi çün çeng ü ḳānūn

802 Egerçi iñledi geh zīr ü geh bem
Velī ḳānūnı bildi oldı epsem

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

[27b] 803 Anı bildi devāsız derde düşmiş
Anı bilmez ki bāḳī gence düşmiş

804 Dönüp ḥacdan görince aḳrabāsın
Ḥikāyet ḳıldı Mecnūnuñ duʿāsın

805 Didi Mecnūn çün urdı ḥalḳaya dest
Beni anuñ niyāzı ḳıldı ser-mest

806 O dem bir zemzeme gūş itdüm andan
Revān zemzem gibi cūş itdüm andan

807 Umardum ʿarż idüp iḫlāṣ-ı ḫāṣı
Dileye[1] ʿışḳ-ı Leylādan ḫalāṣı

808 O ḫod baş açup ʿışḳını dilendi
Duʿā itd'aña kendüye ilendi

Peder Mecnūnı ʿIşḳdan Ḫalāṣ içün ʿĀbid Ḥużūrına İletdügidür

809 Zebān-ı hātif-i ġayb-ı ḥikāyet
Bu vech-ile beyān eyler rivāyet

810 Ki ol ḫākī bisāṭ u seng ü bāliş
Rebāb-ı sūz-ı zārī nāy-ı nāliş

811 Enīn ü āha çeng efġāna[2] ḳānūn
Esīr-i ʿışḳ-ı Leylī aʿnī Mecnūn

812 Ziyāde oldı günden güne derdi
Anı cāndan ṣovutdı āh-ı serdi

813 Dü dīde pür-sirişk ü dili pür-zār
Yanar pür-nār olmış ṣanki pirnār

814 Ne kūy-ı yāre varmaġa yüzi var
Ne yirde gökde rūşen yılduzı var

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 efġāna SK: efnāna ŞH

815 Eve varsa düşer ġavġā-yı pende
Melāmet yaġar üstine çemende

816 Görüp ḳavmi bu sūzī iḥtirāḳı
Atasına didiler ittifāḳī

817 Fülān ġār içre bir zāhid velī var
Velāyetde kerāmetde ʿAlī-vār

818 Duʿā miftāḥıdur anuñ zebānı
İlüñ ḥācet-gehidür āsitānı

[28a] 819 Şehenşāh-ı serīr-i mülk-i dīndür
Çerāġ-ı şuʿle-i ʿilme'l-yaḳīndür

820 Cehān terkin başına tāc idinmiş
Cehānuñ şehlerin muḥtāc idinmiş

821 Olup dünyāda Leylī ṭapusında
Ḳaraḳulluḳçısıdur ḳapusında

822 Yiri gün gibi miḥrāb içre dāyim
Geçer her dem ferişte gibi ṣāyim

823 Hemīşe ḳūtına mezraʿ ḳanāʿat
İder āb-ı vużūyile zirāʿat

824 Duʿāya el götürse ol şeh-i dīn
Dil olup ṭaylasānı diye āmīn

825 Duʿāsı ḥall ider her müşkilātı
Bulurs'andan bulur Mecnūn necātı

826 Ola kim himmet-i yümn-ile ol merd
İde ol ḫastei bī-zaḥmet ü derd

827 O mecrūḥ irse ger pīşine anuñ
ʿİlāc eylerdi her rīşine anuñ

828 Peder Mecnūn sevindi bu ḫaberden
Belā defʿ olına diyü püserden

829 Ṭurup himmet biline pīr-i ḫoş-rāy
Niçe yirden ḳuşandı nitekim nāy

830 Egerçi çeng-veş ġamdan bili ḫam
Meyān-bendi velī ney gibi muḥkem

831 O deşti geşt itdi ḳad-ḥamīde
Araduġı remīde nūr-ı dīde

832 Arayup seyr iderken ṣaġ u ṣolı
Ṣoñ ucı rāh-ı Necde irdi yolı

833 Düzüp seng-i melāmetden oṭaġı
Ḥaḳ itmiş anı vaḥşīler ṭuraġı

834 Yili çün āh-ı serd-i müst-mendān
Ḳatı yaġmurı eşk-i derd-mendān

835 Meger kim āh-ı ʿāşıḳdur ṭumanı
Ki yaḳar serd[1]-iken cān u cehānı

[28b] 836 Gül ile lālesi ḫūn-ı cigerdür
Güline jāle düşmiş eşk-i terdür

837 Ṣanasın çeşm-i ʿāşıḳdur bıñarı
Ciger ḳanıyla bitmiş lālezārı

838 Mekān idi o kūh ehl-i belāya
Nitekim[2] kūh-ı Lübnān evliyāya

839 Ararken pīr-i maḥzūn seyr idüp kūh
Gözine ẓāhir oldı kūh-ı endūh

840 Anı gördi kesilmiş nīk ü bedden
Yatur bī-hūş u fāriġ her eḥadden

841 Ġam-ı dil-berden özge maḥremi yoḳ
Hemān āhından artuḳ hem-demi yoḳ

842 Ġarīb ü derd-mend ü zār u miskīn
Dili vü dīdesi ġam-gīn ü nem-gīn

843 Varup ol derd-mendüñ ḳatına pīr
Didi ey ḳayd-ı ʿışḳa ṣayd u naḫçīr

1 serd SK: serv ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

844 Perīşān yil gibi niçe yilersin
Ne yitürdüñ yabanda ne dilersin

845 Tamāma irdi ʿömrüñ nā-tamāmsın
Yimişüñ göynüdi sen daḫi ḫāmsın

846 Niçün bir gün beni yād eylemezsin
Bu ġam-gīn göñlümi şād eylemezsin

847 Bu resme kim żaʿīf pīr-i enīnem
Yaḳīnüm bu-durur mevte yaḳīnem

848 Bu derd-ile ölince pīr-i fānī
Ṣaḳın bir gün añarsın ṣoñra anı

849 Urup el-ḳıṣṣa Mecnūn destine dest
İletdi ḫānḳāh-ı şeyḫe ser-mest

850 Didi cān-ı peder yüz sür bu pīre
Duʿā iste yüzüñ irgür bu pīre

851 Seni yā ḳurtara Leylī ġamından
Gide zaḫmuñ duʿāsı merheminden

852 Peder ḳaldı ḳapuda girdi Mecnūn
Görüp şeyḫi selāmı virdi Mecnūn

[29a] 853 Ṭurup ḳarşusına çün şemʿ-i rūşen
Didi ey vird-i verde tāze gülşen

854 Duʿālar ġullesinüñ ḫırmenisüñ
İcābet pertevinüñ revzenisüñ

855 Bañа dirler ki geç ʿışḳ-ı heves(in)den
Süker ḥaẓẓı gider mi hīç megesden

856 Bañа dirler ki ġamdan göñlüñi kes
Ben ansuz oluram bī-çāre bī-kes

857 Musallaṭ eyleyen bañа hevāyı
Hevā üstine yapmışdur bināyı

858 Duʿā eyle bañа ey mürşid-i rāh
Bu sevdā tāc ola başumda her gāh

859 Geçince devr-i ʿömr-i rūzgārum
Ġam-ı Leylī ola ʿālemde varum

860 Cehān ārāyişinden çün olam pāk
Bañа olsun belāsı mūnis-i ḫāk

861 Beni çün ṭopraġumdan ḥaşr ide Ḥaḳ
Vücūdumda hevāsın neşr ide Ḥaḳ

862 Belādur ʿāşıḳa her zindegānī
Ġam-ı cānāndan ayru olsa cānı

863 Duʿā it kim ziyāde ola her rūz
Ġam-ı Mecnūn u ol ḥüsn-i dil-efrūz

864 Peder bu ḳavle çün gūş itdi derden
Kesüp ümmīdi āh itdi cigerden

865 Dönicek ḳavmine ol pīr-i fānī
Döne döne ḥikāyet itdi anı

866 Didi yüz ṣuyıla andan eli yuñ
Yüzi ṣuyından el yumış anı ḳoñ

867 İl andan kim selāmet olmaḳ ister
Bu rüsvāyī melāmet olmaḳ ister

868 O laḥẓa kim duʿā tīri ola rāst
İder Ḥaḳdan bu yay olmaġı der-ḫᵛāst

869 Ḳaçan ser-rişte-i devlet ola güm
Ne iẓhār ide anı saʿy-i merdüm

[29b] 870 Göze gözlük virürdi tīz-bīnī[1]
Olur bī-çeşm[2] olana bār yaʿnī

İhlāk-ı Mecnūna Ḳavm-i Leylā Ḳaṣd İtdükleridür

871 Çün oldı ḫalḳa Mecnūn ḳıṣṣası fāş
Zebān-ı ṭaʿn uzatdı niçe evbāş

1 bīni SK: enīni ŞH
2 bī-çeşm SK: bī-cism ŞH

872 Ki Leylīnüñ cemāl-i dil-sitānı
ʿAceb ʿışḳa düşürdi ol cevānı

873 Düşüp her eyü vü yavuz zebāna[1]
Eyü yavuz ḫaber ṭoldı cehāna

874 Yaḳup Leylī dilin bu ṭaʿn-ı ġayret
Girüp ġam-ḫāneye aġlardı ḫalvet

875 Gürūh-ı Leyliden bir niçe ġammāz
Cefāsı çoḳ vefā vü şefḳati az

876 İl issine şikāyet eylediler
Bu ġavġāy[ı] ḥikāyet eylediler

877 Ki bu Mecnūn ḳanı kim ʿĀmirīdür
Ne Mecnūn naẓm-ı şiʿrüñ sāḥiridür

878 Bizi rüsvā-yı ḫāṣ u ʿām idüpdür
Hemān kendi gibi bed-nām idüpdür

879 Gelür dāyim ser ü pāyi bürehne
Yanınca niçe rüsvāyı bürehne

880 İdüp ḥayy ortasında ictimāʿı
Ġazel oḳur ider raḳṣ u semāʿı

881 Oḳuduḳça ḫoş-āyende ġazeller
İder Leylī gibi meyli güzeller

882 İşiden mest olur itse ser-āġāz
ʿAceb hem ḫoş-ġazel vü hem ḫoş-āvāz

883 Urur āhı odı Leylāya dāġı
Yuda yud'öldürür āḫir çerāġı

884 Ḥicāb-ı ʿırżımuz çāk itdi şiʿri
Yüzümüz ṣuyını ḫāk itdi şiʿri

885 Ḳodı ortaya ol bu yolda başı
Ṣu başdan aşdı dinmezseñ ṣubaşı

1 Mısraın vezni hatalıdır.

[30a] 886 Ḳaçan bu ḳıṣṣai gūş itdi şaḥne
Ḳaġan Arslan gibi cūş itdi şaḥne

887 Ḳılı tīre[1] dili şimşīre döndi
Enügin yav[ı][2] ḳılmış şīre döndi

888 Çeküp tīz tīġ-i tīri[3] virdi tābı
Didi ol ḫastenüñ budur cevābı

889 O Mecnūnı buluñ itmeñ dirīġi
Aña şerbet vireyin āb-ı tīġi

890 Bunı bir ʿĀmirī çünkim işitdi
Hemān-dem ḳavmine cān atdı gitdi

891 Geçüp yil gibi niçe kūh-ı hāmūn
İrişdi vālid-i Mecnūna maḥzūn

892 Didi er irmedin Ḳaysa ṣubaşı
Aña ġamz itdi anı bir-ki nāşī

893 Ḳatı ḫūn-rīzdür şimşīr gibi
İrer tīz menziline tīr gibi

894 Ne ḥāṣıl cān-ı Ḳaysa bu ḫaberden
Girerse gūşına çıḳduḳda serden

895 Meded ḳıl var-iken börkinde başı
İrüp bir gün tozatmadın ṣu başı

896 Bu sözi gūş idicek miskīn ata
Diledi[4] ḥāṣıl-ı ʿömre cān ata

897 Bile uydurdı bir ḳaç yār u hem-zād
Gül-i bostān-ı ʿömre gitdi çün bād

898 Ki alı ṣolmadın ḫoyrād elinden
Teni al olmadın her bād elinden

899 Egerçi gezdiler çoḳ ṭaġ u ṣaḥrā
Velī bulınmadı Mecnūn-ı şeydā

1 tīre SK: nīze ŞH
2 yav[ı] SK: yād ŞH
3 Metinde "nīzi" şeklindedir.
4 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

900 Didiler yā ecel uġradı yā şīr
Dirīġā ol cevān ḳanı didi pīr

901 Ḳayırdı her biri ḳavm ü ḳabīle
Ḳamu aġlaşdılar pīr ile bile

902 Velī Mecnūn-ı pür-sevdā vü pür-renc
Yaturdı bir ḫarābe içre çün genc

[30b] 903 İdüp bir gūşede gencin nühüfte
Olup gūşe-nişīn ü gūş-ı süfte

904 Gözin yollara ṭutdı Leylīye gūş
Cigerde derd dilde cūş-ber-cūş

905 Ṣafā gelse ṣabādan ol diyāra
Baş açup ḳarşu varur gerd-i yāre

906 Ki ol toz ʿāşıḳuñ tāc-ı seridür
Seri açmayanı bil ser-serīdür

907 Ne nān u nūşı var ne setr-i pūşı
Ġıdāsı ġuṣṣa āb-ı dīde nūşı

908 Hemān cürm-i güneşdür ḳurṣ-ı ḫoş-kār
Oda ḫoş kār ider ṣan pāre-i nār

909 Serāb-idi hemān beñzer şarāba
Anuñ tābıyla ṭolmış ol ḫarābe

910 O şerbet kim aña düşen yanardı
Ṣusuzlar[1] nūş idüp nice ḳanardı

911 Yatur Mecnūn-ı ʿuryān anda büryān
Ne pervā-yı şarāb u ne ġam-ı nān

912 Meger aña ġıdā rūḥānī idi
Vücūdında ṣafā revḥānī idi

913 Ḳaçan pervā-yı ṭuʿme itmese bāz
Görinmez gözlerine ördek ü ḳaz

1 ṣusuzlar SK: ṣunarlar ŞH

914 Olar kim ḫᵛān-ı niʿmetden yidiler
Güç olur ṭoḳ aġırlamaḳ didiler

915 Ġamı ḥelvā idinmiş miḥneti zād
Ḳul olmış yāre aġyārından āzād

916 Zihī ġam kim aña virmiş berātı
Ki bula ġayrı ġamlardan necātı

917 Yaturken ḳıvrılup çün mūy-ı[1] caʿdī
Ḳatına uġradı bir şaḫṣ-ı saʿdī

918 Geçerken oldı Mecnūna gözi ṭuş
Anı gördi yatur ser-mest ü medhūş

919 Ḫarāb olmış yatur yir[i] ḫarābe
Ṭutuşmış cān u ten tāb-ı serāba

[31a] 920 Ḳararmış reng-i būyı baḫtı gibi
Perīşān ḫānumānı raḫtı gibi

921 Yatur yay ıssısında yaya dönmiş
Egilmiş derd içinde rāya dönmiş

922 Maḥabbet bil ḳażā-yı āsumāndur
Belā bendine muḥkem rīsmāndur

923 Ṣorup ḥālin o şaḫṣ itdi ḫiṭābı
Hemān āh oldı Mecnūnuñ cevābı

924 Sözinden çün ümīd-i rāy kesdi
Çü ḳoyup Mecnūnı yil gibi esdi

925 Kime bend ursa mecnūn eyler anı
Ki bilmez āsumāndan rīsmānı

926 Varup ʿĀmir iline ol seferden
Didi ol ḳavme gördügi ḫaberden

927 Ki gördüm Ḳaysı ḥāli teng içinde
Ṭolaşmış māra dönmiş seng içinde

1 mūy-ı SK: maʿdī ŞH

928 Ġarīb ü bī-kes ü āvāre rencūr
Velī ḥāli ḫarāb u derdi maʿmūr

929 Ḳararmaḳdan ütülmiş ota[1] dönmiş
Ḳurımaḳdan teni tābūta dönmiş

930 O tābūt içre cān kim ḳayġuludur
ʿAẕāb-ı ḳabre uġramış ölüdür

931 Bu söz bī-ṣabr idüp bī-çāre pīri
Vaṭandan eyledi āvāre pīri

932 Ki oldı ibn eb-i Mecnūn sebīle
Sefer itdi ḳoyup ḳavm ü ḳabīle

933 O deştüñ geşt idüp vīrānesini
Aradı kendünüñ dīvānesini

934 Gezerken deşti çün bād-ı seḥer-gāh
Ṭuş oldı gözleri Mecnūna nā-gāh

935 Yatur düşmiş ayaġı vādī-i teng
Döşegi ıssı ḳumdan yaṣduġı seng

936 Yatur ne ḫānumānı var ne ḫāne
Dehānı ḫuşk ü ḳavli ter-terāne

[31b] 937 Dilinde geh ġazel gāhī ġazāle
Özine nāleden düzmiş nevāle

5. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

1 Nevāle ʿāşıḳ-ı miskīne ḥāl-i nāle yiter
Nevā vü niʿmet ola mı ʿaceb bu ḥāle yiter

2 Raḳīb ḫavfiyile zāyil itmezem ġamumı
Çü ʿömrümüñ güneşi vaḳtiyle zevāle yiter

1 ota SK: una ŞH

3 Ḥavāle eylemesün baña tīġi düşmen[1] kim
Ḫayāl-i ġamzesi yārüñ baña ḥavāle yiter

4 Ḥasūd diş bileme ḳanum içmege ṣabr it
Ki ḳanum içmege laʿlindeki piyāle yiter

5 Bu ḫaste cāna ne ḥācet ki zār u ḳahr idesin
Zamāne depmesi geh geh ser-i sefāle yiter

Meṯnevī

938 Peder çünki işitdi bu kelāmı
Ḳatı heybet olup virdi selāmı

939 Peder dīdārını çün gördi Mecnūn
Düşüp ayaġına yüz sürdi Mecnūn

940 Didi ḳatuñda pür-cürm ü günāhem
Ḳabūl it ʿöẕrümi kim ʿöẕr-ḫᵛāhem

941 Naẓar eyle sebeb ṣorma bu ḥāle
Bu ḥāli eyle taḳdīre[2] ḥavāle

942 Siyeh-rūyem fütāde sāye gibi
Beni götürme geç git sāye gibi

943 Götürmek sāyemi ḳābil degüldür
Muḥāle saʿy iden ʿāḳil degüldür

944 Seni sevmek odından oda düşdüm
Siyāh oldı yüzüm ṣan dūda düşdüm

945 Degül elde bilürsin rişte-i kār
Yapışdum uş rıżā ḳulbına nā-çār

946 Eger tedbīr-ile olaydı kārum
Beni böyle ġarīb itmezdi yārüm

[32a] 947 Naẓar ḳıldı peder çün bu kelāma
Yaḳa yırtup yire urdı ʿımāme

1 eylemesün baña tīġi düşmen SK: itmesün baña düşmen tīġini ŞH
2 taḳdīre SK: taḳrīre ŞH

Pend-i Peder-i Mecnūn

948 Didi ey nāra düşmiş dil vü dīde
Cefādan gül gibi dāmen-bürīde

949 İ baġrum pāresi ḳana boyanmış
Dil ü cānum gibi odlara yanmış

950 Nice gözden kelāl oldı cemālüñ
Ne dil nefrīni itdi gūş-mālüñ

951 Ne ḳan itdüñ ki irdi gerdenüñe
Kimüñ ḫārı ṭolaşdı dāmenüñe

952 Ṣaḳındukça gözüm bīmār olursın
Gül iken mübtelā-yı ḫār olursın

953 Şular kim ṭuʿme-i ḥikmet yimişler
Ṣaḳınduḳ göze çöp düşer dimişler

954 Cehāna gelmedi baḫtuñ gibi baḫt
Zihī bu ṭāliʿ-i bed-ḫāl ü bed-baḫt

955 Raḳībüñ zehri saña aḳreb oldı
Meger burc-ı sitāreñ ʿaḳreb oldı

956 Ṣavulmazsın eser bād-ı selāmet
Ḳıyāmet başuña ḳopdı ḳıyāmet

957 Uyursın fitne uyandı başıña
ʿAceb ġavġā odı yandı başıña

958 Raḳībe ṭaʿne yāre cān atarsın
Rücūm-ı ḳahr-ile şeyṭān atarsın

959 Çü ṭaʿneñ ṭaşı ḳallāşa ṭoḳundı
Başuñ ṣaḳla ki ṭaş ṭaşa ṭoḳundı

960 Çü başduñ ḳuyruġın uyur yılanuñ
Emīn olma ṣaḳın zehrinden anuñ

961 İgen depme vaḳārum ḳara yire
Ṣaḳal ağına baḳ cevr itme pīre

962 Esirge köhne pīri nev-cevānsın
Acıtma cānını ḥelvā-yı cānsın

[32b] 963 Ṣavurduñ ḫırmen-i ḳadrüm yabana
Ki degmez el ḳatında bir ṣamana

964 İle baḳmaġa aġyār u eger yār
Ne bende yüz ne sende yüz ṣuyı var

965 Ḳanı ʿırż u ḳanı ġayret ḳanı ʿār
Ne ʿizzet ḳaldı ne ḥürmet ne bir yār

966 Ḳaçan kim sīm (ü) sīmāñı zer itdüñ
Siyādet sikkesini ebter itdüñ

967 Başuña çün belā çaḳmaġı çaḳduñ
Beni de başuñı da oda yaḳduñ

968 Yanaruz ikimüz de nār içinde
Belā odında sen ben ḫār içinde

969 O ter dilden söyünsün āteş-i derd
Ṣovu[d] göñlüñi dögme āhen-i serd

970 Ṭutalum yoḳ dilüñde ṣabr u ārām
Ki senden dūr ola derd-i dil-ārām

971 Kim andan bārī nola gāh gāhī
Gelüp ben ḫasteye itseñ nigāhı

972 Sen alup başuñı gitdüñ yabana
Yürürsin ʿışk odına yana yana

973 Benüm başum ʿadūlar almaḳ ister
Çeküp şimşīr-i tīzi çalmaḳ ister

974 Göre kim kūh-veş sengīn olasın
Temekkün eyleyüp temkīn bulasın

975 Anuñ kim ṣabr u temkīn ola raḫtı
Ḳolay itse ʿaceb mi kār-ı saḫtı

976 Niçün nevmīd olursın çāre iste
Her arada ümīẕüñ ara iste

977 Niçe nevmīẕ irer nā-gāh ümīde
Siyeh şeb yatsa kim ṣubḥ-ı sepīde

978 Saʿādet ehli olsun hem-nişīnüñ
Küşāde ola gün gibi cebīnüñ

979 Uṣanma ehl-i diller ṣoḥbetinden
Düriş ḳaçma ulular ḫiẕmetinden

[33a] 980 Saʿādetdür o ḫıdmet saʿy-i maḫdūm
Saʿādetden ḳaçanlar oldı maḥrūm

981 Anuñ kim hem-demi bī-devlet ola
Hemīşe ālet-i lūtı let ola

982 Meṣeldür devlet olmayınca başda
Ṭutup ṭurmaz-imiş raṣtuġı ḳaşda

983 Didi söz bitüren bostān-ı cānda
Biter devlete[1] göre bostān da

984 Kime devlet hümāsı sāye ṣaldı
Bisāṭ-ı devletin bālāya ṣaldı

985 Saʿādet bābınuñ miftāḥını Ḥaḳ
Düzüp devlet cebinde ḳor muḥaḳḳaḳ

986 Eger ṣabr idesin ṣabr eyle bī-şek
Gelür başuña devlet endek endek

987 Dirildi ḳaṭrelerden baḥr-i enbūh
Yüceldi ẕerrelerden ẕir[v]e-i kūh

988 O kim var şemʿ-i ʿaḳlınuñ fürūġı
İder ṣabrı ile ḥelvā ḳoruġı

989 İşi reʾy-ile ḳıl kim merd-i bī-reʾy
Yüzin düşür yire çün mār-ı bī-reʾy

990 Ḫalāṣ itmezdi segden cānı dilkü
Ṭolaşmasa eger reʾy-ile ilgü

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

991 Cehānda bir vefāsuzdur murāduñ
Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ

992 O pinhān sen anuñ-çün ʿāleme fāş
Anuñ ṭaş baġrı baġruñda senüñ ṭaş

993 O senden fāriġ ü sen aña meşġūl
Anuñ derdinden aġlarsın güler ol

994 Bu yol kim sen yürürsin pür-ḫaṭardur
Ṭaşı baş ṭopraġı yanmış cigerdür

995 Der ü der-bendi muḥkemdür demürden
Eşek sürmege çıḳmazsañ çamurdan

996 Süvār ol raḫş-ı reʾye devlet-ile
Ki tā Rüstem olasın ḳuvvet-ile

[33b] 997 Reh-i der-bend olursa ḫᵛāb-gāhuñ
Gider elden yā başuñ yā külāhuñ

998 Refīḳ it dostdan bir niçe ḫāṣı
Bulasın tā ki düşmāndan ḫalāṣı

999 Demür yüreklü olsa yolda yoldaş
Ne ġuṣṣa yol erine olsa yol ṭaş

1000 İşitdi bu sözi çün ḫaste Mecnūn
Sözi kevṣer aḳıtdı gözi Ceyḥūn

Cevāb-ı Mecnūn

1001 Didi ey gevher-i dürc-i siyādet
Çerāġ-ı aḫter-i burc-ı saʿādet

1002 ʿArab sādātınuñ ser-defterisin
Riyāset efserinüñ[1] gevherisin

1003 İşigüñ ṭāḳ-ı[2] miḥrāb-ı sücūdum
Eṣerdür luṭf-ı cūduñdan vücūdum

1 efserinüñ SK: gevherinüñ ŞH
2 ṭāḳ SK: dāġ ŞH

1004 Naṣīḥat naḳdini ḫoş ḫarc idersin
Göñül dürcine gevher derc idersin

1005 Sözüñ sem de olursa emsemümdür
Eger verhem de itseñ merhemümdür

1006 Velī ben ḫaste-dil ki bī-ḳarārem
Bilürsin ʿāşıḳ-ı bī-iḫtiyārem

1007 Adum Mecnūn u bendüm āhenīndür
Ezelden bańa ḳısmet āh enīndür

1008 Kimesne pend-ile açmaz bu bendi
Olan ṣayruya ṭap tütüz sipendi

1009 Uruldı cānuma çün ṭāġ-ı Leylī
Dil-i Mecnūnı ṭutdı baġ-ı Leylī

1010 Leb-i şīrīni baġrum ḫūn idüpdür
Beni ol ḫūn-ile gül-gūn idüpdür

1011 Ne gül-gūn bir belā-keş bār-gīrem
Yüküm kūh-ı muʿaẓẓam ben ḫaḳīrem

1012 Bu ḫāl-ile yolından eylesem ḫīz
İrişmez tozuma raḫş olsa Şeb-dīz

[34a] 1013 Ne ḳılam neyleyem ḳılmaz dil ārām
Düşelden cānuma derd-i dil-ārām

1014 Bańa bu ṣāʿiḳa kim indi nā-gāh
Niçe kūhı yaḳupdur nitekim[1] āh

1015 O sīl aldı beni benden yudı pāk
Benüm gibi olupdur niçe ḫāşāk

1016 Yaluñuz ben degülem cevr içinde
Niçe maẓlūm vardur devr içinde

1017 Yirinden māhinüñ tā peyker-i māh
Kim olmaya bu ġamdan ola āgāh

1018 Eger elde olaydı ġuṣṣa şādī
Bulurdı her kişi her dem murādı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1019 Kim ister kim ide kendüy[i] dil-teng
Döşegi ḫār ola vü yaṣduġı seng

1020 Hemān bed-baḫtum ister bu belāyı
Siyeh-rūlükde olam tā ki tāyı

1021 Esed oldı meger burc-ı sitārem
Sitāremden kem olmaz dilde yārem

1022 Gerekmez ḫoş-dil olmaḳ ben belā-keş
Ne ḫoş olam belā da ola dil-keş

1023 Degül çün iḫtiyārī kārı ʿışḳuñ
Ḳo bārī cāna geçsün kārı ʿışḳuñ

1024 Boyun ṭutdum belāya başum açdum
Ṭutuşdum yüz ṣuyın ṭoprāġa ṣaçdum

1025 Yaḳup şevḳe vücūdum eyledüm berḳ
Ki bu şevḳüm cehānı eyledi ġarḳ

1026 Bu berḳ ü şevḳ odı raḫşende eyler
Gören anı ṣanur kim ḫande eyler

1027 Bańa dirler niçün yoḳ sende ḫande
Nişāne göz yaşıdur derd-mende

1028 Budur ḫavfüm ki ḫande aġzum aça
Bu şevḳ odı içümden ṭaşra ḳaça

Meṣnevī

[34b] 1029 Şu keklük gibi kim ḳaṣd itdi ḳana
Ki bir mūrı ṭutup ṣoḳdı dehāna

1030 Ḳarınca ḳahḳaha itdi bu işe
İ keklik sańa ḳandandur bu pīşe

1031 Bu ṭurfe ḳahḳaha itdi bu işe
Cibillī ḳahḳahasın virdi rīşe

1032 Açıldı burnı ḳana girmiş-iken
Avı çıḳdı dehāna girmiş-iken

1033 Şu gülmeklük k'alur elden şikārı
Yig andan girye vü efġān u zārī

1034 Ḳaçan ki ḫande olmaya yirinde
Yire ṣoḳa yirindürüp yirinde

1035 Vücūdum derde ṣabr içün olupdur
Cefā vü cevr ü cebr içün olupdur

1036 Miṣālüm pīr-i ḫardur kim çeker yük
Yükinden cānına zaḫm olmaz eksük

1037 Belā yükinde virmeyince[1] cānı
Alınmaz püştinüñ bir kez palanı

1038 Çü biñ biñ ölmişem ġam ḍarbesinden[2]
Ne derdüm var raḳībüñ ḫarbesinden

1039 Şu ʿāşıḳ kim olupdur rīze rīze
ʿAceb mi baş açarsa tīġ-i tīze

1040 Ṭutarsañ ʿāşıḳuñ başına tīġi
Elinden gelmez ol cānuñ dirīġi

1041 Ne başa gelmez andan tīġ-bāzī
Kes anı kim olasın merd-i ġāzī

1042 Şu ʿāşıḳ kim ola ḳurbān-ı dil-ber
Hilāl-i ʿıyd olur boynına ḫançer

1043 Hevā yili ṭaġıtdı ben hebāyı
Gelüp kime idersin merḥabāyı

1044 Ḳo şu cānı ki tenden el yumışdur
Geç o ṣudan ki senden el yumışdur

1045 Didi çün ḫaste Mecnūn bu cevābı
Atası baġrınuñ yandı kebābı

[35a] 1046 Peder bir gūşede oturdı giryān
Yatur Mecnūn düşüp bir yañа ʿuryān

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 ḍarbesinden SK: ḫarbesinden ŞH

1047 Yine anı iletdi ḫānesine
Teraḥḥum eyleyüp dīvānesine

1048 Söger āşüfte Mecnūn şūr-ı baḫta
Düşüp ṣabr-ile cānı derd-i saḫta

1049 Bir iki gün şikence çekdi ḫālī
Gören aġlardı ol āşüfte-ḥāli

1050 Ṭurup çāk itdi bir gün perde-i dost
Düşüp Leylī yolına naʿra-i dost

1051 Ḳaçan ṯābit olısar ṣabr-ı ser-mest
İrişdi Necde gūyā şīr-i ser-mest

1052 Elinde seng ü āhen ayaġında
Ṭurup vecd ile ol Necdüñ ṭaġında

1053 Dögüp gögsin oḳurdı ḫoş ġazeller
Dirilüp anda diñlerdi güzeller

1054 Ḫalāyıḳ her ṭarafda anda enbūh
Ṭurup ehl-i temāşā dāmen-i kūh

1055 Ḳaçan Leylāy[ı] medḥ-ile bezerdi
Kimin ḫāṭır kimin ḫāme yazardı

1056 Giderdi tuḥfe andan her maḳāma
Ṭolardı ol şekerden Mıṣra Şāma

6. Ġazel-i münāsib

[mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün]

1 Cānum düşeli belāña iy dost
Rāḥat ḳomaz oldı bana iy dost

2 Çü ḫāṭıruñ oldı göñlüm'alduñ
Cānum daḫi işde sana iy dost

3 İt ḥālüme güldi senden ayru
Ḳaldı gören anı ṭaña iy dost

4 Düşmānlar-ile dost olduñ
Mecnūnı da bir gün aña[1] iy dost

5 Sen şāhid içün şehīd olmaḳ
Ola mı müyesser aña iy dost

[35b] Aḥvāl-i Leylī

1057 Kitāb-ı ḥüsn ü fihrist-i leṭāfet
Çerāġ-efrūz-ı miṣbāḥ-ı ṣabāḥat

1058 Şeh-i ḫūbān u heft iḳlīm-i ʿālem
Dür-i şehvār-ı dürc-i ṣulb-i Ādem

1059 Şehīr-i şehr-i ḥüsn-iḳlīm-i behcet
Gül-i gülzār-ı gül-geşt-i ṭarāvet

1060 Hümā-yı ʿişve vü ṭāvūs-ı cevlān
Tezerv-i şīve vü kebk-i ḫırāmān

1061 Cemāli Kaʿbe-i ṣūret-perestān
Büt-i miḥrāb-ı ḥācet-gāh-ı mestān

1062 Ṭabīb-i derd-i Mecnūn aʿnī Leylī
Cemāli dilde meşhūr oldı ḫaylī

1063 İrişdi serv-i bālāsı kemāle
Ki ʿālemde ʿalem oldı cemāle

1064 Cemāli cān göziyle görmel'oldı
Boyı barmaġ-ile göstermel'oldı

1065 Niçe āzāde servi bende ḳıldı
Düşürdi sāye-veş efkende ḳıldı

1066 Sözi şerbet ṣunup mey-gūn ruṭabdan
Cehānı ḳıldı mest āb-ı ʿinebden

1067 Cehāna ġamzesi efsūn iderdi
Cehānuñ ḫalḳını mecnūn iderdi

1 Metine "aña bir gün" şeklindedir.

1068 Kemend-i Leylī cāna fitne oldı
Ne cān cümle cehāna fitne oldı

1069 Geh olur(dı) ġamzesi baġlardı zülfi
Şikārın naʿl-ile ṭaġlardı zülfi

1070 Cehānı muṭlaḳā bend itdi ḳaydı
Kemendinden ḫalāṣ olmazdı ṣaydı

1071 Görüp āhū-yı çeşm-i nāfe-dārı
Olur hem nāfe hem āhū şikārı

1072 Müselsel zülfi olsa vaḳt-i naḫçīr
Urur biñ şīr-i meste bend ü zencīr

[36a] 1073 Yüzinden gül sözinden düzdi sükker
Gül-ile çün şeker oldı mükerrer

1074 Niçe dil-ḫasteler cān u cigerden
İderler ārzū ol gül-şekerden

1075 Ṣaçı naʿlin umana pāk ider rāh
Egerçi ġamzeden dir vire Allāh

1076 Ḳaşıyla ʿāşıḳuñ ḥālini yoḳlar
Egerçi ġamzesi ḫışmiyle oḳlar

1077 Lebiyle nāz u vaʿd-i būs iderdi
Egerçi ʿāşıḳa efsūs iderdi

1078 Zeneḫdānı ki mihmāna ḳuyıdur
Niçe üftāde ṣayd itmek ḫūyıdur

1079 Ḫuṣūṣā cān u dilden ḫaste Mecnūn
Anuñ meftūline[1] olmışdı meftūn

1080 O ġonçe bunca ehl-i perde iken
Hezārān u hezār perverde iken

1081 Dili pür-ḫūn idi Mecnūnı içün
Ki maḥzūn idi ol meftūnı içün

1 meftūline SK: maḳtūline ŞH

1082 Çıḳup bām üzre maḫfī ol dil-ārām
Seḥerden yolların gözlerdi tā şām

1083 Murādı bu ki Mecnūnı göreydi
Ya görmiş kimseden ḥālin ṣoraydı

1084 Velī ḳorḳardı ṭaʿnından raḳībüñ
Ṣorarken ḥālin ol gül ʿandelībüñ

1085 İşitmesün diyü aġyār-ı bed-ḫᵛāh
Ḳılurdı nīm-şebde ḫıfyeten āh

1086 Dehānı ġonçe-veş dem-beste idi
Dili pür-ḫūn u cānı ḫaste idi

1087 Göñül teng ü dehān teng ü mekān teng
Belādan gözine mülk-i cehān teng

1088 Yüzinde laʿl-ile lūlū-yi zīver
Biri göz yaşı oldı biri aḫker

1089 Raḳībüñ dehşet idüp heybetinden
O şemʿ aġlardı ḫande ṣūretinden

[36b] 1090 Görür şemʿ-i feraḥ nūrı söyünmiş
Başında od yanar baġrı göyünmiş

1091 Yaḳar ser-tā-ḳadem nār-ı cüdāyī[1]
Ne dūd-ı sīne var ne rūşenāyī

1092 Bişer baġrı kebābı būyı çıḳmaz
Göz aġlar il yüzine ṣuyı çıḳmaz

1093 Şu resme eyledi pinhān özini
Meger āyīne görürdi yüzini

1094 O servüñ olmaġ-içün rāz-dārı
Yoġ-idi sāyesinde ṭoġrı yāri

1095 Gice aġlasa ḥālin sāyesine
Ḳomazdı uyḫuyı hem-sāyesine

1 cüdāyī SK: Ḥudāyī ŞH

1096 Geh aġlar gāh iderdi āteş-i āh
Geçerdi āb u āteş içre her gāh

1097 Dökerdi āb-ı çeşmi kāse kāse
Söyünmezdi yürekden tāb-ı tāsa

1098 Büridi anı ġam ol ġam yimezdi
Ölürse kimseye ḥālin dimezdi

1099 Yatup vīrānda ol keklik yā bayḳuş
Ṭutardı ḥalḳa gibi ḳapuya gūş

1100 Ṭutup yollara çeşmin çeşme gibi
Aḳardı āb-ı çeşmi eşme gibi

1101 Umardı ṭarf-ı yārinden peyāmı
Müheyyā eyleyüp biñ biñ selāmı

1102 Ne dem kim cūş iderdi yād-ı Necdi
Bunuñ da cūş iderdi ḥāl-i vecdi

1103 Alup Necdüñ nesīminden ṣafāyı
İderdi aña yüz yüz merḥabāyı

1104 Ḳaçan ol cānibüñ ebrin görürdi
Yaşın yaġmur idüp ḳarşu yürürdi

1105 Ṭolup vaṣf-ı cemāl-i Leylī āfāḳ
Anuñ medḥinde şiʿr oḳurdı ʿuşşāḳ

1106 Bir oġlan ırlasa bāzār içinde
Ögerdi Leylīi eşʿār içinde

[37a] 1107 Yöresinden geçerken ḫāṣ eger ʿām
Oḳurdı aña eşʿār-ile peyġām

1108 Melāḥatda ki Leylī kāmil idi
Feṣāḥatde daḫi gey ḳābil idi

1109 Ġazel naẓm itse ġarrā fikr iderdi
Özi gibi sözinde bikr iderdi

1110 Sözi fikri ḥarīrinden ögerdi
Delüksüz dürr iken dürler delerdi

1111 Ḥużūrında oḳunsa beyt-i mevzūn
İçinde ẕikr olunsa ḥāl-i Mecnūn

1112 Yazardı def'ī ol beyte cevābı
Düzerdi ḫaste Mecnūna cevābı

1113 Midād idüp ciger ḳanın ezerdi
O rengīn beyti anuñla yazardı

1114 O mektūbı atardı rāh-ı Necde
Bulanlar oḳuyup düşerdi vecde

1115 Virürdi irişüp Mecnūna anı
Ḳılurdı fitne ol meftūna anı

1116 Revān ol da bedīhī naẓm iderdi
Getüren ṣuyı od ile giderdi

1117 Bu resme arada odlu ḫaberler
Gelüp varurdı her şām u seḥerler

1118 Ol iki mestlerüñ bülbül fiġānı
Ara yirde oda yaḳdı cehānı

1119 Ol iki sāz be-yek söz vü dü āheng
Kimin nāy itdi ʿuşşāḳuñ kimin çeng

1120 Ol iki ʿāşıḳuñ nāz u niyāzı
Ḫoş ögretdi cehāna ʿışḳ-bāzī

1121 ʿIrāḳ-ile Ḥicāza bu terāne
Pür olup ırladı eṭfāl-i ḫāne

1122 Raḳīb it gibi ürdi ol ṣadāya
Belā oldı ol iki mübtelāya

1123 Bular bir yıl esīr olup bu ḥāle
Ḫayāle ḳāniʿ ü beñzer ḫayāle

[37b] Ṣıfat-ı Bahār [u] Serv-i Ḫırāmān Leylī Teferrüce Naḫlistāna Gitdügidür

1124 Çü ṣaḥrā ṣaḥnına gül perde çekdi
Hezāruñ ḫaste göñlin derde çekdi

1125 Cemāl-i gül gelüp aġladı bülbül
Cehān ṭoldı ṣadā-yı ṣavt-ı ġulġul

1126 Gül-i nesrīnlerüñ her şūḫ u sengi
ʿAlemler dikdi ʿālemde dü rengī

1127 Ṭolup berg-i nevādan bāġ u bostān
Nevā-yı berg-ile şūrīde destān

1128 Cevān itdi cehānı sebz-i nev-ḫīz
Benefşe tāze bitdi ʿanber-āmīz

1129 Ṣabā yiliyle sünbül itse bāzī
Ayaġına düşer zülf-i dırāzı

1130 Baş egdi ġonçe açup perde-dārı
Çeker ṣan ḫārdan peykān-ı ḫārı

1131 Ḫarīrinden gül istebraḳ ṭoḳurdı
Aña bülbül duʿā efsūn oḳurdı

1132 Meger sünbül ser-i nāfe açardı
Cehāna perçemi ḫoş [bū][1] ṣaçardı

1133 Düşüp nīlūfer üzre tāb-ı gül-reng
Siper ṣaldı ṣuya bī-ṣūret-i çeng

1134 Ḳızardı dīde-i nergis seḥerden
Meger kim ḫaste olmışdur seḥerden

1135 Anuñ-çün yire baṣmaġa ayaġı
Ḳıyām itmez ṭayanmasa ṭayaġı

1136 Çemen ṣaḥnı meger kim oldı cāmiʿ
Oḳur baʿżı cemāʿat baʿżı sāmiʿ

1 SK

1137 Ḫaṭīb oldı hezār elḥāna çıḳdı
Anuñ-çün minber-i ġaḍbāna çıḳdı

1138 Ol elḥāna ki zanbaḳ gūş olupdur
Tekellümden velī ḫāmūş olupdur

1139 Zemīn-i bī-ḥayātuñ cānı geldi
ʿUrūḳ-ı erġuvānuñ ḳanı geldi

[38a] 1140 Çün aşdı yāsemen sīmā-yı sīmīn
Göge dökdürdi zerrīn tāc nesrīn

1141 Ayaġ üstine geldi serv-i ser-keş
Çü hem-ser olmadı nāz eyledi ḫoş

1142 Çü sūsen bī-vefā gördi cehānı
Cehāna tīġ-i tīz itdi zebānı

1143 Seḥerden cūş idüp murġ-ı seḥer-ḫīz
Oḳur tesbīḥ āvāzın idüp tīz

1144 Hevāda tāc u ṭavḳ-ile ḥamāme
Semāʿ eyler zihī ṣāḥib-terāne

1145 İderdi ḳahḳaha kebk-i ḫırāmān
Ki yaʿnī ṭurfedür aḥvāl-i devrān

1146 Yāḫūd ol ḳahḳaha itdügi anuñ
Ṣaḳalına gülerdi bu cehānuñ

1147 Gice ẕikri ügünüñ ism-i hū hū
Seḥer-geh fāḫte evrādı kū kū

1148 İşidüp bu ḫiṭābı itmeyen gūş
Ne gūşı var anuñ cānında ne hūş

1149 Başında hüdhüdüñ pīrāne efser
Muṭavvaḳ ṣūfiler gibi kebūter

1150 Bu efser ṭavḳ-ile bayḳuşa ḥaḳdur
Yiri vīrāne ẕikri ẕikr-i Ḥaḳdur

1151 Çün oldı yā Kerīm evrād-ı ḳumrī
Kerāmetle geçer bostānda ʿömri

1152 Ser-i serv ü çenār üstinde dürrāc
Öter ḳonmış nitekim dürretü'ṭ-tāc

1153 Çü faṣl-ı nev-bahārı gördi Leylī
Teferrüc itmege meyl itdi ḫaylī

1154 Semen-sā sünbüline tāb virdi
Güle luṭf-ı semenden āb virdi

1155 Kemān-ı fitneye toz atdı müşkīn
Ki meftūn ola andan niçe miskīn

1156 Çeküp nergislerine sürme-i nāz
Perī-zād oldı gūyā ṣan o şeh-nāz

[38b] 1157 Hem isfīdāc-ile ol ṣūret-i ḥūr
Cemālin eyledi *nūrun ʿalā nūr*[1]

1158 Ḳızılca gül yüze ḥācet degüldür
Nider reng ü revācı ol ki güldür

1159 Niçe hem-serle ol serv-i revāna
Ṣalınmaġa bahār oldı bahāne

1160 Ḳıyāma geldiler şevḳ ü şaġabdan
Ḳıyāmet ḳopdı ṣan ṭarf-ı ʿArabdan

1161 Bu aḫterlerde Leylī meh ṣanasın
Revān eyle ki gözden ḳışḳanasın

1162 Murādı nūş u gūş-ı bülbül ü gül
Ola hem sāye-bānı sāye-i gül

1163 Ḫayāl-i yāre ṭolu cām içdi
Güle ḳarşu nebīd-i ḫām içdi

1164 Benefşe sünbülinden vire tābı
Gülinden lāleye feyż ide ābı

1165 Boyı nāz ögrede gülşende serve
Ṣalınmaḳ göstere kebk ü teẕerve

1 Nûr, 24/35'ten iktibastır: "... nur üzerine nur ..."

1166 Ala mülk-i çemenden hem ḫarācı
Vire hem nāfesinden ġonçe bācı

1167 Ḳılup serv ü gül üzre naḫl-bendi
İde sünbülleriyle rīş-ḫandi

1168 Ġalaṭ didüm degüldi bu murādı
Ne seyr-i serv ne şimşād-ı şādī

1169 Murādı bu ki bulup bir penāhı
İde ol derd-mend āvāre āhı

1170 İde bülbüllere ḥālin ḥikāyet
Dikenden güllere çoḳ çoḳ şikāyet

1171 Bulup şāyed nesīm-i gül-sitānı
Ala yār-i ġarībinden nişānı

1172 Ya bārī ḳalbi bir dem açılaydı
Odı bir pāre dilden ṣaçılaydı

1173 Meger bir tāze naḫlistān var-idi
Güzel ḫoş sebze ter bostān var-idi

[39a] 1174 Yeşil ḥulle giyer her naḫli ṣan ḥūr
Güli bī-ḥaṣr u ḥad bostān-ı maḥṣūr

1175 Bulunmaz bu cehān içre miṯāli
Eger aransa ṣaḥrā vü cibāli

1176 İrem ol ravżaya dinse ḫaḳ idi
Ki miṯl-i āyet-i *lem yuḫlaḳ*[1] idi

1177 Yanınca Leylinüñ ol cemʿ-i ḫūbān
O naḫlistāna vardılar ḫırāmān

1178 Ṣafā bulup çemende gülden anlar
Gül anlardan ḳızardı mülden anlar

1179 Ne servüñ sāyesine varsa Leylī
İderdi sāye-veş Leylīye meyli

1 Fecr, 89/8'den iktibastır: "Yaratılmamıştı."

1180 Ne ṣudan kim yusa ol gül-ʿiẕārı
Biterdi lāleler güller kenārı

1181 Nesīm-i būy[ı] ol eṭrāfa ṭoldı
Diyār-ı Çīne döndi nāfe ṭoldı

1182 Çemende ol perī-peyker perī-zād
Perīler meclisine urdı bünyād

1183 Çü meclis germ olup ḳalmadı hüşyār
Aradan ġāyib oldı ol perī-vār

1184 Varup tenhā bir araya oturdı
Ḫayāl-i yāri yādına getürdi

1185 Ḫiṭāb itdi nigāra aġlayup zār
Ki ey yār-i cefā-kār u vefā-dār

1186 İ cānum gibi baḫtı ḳara yārüm
Delü göñlüm gibi āvāre yārüm

1187 İ serv-i nev-cevān yār-i cevān-merd
Belālardan dili germ ü demi serd

1188 Ṭapuñ gün görse ben māh-ı dil-efrūz
Yürekde sākin olsa āteş-i sūz

1189 Nolaydı seyr ide gelseñ bu bāġa
Viṣālüñ merhem olsa dilde dāġa

1190 Mecāl olmaz ise bārī viṣāle
Firāḳ u ḥasret irmezse mecāle

[39b] 1191 Zebānından[1] nola bir nīk-nāmuñ
Varup gelse peyāmuñla selāmuñ

1192 İderken bu niyāz-ı ol şeh-i nāz
Ġazel başladı yolda bir ḫoş-āvāz

1193 Ḫoş āyende nitekim[2] dürr-i meknūn
Cigerler yaḳıcı eşʿār-ı Mecnūn

1 zebānından SK: zebānuñdan ŞH
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1194 Didi ey perdede perverde yārüm
Ümīd-i vuṣlatuñdur perde-dārum

1195 Ümīd-i vuṣlatuñ olmasa ey dost
Ḥicāb olmazdı cāna bu ten-i post

1196 Dil-i Mecnūn ki deryā oldı ḳandan
Niçün Leylī ḥaẕer itmeye andan

1197 Dil-i Mecnūn ider āh-ı seḥer-gāh
Niçün Leylī degül ḥālinden āgāh

1198 Dil-i Mecnūn yaḳar dāġ üzre dāġı
Niçün Leylī teferrüc ide bāġı

1199 Dil-i Mecnūn çeker cevr ü cefāyı
Niçün Leylī sürer ẕevḳ ü ṣafāyı

1200 Dil-i Mecnūna gelmez ġayr-ı Leylī
Niçün aġyāra ḳılur Leylī meyli

1201 Dil-i Mecnūn melāle menzil oldı
Niçün Leylī neşāṭa maḥfil oldı

1202 Semāʿ itdi çü Leylī bu nidāyı
Getürdi cūşa deryā-yı bükāyı

1203 O ḳızlardan meger bir serv-i nāzük
Gözetdi Leylī[i] pinhān u çāpük

1204 Ki fürḳatde ne resme ḫaste-cāndur
Dil-i Mecnūna nice mihr-bāndur

1205 Çü terk-i ʿişret-i bezm eylediler
Dönüp andan eve ʿazm eylediler

1206 O rāzı ṣaḳlamadı ol gören ḳız
Varup Leylī anasına didi tīz

1207 Ki tā şefḳat bulup cān pāresine
İde çāre dil-i āvāresine

[40a] 1208 Dil-i māẕer ṭutuşdı āẕer oldı
Bu ġam-perver ḫaberden bī-fer oldı

1209 Didi ger māniʿ olmaḳdan çekem dest
O Mecnūndan olur bu daḫi ser-mest

1210 Ve ger ṣabrum ḳuşaġı gide elden
O ilden gitdi bu da gider elden

1211 Yidi Leylī içün ġam ġuṣṣa muḥkem
Velī ṣabr eylemekde yimedi ġam

1212 Bucaḳda perde aṣup Leylī aya
Yüzin dīvāra virdi ṣanki sāye

1213 Oturdı göñli teng ü hem nefes-teng
Ṣanasın ḫaste bülbüldür ḳafes-teng

1214 Geçerdi şūr-ile ol teng içinde
Miṣāl-i sükker-iken teng içinde

İbni's-Selām Leylāyı Atasından Dileyüp Ol Defʿa Nā-murād Olduġıdur

1215 Düzen ḳıṣṣa ʿarūsınuñ cemālin
Bu ṣūret üzre düzdi zülf ü ḫālin

1216 Ki ol günde ki seyrān itdi Leylī
Temāşā-yı gülistān itdi Leylī

1217 Gülüñ gülşende beyʿin fāsid itdi
Metāʿın nev-bahāruñ kāsid itdi

1218 Müselsel sünbüli dil-bend ü dil-gīr
Niçe mecnūna urdı bend ü zencīr

1219 Meger bir nev-cevān ḳavm-i Esedden
O cānı gördi nūrānī cesedden

1220 Hünerde bī-naẓīr idi ʿArabda
Ki ehl-i dil dilīr idi ʿArabda

1221 Anuñ aʿlāyidi her yirde ḳadri
Bülend idi ḳamu maḫlūḳda ṣadrı

1222 Yüce pāye büyük sāye uzun boy
Ḳabīle çoḳ bahādur ḳavm ulu boy

1223 Cemāl ü māl-ile meşhūr-ı ʿālem
Kemāl ü ḥilm-ile maḳbūl-i ādem

[40b] 1224 ʿAzīz olduġ-içün ilde selāmı
Anuñ İbnü'ş-Selām olmışdı nāmı

1225 Göründi çün aña ol şemʿ-i tābān
Yolında yil gibi oldı şitābān

1226 Budur yil gibi yilmekden murādı
Ki tā cemʿ eyleye şemʿ-ile bādı

1227 Degül aña ki biñ yilse el-ile
Çerāġuñ başı ḫoş olmaz yel-ile

1228 Seferden çün iline rāciʿ oldı
Viṣāline o māhuñ ṭāmiʿ oldı

1229 Degül bu nükteden bī-çāre āgāh
Ki saʿy-ile ḳoculmaz mihr-ile māh

1230 Anı mecnūn ḳılupdur ʿışḳ-ı Leylī
O sevdāda geçürdi yevm ü leyli

1231 Kişi gönderdi Leylī cānibine
Ki maṭlūbın dileye maṭlūbına

1232 Niḳāḥ-ı ʿaḳd içün ḫarc eyledi naḳd
Ki ḫarc-ı naḳd-ile ʿaḳd olınur ʿaḳd

1233 Vefā mihriyile mühr urdı mehre
Ḳoşup kenze kenīz-i sīm-çehre

1234 Kimi ġılmān-ı Zengī câme-gül-gūn
Ṣanasın ḳara gözdür ḳapladı ḫūn

1235 Kimi ġılmān-ı Rūmī ḥulle-müşkīn
Meṣelde aḳ yüz üzre zülf-i pür-çīn

1236 Ṭaḳup ol māh-rūlar ḥalḳa-der-gūş
Hilāl ü māhı itdiler hem-āġūş

1237 Belinde her perī-rūyuñ kemer var
Gümüş kūh üzre altundan kemer-var

1238 Ḳaṭar-ile ḳatır üştür güzel at
İpek bezler aġır altunlu ḳat ḳat

1239 Şeker denginden oldı ḫāneler teng
Güher çekmeden[1] oldı māyeler leng

1240 Meyāncı baġlayup muḥkem meyānı
Dileyü[2] gitdi yār-i dil-sitānı

[41a] 1241 Buluşdı seyyidine ol maḳāmuñ
Selāmın virmege İbnü'ṣ-Selāmuñ

1242 Didiler yoḳ ḳabūle bizde taḳṣīr
İdüñ ammā biraz bu ḫayrı te'ḫīr

1243 Ki bu turvende verde gerd irişdi
Ya dil germinden āh-ı serd irişdi

1244 Eger bu ʿuḳdeden bula felāḥı
Olur şükrānesi ʿaḳd-i nikāḥı

1245 Şu demde ki ola ṣaġ u selāme
Mübārek olsun ol İbnü'ṣ-Selāma

1246 Çün irdi bu ḫaber İbnü'ṣ-Selāma
Yüzin döndürdi bilin bükdi nāme

1247 Acı ṣabr aġusından ṭoldurup cām
Anı nūş eyledi bir niçe eyyām

1248 İşi bī-çārenüñ şükr eylemekdür
Kime ḳısmet yimek kime emekdür

1249 ʿAmārī perdesinden Leylī-i zār
Oturup bī-dil ü bī-ṣabr u bī-yār

1250 Od urdı perdesine nām u nengüñ
Od oldı perdesinde bām-ı çengüñ

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1251 Uṣūlüñ naḳşına baġlandı taṣnīf
Ġazeller idilüp olundı taʿrīf

1252 Cemāl[i] medḥ olup āfāḳa ṭoldı
Nevā vü naġmesi ʿuşşāḳa ṭoldı

1253 Sözi evṣāfınuñ sūz oldı sāza
Çalındı kūs ʿUşşāḳ-ı Ḥicāza

1254 Yürür Mecnūn da ḥayrān deşte düşmiş
Ḳara baḫ̱tı gibi ser-geşte düşmiş

1255 Ne dārı var ne yāri var ne ʿārı
Cehān pervālarından cānı ʿārī

1256 Yanınca mūnis olmış vaḥş-ı ṣaḥrā
Gözinden aḳıdur ṣaḥrāya deryā

1257 Ḥarāretden nefes ṭoḳurdı gāh gāh
Ġazāl içün ġazel oḳurdı gāh gāh

[41b] 1258 Düşicek vecde saʿy eylerdi Necde
Diyüp *lebbeyk*[1] ḥācī gibi ḥacda

1259 O vecd-ile ser-āġāz itse Mecnūn
Aña āheng iderdi kūh u hāmūn

1260 Zihī bülbül ki gūş iden[2] nevāsın
Gül-i ter gibi çāk eyler yaḳasın

1261 Hevā-dārından ol ehl-i hevānuñ
Biri Nevfeldür işit vaṣfın anuñ

1262 Meger Nevfel emīr idi ʿArabda
Hünerde bī-naẓīr idi ʿArabda

1263 Sadīḳa mum idi aʿdāya āhen
Yanar od idi rezme bezme gülşen

1264 Hem ehl-i ḫ̱aşmet idi hem ḫ̱aşem-dār
Hümā-yı devlet idi hem direm-dār

1 Hadis-i şerif: "Emret (Allah'ım)!" (Müslim, *Sahih*, Kitabü'l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebû Dâvud, Menasik, 26).

2 iden SK: ider ŞH

1265 Ṣavaş içinde bulsa düşmene yol
Atılmış oḳ çekilmiş tīġ-idi ol

1266 Ḳavī olduġ-içün ḳalb ü silāḥı[1]
Şikārī oldı bir gün ol nevāḥī

1267 Ki varup kūh-ı Necde Nevfel-i şīr
İderken anda cüst ü cūy-ı naḫçīr

1268 Ṭuş oldı kūhda Mecnūna nā-gāh
Gözi pür-āb-ı eşk ü sīne pür-āh

1269 Ġarīb ü bī-kes ü bī-çāre rencūr
ʿAdū gözine aḳreb dostdan dūr

1270 Meyān-ı ādemīden ayru düşmiş
Uyur ardınca bir ḳaç vaḥşī üşmiş

1271 Nefīs oḳur o ḫoş-āvāz ber-hūş
Olurlar gūş idenler mest ü medhūş

1272 İle ṣordı anuñ ḫūyın ḥiṣālin
Didiler her ne ise vaṣf-ı ḥālin

1273 Ki bir duḫter bunı dīvāne ḳıldı
Vücūdı mülkini vīrāne ḳıldı

1274 Geçer eşʿār-ile leyl ü nehārı
Hemān yilden alur būy-ı nigārı

[42a] 1275 Naṣībi yārdan geh gāh ḳoḳudur
O da yilden gelür bir şemme būdur

1276 Gice [gündüz][2] ümīẕ idindi bādı
Vay aña kim yil ola iʿtimādı

1277 Buña yil bū getürse ol güzelden
Aña dürler niṣār eyler ġazelden

1278 Görüp ol yañadan ebr-i girānı
Pür-āteş oluban ḳarşular anı

1 silāḥı SK: ṣalāḥı ŞH
2 SK

1279 Sözi ẕikr-i ʿiẕār u zülf-i yāri
Bu ḥāl ile geçer leyl ü nehārı

1280 Müsāfirler gelürler bu diyāra
Naẓar idüp bu miskīn bī-ḳarāra

1281 Getürürler şarāb-ile ṭaʿāmı
Ṣunarlar destine bir pāre cāmı

1282 İder biñ cehd-ile bu cāma meyli
Olur ol da be-ʿışḳ-ı laʿl-i Leylī

1283 Çü Nevfel ḳıldı Mecnūn ḥālini gūş
Mürüvvet mevci dilde eyledi cūş

1284 Didi bu bī-penāha püşt olayın
Serine düşmeninüñ müşt olayın

1285 Şikār idi benüm bu ilde ḳaydum
Zihī ṭāliʿ ki sī-murġ oldı ṣaydum

1286 Atıldı yire çüst indi atından
Ḳomadı ki gide Mecnūn ḳatından

1287 Açup süfre öñinde ḳodı niʿmet
Riʿāyet eyledi olduḳça ṭāḳat

1288 Kelām-ı nerm-ile germ itdi anı
Işınmış mum-veş nerm itdi anı

1289 Anı gördi ki yoḳ bir söze meyli
Meger ol söz ki ola ẕikr-i Leylī

1290 Ne söz kim maġzı anuñ olmaya dost
Anı gūş eylemezler maġz u ger post

1291 Ne sözi kim ḳatında yād iderdi
Añup Leylāy[ı] anı şād iderdi

[42b] 1292 Ḳaçan ẕikr itse bir efsānei naġz[1]
İderdi añа Leylī ḳıṣṣasın maġz

1 naġz SK: maġz ŞH

1293 Anuñ-çün oldı Mecnūn Nevfele dost
Ḳarīn oldı nitekim[1] maġz-ile post

1294 Oḳurdı yār olup ol hem-zebāna
Bedīhī şiʿr ü nāzük-ter terāne

1295 Yir içerdi anuñla ḫoş geçerdi
Ġazeller oḳuyup dürler ṣaçardı

1296 Virüp ol ḫasteye Nevfel cevābı
ʿİmāret eyler-idi ol ḫarābı

1297 Ki iy āvāre ʿāşıḳ itme taʿcīl
Ḳıluram saña vaṣl-ı yāri taḥṣīl

1298 Ki hem zer ḫarc idem hem zūr-ı bāzū
Ḳılam anı senüñle hem-terāzū

1299 Eger keklik olup eylerse pervāz
Yitem ṭutam olup şahin ü şeh-bāz

1300 Od olup ṭaşda gizlense nihānī
Demür olup çıḳaram ṭaşdan anı

1301 Saña me'nūs olınca ol ġazāle
Kemend-i ṣaydumı ḳılam ḥavāle

1302 Bu söz ẕevḳiyle Mecnūn düşdi vecde
Bu ʿahde eyledi şükrāne secde

1303 Didi bu söz şeker ezdi damaġa
Virür leẕẕet eger dönmezse lāġa

1304 Ki bu balsuz dehān andan ṣulandı
Olursa etmegümi yaġa bandı

1305 Vire mi atası ammā rıżāyı
Delüye virmege ol yeñi ayı

1306 Virülse ḫayfdur sükker ġurāba
Nitekim[2] tāze gül ṣaçmaḳ türāba

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1307 Şehenşeh-zāde ḳanda bende ḳanda
Ne ola beñzeye leẕẕetde ḳande

1308 İkimüz de egerçi ādemī-zād
Velī ol cān-ı şīrīn ben de Ferhād

[43a] 1309 Degüldür zer gibi ḳıymetde zırnıḫ
Bir olur mı zer ü sīm-ile kūr mīḫ

1310 Niçe defʿa yudılar tāze tāze
Libāsum lāyıḳ olmadı namāza

1311 Daḫi baḫtum kilīmin görmedüm aġ
Egerçi yundı biñ biñ nitekim zāġ

1312 Senüñ destüñde var-ise kerāmet
Zihī ḳuvvetlü dost u ḳutlu himmet

1313 Budur ḫavfüm ki aʿdāya uyasın
Bu dem yolda beni tenhā ḳoyasın

1314 Ṭutulmadın ġazāle bend-i ṣayda
Muḳayyed olmayasın bend ü ḳayda

1315 Çeküp düşmān başına tīġ çün berḳ
Yarası zaḫmı farḳın itmeyüp farḳ

1316 Ururken ṭabl gibi naʿra hāyil
Tehī ḳalbüñ ola aʿdāya māyil

1317 Bu ʿahd üzre eger ṭurursañ ey yār
Zihī aṣṣı zihī ḥaḳḳıyla bāzār

1318 Serāb olursa ger ahdüñ şarābı
Ṣevābuñ saña yapma bu ḫarābı

1319 Beni terk it ḳo eski pīşem ile
Başum geçsün ḳurı endīşem ile

1320 Görüp Nevfel ḳatı bī-çāre anı
Teraḥḥum idüben ḳaynadı ḳanı

1321 Ġarīb ü nev-cevān idi o da hem
Ġarībe mihrübān idi o da hem

1322 Severdi ol daḫi bir gül-ʿiẕārı
Bilürdi ol da derd ü hecr-i yāri

1323 Kim olur ḫaste derdinden ḫaber-dār
Meger ol ādemī ki ola bīmār

1324 Teraḥḥum eyleyüp hem ḥāline ol
Belā vü ġuṣṣada hem-ḥāline ol

1325 Revān ġam ṣaymayup and içdi Nevfel
Ulūhiyyet ululuġına evvel

[43b] 1326 Resūlüñ hem risālātı ḥaḳıyçün
Kelāmu'llāhuñ āyātı ḥaḳıyçün

1327 Ki itmeye dirīġ ü çekmeye bīm
ʿAdūya tīġ ṭarta dostına sīm

1328 Ne yiye içe ne ṣabr ide ne ḫᵛāb
Bulınmayınca ol maṭlūb-ı nā-yāb

1329 Didi Mecnūna hem ey bülbül-i mest
Gerek āşüftelükden yuyasın dest

1330 Etege[1] çek ayaġuñ ṭaġ gibi
Yürekde yanmaḳ ögren dāġ gibi

1331 Ġam odına ṣu ṣaçmaḳ senden olsun
Demürden ḳapu açmaḳ benden olsun

1332 Hemīşe hem-dem ol ʿāḳiller-ile
Enīs olma perīşān-diller-ile

1333 Ṣadef olursa ger yaġmurına yār
Olur deryā dibinde dürr-i şeh-vār

1334 Eger anuñla yār olursa efʿī
Vücūdı zehr-i ḳātil ola defʿī

1335 Çü Mecnūn ḫaste gördi bu cevābı
Ḳabūl itmekdedür bildi ṣavābı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1336 Giderdi vaḥşetin āsūde ḳaldı
Vefā-yı vaʿde-i maʿhūde ḳıldı

1337 Taḥammül bend[i] ile pāy-beste
Yüzi ṣuyı ile odı nişeste

1338 Taḥammülden kemer düzdi beline
Uyup hem Nevfele gitdi eline

1339 Varup devlet-hümā-yı sāyesine
El urdı devletüñ hem rāyesine

1340 Girüp ḥammāma çıḳdı giydi cāme
ʿArab ṭavrı ṣarındı ter ʿımāme

1341 Hemīşe Nevfele hem-ṣoḥbet oldı
İşi anuñla ʿayş ü ʿişret oldı

1342 Ġazeller eydüp ırladı terāne
Laṭīf ü ter ḫoş āyende revāne

[44a] 1343 Añup Leylāy[ı] çün feryād iderdi
Nevāsı meclisi ābād iderdi

1344 Ġazelde Leylīi taʿrīf iderdi
Müveşşaḥ naġmeler taṣnīf iderdi

7. Ġazel-i Münāsib

[mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün]

1 Gün ʿālemi geşt eyledügi ḫāne-be-ḫāne
Āvāre gibi bencileyin yāri bahāne

2 ʿArż itmek-içün sūzişini ʿāleme ḫurşīd
Her yañadan uzatdı zebān gibi zebāne

3 Ṭutup elümi niçe vefā ʿahdin iden dost
Düşmen olup elden beni ṭarḥ eyledi şāne

4 Aġlamaġa da ḳomadı gülmek degül ancaḳ
Yā Rab ne günāh itdüm ola devr-i zamāna

5 Her yirde görür cān gözi dīdārını yārüñ
Ḥāyil olımaz buʿd-ı mekān rüʾyet-i cāna

Meṣnevī

1345 Çü Mecnūn sildi gözden gerd-i derdi
Ḳızardı ʿışḳ-ile perverde verdi

1346 Çü rāḥat buldı giymekden yimekden
Ṣafā sürdi işitmekden dimekden

1347 Gül-i nesrīni oldı erġuvānī
Ter ü tāze olup serv-i revānı

1348 Ṣanavber-ḳāmet ü maḥbūb-ı mevzūn
Ter ü tāze teni ṣan dürr-i meknūn

1349 Benefşe dāyire çekdi semende
Gül-i tūrvānda açıldı çemende

1350 Gülüp güller gülistān ḫurrem oldı
Feraḥ gūyende efġān epsem oldı

1351 Elinde lāle-veş laʿlīn piyāle
Öñinde nuḳl ü esbāb u nevāle

1352 Vaḳārı vażʿı ṣābit kūha döndi
Ṭurulmış lücce-i enbūha döndi

[44b] 1353 Sükūnet şān-ı ʿaḳl u zeyn-i cāndur
Velī ʿāṣıḳlara kūh-ı girāndur

1354 Ele almazdı ansız bāde cāmın
Yimezdi ansuz ölürse ṭaʿāmın

1355 Elinden cām-ı ṣaḥbā nūş iderdi
Dilinden ẕevḳ-i maʿnī gūş iderdi

1356 Bu ḥāl-ile geçürüp rūzgārı
İçerlerdi şarāb-ı ḫoş-güvārı

Mecnūn Nevfele İbrām İdüp Vaṣl-ı Yāre İḳdām İtdügidür

1357 Meger bir gün bu Mecnūn ile Nevfel
İçüp eşʿār oḳurlardı muḫayyel

1358 Şikāyet-güne Mecnūn ol cevāna
Bir iki beyt oḳudı ʿāşıḳāne

1359 Ki ey fāriġ unutduñ derd-i yāri
Virüp bād-ı ġurūra ben ġubārı

1360 Benüm derdüm niçün yād eylemezsin
Bu ġam-gīn göñlümi şād eylemezsin

1361 Egerçi vaʿdeler itdüñ ṣafāya
Velī olmadı iḳdāmuñ vefāya

1362 Taḥammülden göñül ṣad-pāre oldı
Bu āvāre daḫi āvāre oldı

1363 Getürüp bu diyāra ben ġarībi
Dilüñden şād idersin dil-ġarībi

1364 Çoġ-idi ʿahd-i sūsenden zebānuñ
Niçün ġonçe gibi ṭutduñ dehānuñ

1365 İrişdi müddet-i ʿahdüñ tamāma
Bir aġız gelmedi ġonçeñ kelāma

1366 İrişdi sīneme ṣad yāre senden
İrişmez merhemi bir pāre senden

1367 Dükendi ṭāḳatüm ḳaldum ʿamelden
Meded irgürmez-iseñ düşdüm elden

1368 Vefāya evvel urmaḳ bunca lāfı
Dönüp göstermek ol lāfa ḫilāfı

[45a] 1369 Bu ḫaṣlet merd olana lāyıḳ olmaz
Ḫilāf-ı lāf olanlar ṣādıḳ olmaz

1370 Yaraşmaz rāsta ḳavl-i muḫālif
Ekābirden revā mıdur erācif

1371 Menem bīmār u bī-tīmār-ı rencūr
Ṣusuz cān virmege aḳar ṣudan dūr

1372 Ciger ḳanıyla teşne nice ḳana
Ṣuvar anı deminde girme ḳana

1373 Bańa bend eylemezseñ zülf-i yāri
Yine āşüfte olayın ḳo bārī

8. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

1 Ṣaḳın ey bī-vefā sengīn-dil olma
Odından derd-mendüñ ġāfil olma

2 Raḳīb-i ehrimen şeyṭān-ʿameldür
Ṣaḳın anuñ söziyle ʿāmil olma

3 Bańa dīẕār-ı dil-ber ārzūdur
Amān vir ey ecel müstaʿcel olma

4 Temāyül[1] yaraşur sen serve ammā
Beni ḳoyup raḳībe māyil olma

5 Hemīşe bendüñ olsun zülf-i Leylī
Ḳoyup sevdāy[ı] Mecnūn ġafil olma

Nevfel Mecnūn-ı Pür-şevḳ içün Ḳabīle-i Leylāyile Muḳātele ve Muḥārebe İtdügidür

1374 Çü Nevfel bu ʿitābı eyledi gūş
Ḫurūşa geldi çün deryā-yı pür-cūş

1375 Serine ṣıçradı çün keyf-i bāde
Yirinden ṣıçradı çün dīv-zāde

1 temāyül SK: şemāyil ŞH

1376 Çoḳalın giydi tīġin çekdi defʿī
At üstine atıldı ṣanki efʿī

1377 Çoḳalı āhenīn ü ḳalbi sengīn
Ṣanur gören tenin yüz yaşlu miskīn

1378 Görinür fevḳi üzre berḳ-i miġfer
Ser-i kūh üzre gūyā şems-i ḫāver

[45b] 1379 Omuzda tīġ gūyā mār-ı Ḍaḥḥāk
Ecelden ġayrı yoḳ zehrine tiryāk

1380 Yaraḳ itdi ṣavaşa ive ive[1]
Buyurdı yüz yavuz dīvāne dīve

1381 Ki her biri od olup bile yandı
Ṣavaşa anuñ-ile bile bindi

1382 Uçar ḳuşa binüp yil gibi esdi
Niçe menzilleri bir demde kesdi

1383 Sürüp Leylī iline nā-gehānī
İrişdi çün ḳażā-yı āsumānī

1384 İl ucına iricek elçi ṣaldı
Ḫaber gönderdi kendi anda ḳaldı

1385 Ki uş irdüm yanumca baḥr-i āteş
Ne āteş ḳatı yilden tünd ser-keş

1386 Virüñ Leylāy[ı] ḳoñ ceng ü cidāli
Yoġ-ise uşda tīġ-i lāʾübālī

1387 İdem añа nüvāziş bañа lāyıḳ
Virem anı bulup bir añа lāyıḳ

1388 Ṣusuzluḳdan ölen hem bula ābı
İre hem sāḳī rūḥına ṣevābı

1389 İrişdürdi çün elçi bu kelāmı
Arada pārelendi ṣulḥ cāmı

1 ive ive SK: ine ine ŞH

1390 Didiler ḳavm-i Leylā bu ḫiṭāba
Aġu nūş itdürüp nīş-i cevāba

1391 Ki Leylī ṣanma bir leyl-i siyehdür
Degül ḳuru külīçe ḳurṣ-ı mehdür

1392 Seg almaz ürmeg-ile ḳurṣ-ı māhı
Gedā giymek ne lāyıḳ tāc-ı şāhī

1393 Gözüñe nāvek ü başuña tīġüz
Alup virmekde başı bī-dirīġüz

1394 Dönüp bu tīz ḫaberle elçi çün tīr
İrüp Nevfel ḳatında itdi taḳrīr

1395 İdüp Nevfel ġażab elçi söziyle
Yine gönderdi ayaġı tozıyla

[46a] 1396 Ki ey ġāfil ḳabīle irdi ḫīzüm
Çekildi üstüñüze tīġ-i tīzüm

1397 Aḳup üstüñüze ḳan baḥri irdi
Ya yolından gidüñ yā ġarḳa virdi

1398 Yine Nevfel çün aldı bu cevābı
Dilinden cūşa geldi çeşmi tābı

1399 Ol āteş ʿasker-ile çekdi şimşīr
O ḳavme ḥamle itdi nitekim şīr

1400 Bir elde çīnī ḳalḳanı muṣayḳal
Bir elde tīġ-i Hindī ṣanki meşʿal

1401 Olar da ser-keş olup nitekim kūh
Dirilüp oldılar deryā-yı enbūh

1402 Ḳoşup naʿra üniyle ṭabl-bāzī
Ṣalup aṣḥāb-ı Nevfel üzre tāzī

1403 Mübārizler ḫurūş-ı cūşa geldi
Ecel cāmı müheyyā nūşa geldi

1404 Ḳılıc cāmı ki cāna ḳan içürdi
Türāba cürʿa-i merdān içürdi

1405 O cāmuñ nūş idenler şīşesinden
Ḫalāṣ oldı cehān endīşesinden

1406 Dil uzatmış süñi gūyā ki efʿī
Aġular her kimi ṣularsa defʿī

1407 Ḳanatlu[1] ḳuş gibi oḳ tīġ-i reftār
Açar ḳan içmege yāḳūtī minḳār

1408 Boyanmışdur dehānı ḳan içerken
Nice içmiş cigerden tīz geçerken

1409 Her oḳ kim yay baġrından çıḳardı
Cigerler pāresin ḥalḳa ṭaḳardı

1410 Ölüm ceyşi ki cānlar tūşesidür
Kemīn-gāh[ı] kemānlar gūşesidür

1411 Kemānlar çīn iderler[2] ḳaşlarını
Çıḳup tedbīr iderler başlarını

1412 Budur tedbīr atup tīr-i ḳażāyı
Süre her cāna taḳdīr-i ḳażāyı

[46b] 1413 Yiyüp pūlād zaḫmın maġz-ı merdān
Aşıḳdan kelle çıḳdı kelleden ḳan

1414 ʿArablar sīnesin şimşīr-i Hindī
Keserdi ter ḳumaşı ṣanki ṣındı

1415 Niçe seyyid seri ṣalındı pāya
Niçe ḫᵛāce esīr oldı gedāya

1416 Erenler naʿrası atlar süheyli
Giderdi niçe fersaḫ yire ḫaylī

1417 Her at kim cūşı yiri ṣarṣar-idi
Deminde ṣanki bād-ı ṣarṣar-idi

1418 Ne yire kim ecel minḳārı irdi
Başı vü cānı ṭarı gibi dirdi

1 ḳanatlu BN2: ḳanatlar ŞH
2 iderler SK: idenler ŞH

1419 Ayaḳdan toz belürdi göge aġdı
Ṭolu mānendi başlar yire yaġdı

1420 Götürdi gevdeyi ḳan seyli ṭaşdı
Ṣavaş ḥadden geçüp ṣu başdan aşdı

1421 ʿArab seyyidleri çün şīr-i ser-mest
Olup pençe-be-pençe[1] dest-ber-dest

1422 Bu mest arslanlaruñ ṣavt-ı şedīdi
Ṣarardur ḳorḳudan dīv-i sepīdi

1423 Çekerdi her kişi derd-i neberdi
Velī Ḳaysuñ ḳayusı Leylī derdi

1424 İderdi her kişi saʿy-i muṣāfī
Anuñ saʿyi-durur Leylī ṭavāfı

1425 Ṣavaşda her kişi bir kār iderdi
Duʿā-yı ṣulḥi ol tekrār iderdi

1426 Ṣalar baş kesmege her kişi tīġi
Kesilmekden yoḳ anda baş dirīġi

1427 Dil-āzār olmaġa ol dil-berine
Dil uzadurdı kendi ʿaskerine

1428 Duʿāya bu ṭarafdan baş açardı
Duʿā dürrin velī anda ṣaçardı

1429 Sipāh-ı Nevfel içinde yilerdi
Gürūh-ı Leylīye nuṣret iderdi

[47a] 1430 O cānibden atılsa tīr-i bürrān
Aña dermān olurdı bulsa dermān

1431 O cānibden eger ṭoġrulsa yalman
Ṣafādan yalmanurdı virmege cān

1432 Eger ṭaʿn itmese bilmez bu derdi
İderdi kendi ḳavmiyle neberdi

1 pençe-be-pençe SK: pençeye niçe ŞH

1433 Eger düşmen görüp itmese ḫande
Dökerdi dost ḳanın bulsa ḳanda

1434 Kemān ṣunsa eger bir dest-gīri
Atardı kendi ḳalḳanına tīri

1435 Eli irdügi yirde olsa püşti
Ururdı kendünüñ püştine müşti

1436 Eger baş kesse ḳavminden ʿadūsı
İderdi ol ʿadūya dest-būsı

1437 Eger öldürse Leylī ḫalḳın aṣḥāb
Anı yurdı aḳıdup dīdeden āb

1438 Eger aṣḥāb ḳuvvet bulsa[1] deste
Düşerdi dest ü pādan zār u ḫaste

1439 Eger nuṣret bulursa cānib-i yār
İder tekbīr-i feṭḥi dilde tekrār

1440 Didi bir yār aña ki niçün ey yār
Dönersin dostdan çün devr-i ġaddār

1441 Biz olduḳ saña nuṣretde ṭufeylī
Ḳılursın sen ʿadū ḫalḳına meyli

1442 Didi çün ʿāşıḳa ḫaṣm ola dil-ber
Siper olur ḫadeng-i tīre[2] dil-ber

1443 Anuñ kim her dem ola kār-ı zārı
İder mi yār-ile ol kār-ı zārī

1444 Anı kim yay idüpdür yār derdi
Atar mı yārine tīr-i neberdi

1445 O cān kim oldı ʿışḳ odıyla maṭbūḫ
Ḳılıc eyler ḳılıca oḳa dir oḫ

1446 Anuñ kim oldı baġrı pür-cerāḥat
Bulur dil-ber oḳından anca rāḥat

1 aṣḥāb ḳuvvet bulsa SK: ḳuvvet bulursa aṣḥāb ŞH
2 tīre BN2: nīze ŞH

[47b] 1447 Anuñ kim hecr elinden baġrı ḳandur
Ḥadeng-i dil-ber aña armaġāndur

1448 Çü dil-ber göndere ol armaġānı
ʿİvaż ḳılsam yaraşur aña cānı

1449 Çün ata ʿāşıḳına dost[1] bir ṭaş
Ne cānı var ki andan ḳaçura baş

1450 Virür bālā belāsı bal ü yaġı
Vebāl olur olursam bāle yaġı

1451 Dil ü cānum nigārum ol yañadur
Ḥaḳīḳat cümle varum ol yañadur

1452 Çün ol cānibdedür dīdār-ı Leylī
Dil-i Mecnūn size eyler mi meyli

1453 Bilüp ol ḥālini teftīş iden merd
Revān oldı yaşı teʾşīr idüp derd

1454 Gezüp raḳṣ-ile Mecnūn lāʾübālī
Bu vaṣf olan gibi meydānda ḥāli

1455 Girüp meydāna Nevfel elde şimşīr
Şer ü şūr-ile tünd ü tīz çün şīr

1456 Ḫurūş u cūş-ile çün pīl-i ser-mest
Ayaġa ṣaldı kime urdısa dest

1457 Süleymān bigi yilden bindügi at
Hem egninde zırıh Dāvūdī ḳat ḳat

1458 Ḳader yayı ḳażālar tīri olmış
Elinde şūr-ı şer şimşīri olmış

1459 Ol el kim bezm içinde zer ṣaçardı
O gün bu rezm içinde ser ṣaçardı

1460 Şu deñlü dökdi ḳanı ol diyāra
Ki murġ-ı zārı döndi lāle-zāra

1 Metinde “dost ʿāşıḳına” şeklindedir.

1461 O ṣaḥrā kūha döndi küştelerden
Ṭaşup ḳan mevci aşdı püştelerden

1462 Temevvüc eyledükçe ḳan biḥārı
Bulut olup göge agdı buḫārı

1463 Buḫār-ı ḫūn içinde tīġ-i bürrān
Bulutlar içre gūyā berḳ-i raḫşān

[48a] 1464 Ol ebrüñ her ʿArab arṣlan raʿdı
Kimi ʿAnter kimisi ʿAmr-i maʿdī

1465 Yatur cāndan ter ü tenhā bedenler
Ḳanup ḳandan yoruldı tīġ-zenler

1466 O gün ḳan yaġdı tā aḫşam olınca
Şafaḳ dāmenlerine ḳan ṭolınca

1467 Cehān çün şeb libāsın yine giydi
Libās-ı mātemi egnine giydi

1468 Ol iki fitne döndi bir birinden
Maḥall-i rāḥata ġavġā yirinden

1469 Gicenüñ çün ḳara ılanı geçdi
Seḥer Ḍaḥḥāki güldi yüzin açdı

1470 Mübārizler ṣavaşa bindi çālāk
Omuzda nīzeler ṣan mār-ı Ḍaḥḥāk

1471 Ḳabīle-gāh-ı Leylāya seḥer-gāh
Mededci ḫaylī ʿasker irdi nā-gāh

1472 O demde göricek ol ḫayli ḫaylī
Dirildi ölmiş-iken ḳavm-i Leylī

1473 Bu çoḳ leşker bulut gibi büridi
Oḳı yaġmur idüp ḫalḳı yüridi

1474 Çü Nevfel gördi bu cemʿ-i kerānı
Olur bildi barışmaz var ziyānı

1475 Çü gördi kim cehān başına üşdi
Meyāncı buldı ṣulḥ araya düşdi

1476 Fesāda irgüricek tīġ-bāzī
İder ʿāḳil ṣalāḥ-ı dil-nüvāzı

1477 Didi sizden murādum vuṣlat-idi
Bu dīvāne cevāna şerbet-idi

1478 Size şerbet bahā çoḳ zer vireydüm
O gevheri alup cevher vireydüm

1479 Eger var-ise bu re'yüñ ṣevābı
Virüñ bu ḫasteye şerbet cevābı

1480 Eger ḳılmazsañuz şerbet-fürūşī
İçürmeñ bārī zehr-ālūde nūşı

[48b] 1481 Ḫoş itmezsüz çün ol nūş-ile anı
Ne ḥācet dökesüz nīş-ile ḳanı

1482 Meyāncı çünki ıṣlāḥ itdi ḥāli
Götürdi aradan ceng ü cidāli

1483 Çekildi tīr yine sīnelerden
Boşaldı künc-i sīne kīnelerden

1484 Görüp Mecnūn bu ṣulḥı āteş oldı
Kümeyt-i kīne bindi ser-keş oldı

1485 Ṭolaşdı Nevfele töhmetler itdi
Urup dil nīzesin ḥiddetler itdi

1486 Didi aḥsent zihī ümmīd-vārī
Ki āsān eyledüñ düşvār-ı kārı

1487 Başuñ ṣaġ ola yüceldi külāhuñ
Yüzüñ aġ itdi cengiyle sipāhuñ

1488 ʿAdūlar üstine yaʿnī iş aṣduñ
Oḳ atmadan daḫi yayuñı yaṣduñ

1489 Zer ü zūrı ki böyle ḫarc idesin
Ne mümkin dürce dürri derc idesin

1490 Benümle eyleme barmaḳ ḥesābı
Açılmaz çün elüñden genc bābı

1491 Bu mıdur sürdügüñ devlet semendi
Bu mıdur atdu̱guñ himmet kemendi

1492 Bu resme mi olur aʿdāyile ceng
Ḳanı ʿār u ḳanı nām u ḳanı neng

1493 Çün eyler emrüñe raʾyet ḫ̱ilāfı
Ḳo itme bārī bu lāf u güẕāfı

1494 Kişi olmayıcaḳ bir işde māhir
El urmaḳ olmaz aña evvel āḫ̱ir

1495 Ulaşdum saña cānāndan kesildüm
Bañа aṣṣuñ budur andan kesildüm

1496 Gelürdi dostuñ geh gāh selāmı
Anı da kesdi vü küsdi tamāmī

1497 Ṭapucılar bañа oldı ṭapacı
Çün acıdur bañа mihrüñ ṭap acı

[49a] 1498 Bülend iken cehānda bunca nāmuñ
Beni naḳṣ itdi ʿahd-i nā-tamāmuñ

1499 Açamazsın el urma bu ḳapuya
Geçemezsin atuñı depme ṣuya

1500 O merdüm-çārei bī-çāre itdüñ
Oñulmaz yārei ṣad-pāre itdüñ

1501 Elüm ṣundum saña düşdüm ayaḳdan
Umarken boynuzı çıḳdum ḳulaḳdan

1502 Ḳaçup yaġmurdan u̱ġradum ṭoluya
Beni yıḳmaġa ṭutmışdı ṭoluya

1503 Yıḳup bünyādumı vīrān sen itdüñ
Bu Mecnūn ḫ̱astei ḫ̱ayrān sen itdüñ

1504 Muḳayyed olmayup Nevfel sözine
Nüvāzişler ḳılup güldi yüzine

1505 Ki azdur leşkerüm yanumca bile
Anuñ-çün eyledüm ṣulḥ-ile ḥīle

1506 Gelüp çün ṣaġ esen gördüm ilümi
Bu işe baġlayup muḥkem bilümi

1507 Oḳuram her ḳabīle leşkerini
Ṣavaşa cemʿ idüp her ceng erini

1508 Medīneden hemān tā ḥadd-i Baġdād
Çeri derdi ulaḳlar ṣaldı çün bād

1509 Alup bunça çeriyi yola girdi
Ol evvelki ṣavaş yirine irdi

İkinci Defʿa Nevfel Ḳabīle-i Leylāyile Ceng İtdügidür

1510 Süḫan gencin ṣatan gencīnesinden
Söze dür dizdi dürc-i sīnesinden

1511 Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün
Cehāna toḫm-ı ġavġā ekdi ol gün

1512 Şu resme ḳopdı ġavġā-yı ʿIrāḳī
Ḥicāz iḳlīmin ürkütdi ṭarāḳı

1513 Uyardı düşmeni ṣavt u ṣadāsı
Hemān cümle ġanīsi vü gedāsı

[49b] 1514 Dirilüp cenge āheng eylediler
İrüp ṣaf baġlayup ceng eylediler

1515 Az aṣḥābıyla sālār-ı ḳabīle
Naẓar-gāha çıḳup baḳdılar ile

1516 Beyābān gördiler pür-tīġ ü nīze
Niçe serler ayaḳda rīze rīze

1517 Nefīr ü bāng-ı ṭabl u naʿra-i kūs
Yürekler oynadur tenlerde maḥsūs

1518 Atuñ oynaduġı yir ṣarṣar-idi
Bu luʿbe-senc ayasın ḳarṣar-idi

1519 Sipāhīler ṣavaşda ṣaf ṭutup düz
Birinde yoḳ yüz erden döndüre yüz

1520 Ciger-dār olanuñ cünbişde ḳalbi
Ki düşmen ṣaflarından boza ḳalbı

1521 İki ḳalbi pür idüp (bu) iki leşker
Semāʿa girdi cām-ı tīġ ü ḫançer

1522 Ḳılıc kār itdi farḳ-ı her ferīḳa
Çemen ṭoydı simen gibi ʿaḳīḳe

1523 Ḳılıc dendānı kesmekden gedildi
Siperler ṭaġılup serler didildi

1524 Ḳaġan Arṣlana beñzer Nevfel-i gürd
Ser-i[1] Elbürzi gürzi eyleye ḫord

1525 İder Leylī gürūhıyla ṣavaşı
Ḳomış Mecnūn içün ortaya başı

1526 Düşüp ol derd içün ġavġā-yı derde
Bütün ne ḳalb-i ṣaf ḳodı ne perde

1527 Kime ursa geçerdi ḍarb-ı nīze
Yeñi tīz igne gūyā eski bize

1528 Ḳarışdı ol iki ʿummān çekişdi
Arada ḫaste Mecnūn cān çekişdi

1529 Hemān Leylī idi ʿālemde cānı
Raḳīb ile çekişse ṭañ mı anı

1530 Sipāh el bir idüp çün urdılar tīġ
Ṭaġıldı ṣaff-ı düşmen nitekim mīġ

[50a] 1531 Geçilse ittifāḳī cān u başdan
ʿAceb mi çıḳsa ekmek ḳurı ṭaşdan

1532 Ẓafer bulur el uran ittifāḳa
Olur anuñla muḥkem her ʿalāḳa

1 ser SK: siper ŞH

1533 Ne deñlü ḳul żaʿīf olursa ḳanı
Dirilse niçe ḳatı bağlar anı

1534 Çün irdi Nevfele fāl-i saʿādet
Ṣıdı ḳırdı bulup aʿdāya furṣat

1535 Kimi başın alup ḳaçdı yabana
Kimi baş virdi tīġ-i bī-amāna

1536 Alup başın ele ḳavmüñ emīri
Varup Nevfel öñinde öpdi yiri

1537 Kefen boynında yüz yirde baş elde
Yimiş yüz zaḫm yüz yird[e] baş elde

1538 Bile yanınca pīrān-ı ḳabīle
Yüz urup baş ḳodı ḫāk-i sebīle

1539 İdüp feryād dād isterler idi
Tażarruʿ başın açup dirler idi

1540 Ne ḥāṣıl ḳanumuzdan saña ey şāh
Bizi ʿafv eyle *el-ecrü ʿala'llāh*[1]

1541 Oḳuñ irdi nişāna yayuñı yaṣ
Bizi baṣduñ ġażab nefsi daḫi baṣ

1542 Oḳuñ nīzeñ çü çekdi sīnelerden
Nola sen de geçerseñ kīnelerden

1543 İşidüp bunı Nevfel şefḳat itdi
Olara ʿafviyile minnet itdi

1544 Buyurdı kim getürüñ ḳanı Leylī
İde mīzān-ı ʿadlüm size meyli

1545 Virüñ ol şīrīni Mecnūn sevinsün
Nice bir aġladursız ḳoñ avınsun

1546 Didi Leylī atası zār u giryān
Ki ey cān-ı mürüvvet kān-ı iḥsān

1 "Ecir, Allah'a aittir."

1547 Benem devrān elinden dil-şikeste
Esīr ü nā-tüvān u pīr-i ḫaste

[50b] 1548 Adum bed-nām u rüsvā-yı ʿArabdur
Bu bed-nāma ḳara baḫtum sebebdür

1549 Bu bed ṭāliʿ ki bed-ḥāle binādur
Bu olan ḳanlar anuñ boynınadur

1550 Meded bu baḫt-ı bī-bünyād elinden
Beni yaḳdı biliş ü yad elinden

1551 Süheyl imiş sitārem fi'l-ḥaḳīḳa
Ḥayādan beñzedür yüzüm ʿaḳīḳe

1552 Eger bu ṭāliʿ olmasa Süheylī
Ṭulūʿ itmezdi benden mār-ı Leylī

1553 Ḳızum da ben de uş düşdük yoluña
Virürseñ rāżīyam kem-ter ḳuluña

1554 Dilerseñ ṣuya at isterseñ oda
Öñüñde ḥāżıruz uş ben de bu da

1555 Egerçi tāze gülşendür rebīʿi
Bu gün fermānuñuñ oldı muṭīʿi

1556 Velī bu şīrīni Mecnūna virmem
Güli ol ṭabʿ-ı nā-mevzūna virmem

1557 Nider dīvāne bu ḳand-i cülābı
Aña yitmez mi ol bend-i ġıdāyī

1558 Melek nitsün perī ṭutmış delüyi
Anuñ-çün dīve beñzer cümle ḫūyı

1559 Ne lāyıḳdur ġurāba ṭuʿme-i bāz
Yaraşur mı ḥarāba serv-i ḫoş-nāz

1560 Nider gül-geşti ol āvāre deştī
Ki ʿömri geçdi terk itmez o geşti

1561 Ḳılur bed-nāmlar bezminde ārām
Beni de kendüyi[1] de ḳıldı bed-nām

1 kendüyi SK: kendümi ŞH

1562 ʿArab ḥākinde tā kim ḳalmadı bād
Ki adın duḫterümüñ[1] eylemez yād

1563 Kişi bed-nām olınca ölse yigdür
Melāmetden selāmet olsa yigdür

1564 Şikār olmaḳ kişi çeng-i nehenge
Yig andan ki ḳala ʿālemde nenge

[51a] 1565 Virürseñ destine anun zimāmum
Hemīşe ilde rüsvāy ola nāmum

1566 Elüm ṭut ḳaldum üftāde ayaḳda
Elümde yoḳ ṭayanmaġa ṭayaḳ da

1567 Dilegüm[2] senden olmaz ise maḳbūl
Ḳıluram Leylīi v'allāh maḳtūl

1568 Kesilmiş başın anuñ ayı gibi
İt öñine ataram pāyı gibi

1569 Bańa anuñ niçe bir nām u nengi
Hemīşe neng içündür ṣulḥ ü cengi

1570 İte atılsa yig ol tāze mīve
Naṣīb olmaḳdan ol dīvāne dīve

1571 Çü gördi Nevfel anı böyle ḥāciz
Cevābında sözinüñ oldı ʿāciz

1572 O yüzsüz delüye[3] yüz virdi Nevfel
Hemān ihmāle yüz ṭutdı o mihmel

1573 Didi gerçi düzüp geldüm bu ḫayli
Velī yoḳ ḳalbümüñ bī-dāda meyli

1574 Eger ḳız virmez-iseñ sen bilürsin
Anı ẓulm-ile alman ben bilürsin

1575 Meṡeldür bu meṡel gül gibi ṣolmaz
Naṣīb olmayıcaḳ iş nāṣıb olmaz

1 duḫterümüñ SK: duḫterinüñ ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 İlk hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1576 Didiler Nevfelüñ bir niçe yāri
İdüp Leylānuñ atasına yārī

1577 Ki bu Mecnūn ki Leylāya hevesdür
Ḳolayına fiġān eyler ceresdür

1578 Egerçi sözi geçmez ḳalba beñzer
Velī ṭavşına ger ger kelbe beñzer

1579 Aña daḫi ne ḳusḳun bir semerdür
Seme sersāma uymaz ol ki serdür

1580 Anuñla çift olan giren döşege[1]
Eşekden düşe yā bine eşege[2]

1581 Eser yildür uçar ḳuşdur hevāyī
Ne kārıdur anuñ bu ketḫudāyī

[51b] 1582 Varı üç iki ḳanat biri ḳuyruḳ
Aña da ḳatı yiller oldı buyruḳ

1583 Anuñ-çün biz ḳılurken dün ṣavaşı
O düşmen fetḥine açardı başı

1584 Anuñ-çün biz atarduḳ düşmene tīr
O düşmen fetḥine eylerdi tekbīr

1585 Biz anuñ yolına olduḳ fidāyī
İder ol ḳavm-i Leylāya duʿāyı

1586 Biz anuñ-çün ur(dur)uruz tīġ ü nīze
O bulsa nīzesin ururdı bize

1587 Degül efʿāli anuñ ʿāḳilāne
Delüye uyma ṣıġmaz ad u ṣana

1588 Zihī müşkil feṣāḥat zī melāmet
Ola anda ḫalel sende ḥacālet

1589 Çü biz daʿvā-yı nām u neng idevüz
Niçün uyup delüye ceng idevüz

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1590 Söze uyup çü Nevfel ḳodı ʿahdi
Dönüp iline gitmek oldı cehdi

1591 Ṭurup bī-çāre Mecnūn ḥayret-ile
Taḥayyür ʿāleminde riḳḳat-ile

1592 Göñül taḫtı gibi baḫtı yıḳıldı
Yüregi[1] ḳopdı ḥulḳūma ṭaḳıldı

1593 Ümīẕi var-iken fi'l-cümle yāre
Ḳodı nevmīẕ anı yine sitāre

1594 Şular kim bī-vefādan ʿahd iderler
Ṣan aġu şīşesinden şehd umarlar

1595 Şarāb isteyü[2] ʿazm olan serāba
Ṣusuzluḳdan varur ḥāli ḫarāba

1596 Yile söykünme vü ṣuya ṭayanma
Televvün ehli bed-ḫūya ṭayanma

1597 Kişi itmeyicek[3] ʿahde vefāyı
Ġarībe itmesün bārī cefāyı

1598 Ne Mecnūn ḳaldı dünyāda ne Nevfel
Hemān ẕikr olınur ol ʿahd-i mühmel

[52a] 1599 Sürüp Nevfel ḳatına geldi Mecnūn
Aḳıtdı dilden āteş dīdeden ḫūn

1600 Ki ey peymāne peymāne içen ḳan
Ḳanı īmān ḳanı eymān u peymān

1601 Başup kāfir raḳībi ṭutduñ anı
Hey īmānsız niçün virdüñ amānı

1602 Öküzi yüzüp irdüñ ḳuyruġına
Uyarsın[4] ḫar raḳībüñ buyruġına

1603 Elüm ṭutduñ elüm ṭutmaġa evvel
Niçün ṣalduñ ayaġa irdise el

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
4 uyarsın SK: uyarsañ

1604 Gice kim yār idüñ yanumca çālāk
Yalan olduñ çün irdi ṣubḥ-ı ḍaḥḥāk

1605 Gice yanumca yār idüñ muvāfıḳ
Yalan olduñ çün irdi ṣubḥ-ı ṣādıḳ

1606 Bükülmiş ipi çözmeyüp[1] ya nitdüñ
Ṣevābuñ ḳanı meylüñ ẕenbe itdüñ

1607 Biraz nükte idüp[2] esdi ṣavurdı
Hemān yüz döndürüp dizgin çevürdi

1608 Didi Nevfel idüp anca mürāʿāt
Bu ki eksüklüge idem mükāfāt

1609 Ki alam bu diyāruñdan saña cüft
Cihāz u ḥürmet-ile dürr-i nā-süft

1610 Gümiş gevdelü altun başlu dil-ber
Ḳılabdan ṣaçlu incü dişlü dil-ber

1611 Cemāli bī-nihāyet māli bī-ḥad
Hasībe vü nesībe cedd-i ber-ced

1612 Sürūr-ı nūr olup ḥüsn-i cemāli
Saña devlet ḳapusın aça mālı

1613 Bu sözi kim didi ol merd-i ġaddār
İşinden artuḳ oldı sözi ṣad bār

1614 Bulut gibi ḳararup gitdi Mecnūn
Perī gibi aradan yetdi Mecnūn

1615 Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı
Bulınmadı ne nāmı ne nişānı

[52b] Ḥikāyet

1616 Kitāb-ı Hātifīden bu ḥikāyet
Bu üslūb üzre olındı rivāyet

1617 Ki maġlūb oldı çünkim Leylī ḫayli
Esīr oldı meger Mecnūna Leylī

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 idüp SK: idük ŞH

1618 Görüp Leylāy[ı] Nevfel oldı ʿāşıḳ
Didi bunuñ viṣāli bańa lāyıḳ

1619 O vaṣl olur çekerem[1] ben belāyı
Eger Mecnūna virsem ben bu ayı

1620 Ben alursam eger virmeyüp[2] ańa
Cefā vü ġadr-ile ṭaʿn ola bańa

1621 Hemān budur bu işde fikr-i ḳābil
Ki Mecnūna içürem zehr-i ḳātil

1622 Buyurdı sāḳīsine ol cefā-kār
Ki zehr-ālūde bāde ḳıla iḥżār

1623 Yańılup bezm içinde sāḳī-i mest
O zehri Nevfele ṣundı sebük-dest

1624 İçüp Nevfel anı cān virdi der-ḥāl
Yine cānına geldi itdügi āl

1625 Şular kim mīve-i ḥikmet yidiler
İşe ṣanduḳ başa olur didiler

1626 İ ġāfil iʿtibār it bu ḫaberden
Seḥerde gey ṣaḳın āh-ı seḥerden

1627 Żaʿīfe ḥayfı ḳo ḫavf eyle Rabdan
Ḥaẕer eyle duʿā-i nīm-şebden

1628 Ṭutar her dāmenini ḳahr-ile mār
Yiridür ger olursa menzili nār

1629 Niçe ḫārı ki besler sāye-i gül
Aña āḫir od urur āh-ı bülbül

1630 Sitemden mülk-i devlet olmaz ābād
Yine bünyādı olmaz nitekim bād

1631 Cehāna ḥükm iden dād-ile gitdi
Gelüp dād-ile ḫoş ad-ile gitdi

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

[53a] 1632 Geçer ḳıṣṣa çün olur ʿömr zāyil
Ḫoş itsün ḳıṣṣasın ʿālemde ʿāḳil

1633 Ne Nevfel ḳaldı ʿālemde ne Mecnūn
Hemān yād olınur ol ḳıṣṣa-i dūn

1634 İçüp çün zehri Nevfel işi bitdi
Atası Leylīi ḳurtardı gitdi

1635 Selāmet ḳaldı Mecnūn illā maḥrūm
Neler eyler kişiye ṭāliʿ-i şūm

Mecnūn Ṣayyāddan Āhūlar Alup Āzād İtdügidür

1636 Söze incü dizen ṣarrāf-ı māhir
Bu tertīb üzre naẓm itdi cevāhir

1637 Didi evvel bedīd olan remīde
Çün oldı Nevfelīlerden berīde

1638 Binüp yile yiler eyler şitābān
Ki irmez tozına bād-ı beyābān

1639 Gözi yaşı yüzinden ṣarlar-idi
Vefāsuz Nevfele hicv ırlar-idi

1640 Ne il ḳaldı vü ne il ne vilāyet
Aña itmeye[1] Nevfelden şikāyet

1641 Beyābānda ne ḫāre ḳaldı ne ḫār
Ki ḥālin aġlamaya aña tekrār

1642 Giderken eyleyüp efġān u āh o
Iraḳdan gördi bir ḳaç miskīn āhū

1643 Dil-i ʿāşıḳ gibi düşmiş ṭuzaġa
Ṭutulmış pāyi muḥkem bend ü bāġa

1644 Bıçaḳ almış ele ḥırṣ-ile ṣayyād
Döke āhū ḳanın nite ki cellād

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1645 Şefāʿat itmege at sürdi Mecnūn
Sevādı gördi ṣayyād oldı Mecnūn

1646 Didi Mecnūn ḳonuḳ geldüm ḳatuña
Şerīkem elde olan niʿmetüñe

1647 Dilegüm[1] ṭut ḳonuġam luṭf-ı ḫāṣ it
Ṭuzaḳdan bir'ki miskīni ḫalāṣ it

[53b] 1648 Elüñ çek cānverden cānı vardur
Esürger cānı (ol) kim īmānı vardur

1649 Yavuz ḳurd olma ey ādem ki ādem
Olupdur ʿilm ü ḥilm-ile mükerrem

1650 Nice göñlüñ çeker cān incidesin
Günehsüz cān-ı ḥayvān incidesin

1651 Güzel gözleri[2] beñzer çeşm-i yāre
Muʿaṭṭar būyı būy-ı nev-bahāra

1652 Riʿāyet eyleyüp yār ü bahārı
Ḫalāṣ itseñ nola miskīn şikārı

1653 Bunuñ boynına ḫançer ne revādur
Anuñ kes boynını kim bī-vefādur

1654 Çıḳarma gözlerin kim sürmelidür
O göz çıḳsun kim elden sürmelidür

1655 Ṣalarken pāyı reşk-i sīm-nābı
Oda girmek ne lāyıḳdur kebābı

1656 Yüce boynuzları çardaḳa beñzer
Beden burcında burnı ṭāḳa beñzer

1657 Yazuḳdur ol yüce çardaḳı yıḳma
Ḫarāb itme burūc-ı ṭāḳı yıḳma

1658 Muʿaṭṭar nāfesi misk-i Ḫıtādur
Anuñ ḳanın yire dökmek ḫaṭādur

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1659 Yük urulmaz o püşt-i nāzenīne
Urur mısın anı püşt-i zemīne

1660 Bu ṭurfe sözden ol avcı ṭutup ṭaḳ
Ṭururdı aġlayu aġzında barmaḳ

1661 Didi ger faḳr u fāḳam olmasa bol
Ḳatumda bu sözüñ olurdı maḳbūl

1662 İki aydur k'avum ṣaydum hemān bu
ʿIyālüm çoḳ yimek ḳaydı hemān bu

1663 ʿIyāli çoḳ olup aç ola ṣayyād
Şikār āzād idüp ḳalur mı bī-zād

1664 Eger şefḳat iderseñ bu şikāra
Bahāsın vir ṣatun al āşikāre

[54a] 1665 Çü virdi ol cevābı ol tehī-dest
İnüp virdi atın Mecnūn-ı[1] ser-mest

1666 Binüp ṣıçratdı āhū gibi ṣayyād
İdüp āhūları ḥırṣından āzād

1667 O ḳaçdı yaʿnī geçdi buña ḫurde
Bu aldı bir ḳaç āhū ol da ḫurde

1668 Geçüp dünyādan ucuz ṣatsa bī-ẕār
Anı bun düşdi ṣanur ehl-i bāzār

1669 Añup bī-çāre Mecnūn çeşm-i yāri
Öpüp āhū gözin eylerdi zārī

1670 Be bu çeşm-i siyāh kim ḫūb u terdür
Nigāruñ ḳara gözinden eşerdür

1671 İdüp her bir ġazāle āferīn-bād
Öpüp iki gözinde itdi āzād

1672 Yilüp āhūlar ardınca şitābān
Gezerdi āh-ile deşt ü beyābān

1 Mecnūn-ı SK: Mecnūna ŞH

1673 Silāḥ ālātı var bilinde beste
Silāḥından gül-i ter gibi ḫaste

1674 Dili pür-ʿuḳde tīġinden çü sūsen
Gözine bu cehān ṭar çeşm-i cevşen

1675 Yürür ḳızmış ḳum içinde ḳayırmaz
Dilinden yārinüñ ẕikrin ayırmaz

1676 Dili ḳızmış ḥarāretden çü çeşme
Nigār endīşesi başında pīşe

1677 Çıḳup ol şīşenüñ geh geh buḫārı
Ḳarara yaḳdı Mecnūn bī-ḳarārı

1678 Çü gice ḫalvetīsi giydi ḳara
Cehān ḫalvet ḳalup il girdi dāra

1679 Beyābānda yürür āvāre Mecnūn
Gicesi baḫtı gibi ḳara Mecnūn

1680 Meyān-ı mūr gibi çeşmi bārīk
Dili gibi yolı da teng ü tārīk

1681 Perī gibi yürürken buldı bir ġār
Girüp ḳıvrıldı yatdı nitekim mār

[54b] 1682 Eger ḳıl gibi ḳıvrılsa ḫoş-idi
Ki yatduġı yer añа āteş-idi

1683 Anuñ-çün nāle olup yār-i ġārı
Seḥer yüzi gülince ḳıldı zārī

Mecnūn Dāmdan Yaban Ṣıġırını[1] Āzād İtdügidür

1684 ʿAlem dikdi çü ṣubḥ-ı ʿālem-efrūz
Dil-i ʿāşıḳ gibi rūz oldı pür-sūz

1685 Ġılāfından çıḳup mirʾāt-ı çīnī
Naẓarlar gördiler ʿālem içini

1686 Ḫayāl āyīne-dārı aʿnī Mecnūn
Ḫoş āyīne velī jeng[2] eylemiş ḫūn

1 yaban ṣıġırını BN2: āhūlar ŞH
2 jeng SK: reng ŞH

1687 Yirinden ṭurdı gūyā dūd-ı āteş
Yüce yaluñ gibi sūzān-ı ser-keş

1688 Ġazeller oḳuyup ṣaḥrāya düşdi
Aḳup yaşı gözinden pāya düşdi

1689 Yüridi deşt içinde rāh-ı bī-rāh
Ṭarīḳinde refīḳi nāle vü āh

1690 Giderken irdi nā-geh bir maḳāma
Gözi göñli gibi ṭuş oldı dāma

1691 Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştī
Ayaġın dāma ṭutmış tīġa müşti

1692 O miskīni baṣup ṣayyād-ı ḫūnī
Nitekim[1] şīr āhū-yı zebūnı

1693 Diler ol bī-günehden döke ḳanı
Günehsüze teraḥḥum ehli ḳanı

1694 Çü Mecnūna görindi ḳaṣd-ı ṣayyād
Dil uzatdı aña çün nīş-i faṣṣād

1695 Ki bir ẓālim segi gibi zebūn-gīr
Dilüñe eylemez mi nāle te'ṯīr

1696 Amān virseñ nola bu derd-mende
Bir iki gün ṣafā sürsün çemende

1697 Bu gice bunı bulmazsa ögüri
İlenür[2] saña ögüri ögüri

[55a] 1698 İgende bī-günāha urma bendüñ
Ṣaḳın kār ider āhı derd-mendüñ

1699 Ṣaḳın olup ḳıyāmet rūzgārı
O ṣayyād ola sen anuñ şikārı

1700 Ḫudāya şükr-i minnet ḳıl ki taḳdīr
Seni ṣayyād idüpdür anı naḫçīr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1701 Görüp ṣayyād o ṭaʿn-ı āşikārı
Amān virdi ḳodı elden şikārı

1702 Didi reʾy-ile ḳurtarduḳ bu cānı
Yabana gitmez ammā rāygānī

1703 Hemān vech-i maʿāşum budur ey yār
Ṣatarum sańa olursań ḫarīdār

1704 Virüp Mecnūn silāḥ esbābı varın
Ol avcıdan ṣatun[1] aldı şikārın

1705 Görüp şād oldı bu esbābı ṣayyād
Alup yolına gitdi nitekim bād

1706 Varup Mecnūn o ṣayda yana yana
Ṣan oġlı ḳatına şefḳatlü ana

1707 Sürüp yüzine destin dostāne
Öperdi çeşm-i mestin ʿāşıḳāne

1708 Ḳaşırdı arḳasın hem şefḳat ile
Dir idi ańa rifḳ ü riḳḳat ile

1709 Ki iy bencileyin āvāre rencūr
Refīḳinden ġarīb ü yārdan dūr

1710 Yüce ṭaġlar başıdur cilve-gāhuń
Çemende yāsemenlerdür giyāhuń

1711 Ḳoḳuń būy-ı nigāruń yādigārı
Gözüń āyīne-i çeşm-i nigārī

1712 Ḫalāṣ olup ṭuzaḳdan dest ü pāyuń
Refīḳüń sāyesinde ola cāyuń

1713 Başuńdan dūr olup şehler kemendi
Tozuńa irmesün avcı semendi

1714 Ayaġuń bağına gerd irmesün hīç
Serińe ṣaġ olup derd irmesün hīç

1 ṣatun SK: ṣatup ŞH

[55b] 1715 Göze kim ṭoġrıdur sīmīn ayaġuñ
Ḫudā ṣaḳlaya gözinden ṭuzaġuñ

1716 Dilerüm[1] senden ey gül-būy u gül-post
Çerā-gāhuñ olıcaḳ gülşen-i dost

1717 O gülşende biraz ārām idesin
Güle bülbül ġamın iʿlām idesin

1718 Ki ey maḥbūs-ı ḥüsn-i kām-ı düşmen
Esīr-i mübtelā-yı dām-ı düşmen

1719 Ne sen benden ne ben senden ḫaber-dār
Ṭapuñ bī-derd ü ben derde giriftār

1720 Ne ḫāme var ḳatumda ne ḥamāme
Ki ṣalam ṭapuña geh geh selāme

1721 Ne per var ki uça bir ḳuşca cānum
Ne yüz var yüzüñe baḳmaġa ḫānum

1722 İşigüñden ne yil kim itmeye toz
Eger yüz yüz gelürse ırmazam yüz

1723 Ne yil kim senden almaz yādigārı
Gerekmez virse būy-ı nev-bahārı

1724 Bu resme niçe biñ biñ ʿarż-ı ḥāli
İdüp aġladı bulduḳça mecāli

1725 Kesüp ol gāv-ı deştīnüñ ṭuzaġın
Gözinde öpdi ḳurtardı ayaġın

1726 Çün ürküp ḳaçdı vaḥşī dām-dīde
Revān oldı remīde āremīde

1727 Gice leylāsı çünki aṣdı perde
Felek mecnūnı düşdi yeñi derde

1728 Anuñ-çün gözlerin yummaz seḥerden
Olup ser-geşte ġāfil her ḫaberden

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1729 Yürür anuñ gibi Mecnūn-ı ʿĀmir
Yeñi sevdāda ol gice müsāfir

1730 Yürürdi ol belā Mıṣrı ḫurūşān
Libāsı leylī kendi Nīl-i cūşān

1731 Gicede beñzeyüp dīvāne dīve
Ġırīv idüp gezerdi ive ive

[56a] 1732 Yanup diñlenmez-idi şemʿa gibi
Revān idi yüz üzre demʿa gibi

1733 Hem ol şemʿüñ ḥarāretden dimāġı
Yanardı nitekim baġrında yaġı

Mecnūn Sāye-i Dıraḫtda Zāġ-ı Siyāha Ḫiṭāb İtdügidür

1734 Seḥer-geh çünki çerḫ-i lāciverdī
Zer-efşān itdi yine verd-i zerdi

1735 Cehān yüzi ḳızıl gül gibi güldi
Cemāli Leylī gibi ḫurrem oldı

1736 Ḫazāna uġramış gül gibi Mecnūn
Yüzi ṣolmış ṣararmış dīde pür-ḫūn

1737 Yürür maḫzūn u eşke ġarḳ tā farḳ
Ṣan olmışdur gemisi yiñile ġarḳ

1738 Yarım günde güneşden başı ḳızdı
Çü perde yoġ-idi her yanı ḳızdı

1739 Yoġ-idi sāye gibi hīç raḫtı
Oturdı sāyeye bulup dıraḫtı

1740 Ḳoyu gölge dıraḫt-ı sebz ü ʿālī
Dibinde ḥavż u ravża ḫūb u ʿālī

1741 Felek ḥavżı miṣālinde müdevver
Ṣuyı pāk u muṭahhar ṣanki kevṣer

1742 Kenārı ḥavża batmış tāze ravża
Yeñi yüz ṣuyı virmiş ravża ḥavża

1743 Kenār-ı ḥavża varup ol ciger-tāb
Ṣuyından ravża gibi oldı sīr-āb

1744 Düşüp ol sebze üzre sāye gibi
Yeşil dībāda ṣan pīrāye gibi

1745 Özi çün müfriş-i dībāya dönmiş
Gözi ol devḥa-i zībāya dönmiş

1746 Gözi ṭuş oldı şāḫ üstinde zāġa
Ki beñzer çeşm-i şebde şeb-çerāġa

1747 Siyeh perri ki ʿAbbāsī ʿalemdür
Ḳızıl minḳārı bir pāre baḳamdur

[56b] 1748 O laʿlīn burnı kim düşmiş gögüse
Baḳam aşlandı gūyā ābnūsa

1749 Çeküp baş ḫırḳaya ḫalvetde ḫāmūş
Oturmış Ḫalvetī gibi siyeh-pūş

1750 O zāġī çün bu ʿışḳ abdālı gördi
Ḳararmış göñlinüñ hem-ḥāli gördi

1751 Didi ḥālüñ ferāġuñ menzilüñ bāġ
Niçün cāmeñ siyāh ey nāmesi aġ

1752 Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrūz
Geçersin rūz-ı niʿmetde şeb ü rūz

1753 Uçarken bāġ içinde fāriġü'l-bāl
Niçün olduñ siyeh-bāl ü siyeh-ḥāl

1754 Menem mātemde ammā sen siyeh-pūş
Menem od içre neyler sende bu cūş

1755 Seni kim yaḳdı kime mübtelāsın
Ki göynüklü gibi yüzi ḳarasın

1756 Ḳara giydüñ çü göynüklü geçersin
Niçün göynüklüden böyle kaçarsın

1757 ʿAceb mi Zengī ḳul gibi ḳaçasın
Yā Hindūsın ya ḫod Hindū beçesin

1758 Meger gördi gelür bir pīre ʿavret
Bile bir şaḫṣ var dīvāne-hey'et

1759 Teni başdan ayaġa bāġa düşmiş
Yürür ṣankim delürmiş ṭaġa düşmiş[1]

1760 Meger sensin ġurābü'l-beyn ey zāġ
Ki beñzer sańa bu baġrumdaġı dāġ

1761 Ḳonup üstümdeki ser-sebz dala[2]
Ḳara baḫtum gibi olduñ ḥavāle

1762 Velī olsań bańa ḳara sitāre
Nola ḳılsań bu ḥālüme neẓāre

1763 İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz
İriş ol yāre ʿarż it bir niçe rāz

1764 Ki ṣorarsa eger ḥāl-i ġarībi
Gülinden ayr[u] düşmiş ʿandelībi

[57a] 1765 Getürmezseñ ele varmışdur elden
Ḫarāb olmaġa yüz ṭutdı ḫalelden

1766 Dir-idüñ sańa ġam irse irem ben
Ġam irdi vardı yile varmaduñ sen

1767 Çün elden göz çıḳa derd-i ʿamādan
Ne ḥāṣıl olur ańa tūtiyādan

1768 Ḳuzuyı çün ḳapa gürg-i beyābān
Ne aṣṣı eyleye feryād-ı çūbān

1769 Ola çün seyl ile vīrāne bünyād
Ne ḥāṣıl seng-dīvār olsa pūlād

1770 İde çün seyl ekini seng-ile pür
Ne ḥāṣıl yaġa yaġmur yirine dür

1 Bu iki beytin, buraya sehven yazıldığı anlaşılmaktadır. Siyak ve sibaka da uymayan bu beyitler, daha sonra 1786-1787. beyitler olarak yer alır.

2 dala BN2: ü ala ŞH

1771 Süḫan tīrini bu atduḳça küstāḫ
Uçardı zāġ ürküp şāḫ-ber-şāḫ

1772 Bu derdin dökdi hem-derdi ṣanup[1] zāġ
Uçup zāġ urdı cānına yeñi dāġ

1773 Gice çün perr-i zāġ-ile büründi
Cehān ṣan ḳara aġ-ile büründi

1774 Felek yılduzları döndi çerāġa
Ya ḳara aġ içinde çeşm-i zāġa

1775 Yatur Mecnūn söyünmiş dil çerāġı
Uçup ḳaçmış elinden ṣabr-ı zāġı

1776 Yatur yirde söyünmiş şemʿa beñzer
Ḥużūr-ı dil perīşān cemʿa beñzer

Mecnūnı Bir ʿAvret Bend-ile Ḫar-gāh-ı Leylāya İletdügidür

1777 Seḥer-geh çünki tīr-endāz-ı ḫāver
Gice zāġın uçurdı tīz atup per

1778 Açıldı her gözüñ uyḳusı bağı
Yine oldı münevver şeb çerāġı

1779 Yirinden ṭurdı ol dīvāne-i mest
Çerāġın añdı ṣan pervāne-i mest

1780 Düşüp yola yüz üzre rāst çün bār
Revān oldı diyār-ı yāre bī-ʿār

[57b] 1781 Anuñ kim derdi vardur ʿārı neyler
O kim ʿārīdür andan bārı neyler

1782 Çü ḳarşu geldi būy-ı kūy-ı dil-ber
Oturdı ser-be-dest ü dest-ber-ser

1783 Dil ü cāna bu būdan rāḥat irdi
Ölüye ṣan ḥayāt-ı tāze irdi

1 ṣanup SK: ḳaçup ŞH

1784 Meger gördi gelür bir pīre ʿavret
Bile bir şaḫṣ var dīvāne-hey'et

1785 Teni başdan ayaġa baġa düşmiş
Yürür ṣan kim delürmiş ṭaġa düşmiş

1786 Yider ʿavret anı boynında urġan
Görüp Mecnūn bu şaḫṣı ḳaldı ḥayrān

1787 Revān anlara ḳarşu vardı ṭurdı
Ġarībe yalvarup ḥālini ṣordı

1788 Didi bir dul faḳīrem ben faḳīre
Ṭuş oldum bańa beñzer bir faḳīre

1789 Rıżāsıyla esīr olup bu āzād
Gezüp cerr eylerem ilden buńa zād

1790 Gezüp bu ḥīle ile cümle ḳavmi
Dilenüp[1] cemʿ iderüz ḳūt-ı yevmi

1791 Ne ḥāṣıl olsa bu yār-ile yārī
Anı ḳısmet ḳıluruz iki yarı

1792 Didi Mecnūn düşüp pāyine fi'l-ḥāl
Bańa ṭaḳ baġı boynından anuñ al

1793 Ki Mecnūna yaraşur bend ü zencīr
İşüñ hem gerçek olsun itme tezvīr

1794 Ben ehl-i ḳayd u bendem ol degüldür
Esīr ü müst-mendem ol degüldür

1795 Hem ilden ḥāṣıl olan ġalle vü māl
Bańa ḥabbe gerekmez cümlesin al

1796 Görüp şād oldı ʿavret çün bu ṣaydı
Buńa urdı alup ol bend ü ḳaydı

1797 Yidüp gezdürdi anı ḫāne ḫāne
Ol ilden ġalle derdi bu bahāne

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

[58a] 1798 Uyup Mecnūn yiler boynında urġan
Kimi ḫalḳuñ gülüşür kimi giryān

1799 Gülerler ġāfil ü bī-derd olanlar
İderler girye ʿāḳil merd olanlar

1800 O zencīre boyun ṭutup yilerdi
Ḳarı illerden aḳçe pul dererdi

1801 Ṭaḳup boynına urġan gezdürürdi
Ṣanasın mest arṣlan gezdürürdi

1802 Gezer ʿavret ilüñ dervāzesini
Çeker Mecnūn-ı mest āvāzesini

1803 Ġazelde Leylī adın yād iderdi
Ser-āġāz eyleyüp feryād iderdi

1804 Bu Leylī dise her düşmān atar ṭaş
Bu raḳṣ urup döner ṭutar aña baş

1805 Cefā vü cevr-i düşmen çekdi vāfir
Çün irdi dost ḳapusına āḫir

1806 Revān zencīr-i bend-ile çü Ceyḥūn
Yire sürüp yüzin aġladı Mecnūn

1807 Didi yāre ki ey Baġdād-ı iḥsān
Gözüm yaşı ḳapuñda Dicle-i ḳan

1808 Elüm boynum ayaġum bende baġlu
Günāhum çoḳ gerek öldür gerek ḳo

1809 Siyeh-rūyam öñüñde sāye gibi
Gelüp uş pāya düşdüm pāye gibi

1810 Dilerseñ baṣ dilerseñ dāruña aṣ
Dilerseñ oḳla dile yayuñı yaṣ

1811 Ḫaṭāyile eger çekdümse tīri
Bu gün uş oldum ol cürmüñ esīri

1812 El uzatdumsa dün urmaġa nīze
Bu gün boyun uzatdum tīġ-i tīze

1813 Eger dün cān alup dökdümse ḳanı
Bu gün cān virürem dirmege cānı

1814 Elümle dün günāh itdümse yāre
Bu gün uş geldüm ayaġumla dāra

[58b] 1815 Eger dün çekdüm-ise ġayra şeş-per
Bu gün nālemle ṭoldı heft kişver

1816 Cezāsın eyler-iseñ her günāhuñ
Muṭīʿem cümle fermānına şāhuñ

1817 Çekerseñ tīġuñı ur cān u serde
Atarsañ tīrüñi ḥāżır ciger de

1818 Aṣarsañ dāra bārī zülfüñe aṣ
Başarsañ nār-ı dāġı cānuma baṣ

1819 Atarsañ oda teʾḫīr eyleme at
Dimişlerdür ki *fiʾt-teʾḫīr āfāt*[1]

1820 Ururseñ başum üzre ḍarb-ı müşti
Ola luṭf-ı vefā ḍarb-ı dürüştī

1821 Elüñ degmeñ baña ʿayn-ı vefādur
Senüñ ḳatuñda ammā ol ḫaṭādur

1822 Ümīdüm var ki ḳaṣduñ ola cāna
Elüñ degmege olurdı bahāne

1823 Yañılup eylemezsin ol ḫaṭāyı
Kime aġlayayın ben bu cefāyı

1824 Senüñ teşneñ ṣuyına teşneyem ben
O bir içim ṣuyı da ṣunmaduñ sen

1825 Aña ḳurbān olursa cān-ı teşne
Hilāl-i ʿıyd olur baña o teşne

1826 İrürse cānuma tā kim o ḫançer
Zihī ʿıyd ü hilāl Allāhu ekber

1 "Ertelemede felaketler vardır."

1827 Ḫudā hem bezm-i ʿışḳuñ cemʿ idüpdür
Beni ol cemʿ içinde şemʿ idüpdür

1828 Dilerseñ kim żiyāsı arta cemʿüñ
Amān virme başın ḳaṭʿ eyle şemʿüñ

1829 Bańa ḫoşdur öñüñde mürde yanam
Niçe bir hecr-ile pejmürde yanam

1830 Dü ʿālem bańa sensiz derd-i serdür
Ṭapuńsız dirlük ölmekden beterdür

1831 Beni bu derd-i serden ḳurtar ey māh
Ḥaḳ ecrüñ vire *el-ecrü ʿala'llāh*[1]

[59a] 1832 Didi bunı atıldı nitekim tīr
Delülük tāzelendi ḳırdı zencīr

1833 Ḳılup miḥrāb-ı yāre ḳarşu secde
Semāʿ-ı vecd-ile ʿazm itdi Necde

1834 İşidüp anı göre vardı her ḫʷīş
Peẕer māẕer bile dil-ḫaste dil-rīş

1835 Görüp görmeyicek[2] ḥālinde anı
Acıyup cümlesinüñ yandı cānı

1836 Ol anlardan ferāġat ʿāleminde
Cehāndan bī-ḫaber Leylī ġamında

1837 Dönüp terk itdiler ol derd-mendi
Ġarīb ü bī-nevā vü müst-mendi

1838 O ḥayrān ḳaldı yoḳ aġyāra meyli
Hemān fikri vü ẕikri Leylī Leylī

1839 Aña her kim ki ġayrı söz açardı
Ya ṭınmaz ya uyurdı ya ḳaçardı

1 "Ecir, Allah'a aittir."
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

Leylāyı Atası İbni's-Selāma Nikāḥ İtdügidür

1840 Götüren söz ʿarūsından niḳābı
Niṣār itdi bu lü'lū-yı ḫoş ābı

1841 Didi ol gün ki Nevfel buldı furṣat
İşidüp Leylī ḫurrem oldı ġāyet

1842 Gülerdi gül gibi ḥüsni bahārı
İrişdi yaʿnī çāre gitdi ḫārı

1843 Atası geldi pür-şūr u şaġab-nāk
ʿImāme egri re'y egri ġażab-nāk

1844 Dili sūsen gibi şimşīre dönmiş
Sözi dilde ḫadeng-i tīre dönmiş

1845 Ki bu gün ol delüye naḳş geçdüm
Gidüp güç aña ben āsān ḳaçdum

1846 Anı añdum işümi ben bitürdüm
Bulup maḳṣūdumı anı yitürdüm

1847 İrişsün Nevfele Ḥaḳdan murādı
Ki dād idüp ḳazandı yaḫşı adı

[59b] 1848 Ki dest-i ḥırṣı senden ol da kesdi
Dönüp ḳahruñ yili Mecnūna esdi

1849 Esüp ṣavurdı ol da oldı āgāh
Ṣavuldı ʿāḳıbet *el-ḥamdü li'llāh*[1]

1850 Bunı işitdi Leylī çün pederden
Acıdı ṭınmadı ammā ḫaẕerden

1851 Belürdükçe ṭutuşmış perdeden āh
Pederden perdesin ḥıfẓ itdi her gāh

1852 Peder çün perdesinden oldı bīrūn
Yaşı nergislerini itdi gül-gūn

1853 Deñizler aḳıdup ol eşk-bārī
Yuyup gitmedi[2] ḳalbinden ġubārı

1 "Hamd ancak Allah'adır."
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1854 Çü her gevher yine yetdi terāzū
Gāh el çizdi ġamından gāh bāzū

1855 Dökerdi dīdesinden ḫūn-ı ṣāfī
Ṣu üstinde[1] ḳılurdı ḥalle bāḳī

1856 Ṣulardı nergisinden erġuvānı
Yaḳardı Leylī odından cehānı

1857 Ciger yaḳar ġazel oḳurdı yaʿnī
Selīs-i dil-peẕīr elfāẕ-ı maʿnī

1858 Ne ehli var ki yiye ġuṣṣasını
Ne yāri var ki diye ḳıṣṣasını

1859 Ḳapu baġlu ayaḳda āhenīn bend
Oturur derd-mend ol yār-i dil-bend

1860 Nesīm-i ḥubbı ammā tāzelendi
Cemāl-i şöhreti āvāzelendi

1861 Bu ḫoş-bū yayılaldan ilden ile
Cemālin medḥ iderdi her ḳabīle

1862 İşidüp anı ḫalḳuñ nām-dārı
Anuñla ṣoḥbete germ oldı varı

1863 Vilāyet ululuları virdi mālı
Ki andan alalar ẕevḳ-i viṣāli

1864 Yürür dellāla biñ biñ der-meyāne
Ki der ṭālibleri ala ḫızāne

[60a] 1865 Kim el açar ala ol māh-ı mihri
Kimisi diş biler kim yiye şehdi

1866 Atası elle ġāyet ḫaşmetinden
O genci ḥıfẓ iderdi ġayretinden

1867 Kemāl-i ʿaḳl-ile ol sīm-endām
Ḳatı ḥıfẓ itdi ṭaşdan şīşe-i nām

1 ṣu üstinde SK: ṣıva destinde ŞH

1868 Nühüfte perdede çün āh iderdi
Ṭuyulmasun diyü kūtāh iderdi

1869 Egerçi ġonçe gibi yoḳ dehānı
Velī baġrında bī-ḥad vardı ḳanı

1870 Yir içer ol da aġyāra müdāra
Müferriḥ nūş iderken ḳalbi ḳara

1871 Geçerdi rūzı çün şemʿ-i şeb-efrūz
Ṭaşı ḫandān içi pür-girye vü sūz

1872 Mülāzim müşterīlerden ol aya
Gelür gül yüzlü biñ biñ ol araya

1873 Bu şöhret irdi çün İbnü'ş-Selāma
Ḳıyāma geldi çün yevmü'l-ḳıyāme

1874 İdüp ol şarṭ-ı ʿahde iʿtimādı
Olup taḥṣīl-i vaṣla iʿtimādı

1875 İrişdi almaġa ol mihr ü māhı
Bile ṭāḳ u ṭarīḳ-i pādişāhı

1876 Getürdi çoḳ ḫazīne māl-ı bisyār
Dür ü ʿanber mey ü şekker be-ḫar-vār

1877 Niçe yüz ṭabla nāfe laʿl-i kānī
Ḳabīle ḳavmine ilk armaġānı

1878 Çekildi çekmek içün ferş-i dībā
Ḳatar-ile deve çulları zībā

1879 Çekildi tāzī vü puḫtī ṭonanma
Şu deñlü kim eger dinse inanma

1880 O ẕer kim biri biñ biñ sīm geçerdi
Ḳayırmayup ḳayır gibi ṣaçardı

1881 Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ
Ki ḳum ḳavminüñ oldı ṭaşı da nerm[1]

1 nerm SK: direm ŞH

[60b] 1882 Bir iki gün seferden diñlenür ol
Pes oldı ḳāṣıd u maḳṣūda meşġūl

1883 Bulup bir dilde cārī sözde üstād
Ki mum olur sözinden seng ü pūlād

1884 Olur işdür görür ḳavl-i faṣīḥi
Nitekim[1] mürdei nefḫ-i Mesīḥi

1885 Anuñla pīş-keş ḳoşdı leṭāyif
Metāʿ-ı Rūm u Şām u Mıṣr u Ṭāyif

1886 Gelüp ḳāṣıd bile genc-i zer ü sīm
İdüp āḫir ḫazīne-dāra teslīm

1887 Düzüp ṣoñra kilīd-i ḫoş-zebānı
Küşāde eyledi genc-i nihānı

1888 Ki ber-vech-i ʿArab hem püşt-i leşker
Şehīr-i şeh-süvār u şīr-i peyker

1889 Emīr-i ṣāḥib-i seyf-i ḳalemdür
Siyādet burcına ʿālī ʿalemdür

1890 Yücedür ḳadri gibi nām u nengi
ʿArabda muʿteberdür ṣulḥ u cengi

1891 Ṣavaşa varsa ṭartılmış baraḳdur
Ḳılıc gibi ṣavaşda yüzi aḳdur

1892 Yürürse cemʿ idüp ceyş ü silāḥı
Ṭaġılup düşmenüñ ḳalb ü cenāḥı

1893 Eger ṣulḥ u ṣalāḥa eylese ḫīz
Ḳoyunı ḳurd-ile barışdurur tīz

1894 Mürüvvet kān[ı] iḥsān maʿdenidür
Kemāl ü fażl u iḥsān mecmaʿıdur

1895 Bu deñlü fażl-ile sizden umusı
Bu kim mālın virüp ala ʿarūsı

1896 Oḳudı çünki efsūnı ol āgāh
İşidenler didiler bārek-allāh

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

1897 Atası Leylinüñ dermānde ḳaldı
Çü bu siḥr-āferīnüñ sözin aldı

1898 Ne deñlü ḳaçdısa idüp bahāne
Getürdi ṭutup iḳrārı meyāna

[61a] 1899 Peder āḫir bunı ṭutup rıżāya
Mehi virdi dehān-ı ejdehāya

1900 Seḥer-geh çün ʿarūs-ı mihr-i gerdūn
Ele gün gibi aldı cām-ı gül-gūn

1901 ʿArab mehterleri ḍarb urdı kūse
Şarāb-ı Ṭāyifī ṭoldı kü'ūsa[1]

1902 Dügün hengāmesi germ oldı ġāyet
Dügüne itdiler sādātı daʿvet

1903 Bişer bir yañada elvān-ı niʿmet
Olur bir yañada envāʿ-ı ʿişret

1904 Sürüp gül yüzlüler gül-gūn piyāle
Ṣafā ṭoldı yemīn-ile şimāle

1905 Oturup Leylī atasıyla sādāt
Yirine geldi cümle resm ü ʿādāt

1906 O meclisde ki ulular oturdı
Nikāḥ-ı ʿaḳd olup ḫuṭbe oḳundı

1907 Ḫaṭīb ḫuṭbeye kim kürsīye aġdı
Başı üzre direm ṭūfānı yaġdı

1908 Varup der-gāh-ı Leylāya her ādem
Niṯār eylerdi dīnār ile dirhem

1909 O her dīnārı dāġ-ı ġam ṣayardı
Niṯār-ı dirhemi verhem ṣayardı

1910 Añа her kim gül-āb-ı ter ṣaçardı
Yaḳardı ṣanasın āẕer ṣaçardı

1 kü'ūsa SK: kürūsa ŞH

1911 Iraḳ düşdüg-içün sevgülü yāre
Yaḳīn olmazdı göñli kārubāra

1912 Serine laʿl-i efser aḫger oldı
Yüzine inciler eşk-i ter oldı

1913 Gözine meyl-i sürme aḫger oldı
Anuñ-çün gözleri nīlūfer oldı

1914 Dir-idi çekse meşşāṭa gözine
Belī çekseñ nola izi tozına

1915 Ki bańa yārsuz mātem gerekdür
Gözüm kuḥlı nider pür-nem gerekdür

[61b] 1916 Çü meşşāṭa düzüp ḳaşın yolardı
Bu kendüyi dögüp başın yolardı

1917 Ne beñ kim ḳonsa yüzi aġı üzre
Cigerde dāġ olurdı dāġı üzre

1918 Ṣaçın meşşāṭa çün miskīn iderdi
Ḫıṭā diyü ḳaşını çīn iderdi

1919 Ṣaçı boynına oldı mār-ı Ḍaḥḥāk
Anuñ-çün aġlayup ṣaçdı añа ḫāk

1920 O demde boynına cevherlü baġmaḳ
Ṭaḳılmaḳdan yig-idi anı boġmaḳ

1921 Bilegi[1] sīmine altunlu pāre
Belā vü zaḥmet idi ṣanki yāre

1922 Muraṣṣaʿ heykel ü ḳıymetlü ḫalḫāl
Biri oldı selāsil biri aġlāl

1923 Belā vü āfet olsa cāna tiryāk
Olur ol maʿnide zehr-i ḫaṭar-nāk

1924 Ser-engüşti ki tā kī ṣoḳa efʿī
Dibinden kesmek oldı defʿi defʿī

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1925 Dügün oldı dügün cānına anuñ[1]
Çü vaṣlı müşkil oldı yār-i cānuñ[2]

1926 Anasına didi bir kimse Leylī
Bu erden incinür yoḳ aña meyli

1927 Perīşān oldı māẕer bu ḫaberden
Varup pend itdi Leylāya ḥaẕerden

1928 Ki rāżī olmasañ olmaġa bu kār
Olur senden ḳabīleñ ḳavmi bīẕār

1929 Olur māder peder çü beş birāẕer
Bu kār olmayıcaḳ saña bir āẕer

1930 Yaḳup Leylī derūnın bu fesāne
Didi āh eyleyüp ey miskīn ane

1931 Size āhum irişmez irdi göge
Sözi kes kim bıçaḳ irdi süñüge

1932 Benüm yoḳdur ḳabīle birle kārum
Baña ḳıble yiter dīdār-ı yārüm

[62a] 1933 Peder baña ne ḥācet kim ola yār
Ḫorosuñ beyża ile ne işi var

1934 Baña ḳardaş odur kim ola yoldaş
Vü ger nī çe ḳara ṭaş u çe ḳardaş

1935 Ne şuʿle vire aya dīv bürāẕer
Muḳābil olmaya çün mihr-i ḫāver

1936 Benüm ḥālüm o noḳṭadur[3] ḥaḳīḳat
Yüzüm levḥi bulur anuñla ṣūret

1937 Çü ġayrıda ana yoḳ şimdi kārum
Yiter baña iki ʿālemde yārüm

1938 İre çün cevherine dürr-i şehvār
Ṣadef ḳatında anuñ ne yiri var

1 Metinde "anuñ cānına" şeklindedir.
2 yār-i cānuñ SK: ol cānānına ŞH
3 o noḳṭadur SK: unuḳdadur(?) ŞH

1939 Bu tīri eyleyüp per-tāb per-tāb
Dü bādām-ı siyehden ṣaçdı ʿunnāb

1940 Seḥer çün sārebān-ı emr-i Bārī
Felek başında zeyn itdi ʿAmārı

1941 İdüp ṣadr-ı ʿAmārīde cülūsı
Revān seyr itdi ḫurşīdüñ ʿarūsı

1942 Ṭurup İbnü'ş-Selām āsūde ḫoş-dil
ʿArūs içün müzeyyen ḳıldı maḥmil

1943 Çeküp pīl-i sepīd-i Mengelūsī
Aña yükletdiler taḫt-ı ʿarūsı

1944 Çü püşt-i pīle çıḳdı taḫt-ı şāhī
Felek naṭʿında māt eyledi māhı

1945 Ḳamer ruḫlı niçe ferzāne-zāde
O pīl öñince yürüdi piyāde

1946 O şāhı at u fīl ü ziynet-ile
İletdi ʿālī ḳaṣra ʿizzet-ile

1947 Aña teslīm idüp her mülk ü mālı
Anuñ ḥükminde oldı cümle ḥāli

1948 Şu deñlü eyledi iḥsān-ı vāfir
Biraz nerm ola tā ki seng-i ḫāṭır

1949 Ruṭab almaġ-içün bir gice küstāḫ
O naḫle el uzatdı nitekim şāḫ

[62b] 1950 Ruṭab umdı diken batdı o bed-ḫᵛāh
Şu resme kim oġundı tā seḥer-gāh

1951 Ṭabanca urdı Leylī eyle muḥkem
Ki düşdi merd-i mürde gibi ol-dem

1952 Didi yā bu ʿamelden eyle perhīz
Ya seni öldürürem hem beni tīz

1953 Yemīn itdi añup ol Kirdgārı
Ki bañа virdi bu naḳş-ı nigārı

1954 Ki benden irmeyisersin murāda
Beni ḫışmuñ daḫi virürse bāda

1955 Felek ger ṭopraġumdan düze destī
İrişmeye[1] añа aġyār desti

1956 Çün irmez bāġ-bāna mīve-i bāġ
Niçün yir rāygānī anı her zāġ

1957 İgende mīveye el ṣunma küstāḫ
Ki ġayruñ mülkidür bu mīve-i şāḫ

1958 Çün irdi bu ḫaber İbnü'ṣ-Selāma
Ḳanāʿat eyledi gāh gāh kelāma

1959 Anı bildi ki meyl itmez bu cemʿe
Ki pervāne olupdur ġayrı şemʿe

1960 Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş
Anuñla zindegānī eyledi ḫoş

1961 Görüp anı maḥabbet itmiş-idi
Elinden iḫtiyārı gitmiş-idi

1962 Didi hecri bañа çün derd ü ġamdur
Iraḳdan gördügüm daḫi keremdür

1963 Iraḳdan eylemek gāh gāh neẓāre
Yig andan kim ide pendin kenāre

1964 Yüz urup öpdi pāy-ı serv-i nāzı
Dileyüp[2] ʿöẕri çün itdi niyāzı

1965 Ki senden ḳāniʿüm dīdāra geh gāh
Añа daḫi rıżā virürseñ iy māh

1966 Ecel yaḳam ṭutınca ir eger giç
Etegüñe[3] daḫi el urmayam hīç

1 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

[63a] 1967 Geçüp anuñla bunca rūzgārı
Naẓardan ġayrı hīç olmadı kārı

1968 Velī ol bāġ-ı ziynet şemʿ-i gülşen
Ṭutardı rāh-ı yāre çeşm-i rūşen

1969 Ki irüp bād-ı ġārı yār-i ġārī
Getüre armaġān kuḥl-ı ġubārı

1970 Çıḳup ḫar-gāhdan āh-ile her gāh
Ḳılurdı aġlayu ʿazm-i güẕer-gāh

1971 Gezüp yollarda çün kebk-i ḫırāmān
Dilinde mest bülbül gibi efġān

1972 Ṣorup elden bilürdi ḥāl-i yāri
İderdi ol ḳadar efġān u zārī

1973 Ki rāzı rūşen olmış rūza döndi
Nevāda bülbül-i nev-rūza döndi

1974 Belālu cismi serv-i ḫuşke döndi
Ġam-ı ʿışḳdan ṭaġılmış müşke döndi

1975 Ṭolup göñli ġam-ı dil-ber ḳayusı
Ḳomadı ata ḫavfi er ḳayusı

Mecnūn Leylānuñ Ere Varduġın İşidüp Yanduġıdur

1976 Ḥikāyet-gūy-ı Baġdād-ı rivāyet
Dilinden aḳıdup Ṣaṭṭ-ı ḥikāyet

1977 Didi ol māh-ı nevden ayru Mecnūn
Yeñi yeñi belādan ḫaste Mecnūn

1978 Isuz[1] vīrāneler mihmānı Mecnūn
Ḳamu dīvāneler sulṭānı Mecnūn

1979 Yürür ṣaḥrāda yoġ-idi enīsi
Hemān āh u dirīġ idi celīsi

1 ısuz SK: esīr ŞH

1980 Ne dem kim būy-ı yāre şeş gelürdi
Aña bu ẕevḳ-i gülden ḫoş gelürdi

1981 Bu būy-ı ḫoş nesīm-i rūḥ-perver
Tenine virdi anuñ reng-i ʿanber

1982 Bu ʿanberden müferriḥ itdi maʿcūn
Başından gitmedi sevdā-yı meknūn

[63b] 1983 Otursa sāye-bānı ümm-i ġīlān
Yürise yoldaşı ġūl-i beyābān

1984 Ḳatında ne peder var ne birāder
Olursa ümm-i ġīlān ola māder

1985 Yürür āzāde fāriġ cān u başdan
Ne ṭaş başdan seçer ne başı ṭaşdan

1986 Ol āvāre düş oldı bir sevāda
Ḳatından geçdi beñzer tünd-bāda

1987 Çün uġradı bu bī-baḫta o bed-baḫt
Çeküp ṭutdı zimām-ı nāḳasın saḫt

1988 Ḫaber virdi çaġırdı ive ive
Müşābih maʿnīde dīvāne dīve

1989 Ki ey büt ʿışḳınuñ dīvāne mesti
İşüñ şuġlüñ hemīşe büt-perestī

1990 Saña her dem niçe bir büt cefāsı
Büti ḳo (gel) sevme[1] kim yoḳdur vefāsı

1991 Cehānda yoġa dönse var-iken yār
Sen anuñ gibi yāri yoġa ṣay var

1992 Ḳanı ol dost kim zehrin yir-idüñ
Benüm sevgülü dil-dārum dir-idüñ

1993 ʿAdū oldı saña ol bī-vefā yār
Saña yad oldı ġayra āşinā yār

1994 Güli gibi seni de virdi bāda
Aduñ yād eylemez yār oldı yada

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

1995 Nikāḥ itdiler anı bir cevāna
El urdı merd-i bīgāne o kāna

1996 Gülüñ dāmānı dest-i ḫāra düşdi
Belālu bülbüli āvāre düşdi

1997 Girüp ʿuryān döşekde ol kenāra
Seni göñlüñ gibi ṣaldı kenāra

1998 Anuñla sīne-ber-sīne bir evbāş
Sen anuñ-çün başarsın baġruña ṭaş

1999 Iraġ oldı sańa ol niçe ferseng
Gerek sen de urasın şīşeye seng

[64a] 2000 Seni yıllar geçer ol eylemez yād
İgende Leylī diyü itme feryād

2001 Zenüñ naḳşı olınsa ṣad hezārī
Bulunmaz bir vefāda üstüvārı

2002 Yazılduḳda vefā-yı ʿahd-nāme
Zen adında şikeste oldı ḫāme

2003 Hemān çam[1] gölgesidür zen vefāsı
Ṣıġınma ańa kim yoḳdur beḳāsı

2004 Zenüñ kim ṣaġ işi yoḳ pür-marażdur
Vefāsı bī-ṣafā vü pür-ġarażdur

2005 Zenüñ çoḳ çekdiler cevr ü cefāsın
Dimişdür *nāḳıṣātü'l-ʿaḳl ve'd-dīn*[2]

2006 ʿÖmer kim zenlere şeyṭān dimişdür
Zihī Fārūḳ kim farḳ eylemişdür

2007 Niçe zen ḳarısı işi bügidür
Ki gündüz zāġ olur gice ögidür

1 çam SK: cām ŞH

2 Mana gereği bu beytin yerinde iki beyit olmalıdır. Nitekim ikinci kola mensup nüshalarda şu şekildedir:

Zenüñ çoḳ çekdiler cevr ü cefāsın
Ġarażsuz görmediler hīç vefāsın

Nisā ḥaḳḳında sulṭānü'n-nebiyyīn
Dimişdür nāḳıṣātü'l-ʿaḳl ve'd-dīn (SK)

2008 ʿAdāvet ḳılsa āfetdür cehāna
Ṣadāḳatde yiter ol fitne cāna

2009 Bir işi it diseñ itmez ürişür
Eger itme diseñ ṭurmaz dürişür

2010 Eger sen ġam yiseñ zen ḫürrem olur
Ḳaçan bī-ġam olasın ol ġam olur

2011 Bu sözler ṭoġrı zen ḥaḳḳında ḥaḳdur
Zen egri olsa evṣāfı uzaḳdur

2012 İşidüp ḫaste Mecnūn bu güẕāfı
Aḳıtdı gözlerinden ḫūn-ı ṣāfı

2013 Te'essüf ġamları başına üşdi
Hemān maṣrūʿa döndi yire düşdi

2014 Şu deñlü dögdi ġamdan ṭaşa başı
Ki gül-gūn itdi cümle ṭaġ u ṭaşı

2015 Yatur seng arasında ṣanki ḫāre
Dögünmekden ten oldı pāre pāre

2016 O bed-baḫt anı görüp öldi ṣandı
O herze sözlerinden gey utandı

[64b] 2017 Varup başı ucında aġladı çün
Yine ʿaḳlı gelüp ṭurınca Mecnūn

2018 Yalanından ol utanmaz utandı
Düşüp ayaġına ʿöẕrin dilendi

2019 Didi saña laṭīfe eyledüm ben
Beni ʿafv eyle kim ʿafv ehlisin sen

2020 Saña gerçek ḫaber budur ki Leylī
Seni yād eyler itmez yada meyli

2021 Hemīşe ol perī-peyker perī-zād
Senüñ ẕikrüñi idinmişdür evrād

2022 Olup perde-nişīn ü derdi beste
Senüñ derdüñle dāyim dil-şikeste

2023 Ḫayālüñde geçer şām u ṣabāḥı
Ne var ġayra olındıysa nikāḥı

2024 Niçe müddetdür olup ġayra ʿaḳdi
Daḫi mühr-ile ṭurur genc-i naḳdi

2025 Daḫi mehri gibi mihri bütündür
Ṭutuşup ʿışḳuñ āhıyla tütündür

2026 Viṣāli bāġına bād irmemişdür
Kimesne mīvesini dirmemişdür

2027 Ṣovuḳ al elmasın almış degildür
Daḫi boynına ḳol ṣalmış degildür

2028 Anı Mecnūn çün iki sözlü gördi
Ḳılıc gibi hem iki yüzlü gördi

2029 Odı göñlinde bir pāre esildi
Gözinden yaşını bir pāre sildi

2030 Uçarken ḳondı ammā ser şikeste
Ütilmiş murġa beñzer per şikeste

2031 Dür-i nā-süftesinden sīne süfte
Ġam-ı ġavġā uyandı ṣabrı ḫufte

2032 İdüp yārüñ cefāsından şikāyet
Oḳurdı naẓm idüp sözden ḥikāyet

9. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün]

[65a] 1 Ṣunalı sāḳī-i devrān bańa şarāb-ı cefā
Göñül ḫarāb-ı belādur ciger kebāb-ı cefā

2 Dilümde derd ü belā ḥāṣılın bitürmişdür
Başuma yaġduralı yaġmurın seḥāb-ı cefā

3 Cehān ḫarābesi bir vādidür ki anda dile
Şarāb-ı mihr ü vefā görinür serāb-ı cefā

4 Felek didükleri bir beyża-i müdevverdür
Ki ṭoġar anuñ içinden niçe ġurāb-ı[1] cefā

5 Cehān didükleri bir köhne ḫaymedür kim anuñ
ʿAmūdı derd ü ġam u ġuṣṣadur ṭınāb[ı] cefā

Mecnūn Leylāya Şikāyet-nāme Gönderdügidür

2033 Didi bu ḳıṣṣai inşā iden merd
Ki ol fihrist-i ġam ser-māye-i derd

2034 Nikāḥ olduġ-içün ol serv-i nāza
Ġam u ġuṣṣa dilinde oldı tāze

2035 Göñül sevdāsı artup aşdı serden
Ḳatı şūrīde oldı ol ḫaberden

2036 Bu sevdādan midād-ı tāze ezdi
Anuñla dil-berine nāme yazdı

2037 Ki ey sevgülü çiftüñ ġam-küsārı
Yeñi dil-dārınuñ tāze nigārı

2038 Ḳanı ol diz-be-diz olup oturmaḳ
Vefā-yı ʿahd içün el ele urmaḳ

2039 Ḳanı vaʿd(e) eylemek ṣoḥbet ṣafāsın
Baş açup eylemek vuṣlat duʿāsın

2040 Ḳanı daʿvā-yı ʿışḳuñ hey yalancı
Yalancılar da neyler ʿışḳ-ı genci

2041 Çü terk itdüñ geçen ʿahd ü vefāyı
Selāmuñdan igen unutma bārī

2042 Unutduñ ṭutalum ʿahd-i nihānı
Ya dilde dostluġuñ daʿvāsı ḳanı

1 niçe ġurāb SK: ġurāb-ı zāġ ŞH

2043 Vefāya çün benümle ʿahd idersin
Niçün ġayra vefāda cehd idersin

[65b] 2044 Senüñ işüñ bańa dil ṣatmaḳ imiş
Elüm ṭutup yabana atmaḳ imiş

2045 Sańa ben cān ṣataram sen bańa dil
Arada iḫtilāf olmaḳ ne müşkil

2046 Senüñ ben mihrüñe cāndan ḫarīdār
Niçün sen eyledüñ ġayr-ile bāzār

2047 Teraḥḥum gösterüp bī-dād idersin
Hem urup yāre hem feryād idersin

2048 Görinür cünbişüñde rīş-ḫande
Ḳıluram ol sebebden girye ben de

2049 Beni luṭfuñla evvel bun düşürdüñ
Ṣoñ ucı ḳahr idüp maġbūn düşürdüñ

2050 Elüm ṭutup şu deñlü içdüñ andı
Benüm-çün dil seni ġam yiye ṣandı

2051 Şu deñlü sevdüñ ol yeñi nedīmi
Ki gelmez göñlüñe yār-i ḳadīmī

2052 Yeñi yār-ile olduñ çün hem-āġūş
Ḳadīmī yāri de itme ferāmūş

2053 Alaldan göñlümi şād itmedüñ hīç
Belā-yı ġamdan āzād itmedüñ hīç

2054 Senüñ ʿışḳuñ odında geçdi çaġum
Hevāñ odında yile vardı bāġum

2055 Naṣīb-i ḫār u ḫasdur dāmen-i gül
Hemān ġavġā çeker şūrīde bülbül

2056 Gül-i vaṣluñ çü dest-i ḫāra düşdi
Belā-keş bülbülüñ āvāre düşdi

2057 Çü düşdüñ ey şeker çeng-i ġurāba
Dil-i ṭūṭī bişüp döndi kebāba

2058 Çü düşmāndan çekersin dāmenüñi
Niçün yile virürsin ḫırmenüñi

2059 Gönilerken göñül cāndan yüzüñi
İşidür oldı illerden sözüñi

2060 Geçerken ḫoş göñül sāyeñde cānum
Gönilerdi seni andan da cānum

[66a] 2061 Siyeh ḫālüñ ki gözümden güm oldı
Varup düşmen gözine merdüm oldı

2062 Dehān-ı ġayra laʿlüñ şükker oldı
Beni odlara yaḳdı aḫger oldı

2063 Düşüp ben pīrehen gibi kenāra
Kim el çekdi meyānuñı kenāra

2064 Çekerken bāġ-bān bāġuñ belāsın
Yazuḳdur ġayrılar sürmek ṣafāsın

2065 Benüm-çün bu meṣel oldı muḥaḳḳaḳ
Gönendi ḳaltabān ḳazandı ḳaltaḳ

2066 Raḳīb avladı āhūya itiydi
Emek bańa yimek ańa bitiydi

2067 Viṣāle yoġ-imiş saʿy-ile çāre
Gerekdür öñdüliñde hem sitāre

2068 Meger kim yılduzum gökde zuḥaldür
Ki her bir yirde işüm pür-ḫaleldür

2069 Yañıldum yirde gökde yılduzum yoḳ
Anuñ-çün kimse ḳatında yüzüm yoḳ

2070 Hemān biz görmedük bu derdi cānda
Niçe maʿşūḳ ʿāşıḳ var cehānda

2071 Cehānda çerḫ-i ġaddār ideli devr
Niçe luṭf u vefā oldı niçe cevr

2072 Beni ey ʿömrüm iden ṭapuña yad
Dilerüm[1] geçmesün ʿömrüm gibi şād

2073 Utanmazsañ eger ehl-i vefādan
Cefā itme utan bārī Ḫudādan

2074 Eger bülbülleri ḳılmasa ḫaste
Gülüñ olmazdı evrāḳı şikeste

2075 Şımasa mey göñül endīşesini
Ṣımazdı kimse anuñ şīşesini

2076 Niçe gelsün ṭapuñdan dil çerāġı
Erür her dem odından baġrı yaġı

2077 Dürüldi ʿömrüm eyyāmı çü nāme
İrişmez defter-i ʿahdüñ tamāma

[66b] 2078 Beni sen mümkin olmaz idesin şād
Seni ben mümteniʿdür itmeyem yād

2079 Ġamuñsuz ölicek şād olmazam ben
Ḫarāb olmasam ābād olmazam ben

2080 Beni benden şu resme aldı ʿışḳuñ
Ki ben yitdüm yirümde ḳaldı ʿışḳuñ

2081 Çü bende ḳalmadı benlük libāsı
Kime īẕā ider cevrüñ belāsı

2082 Dehānum yoḳ dil uzadam cefāña
Dilüm yoḳ ḥālümi ʿarż ide saña

2083 Ṭutalum başdan ayaġa cefāsın
Nice rāḥat dil ü cāna ṣafāsın

2084 Cigerde derd-i ʿışḳuñ kim dügündür
Ḳara günde yolum görmege[2] gündür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2085 Ḳaçan itseñ cefā-yı bī-şumārı
ʿİẕāruñ luṭfı eyler iʿtiẕārı

2086 Ḥarāmīdür gözüñ kim gören anı
Gören dil cān olur virmege[1] cānı[2]

2087 Leṭāfet māhı ḥüsnüñde kemā-hī
Teʿāla'llāh zihī luṭf-ı ilāhī

2088 Ḳamer sükker dehān-ise ḳamersin
Şeker şīrīn zebān-ise şekersin

2089 Cebīnüñ ḫāli sulṭān-ı Ḥabeşdür
Aña sīmīn serīr olsa ne ḫoşdur

2090 Ḳamer kim böyle nūrānī cebīndür
Cemālüñ ḫiẕmetine ḫoşe-çīndür

2091 Gül-ile lāleñe sünbül ḥavāle
Lebüñe çeşme-i ḥayvān ġusāle

2092 Lebüñe çeşme-i ḥayvān ne nisbet
Bu nūr içre anuñdur yiri ẓulmet

2093 Tenüñ ol resme nāzük-ter bedendür
Ḥarīr aña göre gūyā dikendür

2094 Cehānda tābda üç nūra yoḳ tāy
Biri Leylī biri şems ü biri ay

[67a] 2095 Bu resme yārdan Mecnūn-ı bī-dil
Iraḳ düşmek ḳatı düşvār-ı müşkil

2096 Bu müşkildür bu resme sevgülü yār
Vara aġyāra ʿāşıḳ ḳala nā-çār

2097 Baña ḳalmadı bundan özge ḥīle
Ki virem cānumı yoluñda yile

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 Sentaks bakımından sorunlu olan bu beyitte atlama söz konusudur. Diğer nüshalara göre burada iki beyit olmalıdır:

Ḥarāmīdür gözüñ kim gören anı
Ḥelāl eyler aña itdügi ḳanı (SK)

Ne siḥr eyler ʿaceb ġamzeñ ki anı (SK)
Gören dil cān olur virmege cānı

2098 Nesīm-i kūyuñ alup bu niṣārı
Ayaġuñ tozına iletdi bārı

10. Ġazel-i Münāsib
[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

1 Ḳanı ecel ki öldürüp ide hebā beni
Şāyed ki kūyuña ileteydi ṣabā beni

2 Ger ḫāk-pāyüñe ḳarışursam ġubār olup
Ehl-i naẓar ḳılur gözine tūtiyā beni

3 Ol-dem seni görüp beni neylersin öldürüp
Her bir ḥasūdı güldürüp aġlatma ha beni

4 Sulṭān-ı ʿışḳuñuñ ezelī[1] pāy-ı taḫtıyam
Yıḳma cefāyile başuñ içün şehā beni

5 Yaġmacı gözlerüñ ne ʿaceb bī-amān imiş
Kim aldı varumı daḫi ḳomaz bańa beni

6 Cānāna bende olalı meyl itmezem eger
Mülk-i cehāna eyleseler pādişā beni

7 Ey Ḥamdī zülf-i yār-ile ḳıṣṣam dırāzdur
Bilmem ki ʿāḳıbet nidiser bu belā beni

Meṣnevī

2099 Tamām oldı düzüldi çün bu nāme
Alup peyk anı uçdı çün ḥamāme

2100 Çü Leylī gördi anuñ nāmesini
Çeküp çāk itdi ġamdan cāmesini

2101 Düzer āh-ı duḫānından medādı
Ki yaza nāme-i şerḥ-i vedādı

2102 Ele barmaġı gibi aldı ḫāme
Cevāb içün nigāra yazdı nāme

1 ezelī SK: ednā ŞH

[67b] Cevāb-nāme-i Leylā

2103 Yazup ser-nāme nām-ı Kār-sāzı
Ki oldur keşf iden her gizlü rāzı

2104 Lisān-ı ġaybdur her hātif-i rāz
Dile ilhām ider bī-ḥarf ü āvāz

2105 Çeküp levḥe ezelde gör ki taḳdīr
Ebed aḥvālin itdi anda taḥrīr

2106 O levḥe yazılan ḳara yazumı
Saña ʿarż iderem diñle sözümi

2107 O ʿahdi ki senüñle[1] itdüm ey yār
Bozulmaya bozıla çerḫ-i ġaddār

2108 Şafaḳ gibi depem dögerse düşmān
Yoluñda ṣādıḳam çün ṣubḥ-ı rūşān

2109 Lebüm kim çün şarāb-ı lāle-gündur
Senüñ ġayruña zehr-ālūde ḫündur

2110 Lebüme degmemişdür ġayruñ ey yār
Leb-i kūze meger ol daḫi nā-çār

2111 Yüze yüz görmedi ġayruñ cemālüm
Meger āyīne ol daḫi miṣālüm

2112 O kim ṣābit ṣanursın ṣoḥbetümde
Gice ḳonuġıdur gāh gāh ḳatımda

2113 Meṣel iden ḳonuḳ ḥaḳḳında ḫoş dir
Ki umduġın yimez bitürdügin yir

2114 Yüzüñden ġayrıya itmek nigāhı
Ger olursa cehānuñ mihr ü māhı

2115 Bilümi kim kenār eyleye heyhāt
Meyān-ı bendümden özge ol da bir ḳat

2116 Daḫi nā-süftedür dürr-i yetīmüm
Baña ṭaʿn itme ey yār-i ḳadīmüm

1 Metinde "senüñ-ile ki" şeklindedir.

2117 Bilürsin sañа ẓāhir cümle kārum
Ki yoḳdur bu nikāḥa iḫtiyārum

2118 Meger oldum o dem dem-beste ḥayrān
Sükūnumdan rıżā fehm itdi nā-dān

[68a] 2119 Bañа ol-dem nikāḥ-ı fāsid olmış
Bir iki yüzi ḳara şāhid olmış

2120 Beni bu işde kim bi-iḫtiyārem
Melāmet eyleme kim şerm-sārem

2121 Bu müşkil yāremüñ üstine ey yār
Şeker-lebden ṭuz ekme sen de her bār

2122 Meger zaḫm acısından bī-ḫabersin
Ki añа ṭaʿn eliyle ṭaş atarsın

2123 Senüñ pāyüñe degse ḫār u ḫāre
İrer andan benüm cismüme yāre

2124 Ḳabarsa ayaġuñ altında bir post
Ḥabāb-ı eşk olur çeşmüme ey dost

2125 Ḳaçan sen ẓāhir itseñ dūd-ı āhı
Ḳarardur yüzümi anuñ siyāhı

2126 Umaram ben olasın zaḫma merhem
İdersin sen de düşmen gibi verhem

2127 Egerçi bañа yār-i mihr-bānsın
ʿAdūlar gibi ammā bī-amānsın

2128 Egerçi piste-veş şīrīn dehānuñ
Acıdur zaʿferān gibi zebānuñ

2129 Olur merhem cerāḥāt-ı sināna
ʿİlāc olmaz velī zaḫm-ı lisāna

2130 Ṭapuñ gerçi belā āhına serdür
Benüm derdüm velī senden beterdür

2131 Senüñ var derdüñi yanmaġa yārüñ
Ne eylerseñ elüñde iḫtiyāruñ

2132 Benüm ne rāz-dārum var ne yārüm
Geçer ḥabs-ile her dem rūzgārum

2133 Ḥavāle başuma ġavġā-yı māẕer
Peder tehdīdi hem ṭaʿn-ı birāder

2134 Ḫuṣūṣā bir od öykelü[1] zebānī
Olupdur burc-ı cismüm pās-bānı

2135 Eger ḥālüm disem bir rāz-dāra
Ḳara zülfüm gibi ben baḫtı ḳara

[68b] 2136 Ḳulaġına egilüp söylesem rāz
Budur ḫavfüm işide nāşī āvāz

2137 Senüñ-çün eylesem zārī vü feryād
Bir olmış ḳavmüm adın eylerem yād

2138 Görem çün yaslu bir ḳaç dil-figārı
K'iderler bir mezār üstinde zārī

2139 Varuram ben de giryān ol meyāna
Ġamuñdan aġlaram olur bahāne

2140 Bu deñli miḥnet ile iy cefā-kīş
Urursın sen de baña ṭaʿn-ile nīş

2141 Söyündürmez-iseñ raḥmüñle odı
Anı yaḳma eridüp bārī[2] odı

2142 Eger olmazsañ üftāde ṭayaġı
Sebeb olma ṭayanmaġa ayaġı

2143 Cemālüñ ḫürrem olsun iy dil-ārām
Cemāl (cīm) olduḳça cīm mīm [ü] elif lām

2144 Yazıldı nāme çün ṭayr oldı kāġıd
Ulaşdurdı anı Mecnūna ḳāṣıd

2145 Açup gül gibi yārüñ ruḳʿasını
Oḳuyup yaḳdı āhı buḳʿasını

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Metinde "bārī eridüp" şeklindedir.

2146 Çü maʿlūm oldı aña ḥāl-i Leylī
Tesellī buldı sākin oldı seyli

Yārān Mecnūnı Faṣl-ı Bahārda Göre Varduḳlarıdur

2147 Meger kim nev-bahār olmışdı bu dem
Mesīḥ-i rūḥ-perver gibi ḫoş dem

2148 Çemen üzre ḫırāmān olmaġa āb
Döşedi[1] ter benefşe ferş-i sincāb

2149 Güler yüzi vü rīşine cehānuñ
İnanmazsañ göre dendānın anuñ

2150 Gelincik gibi al giymiş şaḳāyıḳ
ʿAṣā-yı sebz aña ammā ne lāyıḳ

2151 Meger bīmār idüpdür baġrı dāġı
ʿAṣā olmasa ṭurmazdı ayaġı

[69a] 2152 Çiçekden baş çıḳarmış mīve-i ter
Nitekim[2] beyżadan ṭūṭī-beçe ser

2153 Bitürmiş dāmen-i gül ile ter gül
Ki görürse yaḳasın yırta bülbül

2154 Eline şāh-ı gül ḫınnā yaḳınmış
Yüzine lāleden lūlū ṭaḳınmış

2155 ʿArūsa beñzemiş gülşende ol şāḫ
Kenāra lāle çekmiş anı küstāḫ

2156 Olup meclisde gūyende ʿanādil
Güli deff itmiş evrāḳın celācil

2157 Bu mevsimde meger yārān-ı Mecnūn
Añup anı didiler cümle maḥzūn

2158 Ki ol üftāde vü mehcūr-ı nā-şād
Demidür ola bu dem ġamdan āzād

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2159 Zamān-ı ḫürrem ü faṣl nev-bahārān
Ṭurup ʿazm eylediler Necde yārān

2160 Ararken buldılar anı pür-endūh
Ser-i kūh üzre ʿuryān çün ser-i kūh

2161 Yatur vaḥşīler-ile yār ü meʾnūs
Viṣāl-i yārdan mehcūr u meʾyūs

2162 Sibāʿ-ı nefsinüñ olan muṭāʿı
ʿAceb midür muṭīʿ itse sibāʿı

2163 Süpürdürdi sibāʿa buyruġ-ile
Dilese[1] yollarını ḳuyruġ-ile

2164 Çü yāre it raḳībi mānīʿ oldı
O da vaṣl-ı ġazāle ḳānīʿ oldı

2165 Beḳāya ṣaldı anı çünki endūh
O da vaḥş-ile ṭutdı dāmen-i kūh

2166 Ser-i kūh anuñ-içün tāc oldı
Ḳamu vaḥşīleri muḥtāc oldı

2167 Çü gördi keşret-i yārānı Mecnūn
Dilinden endūh-ı āh oldı efzūn

2168 Anuñla anda ṣoḥbet eylediler
Dil üşürüp naṣīḥat eylediler

[69b] 2169 Ki ey zār u ġarīb ü ḫʸār-ı mehcūr
Ġama aḳreb ṣafā vü ẕevḳden dūr

2170 Niçe bir mübtelāsın hecr-i yāre
Ġam-ı derd ü belā vü intiẓāra

2171 Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol
Gözüñ yaşı gibi senden ḳaçar ol

2172 Ṣafā sür bir nefes vaḳt-i ṣafādur
Cehānuñ bāġı pür-berg ü nevādur

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2173 Bu dem Ḥıżra dönüp ḫażrā-yı bostān
Ṣuvarur anı cūy-ı āb-ı ḥayvān

2174 Bu mevsimde bu üçden leẕẕet al var
Leb-i cām u leb-i cūy u leb-i yār

2175 Şu resme dāstān-ḫ^{v}ān oldı murġān
Ki gül aġzın açuban ḳaldı ḥayrān

2176 Virür elḥānı her eṭrāfa revnaḳ
Müşerref oldı andan gūş-ı zanbaḳ

2177 Zemīn ü sebze gūyā āsumāndur
Şükūfe naḳş-ı zeyn-i kehkeşāndur

2178 Pür olmış jāle ile cevf-i lāle
Şarāb-ı nāb-ile gūyā piyāle

2179 Olur ser-keşlüge çün serv māyil
Virür zaʿfrān aña dāyim acı dil

2180 Görüp bu cünbiş[in] serv-i[1] revānuñ
Ḳurudı aña ḳanı zaʿferānuñ

2181 İşit bu pendi sen de ser-keş olma
Şu gibi ṣāfī-dil ol āteş olma

2182 Güli gözlük idinmiş nergis-i pīr
Çemende oḳuya taḥrīr ü taḳrīr

2183 Gözüñ aç sen daḫi ey ehl-i ḥikmet
Oḳu levḥ-i çemende ḫaṭṭ-ı ʿibret

2184 Bu dem her ġonçe-i dil-teng ü pür-ḫūn
Küşāde oldı sen de olma maḥzūn

2185 Ol āşüfte olup bu nükteden tīz
Didi açup zebānın āteş-engīz

[70a] 2186 Ki siz de ġam gibi başuma üşmeñ
Belādan kūh olup üstüme düşmeñ

1 serv SK: serer ŞH

2187 Ġam-ile şād-mānam ben hemīşe
Yiter bī-kār olmaḳ bańa pīşe

2188 O bülbül kim ḳafesde ṭuta[1] mesken
Olur zindān ańa eṭrāf-ı gülşen

2189 Çü rūy-ı yār-ile olmaya dil ḫoş
Ańa dūzeḫ olur gülşen vü nā-ḫoş

2190 Bańa nergis gözi bī-dīde-i yār
Olur ʿayn-i ʿadū gibi dil-āzār

2191 Nigāruñ gül yüzi olmasa lāle
Olur ʿāşıḳlara pür-ḫūn piyāle

2192 Dehān-ı yārdan çün dūr ola cān
Olur ġonçe anuñ baġrına peykān

2193 Olur olmasa ol ḳadd-i ḫırāmān
Sütūn-ı dār-ı miḫnet serv-i bostān

2194 Çün olmaya ser-i zülf-i dil-ārām
Olur boynuma sünbül rişte-i dām

2195 Çü ḫālī ola ḫālinden anuñ zāġ
Olur her dāne engūrı dile dāġ

2196 Ḳaçan kim dūr olam ol ġonçe lebden
Ḳan olsun leẕẕet alursam ruṭabdan

2197 Firāḳ-ı ġabġabından olsam āsīb
Dil-i mecrūḫuma ṭāʿūn olur sīb

2198 Çü görmen ādemīlerden vefā ben
Anuñ-çün vaḫşe oldum āşinā ben

2199 Ol ādem-zāde kim ola münāfıḳ
Yig andan maʿnide kelb-i muvāfıḳ

2200 Niçe ādem ki nān u niʿmetüñ yir
Ḳaçan ġıybetde añulsañ etüñ yir

1 Metinde "ṭuta ḳafesde" şeklindedir.

2201 Gülünc eyler yüzüñe merḥabāda
İki yüzlü ḳılıc olur ḳafāda

2202 Ol ādem-zādeden it yig-durur çoḳ
İtüñ ḫod bārī aġzı var dili yoḳ

[70b] 2203 Çü yārān gördiler anuñ hevāsın
Ṣavulmaz bildiler her-giz belāsın

2204 Kesüp ümmīdi gitdiler o yārān
Yaluñuz ḳaldı Mecnūn mest ü ḥayrān

Mecnūn-ı Ḥayrān İmtidād-ı Şeb-i Hicrāndan Nālān Olduġıdur

2205 Yine çün sebze-zār-ı pür-ġarāyib
Cemāl-i verd-i zerdi ḳıldı ġāyib

2206 Egerçi bir gül-i zerd oldı pinhān
Velī aḳ güller açıldı hezārān

2207 Görüp anları Mecnūn itdi feryād
Meger Leylānuñ itdi aḳ gülin yād

2208 Didi ey vāh dirīġā ki ġarībem
Gülinden ayru düşmiş ʿandelībem

2209 Şeb-i fürḳat uzun çün zülf-i dil-dār
Gül-i ṣubḥ oldı pinhān çün ruḫ-ı yār

2210 Siyeh ṭāliʿ siyeh gice siyeh kār
Ki bu üç ẓulmet içre ḳalmışam zār

2211 Niçün ötmezsin ey ṣubḥuñ ḫorosı
Uyarsañ nola ġafletden nüfūsı

2212 Ḳo uyḳuyı uyan var-ise cānuñ
Teheccüd ehlin uyarsın fiġānuñ

2213 Olup erre başıñı kessün ol tāc
Eger urmaz-iseñ bu demde bir ḳaç

2214 Başuña tīġ olsun bāl ü perrüñ
Bu dem dem urmaġa yoḳ-ise ferrüñ

2215 Niçün ey ṣubḥ-dem ḥurrem degülsün
Benüm gibi esīr-i ġam degülsün

2216 Yüzüñ gülmez meger kim gam-zedesin
Ḳara giydüñ meger mātem-zedesin

2217 Benüm gibi meger bī-ṭāliʿ olduñ
Ki bir ġam gūşesine ḳāniʿ olduñ

2218 Var imişse bilür-idi eger ṣubḥ
Ḳıyāmet günine ḳaldı meger ṣubḥ

[71a] 2219 Uyan sen bārī ey şemʿ-i şeb-efrūz
Saña görümlü ḳaldum ḳalmadı yüz

2220 Senüñle barışalum hem-zebān ol
Ṭolaşdurma dilüñ sözde revān ol

2221 Ciger-gūşeñden olmasañ eger dūr
Eritmezdüñ ciger yaġın çü mehcūr

2222 Firāḳ odlarına yanmasa cānuñ
Depeñden böyle çıḳmazdı duḫānuñ

2223 Saña beñzer ḳanı şevḳ ehli ser-bāz
Yanarsın yoḳ dilüñde āh u āvāz

2224 Keserler başuñı āh eylemezsin
Dilüñi şevḳe kūtāh eylemezsin

2225 Dön ey devrān bana cevr eylemekden
Uṣan cevri saña ṭavr eylemekden

2226 Meger mihrüñ mübeddel oldı ḳahra
Ki gün göstermez olduñ ayla şehre

2227 Bu encüm kim atılup od ṣaçarlar
Meger ki ḳahr-ı zehrüñden ḳaçarlar

2228 Diyüp bunı şu resme itdi āhı
Ki yaḳdı āhı odı ṣubḥ-gāhı

2229 Ol āhuñ sūzişi cāna boyandı
Şafaḳ gibi cehān ḳana boyandı

2230 Hevā müşkīn iken kāfūra döndi
Gidüp sevdā-yı ẓulmet nūra döndi

2231 Ṭurup Mecnūn-ı pür-sevdā vü pür-derd
Diyār-ı yāre gitdi bī-kes ü ferd

2232 Perī-vārī uçar pervāne gibi
Çerāġın gördügi dem yana gibi

2233 Gider ol mest-i bī-ḫod ile bile
Bile yanınca eṭfāl-i ḳabīle

2234 Ḳafāsından atarlar ańa sengi
İder ol ṭāliʿ-i şūmıyla cengi

2235 Bu aḥvāl ile ol ser-mest-i abdāl
İrişdi cilve-gāh-ı yāre der-ḥāl

[71b] 2236 Didi Leylī görüp anda bu ḥāli
Benüm boynumadur bunuñ vebāli

2237 Anuñ ırżāsı bildi kendüye farż
Ḳodı ʿırż u cemālin eyledi ʿarż

2238 Görüp Mecnūn anuñ zībā cemālin
Yire düşüp yitürdi kendi ḥālin

2239 Göründi Leylīye çün ḥāl-i Mecnūn
Aḳıtdı gül yüzine eşk-i gül-gūn

2240 Anı tenhā ḥużūra daʿvet itdi
Anuñla hem nihānī ṣoḥbet itdi

2241 Gehī nāz-ile ʿarż itdi ʿiẕāre
Niyāz ile geh itdi iʿtiẕāre

2242 Bu ṣoḥbet germ iken ol-demde nā-gāh
Raḳīb-i serd o ḥāle oldı āgāh

2243 Alup def'ī ele şimşīr-i ʿuryān
İrüp Mecnūna ḳaṣd itdi ala cān

2244 İrişdi çala ol şūrīde mestī
Ḳurıdı ol ḳılıc ṭutduġı desti

2245 Alup hem ṣaġ ele tīġi yüridi
Hemān ol ḳurıyası da ḳurıdı

2246 O küstāḫ ol zamān iḳrāra geldi
Ayaġa düşüp istiġfāra geldi

2247 Ki ey gūşe-nişīn-i Necd-i tevbe
Re'īs-i ehl-i ḥāl ü vecd-i tevbe

2248 Görüp anı teraḥḥum itdi Mecnūn
Kemāl-i şefḳatinden oldı maḥzūn

2249 Ṣaḳā-yı dilden ol luṭf ehli server
Didi ol düşmenine iy birāder

2250 Dilerseñ iresin her yirde ḫayra
Ḥaẕer eyle ṣaḳın şer ṣanma ġayra

2251 Ḳazarsañ ḳardeşüñ düşmek-içün çāh
O düşmez sen düşersin aña nā-gāh

2252 Eli incitmegi[1] idinme pīşe
Ki incinmeyesin[2] elden hemīşe

[72a] 2253 Aru kim götürür ṣoḳmaġa nīşter
Ṣoḳarken öldi dirler anı ekṣer

2254 Bu resme pend idüp luṭf-ile evvel
Duʿā itdi götürüp ʿāḳıbet el

2255 Duʿāsın Ḥaḳ ḳabūl itdi ġarībüñ
Ḳurımış desti ḫūb oldı raḳībüñ

2256 Zihī luṭf u zihī ṣıdḳ u zihī āh
Zihī ʿışḳ u kerāmet bārek-allāh

1 Üçüncü hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2257 Ḳoyup Leylāyı anda ḫaste Mecnūn
Revāne oldı Necde zār u maḥzūn

2258 Yaşı gibi ciger ḳanıyla gitdi
Düşüp yüz üzre efġānıyla gitdi

Peder-i Mecnūn Anı Arayu Varduġıdur

2259 Süḫan-gūy-ı faṣīḥ-i Pārsī-zād
ʿArab ḥālin bu resme eyledi yād

2260 Ki Mecnūnuñ atası pīr-i miskīn
Ġam-ı Yūsufda ṣan Yaʿḳūb-ı ġam-gīn

2261 Nitekim[1] itdi ḫarc ʿömr-ile genci
Anuñ derd ü ġamından çekdi renci

2262 Ṭalebde yil gibi yildi vü esdi
Çü gördi çāre yoḳ ümmīdi kesdi

2263 Çü Ceyḥūn gibi Mecnūn ḥadden aşdı
Ṭaġıldı fikri pīrüñ ʿaḳlı şaşdı

2264 Egerçi ṭopraḳ itdi ḫānumānı
Velī ṭoprak ṣaçup yiñmedi[2] anı

2265 Ḳalup bir gūşede ol pīr-i ḫaste
Ciger-gūşe ġamından dil-şikeste

2266 Ṭaġıtdı mālı ammā derdi hūşı
Ecel yolına ṭutdı çeşm ü gūşı

2267 Ki ol pīr-i żaʿīf ü hem zebūnī
Olur pīrüñ o yola reh-nümūnı

2268 Dilin teng itdi fikr-i ḫānei teng
Nefes teng iñler ammā nitekim çeng

[72b] 2269 Bilin egmiş belālar yaya dönmiş
Dilin delmiş cefālar nāya dönmiş

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2270 Yaturken ża'f-ile ol pīr-i puḫte
Diline düşdi bu tedbīr-i puḫte

2271 Ki isteyü[1] gide ferzend-i ḫāmı
Bulup ide anı ḳā'im-maḳāmı

2272 Budur ḫavfi ki ola nā-gehānī
Düşe bīgāne destine mekānı

2273 Ele alup ʿaṣā-yı nā-tüvānı
Bile uydurdı bir niçe cevānı

2274 Aradı anı her bir yirde gezdi
Ḳara ṭaġda yeşil ṣaḥrāda gezdi

2275 Ne deñlü istediyse bī-bahāne
Bulunmadı ne nām u ne nişāne

2276 Bir ādem ʿāḳıbet virdi nişānı
Didi gördüm fülān ṣaḥrāda anı

2277 Adı vādīdür ammā gūra beñzer
Ṭaşı ṭopraġı ḳızmış ḳora beñzer

2278 O vādīde çeker dūzeḫ ʿaẕābın
Anı böyle iden vire cevābın

2279 Çü Mecnūnuñ maḳāmı oldı maʿlūm
Hemān cān atdı irdi pīr-i maẓlūm

2280 Görüp görmeyicek[2] ḥālinde anı
Yüregi[3] oynadı vü yandı cānı

2281 Ḳara vādīde ḳurı mīle dönmiş
Dehān-ı ejdehāda ḳıla dönmiş

2282 Ṭaşı ḳurı deri içi kemükdür
O daḫi ney gibi delük delükdür

2283 Ḫayāl itmiş anı yārüñ ḫayāli
Gören vehm ider ol şūrīde-ḥāli

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2284 Vücūdı bir nefes yil gibi ol da
Yiler gözden nihān yazıda yolda

2285 Hemān vaḥşī derisinden izārı
Göbekden dize dek anuñ da varı

[73a] 2286 Cehān içinde varı dilde yek dost
Libās emrinde varı bilde yek post

2287 Yatur ḫār içre ʿuryān māra dönmiş
Teninde her ḳılı bir ḫāra dönmiş

2288 Ser-ile sīne pür-sevdā vü pür-cūş
Yirine derd ü ġam ṭolmış gidüp hūş

2289 Varup yanına yap yap riḳḳat-ile
Başın yüzin ṣıġadı şefḳat-ile

2290 Aḳıtdı hem ciger ḳanın cigerden
Ciger gūşesi üzre çeşm-i terden

2291 Açup Mecnūn gözin derdi özini
Bir ādem gördi oḫşar kendüzini

2292 Peder dīdārına itdi neẓāre
Anı fehm itmeyüp ḳaçdı kenāra

2293 O kim yādına gelmez kendi cānı
Unudup bilmeye ṭañ mı cehānı

2294 Peder bildürdi çün Mecnūna özin
Düşüp pāyine Mecnūn sürdi yüzin

2295 İki cānibden oldı girye vü cūş
Bu anı ol anı itdi der-āġūş

2296 Bulışup iki müşṭāḳ iki ḥasret
Kenār u būs oldı bī-nihāyet

2297 Peder gördi ki Mecnūn mest ü ḥayrān
Teni ehl-i ḳıyāmet gibi ʿuryān

2298 Çıḳarup heybeden giydürdi cāme
Ter ince pīrehen tāze ʿımāme

2299 Hem aña itdi pīrāne naṣīḥat
Ki ey cān-ı peder terk eyle ġaflet

2300 Niçün itmezsin ol yirden gürīzi
Bitürür ot yirine tīġ-i tīzi

2301 Ol oḳ kim bī-amāndur irse cāna
Nice olur aña cānuñ nişāne

2302 O ḫançer kim em olmaz yāresine
İrüp saña niçe bir yāre sīne

[73b] 2303 Cehān kim māżīdür maʿnīde ḥāli
Geçer saña ġam-ile māh ü sāli

2304 Bu deñlü kim belālarda yilersin
Neye erdüñ ne bulduñ ne dilersin

2305 Ne bitürdüñ yilüp ṭaġda ovada
Yoṣuñ bitmez yuvalansañ ḳayada

2306 Şular kim niʿmet-i ḥikmet yimişler
Yirinde aġır olur ṭaş dimişler

2307 Yile uymaz gidüp dāne yirinden
Biter ḥāṣıl anuñ-çün her birinden

2308 Ola çün dānenüñ yirde ṣebātı
Bitüp ser-sebz olur anuñ nebātı

2309 Bu derdi kim çekersin ṣabr idersin
Ne ṭaş döyer buña sen cebr idersin

2310 Bu yolda ne serüñ ḳaldı ne cānuñ
Henüz ʿazminde muḥkemdür ʿinānuñ

2311 Nişānuñ ḳalmadı çün yayuñı yaṣ
Perī sevmekden uṣan dīvüñi baṣ

2312 Perī kim ṣūreti gözden nihāndur
ʿAyāndur kim anı sevmek ziyāndur

2313 Ḳaçarsın ādemīden ādem iken
Yaḳarsın ʿömrüñi ḫoş ʿālem iken

2314 Zamān-ı ʿömr kim bünyādı yoḳdur
Bu zād-ile geçe hīç ṭaṭı yoḳdur

2315 Zamān-ı ʿömr egerçi yil gibidür
Ḫoş olsa bir demi biñ yıl gibidür

2316 Zamān-ı ʿömr kim bir ḫoş nefesdür
Hevāyile giçerse yoḳ hevesdür

2317 Bugün ʿömrüñ ki ḥāṣılı ʿameldür
Eyü toḫm ek ki bir ḫoş dem maḥaldür

2318 Ki görüp ḥāṣıluñ yarın içini
Ekine göre biçersin beçini

2319 Olur ribḥ-i ticāret māla göre
Nitekim ṭuʿm-ı şerbet bala göre

[74a] 2320 Ne dutursañ aña göre ḳoḳar dūd
Eger ṣandal vü ger ʿanber vü ger ʿūd

2321 ʿAmel ẕerdür dürüst eyle ʿayārın
Ki mīzāna ururlar anı yarın

2322 Şu cān kim ölmeden dünyāda öldi
İçüp āb-ı ḥayātı bāḳī oldı

2323 Bu nūş anuñ kim olmadı ṣafāsı
Yir āḫir sille-i mergi ḳafāsı

2324 Nübüvvet mülkine şāh-ı hümāyūn
Didi *el-müʾminūnü lā-yemūtūn*[1]

2325 Cehānda her ġamuñ pāyānı vardur[2]
Belānuñ miḥnetüñ oranı vardur

2326 Hemān it gibi ḥālüñ meskenüñ yoḳ
İtüñ var lākin ammā hīç senüñ yoḳ

2327 Çün ādem oġlısın ādem gibi ol
Yirüñ ʿālemdedür ʿālem gibi ol

1 Hadis-i şerif: "Müminler ölmez."
2 vardur SK: yoḳdur ŞH

2328 Çün ādem neslidür ẕāt-ı şerīfüñ
Niçün ġūl-i beyābāndur ḥarīfüñ

2329 Senüñ cinsüñ benüm bańa ḥarīf ol
Enīs ü rām u ārām-ı żaʿīf ol

2330 Bir iki gün ki mihmānum cehānda
Niçe zehr içirürsin ḫaste cānda

2331 Esirge bu żaʿīf-i ḫaste-ḥāli
Bir iki gün ḳatumdan olma ḫālī

2332 Niçe ḳoyup gidesin[1] pīr-i maẓlūm
Dem ola ki arayasın yaḳup mum

2333 Egerçi sańa bu sözler girāndur
Velīkin ḥaḳ budur ḥaḳḳı beyāndur

2334 Yaḳīn oldı cehāndan irtiḥālüm
Żaʿīf olmış-durur ġāyetde ḥālüm

2335 Cehān dürdi benüm de defterümi
Felek urdı zemīne aḫterümi

2336 Benüm ʿömrüm güni irdi zevāle
Senüñ ḥüsnüñ mehi irsün kemāle

[74b] 2337 Benüm irdi ḫazānum sen bahār ol
Bańa irdi ḫalel sen pāy-dār ol

2338 Oġul yapma ḳapumı ocaġum yaḳ
Açup ġayret gözin bu ḥālüme baḳ

2339 Beni dāyim duʿādan yād idesin
Revānum ḳabr içinde şād idesin

2340 Oġul oldur atasın yād ider ol
Ḳamu vīrānesin ābād ider ol

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

Mecnūn Atasına İʿtiẕār İtdügidür

2341 Peder pendin işitdi çünki ferzend
Revān ʿazm itdi dilden kim ṭuta pend

2342 Riʿāyet eyleye ḳoyup hevāsın
Peẕer maḳṣūdını māẕer ṣafāsın

2343 Ki ol ʿışḳ-ı hevādan tevbe ide
Ata dede yolına ṭoġrı gide

2344 İrişdi itdi ʿışḳ-ı lā'übālī
Anuñ ol tevbesine gūş-mālı

2345 Ki tevbe ʿāṣıḳa ʿayn-ı ḥaṭādur
Anuñ-çün gūş-māl itmek revādur

2346 Barışmaz tevbeyile ʿışḳ-ı ser-keş
Nitekim[1] penbe-i ḥuşk-ile āteş

2347 Yaḳup tevbe ḥicābın çāk ider ol
Yıḳup cümle bināsın ḥāk ider ol

2348 Zebān-ı tevbe çün oldı şikeste
Atasına didi Mecnūn-ı ḥaste

2349 Senüñ pendüñ ki bañа cān-fezādur
Anı gūş itmemek ʿayn-ı ḥaṭādur

2350 Velī pend ehli bilmez ḳadr-i bendi
Ki ṣafrāvī ne bilsün ẕevḳ-i ḳandi

2351 Ḫıred-mend olana olur naṣīḥat
Maḥall-i sikke olmaz degme ṣūret

2352 Yüzüm dīnārına ḍarb uralı ġam
Ḳatumda bir pula degmez dü ʿālem

[75a] 2353 Hevāyī yār idelden varlıġum yād
Ne biliş ḳaldı yādumda ne ḫod yad

2354 İçüm ṭaşum şu deñlü ṭoldı yārüm
Ne kārum ḳaldı yādumda ne varum

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2355 Gice gündüz yidügüm olmasa ġam
Bilimezdüm bugün dün ne yidüm hem

2356 Bilürem sen pedersin ben ġulāmuñ
Velīkin ḫāṭırumdan gitdi nāmuñ

2357 Giderseñ ḫāṭırumdan ṭañ degülsiz
Ki bend-i ʿışḳ odına yandı sensiz

2358 Ben ürküp yürürem çün kendüzümden
Ne deñlü üns ola insān yüzümden

2359 O kim hem-dem ola ins [ile] vaḫşet
Olur vaḥşī ṭabīʿat ehl-i nefret

2360 Beni ser-tā-ḳadem ʿışḳ āteş itdi
Beyābānı baña menzil ḫoş itdi

2361 Ocaġuñ yaḳmaġa iltüp bu odı
Budur ḳorḳum cehānı ṭuta dūdı

2362 Vücūdum çün ḫarāba māyil oldı
Ḫarābe baña lāyıḳ menzil oldı

2363 Kem oldı ṭut ki geştüñden giyāhuñ
Yil aldı bir avuç yā ḫāk-i rāhuñ

2364 Üzüldi gülşenüñden ṭut ki bir gül
Ya ondan uçdı bir āvāre bülbül

2365 Ḳazındı ṭut ya bir ḥarfi kitābuñ
Belüñden geldi yā bir ḳaṭre ābuñ

2366 Ḳazup bir gūrı aġla üstine var
Gömüldi ṭut ki bir ʿāşıḳ giriftār

2367 Baña dirsin iriş vaḳt-i eceldür
Ecel ben ḫasteyem baña maḥaldür

2368 Baña dirsin ölürem ṭopraġum ṣaç
Eger ṭopraḳ gerekse gel tenüm aç

2369 Baña dirsin duʿādan añ revānum
Benüm yāduma gelmez kendi cānum

[75b] 2370 Bańa dirsin ṣoñumda ocaġum yaḳ
Ben ocaġum yanaram ḥālüme baḳ

Pederi Mecnūnı Vidāʿ İdüp Evine Varup Vefāt İtdügidür

2371 Peder çün gördi kim Mecnūn-ı bīmār
Degüldür ḳābil-i ıṣlāḥ-ı tīmār

2372 Ümīdin kesdi anuñ ṣoḥbetinden
Didi aġlayup aña şefḳatinden

2373 İ baġrum pāresi ḳana boyanduñ
Hevā germiyyetinden oda yanduñ

2374 Sözüñ sūzına çün ṭutdum semāʿı
Sańa bańa hemān itdüm vidāʿı[1]

2375 Peder bī-çāre elden gitdi aġla
Ecel geldi ʿamelden gitdi aġla

2376 Ḥamāyil eyle ṭur boynuña destüñ
Ṣaçup üstüme yaşı çeşm-i mestüñ

2377 Ki tā ġusl-i kefen idüp ol āba
Girem ol āb-ı rūy-ile türāba

2378 Vücūdum çünki ola āb-ile pāk
Ḳayırman ḫāk içinde ger ola ḫāk

2379 Bańa şimden gerü rıḫlet demidür
Hemān menzil ferāġat ʿālemidür

2380 Velī bir ḳuşca cān itdükde pervāz
Dirīġā yol uzaġ u azuġum az

2381 Esen ḳal sen ki ben ḳuş gibi uçdum
İlümden ġurbet iḳlīmine göçdüm

1 Burada 2372. beytin ikinci mısraına çok benzeyen şu mısra yer almaktadır:

Degüldür ḳābil ıṣlāḥ-ı timārı

Sehven yazılmış olmalıdır. Yukarıya alınan mısra SK nüshasındandır.

2382 Esen ḳal sen ki ben gitdüm uzaġa
Ya zībā bāġa ya müşkil ṭuzaġa

2383 Esen ḳal sen ki ben raḫtumı derdüm
Niçe dernek ṭaġıtdum yile virdüm

2384 Esen ḳal sen beni ṣayd eyledi mevt
İşüm benden ben işümden olup fevt

2385 Esenleyüp[1] anı ol pīr-i maḥzūn
Ḥazīn gitdi yabanda ḳaldı Mecnūn

[76a] 2386 İrişdi külbe-i aḥzāna rencūr
Yaḳīn oldı ki tenden cān ola dūr

2387 Bir iki gün vücūd-ı nā-tüvānı
İderken ġuṣṣa ile zindegānī

2388 Ecel nā-geh hücūm itdi kemendin
Ḫalāṣ idüp gidüp cān ḳırdı bendin

2389 Mekānın ḳodı murġ-ı lā-mekānī
Cehāndan ṭaşra ṭutdı āşiyānı

2390 Refīʿ-i pāke uçdı cān-ı pāki
Kenār-ı ḫāke düşdi cism-i ḫāki

2391 Uçup cān murġı şāḫ-ı nūra ḳondı
Beden ḫāke ḳavuşdı gūra ḳondı

2392 Uçup cān bir cehāndan bir cehāna
Fenādan ḳaçdı göçdi cāvidāna

2393 Cehān anuñ daḫi işin ḳayırdı
İşinden ḳodı işinden ayırdı

2394 Cehānuñ ḥāli her dem ḥīle vü rīv
Melek ṣūretde ammā maʿnide dīv

2395 Bu ṣūret Yūsuf-ı dil-dāra beñzer
Be-maʿnī gerçi merdüm-ḫᵛāra beñzer

1 Üçüncü hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2396 Var ey ġāfil yüri yan lāf içinde
Vücūduñ noḳṭa iken ḳāf içinde

2397 Olur bu söz kişiye pend-i kāfī
Ki efʿī ḳuşadupdur kūh-ı Ḳāfı

2398 Nice rāḥat ola ẕevḳ ü ṣafāda
Vaṭan ṭutan dehān-ı ejdehāda

2399 Ṭurup mesken ṭutarsın bu vaṭanda
ʿAceb cān ḳorḫusı yoḳ mı ki sende

2400 Zihī aḥmaḳ ol ādem kim çeküp renc
Belāyile yalanda cemʿ ider genc

2401 Ṭamaʿda mūra beñzer mār içinde
Yılancıı ṣoḳar bāzār içinde

2402 Yılandur ol degüldür merd-i çālāk
Ki genci ḳor yılana kendi yir ḫāk

[76b] 2403 Yi genci ḳalmasun ḳalbüñde ṭozı
Yılana yaraşur çün ḫāk-i rūzī

2404 Var ey serv ol zamānda ṭutma menzil
Otı tīġ ola ṣuyı zehr-i ḳātil

2405 Niçe bir yüklenüp ḳahr-ı zamāne
Yiyesin tazı gibi tāziyāne

2406 Saña ġam yükledürken cevr-i ʿālem
Ġamında bu cehānuñ ġam budur hem

2407 Saña kim döne döne cevr idüpdür
Uṣanmazsın sen andan bu ʿacebdür

2408 Ki aṣluñ tazıyise ey yegāne
Tek ü tāz it yimedin[1] tāziyāne

2409 Bu vīrāndan yire ur yüküñi ḳaç
Ḳo nefsi cāna raḥmet ḳapusın aç

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2410 Alınmaz yüksüzüñ ṭamġası bācı
Çü yir vīrān ola olmaz ḫarācı

2411 Anuñ kim yāri var çün serv-i şimşād
Seri anuñ zamāndan oldı āzād

2412 Ḳıl eylük eyleme endīşe bedden
Dirīġ itme ʿaded naḳdin eḥadden

2413 Saña bed eylemez her kim bed eyler
Hemān kendüsini gül-gūn-ḫad eyler

2414 Meṣeldür eylük eyle deñize[1] ṣal
Dem ola ki deminde ire fi'l-ḥāl

2415 Nevāña göredür ger nīk ü ger kem
Ṣadā-yı günbed-i devrān-ı ʿālem

2416 Bu gün bed kim görürsin ʿadl işidür
Anuñ-çün kişi didügin işidür

Mecnūn Vefāt-ı Pederden Āgāh Olduġıdur

2417 Rivāyet olınur kim bir seḥer-gāh
Görür Necde çıḳup bir avcı nā-gāh

2418 Oturmış ḳulle-i Necd üzre Mecnūn
Ser-i tāc üzre gūyā dürr-i meknūn

[77a] 2419 Ol āhūyı görüp bu tünd çün şīr
Dilinden atdı aña bir niçe tīr

2420 Ki ey ġāfil unutduñ ehl ü ḫayli
Yiter saña cehānda Leylī meyli

2421 Ne atañı anañı yād idersin
Ne bir gün ehl-i beytüñ şād idersin

2422 Ne nāmūsuñ ne ʿāruñ ġayretüñ var
Ne ehl-i beytüñ üzre şefḳatüñ var

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2423 Ol atañuñ ḳamu saʿyi telefdür
Ki ṣoñında senüñ gibi ḫalefdür

2424 Atañdan ṣaġ iken ne dür olurduñ
Yigitlük var-idi maġrūr olurduñ

2425 Bu kez şimdi ki öldi dökmedüñ yaş
Hemān şimden girü sen yaşa çoḳ yaş

2426 Diriyken itmedüñ ol pīre yārī
Var ölisin ziyāret eyle bārī

2427 Gerekdür kim mezārına varasın
Dilenesin[1] yüz urup yüz ḳarasın

2428 Bu ḳavli gūş idüp Mecnūn-ı dil-teng
Bilini bükdi efġān itdi çü çeng

2429 Yüzine def gibi urdı ṭapanca
Tehī dilden fiġān eyledi[2] anca

2430 Ḳoyup ṣabr u ḳarārı zār u giryān
Peder gürına dil ʿazm itdi büryān

2431 Görüp ol ḫāki beñzi oldı ṭopraḳ
Düşüp üstine ditrer ṣanki yapraḳ

2432 Ḳara ṭopraḳ üzre düşdi bī-hūş
Ḳara baġrı gibi itdi der-āġūş

2433 Ṣaçup dökerdi aḳıdup yaşını
Başına ḫāki vü ḫāke başını

2434 Esīr-i ʿışḳ iken bī-çāre Mecnūn
Yetīm oldı bu kez ol dürr-i meknūn

2435 Yetīm oldı esīr-i zülf-i dil-dār
Bu kez ġam yüki üzre oldı ser-bār

[77b] 2436 Ṣan eski ḫasteye tāze teb irdi
Esīr-i ḳaʿr-ı zindāna şeb irdi

1 İkinci ve üçüncü hecedeki imaleler, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2437 Zebūn idüp yetīmi vü esīri
Cehānda ḳalmadı bir dest-gīri

2438 Yüzini bir zamān sürdi zemīne
Dir-idi hem dögüp seng-ile sīne

2439 Ki ey şefḳatlü ata ḳanda gitdüñ
Ki añsuzın ġarībi öksüz itdüñ

2440 Bańa miḥnet deminde yār-idüñ sen
Zamān-ı ġuṣṣada ġam-ḫ̱ʸār idüñ sen

2441 Oġulsuzluḳda bulduñ sen ṣalāḥı
Ki uçduñ cennete açduñ cenāḥı

2442 Atasuzluġı ben sehl ola ṣandum
Güc-imiş eyle kim cāndan uṣandum

2443 Yaḳında kim ṭapuñdan dūr düşdüm
Żaʿīf iken daḫi rencūr düşdüm

2444 Bańa her pīşede üstād idüñ sen
Beni maʿmūr iden bünyād idüñ sen

2445 Yıḳıldı şimdi bünyādum dirīġā
Dirīġā ḳanı üstādum dirīġā

2446 İşüm şimden girü kime ṭınayın
Odum cūş eylese kime yanayın

2447 Seni ben bilmedüm ol-dem ki buldum
Çü buldum bilmedüm tīz yavu ḳıldum

2448 Ne bir gün ben sańa rāḥat getürdüm
Ne bir gice kenāruñda yaturdum

2449 Ṭaḳarduñ gūşuma sen ḥalḳa-i der
Senüñ pendüñ bańa zerden yig imiş[1]

1 İki farklı beyte ait mısralar sehven aynı beyitte yazılmıştır. Şu şekilde olması makuldür:
Ṭaḳarduñ gūşuma sen ḥalḳa-i zer
Sańa ben dūr-idüm çün ḥalḳa-i der (SK)
Senüñ pendüñ bańa zerden yig imiş
Sözüñ ḳıymetlü gevherden yig imiş (SK)

2450 Kerem germ eyleseñ ben serd olurdum
Mübārek ḫātırıña gerd olurdum

2451 Bańa sen şādī idüñ ben sańa ġam
Sańa ben derd idüm sen bańa merhem

2452 Bańa sen ṣulḥ olurduñ ben sańa ceng
Bańa sen ter gül-idüñ ben sańa seng

[78a] 2453 Sen esdürmezdüñ üstüme yavuz yil
Ben itdüm anı kim güldi sańa il

2454 Yimezdüñ bostānuñ ḥışṣesinden
Yir-idüñ gerçi vāfir ġuṣṣasından

2455 Bańa sen bī-ġaraż yār idüñ ancaḳ
Velī hīç bilmedüm ḳadrüñ ben aḥmaḳ

2456 Bu eksüklük ṣuçın ey berteri āh
Ne müşkildür ki ʿafv itmeye Allāh

2457 Seni incitdüm itdüm ḫalḳa rüsvāy
Ḥelāl itmezseñ anı cānuma vay

2458 Beni ḳorḳum bu yarın ṭuta ḳāḍī
Ṭapuñ çün bendeden olmaya rāżī

2459 Bańa cānum parası dirdüñ ey pīr
Bańa ḫışm idüp urma baġruma tīr

2460 Dileme[1] ola ey merd-i ciger-dār
Ciger-gūşeñ muḳīm-i gūşe-i nār

2461 Eger ʿışḳ itmeseydi iʿtiẕārı
Yoġ-idi bende hīç ümmīd-vārī

2462 Bu resme kim iderdi āh-ı sūzı
Olup ḳara ḫaberden ḳara rūzı

2463 Bu nevbet nevbet urdı ṭabl-ı āhı
Dikince gice sancaġı sipāhı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2464 Gice kim bir varaḳdur ḳara püşti
Meh-ile māhı bile ṭutdı geşti

2465 Ṣadef püştine irüp māh-ı müşti
Dehenden cümle nūrlar ṭaşra düşdi

2466 Ne dürler her biri dür gibi rūşen
Felek anuñla gūyā tāze gülşen

2467 O gice çeşm-i Mecnūn-ı ṣadef-reng
Ṣadefden dür ṣaçardı niçe ferseng

2468 Peder gūrına ḳarşu tā seḥer-gāh
Ḳaṣāyid naẓm iderdi eyleyüp āh

2469 Yine çün hātifi ṣubḥuñ dem urdı
Dehān-ı mühre mihri ḫātem urdı

[78b] 2470 Zihī iksīr-i ṣubḥ-ı kīmyā-ger
Ki eyler ṭopraġından cevheri zer

2471 Seḥer-gehden irüp ʿışḳuñ ṣabūḥı
Ḳomadı ʿāşıḳa tevbe naṣūḥı

2472 Sürüp ḫāke yüzin ol ʿāşıḳ-ı pāk
Cān atdı ḳulle-i Necd üzre ġam-nāk

2473 İşi evvel gibi āh(ı)la ġam idi
Ara yird[e] bahāne mātem idi

Mecnūnuñ Vaḥşī ile Beyā[bā]nda Zindegānesi Ṣıfatıdur

2474 Didi ṣāḥib-rivāyet ḳıṣṣa-pervāz
Açup ḳıṣṣa yüzinden perde-i nāz

2475 Ki ol ṣaḥrā-bisāṭ u kūh-bālīn
Yetīm ü ʿāşıḳ u Mecnūn-ı miskīn

2476 Çü fāriġ oldı pīrüñ māteminden
Yine ḳaçdı tekellüf ʿāleminden

2477 Gezerken bir gün ol eṭrāf-ı deşti
Diyār-ı yāre uġradı güẕeşti

2478 Giçerken yil gibi gördi o Mecnūn
Bir arada yazılmış Leyl ü Mecnūn

2479 Yirinden el urup ol naḳşı aldı
Tırāş itdi refīḳi kendi ḳaldı

2480 Didi anı gören kim bu ne tedbīr
Tırāş olmış o ṣūret bu ḳala bir

2481 Didi bu ʿışḳ işi birlük işidür
İki gören biri aḥvel kişidür

2482 Odur ʿāşıḳ ger aransaydı varı
Vücūdında bulunmaz ġayr-ı yāri

2483 Didiler hem bu sözi ḳıl beyānı
O gitdi sen niçün ḳalduñ nişānı

2484 Didi ġayret degül mi andan iy dost
Ki ʿāşıḳ maġz olup maʿşūḳ ola post

2485 Baña ḫoşdur niḳāb-ı dost olmaḳ
Serine maġz-ı ʿışḳuñ post olmaḳ

[79a] 2486 Didi bunı vü geçdi eyleyüp āh
Ḳavī yil gibi itdi rāh-ı bī-rāh

2487 İder mestāne ṣaḥrāda sürūdı
Ḫayāl-i Leylīye oḳurdı rūdı

2488 Boşanmış vaḥşī gibi nefret ider
Yabanda vaḥşīlerle ṣoḥbet ider

2489 Gürūh-ı vaḥş-ı ṣaḥrā vü beyābān
Aña ḫiẕmetde olmışlar şitābān

2490 Ḳamu olmışlar aña bende-fermān
Ol anlara musallaṭ çün Süleymān

2491 Gürūh-ı vaḥşe eyle ḥükm iderdi
Sebuʿdan yırtıcı ḫūyın giderdi

2492 Ḳatında şīr-ile āhū barışdı
Ḳoyun sürisi ḳurd ile ḳarışdı

2493 Pelengüñ pençesinden düzd-i şefḳat
Dil-i āhūya ḳullāb-ı maḥabbet

2494 Yürise bu emīrāne mükellef
Yürürlerdi çerīler gibi ṣaf ṣaf

2495 Yürürse şīr ulu çavuş yolına
Yatursa yaṣdanur āhū ḳolına

2496 Çü bir ter bezm-gāh-ı şāh olurdı
Aña cārūb-zen rūbāh olurdı

2497 Ṭayansa girde bāliş[1] yavşan idi
Yürise peyk öñince ṭavşan idi

2498 Per-i ṭāyir otursa sāye-bānı
Ḳapucı ḳaplan arslan pās-bānı

2499 Hücūm-ı heybetinden pās-bānuñ
Ḳatına varımazdı kimse anuñ

2500 İcāzetsüz o yire gelse bir yad
Üşüp yırtarlar idi ṣanki cellād

2501 Bu daʿvet itse görüp āṣināyı
İderlerdi olar da merḥabāyı

2502 O ʿāṣıḳ çün cehāndan vaḥṣet itdi
Kerāmet buldı vaḥṣī ḥiẓmet itdi

[79b] 2503 Var idi bir geyicek gey ṣaġab-nāk
Güzel ādem bigi nāzük ṭarab-nāk

2504 Ḳara gözler-ile ḳıya baḳışlu
Yügürse yil yürise ṣu aḳışlu

2505 Çemende oynaġı çāpük ṭarab-nāz
Çemen-efrūz-ı dībā gerden-efrāz

2506 Güzel boynuz gümüşden mīle beñzer
Yürür yiler çemende yile beñzer

1 bāliş SK: bālic ŞH

2507 Severdi ḫaste Mecnūn āhuvānı
Ḫuṣūṣā cins-i āhūlarda anı

2508 Gözi Leylī gözine oḫşar-idi
Öpüp gözin anuñ-çün oḫşar-idi

2509 Görüp çeşmin anuñ āyīne-i yār
Dizinden anı indürmezdi her bār

2510 Gidermezdi ḳatından anı dāyim
Bu aña müşfiḳ (ü) o buña mülāyim

2511 İl anuñ ṭañlar-idi bu ḥesābın
Gürūh-ı vaḥşuñ aña intisābın

2512 İşidüp çāvını her ehl-i idrāk
Gelürdi görmege anı heves-nāk

2513 Ḳatında eksük olmazdı müsāfir
Getürürlerdi lūt ālātı vāfir

2514 Yir-idi kendi bir ẕerre nevāle
İderdi bāḳisin vaḥşe ḥavāle

2515 Bu ḥāletde geçerken yaz u ḳışı
Sibāʿ-ı vaḥşe iḥsān idi işi

2516 Muṭīʿ itmişdi inʿāmı sibāʿı
Anuñ-çün oldı anlar da muṭāʿı

2517 Kişiye luṭf u iḥsān pās-bāndur
Ki it aġzını ṭutan üstüḫᵛāndur

Ḥikāyet-i Münāsib

2518 Ḥikāyetdür ki Merve[1] ḥükm iden beg
Ḳapuda besledürdi bir niçe seg

[80a] 2519 Kime ḫışm itse cellāda dir-idi
Virürdi itlere itler yir-idi

1 Merve SK: merde ŞH

2520 Meger (kim) bir nev-cevān şāhuñ nedīmi
Görüp ḫavf itdi bu cevr-i ʿaẓīmi

2521 Ki şāyed ḫışm-ı şāh-ı āşinā-sūz
Yaḳa kendüyi de bu cevre añsuz

2522 Varup seg-bān-ı şāh-ile bilişdi
Maḥabbet gösterüp iḥsān ḳılışdı

2523 İledüp[1] anda bir gün bir ḳoyunı
Virürler idi itlere oyunı

2524 Şu deñlü eyledi inʿām u iḥsān
Ki ol müşkil iş oldı añа āsān

2525 Meger bir gün o sulṭān-ı ġażab-nāk
Diledi[2] ol nedīmi ḳıla ihlāk

2526 Buyurdı bir'ki it yüzlü zebānī
İte atdılar itlük idüp anı

2527 Añа segler hücūm itdiler evvel
Bilincek anı andan çekdiler el

2528 Anuñ üstine her seg kim ṣalındı
Yaḳından göricek bildi yalandı

2529 Ol āhūyı alup segler araya
Kimi yüz sürdi deste kimi pāya

2530 Gözetdiler vefā-yı ḥaḳḳ-ı nānı
Kimi ḥavlısı kimi pās-bānı

2531 Anı ḥıfẓ itdiler çün yār-i dil-sūz
Bu ḥāl içinde geçdi bil şeb ü rūz

2532 Saʿādet ṣubḥı çünkim rūşen oldı
Zamāne gül gülinden gülşen oldı

2533 Olup ol ḥükmine sulṭān peşīmān
Birine ḳullarından ḳıldı fermān

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2534 Didi ol bī-günāh āhūy[ı] gör var
Nice yimişdür anı kelb-i ḫūn-ḫᵛār

2535 Çü seg-bān bu ḫaberden oldı āgāh
Varup der-gāh-ı şāha didi ey şāh

[80b] 2536 Bu şaḫṣ ādem degüldür bir ferişte
Ki olmışdur kerāmetden sirişte

2537 Ol āhū segler aġzında nişeste
Dehānı seglerüñ mihriyle beste

2538 Dehān-ı segde ol ḳıl gibi ḥāżır
Ḳılına degmemişler bir ʿaceb sır

2539 Çü nān ḥaḳḳın bilüp seg-bān-ı sır-pūş
Bu sözden virdi şāha ḫᵛāb-ı ḫar-gūş

2540 Seg-i seg-bān çü bildi ḥaḳḳ-ı nānı
Ḫalāṣ itdiler ol miskīn cevānı

2541 Taʿaccüb itdi şāh ol merd-i ḫāṣı
Ki itlerden nice buldı ḫalāṣı

2542 Müvekkil gönderüp ol bī-günāha
İletdi ḳalb-i segden ṣadr-ı şāha

2543 Cevāna iʿtiẕār itdi didi şāh
Seni segden ne ḫoş ḳurtarmış Allāh

2544 Didi-kim uġramadın ben bu ḥāle
Virürdüm anlara elden nevāle

2545 Yidiler çün o dem benden nevāle
Baña olmadılar bu dem ḥavāle

2546 Uş on yıldur saña ben ḫiẕmet itdüm
Seg oldum ḳapuña bu ḥāle yitdüm

2547 İte atduñ etümle üstüḫᵛānum
Ḳanı nān u nemek ḳatuñda ḫānum

2548 Bilürsin dost ḳadrin bilmedüñ sen
Ḳılur seg ḥaḳḳa ḫiẕmet ḳılmaduñ sen

2549 Següñ ṣulḥi olur bir üstüḫᵛāna
Vefāsuz ādemīnüñ ḳaṣdı cāna

2550 Sege seg olup ādem yidürür beg
ʿAceb mi ḳafa-dār olsa añа seg

2551 Budur seg ḳıṣṣasından ḳaṣd-ı rāvī
Ki iḥsān ile olur eylük adı

2552 İsā'et idene eylerseñ iḥsān
Yaraşur ger sañа dirlerse insān

[81a] Ṣıfat-ı Şeb ve Kevākib-i ʿĀlem-efrūz-ı ʿĀşıḳ Aʿnī Mecnūn-ı Pür-sūzuñ Ḫiṭābıdur

2553 Meger bir şeb ki gūyā rūz-ı rūşen
Müzeyyen āsumān çün sebz-i gülşen

2554 Kevākib çün kevāʿıb[1] zer-ḥamāyil
Felek pertevlerinden zer-şemāyil

2555 Demürden ḳalʿeye dönmiş felekler
Burūca pās-bān olmış melekler

2556 Zihī ḳalʿe zihī şeh yapmış anı
Ki burcınuñ melekdür pās-bānı

2557 Melekler ḥıfẓ idüp burc-ı bedenler
Seḥāb-ile atıldı ḍarb-ı zenler

2558 Atılduḳça rücūm-ı tīr-i hāyil
Düşer endāmına anuñ zelāzil

2559 Zamāne nāfe-i şebden muʿanber
Zemīni çünki māh itmiş münevver

2560 Ṭolup bu nāfe gevher çerḫ-i şeş-ṭāḳ
Muʿaṭṭar hem münevver oldı āfāḳ

2561 Oḳur yılduz zebān-ı ḥāletinden
Ve *zeyyenne's-semā'e*[2] āyetinden

1 kevāʿıb SK: ġavāġıb ŞH
2 Mülk, 67/5'ten iktibastır: "... semayı ... donattık ..."

2562 Kimi seyyāredür kimi ṣevābit
Ḳamu Ḥaḳ emrine münḳād u sākit

2563 Ḳamer kim dāyimā yāri güneşdür
Anuñ öñinde varı pīş-keşdür

2564 Ḳarīb olsa ʿacebdür ol nedīme
Döner żaʿf-ile ʿ*urcūn-ı ḳadīm*e[1]

2565 Zebān-ı ḥāl ile bu remze ḳāyil
Ki evlādur muḳārinden muḳābil

2566 Miṣāl-i māh u seyyāre kevākib
Şeh-i ʿālī-cenāb-ile cenāyib

2567 Şehüñ bezminde Zühre muṭrib olmış
ʿUṭārid ehl-i defter kātib olmış

2568 Zihī bezm ü zihī dīvān-ı ābād
Züḥaldür pās-bān Mirrīḫ cellād

[81b] 2569 Vekīl[2]-ḫarcı o bezmüñ Müşterīdür
Anuñ ṣuḥfı zamāne defteridür

2570 Temāşā eyleyüp Mecnūn bu bezmi
Niyāz ile duʿāya itdi ʿazmi

2571 Cemāl-i Zühreye yüz ṭutdı evvel
Niyāz itdi yüz urup götürüp el

2572 Didi ey Zühre-i rūşen şeb-efrūz
İ şemʿ-i cemʿ-i bezm-i baḫt-ı pīrūz

2573 İ mihr-i bān-ı faẓluñ tāc-dārı
İ bānū-yı sarāy-ı kām-kārī

2574 Baña luṭf eyle kim luṭfuñ demidür
Ṭapuñ mihr-i saʿādet ḫātemidür

2575 İrişdür der[d]-mend oldum devāya
Şafā-yı vaṣl-ı yār-i cān-fezāya

1 Yâsîn, 36/39'a işarettir: "... eski urcun ..."
2 vekīl SK: degül ŞH

2576 Ufuḳdan Müşterī çün oldı peydā
Niyāz itdi aña Mecnūn-ı şeydā

2577 Didi ey Müşterī ey ṭāliʿ-i saʿd
İ cümle vaʿdesinde ṣādıḳu'l-vaʿd

2578 İ defter-dār-ı dīvān-ı saʿādet
Kilīd-i ḳufl-ı bāb-ı feṯḥ ü nuṣret

2579 Saʿādetde re'īs-i cümle aḫter
Saʿādet bābı ḳuflına anaḫtar

2580 Bańa eyle vefāyile neẓāre
Eger var-ise çāreñ eyle çāre

2581 Çü gördi çāre yoḳ seyyārelerden
Yüzin döndürdi ol āvārelerden

2582 Ḳodı dāmānın elden ḥoḳḳa-bāzuñ
Yüz urdı ḥażretine bī-niyāzuñ

2583 Didi ey Müşterī Zühre ġulāmuñ
Her iş ser-nāmesidür pāk nāmuñ

2584 İ Dārā-yı vücūd u dāvere cūd
Ḳapuñdan feṯḥ olur ebvāb-ı maḳṣūd

2585 İ feyyāż-ı biḥār-ı cūd u iḥsān
Şifā-yı cümle ehl-i derd-mendān

[82a] 2586 Yidi çerḫ emrüñ öñinde deginde
Ṭapuñ mevlā vü ġayruñ sańa bende

2587 Bu cümle şeş cihet yüce ger alçaḳ
Elüñ altında memlūküñdür elḥaḳ

2588 Yoluñda toz olan zī gevher-i pāk
O tozdan yüz çevüren başına ḫāk

2589 Vücūdum ḫāk[i] ġamdan döndi āba
Naẓar ḳıl luṭfuñ-ile ben ḫarāba

2590 Ḳuluñam ʿāciz itme ben ġarībi
Niṣāb-ı raḥmetüñden vir naṣībi

2591 Demidür ṭāliʿüm pīrūz idesin
Ḳara baḫtum şebini rūz idesin

2592 Niyāz idüp yaturken fikre ṭaldı
Imızġandı gözini uyḫu aldı

2593 Dil-i Mecnūna düş gösterdi baḫtı
Ki gördi evce irmiş bir dıraḫtı

2594 Uçar bir şuʿbesinden murġ-ı ḫoş-per
Gelür farḳında çün tābende gevher

2595 Çü Mecnūn nergisi uyḫuya ḳandı
Çerāġ-ı ṣubḥ-ı rūz-efrūz uyandı

2596 Seḥer gibi ṣafādan tāze rūyı
Ṭaşup aşmış başından nehr-i cūyı

2597 Ḳuş uyḫusında ḳuş düşin ḳılup yād
Olurdı ḳuşca cānı ḫurrem ü şād

2598 Dil-i ʿāşıḳ kim olmışdur ġam-ābād
Düş-ile yā ḫayāl-ile olur şād

Mecnūna Leylādan Ḫaber Gelüp ʿAḳl ʿĀleminden Bī-ḫaberliġidür

2599 Meger bir gün nice gün ʿālem-efrūz
Münevver çün cemāl-i baḫt-ı pīrūz

2600 Yaḳardı ṣubḥ-ı cennetden çerāġı
Nesīminden muʿaṭṭar cān dimāġı

2601 Hevāsı ol günüñ ʿĪsī-dem idi
Anuñ-çün ḫaste Mecnūn ḫurrem idi

[82b] 2602 Egerçi āh ider iñlerdi gāh gāh
Velī gūş-ı feraḥ çıñlardı gāh gāh

2603 Maḳām oldı aña ol gün ser-i kūh
Sibāʿ-ı vaḥş eṭrāfında enbūh

2604 Diñerken cānib-i dil-dāra dil-teng
Gözine toz görindi tūtiyā-reng

2605 Açıldı burḳaʿı çün ol ġubāruñ
Göründi meh yüzi bir şeh-süvāruñ

2606 At oynadup gelür bir şāh-zāde
Iraḳdan oldı atından piyāde

2607 Göricek bildi Mecnūn ol ḥarīfi
Ki merdüm-zādedür ẕāt-ı şerīfi

2608 Ṭurup depretdi vaḫşuñ her birine
Ki siñdi her biri yirlü yirine

2609 Hemān ḳarşulayup ol serv-i nāzı
Revān dil dökdi vü itdi niyāzı

2610 Ki ey encüm-Yemānī ḫayr mı seyr
Yaraşmaz sen ṣanem gelmege[1] bu deyr

2611 Yüzüñde gerçi ẓāhir dil-nüvāzī
İgen çoḳdur bu ḫalḳuñ ḥoḳḳa-bāzı

2612 Resen diyü virüp mār-ı siyāhı
Nice ṣoḳdurdılar ben bī-günāhı

2613 Niçe segler gelüp dilkülenürler
Ġazāla ṭavşan uyḫusın virürler

2614 Şu deñlü urdı düşmen sīneme tīr
Ḳomadı dostluḳ sevgüsine yir

2615 Elüñ gendüm-nümā vü cev-fürūşı
Ḳomadı bende ḫalḳa meyl-i cūşı

2616 Senüñ de ḥīleyise yārüñ ey yār
Metāʿuñ açma kim yoḳdur ḫarīdār

2617 Bu nükte irdi çün ol rāst-rāya
Revān indi atından düşdi pāya

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2618 Didi luṭf eyle ṣayd iden sibāʿı
Sibāʿuñ ḥākimi vaḥşün muṭāʿı

[83a] 2619 Ḫaberler var sańa sīnemde mestūr
Derin bańa virürseñ söze destūr

2620 Virürseñ ger söze ruḫṣat ḫaber al
Eger virmezseñ uş gitdüm esen ḳal

2621 Ḫaberden ʿāşıḳ oldı çün ḫaber-dār
Dönüp didi getür ortaya neñ var

2622 Ḫaber ehli ḫaber yükin çün açdı
Dilinden sūzı söz yirine ṣaçdı

2623 Çü gördüm dün fülān yirde seḥer-gāh
Oturmış bir ṣanem rāh üzre çün māh

2624 Ne meh burc-ı cemālüñ āfitābı
Żiyā virmiş cehāna ḥüsni tābı

2625 Dir-idüm serv eger olaydı meh-rū
Meh-idi māh olsa serv-i ḫoş-bū

2626 Söze ḳuş ḳondurur ṭūṭī-süḫandur
Şekerden dür ṣaçar şīrīn-dehendür

2627 Ruḫında zülf ü ḫāli cīm-i mevzūn
Elif ṭoġrı boyı egri ḳaşı nūn

2628 Ki yaʿnī naḳşum-ile ʿayn-ı cānum
Anuñ-çün cān gibi gözden nihānum

2629 Güzel āhūya beñzer çeşm-i mesti
Ṭutar biñ şīr-i mesti ḍarb-ı desti

2630 Dehānı ġonçe reyḥānī-nefesdür
Anuñ ʿıṭrı cehān u cāna pesdür

2631 Çenār-ı ḳāmetin ʿarż itse bāġa
Düşerdi ḍarbī dest-i serv ayaġa

2632 Velī ol māha düşmiş ġam nişānı
Helāk itmiş belā ol nā-tüvānı

2633 Olup nīreng-i ġamdan ḥasbī ney-reng
Egilmiş ḳaddi iñler nitekim çeng

2634 Oḳı üstine düşmiş yay nişānı
Gül-i nesrīne dönmiş erġuvānı

2635 Ṣararmış rūyı anuñ ṣanki zerdür
Ney olmış ḳaddi ammā ney-şekerdür

[83b] 2636 Aña virmiş maḥabbet bir ʿaceb derd
Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd

2637 Gül üzre ṣaçdı nergisden gül-ābı
Ki āba ġarḳ itdi āfītābı

2638 Ümīd-i yāre göñlin baġlamış berk
Hemān çift-ile ḥavf ile ṭurur dek

2639 Gözinden ḳaṭreler kim yire düşdi
Ṣanasın ay-ile ülker ḳavuşdı

2640 Özüm göynidi aña çünki gördüm
Adın teftīş idüp ḥālini ṣordum

2641 Şeker dengini açup ol şeker-bār
Didi ey yārem üzre ṭuz ṣaçan yār

2642 Adum Leylī vü rūz-ı ṭāliʿüm leyl
Hemān Mecnūna eyler ḫāṭırum meyl

2643 O Mecnūn adı bu Leylāya ḥaḳdur
Ki Mecnūndan daḫi Mecnūnaraḳdur

2644 Anuñ derdinden artuḳ oldı derdüm
Anuñ-çün beñzedi nesrīne verdüm

2645 Egerçi ʿışḳ-ile ol oldı meşhūr
Velī andan beter bu derd-i meşhūr

2646 Egerçi oldı ol ʿışḳa nişāne
Ben oldum bī-nişān uş yana yana

2647 Açar ol göñlini seyr ü seferde
Ben oldum bī-nişān-ı ḥabs derde

2648 O fāriġ pās-bān-ile ʿasesden
Benüm ḳuşca cānum çıḳmaz ḳafesden

2649 Anuñ hem-rāhı bir ḳaç cānverdür
Benüm hem-ṣoḥbetüm cānā seḥerdür

2650 Anuñ hem-ṣoḥbeti gürg ü ġazāle
Bana olmışdur ejderhā ḥavāle

2651 Bu ben bī-çāre kim müştāḳ-ı yārem
Daḫi müşkil budur bī-ġam-küsārem

2652 Ne çārem var ne ṣabr u ne mecālüm
Ne ḥālüm yanmaġa bir ehl-i ḥālüm

[84a] 2653 Ḳuru yapraġa döndi cism-i cānum
Hem artar od gibi ʿışḳ-ı nihānum

2654 Bu odı kim ne ṭaş örter ne ṭoprak
Nice setr eyleye bir ḳurı yapraḳ

2655 Görürken bunca ġavġāsın raḳībüñ
Çekerem[1] ġuṣṣasın ben ol ġarībüñ

2656 Günüm bu ġuṣṣadan dāyim gicedür
Ki bensüz ḥāli ol yārüñ nicedür

2657 Ne yir içer nice giçer zamānı
Kimüñle seyr ider ḳanda mekānı

2658 Ḫaber var-ise andan sende zinhār
Ḫaber vir cānuñ içün ey ḫaber-dār

2659 Anuñ-çün bu niyāzı eyledüm gūş
Mürüvvet görmedüm olmaġı ḫāmūş

2660 Ṭapuñdan bildügüm aḥvāli bir bir
Didüm anuñ ḳatında evvel āḫir

2661 Ki ol elden çıḳup āvāre olmış
Dili derdüñle pāre pāre olmış

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2662 Yiler yil gibi dāyim lā-mekāndur
İşi vü işi[1] vaḥşī āhuvāndur

2663 Senüñ yüküñ çekerken ol giriftār
Atası mātemi de oldı ser-bār

2664 Senüñ ʿışḳuñdan olmışdı şikeste
Peder mevtinden oldı tāze ḫaste

2665 Oḳur gāh iştiyāḳuñ ḳıṣṣasından[2]
Anuñ hīç ṣorma öldüm ġuṣṣasından

2666 Oḳur gāh merşiye ol mātem içün
ʿAmāya döndi çeşmi ol ġam içün

2667 Senüñ mestāne naẓmuñdan gelüp cūş
Bir iki beyt oḳıdum eyledi gūş

2668 Münāsib olduġıyçün ḥāle ebyāt
Ol ehl-i ḥāle virdi vecd-i ḥālāt

2669 Teni ditrer hemān yapraġa döndi
Gül iken ṣūreti ṭopraġa döndi

[84b] 2670 Hey-ā-hāy aġladı vü itdi zārī
Benümle ḳıldı hem ʿahd ü ḳarārı

2671 Ki ey kān-ı ṣafā vü sāde-sīne
Elüm ṭut derde düşdüm ben kemīne

2672 Yine uġraya yoluñ çün bu yire
Buluşmayınca geçme ben ḥaḳīre

2673 Yazam aḥvāli baġrum pāresine
İlet luṭf it ol ʿışḳ āvāresine

2674 Didi bunı vü itdi ʿazm-i ḫāne
Yolıma ben de gitdüm yana yana

2675 Yolum dün uġradı çün ol maḳāma
Nihānī bańa teslīm itdi nāme

1 Kelimenin "eşi" okunacak şekilde harekelenmiş olmasına rağmen vezin icabı aynı manaya gelen "işi" şeklinde okunması uygundur.

2 ḳıṣṣasından SK: ġuṣṣasından

2676 Çıḳardı nāmei ol bülbül-i mest
Öpüp ter gül gibi ṣundı sebük-dest

2677 Baḳup Mecnūn bu mektūb-ı kelāma
Dürülmiş yüzi açıldı çü nāme

2678 Ṣafādan eyle itdi cūş-ı vecdi
Ki yıḳdı zelzeleden kūh-ı Necdi

2679 Anı mest itdi eyle şevḳ-i nāme
Ki raḳṣ itdi ṣafādan ṣan ḥamāme

2680 Birazdan aldı nāmei oturdı
Ṣafā vü mihr-ile mihrin götürdi

2681 Oḳudı açup ol mektūb-ı yāri
Yazılmış anda evvel nām-ı Bārī

2682 Ki oldur cümle kāruñ kār-dānı
Müsebbiḥ aña her şīnuñ zebānı

2683 Zihī niʿmet zihī ḥikmet kemā-hī
Vaẓīfe-ḫorıdur her murġ u māhī

2684 Cehānda inse cinne cān viren ol
Kemāl-i ʿaḳl-ile ʿirfān viren ol

2685 Şeker ezmiş bu resme söze evvel
Dönüp ḥālin beyān itmiş mufaṣṣal

2686 Bu nāme kim dimiş yazıldı ḳandan
Ḫaberdür derd-mend-i ḫaste-cāndan

[85a] 2687 Ṭapuña yaʿnī ey dermānde ḫaste
Ḳıluram ʿarż-ı ḥāli ben şikeste

2688 Nedür aḥvālüñ ey yār-i ḳadīmī
Belā deryāsınuñ dürr-i yetīmi

2689 Çerāġ-efrūz-ı bezm-i rūşenāyī
Ḫazīne-dār-ı genc-i āşināyī

2690 Ciger ḳanı virelden cismüñe reng
Vücūduñ laʿle döndi menzilüñ seng

2691 Senüñ ʿömrüñ geçer ol seng içinde
Benüm rūzum bu ḥabs-i teng içinde

2692 Miṣālüñdür ol āb-ı zindegānī
Sikender teşne-dil çün vire cānı

2693 Senüñ bensiz yirüñ kūh-ı beyābān
Benüm sensüz maḳāmum beyt-i aḥzān

2694 Senüñ cānuñla cānum olalı cüft
Tenüm bī-cüftdür çün dürr-i nā-süft

2695 Egerçi ġayr-ile çift oldı ismüm
Velī çift olmadı cismine cismüm

2696 Dilerem[1] ben ki geçdükçe zamānum
Olayduñ ey hümā hem-āşiyānum

2697 Naṣībi yiri zāġuñ bāġa düşdi
Nebāt-ı ṭūṭī çeng-i zāġa düşdi

2698 Ḳatumda her felek biñ biñ cehāndur
Ayaġuñ tozı tāze armaġāndur

2399 Ṭapuñ Ḫıżra dimiş ey ḥıżr-dāmen
Sen āb-ı ḥıżra ırak mı ʿaceb ben

2700 Ṭapuñ mihr-i münevverdür ben ay(s)em
Ki nūruñla ırakdan pür-żiyāyem

2701 Eger bir çāre bulsam ben giriftār
Varurdum saña noḳṣānumla ey yār

2702 Peder mevtinden oldum eyle ġam-nāk
Kefen bigi yaḳamı eyledüm çāk

2703 İki gözden aḳıtdum iki rūdı
Yasın ṭutmaġ-içün giydüm kebūdı

[85b] 2704 Saña ben ʿāşıḳam ṣādıḳ muvāfıḳ
Arada var velī ḫavf-i münāfıḳ

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2705 Tenüm maʿẕūr ṭut ger olsa mehcūr
Ki cānum her zamān senden degül dūr

2706 Ola çün vaṣl-ı cismāniyye ḥāyil
Yiter ʿuṣṣāḳa vaṣl-ı ʿālem ü yil

2707 Beni senden ayırdı çerḫ-i ġaddār
Bize çāre hemān ṣabr oldı nā-çār

2708 Çü dünyā menzili miḥnet evidür
Gözetmez ḥālin ol göz kim ḳavīdür

2709 Zamān göstere[1] çün bād-ı şemāyil
Giye kürki zamāna göre ʿāḳil

2710 Çü gördük dest-i ʿālemde şikence
Uralum yüzine göre ṭapanca

2711 Şu kim yorġanına göre küsüldi
Diken de döşenürse rāḥat oldı

2712 O girye kim ʿadūlar güldürür ol
Anı ey dost her-giz ḳılma maḳbūl

2713 O ġuṣṣa kim ḳılur düşmenlerüñ şād
Ḳo anı kim olasın ġamdan āzād

2714 Bu gün sañа bitüren ġuṣṣa ḫārın
Gül-i şādī bitüre belki yarın

2715 Peder öldi ġarībem dime zinhār
Ġarīb oldur ki sañа olmadı yār

2716 Bu bī-keslükden efġān ne revādur
Kesi bī-keslerüñ luṭf-ı Ḫudādur

2717 Oḳudı çünki Mecnūn nāme-i dost
Ṭutuşmış sīnesin çāk eyledi dost

2718 Resūl öñinde aġlayup hey-ā-hey
Düşüp öperdi geh desti gehī pāy

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2719 Didi bende ne kāġıd var ne ḫāme
Cevāb almaġ-içün yazmaġa nāme

2720 Meyānından çıḳardı ol meyāncı
Vekīl-ḫarcı gibi defʿī direnci

[86a] 2721 Aña virdi ḳalem kāġıd mürekkeb
Kitābet emri esbābın müretteb

2722 Ele aldı çü Mecnūn ḫāmesini
Yazup virdi cevābuñ nāmesini

2723 Çü virdi ḳāṣıda ḳāṣıd olup şād
İrişdi cānib-i Leylāya çün bād

Cevāb-nāme-i Mecnūn

2724 Ser-i ʿunvān-ı nāme yazdı Sübḥān
Zihī sulṭān ki ʿālem aña fermān

2725 Nihān ʿilmi ḳatında günden eẓhar
Cehān her ḥükmine fermān musaḫḫar

2726 Felek yayın igen bī-ḳabża ḳabżı
ʿİlācında ne ḥācet ḫaste ḳabżı

2727 İder naḳşı nebāt-ile muʿayyen
Ḳılur ferşi nebāt-ile müzeyyen

2728 Ḳoyar ol ʿilm ü ḳudret issi Bārī
Nehāra leyli vü leyle nehārı

2729 Gül-i gülzār anuñ luṭfıyla ḫandān
Şifā andan bulurlar derde dermān

2730 Yazup ser-nāme bu ḥamd-i sipāsı
Dimiş ṣoñra belā-yı bī-ḳıyāsı

2731 Bu nāme çünki pür-tāb-ı şererdür
Dil-i pervāneden şemʿe ḫaberdür

2732 Ki Kaʿbe-i cemālüñ ḳıble-i cān
Dem-i vaṣluñ dil-i bīmāra dermān

2733 Viṣālüñ bend-i Mecnūna müfettiḥ
Ser[i] sevdāsına ḥüsnüñ müferriḥ

2734 Ḫiṭābuñ depredür zencīrin anuñ
ʿİtābuñ āteş eyler yirin anuñ

2735 Yiri od olmasun mı ol ġarībüñ
Yüzin görmez senüñ gibi ḥabībüñ

2736 Yaraşurken saña ey serv nāzuñ
Gelür üftādeñe gāh gāh niyāzuñ

[86b] 2737 Ḥamām-ı nāme çün ṭāvūs-ı ḳudsī
Gelüp virdi bu vaḥşī cāna ünsi

2738 Anuñ Aḥmed gibi muʿciz beyānı
Dem-i ʿĪsī gibi dirgürdi cānı

2739 Şeker-lebden ṣorup ḥāl-i ġarībi
Göñül derdin dimişsin ey ṭabībī

2740 Bilürsin ḫaste-ḥālin diñle ey dost
Vücūduñ lübb-i cāndur ten aña post

2741 Çü maʿnī ḳurbi ola *ḳābe ḳavseyn*[1]
Viṣāle ḥāyil olmaz ṣūret-i beyn

2742 Çün ʿāşıḳ ṭuta *ev ednā*da[2] menzil
Raḳīb aña ne deñlü ola ḥāyil

2743 Beni mest ideli ḥüsnüñ ḫayāli
Görinmez gözüme ṣūret viṣāli

2744 Güneş kim nūr-ı ʿālem pertevidür
Iraḳ olduḳça teʾşīri ḳavīdür

2745 Ziyāde olduġınca buʿd-ı ṣūret
Dilümde ʿışḳuñ arturdı ḥarāret

2746 Bañа maʿnī gerek ṣūret gerekmez
Bañа vaḥdet gerek vuṣlat gerekmez

1 Necm, 53/9'dan iktibastır: "İki yay kadar yakın oluverdi."
2 Necm, 53/9'dan iktibastır: "... veya daha yakın ..."

2747 Çü sen ben perdesi gitdi aradan
Belāsı düşmenüñ çıḳdı aradan

2748 Çü sen ben perdesi ortaya girmez
Seni benden daḫi kimse ayırmaz

2749 Olup maʿşūḳ u ʿāşıḳ ʿışḳ-ile bir
Firāḳ-ı vaṣla aṣlā ḳalmadı yir

2750 Gül-i ḥüsnüñ hemīşe ḫande olsun
Ḫudā tābendeñi tābende olsun

2751 Çü gördi Leylī Mecnūn nāmesini
Yudı gözi yaşıyla nāmesini

2752 İderdi nāme gibi ʿömrini ṭay
Ḳara yazuyile ol bānū-yı ḥay

Mecnūn-ile Leylānuñ Meşhūr Muʿāmelesidür ki Ẕikr Olınur

[87a] 2753 Ḥikāyet niʿmetin bir ehl-i inʿām
Rivāyet kāsesinden ḳıldı inʿām

2754 Didi bir gün velīme itdi Leylī
İle envāʿ-ı niʿmet virdi ḫaylī

2755 Semāvī māyide gibi ṭaʿāmı
Ġarīḳ-i niʿmet itdi ḫāṣ u ʿāmı

2756 Ulu bezm itdi şāhāne müşerref
Bişürdi dürlü niʿmetler mükellef

2757 Müzeyyen bezm gūyā bāġ-ı cennet
Çiçekler gibi reng-ā-reng niʿmet

2758 Bu ezhār içre zerde ṣan gül-i zerd
Şekerden ḥulle giymiş nāz-perver[d]

2759 Pilāvuñ vaṣfı ṣābit olduġınca
Ṣanasın tāze aḳ gül oldı ġonçe

2760 Ṣürāḫī beñzemiş ser-sebz-i serve
Ṣürāḫī üzre peymāne teẕerve

2761 Müẕehheb çiniler sīmīn sinīler
İçinde sükkerīler rūġanīler

2762 O gün ol bezme ḥādim oldı Leylī
İle inʿām u iḥsān itdi ḫaylī

2763 Zihī bezm-i mübārek ʿişret-i cān
Ki añа ḥādim ola şāh-ı ḫūbān

2764 Buyurdı Faḫr-ı ʿĀlem Seyyidü'l-Ḳavm
Zihī ol ḳavme kim ʿayş idi ol yevm

2765 Çanaġın kim ṣunardı her dilenci
Ṭaʿām umup alurdı māl-ı genci

2766 Meger Mecnūn o gün ṣūret degişdi
Varup dervīşler içre ḳarışdı

2767 Ṭaʿāmı baḫş iderken Leylī tāsa
O da ol demde añа ṣundı kāse

2768 Bunı bilüp tecāhül itdi Leylī
İdüp şīve teġāfül itdi Leylī

2769 İle inʿām iderken bal u yaġın
İtivirdi çü Mecnūnuñ çanaġın

[87b] 2770 Bu ḥāle ḫaste Mecnūn gey sevindi
Gözi giryān iken göñli avundı

2771 Ṣınup kāse egerçi oldı ḫaste
Dürüst oldı meger ḳalb-i şikeste

2772 Didiler Mecnūna ḫalḳ ey vefāyī
Sañа cevr itdi sürersin ṣafāyı

2773 Didi ki bañа yitmez mi tesellī
Beni çün il gibi görmeye[1] Leylī

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2774 Egerçi ṣūretā bu iş cefādur
Velī maʿnī yüzinden merḥabādur

2775 Ne bildüñüz nedür ḳaṣdı ḥabībüñ
Uşatmaġdan çanaġın ben ġarībüñ

2776 Vücūduñ kāsesin kesr eyle yaʿnī
Ki ṣıġmaz kāseye deryā-yı maʿnī

2777 Şu kim bu kāsei kesr eylemişdür
Ġıdā-yı rūḥı bī-kāse yimişdür

2778 Ya ḫod eydür ki göñlüñ kāsesin ṣı
Ki cānuñ bula bī-endāze aṣṣı

2779 Ṣınuḳ olsa göñül ʿahdi bütündür
Bulunmaz ol göñül elde tütündür

2780 Göñül bir ḫānedür bī-bāb u revzen
Ṣı dīvārın diz olsun ola rūşen

2781 Göñül ṣınmasa her-giz rūşen olmaz
Zemīn yırtılmayınca gülşen olmaz

2782 Şu kim göñlin hemīşe kāsir ola
Ḫudā göñlinde anuñ ḥāżır ola

Selīm ʿĀmirī ki Mecnūnuñ Ṭayısıdur Göre Gelüp Māderini Mecnūna[1] Getürdügidür

2783 Süḫan ṣarrāfı ṣāḥib-lafẓ çün zer
Söze bu resme düzdi dürr ü gevher

2784 Didi baʿżı rivāyet ḥāl-i Mecnūn
Selīm-i ʿĀmirīdür ḫāl-i Mecnūn

2785 Ḫelāl ekmeklü devletlü er-idi
Benī ʿĀmir içinde server-idi

[88a] 2786 Selīm olduġ-içün ḳalb-i selīmi
Aña nām itdiler ism-i Selīmi

1 Metinde "Māderine Mecnūnı" şeklindedir.

2787 İderdi ʿāleme ḫayr ü seḫāyı
Ḫuṣūṣā ḥaḳḳ-ı Mecnūna vefāyı

2788 Her ay añа libās u hem ṭaʿāmı
Ne yirde olsa iltürdi tamāmī

2789 Binüp bir gün sürüp bir bād-pāyı
Arayı gitdi ol merd-i Ḫudāyı

2790 Segirdüp bād-pāyı deşt-ber-deşt
Aradı buldı anı eyleyüp geşt

2791 Yatur bir kūh içinde zār u ḫaste
Ḳatında birʾki vaḥşī var nişeste

2792 Sebuʿdan eyleyüp dehşet tamāmī
Iraḳdan virdi Mecnūna selāmı

2793 Anuñ gūş eyleyüp Mecnūn selāmın
Üninden añlamayup ṣordı nāmın

2794 Didi bil ben Selīm-i ʿĀmirīyem
Ṭapuñuñ ʿışḳ içinde nāṣırıyem

2795 Egerçi ḫāluñam ben ḫaste rencūr
Ḳara baḫtum yüzüñden eyledi dūr

2796 Çü bildi anı Mecnūn daʿvet itdi
Yanına aldı ġāyet ḥürmet itdi

2797 Selīm anı çü ʿuryān gördi ġāyet
Çıḳardı hegbesinden virdi ḫilʿat

2798 Didi āteş-ṭabīʿatdur vücūdum
Bañа ḫilʿat yiter sevdā-yı dūdum

2799 Ṣafāsı ʿāşıḳuñ ol-dem olur pāk
Vücūduñ her libāsın eyleye çāk

2800 Selīm añа o deñlü itdi ibrām
Ki giydi ḫilʿati ol kām-ı nā-kām

2801 Ṭurup ortaya niʿmet ḳodı niçe
Kebāb u tāze ḥelvā vü külīçe

2802 Niçe kim yalvarup oldı ḥavāle
Ṣunup andan yimedi[1] bir nevāle

[88b] 2803 Ṭurup ol ḫ^{v}ānı vaḫşe eyledi baḫş
Bu bir loḳma yimedi[2] hep yidi vaḫş

2804 Didi añа Selīm kim ey ciger-sūz
Nedür sañа ġıdā āḫir şeb ü rūz

2805 Didi olmaz ġıdā olmasa ḥayvān
Senüñ nedür[3] ġıdāñ ey ṭurfe insān

2806 Didi kim her seḥer dil-ber hevāsı
Olur bī-çāre ʿuşşāḳuñ nevāsı

2807 Seḥerde ʿāşıḳuñ dil-ḫaste rūḥı
Açar ṣubḥuñ nesīminden ṣabūḥı

2808 Getürse zülf-i yārüñ būyını bād[4]
Olur cānuma ḳuvvet cismüme zād

2809 Tenüm perhīz-ile efsürde oldı
Ṭabīʿat iştihāsı mürde oldı

2810 Ḳaçan cūʿ-ile nefsüm ide saḫtı
Virürem ḳazıyup żamġ-ı dıraḫtı

2811 Budur loḳma bañа yāḫūd yirüm ot
Yiter bir ayda bir kez nefsüme ḳūt

2812 Çün olmadum ṭuz ekmek gözlere ṭuş
Ṭuz ekmek yimez oldum ben daḫi uş

2813 Anuñ-çün vaḫş-ile dāyim yürürem
Ṭuz ekmek bulsam anlara virürem

2814 Yimek ḥırṣından oldı çün tenüm dūr
Hilāle beñzedi ser-tā-ḳadem nūr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 İlk hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
4 būyını bād SK: bunı feryād ŞH

2815 Esīr olduġ-içün ḥırṣ-ı ṭaʿāma
Düşer her murġ u māhī cevr-i dāma

2816 Aña kim ṭuʿme bir loḳma giyehdür
Ne var dervīş ise maʿnīde şehdür

Ḥikāyet-i Münāsib

2817 Meger bir pādişāh seyrān içinde
Görüp bir zāhidi vīrān içinde

2818 Taʿaccüb itdi kim bu merd-i dānā
Nice ṭutmış ḫarābe içre meʾvā

[89a] 2819 Muḳarreb beglerinden itdi teftīş
Ki bu vīrānede neyler bu dervīş

2820 Ne yir içer ne yirdendür maʿāşı
Od ocaḳ yoḳ ne yirde bişer aşı

2821 Didiler merd-i zāhiddür bu meşhūr
Yiri vīrāndur ammā ḳalbi maʿmūr

2822 Ḳarışmaz ḫalḳa dāyim ʿuzlet eyler
Bu ḫalvetde ʿibādet ṭāʿat eyler

2823 Şeh anuñ ṣoḥbetine oldı ṭālib
Anı daʿvet ḳılup gönderdi ḥācib

2824 Didi ḥācib varup zāhid ḳatına
İ meyli olmayan ten leẕẕetine

2825 Günüñ geçdi bu müşkil kār içinde
Ne yirsin bu ḫarābe ġār içinde

2826 Aña gösterdi zāhid bir para ot
Ki budur günde bir kez cismüme ḳūt

2827 Didi ḥācib ġurūrından ki iy merd
Zihī müşkil belādur saña bu derd

2828 Eger ḫiẕmet ḳılayduñ pādişāha
Esīr olmazdı cānuñ bir giyāha

2829 Didi zāhid ki ʿaḳluñ bī-ḫaberdür
Bunı sen ot ṣanursın gül-şekerdür

2830 Eger ṭuysañ bunuñ sen leẕẕetinden
Ḫalāṣ olur idüñ şeh ḫiẕmetinden

2831 Ḳanāʿat genc ü ḳāniʿ pādişādur
Bulan bu genci bī-renc ü ʿınādur

2832 O meclisde ki Mecnūn gördi ḥālin
Aña hem māderinüñ ṣordı ḥālin

2833 Didi ḥāli nedür ol derd-mendüñ
O bī-çāre żaʿīf ü müst-mendüñ

2834 Beni ʿafv itsün erçi pür-günāhem
Ki ḳapusında Hindū-yı siyāhem

2835 Ḳatı müştāḳem anuñ ṣūretine
Gücüm yitse varurdum ḫiẕmetine

[89b] 2836 Selīm anuñ baḳup bu ḥasretine
Getürdi māderin anuñ ḳatına

2837 Buluşdı gördi māder nūr-ı çeşmi
Ne peşmīne ʿabāsı var ne peşmi

2838 Yatur ʿuryān u büryān ol pür-āẕer
Görüp āh eyledi bī-çāre māder

2839 Yudı geh gözleri yaşıyla rūyın
Ṭaradı ördi hem misk-ile mūyın

2840 Ḳurı ḳānūna döndürmiş ġam-ı yār
Gerilmiş ʿırḳ u beyder çünki evtār

2841 Alup māder diz üzre māliş eyler
O ḳānūn gibi iñler nāliş eyler

2842 Sürüp şefḳat elin cismi çü nāle
İdüp her yāre üzre berg-i nāle

2843 Başından gāh silkerdi ġubārın
Ayaġından çeker geh nevk-i ḫārın

2844 Oġula ana miskīn şefḳat itdi
Hem aldı dikdi hem yudı arıtdı

2845 Naṣīḥat itdi kim ey nūr-ı dīde
Niçe bir olasın elden remīde

2846 Niçe bir seyr idersin kūh u yazı
Bu yazıdur degüldür ʿışḳ-bāzī

2847 Uzatmadın ecel cellādı desti
Uyar sekne hevādan cān-ı mesti

2848 Atañ gitdi cehāndan pür-şikāyet
Anañ da öldi ṭut pür-derd ü miḥnet

2849 Eviñe gel atañ ocaġını yaḳ
Gözüñi aç cehānuñ ḥāline baḳ

2850 Bu vaḥşuñ hem ṭuyūruñ var mekānı
Sen ādemsin mekānuñ ḳanda ḳanı

2851 Nice bir elden olursın nühüfte
Beyābānda ne āsūde ne ḫufte

2852 Niçe ʿuzlet idersin ġār içinde
Niçe gül-reng olursın ḫār içinde

[90a] 2853 Nice vaḥşī gibi elden ḳaçarsın
Nice vaḥşī arasında geçersin

2854 Niçe cevrin çekersin ṭaş u ṭaġuñ
Döşegüñde uzat bir dem ayaġuñ

2855 Degül ṭaşdan demürden baş u cānuñ
Çekersin şiddetin her dem cehānuñ

2856 Naṣīḥat itdi çün Mecnūna māder
Ṣanasın nāy içine düşdi āẕer

2857 Didi ey gevherimüñ pāk dürci
Nücūm-ı devletimüñ yüce burcı

2858 Senüñ ẕātuñdan oldı kār-ı deştüm
Senüñ ayaġuñ altıdur behiştüm

2859 Bilürsin bende yoḳdur ʿaḳl-ı huşyār
Mükellef olmayan olmaz güneh-kār

2860 Bunuñ gibi belā vü ʿışḳ-ı zārī
Bilürsin kim degüldür iḫtiyārī

2861 Bu miḥnet kim naṣībümdür mine'l-mehd
Ḫalāṣından ne aṣṣı eyleye cehd

2862 Kişi kendi giniyle oda düşmez
Belādan başına ġavġālar üşmez

2863 Ev añma bańa kim cāna ḳafesdür
Velī dīvāneye vīrāne besdür

2864 Benüm murġum uçupdur ol ḳafesden
Kerem ḳıl sen daḫi geç bu hevesden

2865 Bunı böyle didi düşdi ayaġa
Vidāʿ idüp revāne oldı ṭaġa

2866 Evine gitdi māder zār u giryān
Anuñ derdinde virdi ol daḫi cān

2867 İşidüp anı Mecnūn ṭutdı mātem
Ġamın anuñ da çekdi bir niçe dem

2868 Ne merdüm-ḫor-durur yā Rab zamāne
Amānı yoḳ ne pīre ne cevāna

2869 Ne bir dil-ḫastesine ḥürmeti var
Ne nev-reste cevāna şefḳati var

[90b] 2870 Meger yoḳdur anuñ mihr ü vefāsı
Ya olmaz kimse her-giz āşināsı

2871 Gice çoḳ yaḳa bir rūşen çerāġı
Urur baġrına tāze tāze dāġı

2872 Çün ola ṣubḥ-dem urur añа dem
Söyünür eyle kim yanmadı bir dem

2873 Şular kim bu cehānda bile yandı
Girüp ṭopraġa yilden yile indi

2874 Cehānda ʿömr-i ādem olmasa yil
Añа bir dem gibi geçmezdi biñ yıl

2875 Yil olmasa eger ʿömrüñ bināsı
Anuñ yil gibi geçmezdi ṣafāsı

2876 Ṭur ey ġāfil yile söykünme zinhār
Geçer yil sen düşersin āḫir-i kār

2877 Niçe yile binen düşdi çü yapraḳ
Ki yil ḳaldı avuçda gözde ṭopraḳ

2878 Dile dāġ urma dīnār u diremden
Gözüñ aç ʿibret al ḳaṣr-ı İremden

2879 İrem dirken İrem ḳaṣrına Şeddād
Yıḳıldı ḳaṣrı ḳabri oldı ābād

2880 Ne cemʿi ḳaldı ʿālemde ne şemʿi
Hemān ẕikr olınur cevr-ile[1] cemʿi

2881 Ṭamaʿ anı ki ʿabdüʾd-dirhem itdi
Şeh iken ḳullar ana derhem itdi

2882 Anı kim bu ṣıfāt ḫor eylemişdür
Gül iken menzilin ḫār eylemişdür

2883 Ṭamaʿ ḫārına cānuñ olmasun yār
Cemüñ dili gibi olmayasın ḫʷār

2884 Deñiz gibi o kim kendü ṭuzın yir
Anuñ üstinde kimse ṭutmadı yir

2885 O kim ġayr ekmegine kelb olupdur
Bil andan ādemīlük selb olupdur

Mecnūn Ḥużūr-ı Leylāda bī-müşāhede Ebyāt Oḳuduġıdur

[91a] 2886 Şeh-i ḫūbān-ı ʿālem aʿnī Leylī
Belāya mübtelā derde ṭufeylī

2887 Ġam-ı yārinden oldı çün dem-i yār
Hezārān ġamlara yaʿnī giriftār

1 cevr-ile SK: ḫor-ile ŞH

2888 Ḥişārı teng ḳalb-i yāri gibi
Ḳapusı baġlu yāri kārı gibi

2889 Be-ṣūret[1] gevher idi genc içinde
Esīr idi be-maʿnī renc içinde

2890 Egerçi gencinüñ çoġ-idi nefʿi
Velīkin pās-bān olmışdı efʿī

2891 Eri ol genci ḥıfẓ eylerdi çün yār
Güle ḥavlı idüp hem ḫāra hem ḫār

2892 Ki tā ḳaçmaya bir gice çü mestān
İdüp ʿazm-i diyār-ı büt-perestān

2893 Anuñla ḫoş müdārā eyler idi
Muḥabbet āşikārā eyler idi

2894 Velī Leylī dilinde yār derdi
Aña gösterdi illā rūy-ı serdi

2895 Sarāy-ı Leylī bir şeb ol ʿasesden
Olup ḫālī şikār gibi megesden

2896 Perī gibi nihānī çıḳdı derden
Dili meşġūl-i dil-ber fāriġ erden

2897 Varup oturdı bir yol üzre dil-teng
Iraḳ ḫar-gāhdan miḳdār-ı ferseng

2898 Murādı gözlemekden oturup rāh
Ola aḥvāline Mecnūnuñ āgāh

2899 O yola nā-gehān uġradı bir pīr
Bili żaʿf-ile egri ṭoġrı tedbīr

2900 Delīl ü reh-nümā çün Ḫıżr-ı zinde
Yüzi tābende gūyā şemʿ-i ḫande

2901 Revān serv-i ḥişārı bāz itdi
Dehānın açdı keşf-i rāz itdi

2902 Ki andan ṣordı ḥāl-i derd-mendi
Ġarībi yaʿnī Mecnūn müst-mendi

1 be-ṣūret SK: bu ṣūret ŞH

[91b] 2903 Ki ol vaḥşī-nişīn ü vaḥşet-āmīz
Kimüñ ẕikrin ider ol gevher-i rīz

2904 Didi mihriyile mühr açup ey māh
O sensiz yüriyen bī-rāh u pür-āh

2905 Yüriyüp çaġırur gūyā münādī
Gider gāhī meyān-ı ḳaʿr-ı vādī

2906 Nidāsı ẕikri dāyim Leylī Leylī
Dili pür-Leylīdür yoḳ ġayra meyli

2907 Bu ḳıṣṣa oldı çün Leylāya maʿlūm
Ṭutuşdı cānı yandı nitekim mum

2908 Gül-i nesrīne döndi reng-i lāle
Nihāl[i] nāleden beñzerdi nāle

2909 Ṣaçup[1] sīm üzre nā-süfte ʿaḳīḳi
Didi ben ḫasteyem anuñ refīḳi

2910 Ġam içre bańa oldı cüft hem-derd
İkimüz de belādan olmaduḳ ferd

2911 Menem ol Leylī didügi siyāh-rūz
Anuñ hem-sāzıyan ol bańa hem-sūz

2912 İkimüz de belā deryāsına ġarḳ
Aramızda hemān bu deñlüdür farḳ

2913 Ki anuñ sūzı ocaġı beyābān
Benüm nālem bucaġı ḳaʿr-ı zindān

2914 Alup bir ḳaç güher başından ol mest
Öpüp yir öñine ḳodı sebük-dest

2915 Ki al bu dürleri ayaḳ dür-içün
Varup saʿy it viṣāl-i dil-ber-içün

2916 Bańa al gül varup olduġı cāya
Ki mihr-ile naẓar idem ol aya

1 ṣaçup SK: ṣaçum ŞH

2917 Bañа daʿvet idicek anı ḫālī
Fülān meʾvāda ḥāżır eyle ḥāli

2918 Bañа gel ben de varam ol maḳāma
Naẓar eyleyem[1] ol bedr-i tamāma

2919 Görem anı ki āb u rengi vardur
Vefā vezninde nice sengi vardur

[92a] 2920 Ola kim germ idüp āvāzesini
Oḳuya naẓm-ı şiʿrüñ tāzesini

2921 Ola kim ola bu göñlüm küşāde
Ol āvāzı işidüp ben fütāde

2922 O süfte dürleri cebbe ṣalup pīr
Dür-i nā-süfte içün itdi tedbīr

2923 Revān ṭaġdan ṭaġa saʿy-ile çün bād
Gezüp gāhī ḫarābe gāhī ābād

2924 Bir iki gün aradı ol maḳāmı
Bulınmadı ne nāmı ne nişānı

2925 Anı buldı ol āḫir[2] eyleyüp geşt
Dili pür-ġam yataġı dāmen-i deşt

2926 Yatur vaḥşī gürūhı yöresinde
Yeñi miḫnetde eski töresinde

2927 Baḳup meyl eyledi Mecnūn o pīre
Ṣanasın nā-resīde ṭıfl-ı şīre

2928 Ḳatından ürküdüp derrende şīri
Ḥużūrına oḳudı döndi pīri

2929 Gelüp evvel zemīne baş ḳodı pīr
Dönüp aḥvālini ʿarż itdi taḳrīr

2930 Ki ey iḳlīm-i ʿışḳuñ pādişāhı
Ṣadāḳat burcınuñ tābende māhı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Metinde "āḫir ol" şeklindedir.

2931 Seni ṣordı selām eyledi[1] Leylī
Senüñle ṣoḥbete var meyli ḫaylī

2932 Saña müştāḳdur göre cemālüñ
İşide bir nefes şīrīn maḳālüñ

2933 Ġazeller oḳıyasın ḥālet-engīz
Ki bāzār-ı güẕeşte germ ola tīz

2934 Boyı naḫl ü būyı şīrīn ruṭabdur
Senüñ ʿışḳuñda pür-şevḳ ü ṣaġabdur

2935 Senüñle ṣoḥbete mīʿādı vardur
Saña anda ṣafā vü şādī vardur

2936 Bu vaʿde eyledi Mecnūnı dil-şād
Uyup ol pīre itdi ʿazm-i mīʿād

[92b] 2937 Olup teşne revān olup Furāta
Sikender gitdi ṣan āb-ı ḥayāta

2938 Öñince Ḫıżr gibi pīr-i zinde
Yanınca leşkeri vaḥş-ı derende

2939 Saʿādet reh-nümā vü baḫt-ı münḳād
İrişdi menzil-i mīʿāda dil-şād

2940 Oturdı sāyesinde naḫlüñ ol nūr
Ten-i tenhā ḳatından vaḥşler dūr

2941 Varup Leylāyı āgeh[2] idicek pīr
O ṭoġrı yār(e) o dem cān atdı çün tīr

2942 Perī-veş ol perī-peyker perī-rīv
Oġurlandı naẓardan duymadın dīv

2943 Yaḳīn geldi çü dil-dāra dil-ārām
Gidüp ārāmı kendü itdi ārām

2944 Buyurdı pīre kim ey ḫoş-dem ādem
Yanaram bir adım ger artuḳ adam

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 āgeh SK: aña ŞH

2945 Yatur ġāfil o çiftüm[1] gerçi ḫufte
Degül ferd-i Ḫudāya iş nühüfte

2946 Egerçi ol ḥelāle virmedüm dil
Ḥarāma hem-nişīn olmaḳ da müşkil

2947 Ḥarāma ger ḥarīm olam helāküm
Diyānet meẕhebinde ʿayb-nāküm

2948 Giderseñ ṭoġrı yola egriden geç
Ki ṣıġmaz hīç yolına ṭoġrınuñ keç

2949 Çün oḳda istiḳāmet fāyiḳ oldı
Anuñ-çün şest-i şāha lāyıḳ oldı

2950 Dil-i dil-ber ki ʿāşıḳdur tamāmī
Bilürem ol da ḫoş görmez ḥarāmı

2951 Dilek it var ki ol dil-dār-ı dil-bend
İde teşrīf oḳuyup şiʿr çün ḳand

2952 Ol ebyāt oḳuya ben eyleyem gūş
O cām-ı bāde ṣuna ben ḳılam nūş

2953 Nigāra baş egüp ol pīr çün çeng
Nevālar māyesine itdi āheng

[93a] 2954 Anı gördi ki yatur bī-dil ü hūş
Ki meyden ser-ḫoş olmış itmeden nūş

2955 Görüp acıdı ol mest-i ḫarābı[2]
Yüzine dīdeden ṣaçdı gül-ābı

2956 Başına çünki ʿaḳl u hūşı geldi
Hevā-yı yār-ile pür-cūşı geldi

2957 Didi ne nev-bahār irdi bu bāġa
Ki būy-ı cān-fezā virdi dimāġa

2958 Ne nisbet ola bu bū nev-bahāra
Ki beñzer bu nesīm-i zülf-i yāre

1 ġāfil o çiftüm SK: çiftim ġāfil ŞH
2 ḫarābı SK: Ḫudāyı ŞH

2959 Benüm cānum fidā olsun bu būya
Ki mihmān oldı anuñ gibi būya

2960 Ṣınayup ʿāşıḳı pīr-i hevāyī
Didi kim gey ḫaṭādur bu cüdāyī[1]

2961 Nola gelse kenāruña nigāruñ
Gül-i gülzār-ile ṭola kenāruñ

2962 Eritdi ʿışḳ odı ḳıldı seni ṣu
Kenāruñda yaraşur serv-i dil-cū

2963 Cemālin görmedin germ oldı şevḳüñ
Eger görseñ daḫi artardı zevḳüñ

2964 Didi Mecnūn aña ey fitne-bāzī
Bu kem ḥarfi ḳoma levḥüñde ḳazı

2965 Çün oldum būy-ı meyden böyle ser-mest
Meye ne ḳudretüm var ki uram dest

2966 Güle ḳarşu revān ol bülbül-i rāz
Bu bir ḳaç beyte itdi ḫoş ser-āġāz

11. Ġazel-i Münāsib

[mefʿūlü mefāʿīlün mefʿūlü mefāʿīlün]

1 Ey ṭūṭī-i şīrīn-leb beñzer dehenüñ ḳande
Ḥüsnüñ güline ḳarşu cān bülbüli güyende

2 Ey cān-ı cehān-ārā vey dil-ber-i bī-hem-tā
Ben ḫod senüñem ammā kimüñsin ola sen de

3 Ḳaddüñ ʿalem-i bālā mānend-i ḳad-i ṭūbā
Ben nice irem aña ol ḳanda vü ben ḳanda

[93b] 4 Ne şehd ü şeker vardur laʿlüñ gibi rūḥ-efzā
Ne gün ne ḳamer vardur yüzüñ gibi tābende

5 Derdüñle dil-i Mecnūn ter ġonçe gibi pür-ḫūn
Ol cān viriser bir gün ʿömrüñ ola pāyende

1 cüdāyī SK: Ḥudāyī ŞH

Meşnevī

2967 Açup Mecnūn cerīde-ber-cerīde
Oḳur yāre ḳaṣīde-ber-ḳaṣīde

2968 Ki ey yār-i ṣafā-baḫş u vefāyī
Ne ḫoş yād eyledüñ bu ben gedāyı

2969 Menem bī-rāḥat u bī-yār u bī-ʿār
Ḥarīf-iseñ eger bismi'llāh ey yār

2970 Ben aṭlas çāk idici ḫırḳa-pūşem
Ḫarīdār-ı belā vü cān-fürūşem

2971 Benümledür feraḥ ben ġuṣṣaya şād
Zamāne ḳulluġından cānum āzād

2972 Dilüm teşne egerçi ġarḳ-ı ābem
Gözüm şeb-kūr yār-i āfitābem

2973 İ zülfi gibi ṭarrār-ı siyeh-kār
Ḳara gözi gibi oġru-yı ʿayyār

2974 Nedür bu şīve gelmeden ḳaçarsın
Nedür bu fitne ekmeden[1] biçersin

2975 Iraḳdan itmeyince cānı ġāret
Yaḳīn gelmez budur ʿayyāra ʿādet

2976 Yaḳīn olmaduġı bu cismüme cān
Ṣıġışmaz bir tene yaʿnī iki cān

2977 Fidā eylemişem[2] ben saña cānı
Ḳatuma gel bahāne itme anı

2978 Ne ḫoşdur ger düşerse ittifāḳī
Ki eyleyem[3] senüñle iʿtināḳi

2979 Zamān ola vü gice ḥāli rūşen
Mekān ola meyān-ı ṣaḥn-ı gülşen

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2980 Senüñle rū-be-rū vü gūş-ber-gūş
Gehī leb-ber-leb ü geh nūş-ber-nūş

[94a] 2981 Senüñ dest ü dehānuñdan pey-ā-pey
Alam geh būse nuḳl-içün gehī mey

2982 Bu zībā māl-i ḫūlyā bu güzel rāy
Eger vāḳiʿ olursa vay ne ḫoş cāy

2983 Ne rūḥ-efzā idi bu ter-terāne
Uṣūli bozmasa ḍarb-ı zamāne

2984 İgen şūrīde-ser itme ġarībi
Ḳatı zīr ü zeber itme ḥabībi

2985 Nice maḥbūs olursın ol ḥiṣāra
Demidür göçesin ey yār ġāra

2986 Tekellüf ʿāleminden ṭaşradur ġār
Ne şerm-i yār var ne ḫavf-i aġyār

2987 Eger onda ṭurasın oturasın
Hemān kendi yüküñi götüresin

2988 Enīsüñ bir-ki vaḫşī ol da ḫāmūş
Ne görse söylemez eyler ferāmūş

2989 Olur āvāre gerçi ġār ehli
Velī olmaz tekebbür ʿār ehli

2990 Ḥiṣāra varma ey yār-i ḥiṣārī
Ki ejderhādur anuñ mār u mūrı

2991 Diyār-ı ġāra göç ol ḫurrem ü şād
Dilerseñ ger ḥiṣāruñ yümn ü ābād

2992 Beni öldürme nāz itme ırāḳdan
Elüm ṭut düşmişem ḳaldum ayaḳdan

2993 Irāḳdan bañа çeşme gösterürsin
Güneş gibi ṣaḳın ḳatı girersin

2994 Beni leb-teşne idelden zülālüñ
Vücūdum cev cev oldı hem-çü ḫālüñ

2995 Elüñden bāde ṣun ey yār-i sāḳī
Ki ölmedin[1] bulam tā ʿömr-i bāḳī

2996 Mey olmaz ʿışḳuña nūş eylesem ḫoş
Aġu da içsem ol ʿışḳa olur nūş

2997 Zihī ʿişret ki cāmuñdan olup mest
Uram ser-ḥalḳasına zülfüñüñ dest

[94b] 2998 Lebüñden nūş idem cām-ı ṣabūḥı
Bulam her cürʿada biñ biñ fütūḥı

2999 İlāhī baña bu devletlü rūzı
Dilerem[2] ol ṣanemden eyle rūzī

3000 Didi bunı vü ṭutdı rāh-ı ṣaḥrā
Cigerde ḳanı cūş u serde sevdā

3001 Hem ol serv-i revān ḫar-gāha gitdi
Firāḳ u derd elinden āha gitdi

Selām-ı Baġdādī Mecnūnı Göre Geldügidür

3002 Didi söz gevherin naẓm iden üstād
Var-idi bir fetā ferzend-i Baġdād

3003 Ẓarāfet ehli ʿāşıḳ-meşreb-idi
Ṣafā fenninde ṣāḥib-meşreb-idi

3004 Belālar seyline olmışdı ḫāşāk
Cefālar sillesinden sīnesi çāk

3005 Egerçi ġam-zede āzāde idi
Velī nām ehli merdüm-zāde idi

3006 Selīm idi çü ḳalb-i ḫoş-nihādı
Selām idi anuñ-çün anuñ adı

3007 Ṭarīḳ-i ʿışḳ içinde cüst ü çālāk
Kemāl-i şiʿr ü inşāya heves-nāk

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3008 Cehānda çünki Mecnūn oldı meşhūr
Olup eşʿārı gūyā dürr-i menşūr

3009 Oḳundı cümle dilde şiʿr-i pāki
Ṭuyuldı ilde çāk-i derd-nāki

3010 ʿIrāḳa irişüp ṣıyt ü ṣadāsı
Muḫayyer itdi ʿuşşāḳı nevāsı

3011 Her ehl-i dil ʿIrāḳī ger Ḥicāzī
Anı görmege[1] iderlerdi yazı

3012 Düşen cān ol selām-ı iştiyāḳa
Selām itmege[2] sürdi aña nāḳa

3013 Beriyye içre gitdi niçe ferseng
Aradı seyr idüp ger kūh u ger seng

[95a] 3014 Bir arada anı buldı yalıncaḳ
Odur bildi nişānından bulıncaḳ

3015 Var eṭrāfında vaḥşīler igen çoḳ
Ḳuşatmışlar anı çün ḥalḳa-i ṭavḳ

3016 Yatur ol ḥalḳada ṣan ḥalḳa-i mār
Ya ḫod ṣan ḥalḳa ḥalḳa zülf-i dil-dār

3017 Naẓar idüp ıraḳdan gördi Mecnūn
Gelür bir nev-cevān çün serv-i mevzūn

3018 Çaġırdı ol sibāʿ-ı vaḥşe hāyil
Selāma olmayalar tā ki ḥāyil

3019 Selām andan çü gördi bu ḳıyāmı
Zebān-ı luṭf-ile virdi selāmı

3020 Selāmı ḫoş gelüp Mecnūna ġāyet
Teḳarrüb gösterüp ḳıldı riʿāyet

3021 Didi ḳandandur ey servi ḫırāmuñ
Niçün terk eyleyüp geldüñ maḳāmuñ

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3022 Didi kim geldügüm yir şehr-i Baġdād
Sańa geldüm ki vaṣluńdan olam şād

3023 Daḫi her-giz sefer itmiş degüldüm
Diyārum terk idüp gitmiş degüldüm

3024 Ḳoyup beytümi düşdüm ġurbete uş
Ki ebyāt-ı ġarībüñ eyledüm gūş

3025 Bi-ḥamdi'llāh ki bańa oldı rūzī
İrüp gördüm bugün sen dil-fürūzı

3026 Eger olursa taḳdīrüñ vifāḳı
Ḥużūruńda geçe bu ʿömr-i bāḳī

3027 Ki ola secde-gāhum ḫāk-pāyüñ
Olup boynumda ṭavḳum ḥükm ü rāyuñ

3028 Ṭapuñ her şiʿre ki eyleye bünyād
Ben anı cān u dilden eyleyem yād

3029 Ḫaṭā ḳılsam eger ʿafvuñ ʿaṭā ḳıl
Ġarībem luṭfuñ-ile āşinā ḳıl

3030 Neşīdeńden bańa luṭf eyle baḫşı
Bir artuḳ oldı ṭut ḳatuńda vaḫşī

[95b] 3031 Ḳul idinmek benüm gibi[1] cevānı
Sańa maʿlūm-durur virmez ziyānı

3032 Belā-yı ʿışḳa ben de mübtelāyem
Senüñle ol sebebden āşināyem

3033 Gelüp şemʿa gibi Mecnūn yüzine
Cevābı böyle buyurdı sözine

3034 Didi ey serv-i nāz u nāz-perverd
Sańa lāyıḳ degüldür gūşe-i derd

3035 Bu yol pür-cevr-i ġavġā vü ḫaṭardur
Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür

3036 Bu ḥarfüñ ṭuymaduñ biñde birin sen
Ne var insān oḳursañ māhirin sen

1 benüm gibi SK: bańa senüñ ŞH

3037 Benümle yār olan bī-ḫod gerekdür
İçi mürde ṭaşı merḳad gerekdür

3038 Derende yoldaşum çeşmüm derīde
Degül benden ḳaçar ādem perī[1] de

3039 Helāk esbābı bize müctemiʿdür
Benümle sen dirilmek mümteniʿdür

3040 Benüm her şeb yataġum bir ḫarābe
Yaraşmaz sen oturasın türāba

3041 Senüñ ter penbedür cismüñ ben āteş
Od-ile penbenüñ olmaz başı ḫoş

3042 Beni ḳo vaḥşiyem sen inse ins it
Senüñ nevʿüñ ṭaleb ḳıl cinse cins it

3043 Ṭutalum kim tenüñ ṭaşdan demürdür
Benüm şaḫşum demür ḳanda kömürdür

3044 Eger cūş eylese āhum tütüni
Cehānuñ yana ḳalmaya bütüni

3045 Tenüm ʿuryān u müflis bī-nevādur
Ḳonuḳ olmaḳ bañа sen ne revādur

3046 Sen ey ferzend büzürg ehl-i nevāsın
Dil-i ʿuşşāḳa niçün yār olasın

3047 Yaraşmaz olasın sen bañа hem post
Ki ben bañа ʿadūyam sen sañа dost

[96a] 3048 Benüm tāc-ı serüm ḫāk-i melāmet
Senüñ başuñda efser tāc-ı devlet

3049 Senüñ cismüñde nāzük pīrehen var
Benem ʿuryān ne gūr u ne kefen var

3050 Muṣāḥib olımaz mest-ile hüşyār
İşüñ ḫoş gelmedin yirüñe ḫoş var

1 perī SK: seri ŞH

3051 Her iki gün ki miḥnetler çekersin
Bilürem ki boşar ṭurmaz ḳaçarsın

3052 Selāmuñ göñline güç geldi bu pend
Varup andı didi ol ārzū-mend

3053 Ḫudā ki çünki yār itdi cehānı
Zülālüñden ayurma teşne cānı

3054 Kerem eyle ḳo bu ehl-i niyāzı
Ḳıla ḳıbleñde bir ḳaç gün namāzı

3055 Eger sehv eyler olsam nā-gehānī
Dileyem[1] secde-i sehvümde anı

3056 Niyāzında şu deñlü itdi cehdi
Ki tā Mecnūn ḳabūl itdi o ʿahdi

3057 Çü maḳbūl eyledi Mecnūn selāmı
Selām ortaya ḳodı ḫoş ṭaʿāmı

3058 Didi kim ṭatlu sözle ṭoyımaz aç
Ṭuz ekmek yi benümle yürime aç

3059 Egerçi ʿışḳ-ı ʿāşıḳ ḳūt-ı cāndur
Velī ten ḳūtınuñ da aṣlı nāndur

3060 Didi ʿışḳ aşına ben ṣunıcaḳ el
Ġıdā ḫorī tenümden yirüm evvel

3061 Aña ḳuvvet olur nān-ile ḥelvā
Vücūdında öle cānında ola

3062 Yaḳup ʿışḳ odı idelden beni ḫāk
Yimek içmek ġamından eyledi pāk

3063 Çü gördi ol cevānı bu ciger-sūz
Ne yir içer ne ḫoş uyur şeb ü rūz

3064 Ne ile seyr ider ne şehre varur
Ne yüz virür ne yüzden leẕẕet alur

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

[96b] 3065 Teraḥḥum eyleyüp ḳıldı naṣīḥat
Ki ey şehr-i belā iḳlīm-i miḥnet

3066 Hemīşe bu cehān bir ḥāle ḳalmaz
Kime ġuṣṣa virür kim āḫir olmaz

3067 Felek kim yoḳ ṣebāt olmış bināsı
Döner gāh ḫalḳa yüzi gāh ḳafāsı

3068 Daḫi mihr eyleyüp sen derd-mende
Vire aġlatdugı miḳdārı ḫande

3069 Belādan ben-daḫi dil-ḫaste idüm
Senüñ gibi şikeste beste idüm

3070 ʿİnāyet irdi Ḫaḳdan nā-gehānī
Ḫalāṣ itdi belādan ḫaste cānı

3071 Dem ola kim olasın sen de ḫāmūş
İdüp bu miḥnet ü derdi ferāmūş

3072 Bu şuʿle kim göñül yaḳar şererdür
Yigitlük āteşinden bir şererdür

3073 Yigitlük ʿāleminden çün geçe merd
Söyünüp kūre-i derdi olur serd

3074 Dil-i Mecnūn gibi dery[ā]ydı bī-teng
Eṣer itmedi[1] aña seng-i kūdek

3075 Didi ṣanma beni ṣūret-perestem
Ne şehvet bādesi nūş-ile mestem

3076 Beni ʿışḳ-ı ezel sulṭān idüpdür
Hevā-yı ḥükmine fermān idüpdür

3077 Maḥabbet nārdur ben aña ʿūdam
Hevāya uymazam gerçi ki dūdam

3078 Beni ṣanma ki nefsüm bendesiyem
Ya ḫod bād-ı hevā efkendesiyem

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3079 Ol āteş kim vücūdum mum idüpdür
Hevādan ḳurtarup maʿṣūm idüpdür

3080 Göñül sulṭān-ı ʿışḳa olalı taḫt
Vücūdum ḫānesinde ḳalmadı raḫt

3081 Bir oldı cümle ʿışḳ u ʿāşıḳ u dost
Ne var ayru görünse ḳālıb u post

[97a] 3082 Vücūdum ʿışḳ olupdur pāy-tā-farḳ
Kimi kimden idersin ayırup farḳ

3083 Ben ol dem oluram kim ġuṣṣadan dūr
Deñizden āb u āteşden gide nūr

3084 Çü bulduñ ṣoḥbetüme furṣat u rāh
Melāmetden zebānuñ[1] eyle kūtāh

3085 Beni ḳo sen var özge ḥālüñe baḳ
Melāmet āteşine beni ṭap yaḳ

3086 Sözin miḳdārına göre dise merd
Olurdı cānı cümle perde-i derd

3087 Meṯel düzen ne ḫoş sükker yimişdür
Küsül yorġanuña göre dimişdür

3088 Ṣovutma ṣoḥbeti ey yār olup germ
Gerekdür ādem olan kişide şerm

3089 Ola çün ehl-i bāzāruñ dil-āzār
Belādur maʿreke olursa bāzār

3090 Bu ḥarf-ile ḥarīfi ḳıldı teʾdīb
Kim ola eyleye ḥaḳ sözi tekẕīb

3091 Ḥarīf anuñ çü bildi ḥarfini ne
Revān ḥarf çekdi ḥarf-i cürʾetine

3092 Ṣaḳın başma edebden ṭaşra pāyı
Ki tā itmeyesin[2] ʿöẕr-i ḫaṭāyı

1 zebānuñ SK: zīlünüñ(?) ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3093 Kiçi atmaḳ uluya ṭaʿn-ile söz
Hemān atmaḳ gibidür ḳulleye ḳoz

3094 Dil uzadur çü sūsen bāġa küstāḫ
Olur pür-ʿuḳde [ʿuḳde][1] şāḫ-ber-şāḫ

3095 Eger beyʿ itseler olda zebānı
Kimesne bir pula almazdı anı

3096 Ḳışadur çün zebānı zaʿferānuñ
Alurlar dirhemin aḳçaya anuñ

3097 Eger ola kime süst ü eger saḫt
Anı küstāḫ çekmez merd-i ḫoş-baḫt

3098 Ki nā-geh saḫt olursa gey ḫacālet
Eger süst ola hem virür melāmet

[97b] 3099 Güher bulsañ yabanda ṣırça ṣanma
Hümā girse elüñe serçe ṣanma

3100 Bilimezseñ cevāhir ḳıymetini
Kem itme bārī ḳadr ü ḥürmetini

3101 Nedīm idindi Mecnūn çün Selāmı
Anuñlaydı selāmı vü kelāmı

3102 Ḳaçan bir beyt oḳursa ol hemān gerd
Yazardı levḥ-i dilde ol cevān-merd

3103 Ten-i Mecnūn dāyim żaʿf u ḥāli
Yimeden içmeden olmışdı ḫālī

3104 Velī miskīn Selāmuñ ṣorma ḥālin
Ḳomadı ṣabr-ı cūʿ anuñ mecālin

3105 Ḳaçan hem-rāz ola bayḳuşa şeh-bāz
Ki buña ṭuʿme serçedür añа ḳaz

3106 Dükendi ṣofrada çünki nevāle
Selām oldı vidāʿ üzre ḥavāle

3107 Żarūretden Selām itdi vidāʿı
O gitdi ḳaldı Mecnūn-ı sibāʿī

1 SK

3108 Ḳoyup Mecnūnı itdi ʿazm-i Baġdād
ʿAcāyib ḫoş ḳaṣāyid eyleyüp yād

3109 Ne yirde kim oḳurdı bir ḳaṣīde
İderdi āferīn her āferīde

Taʿrīf-i Mecnūn

3110 Dilā ẓann itme kim Mecnūn-ı pür-derd
Ola zen-pāre vü nā-pāk ü nā-merd

3111 Ola ḫāne deġal ehl-i ḥıyānet
Hevāyī vü zaġal maġlūb-ı şehvet

3112 Ẓarīf ü ʿārif-i devr idi bil kim
Her işde manẓarı ġavr idi bil kim

3113 Cehān-dīde zamān[e]-āzmūde
Kemāl-i ʿilm ü ḥilm ile sütūde

3114 Sözi zībāyidi çün sikke-i zer
Laṭīf eşʿārı gūyā lūlū-yı ter

[98a] 3115 Bilür ʿāḳil kim anlaruñ gibidür
Dizilmez söze bī-ʿaḳl u tefekkür

3116 Mecāz āteşlerinden puḫte olmış
Ḥaḳīḳat ḥikmetiyle göñli ṭolmış

3117 Geçüp ālāyiş-i ṣūret-perestī
Meʿānī cāmınuñ olmışdı mesti

3118 Meger ölmezden evvel ölmiş-idi
Beḳā ẕevḳin fenāda bulmış-idi

3119 Beden efsürde olmışdı fenādan
Anuñ-çün yoġ-idi derd ü belādan

3120 Anı Ḥaḳ ḫalḳa ḥüccet eylemişdi
Ḥikāyātın hidāyet eylemişdi

3121 Ki tā ʿibret ola ʿuṣṣāḳa ol derd
Maḥabbet daʿvīsin ḳılmaya nā-merd

3122 Sözin fehm itmeyüp her cāhil ü dūn
Didi anuñ gibi uṣluya mecnūn

3123 O ḫod cümle hünerde kāmil idi
Adı dīvāne kendi ʿāḳil idi

3124 Anı her bī-ḫaber Mecnūn ṣanurdı
Eger ḥālin bileydi utanurdı

Ḥikāyet-i Münāsib

3125 Nücūm ehli meger geçmiş zamānda
Dimiş yaġmur yaġar rūz-ı fülānda

3126 O yaġmurdan içen dīvāne ola
Bināsı ʿaḳlınuñ vīrāne ola

3127 İl içmişler yaġup ol günde bārān
Ṣaḳınmışlar vezīri ile sulṭān

3128 Sefîh itmiş reʿāyā ʿaḳlın ol nūş
Vezīr ü şāhda ḳalmış hemān hūş

3129 Dimiş ḫalḳuñ ṣaġīri vü kebīri
Delürdi öldürüñ şāh u vezīri

3130 Ol il kim ḥākimi dīvāne ola
Gerek kim ʿāḳıbet vīrāne ola

[98b] 3131 Ḫarāb idince bunca şehr ü dīhi
Nola öldürseñüz iki sefîhi

3132 Vezīr ol mā-cerādan olup āgāh
Dimiş biz de içelüm ṣudan ey şāh

3133 İçelüm yüz ṣuyıyla biz bu ṣuyı
Sefāhet ceyşi açmadın buṣuyı

3134 Bu mecnūnlar bizi mecnūn görürler
Çü mecnūn olmayavuz öldürürler

3135 Meṣeldür varduġuñ yir çün ola gūr
Ṣiñerek[1] göziñi[2] sen de ḳapa gör

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Metinde "gözini" şeklindedir.

3136 Ebū Cehlüñ çün oldı cehli bī-ḥad
Anuñ-çün didi mecnūndur Muḥammed

3137 Müselmānı sefīh añlar münāfıḳ
Degül çün ʿāḳile ʿaḳlı muvāfıḳ

3138 Cehān ol-dem ḫarāb olur muḥaḳḳaḳ
Müdebbirler maḳāmın ṭuta aḥmaḳ

3139 Ḳanı Mecnūn gibi ʿışḳ-ile fānī
Ḳanı derd ü belāda añа ṣānī

3140 Anı ṣanma hemān Leylāy[ı] sevdi
O sevdādan geçüp Leylāy[ı] sevdi

3141 O başdan ayaġa dür oldı muṭlaḳ
Delü ṣandı anı dīvāne aḥmaḳ

3142 Rivāyet olınur bir demde Leylī
Meger Mecnūna müştāḳ oldı ḫaylī

3143 Aradı buldı Mecnūnı fütāde
Yatur bī-hūş olup bī-nūş-ı bāde

3144 Ferāġat ceybine çekmiş serin ol
Cehānuñ bir pula almaz zerin ol

3145 Maḥabbet eyle bī-hūş itmiş anı
Ki bilmez āsumāndan rīsmānı

3146 Varup çaġırdı ol yār-i vefā-dār
Ki uyan üstüñe gün geldi ey yār

3147 Anı fehm itmeyüp Mecnūn sözinden
Didi Leylāya istiġnā yüzinden

[99a] 3148 Ferāġum var benüm ay ile günden
Aduñ söyle seni fehm itmezin ben

3149 Ṭolupdur ʿışḳ-ile bu çeşm ü gūşum
Anuñ ġayrın nice fehm ide gūşum

3150 Didi Leylī benem maṭlūbuñ ey dost
Muḥibbüm sen benem maḥbūbuñ ey dost

3151 Benüm ʿışḳum seni pür-derd idüpdür
Yüzüñi zerd ü āhuñ serd idüpdür

3152 Yanarken āteş-i şevḳe yüzümden
Beni fehm itmemek ṭurfe sözümden

3153 Yaḳarken sīnede pervāne dāġı
Niçün bilmez şuʿāʿından çerāġı

3154 Gül içün bülbül eylerken fiġānı
Niçün fehm itmeye būyından anı

3155 Didi Mecnūn beni ʿışḳuñ alupdur
Vücūdum maḥv idüp kendi ḳalupdur

3156 Beni deryā-yı ʿışḳuñ ideli ġarḳ
Bir oldı yār u aġyār itmezem farḳ

3157 Maḥabbet kendüye maʿşūḳa meftūn
Ara yirde ne Leylī var ne Mecnūn

3158 Hemān kendüyedür ʿışḳuñ çü meyli
Ḳanı Mecnūn ki ide meyl-i Leylī

3159 Ḳaçan yüz bulmadı yārinden ol māh
Dönüp aġlayup itdi ʿazm-i ḫar-gāh

12. Ġazel-i Münāsib

[mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün]

1 Zihī Mecnūn ki nā-pervā ṣafā-yı vaṣl-ı Leylādan
Zihī ʿāşıḳ ki müstaġnī temāşā-yı tecellādan

2 Cemāl-i ʿışḳı her laḥẓa teferrüc eyleyen ʿāşıḳ
ʿAceb mi olmasa ḥaẓẓı eger maʿşūḳ-ı zībādan

3 O kim pertāb ide himmet oḳın meydān-ı ʿirfānda
Geçürmez saʿy-ile her-giz nişānı *mā-ʿarefnā*dan[1]

4 Mukaḫḫal olmayan gözler ʿināyet tūtiyāsından
Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nūr-ı mevlādan

1 "Seni bilmedik." Hadis olduğu rivayet edilen sözden iktibastır (Daha geniş bilgi için bk. Yılmaz, *age.*, s. 117).

[99b] 5 Ne çeşm olsun o kim baḳmaz cehāna nūr-ı Ḥaḳḳ-ile
Ne şey' olsun o kim görmez o nūrı cümle eşyādan

6 Ne bilsün Tīh-i[1] ġafletde ḳalanlar minnet-i menni
Piyāz[2] ehli olan ʿāmī ne ḥaẕẕ eyleye[3] selvādan

7 Fenā ḳaʿrıdur ey Ḥamdī *sevādü'l-vechi fi'd-dāreyn*[4]
Yüzi aġ olsun anuñ kim başında var bu sevdādan

Dāstān-ı Zeyd ü Zeyneb ve Zeydüñ Mecnūn Ḥaḳḳında Vefā-dārlıġıdur

3160 O ʿaṣr içre meger bir tāze ʿāşıḳ
Belā-yı ġamda Mecnūna muvāfıḳ

3161 Diyār-ı Leylīden ḳopdı ḫoş-āvāz
Ney-i dil-sūza beñzer āteş-āvāz

3162 Dür-i faẕl-ile dürc-i sīnesi pür
Ḳaṣāyid naẓm iderdi nitekim dür

3163 Adı Zeyd illā çāpük ʿAmra beñzer
Kelām-ı şiʿri şīrīn temre beñzer

3164 Dilinde kūh-ı enbūh idi endūh
Yiri endūhdan Mecnūn gibi kūh

3165 Severdi ʿammüsinüñ duḫterin ol
Ḳomışdı yolına cān u serin ol

3166 Anı ol da severdi cānı gibi
Riʿāyetler ḳılup sulṭānı gibi

3167 Bu añа ol buña maʿşūḳ u ʿāşıḳ
Olup bir birine keff ü muvāfıḳ

3168 İki cānibden olıncaḳ maḥabbet
Olur ʿışḳuñ ṣafāsı bī-nihāyet

1 Tīhi SK: yata ŞH
2 piyāz SK: niyāz ŞH
3 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
4 "İki cihanda yüz karasıdır."

3169 Mücerrebdür bu kim ʿışḳ olsa ṣādıḳ
Kerāmetle ḳılur maʿşūḳı ʿāşıḳ

3170 Arınsa ʿışḳ eger ʿışḳ-ı hevādan
Olur müstaġnī efsūn-ı duʿādan

3171 Bu ter duḫter ki aḫter-ṣūret idi
Adı Zeyneb cemāli ziynet idi

3172 Gül-i nev-reste gibi nāzük-endām
Dil-āşūb u dil-ārā vü dil-ārām

[100a] 3173 Gül-i gülşen nesīm ü erġuvān-ḫad
Semen-bū lāle-rū serv-i revān ḳad

3174 ʿAbīr-i Mekkīdür būyı ki anı
Ḳılur bād-ı ṣabā Çīn armaġānı

3175 İki sünbül iki nergis iki ṭāḳ
Belāda her biri āşūb-ı āfāḳ

3176 Çü noḳṭa-ḫāl vü ʿayn-ṣūret itdi
Adın Zeyneb dinürken[1] ziynet itdi

3177 Nühüfte ṣūr-ı çeşminde dehānı
Keşīde mūy-ı ḳaddinden meyānı

3178 Zeneḫdānı ki sīb idi gül-ābī
Çemenden ṭamlamış bir ḳaṭre ābı

3179 Ol iki ḳaṭresinden ḳudret-i Ḥaḳ
Yaratmış ġabġabın āb-ı muʿallaḳ

3180 Lebi şekker-şiken sözi şeker-rīz
Ṣaçı ʿanber ḳoḫusı ʿanber-āmīz

3181 İderdi bir aġız ol ġonçe-güftār
Ṣudan od yaġdurur ol laʿl-i dür-bār

3182 İşidüp ʿāşıḳ ol āvāz-ı nāzı
Olurdı germ çün rīg-i Ḥicāzī

3183 Geçerdi ġuṣṣasında Zeynebüñ Zeyd
Ki ol āhūyı nice eyleye ṣayd

1 Metinde "dimezken" şeklindedir.

3184 Çekerdi dürlü dürlü derd-i renci
Dikenden almaġa ol tāze genci

3185 Zebūn idi velī bu yolda ḥāli
Yoġ-idi ḫarca anca genc ü mālı

3186 Bu dervīş idi ʿammüsi tüvān-ger
Anuñ-çün virmez-idi Zeyde duḫter

3187 O māl istedi[1] virdi ʿammüsi ġam
Ḳızın da virmedi añа ucu[z] hem

3188 Budur ʿādet ezelden ehl-i māla
Ki māla meyl ider baḳmaz kemāle

3189 Çü ʿāciz ḳaldı ol miskīn ḫarīdār
Güli ḫār ile itdi ʿammi bāzār

[100b] 3190 Çü çeng-i zāġa düşdi dāmen-i gül
Delürdi ṭaġa düşdi ḫaste bülbül

3191 Diken urur ezelden ter güle el
Ḳurı ġavġā çeker bī-çāre ʿandel

3192 Meṯel bostānınuñ ehli ne ḫoş dir
Ki ey(ü)sin mīvenüñ her dem ṭoñuz yir

3193 Ḳaçan kim ejdehā aldı o genci
Ziyāde oldı Zeydüñ derd ü renci

3194 Oḳuyup aġlar-idi şiʿr-i dil-sūz
Kesildi ḫāb-ı ḫorişden[2] şeb ü rūz

3195 Olup Mecnūn-ṣıfat āvāre ser-mest
Tehī-sīne tehī-ḥücre tehī-dest

3196 İçi ḫālī hemān ḳalbinde yek dost
Ṭaşı ʿuryān bilinde bir çürük post

3197 Hemān varluḳda bir cān ḳaldı ġam-keş
O da pür-derd ü pür-miḥnet pür-āteş

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 ḫorişden SK: ḫurşīdden ŞH

3198 Geçürüp ġuṣṣalarda māh u sāli
Gün iken baġladı şekl-i hilāli

3199 Olup Leylī anuñ ḥālinden āgāh
Oḳudup ḥālini ṣorardı geh gāh

3200 Çün oldı kendünüñ hem-derd-i ḥāli
Anuñla yanaşurdı bulsa ḫālī

3201 Biri nāy olup efġānda biri çeng
Biri birine ṭutarlardı āheng

3202 Ḳaçan Mecnūna irsāl itse peyġām
Anuñla gönderürdi ol dil-ārām

3203 Çün oldı Leylī vü Mecnūna hem-ḥāl
Girüp bāzār-ı ʿışḳa oldı dellāl

3204 Yiler çün miḥnet ü bīmār bīmār
ʿAceb midür iderse saʿy-i tīmār

3205 Kişi ṭoḳ olsa bilmez aç ḥālin
Ġanī fehm eylemez muḥtāc ḥālin

3206 Ne bilsün sūzişi bī-dāġ olan dil
Ne bilsün nālişi hem ṣaġ olan dil

[101a] 3207 İletse Zeyd eger peyġām u nāme
Girerdi raḳṣa Mecnūn ṣan ḥamāme

3208 Muḳarreb oldı Mecnūnuñ ḳatında
Ḥarīf oldı aña ġam ḥirfetinde

3209 Çün oldı Zeyd Mecnūnuñ celīsi
Sibāʿ-ı vaḥşuñ oldı hem enīsi

3210 Dise Mecnūn ḳaṣāyid pür-leṭāyif
Alup anı çü ḥelvā-yı ḳaṭāyıf

3211 Ḥużūr-ı Leylīye iltürdi ṭuḥfe
Yazup ol gülleri gül yüzlü ṣuḥfa

3212 İledüp[1] ʿāşıḳ u maʿşūḳa nāme
Ara yirde uçardı çün ḥamāme

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3213 Virürdi anlara şevḳi bu gūyā
O ḫufte cānı uyarurdı gūyā

3214 Meger bir gün ḫoş olup vaḳt-i Mecnūn
Ġazeller söyledi çün dürr-i meknūn

3215 Çü gördi Zeyd ol dürr-i ḫoş-ābı
Didi Mecnūna defʿ itdi ḥicābı

3216 Sözüñ kim gevher-i nā-süfte ola
Niçün sen süfte-dil āşüfte ola

3217 Gider başdan ġam-ı zülf-i siyāhı
Ki ola efserüñ devlet külāhı

3218 Hevāyī olma ey murġ-ı hevāyī
Ki düşe üstüñe ẓıll-i hümāyī

3219 Çü var ṭabʿuñda bu resme feṣāḥat
Niçün üstüñedür noḳṭa feżāḥat

3220 Ne deñlü pīşe-kār iseñ belāda
İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyāde

3221 Senüñ gibi niçe çoḳ aġladum ben
Bilüm āḫirde ṣabra baġladum ben

3222 Belā pīrine ol ṭıfl-ı ṭarīḳat
Bu resme eyledi bu pend-i ṣoḥbet

3223 Dil-i Mecnūn ki rind-i ʿālem idi
Melek-ṣūret mubaṣṣır ādem idi

[101b] 3224 İşitse bī-edeblerden ʿitābı
Edebden ṭaşra virmezdi cevābı

3225 Maḥabbetde anı kim itse tekẕīb
Ol anı rıfḳ-ile eylerdi teʾdīb

3226 Didi Zeyde ki germ olma ziyāde
Daḫi puḫte degülsin bu ṭavāda

3227 Nigārumdan ḫaber virmekde ersin
Belā naḳşından ammā bī-ḫabersin

3228 Baña sen gerçi dīvāne didüñ nām
Velī dīvāne oldur olsa ḫod-kām

3229 Beni dīv añlama kim dīv-bendem
Ferişte ḥırzı gibi bī-gezendem

3230 Beni ḳahr-ı belā ḫoş-ḫū idüpdür
Anuñ-çün hem-demüm āhū idüpdür

3231 Boyı gerçi kemān olmış esīrem
Velī ʿışḳum yolında ṭoġrı tīrem

3232 Ol oḳ kim anda yoḳdur tīz-bāzī
Uvat kim gelmez andan kār-sāzī

3233 Beni seyl-i belā ṣalmaz kenāra
Yapış dirsin baña sen şāḫ-ı ḫāra

3234 Bu seyle maḫlaṣ olmaz ḫār u ḫāşāk
Bu bed fikri getürmeñ ḳalbe ḥāşāk

3235 Cehān bir tekyedür iki ḳapusı
Ḳonup göçmege[1] yapılmış yapusı

3236 Ümīẕüm var k'olıncaḳ āḫir-i kār
Çıḳam merdāne bu evden ne murdār

3237 Cehān kim mār-ile çāhı ṭoludur
Ḳaçan zencīrden bunda delüdür

3238 Ṭut elde ḥalḳa-i zencīri zinhār
Ki o çehden çıḳasın ey giriftār

3239 O ḥalḳa ḥalḳa-i zülf-i siyehdür
Bu bendüñ bendesi ʿālemde şehdür

3240 Eger çehden bulam dirseñ necātı
Cehān ḫendeḳlerinden ḳalġıd atı

[102a] 3241 Çü ben benlük bütin ḳıldum şikeste
Yüri var uymazam her büt-pereste

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3242 Çeker ʿāḳil olan cām-ı muġāne
Geçer ġam çekmedin ṭutar kerāne

3243 Bu ḥālet kʾālet-i ʿışḳ-ı hevādur
Ṭaşı miḥnet içi ẕevḳ ü ṣafādur

3244 Bu ḥāletden niçün idem şikāyet
Ki bundan ġayrı yoḳ īmīn vilāyet

3245 Benüm kim menzilüm oldı ḫarābāt
Kesildi gitdi ḳurbümden ḳarābāt

3246 Ben ol āyīne-i çeşmüm ki pāsum
Degüldür ille elvān-ı libāsum

3247 Nider āyīne elvān-ı libāsı
Yiter āyīneye ḫilʿat cilāsı

3248 Eger kim olmasa āyīne ʿuryān
Tecellī itmez andan rūy-ı cānān

3249 Benüm bādāma dönmişdür miṣālüm
Aġarmaz olmasam ʿuryān cemālüm

3250 Benüm yüzüm ṣuyıdur ḳara ṭopraḳ
Anuñ-çün üstine düşdüm çü yapraḳ

3251 Çü āvāz-ı raḥ[ī]l ire ecelden
Varam ṭopraġa bu ṭoprak maḥalden

3252 Bu resme niçe dürc-i ḥikmet açdı
Dili Zeyde naṣīḥat dürri ṣaçdı

3253 İşidüp ḫaste Zeyd çün ol cevābı
Hemān bildi sükūt imiş ṣavābı

3254 Niçe söz ṭıflı kim ṭoġardı lebden
Libāsın anuñ eylerdi edebden

3255 Hemān iltüp getürmek oldı kārı
Diyār-ı ʿāşıḳa peyġām-ı yāri

3256 Gül-ile bülbül arasında bī-ḳayd
Ṣabā gibi yilerdi ṭurmayup Zeyd

İbni's-Selāmuñ Vefāt İtdügidür

[102b] 3257 Ḳamu kār ehline Perverdigārī
Żarūretden düzüpdür iḫtiyārı

3258 Ne te'ṣīri ola bu iḫtiyāruñ
Murādı olmasa Perverdigāruñ

3259 Cehān kim iki yüzlü bir varaḳdur
Anuñ her ṣafḥası biñ biñ sebaḳdur

3260 Anuñ bir yüzi tedbīr ü ḥisābı
Biri ebvāb-ı taḳdīrüñ kitābı

3261 Niçe ʿālim olan ʿilm-i ḥisāba
Ḥisābın uydurımaz ol kitāba

3262 Bu bāġ içre o kim ṣabr eylemişdür
Ḳoruḳdan ṣabr-ile ḥelvā yimişdür

3263 Çekenler zehr-i zenbūruñ belāsın
Sürerler ʿāḳıbet baluñ ṣafāsın

3264 İder ʿāḳil özin teslīm-i taḳdīr
Anı mecnūn ṣanur her ehl-i tedbīr

3265 Çerāġ-ı çeşm iken dīẕār-ı Leylī
Eritdi ṣabr elinden yaġı ḫaylī

3266 Eri pervāne yapdı ol çerāġa
Yanardı baġrı dāyim nār-ı dāġa

3267 Nice rāḥat bula bülbül ḳafesde
Uçarken göñli gülzār-ı hevesde

3268 Geçürdi ol belā-yı neng içinde
Ṣanasın laʿl ḳaʿr-ı seng içinde

3269 Olurdı genc iken künc-i belāda
Güher gibi dehān-ı ejdehāda

3270 Geçüp rindāne ṣabr[ı] nūş iderdi
Dilin sūsen gibi ḫāmūş iderdi

3271 Ol evden gitse cūş eylerdi derdi
O ḥāżır olıcaḳ gizlerdi odı

3272 Ḳaçan kim yārin añup āh iderdi
Eri duya diyü kūtāh iderdi

3273 Egerçi fāriġ idi ṣoḥbetinden
Velī dehşet iderdi ḥaşmetinden

[103a] 3274 Kişi nā-cinse hem-dem olsa nā-gāh
Ḳatı müşkil olur ṣaḳlasun Allāh

3275 Felek añа bu resme ḳahr iderdi
Olup nā-çār nūş-ı zehr iderdi

3276 Añа dek ki sipihr-i bī-müdārā
Bu cünbişden de döndi āşikārā

3277 Selāmet terk idüp İbnü'ş-Selāmı
Seḳāmet şerbetinden çekdi cāmı

3278 Eşer itdi tenine nāliş-i teb
Buḫārından[1] dimāġı ḫuşk olup leb

3279 Bulub bir nabż u ḳārūre-şināsı
ʿİlāc itdi ṣafā virdi devāsı

3280 Ḳaçan perhīzi bīmāruñ bozuldı
Üzüldi eyle kim ümmīd üzüldi

3281 Ne ḫoşdur ādeme perhīz-kārī
Anuñla muḥkem olur ten ḥiṣārı

3282 Ḥiṣārı aldı çün ceyş-i seḳāmet
Ṭabīʿatda ḳomadı istiḳāmet

3283 İdüp bīmār-ı vaḳt-i *ḳīle men rāḳ*[2]
Oḳudı āyet-i *ve't-teffeti's-sāḳ*[3]

3284 Ṭabīb el ṣunmaz oldı ḳabż-ı nabża
Ecel çengāli tīz uzatdı ḳabża

1 buḫārından SK: ticāretden ŞH
2 Kıyâmet, 75/27'den iktibastır: "... denilir: kim var bir okuyacak?"
3 Kıyâmet, 75/29'dan iktibastır: "Ve dolaşır el ayak ..."

3285 Marażdan çün şifā vaḳti ola fevt
Olur tiryāk-ı ekber ḫasteye mevt

3286 Ecel destinden irdi çün bu tiryāk
Emel zehrinden itdi cānını pāk

3287 Vücūdı naḳdin ol da borca virdi
Bedenden gitdi cānı burca [i]rdi

3288 Cehān borca içer çün cām-ı cānı
Virür aḫir edā-yı borca anı

3289 Dilā her borcı virmekde emīn ol
Düriş maḥbūb-ı rabbü'l-ʿālemīn ol

3290 Virilmezse emānetle eger vām
Olur mismār-ı dīde mīḫ-i endām

[103b] 3291 Tenüñ ne burcı ḳalur çün ne dürci
Nidersin ṣaḳlayup dürcüñde borcı

3292 Görürsin her seḥer bu ṣubḥ-ı dil-keş
Cehānuñ ḫırmenine urur āteş

3293 Görürsin her gice bu ẓıll-i memdūd
Pür olur ḳubbe-i eflāke çün dūd

3294 İşāretdür sańa kim ṭurduġuñ cāy
Hemān āteş-gededür dūd-peymāy

3295 Bu iki dem ki adı rūz u şebdür
Demüñ içmege[1] iki teşne lebdür

3296 Niçe demdür bu iki mūş-ı küstāḫ
Ḳılur ʿömrüñüñ ebnānını sūrāḫ

3297 Ecel bir murġdur minḳārı pūlād
Deler baġrın [ne][2] servidür ne şimşād

3298 Bu seyrüñ kim ser-encāmı ʿademdür
Biñ adım da olursa bir ḳademdür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 SK

3299 Bu dāruñ kim bināsı ḫār u ḫasdur
Ḳo yıḳılsun ki maʿnīde ḳafesdür

3300 Eri öldügine incindi Leylī
Fiġān u āh u feryād itdi ḫaylī

3301 Ḥelāli öldügin isterse ʿavret
Ḥarām olsun yidügi nān u niʿmet

3302 Eriyçün ẓāhirā feryād iderdi
İçinden dost derdin yād iderdi

3303 Aḳar yār içün eşki dāne dāne
Eriñ öldügi ammā bir bahāne

3304 Aña şīvendi ol pür-şīve-şūyī
Yolarken ḥasret-i yār ile mūyı

3305 ʿArabda ʿādet idi bu ezelden
Er ölse otururdı iki yıl zen[1]

3306 Bir evde otururdı terk idüp seyr
Ne ol ġayrı görürdi ne anı ġayr

3307 Bahāne oldı Leylīye bu ʿādet
Oturup yār içün aġlardı ḫalvet

[104a] Ṣıfat Zeyd Mecnūna Leylānuñ Eri Öldüġin Muştuladuġıdur

3308 Didi bu ḳıṣṣanuñ rāvīsi üstād
Revānın rūḥ-ı raḥmet eylesün şād

3309 Çü ḳaldı ḥasret-ile Zeyd-i rencūr
Nigārından yavuz gözler gibi dūr

3310 Zamānı derd-i ṣabr-ile geçerdi
Ṣu yirine ciger ḳanın içerdi

3311 Bilüp yārān u ḳavmi hem bu rāzı
Ḳamu olmışlar idi çāre-sāzı

1 yıl zen SK: yıldan ŞH

3312 Bulup ol derd-mendüñ çāresini
Avutdılar dil-i āvāresini

3313 Ki buldı ṣoḥbetine Zeynebüñ rāh
Bulışurdı nihānī aña geh gāh

3314 Perīnüñ ṣoḥbetine ol perī-vār
Varurdı sırr-ile ṭuymazdı aġyār

3315 Niyāz-ile varup ol dil-nüvāza
Nüvāzişler bulurdı tāze tāze

3316 Biri biriyle ol iki ḫarīdār
Naẓardan ġayrı itmezlerdi bāzār

3317 Egerçi lāʿl-i yāre ṭāmiʿ idi
Hemān ṣormaġa ḥālin ḳāniʿ idi

3318 Revān idüp şekerden ṭatlu balı
Ṣoruşurlardı bu vech-ile ḥāli

13. Ġazel-i Münāsib

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

1 Ṣormaḳ ʿayb degül dudaġuñ[ı] laʿl-i kān mıdur
Al iden anı ẓulm-ile itdügi ḳan mıdur

2 Oldum ḫayāl-i ḥüsnüñe müstaġraḳ eyle kim
Bilmen ṭapuñdan ayrulalı çoḳ zamān mıdur

3 Mercān lebüñi ṣordum idi ḫaste göñlüme
Cānumdan oy virdi [bańa][1] yoḫsa cān mıdur

4 Kūyuñ itinden eylemezem ben tenüm dirīġ
Ammā bilimen aña yarar üstüḫᵛān mıdur

[104b] 5 Ey Zeyd ʿAmr vāvı gibi yārdan raḳīb
Ayrılmaz oldı saña bu ḥāl az ziyān mıdur

1 SK

Meṣnevī

3319 Egerçi Zeyd ögerdi ḳıṣṣasını
Yir-idi elle Mecnūn ġuṣṣasını

3320 Ḳoyup kendi başındaki belāyı
Aña ḫarc eyledi saʿy-i vefāyı

3321 Vefālar itdi kim olunsa ger yād
Dir-idi gūş idenler āferīn-bād

3322 Senüñ de ḫūb-ise iy dil ḫiṣālüñ
Cehān ṭurduḳça ẕikr ola kemālüñ

3323 Ḳoyup kendüñi bālā gözleseñ ġayr
İde ʿālem senüñ de ẕikrüñi ḫayr

3324 Şu dem kim ġayra ḳala kārubāruñ
Hemān eylük ḳalur ḳatuñda varuñ

3325 Ḳaçan İbnü'ṣ-Selām itdi vefātı
Binüp sürdi revān Zeyd ol-dem atı

3326 Cān atup cānib-i Mecnūna ḥāli
Revān irdi çü bād-ı lā'übālī

3327 Didi Mecnūna uçdı bāġdan zāġ
Ki ol İbnü'ṣ-Selām öldi sen ol ṣaġ

3328 Ḳurıdı gitdi ḫār ey ḫaste bülbül
Senüñ-çün ḫālī ḳaldı ṣoḥbet-i gül

3329 Ecel cāmın içürdi aña sāḳī
Saña cānı sen ol yirinde bāḳī

3330 Çü Mecnūna irişdi bu nevāle
Felek devrine baḳup ḳıldı nāle

3331 Ṭurup ḥayḳırdı ol resme ṣaġab-nāk
Ṣadā mevciyle ṭoldı evc-i eflāk

3332 Ṭurup gāh ḳol ṣalar cān selvetinden
Oturup baş ṣalar gāh ġayretinden

3333 Aña bir vech-ile ḫoş geldi ol kār
Ki çekdi dāmen-i gülden elin ḫār

[105a] 3334 Velī bir yüzden itdi bu şumārı
Ki kendüde düriser kārubārı

3335 Didi Zeyde ḫiṭābı ṭaʿn-güne
Ki ey püşt-i penāh olan zebūna

3336 Bugün levḫ-i peyāmuñ pür-ṣafādur
Anuñ bu ḫarf ammā ki ḫaṭādur

3337 Didüñ öldi fülān ḳodı cehānı
Yirinde sen esen ḳal[1] sańa cānı

3338 Diseñ ammā ṣaḥīḥ idi kelāmuñ
Ki cānı Leylīye İbnü's-Selāmuñ

3339 Cehān oldur aña biñ cān gerekdür
Benüm cānum aña ḳurbān gerekdür

3340 O var-iken ḳatumda añma cānı
O besdür bańa ḳo cān u cehānı

3341 Didi Zeyd eyledi bu müşkili ḫal
Ki bu sünnet ṭapuñdan oldı evvel

3342 O gün ki gördüñ iki naḳş-ı mevzūn
Birisi naḳş-ı Leylī biri Mecnūn

3343 Varaḳdan Leylinüñ resmin ḳılup ḫak
Didüñ kim ʿışḳ her cüfti ḳılur tek

3344 Gözetdüm ben de ol ṭavr-ı ḳadīmi
Didüm bu demde bu ḫarf-i ʿaẕīmi

3345 Baḳup Mecnūn bu ḳavl-i üstüvāre
Ṭurup çekdi revān Zeydi kenāra

3346 Didi aḥsent zī ḫoş-re'y u ḫoş-gūy
Zihī nefs-i nefīs ḫoş-ẕāt u ḫoş-būy

1 Metinde "ḳal esen" şeklindedir.

3347 Ḫaṭādan farḳ idüp ʿayn-ı ṣavābı
Dil-i bīmāra ḫoş virdüñ cevābı

3348 Anuñ kim yāri ehl-i ḥāl olupdur
Ḳamu eşkāle ol ḥullāl olupdur

3349 Zihī Ḳays-ı hüner-ver merd-i kāmil
Ki ol yārüñ sözine oldı ḳāyil

3350 Odur kāmil ki Ḥaḳḳa olsa āgāh
Hemān dir ehl-i Ḥaḳḳa bārek-allāh

[105b] 3351 Söz ehline hüner-perver gerekdür
Cevāhir bilmege cevher gerekdür

3352 Olur kāmil muġān-perver ḫaṭā-pūş
Hüner medḥinde gūyā rinde ḫāmūş

3353 Şu nāḳış ki ḥasedde bī-vefādur
Hünerde manẓarı ḫabṭ u ḫaṭādur

3354 Dimiş ol kim dilinde vardur azluḳ
Eyü eylük görür yavuz yavuzluḳ

3355 Kime açılsa bāb-ı ḥikmet-i ġayb
Görüp ġaybı ḫaṭādur diye bī-ʿayb

3356 Hünerden şimdi ʿālem ḳurı ḳaldı
ʿAsel gitdi hemān zenbūrı ḳaldı

3357 Hünerden yudılar yüzin cehānuñ
Yüzi ṣuyı daḫi ḳalmadı anuñ

3358 Eger ʿilm aña olmışdur żiyāfet
Gidüp maʿnāsı ḫālī ḳaldı ṣūret

3359 Bu zībā ḥullenüñ astārı ḳaldı
Hemān bir cübbe vü destārı ḳaldı

3360 Taṣavvuf ḫod taṣalluf oldı şimdi
Taṣallufla mükellef oldı şimdi

3361 Adın ṣūfī ḳomış bir ṭurfe fırḳa
Kemāl-i şekl ü şöhret tāc u ḫırḳa

3362 Eger eşʿār ise maḳbūli nādir
Egerçi çoḳdur andan şimdi şāʿir

3363 Ḳo ḥarf-i ṭaʿnı kim rūz-ı züḥaldür
Züḥal nolur ḳażā-yı lem-yezeldür

3364 Yaḳīndür ʿömri dünyānuñ tamāma
Sipās it Ḥamdī bu deñli ziyāna

3365 Ḳo Mecnūnlar yisün el ġuṣṣasını[1]
Ḥikāyet eyle Leylī ḳıṣṣasını

Ḥaḳ Teʿālāya Leylānuñ Niyāzıdur ve Gice Ẓulmetinden Şikāyetidür

3366 ʿArūs-ı çerḫ çün meşşāṭe-i şeb
Düri dürr-ile zeyn itdi müretteb

[106a] 3367 ʿArūs-ı ʿālem-i ḥüsn aʿnī Leylī
Semen ṣaḥrāsına dür ṣaçdı ḫaylī

3368 Ki teskīn itdi odın demʿa ile
Hem aġlaşup yanışdı şemʿa ile

3369 Düşüp pervāne gibi tāb-ı tebden
Şikāyet ḳıldı yandı şemʿa şebden

3370 Didi bu şeb degül dūd-ı cigerdür
Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür

3371 Meger eşrāṭ-ı sāʿat gicesidür
Ya ḫod rūz-ı ḳıyāmet gicesidür

3372 Raḳībüñ ʿömri gibi pür-belādur
Anuñ-çün ḥaddi yoḳ bī-intihādur

3373 Ḳara baḫtum mıdur kim ġāyeti yoḳ
Vefāsı az cefā vü miḥneti çoḳ

3374 Meger kim ʿūd-ı gerdūnda uvandı
Ya ḫod āhum irişdi oda yandı

1 ġuṣṣasını SK: ḳıṣṣasını ŞH

3375 Niçün ötmez ʿaceb murġ-ı seḥer-ḫīz
Meger ḳaṭʿ itdi boynın çerḫ-i ḫūn-rīz

3376 Eger ḳaṭʿ eylese bu ḫūnī anı
Düşerdi maşrıḳuñ boynına ḳanı

3377 Ṭutalum tilki ṣayd itdi ḫorosı
Mü'eẕẕin yā kenār itdi ʿarūsı

3378 Niçün dem-beste ola ṭabl-ı şāhī
Tehī-diller bu dem eylerler āhı

3379 Bu dem baġrı delükler kim ḳılur cūş
ʿAcebdür ṣūretā olduġı ḫāmūş

3380 Meger maḫmūrdur nevbet-zen-i şāh
Ya istiġfāra gelmişdür seḥer-gāh

3381 Baş açup el götürdi hem duʿāya
Münācāt itdi yalvardı Ḫudāya

3382 Ki yā Rab cānı irgür ol çerāġa
Devā ḳıl luṭf-ile bu derd-i dāġa

3383 Müyesser eyle yaʿnī vaṣl-ı yāri
Sürem anuñla bāḳī rūzgārı

[106b] 3384 O gice bu duʿāy[ı] tā seḥer-gāh
Dilinde vird idindi eyledi āh

Mecnūn ve Leylī be-şarṭ-ı ʿİṣmet Mülāḳāt ve Müṣāḥabet İtdükleridür

3385 Çü taḫta aġdı ṣubḥuñ şehriyārı
Müşerref ḳıldı rūy-ı rūzgārı

3386 Zihī ṣubḥ-ı saʿādet rūz-ı pīrūz
Müzeyyen çün cemāl-i ʿıyd ü nev-rūz

3387 Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı
Ki ʿālem üstine raḥmet ṣaçıldı

3388 Dil-i Leylī küşāde çün seḥer-gāh
Ne ġavġā-yı ʿases ne ḥabs-i ḫar-gāh

3389 İder göñli murādın bī-müdārā
Añup yārin ġamın yir āşikārā

3390 Gözinde āb-ı eşk ü dilde āẕer
Ne teşvīş-i ecel ne ḫavf-i māẕer

3391 Yüzi elde eli yüzde yürürdi
Ṣorardı yārini kimi görürdi

3392 Dilin ʿışḳı odıyla eyledi germ
Ne ġayret ḳayusı[1] ḳaldı ne ḫod şerm

3393 Murād idinmiş idi vaṣl-ı yāri
Nice itsün anuñ da oldı varı

3394 Çün āḫir eyledi er mātemini
Başında ṭutdı dil-dārı ġamını

3395 Yeñi ṭuz ṣaçdı eski yāresine
Diler çāre ide bī-çāresine

3396 Ṭaşa çaldı melāmet şīşesini
Oda ṣaldı melāmet mīşesini

3397 Oturup ḥücreye ṭurġurdı keydi
Ḳaġırdı ḥücresine yaʿnī Zeydi

3398 Ki bu dem dem degüldür intiẓāra
Ṭur imdi çāre eyle vaṣl-ı yāre

3399 Ṣanavber isteyü ʿazm eyle ṭaġa
Getür saʿy it ḳavuşdur balı yaġa

[107a] 3400 Nigāruñ Kaʿbe kūyını ṭavāf it
Mükedder göñlümi luṭf eyle ṣāf it

3401 Var ol miskīn āhūyı şikār it
Bu ʿışḳum müşkin añа āşikār it

1 ḳayusı SK: ḳapusı ŞH

3402 Ṣarup nāfe gibi tā kim ḥarīre
Ṣarılup ġarḳ idem misk ü ʿabīre

3403 Getür serve ḫilāf-ı bī-ḫilāf it
Gül ile yāsemīni hem-liḥāf it

3404 Ġalaṭ didüm o resme ʿışḳ-ı ṣāfī
Ḳaçan eyler ḥabībine ḫilāfı

3405 Çıḳardı mifreşinden ḥarr-ı dībā
Didi giysün bunı ol serv-i zībā

3406 Semenden göñlek aḳ güldür ʿımāme
Alup Zeyd anı çün uçdı ḥamāme

3407 İrişdi burc-ı yār-i ġāra ḳondı
Didi aḥvāli ol esbābı ṣundı

3408 Semāʿ itdi çün ol peyġāmı Mecnūn
Ṣafāsından semāʿ itdi çü gerdūn

3409 Maḥabbet çeşmesinden yundı evvel
Güne gitmeden[1] aya döndi evvel

3410 Ṣarındı şemsī dülbendin çün ol şāh
Ṣan oldı şems-i fevḳi maṭlaʿ-ı māh

3411 Tenin ġarḳ eyleyüp būy-ı ʿabīre
Ṣarıldı misk-i ter gibi ḥarīre

3412 Teni ġam micmerinde ʿūd gibi
Güneşden yañа ʿazm-i dūd gibi

3413 Ġazel-gūyān u mest ü lā'übāli
Revān oldı ki ṣayd ide ġazāli

3414 O ḥāletde şu resme düşdi vecde
Bir adımda iderdi iki secde

3415 İki secde iderse nola sācid
Ola çün niyyetinde ḳıble[2] vāḥid

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 Metinde "ḳıble niyyetinde" şeklindedir.

3416 Gider yāre ider ẕevḳ-i semāʿı
Yanınca leşker idinmiş sibāʿı

[107b] 3417 Bu ol demde ki kūh-ı Necde düşdi
Sibāʿı kūh-ı Necdüñ vecde düşdi

3418 Niçe āhū-yı miskīn itdi āhı
Unutdı acıdı ṭatlu giyāhı

3419 Enīs olmış beyābānuñ vuḥūşı
Uluşurlar bular bu ḳılsa cūşı

3420 Düşüp dīvānelük dilkü içine
Fiġān ṭoldı ḳamu ilgü içine

3421 Düşürmiş nālesinden şūra şīri
Yataḳdan nefret itdürmiş nefīri

3422 ʿAcebdür uydı ādemden ḳaçanlar
Ḳaçup Mecnūn didi ādem geçenler

3423 Ḫaber itdi irişdi Leylīye Zeyd
Ki geldi ḳapuña ol ṣayd-ı bī-ḳayd

3424 Eşige sāye-veş yüz sürdi ol nūr
Diler bir dem yüzüñ görmege[1] destūr

3425 İrişdi Leylīye çün bu beşāret
Cemāli güldi ṣan gül-berg-i cennet

3426 Sütūn-ı ḫayme gibi ṭurdı servi
Ḫırāmān ṣanki firdevsüñ teẕervi

3427 Añup māżīi şükr-i ḥāle geldi
Görüp hem-ḥālin istiḳbāle geldi

3428 Gözi göñli gibi çün aya düşdi
Olup bī-ḫod çü sāye pāya düşdi

3429 Görüp Mecnūn da yārin düşdi vecde
Ṣu olup eyledi dīdāra secde

3430 Düşicek sāye gibi ol iki ḥūr
İki yār u iki müştāk u mehcūr

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3431 Cehāna ṭoldı efġānuñ ḫurūşı
Getürdi cūşa deryā-yı vuḥūşı

3432 Vuḥūş itdiler anları iḥāṭa
Gören bu ḥāli düşdi iḥtiyāṭa

3433 Niçe ādem gelüp ol ictimāʿa
Giriftār oldılar çeng-i sibāʿa

[108a] 3434 Bu heybetden o kim ʿibret alurdı
Yaḳīn gelmezdi giñ yirde ḳalurdı

3435 Yarım gün yatdılar ol iki bī-hūş
Yol üzre bir birine ḳarşu medhūş

3436 Silüp Zeyd iki gül yüzden türābı
Gözi yaşı gibi ṣaçdı gül-ābı

3437 Biraz vaḳt oldılar bunlar idüp hūş
Hemān mānend-i naḳş-ı Mānī ḫāmūş

3438 Birazdan kim uyandı ol gözi mest
Ṣafādan dost destine urup dest

3439 İletdi ḫayme-i ḫāṣa hem anı
Hem evvel cānibe ṣadr itdi anı

3440 Olup ḫidmetlerinde Zeyd ḳāyim
Mülāzim ʿAmr vāvı gibi dāyim

3441 Sibāʿ anları ḳaplayup çü ḥalḳa
Kesüp yol virmediler ġayrı ḫalḳa

3442 Deminde nefsi ol kim çekdi bende
Muṭīʿi olsa ṭañ mı her deminde

3443 Bu bezme kim sibāʿ olmışdı ḥavlī
Gören dir idi kim *lā ḥavle*[1] ḳavli

3444 Ki bu ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī bī-ġaraždur
Bunı ṣanma ki şehvānī maraždur

1 Hadis-i şeriften iktibastır: "Güç ancak ..." (Buharî, Ezan, 7; Müslim, Salât, 12).

3445 O kim taḥṣīl ide ʿışḳı tamāmī
Sibāʿ-ı vaḥş olursa ṭañ mı rāmı

3446 Degüldür bu hevāyī nefs-i fācir
Anuñ-çün oldı bu resme mü'eşşir

3447 ʿArab ḳavmi içinde bu fesāne
Yayılup söylenürdi ḫāne ḫāne

3448 Gül-i gülzārı ḥavlī-perver ammā
İderdi bülbül ile bezm-i tenhā

3449 O gün ḫar-gāh içinde yaʿnī Leylī
Göñül mihmānını ḫoş gördi ḫaylī

3450 Müşerref itdi anı vuṣlat-ile
Müzeyyen itdi nāzük ḫilʿat-ile

[108b] 3451 Ridā vü ṭavḳ oldı zülf ü sāʿid
Zihī ṭāliʿ zihī vaḳt-i müsāʿid

3452 Şarāb u būsı ile ḳıldı bī-ḫod
Zihī mihr ü vefā vü luṭf bā-cūd

3453 Kenār itdi başup pehlūya küstāḫ
İki [ter][1] gül bitürdi şanki bir şāḫ

3454 Yılan gibi iki ṭoġrı vefā-dār
Ṭolaşdı bir birine lām-elif-vār

3455 İki rişte şanasın oldı pertāb
Ya iki şehd eriyüp oldı bir[2] āb

3456 Bular ḥasret idi evvel iki cism
Birikdi cān u ten ḳaldı iki ism

3457 Ḳocuşup mest ü ḥayrān Leylī Mecnūn
Bu resme ḳaldılar bir gice bir gün

3458 İki sāye gibi çün ol iki nūr
Bu vaḥdet ṣūretinden oldılar dūr

1 SK
2 bir HM: pür ŞH

3459 Biri birine ḳarşu iki gülşen
Ṭururlar bī-zebān çün ṣubḥ-ı rūşen

3460 Ṭururlar bir birine ḳarşu yoḳ dil
Ṣan iki naḳş-ı ṣūretdür muḳābil

3461 Göñül tābe gibi tāb üzre pür-cūş
Zebān kāse dehān gibiydi ḫāmūş

3462 Çü gice ṣoḥbetinüñ şemʿi yandı
Çerāġ-ı Leylī ḥayretden uyandı

3463 Dil uzatdı zebān-ı ʿāşıḳa tīz
Bedīhī bir ġazel didi dil-āvīz

14. Ġazel-i Münāsib

[fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün]

1 Vaṣl-ı yāre irişen ʿāşıḳ niçün ḫāmūş olur
Nev-bahār olsa gül ü sūsen zebān u gūş olur

2 Būy-ı gülden bülbül-i şūride kim ser-mest idi
Gül yüzin görse hezārān ol-ḳadar pür-cūş olur

3 Ey melāmet ṭūṭīsi sükker-dehenden söyle kim
Sözüñüñ şīrīn cülābı ḫaste cāna ḫoş olur

[109a] 4 Muma döndi āteş-i ruḫsāruña ḳarşu göñül
Mihr gibi her sözüñ irse aña menḳūş olur

5 Dil firāḳuñda lebüñ nūşına irdi nā-gehān
Ḫıżr da bu şerbete ẓulmetde ḳanda ṭuş olur

Meṣnevī

3464 Cevābı böyle virdi ol şeker-rīz
Zebānı çün zebāna āteş-engīz

15. Ġazel-i Münāsib

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

1 Esrār-ı ʿışḳa vāḳıf olan bī-zebān gerek
Genc-i nihāna maḫzen olan bī-nişān gerek

2 Dil-bende neylesün beni ʿışḳ eyledi ḫarāb
Sūsen zebān bitürmek içün būsitān gerek

3 Ḫūn-ı ciger ḥikāyetini ṣorma ġonçeden
Kim söylemege ḥālini evvel dehān gerek

4 Daʿvā-yı ʿışḳı itme ḳo ġavġāy[ı] ʿandelīb
Pervāne-vār ʿāşıḳ olan bī-fiġān gerek

5 Aḥvāl-i sūziş-i cigeri[1] ṣorma şemʿden
Şerḥ eylemege ḥāli ṭolaşmaz zebān gerek

Meşnevī

3465 Çü Mecnūn sīneden ṣaçdı bu odı
Od olup başa aġdı sīne dūdı

3466 Cigerden naʿra urup deşte gitdi
Yeñi sevdāyile ser-geşte gitdi

3467 Semāʿ u raḳṣ-ile çün çerḫ-i gerdān
Yanınca şīr-veş ol şīr-i merdān

3468 Yeñi sevdā yeñi cennet yeñi bāġ
Ne ṣaḥrā ḳatlanur cūşına ne ṭaġ

3469 Biñ oldı bir iken Leylāya meyli
Gidüp Mecnūn yirine ṭoldı Leylī

3470 Ḳaṣāyid naẓm idüp medḥ-i vefāda
Yazardı Zeyd anı ṭurup ḳafāda

[109b] 3471 Ne dür kim bu iderdi naẓm-ile ḳayd
Ḳapardı kehrübā gibi anı Zeyd

1 sūziş-i cigeri SK: ciger-sūzişini ŞH

3472 O dürlerden ki dürce derc iderdi
Açup ḫurcı yirine ḫarc iderdi

3473 Eger gevher-şināsa düşse gevher
Olur şāh efserinde zīb ü zīver

3474 Degirmenci ḳolına ḳonsa şeh-bāz
Ne bāl ü per ḳalur anda ne pervāz

3475 Hüner ʿarż eylemek şimdi cehāna
Cevāhir atmaġa beñzer yabana

3476 Niẓāmī şimdi düzse *Penc Genc*in
Kimesne bir pula almazdı pencin

3477 Eger *Şeh-nāme* düzse şimdi Ṭūsī
Aña virmezdi kimse bir fülūsı

3478 Eger evvel zamānda gelse Cāmī
Olurdı cümle şāʿirler imāmı

3479 Şikāyet eyleme Ḥamdī cehāndan
Ne ḫayr umar kişi āḫir zamāndan

3480 Çü şehler ʿāciz olur bu zamānda
Nice rāḥat bula faḳr ehli anda

3481 Dilerseñ olasın bu demde rāḥat
Gerekdür ġurbet ü ʿuzlet ḳanāʿat

Ṣıfat-ı Ḫazān ve Vefāt-ı Leylī

3482 Ḫazān vaḳti ḳadem baṣsa cehāna
Boyanur ʿālemüñ sīmāsı ḳana

3483 Cehān kim ḫūnīdür yoḳdur amānı
Ururlar yüzine itdügi ḳanı

3484 Be-ṣūret[1] gerçi rengīn berg-rīzān
Be-maʿnī reng-i ṣūretden gürīzān

3485 Ḳaçar ḫāk olımaz bir bāda döymez
Uyur öyle[2] ki bir birine küymez

1 be-ṣūret SK: bu ṣūret ŞH
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3486 Esüp bād-ı ḫazānı gāhī gāhī
Ḳapılur niçe ser-sebzüñ külāhı

[110a] 3487 Esicek rāstī bād-ı muḫālif
Yıḳılsa ṭañ mı bünyād-ı muḫālif

3488 Odur serd eyleyen ṭabʿ-ı zamānı
Odur pür-derd iden vaḳt-i ḫazānı

3489 Ruḫ-ı bāġı nitekim[1] serd ider ol
Ṣunuñ ḳārūresin hem serd ider ol

3490 Şikest olur semen sīmāsı andan
Gider ol revnaḳ-ı zībāsı andan

3491 Gezer reh-zen gibi kūh u beyābān
Ki raḫtından dıraḫtı ide ʿuryān

3492 Ḳapar her lāleden laʿlīn külāhı
Ṣoyar her sebze-i ḫulle giyāhı

3493 Ḳurıdur berg-i ḫüsnin bostānuñ
Anuñ-çün ḳanı ḳurur erġuvānuñ

3494 Alur tesbīḥin[i] el(in)den çenāruñ
Yañıldur dilde evrādın hezāruñ

3495 Olur mātem-zede her gūşe-i bāġ
Ḳara ṭonlar geyüp feryād ider zāġ[2]

3496 Teneffüs itse zehr-ālūde vü serd
Olur pür-derd niçe nāz-perverd

3497 Aṣar ayvay[ı] müşkīn perçeminden
Keser sībüñ serin ḳaçmaz deminden

3498 Ruḫ-ı engürı leylī-gün ider ol
Dil-i Mecnūn gibi pür-ḫūn ider ol

3499 Aṣar āvenge anı ḫānelerde
Ciger ḳanı ciger-gün dānelerde

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 zāġ SK: ṭaġ ŞH

3500 Dil-i nārı pür ider ḫāne ḫāne
Dem-i dil ḳaṭresiyle dāne dāne

3501 Ṭolar ol ḳaṭre nāra eyle vāfir
Olur dendān gibi aġzında ẓāhir

3502 Bu resme ḳahr görmegin[1] ḫazānı
Ḫarāb itdi naẓar bu gülsitānı

3503 Ki tāzī serv-i nāzı aʿnī Leylī
Dükendi ʿömrinüñ çün yevm ü leyli

[110b] 3504 Meger yavuz yil esdi ol çerāġa
Ya ḫod nergis gözi degdi o bāġa

3505 Götürüp altun üsküfi yirine
ʿIṣāba ṣardı derdinden serine

3506 Meh-i bedri hilāle döndi anuñ
Sehī servi ḫazāna döndi anuñ

3507 Urup şimşāda zaḫm-ı dest-i nīreng
Teni tāb üzre düşmiş cānı dil-teng

3508 Zeneḫdānı tenūr-ı āteş-i teb
Hem oldı cān dürinden ḳaṭre ġabġab

3509 Ne döysün berg-i gül bād-ı semūma
Çerāġ-ı ʿālem iken döndi muma

3510 Bu derde mübtelā oldı çün ol māh
Ecel yili anuñ-çün eyledi āh

3511 Turunca döndi çün sīb-i gül-ābı
Güle göz şīşeden ṣaçdı gül-ābı

3512 Görüp yaʿnī bu ḫālin riḳḳat itdi
Anasın hem ḳatına daʿvet itdi

3513 Vaṣiyyet ḳıldı aña açdı rāzı
Didi ol serv-i nāz itdi niyāzı

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3514 Ki ey māẕer dükendi rūz-ı ʿömrüm
Ḫazān irdi geçüp nev-rūz-ı ʿömrüm

3515 Dehāna irdi çün bu ḫaste cānum
Dile gelse nola rāz-ı nihānum

3516 Çekerdüm genc-i rāzı ḥıfẓ içün renc
Çü gencīne yıḳıldı ṭaġılur genc

3517 Vaṣiyyet eylerem zinhār unutma
Ḳabūl eyle sehil iş gibi ṭutma

3518 Dilegüm[1] bu-durur ey ana senden
Ki ol laḥẓa ki cānum gide tenden

3519 Nigāruñ ḫāk-pāyi tūtiyāsın
Çeküp gözlerüme[2] andan yumasın

3520 Beni yumaġa ṣuyum eşk-i ter ḳıl
Buḫūr-ı ʿıṭrumı būy-ı ciger ḳıl

[111a] 3521 Kefen ḳıl zülf-i yārüñ dāmeninden
Gele cān būyı ḳabrüm gülşeninden

3522 Anı hem ḳana boya kim şehīdem
Ḳatīl-i ḫançer-i ʿışḳ-ı şedīdem

3523 Yönüm döndür laḥidde[3] ol ḥabībe
Ki dāyim ḳıble oldur ben ġarībe

3524 İşidüp çün gele āvāre yārüm
Ziyāret ḳılmaġa ḫāk-i mezārum

3525 Benüm ḳāyim-maḳāmum ḳıl o yāri
Riʿāyet idesin ol yādigārı

3526 ʿAzīz idi bañа cānumdan ol yār
Ṣaḳın ḫor añlama ol yāri zinhār

3527 İdesin hem aña benden selāmı
Diyesin ḥażretine ol kelāmı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
3 Metinde "laḥidde döndür" şeklindedir.

3528 Ki terk itdükde Leylī cism-i ḫāki
Senüñ ʿışḳuña virdi cān-ı pāki

3529 Eger teftīş iderseñ ol ġarībi
Bil ey bī-çāre Leylīnüñ ḥabībi

3530 Geçürdükçe cehānda rūzigārı
Hemān ʿışḳuñ idi varı vü kārı

3531 Esüp bād-ı ecel çün aldı anı
Hevā-yı ʿışḳuñ-ile virdi cānı

3532 Bu gün kim oldı ḫāk anuñ maḳāmı
Hevāñ odıyla ṭolmışdur türābı

3533 Senüñ şevḳüñ dilinde müstemirdür
Senüñ vaṣluña cānı muntaẓırdur

3534 Mezārında biten nergis gibi ol
Gözin yummaz göz arar dāyimā ol

3535 Umaram nā-gehān bir gün iresin
Ṣafā-yı vaṣluñ-ile dirgüresin

3536 Mezārında yanan şemʿ-i şeb-efrūz
Senüñ mihrüñ odından oldı pür-sūz

3537 Şu reyḥān kim bitürmişdür mezārı
Olupdur būy-ı zülfüñ yādigārı

[111b] 3538 Şu sūsen ki biter ḫākinden anuñ
Zebān-ı ḥālidür ol mürde cānuñ

3539 Bilem dirseñ nedür gönlindeki ḥāl
O sūsen ʿuḳdesinden gel ḫaber al

3540 Didi hem aña di benden bu pendi
Ki ey bezm-i maḥabbet naḫl-bendi

3541 Ṣaḳın şimden girü itme neẓāre
Cemāl-i luṭf-ı Ḥaḳdan özge yāre

3542 Ġalaṭ idüp olan maḫlūḳa meftūn
Olur ol ʿāḳil iken adı Mecnūn

3543 Didi bunı vü aġladı o miskīn
Virüp emr-i Ḫudāya cān-ı şīrīn

3544 Bu derde uġrayup bī-çāre māẕer
Fiġān itdi başına ṣaçdı āẕer

3545 Açup aḳ bürçekinden miʿcerini
Ḳara ṭaşlar ile dögdi serini

3546 Ḳurı ṣanduḳ gibi gögsin dögerdi
Añup ol gevherüñ ḥüsnin ögerdi

3547 O nevḥa kim ḳan aġladurdı sengi
Añup itdi o laʿl-i lāle-rengi

3548 Ol efġān ki delerdi ṭaşı ṭaġı
İdüp yād eyledi ol tāze bāġı

3549 Olup mātem-zede ḳavm ü ḳabīle
Ḳamu aġlaşdılar anuñla bile

3550 Getürüp emrini cümle yirine
O genc-i ḥüsni gömdiler yirine

3551 Melāḥat mīvesinde ol gül-i pāk
Yidi bir dāne ṭut gibi anı ḫāk

3552 Felek anuñ da dürdi defterini
Söyündürdi anuñ da aḫterini

3553 Cehān anuñ daḫi yazdı berātın
Tamām idüp anuñ daḫi cihātuñ

3554 Ne evvel var cehānda ola āḫir
Mücāvir var mı kim olmaz müsāfir

[112a] 3555 Ne ṣıḥḥat var kim olmaz pür-seḳāmet
Ne ḳāmet var ki ol görmez ḳıyāmet

3556 Ne bāzār ola kim ol kāsid olmaz
Ne beyʿ ola ki āḫir fāsid olmaz

3557 Cehān ʿayyārdur dāyim işi rīv
Melek-ṣūretdür ammā maʿnide dīv

3558 Cehān ʿayyārınuñ āl itmek işi
Elinde nūşı var yiñinde nīşi

3559 Hemīşe döndügi bu çerḫ-i ʿālem
Ḳafā ṭutdurdugıdur ḫalḳa her dem

3560 ʿAceb yildür bu devr-i rūzgārı
Bu yil üzre ṭutar ādem ḳarārı

3561 Ṭoġurmadı bu gerdūn bir sitāre
Ki anı sürmedi āḫir kenāra

3562 Bu yir bitürmedi bir tāze yapraḳ
Ki anı āḫir eylemedi[1] ṭopraḳ

3563 Ne yirde bitdi bir serv ü ṣanavber
Ki āḫir olmadı ol taḫta-i der

3564 Niçe gīsū-yı zībā zülf-i dil-gīr
Ḳapularda olur ḫalḳaya zencīr

3565 Niçe yapraḳ daḫi āzāde idi
Niçe ṭopraḳ ser-i şeh-zāde idi

3566 Niçe sebze ki ḥüsnidür bahāruñ
Tehī desti-durur bir māl-dāruñ

3567 Niçe gül bitürür kim luṭf-ile ḫāk
Yiter ḳahr-ile olup ḫār u ḫāşāk

3568 Meyān-ı baḥr-i ġamdur bu cezīre
Bunuñ ḫāki siyehdür āb-ı tīre

3569 Bu baḥrüñ nefʿinüñ yoḳdur şumārı
Necāt isterseñ ammā ṭut kenārı

3570 Bu deryā bir niheng-i ejdehādur
Meyānında vaṭan ṭutmaḳ ḫaṭādur

3571 Ṣaḳın pūyendei pāyende ṣanma
Revende ʿömrüñi āyende ṣanma

1 İkinci ve üçüncü hecelerde olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

[112b] 3572 Ḳaçan Leylī nüzūl itdi zemīne
Göçüp ḳondı ḥiṣār-ı āhenine

3573 ʿArab ḳavmi ṭolup anuñ ġamından
Ḳara giydi ḳamusı māteminden

3574 Ṭolundı çünki ḫurşīd-i melāmet
Nola şeb-reng olursa her vilāyet

3575 Ol iḳlīmüñ ḳamu ʿāmı vü ḫāṣı
Vefāt-ı Leylī içün ṭutdı yası

3576 Ḳılup ḥācet-geh[1] ol ḫāk-i mezārı
Varup eylerler idi anda zārī

3577 Behişt-i dostān oldı o ravża
Bahār-ı bostān oldı o ravża

Mecnūnuñ Ṣıfat-ı Vefāt-ı Leylādan Ḫaber-dār Olup Zārī İtdüġidür

3578 Yazan bu mātem-i Leylāya levḥa
Bu resme itdi ol mātemde nevḥa

3579 Ki çün Zeyd-i vefā-dār oldı āgāh
Ḫusūf irdügine ol māha nā-gāh

3580 Acıyup zār zār aġladı ġāyet
Kimi aġlatmaz ol resme muṣībet

3581 Siyeh-pūş oldı ol da mātem içün
Ġamāma döndi aġlar ol ġam içün

3582 İrişüp ravża-i Leylāya cūşān
Bulutlar gibi āb-efşān ḫurūşān

3583 Şu deñlü nevḥa itdi ḳıldı zārī
Ki anı görenüñ gitdi ḳarārı

3584 Hemān ol ravżadan çün bād-pūyān
Sebük-bār eyledi ʿazm-i beyābān

1 geh SK: gāh ŞH

3585 O ʿışḳ āvāresini buldı yāri
Oturup aña ḳarşu ḳıldı zārī

3586 Döküp aġlayu aġlayu yaşın ol
Aḳıtdı dīdeden ḳanlu yaşın ol

3587 Görüp Mecnūn anuñ bu al rengin
Fiġān u şūrī ile ḥāl-i tengin

[113a] 3588 Didi saña ne irdi ey bürāẕer
Ki āhuñ dūdesi olmış pür-āẕer

3589 Niçün yırtup yüzüñ eylersin āhı
Neñ öldi kim giyerseñ bu siyāhı

3590 Didi anuñ-içün ki döndi devlet
İrişdi ṣabr olınmaz bir muṣībet

3591 Ḳara yirden ḳara ṣu çıḳdı aḳdı
Ḳızıl od yaġdı gökden cānı yaḳdı

3592 Ṭolu yaġdı melāḥat gülşenine
Yaluñ od düşdi devlet ḫırmenine

3593 Ḳażādan nāzil oldı bir zebāne
Ki Aʿrāb ili yandı ḫāne ḫāne

3594 Büt-i Yūsuf-cemālüñ ḥüsni ḳanı
Ecel gürki ıraḳdan ḳapdı anı

3595 Yıḳıldı ravża-i ḥüsnüñ nihāli
Ḳanı Leylī ḳanı anuñ cemāli

3596 Ḳanı ol Ḫüsrev-i ḥüsn ü büt-i Çīn
Senüñ derdüñle virdi cān-ı şīrīn

3597 Çü Mecnūn bu ġazālı eyledi güş
Biraz dem ditredi vü düşdi bī-hūş

3598 Ṣan indi deldi gökden ṣāʿiḳa farḳ
Ki hem üftāde hem pür-tāb çün berḳ

3599 Yatup bu ḥāl ile bir niçe dem mest
Ṭurup çerḫe dil uzatdı didi ḫast

3600 Ki ey bed-fiʿl ü bed-āyīn ü bed-devr
Nedür ben mübtelāya yine bu cevr

3601 Ki yükletdüñ żaʿīfe bunca bārı
İçürdüñ ḫaste mūra zehr-i mārı

3602 Yiter mūr-ı żaʿīfe ḍarb-ı yek-dem
Ne ḥācet kāse kāse nūş ide sem

3603 İçür ḳanı bu cāna Cāmī deñlü
Urursañ yāre ur endāmı deñlü

3604 Żaʿīfem döymezem ben bu belāya
Döyer mi baş ḍarb-ı ejdehāya

[113b] 3605 Gel ey peyk-i ecel vaḳt-i eceldür
Bańa bu derd-ile ölmek maḥaldür

3606 Çıḳ ey cān ṭurma cānānsuz bedenden
Ki bī-ẕār olmışam ben cān u tenden

3607 Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin
Çıḳ ey göz ki bańa ʿayn-ı żararsın

3608 Ṭutul ey dil ki ġavġā-yı ceressin
Açılma iy dehen rāh-ı nefessin

3609 Görüp gelme nefes şād itme ẕātı
Gerekmez bańa dil-bersüz ḫayātı

3610 Düşüp ṣaḥrā-be-ṣaḥrā deşt-ber-deşt
Fiġān u nāle ile eyledi geşt

3611 Yanınca Zeyd içün sāye siyeh-pūş
Yüzine ṣu ṣaçar düşdükçe bī-hūş

3612 Benefşe ḳaddi gibi ḳāmeti ḫam
Boyamış reng-i Nīle anı mātem

3613 Hem itmiş seyl-i eşk-i şuʿle-i dil
Aña āb-ile āteş içre menzil

3614 Bu ḥāletde olup āvāre gitdi
Varup āḫir mezār-ı yāre yitdi

3615 Iraḳdan görüben ol ḫāk-i mehcūr
Yüz üzre ḫāke düşdi nitekim mūr

3616 Sürüni sürüni yüz üzre çün mār
İrüp ḳoçdı mezārın nitekim yār

3617 Şu deñlü ṣaçdı gül-gün nergisi ḫūn
Ki ḫāk-i ravża oldı cümle gül-gün

3618 Ṭurup sūsen gibi ḳabr üzre miskīn
Dil uzatdı vü çerḫe itdi nefrīn

3619 Yanup ol türbe üzre nitekim ʿūd
Hemān açdı zebān-ı āteş-ālūd

3620 Ki ey vāh nideyüm bī-çāre ḳaldum
Ne yire varayın āvāre ḳaldum

3621 Yile vardı dirīġā şemʿ-i tābān
Ḳodı pervānesin āvāre ḫayrān

[114a] 3622 Dirīġā ḫāke düşdi tāze ter gül
Kime itsün şikāyet ḫaste bülbül

3623 Dirīġā seyr iderken bu çemende
Göñül virdüm görüp bu servi ben de

3624 İrüp bād-ı ḫazān-ı nā-gehānī
Bu göñlüm bāġı gibi yıḳdı anı

3625 Gülistānumda bir gül bitmiş-idi
Cemāli ḫoş kemāle yitmiş-idi

3626 Baña bī-dād idüp bu bād-ı mīşūm
O ʿömrüm ḫāṣılından ḳıldı maḫrūm

3627 Ṭutarken sīne bu ġam zaḫmesine
Naẓar itdi nigāruñ daḫmesine[1]

3628 Dilin ol daḫme[2] pāre pāre itdi
Ḳodı ġayra ḫiṭābı yāre itdi

1 daḫmesine SK: zaḫmesine ŞH
2 daḫme BN2: zaḫme ŞH

3629 Didi ey tāze gül irdüñ ḫazāna
Ne cān ṭoydı sańa ne sen cehāna

3630 Dil-ārā bāġ idüñ olduñ ḫarābe
Muṭarrā-rū idüñ düşdüñ türāba

3631 Cehānda māh-ı mehd-idi cemālüñ
Nedür şimdi bu laḥd içinde ḫālüñ

3632 Ne şemʿüñ cemʿidür şimdi kemālüñ
Uçar pervāne gözinde ḫayālüñ

3633 Bu gülşenden seni ey gül kim aldı
Ki ḫaste bülbülüñ āvāre ḳaldı

3634 Nice bāġa revāne oldı servüñ
Ne gülşende ḫırāmāndur teẕervüñ

3635 Leb-i laʿlüñ nedür bu tenge girdi
Şeker aġzuñ ya ḳanda tenge girdi

3636 ʿAceb ol ḳand-i şīrīn ḳanda gitdi
O şeftālū daḫi türvende gitdi

3637 Nitedür ḫāli ḫāl-i müşk-dāne
Nicedür āh o çeşm-i āhuvāne

3638 Gül endāmuñ ter idi yāsemenden
Ki döymez incinürdi pīrehenden

[114b] 3639 Nice ḫoş ṣabr ider ṭopraġa şimdi
Meger döndi ḳurı yapraġa şimdi

3640 İrişdi tāze cismüñ rūḥ iken renc
Gömüldüñ ṭopraġa genc iken ey genc

3641 O gencüñ kim yiri zīr-i zemīndür
Anuñ ḳuflı el urmaḳdan emīndür

3642 El urmazdı sańa ey genc-i maḥzūn
Niçün gencīneñ oldı böyle meftūn

3643 Be-ṣūret[1] cān gibi gözden nihānsın
Be-maʿnī hem-dem-i cān u cehānsın

3644 Iraḳdan gerçi senden çeşm-i rencūr
Degül ḥüsnüñ gülinden cān gözi dūr

3645 Ḳazındı ṣūretüñ naḳş-ı cehāndan
Ḳazınmaz[2] ʿışḳuñ ammā levḥ-i dilden

3646 Bu bir ṭaşdan zamān şīrīn-miṣālüñ
Dil-i Ferhāddan almaz ḫayālüñ

3647 Bu dīvāndan ṭapuñ düşürdi raḫtı
Varup cennetde ḳurdı taḫt u baḫtı

3648 Gerek ben de ḳoyam dünyā ḫarābın
Varup anda içem vaṣluñ şarābın

3649 Gözüme nūr idüñ ey ġayret-i ḥūr
Yirüñ olsun hemīşe beyt-i maʿmūr

3650 Ḫudā ḳandīl-i ʿarş itsün revānuñ
Cinān olsun maḳām-ı cāvidānuñ

3651 Güzel ḥūrī idüñ geldüñ cehāna
Yirüñ añduñ revān olduñ cināna

3652 Güzel ṭūbāyidi ḳadd-i ḫırāmuñ
Behişt olmaḳ yaraşurdı maḳāmuñ

3653 Mizāc-ı laʿl-i nābuñ kevşeridür
Riyāż-ı cennetü'l-me'vā yiridür

3654 Didi bunı vü dögüp dest-ber-dest
Dönüp raḳṣ-ile Necde gitdi ser-mest

3655 Gezerken āh idüp gögsin ṭoḳurdı
Ḳaṣāyid naẓm idüp ebyāt oḳurdı

1 be-ṣūret SK: bu ṣūret ŞH
2 ḳazınmaz SK: ḳazınmış ŞH

[115a] 16. Ġazel-i Münāsib

[mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün]

1 Sevdā-yı zülf-i dost yiterdi belā firāḳ
Sen de bańa ṭolaşma[sa]ñ ey ejdehā firāḳ

2 Zülf ü zeneḫdan ayru düşelden ḥabībümüñ
Şām u seḥer zebānuma vird oldı vā firāḳ

3 Bir niçe defʿa görmiş idüm verd-i fürḳati
Öldüriser bu kerre beni ḥasretā firāḳ

4 Her yańa āhum odları oḳ gibi atılur
Miḥnet eliyle idelü ḳaddümi yā firāḳ

5 Dehrüñ viṣāl ü fürḳatine ḳalma iy göñül
Vaḳt ola bula vaṣl gibi intihā firāḳ

Meṣnevī

3656 Şu resme söyledi şerḥ-i firāḳa
Ki düşdi gūş idenler iṯtirāḳa

3657 Virüp göz yaşiyile rīge rengi
Ser-ile sürmeye döndürdi sengi

3658 Yolında ḳalmadı bir ḫār u ḫāre
Ki āh odından anda yoḳ şerāre

3659 Göñülde ġālib olsa Leyliye meyl
İnüp[1] ṭaġdan giderdi nitekim seyl

3660 Varup ḫāk üzre ḳordı rūy-ı pāki
Biraz sākin olurdı odı tā kī

3661 Öpüp ḳoçup bu ḫāki ol vefā-dār
Cigerden zār zār aġlardı tekrār

3662 Gezüp ol derd-ile cānın sürürdi
Gürūh-ı vaḥşī yanınca yürürdi

1 inüp SK: atup ŞH

3663 Gehī ʿazmi mezār-ı yāre oldı
Vuḥūş-ile gehī āvāre oldı

3664 Düşüp bir niçe gün bu resme ḥāle
O da yüz ṭutdı āḫir irtiḥāle

3665 Cehān ʿuşşāḳa bir dīdār-ı dil-dār
Olur her nūrı nār u her güli ḫār

[115b] Mecnūnuñ Türbe-i Leylāda Vefāt İtdügidür Seḳa'llāhu Ṣerāhu

3666 Dür-i efsāneye ġavvāṣ-ı māhir
Didi bu ġuṣṣa böyle oldı āḫir

3667 Ki ol fürḳat elinden oda yanmış
Cehāndan ṣovuyup cāndan uṣanmış

3668 Vücūdı seng-i ġamdan ḫurde olmış
Ḫazān bergi gibi pejmürde olmış

3669 Teninden gitdi günden güne ḳuvvet
Nizār oldı irüben rūz-ı ġāyet

3670 Ne ṣabrı ḳaldı ne dilde sürūrı
Ne rāḥat ḳaldı cānda ne ḥużūrı

3671 Belālardan gelüp cānı dehāna
Diler çıḳmaġa andan bir bahāne

3672 Zebān-ı ḥālden ṭuydı işāret
Ki eyler vaṣl-ı yār-ile beşāret

3673 Mezār-ı yāre cān atup piyāde
Erişüp sāye-vār oldı fütāde

3674 Ḳoçup aġladı ol ḫāk-i mezārı
Bir iki beyt oḳuyup itdi zārī

3675 Ġarīb ü bī-kes ü tenhā vü ḫaste
Ḳatında bir-ki vaḥşī var nişeste

3676 Yatur yoḳ ḫizmetinde yār u ḳardaş
Ḳara ṭopraḳ ḳara ṭaş yaṣduḳ evbāş

3677 Vaṣiyyet itmege yoḳ ādemī-zād
Ecel şimşīr ü ʿAzrāyīl cellād

3678 O dem penbe olup raḥmet seḥābı
Ġarībüñ aġzına ṭamzurdı ābı

3679 Hemān bārān u berḳ ü raʿd u yārān
Kimi nālān u sūzān kimi giryān

3680 O dem Mecnūn niyāz itdi Ḫudāya
Gözin yumdı elin açdı duʿāya

3681 Did'ey cümleye ḫālıḳ āferīde
Bi-ḥaḳḳ-ı cümle ervāḥ-ı güzīde

[116a] 3682 Bu miḥnetden beni āzād eyle
İrişdür vaṣl-ı yāre şād eyle

3683 Dehānından çıḳınca bu duʿāsı
Bile çıḳdı anuñla cān hümāsı

3684 Ḳoçup ol bir nefesde dost ḫākin
Diyüp ey dost virdi cān-ı pākin

3685 O da geçdi belāyile cehāndan
Ne cān vardur ki āḫir geçmez andan

3686 O gitdi biz daḫi gitsek gerekdür
Ḳara yire nüzūl itsek gerekdür

3687 Ecel yolı ʿaceb yoldur ki her cān
O yola gitmemege[1] yoḳdur imkān

3688 Ḳamu bay u faḳīr ü şāh u çāker
Bu yol ʿazminde olurlar ber-ā-ber

3689 Cehānda her ḳaçan vaḥşī uçan ḳuş
Ne deñlü ḳaçsa bu dāma olur ṭuş

3690 Bu derdüñ şiddetinden öldi Loḳmān
Bu āteşden yile vardı Süleymān

1 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3691 Ki ḥükm-i ḥikmet-ile gitse bu derd
Devā bulurlar idi ol iki merd

3692 Sikender çeşme-i ḥayvāna yitdi
Hemān ẓulmet belāsın çekdi gitdi

3693 Ne ṭurfe derd olur bu miḥnet-i teng
Ḳılur dīv-i sepīdi kehrübā-reng

3694 Bu ki Key-ḫüsrevüñ ḳaddin ḳılur dāl
Bu miḥnetdür iden Rüstemleri Zāl

3695 Niçe Ḍaḥḥāki bī-ẕār eylemişdür
Niçe Dārāy[ı] ber-dār eylemişdür

3696 Niçe sāmānı bī-sāmān idüpdür
Niçe sulṭānı bī-fermān idüpdür

3697 Eger ins ü melek dīv ü perīdür
Bu derde irse dermāndan berīdür

3698 Yidi ṭāsdan geçer zehr-i helāhil
Eceldür ki felekden ola nāzil

[116b] 3699 Gel imdi el yu ey ġāfil hevesden
Uçur cān murġını ḥabs-i ḳafesden

3700 Lebi deryā dehānı ejdehādur
Anı menzil idinme kim ḫaṭādur

3701 Ki ejderhā gibi cūş itse deryā
Saña anda ne menzil ḳor ne me'vā

3702 Sefer ehli iseñ ṭur yitme yerden
Tīz ol kim kār-bān gitmişdür erden

3703 Bu yidi başlu ejderhā-yı ḫūn-ḫᵛār
Ḳuşatmışdur seni çün ḥalḳa-i mār

3704 Egerçi farḳ iderseñ farḳ-ı pāyüñ
Bulursın ejdehā ḳarnında cāyuñ

3705 Yılan ḳarnında ʿayş itmek yalandur
Eger olsa ḥamāḳatden nişāndur

3706 Ṣaḳın aldanma ḳallāş-ı zamāna
İnanma oġrıdur düzd-i cehāna

3707 Cehān bir ḫānedür kim pür-belādur
Her üstūnı anuñ bir ejdehādur

3708 Müdevver kehrübādandur bu ḫāne
İnanmazsañ naẓar ḳıl kehkeşāna

3709 Şu kim bir kāha ṣaymazdı cehānı
Ṣoñ ucı kāh gibi ḳapdılar anı

3710 Ululanmaḳ ḳuṣūrından nüzūl it
Meẕellet ḫırḳasın nefse ḳabūl it

3711 Ki te'ṣīr-i ecel çün zaḫmet ide
Senüñ ʿācizlüġüñe raḥmet ide

3712 Dilüñ ḫāk it ki āḫir olısar ḫāk
Niçe āteş olasın ey ġażab-nāk

3713 Yire ur şöhretüñ ṭablın ḳucaḳdan
Dimişler ṭabl üni ḫoşdur ıraḳdan

3714 Yüce ṭaġ gibi olsañ şöyle ser-keş
Urur devrān ḳafāña silleler ḫoş

3715 Ḳor-iseñ pāye-i ḳadrüñe pāyuñ
Semānuñ farḳ-ı fevḳi ola cāyuñ

[117a] 3716 Yüzüñ ṣu gibi dāyim yire olsun
Yüceldügüñce meylüñ zīre olsun

3717 Müşerref ola senden gülşen ü bāġ
Her arada ola tā kim yüzüñ aġ

3718 Ayaġ altında ḫāk ol nitekim yir
Yüzüñi yırtana māl ü niʿam vir

3719 Ṣu gibi her mizāca ḫoş-güvār ol
Ṣafā-yı bāṭın ile āşikār ol

3720 Müdārā ḳıl müdārā ʿālemidür
Müdārā eyler ol kim ādemīdür

3721 Şu ṭaş kim ayaġuñdan düşüre naʿl
Götür öp sür yüzüñe di zihī laʿl

3722 Eger bir tūrş-rūdan göresin cūş
Güzel eyle anuñ ser-keşlügin nūş

3723 Ġıdā itme ḥarāmı cāna zinhār
Ḳatıḳ idinme nānı ḳana zinhār

3724 Yidüñ mālını pes cümle cehānuñ
Virisersin ḥisābın āḫir anuñ

3725 Ne deñlü cemʿ iderseñ māl u dīnār
Dilüñe dāġ olısar āḫir-i kār

3726 Eger cevr-ile cemʿ itseñ diremler
Olur bil ʿāḳıbet cāna veremler

3727 Eger zer ġaṣbına olursa zūruñ
Ḳızıl ḳor olup ol zer ṭola gūruñ

3728 Eger kim ẓulm-ile yaġ idesin cemʿ
O yaġ-ile yanasın nitekim şemʿ

3729 Şu kim cānı cefā yaġına bandı
Cefāsı yaġ-ile şemʿ oldı yandı

3730 Eger cemʿ eyleseñ cevr-ile balı
Üşe başuña zenbūr u vebāli

3731 Eger ġaṣb idesin ʿırż u vaḳārı
Ḳızıl yaluñlar ola lāle-zārı

3732 Niçe ḳan yüklenürsin gerdenüñe
Ṣaḳın ol ḳan od olur ḫırmenüñe

[117b] 3733 Vaṣī[1] olma ṣaḳın öksüze zinhār
Ki yirsin mālını ḳarnuñ ṭolar mār

3734 Oḳu ṭut pend-i Ḳur'ān-ı Kerīmi
Didi *lā taḳrebū māle'l-yetīmi*[2]

1 vaṣī SK: daḫi ŞH
2 En'âm, 6/152'den iktibastır: "... yetim malına yaklaşmayın..."

3735 Eger var-ise ḥaşre iʿtiḳāduñ
Dürüş taḳvāya oldur anda zāduñ

3736 Bu dünyā kim işüñi gevher eyler
Ki genc-i küncüñi ṭolu zer eyler

3737 Ḫabīşe der-geh ʿarż itse özini
Zerinden bizeseñ görseñ yüzini

3738 Yüzin göstermese ṣan bir hümādur
Yüzin gösterse gūyā ejdehādur

3739 İ ḥabs-i ʿāleme düşen gözüñ aç
Ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ muḫliṣe ḳaç

3740 Giriftār olsa ḥabse merd-i ʿāḳil
Gözedür maḫlaṣı ḳaçmaġa ḳābil

3741 Yüzine beñsin ey ādem cehānuñ
Ne var maḥbūs ise ḥabsinde anuñ

3742 Yanar kerrūbī bezminde çerāġuñ
Yüzüñ ārāyişidür heft bāġuñ

3743 Dilüñ āyīne-i vech-i Ḫudādur
Maḥabbet cānuña cān-ı ġıdādur

3744 Sen ol gencīnesin cāndur ṭılısmuñ
Müsemmāsın ki kevne ṣıġmaz ismüñ

3745 Senüñ-çün ḫalḳ olundı cümle hestī
Ne lāyıḳdur saña ʿālem-perestī

3746 Cehāna ṭapma kim yoḳdur ṣebātı
Aña ṭap ki yoġ olmaz pāk ẕātı

3747 Cemāl-i ḫāke meyl itme hevādur
Ṭabīʿat ḫākine düşmeñ ḫaṭādur

3748 Nefes nefsānī olsa zī ḫacālet
Olur ol bād-ı ġavġā-yı ḳıyāmet

3749 Ḫacālet añup itseñ bir nefes āh
İrer feryāda biñ biñ raḥmetu'llāh

[118a] 3750 Ḳaçan Mecnūn cehāndan derdi raḫtı
Dil ü cān ʿāleminde ḳurdı taḫtı

3751 Yatup ol ḥālet üzre ḳaldı bir yıl
Sibāʿuñ dehşetinden bilmedi il

3752 Yatur ol fāriġ olmış yoḳ hevesler
Bular ḥıfẓında anuñ ṣan ʿasesler

3753 Iraḳdan her kim olsa aña nāẓır
Muḳīm olmış ṣanurdı ol müsāfir

3754 Yaturdı ol çürümiş üstüḫᵛān-vār
Anı beklerdi bunca üstüḫᵛān-ḫᵛār

3755 Görüñ ol üstüḫᵛān-ḫᵛāruñ vefāsın
Kemürmezdi varup anuñ ḳafāsın

3756 Bu ḥālet üzre geçdi çünki bir yıl
Ṭaġıldılar sibāʿlar ṭuymadı il

3757 O yirde ḥāżır olan gördi anı
Ṭaġılmış cismi ḳalmış üstüḫᵛānı

3758 Felek anuñ da bozmış heyʾetini
Cehāna ʿibret itmiş ṣūretini

3759 Bu ḥāle muṭṭaliʿ oldı biliş yad
Anuñ-çün itdiler efġān u feryād

3760 Aḳıdup göz yaşın anı yudılar
Getürüp Leylī yanında ḳodılar

3761 Bunı ḫoş gördiler ḫalḳ ittifāḳī
Ki bir yirde olalar mest ü sāḳī

3762 Bular dünyāda olmışlardı yek-ʿahd
Anuñ-çün oldılar āḫirde yek-laḥd

3763 Hem ol laḥd-i mübārek oldı meşhūr
Varup ṣıḥḥat bulurdı anda rencūr

3764 Bu ḥāle çünki ḫalḳ āgāh oldı
Cehān ḫalḳına ḥācet-gāh oldı

3765 İlāhī ol iki pāk ü iki nūr
Çü nefsānī hevādan oldılar dūr

3766 Oları luṭfuña her dem yaḳīn it
Ḳıyāmet ġamlarından hem emīn it

[118b] 3767 Dü ʿālemde bizi de itme ġam-gīn
Ġarīḳ-i raḥmet olsun diyen āmīn

Zeyd Düşde Derecāt-ı Mecnūn ve Leylāya Muṭṭaliʿ Olduġıdur

3768 Vefā deryāsı Zeyd-i mihr-perverd
İlāhī raḥmete ġarḳ olsun ol merd

3769 İdüp dāyim ziyāret ol mezārı
Ḳılurdı nāle vü efġān u zārī

3770 Şu dürler kim bular naẓm eylemişdi
Anuñ ḥıfẓı ḳamu hażm eylemişdi

3771 O derden gūş-ı cān bulsa ṭaḳardı
Niçe ʿuşşāḳı gūşından yaḳardı

3772 Cehāna ḳıṣṣa-i Mecnūn u Leylā
Anuñ lafẓından oldı āşikārā

3773 Meger kim ḫāṭırından geçdi bir gün
Ki nice oldı ḥāl-i Leyl ü Mecnūn

3774 Firāḳ idi bularuñ bunda ḥāli
O yirde bulalar mı kim viṣāli

3775 Gice çünki dehān-ı nāfe açdı
Cemāl-i ʿālem üzre misk ṣaçdı

3776 Aña ḫoş-āb gösterdi firişte
Ki varmış ravża-i bāġ-ı behişte

3777 Ḥużūr-ı bī-ḳuṣūr u ḥūr-ı bī-ʿayb
Anı vaṣf itmez illā ʿālimü'l-ġayb

3778 O ḥūruñ her biri bir nūra beñzer
Ṣaçı ʿanber teni kāfūra beñzer

3779 Cemāli cān gülinden tāze yapraḳ
Şiyābı sündüs ü ḫıżr u sitebraḳ

3780 Ḫırāmān ravżada ġılmān-ile ḥūr
Şanasın her biri lūlū-yı menşūr

3781 Sebīl itmiş Ḥaḳ anda selsebīli
Ṭūṭī şekker-mizācı zencebīli

3782 Ṭonatmış ter çiçekler vaṣf-ı bāġı
Münevver her birinüñ şeb-çerāġı

[119a] 3783 Bitürmiş her semen bir tāze servi
Öter farḳında her servüñ teẕervi

3784 Açılmış tāze güller cām-ber-dest
Fiġān u nāle eyler bülbül-i mest

3785 Münevver ḥavża ṭolmış āb-ı kevṯer
Ṣovuḳ ḳardan şekerden ṭaʿmı ḫoş-ter

3786 Leb-i kevṯerde bitmiş ḳadd-i ṭūbā
Güzeller ḳaddi gibi ḫūb u raʿnā

3787 Ḳurulmış sāyesinde gün gibi taḫt
Sütūnı ʿizz ü devlet taḫtası baḫt

3788 O taḫt üzre döşenmiş ferş-i dībā
Gül-i cennet gibi maḥbūb u zībā

3789 O ferş üstinde var iki ferişte
İkisi de leṭāfetde sirişte

3790 Oturmış her biri ser-tā-ḳadem nūr
Libāsı sebz-i sündüs nitekim ḥūr

3791 Elinde mül öñünde gül-cemāli
İderler bir biriyle ḫoş maḳāli

3792 Leb-i cūy u leb-i cām u leb-i yār
Olara ḥāṣıl olmış ẕevḳ-i tekrār

3793 Alurlar bir birinden ẕevḳ-i būsı
Biri rıḍvān biri cennet ʿarūsı

3794 Çekerler geh şarāb-ı ḫoş-güvārı
Sürerler geh ṣafā-yı laʿl-i yāri

3795 Ṭurur ḫiẕmetde bir pīr-i müşekkel
Cemāli nūr-ı ferriyle mükemmel

3796 Gül ü reyḥān elinde tāze tāze
Niṯār eyler ol iki serv-i nāza

3797 Çü Zeyd anlarda bu ḫoş ẕevḳi gördi
Nihānī pīrden anları ṣordı

3798 Ki bunlar kim sürerler ẕevḳ-i cāmı
Cehānda her birinüñ nola nāmı

3799 Neden ṭuş oldılar bu ḫoş ṣafāya
Şarāb u būse-i cām-ı beḳāya

[119b] 3800 Didi Zeyde dönüp ol pīr-i ṣādıḳ
Biri maʿşūḳadur ol biri ʿāşıḳ

3801 Biri ʿālemde ʿāşıḳlar şehidür
Biri ḥüsn āsumānınuñ mehidür

3802 Biri Leylī biri Mecnūn-laḳabdur
Bu ẕevḳe bunlaruñ ʿışḳı sebebdür

3803 Çekerlerdi bular anda cefāyı
Anuñ-çün sürdiler bunda ṣafāyı

3804 Bir iki gün cefā oldı bahāne
İrişdiler ṣafā-yı cāvidāna

3805 O ʿālemde o kim çekdi belāyı
Bu ʿālemde sürer böyle ṣafāyı

3806 Şu dil kim ol cehānda olmadı şād
Bu ʿālemde olur her ġamdan āzād

3807 Çü rūşen oldı ṣubḥ-ı ʿālem-efrūz
Yaḳup şeb ḫırmenini āteş-i rūz

3808 Ṭurup Zeyd uyḫusından oldı bīdār
Ḥikāyet ḳıldı ḫalḳa ol ḫaber-dār

3809 Ki dünyāda olan ʿışḳ-ile nā-şād
Nitekim[1] ḳıṣṣa-i Mecnūn u Ferhād

3810 Olur āḫir deminde añа taʿyīn
Ṣafā-yı laʿl-i Leylī nūş-ı Şīrīn

3811 Zihī leẕẕet ki yoḳ anuñ fenāsı
Zihī niʿmet kim olmaz intihāsı

3812 Ḳıl ey dil ʿālem-i ḫākīde pāki
İresin[2] leẕẕet-i bāḳīye tā kī

3813 Hevā-dār olmasa her servi ḫāke
İrerdüñ dāmen-i ṭūbī-i pāke

3814 Ḳoma dāmān-ı ʿışḳı cān elinden
Yaḳañ tā ḳurtıla nā-dān elinden

3815 Hevā-yı ʿışḳ-ile olan revāne
İrişür ṭoġrı oḳ gibi nişāna

3816 Ol oḳ kim her nişāna rāst vara
Olur şāyeste şaṣt u şehriyāra

[120a] 3817 Bu ʿışḳ-ile ṣaḥīḥ olur seḳāmet
Niçe egriye virdi istiḳāmet

3818 Şu kim ʿışḳ āteşinden cān eridür
Hüner vaḳtinde ol meydān eridür

3819 Niçe zehre girüp tiryāk ider ʿışḳ
Niçe ʿācizlere ḳudret virür[3] ʿışḳ

Rivāyet-i Teʾdīb-i Teʾyīd-i Ḥikāyet ve Ḫātime-i Kitāb

3820 İmām İḥyā kitābında dimişdür
Añа raḥmet ne ḫoş şekker yimişdür

3821 Ki Mecnūn fevt olup düşde görüldi
Ḫudā añа ne itdügi ṣoruldı

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.
2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.
3 virür SK: vire ŞH

3822 Didi Mecnūn baña Ḥaḳ raḥmet itdi
Beni ʿāṣıḳlar üzre ḥüccet itdi

3823 Severken yaʿnī Mecnūn ḥüsn-i ṣūret
Yolında ṯābit oldı çekdi zaḥmet

3824 Ḥaḳīḳat ʿışḳını daʿvā idenler
Semāʿı germ idüp ġavġā idenler

3825 Belāya olsalar bir kez giriftār
Olurlar ʿışḳdan biñ kerre bī-ẕār

3826 Odur ʿāṣıḳ ki görse bir belāyı
Vara ḳarşu ide biñ merḥabāyı

3827 Eger atılsa yüz yüz ṭaʿne ṭaşı
Yüzin döndürmeye vü ṭuta başı

3828 Şu kim ister melāmetden selāmet
Anuñ başında yoḳdur bu ḳıyāmet

3829 Riyā ʿışḳın Ḫudā ʿışḳı ṣanurlar
Belā gelse anuñ-çün uṣanurlar

3830 Olur ḫādim maḥabbet olsa maḫdūm
Eger ḫādim degülseñ ḳıṣṣa maʿlūm

3831 Kişi maḥbūbına çoḳ ḫidmet eyler
Maḥabbet ṣanma ḫidmet raḥmet eyler

3832 Var ey kāẕib ḳo bu daʿvāy[ı] zinhār
Gel inṣāf it ki ḥāżırdur ḫaber-dār

[120b] 3833 ʿAlāmet sengidür ʿışḳuñ miḥekki
Zerüñ anda ṣına defʿ ile şekki

3834 Riyā ʿaşḳından olursa selāmet
Bu yolda yoḳ saña ṭaʿn-ı melāmet

Münācāt-ı Muṣannif

3835 İlāhī cümle ʿāşıḳlar ḥaḳıyçün
Maḥabbet ehli ṣādıḳlar ḥaḳıyçün

3836 Seḥerde gözden aḳan yaşlar içün
Cigerde her oñulmaz başlar içün

3837 Belālar ṣabr iden ṣābirler içün
Belālar yıḳduġı ḫāṭırlar içün

3838 Ḫuṣūṣā ʿışḳ-ı Mecnūn ḥürmetiyçün
Muḥibler şeyḫi Semnūn ḥürmetiyçün

3839 Ḥabībüñ ḥürmeti ḥaḳḳı İlāhī
Cemīʿ-i enbiyā ḥaḳḳı İlāhī

3840 Bize ol ʿışḳıñı eyle müyesser
Dürüst ola ʿayārı nitekim zer

3841 İçür cām-ı maḥabbet mest olalım
Beḳā ʿālemlerinde hest olalım

3842 Dü ʿālemde bizi mest it müdāmī
Beḳā cāmıyla ṣun bāḳī müdāmı

3843 Ṭoḳuz yüz beşde bu naẓm-ı cevāhir
Bi-ḥamdi'llāh i Ḥamdī oldı āḫir

Ketebehu Ḥamdu'llāh el-maʿrūf bi-İbni'ş-Şeyḫ ḥāmiden lillāhi teʿālā ve muṣalliyen ʿalā nebiyyihi Muḥammedin ve ālihi ecmaʿīn tārīḫ li-sene ḫamse ve tisʿa-mi'e min hicreti'n-nebeviyye

TIPKIBASIM

LEYLÂ VÜ MECNÛN

Hattat Şeyh Hamdullâh tarafından yazılan
ve Berlin Devlet Kütüphanesi,
Hs. or. 8168'de kayıtlı olan nüsha

Hs. or.
8168

علامت سنکدر عشقلر محکمی
زرک اندہ صنہ دفع ایلہ شکی

دیا عشقندن اولورسہ سلامت
بویولدہ یوق سکا طعن ملامت

مناجات مصنف

ایلہی جملہ عاشقلر حقیچون
محبت اہلی صادق فکر حقیچون

سحرده کوزدن اقن یاشلر ایچون
جکرده هر اوکلرن باشلر ایچون

بلالر صبر ایدن صابرلر ایچون
بلالر یقدوغی خاطرلر ایچون

خصوصا عشق مجنون حرمتیچون
محمد شیخی سمنون حرمتیچون

جبیبک حرمتی حقی الهی
جمیع انبیا حقی الهی

بزه اول عشقکی ایلہ میسر
درست اولہ عیاری نیتکم زر

ایچور جام محبت مست اولالم
بقا عالملرنده هست اولالم

دوعالمدن بری مست ایت مدامی
بقا جامینله صون یا حی مدامی

طقوز یوز شده بو نظم جواهر
بحمد الله ای حمدی اولدی اخر

کتبہ حمد الله المعروف بابن الشیخ حامدا
لله تعالی و مصلیا علی نبیہ محمد و آلہ المعصمین
تاریخ لسنہ خمس و تسعمائة من هجرة النبوة

[120b]

STAATS-BIBLIOTHEK PREUSSISCHER KULTURBESITZ BERLIN
Or. 1140, 8168

بو عشق أيله صيحح أولور شقامت ... نجه اكري يه ويردي أشقامت
شوكم عشق أتشندن جاز أريدر ... هنر وقدن أول ميدان أريدر
نجه زهر كوب ترياك أيدر عشق ... نجه عاجزلر قدرت ويره عشق

روايت تأديب تأييد حكايت وخاتمه كتابه

أمام أحيا كاينده ديمشدر ... اكار رحمت نه خوش شكر ديمشدر
كه مجنون فوت أولوب دشده كوزلري ... خدا اكا نه أتدوكي صو ولدي
دديكي مجنون بكا حق رحمت أيدي ... بني عاشقلر أوزره رحمت أيدي
شور كن يعني مجنون حسن صورت ... يولنده ثابت أولديكي كيدينه رحمت
حقيقت عشقيني دعوي أيدنلر ... بسما عي كرم أيدوب غوغا أيدنلر
بلايه أولسه لر بركركرفتار ... أولورلر عشقدن بيك كره بيزار
أودر عاشق كه كورسه بر بلايي ... ورور قوشوايده بيك مرحبايي
اكر أتلسه يوزيوز طعنه طاشي ... يوزين دوندرمه وطوته باشي
شوكه أستر ملامتدن سلامت ... أنك باشنده يوقدر يوقيامت
ريا عشقن خدا عشقي صنورلر ... بلا كلسه انكجون أوصنورلر
أولور خادم محبت أولسه مخدوم ... اكر خادم در كلسنك قصه معلوم
كيشي محبوبنه چوق خدمت أيلر ... محبت صانمه خدمت رحمت أيلر
واراي كاذب قوبود عواي زنهار ... كل أنصاف أيت كه حاضر در خيردر

[120a]

دەی زین دونوب اولپیر صادق
بری معشوقه دراول بیری عاشق

بری عالمده عاشقلر شهیددر
بری حسن اسمانیلک میهیددر

بری لیلی بری مجنون لقبدر
بوذوقه بونلرلک عشقی سببدر

چکردی بولاندن جفایی
انکچون سوردیلر بوندن صفایی

برایکی کون جفا اولدی بهانه
ایرشدیلر صفای جاودانه

اوعالمده اوکم چکدی بلایی
بوعالمده سورز بویله صفایی

شودل کم اولجاندن اولدی شاد
بوعالمده اولور مرغندن آزاد

چوروشن اولدی صبح عالم افروز
یقوب شب خرمنینی آتش روز

طوردوب زیدا و محوسندا ولدی بیدار
حکایت قلدی خلقه اول خبردار

که دنیاده اولن عشقیله ناشاد
نتکم قصه مجنون و فرهاد

اولور اخرده مندم اکه تعیین
صفای لعل لیلی نوش شیرین

زهی لذت که یوق انک فنایی
زهی نعمت کم اولمز انتهایی

قل ایی دل عالم خاکیدر پاکی
ایرمز سن لذت باقیه تاکی

هوادار اولمسه هرسروی خاکه
ایرزدلر دامن طوبی پاکه

قومه دامان عشقی جان المدن
یقمک تا قوتله ناداان المدن

هوای عشقله اولن روانه
ایرمیشور طوغری اوق کیبی نشانه

اول اوق کم هرنشانه راست وارد
اولور شایسته شصت و شهریاره

[119b]

دوعشق

بتورمش هر سحر برتازه سروی — أوترر قدنه هر سروك تذروی
أچلمش تازه كلرجامر بردست — فغان ونالهٔ بلربلبل منست
منوّر حوضنه طولمش أب كوثر — صووق فاردن شكردن طعمی خوش تر
لب كوثرده بتمش قد طوبی — كوزللر قدّی كبی خوب ورعنا
قورولمش سایه سنده كوزكبی تخت — ستونی عرعود ولت تخته سی بخت
أوتخت أوزره دوشمش فرش دیبا — كلی خبت كبی محبوب وزیبا
أوفرش أوستنده وار أیكی فرشته — أیكیسنده لطافتده سرشته
أوتورمش هر بری سرتا قدم نور — لباسی سبز سندن نیتكم حور
ألندن مل أوكوندن كل جمالی — أیدر كلر بربریله خوش مقالی
لب جوی ولب جام ولب یار — أولاره حاصل أولمش ذوق وتكرار
أولر لر بربرندن ذوق بوسی — بری رضوان بری خبت عروسی
چكرلر كشراب خوشكوار — سورر لركه صفای لعل یاری
طورر خدمتده بریری مشكل — جمالی نورفویله مكمل
كلورایحان ألندن تان تان — نثار أیلر أول أیكی سروان
چوزیدأیلرده بوخوش ذوقی كوردی — نهایی یوقدن أعلاسی صوردی
كه بونلركم سورر لركذوق وجایی — بهانتدن هر بریك نوله نایی
ندن طوشر أولدلر بوخوش صفایه — شراب وبوسهٔ جام بقایه

[119a]

دوعالمده بزین اُمّته غمکین غیرتو رحمت اولسون دیمین امین

وفادر یاشی زید مهرپرور ایلهی رحمته غرق اولسون اول مرد

ایدوب ایمز یارت اولت مزاری قیلوردی ناله و افغان و زاری

شود رلرکم بولرنطقم ایلمشدی انك حفظیله موهضم ایلمشدی

اوه ردن کوش جان بولسه طقردی نجه عشاقی کوشمدن یقردی

جهانه قصه محنون و لیلا انك لفظندن اولدی اشکارا

مکر کوخاطرندن کچدی برکون که یحیه اولدی حال لیل و محنون

نراوایدی بولارك بوندن حالی اویرده بوله لرمیکم وصالی

کیجه چونکه دهان نافه اجدن جمال عالم اوزره مسك صچدی

اکا خوش لب کوستردی فرشته که وارمش روضه باغ بهشته

حضوبی قصور و حور بی عیب انی وصف ایمز الا عالم الغیب

اوحورك هربری بر نوره بکزر صچی عنبر تنی کافوره بکزر

جمالی جان کلندن تازه پرتو ثیابی سندس و خضر و ستبرق

خرامان روضه ده غلمانله حور صناسن هربری لولوی منثور

سبیل اُمّتی خوانده سلسبیلی طوطی شکرمزاجی زنجبیلی

طوتمش ترجیحکلر وصف یاغی منور هربرینك شب چراغی

[118b]

[118ª]

[117ᵇ]

[117ª]

[116ᵇ]

C21
116

بو محنت دن بنی آزاد ایله ایرشدر وصل یاره شاد ایله
دها نندن چیقنجه بوه عاشقه بیله چقدی انکله جان دها نیی
قوجوب اول برنفسن دوست خاکن دیوب ای دوست ویردی جان پاکن
اوده کچدی بلا ایله جهاندن نه جان وارده کم آخر کچر اندن
اوکندی بزدیخی کشتک کرکدر قویمیه نزول آشک کرکدر
اجل یولی عجب یولدر که هرجان اویوله کتمه مکه یوقدر امکان
قمو بای وفقیر وشاه وچاکر یوتول عزمنده اولور لر برابر
جهاندن هرقچن وحشی اوچر قوش نه دکلوقا چشنه بودامه اوار طوشر
بو دردک شدندن ایله واردی سلیمان بو آتشدن ایله واردی لقمان
که حکم حکمتیله کشته بودر دوا بولور لر ایدی اول ایکی مرد
سکندر چشمه حیوانه یتدی همان ظلمت بلاسن چکدی کتدی
نه طرفه دردا ولور بو محنت تنک قیلور دیو سپیدی کهربا زنک
بوکه کی خسروک قدن قیلوردال بو محنتدن ایدن دستمکاری زال
نجه ضحاکی بیدار ایلمشدر نجه دارایی بردار ایلمشدر
نجه سامانیی بی سامان ایدوبدر نجه سلطانی بری فرمان ایدوبدر
اکر انس وملک دیو وپریدن بو دردن ایوسنه دیمانندن بریدن
یدی طاسدن کچر زهری هلاهل اجلدن کیم فلکدن اوله نازل

[115ᵇ]

وبخشدن

cc9
115

غزلیات

سودای زلف و وصل تیردی بلا فراق — سنده بکا طولشمك ایی اژدها فراق
زلف و زنخدن ایرود و شلکدن جیبمك — شام و سحر بانمه ورد اولدی وا فراق
برنیچه دفعه کورمش ایدم ورد فرقتی — اولدور سر بوکره بنی حسرتا فراق
هر ناله آهم او قلبری اود کبی اتلود — محنت ایله ایدی لی قدومی یا فراق
دهرك وصال او فرقتنه قالمه ایی کوکل — وقت اوله یوله وصل کبی انتها فراق

مثنویات

شورشمه سویلدی شرح فراقه — که دوشدی کوش ایدنلر اختراقه
ویروب کوزیاشینله دیکه زنکی — سریله سودمیه دوندردی سنکی
یولنده قالمدی برخار و خاره — که آه اودندن اینده یوق شراره
کوکلده غالب اولسه لیله میل — اتوب طاغدن کیدردی بیتکم سیل
او روی خاك اوزره قوردی دویه پاکی — برزسا کن اولوردی اودی تاکی
اوپوب قوجوب بوخاکی اول وفادار — جکردی زار زار اغلردی تکرار
کروب اولدرد له جانن سوردی — کروه وحشی یا بتحکه یوردی
کهی عزمی مزاریاره اولدی — وحوشیله کهی اواره اولدی
دوشوب برنیچه کون بورسمه حاله — اوده یوز طوتدی اخر تحاله
جهان عشاقه بو دیار دلدار — اولور هر نوری نار و هر کلی خار

[115a]

بنجه خوش صبر أيدر طوبراغه شمدي | مكر دوندي قوريي پراغه شمدي
أيرشدي تازه جمك دوح أيكن رنج | كومك طوبرغه كنج أيكن أي كنج
أوكنجك كهريي زير زمينده | أنك قفلي أل أورمقدن أمينده
أل أورمزدي سكا أي كنج محزون | نجوز كنجنك أولدي بويله مفتون
بوصورت جاز كبي كوزدن نهان سن | بمعنى همدم جاز وجهان سن
أيرا قدن كرچه سندن چشم زنجور | دكل حسنك كلندن جاز كوزي دور
قاز ندي صورتك نقش جهاندن | قزمش عشقك أما لوح دلدن
بو برطاشدن زمان شيرين مثالك | دل فرهاددن ألمز خيالك
بو دنياندن طمك دوشوردي تختي | وار وب خبتدن قوردي تخت بختي
كرك بندك قويايم دنيا خرابن | وار وب أندن أيجم وصلك شرابن
كوزومه نور أيدك أي غيرت حور | يبرك أولسون همشه بيت معمور
خدا قنديل عرش أتسون روانك | جنان أولسون مقام جاودانك
كوزل حوري أيدك كلدك جهانه | يرك اكدك دوان أولدك جنانه
كوزل طوبى يدي قد خرامك | بهشت أولمق يرا شوردي مقامك
مزاج لعل نابك كوثر يدر | رياض جنت المأوى يرندر
ددي بوني ودوكوب دست برستن | دونوب قصيله بزم كندي مست
كزركن آه أيدوب كوكسن طوقوردي | قصايد نظم أيدوب أبيات أوقوردي

[114b]

[114ª]

کل ای پیک اجل وقت اجلدر ... بکا بود رد له اولمك محلدر
چقوای جان طوزمه جانا نسنر بدندن ... که بیدار اولمشم بن جاندن وبندن
کسل ای سر که بود مردد سرسن ... چقوای کوزکه بکا عین ضرر سن
طوتل ای دل که غوغای جرس سن ... اچلمه ای ده هن راه نفس سن
کوروب کلمه نفس شاد اتمه ذاتی ... کرکمز با که دلبر سز حیاتی
دوشوب صحرا بصحرا دشت بر دشت ... فغان ونا له ایله ایلدی کشت
یانیجه زید ایچون سایه سیه پوش ... یوزینه صوصیحدی دوشدی کچه بیهوش
بنفشه قدی کبی قامتی خم ... بویامش رنك یله ایتی ماتم
هم اتمش سیل اشك شعله دل ... اکا ایله اتش ایچره منزل
بوحالتن اولوب اواره کتدی ... واروب اخر مزاره یتدی
ایراقدن کوروبن اول خاك مهجور ... یوزاوزره کاکه دوشدی نیتکم مور
سروینی سروینی یوزاوزره چوزماز ... ایروب قوچدی مزارین نیتکم یاز
شود کلوصیحدی کلکون نزکینی خون ... که خاك روضه اولدی جمله کلکون
طوروب سوسن کبی قبر اوزره مسکین ... دل اوزاتدی وچرخه اتدی نفرین
یانوب اول تربه اوزره نیتکم عود ... همان اچدی زبان اتش الود
کای واه ینه بر بیچاره قالدم ... نه یره واره بن اواره قالدم
بیله واردی دریغا شمع تابان ... قودی پروانه سن اواره حیران

دریغا

[113b]

CC0

113

دیسا کہ نہ ایردی ای برادر — کہ اھلک دودہ سنی اولمش پرادر
نچون یرتوب یوزلک ایلرسن اھی — نلک اولدی کہ کیرسلک بومیاھی
دیی انوکچون کہ دونیدی دولت — ایرشدی صبر اولنمز بر مصیبت
قویردن قرہ صوچقدی اقدی — قول اودیغدی کوکدن جانی یقدی
طلویغدی ملاحت کلشینہ — یالک اود دوشدی دولت خرمنینہ
قضادن نازل اولدی بوزبانہ — کہ اعراب ایلی یاندی خانہ خانہ
پت یوسف جمالک حسینی فانی — اجل کوزکی ایراقدن قیدی انی
یقلدی روضۂ حسنک نہالی — قنی لیلی قنی انک جمالی
قنی اول خسرو حسن وپت چنین — سنک درد کلہ ویردی جان شیرین
چو محنون بوغزالی ایلدی کوشت — برزدم دتردی ودوشدی بیھوش
صانادی دلدی کوکدن صاعقہ فوق — کہ ھم افتادہ ھم پرتاب چون برق
یتوب بوحالہ ایلہ برنچہ دم مست — طوروب چرخہ دل اوزتدی دیی خست
کہ ای بدفعل وبدآیین وبددوز — ندندن مبتلایہ یکنہ بوجور
کہ یوکلتدک ضعیفہ بونجہ بارہ — ایچوردک خستہ موزہ زھرمارہ
یترمور ضعیفہ ضرب یک دم — نہ حاجت کاسہ کاسہ نوش ایدیم
ایچوردقانی بوجانہ جامی دکلو — اوردسنک یارہ اورانامی دکلو
ضعیفم دویمزمن بوبلایہ — دویرمی باش ضرب اژدھایہ

[113a]

قچان لیلی نزول ایتدی زمینه — کوچوب قوندی حصار اهینه
عرب قومی طولوب انک نمندن — قره کیدی قومی ماتمندن
طولندی چونکه خرشید ملامت — نوله شب رنک اولوزسه هر ولایت
اول اقلیمک قموغامی وخاصی — وفات لیلی ایچون طوتدی یاسی
قیلوب حاجتکاه اول خاک مزاری — وارروب ایلر لر ایدی اندن زاری
بهشت دوستان اولدی اورضه — بهار بوستان اولدی اورضه

یازان بو ماتم لیلایه نوحه — بورسمه ایتدی اول ماتمدن نوحه
که چون زید وفادار اولدی اکاه — خسوف ایردوکنه اول ماهه ناکاه
اجیبوب زار زار اغلادی غایت — کمی اغلتمز اول رسمه مصیبت
سیه پوش اولدی اولده ماتم ایچون — غمامه دوندی اغلر اول غم ایچون
اریشوب روضه لیلایه جوشان — بولوتلر کیبی اب افشان خروشان
شود کلو نوحه ایتدی قلدی زاری — که انی کوره نک کندی قراری
همان اول روضه دن چون باد پویان — سبکبار ایلدی عزم بیابان
اوعشق اواره سینی بولدی یاری — اوتوروب اکه قوشو قلدی زاری
دوکوب اغلایو اغلایو یاشن اول — اقدی دیده دن قانلو یاشن اول
کوروب مجنون انک بو الی رنکین — فغان وشوری ایله حال تنکین

cc² 112

نه صخت وارکه اولمز پرستقامت | نه قامت وارکه اول کور مز قیامت
نه بازار اوله کم اول کاسد اولمز | نه بیع اوله که اخر فاسد اولمز
جهان زعیار در دایم اشبه ریو | ملك صورتدر اما معنده دیو
جهان زعیار نك اصل اتمك اشبه | الندن نوشی واریکندن نیشی
همیشه دوندوکی بوچرخ عالم | قضا طوتدوردوکیدر خلقه هردم
عجب یلدر بودور دوزکاری | بویله اوزره طوتر آدم قراری
طوغورمادی بوکردون برستاره | که اینی سورمدی اخر کاره
بویر بیتورمدی برتازه پراق | که اینی اخر ایلمدی طوپراق
نه برده بتدی برسرو وصنوبر | که اخر اولمدی اول تخته در
نچه کیسوی زیبا زلف دلکیر | قولرده اولور خلقیه زنجیر
نچه پراق دخی ازاده ایدی | نچه طوپراق سر شهزاده ایدی
نچه سبزه که حسنی دربهارك | تهی دستی دردبرمال دارك
نچه کل بیتورر کم لطفله خاك | یتر قهرینله اولوب خار وخاشاك
میان بحر غمده بوجزیره | بونك خاکی سیه در آب تیره
بوبحرك نفعنك یوقدر شماری | نجات استرسك اما طوب کاری
بودریا برنهنك اژدهادر | میاندن وطن طوتمق خطادر
صقن بویده پایندن صاغمه | دوندن عمر وکی اینمه صاغمه

[112ª]

شو سوسن که بتر خاکندن آنك ‖ زبان حالی دا اول مرده جانك
بلم دیرسك ندر کوکلنده کی حالك ‖ اوسوسن عقده سندن کل خبرالك
ددی هم اکه دی بندن بو پندی ‖ که ای بزم محبت نخل بندی
صفین شمدن کروانمه نظاره ‖ جمال لطف حقدن اوزکه یاره
غلط ایدوب اولن مخلوقه مفتون ‖ اولور اول عاقل ایکن ادی مجنون
ددی بوتی و اغلادی اومسکین ‖ ویروب امرخدایه جان شیرین
بودرده اوغروب بیچاره ماذ ‖ فغان ایتدی بشینه صیحدی اوزد
اچوب آق برچکندن معجرینی ‖ قره طاشلر ایله دوکدی سرینی
قوری صندق کبی کوکسن دوکردی ‖ اکوب اول کومرك حسنن اوکردی
اونوحه کم فغان اغلادردی سنکی ‖ اکوب ایتدی ولعل لاله رنکی
اول افغان که دلردی طاشی طاغی ‖ ایدوب یاد ایلدی اول تازه باغی
اولوب ماتم زده قومروقبیله ‖ قموا غلشدلر اتکله بیله
کوروب امرینی جمله یرینه ‖ اوکنج حسینی کومدیلر یرینه
ملاحت میوه سندن اول کل پاك ‖ یدی بردانه طوتکبی ایی خاك
فلك انکن دردی دفترینی ‖ سویوندردی انکن اخترینی
جهان انك دخی یازدی براتن ‖ تمام ایدوب انك دخی حیاتن
نه اول وارجهاندن اوله اخر ‖ مجاور وارمیکم اولمز مسافر

[111b]

نه حزن

كفن قيل زلف يارك دامنندن | كله جانه بويي قرمه كشندن
أيني همخانه بويه كم شهيدم | قيتل خنجر عشق شديدم
يوم لحده أوندر أول جيبه | كه دايم قبله أولدن غريبه
أيشيدوب چون كله أواره يارم | زيارت قلغه خاك مزارم
بنم قايم مقامم قيل أوياري | رعايت أيه سن أول ياد كاري
غريز أيدي بكا جانمدن أول يار | صفين خوراكلمه أول ياري زنهار
أيه سن همدم كابندن سلامي | ديه سن حضرتينه أول كلامي
كه تركت أتدكن ليلي جسم خاكي | سنك عشقوكه ويردي جان پاكي
اكر تفتيش أيدرسك أول غريبي | بل أي بيچاره ليلينك حبيبي
كچوردكچه جماندن روزكاري | همان عشقك أيدي واري وكاري
أسوب باد أجل چون ألدي أنى | هواي عشقيكله ويردي جانى
بوكون كم أولدي خاك أنك مقامي | هواك أودیله طولمشدر ترابي
سنك شوقك دلدن مستمدر | سنك وصلوكه جاني منتظردر
مزارنده بتن نركس كبي أول | كوزين يومكوزارردايما أول
أوماوفانا كهان بركون أره سن | صفاي وصليكله ذدكوره سن
مزارندن يانن شمع شبافروز | سنك مهرك أودندن أولدي پروز
شوريحان كه بتورمشدر مزاري | أولوبدبويي زلفك ياد كاري

[111ª]

مکر یا وزیل اسدی اول چراغه
یه خود نرکس کوزی دکدی اوباغه

کتوروب التون اوسکوفی یرینه
عصا به صردی هردندن سرینه

مه بدری هلاله دوندی اناک
سیهی سروی خرانه دوندی اناک

اوروب شمشاده زخم دست نیرنک
تنی تاب اوزره دشمشر جانی دلتنک

زنخدانی تنور اتش تب
هم اولدی جان درندن قطره غیب

نه دویسون برک کل باد سمومه
چراغ عالم ایکن دوندی مومه

بودرده مبتلا اولدی چون اول ماه
اجل یلی اینکون ایلدی اه

تورنجه دوندی چون سیب کلابی
کله کوز شیشه دن صحدی کلابی

کوروب یعنی بوحالن رقت اندی
اناس هم قینه دعوت اندی

وصیت قلدی کا اچدی رازی
ددی اول سروناز اندی نیازی

کا ای ماذر دوکندی روز عمرم
خزان ایردی کجوب نوروز عمرم

دهانه ایردی چون بوخسته جانم
دله کلسنه نوله رازنهانم

چکردم کنج رازی حفظ ایچون رنج
حو کنجینه یقلدی طاغلور کنج

وصیت ایلرم زنهار اونتمه
قبول ایله سهل ایش کبی طوتمه

دلا کوم بود رای انه سندن
که اول لحظه که جانم کیدن سندن

تکاورك خاکپای تویاسن
چکوب کوز لرومه اندن یومه سن

بنی یوماغه صویم اشك ترقیل
بخور عطر می بوی جکر قیل

[110b]

کفن

a 9
110

أیسه‌یدك ذاسیتی باد مخالف — یقلسه طیکمی بنیاد مخالف
أودرسرد ایلین طبع زمانی — أودیرد رد أیدن وقت خزانی
رخ باغی نیتکم سرد أیدر أول — صونمك قارورسن هم سرد أیدر أول
شکست أولورسمن سیمایی أندن — کیدر أول رونق زیبایی أندن
کزدره زن کبی کوه وبیابان — که رخت ندن ده رختی أیدر عریان
قیر هر لاله دن لعلین کلاهی — صیور هر سبزه حله یکاهی
قوریدر برك حسنین بوستانك — انکچون قانی قورر أرغوانك
أولورهسبیخ أللدن چنارك — یاکلدرد لکن أوراد ن هزارك
أولورماتم زده هر کوشه باغ — قره طونلر کیوب فریاد أیدر طاغ
تنفس أتشه زهر أولوه وسرد — أولورپرد رد بنجه ناز پرورد
أصر أیوای مشکین پرچمدن — کسر سیبك سرن قیمزد مندن
رخ أنکوری لیلی کون أیدر أول — دل مجنون کبی پرخون أیدر أول
أصر أونکه أینی خانه لرده — جکر قانی جکر کون دانه لرده
دل ناری پر أیدر خانه خانه — دم دل قطره سیله دانه دانه
طولر أول قطره نار ه أیله وافر — أولورد ندان کبی أغزنده ظاهر
بورسمه قهر کور مکین خزانی — خراب أتدی نظر بوکلستانی
که نازی سرو نازی أعنی لیلی — دوکندی عمرنك چون یوم لیلی

[110ᵃ]

نه دركم بو ايدردي نظمله قيدي — قيادي كهربا كبي آني زيدي
اودر لردن كه درجه درج ايدردي — اچوب خرجي يرينه خرج ايدردي
اكر كوهر شناسه دوشسه كوهر — اولور شاه افسرنده زيب و زيور
دكر منجي قوليه قوشسه شهباز — نه بال و پر قالور اندن نه پرواز
هنر عرض ايلمك شمدي جهانه — جواهر اتمغه بكز ريانه
نظامي شمدي درسه پنج كنجين — كمسنه بر پوله المزدي پنجين
اكر شه نامه درسه شمدي طوسي — اكا ويرمزدي كمسنه بر فلوسي
اكر اول زمانده كلسنه جامي — اولوردي جمله شاعرلر امامي
شكايت ايلمه حمدي جهاندن — نه خير اومز يكيدن آخر زمانده
چو شهكر عاجز اولور بو زمانده — بنه راحت بولور فقر اهلي اندن
دلرسك اوله سن بوده من راحت — كركدر غربت و عزلت قناعت

ضيقت خزان و وفات ليلى

خزان وقتي قدم بصمسه جهانه — بويا نور عالمك سيماسني قانه
جهاندن كم خنيدر يوقدر امانه — اودر لر يوزنه آندوكي قانه
بو صورت كرچه رنكين برك ريزان — بمعنى دنك صورتدن كريزان
قره خاك اولماز بر باده ديوز — ايور اويلاكه بربرينه كويمز
اسوب بادخزاني كاهي كاهي — قيلور يخه سرسبزك كلاهي

[109b]

اسيجان

[109ª]

ردا و طوق و لدی زلف و ساعد — زهی طالع زهی وقت مساعد
شراب و بوسی ایله قلدی بی خود — زهی مهر و وفا و لطف با جود
کنار اندی بصوب پهلویه کستاخ — ایکی کل بوردی صانکه برشاخ
یلان کیبی ایکی طوغری وفادار — طولشدی بربرینه لام الف وار
ایکی رشته صناسن ولدی پرتاب — یه ایکی شهد ایسوب ولدی پر آب
بو لر حسرت ایدی اول ایکی جسم — برکدی جان و تن قالدی ایکی اسم
قوجوشوب مست و حیران لیلی مجنون — بو رسمه قالدیلر بر کیجه برکون
ایکی سایه کبی چون اول ایکی نور — بو وحدت صورتندن ولدیلر دور
بری بیرینه قوشو ایکی کلشن — طورر لر بی زبان چون صبح روشن
طورر لر بربرینه قوشو یوق دل — ضن ایکی نقش صورتدر مقابل
کوکل تابه کیچه تاب اوزره پرجوش — زبان کاسه دهان کیبیدی خاموش
چو کیجه صحبتینک شمعی یاندی — چراغ لیلی حیرتدن اویاندی
دل اوزاندی زبان عاشقه تیز — بدیهی بر غزل دیدی دل انکیز

غزل مناسب

وصل یاره ایرشن عاشق بخون خاموش اولور — نوبهار اولنسه کل و سوسن زبان و کوش اولور
بویله کلدن بلبل شوریده کم سرمست ایدی — کل یوزن کورسه هزاران اولقدر پرجوش اولور
ای ملامت طوطیی کردهندن سویله کم — سوزکل شیرین جلابی خسته جانه خوش اولور

[108b]

بو مبتدن أوكه عبرت أولردي | يقين كلمزدي كيلمز ده قالوردي
يرمكون يا تديلر أول ايكي بيهوش | يول أوزره بربنه قوشمد هوش
سيلوب زيد ايكي كل يوزدن تراجع | كوزي ياشي كبي صحدي كلاجع
برزوقت أولديلر بونلر ايدوب هوش | همان زمانند نقش مانى خاموش
برزدن كم أويا ندي أول كوزي مست | صفا دن دوست دشمنه أورو بدست
أيلكدي خيمه خاصه همم أني | همم أول جانبه صدر أيدي أني
أولوب خدمتكرنده زيد دايم | ملازم عمر واوى كبي دايم
سباع انلاري قيلايوب جو خلقه | كسوب يول ويرمديلر غيرى خلقه
دمنده نفسي أول كم چكدي بنده | مطيعي أولنه طاقي هردمنده
بو زمره كم سباع أولمشدي حولي | كورنده رايدي كم لاحول قوتي
كه بو عشق حقيقى بى غرضدر | بونى ضنما كه شهوانى مرضدر
أوكم تحصيل أيدن عشقى تمامي | سباع وحش أولورسه طاقي رامي
دكلدر بو هوا يى نفس فاجر | أنكچون أولدي بو رسمه مؤثر
عرب قومي أيچنده بو فسانه | يا ليلوب سويلنوردي خانه خانه
كل كلزاري حولي پر ورأمنا | أيدردي بلبل أيله بزم تنها
أوكون خركاه أيچنده يعنى ليلى | كوكل مهمانيني خوش كوردي خيلى
مشرف أتدي أنى وصليته | مزين أتدي نازك خلعيته

بو اول دمده که کوه بحده دوشدی — سبا عی کوه بحدك وجده دوشدی
بحه اهویی مسکین اتدی آهی — اونوتدی اجیدی طتلو کاهی
انس اولمش بیابانك وحوشی — اولوشور لر بولر بوقلسه جوشی
دوشوب دیوانه لك دکو ایچینه — فغان طولدی قوالکو ایچینه
دوشور مش ناله سندن شوره شیری — تیقدن نفرت اتدرمش نفیری
عجب درا ویدی آدمدن قچمالر — قچوب مجنون دیی آدم کچمالر
خبر اتدی ارشدی لیلی یه زید — که کلدی قاپوکه اول صید بی قید
اشیکه سایه وش یوز سوردی اولیور — دلربردم یوزلك کورمکه دستور
ارشدی لیلی یه چون بو بشارت — جمالی کلدی ضن کلبرك جنت
ستون خیمه کبی طوردی سروی — خرامان صانکه فردوسك تذروی
اکوب ماضی شکر حاله کلدی — کوروب هم حالن استقباله کلدی
کوزی کوکلی کبی چون ایه دوشدی — اولوب بی خود چو سایه پایه دوشدی
کوروب مجنون یارن دوشدی وجده — صو اولوب ایلدی دیدارینه سجده
دوشمحل سایه کبی اول ایکی حور — ایکی یار وایکی مشتاق و مهجور
جهانه طولدی افغانك خروشی — کوردی جوشه دریای وحوشی
وحوش اتدیلر انلاری احاطه — کورن بوحالی دوشدی احتیاطه
بحه آدم کلوب اولدی اجتماعه — کرفتار اولدیلر پنجك سباعه

[107b]

نومیتدن

107

نگارك كعبه كويني طواف أيت | مكدر كوكلمي لطف أيله صاف أيت
وارأول مسكين أهويي شكار أيت | بوعشقم مشكين اكا أشكار أيت
صاروب نافه بكي تاكم حرين | صريلوب غرق أيدم مسك وعبير
كوزسرو خلاف بي خلاف أيت | كل أيله ياسميني هم لحاف أيت
غلط ديدم أورمه عشق صافي | قحان أيلر جيبنه خلافي
چيقردي مفرشندن خرديا | ددي كيسون بوني أول سرو زيبا
سمندن كوكلك أق كولدر عمامه | ألوب زيدا بني أوجدي چون خمامه
أيرشدي برج يا دغاره قوندي | ددي أحوالي أول أسبابي صوندي
سماع أيدي چون أول يغمايي مجنون | صفا سندن سماع أيدي چوكردون
محبت چشمه سندن يوندي أولك | كونه كمتادن أيه دوندي أولك
صرندي شمسي دلبندن چون أول شاه | صن أولدي شمس فوقي مطلع ماه
تنن غرق أيلوب بوي عبيره | صاريدي مسك تركيي حريره
تيني غم مجمرندن عود كبي | كونشدن ياكه غرم دود كبي
غزل كويان ومست ولاؤبالي | روان أولدي كه صيد أيدر غزالي
أوحالتده شورشمه دوشدي وجده | برادمدن أيدردي أيكي سجده
أيكي سجده أيدرسه نوله ساجد | أولا چون قبله نيتسه واحد
كيدر يارة أيدرذوق سماعي | يانيجه لشكر أيدر نمش سباعي

أویکیجه بود غای تا سحرگاه ... دلنده ورد أیدندی أیلدی آه

مجنون ولیلی بشبیخون عصمت ملاقات ومصاحبت أیدوکلمیدوک

چو نخته أغدی صبحدم شهریاری ... مشرف قلدی روی روزگاری

زهی صبح سعادت روز پیروز ... مزین چون جمال عید ونوروز

مکرکم مهر درج مهر أچلدی ... که عالم أوستنه رحمت صچلدی

دلی لیلی کشاده چون سحرگاه ... نه غوغای عسس نه جس غرگاه

أیدر کولی مرادین بی مدارا ... اکوب یارین غمن بیر أشکارا

کوزنده آب أشک ودلده آذر ... نه تشویش أجل نه خوف ماذر

یوزی ألده أیکی یوزده یوررده ... صورردی یارنی کیمی کوررده

دلن عشقی أودیله أیلدی کرم ... نه غیرت قاپوسی قالدی نه خودشرم

مراد أیدنمش أیدی وصل یاری ... بنجه أشوز أنکن أولدی واری

چون أخر أیلدی أرمانیمنی ... باشنده طوتدی دلداری غمینی

یکی طوز صچدی أشکی یاده سینه ... دلرچاره أیدن بی چاره سینه

طشنه چالدی ملامت شیشه سینی ... أوده صالدی ملامت میشه سینی

أوتوروب حجره یه طوز غوردی کیدی ... قغردی حجره سینه یغنی زیدی

که بودم دمرد کلدر أنتظاره ... طوز أمدی چاره أیله وصل یاره

صنوبر أستیو غرم أیله طاغه ... کوترسیم أیت قوشدر بالی یاغه

[106b]

106

عروس عالم حسن أیمنی لیلی — سمن صحرا سنه در صحدی خیلی
که تسکین أیدی أودین دمعه أیله — هم أغلا شوب یا نشدی شمعه أیله
دو شوب پروانه کیبی تاب تبدن — شکایت قلدی یا ندی شمعه شبدن
ددی بو شب دکل دود جکردن — أنکچون سوزشی أودن بتردن
مکر أشراط ساعت کیجه سیدن — یه خود روز قیامت کیجه سیدن
رقیبك عمری کیبی پر بلادن — انکچون حدی یوق بی أنتهادن
قرا بختم میدرکم غایتی یوق — وفاسنی أزجفا و محنتی چوق
مکر کم عود کردوندن أووانلیه — یا خود أهم أیرشدی أوده یا ندی
بنجون أو تمز عجب مرغ سحر خیز — مکر قطع أیدی بونین چرخ خونریز
اکر قطع أیلسه بوخونی یانی — دو شردی مشرقك بوینینه قانی
طوتا لم تلکی صیدا ندی خروسی — مؤذن یا کنارلندی عروسی
بنجون دمبسته أوله طبل شاهی — تهی دللر بودم أیکلرلر أیهی
بودم بغری دلکلرکم قیلور جوش — بجدر صورتا أولدوغی خاموش
مکر مخمور دنوبت زن شاه — یه أستغفاره کلمشدر سحرکاه
باش أچوب الکو تورمدی هم دعایه — مناجات أیدی یلوردی خدایه
که یارب جانی أیکورلو چراغه — دوا قیل لطفله بودرد داغه
میسر أیله یعنی وصل یاری — سورم أنکله باقی روزکاری

[106a]

سوز أهلينه هنر پرور كركدر — جواهر يلمكه جوهر كركدر
أولور كامل مغان پرور خطا پوش — هنر مدحنده كويا دنده خاموش
شونا قصر كه حسده بي وفا در — هنرده منظري خيط و خطادر
دمش أول كم دلنده وار در أزلق — أيو أيلك كوررياوزيا وزلق
كيمه أجلسه باب حكمت غيب — كوروب عيبي خطا در ديه بي عيب
هنر دن شمدي عالم فوري قالدي — عسل كندي همان زنبوري قالدي
هنر دن يوديلر يوزين جهانك — يوزي صوبي دخي قالمادي أنك
أكر علم اكه أولمشدر ضيافت — كيدوب معنا نبي حالي قالدي صورت
بوزيبا حاله نك أستاري قالدي — همان برجبه ودستاري قالدي
تصوف خود تصلف أولدي شمدي — تصلفله مكلف أولدي شمدي
أدين صوفي قومش برطرفه فرقه — كمال شكر وشهرت تاج وخرقه
اكر اشعار أيسه مقبولي نادر — اكرچه چوقدر أندن شمدي شاعر
قوحرف طعني كه روزن حلدر — زحل نولور قضاي لرزلدر
يقيندر عمري دنيانك تمامه — سپاس أيت حمدي بود كلمي زبانه
قومجنون لرسيون أل قصه سيني — حكايت أيله ليلي قصه سيني

عروس برخ چون مشاطه شب — دي دريله زين أتدي مرتب

[105b]

c.9 105

ولی بر یوزه ذ أیدی بو شماری | که کندوده دور یتر کاریاری
دیدی زین خطابی طغز کونه | که أی بخت پناه أولن ذبونه
بوکون لوح پیامك پر صفادر | انك بو حرف أما که خطادر
دیدك أولدی فلان قودی جهانی | یرندن سن قال أسن ساکه جانی
دیسك أما صحیح أیدی کلامك | که جانی لیلی یه أبن السلامك
جهان أولدر اکا بیك جان کرکدر | بنم جانم اکا قربان کرکدر
أووا ریکن قتمدن أکمه جانی | أو بسدر با که قوجان وجهانی
دیدی زید أیلدی بو مشکلی حل | که بو سنت طپکدن أولدی أول
اوکون که کوردك ایکی نقش موزون | برسی نقش لیلی بیری مجنون
ورقدن لیلنك دسمز قلوبجك | دیدك کم عشق هر حیفتی قلوبتك
کوزندم بندن أول طور قدیمی | دیدم بودمدن بو حرف عظیمی
بقوب مجنون بو قول أوستواره | طوروب چکدی روان زیدی کناره
دیدی أحسنت ذی خوش رأی وخوش کوی | زهی نفس نفیس خوش ذات وخوش بوی
خطادن فرق أیدوب عین صوابی | دل بیماره خوش ویردك جوابی
أنك کم یاری أهل حال أولوبدر | قوأشکاله أول حلال أولوبدر
زهی قیس هنروور مرد کامل | که أول یارك سوزینه أولدی عامل
أودر کامل که حقه أولسه آکاه | همان دیر أهل حقه یارك الله

أی زید عمر و اوی کبی یارد ن رقیب | ایرلر اولدی ساکه بو حالدن زیان مندر

مثنوی

أکرچه زید أوکردی قصه سینی | یریدی أله مجنون غصه سینی
قویوب کندی باشنه کی بلایی | اکا خرج أیلدی سعی وفایی
وفالر أتدی کم أولوسنه کریاد | دریدی کوش أیدنلر أونی باد
سنکدن خوبنه أی دل خصالك | جهان طوردقچه ذکر أوله کمالك
قویوب کندوکی بالاکوزلسك غیر | أیدن عالم سنکدن ذکر وکی خیر
شودم کم غیره قاله کار بارك | هان أیلك قالورقا تکدن وارك
قچن ابن السلام أتدی وفاتی | بنوب سوردی روان زید أولدم دیه
جان أتوب جانب مجنونه حالی | روان أردی چوباد لاوبالی
ددی مجنونه أوچدی باغدن زاغ | که أول ابن السلام أولدی سن أول طاغ
قوریدی کندی خار أی خسته بلبل | سنکچون حالی قالدی صحبت کل
أجل جامن أیچوردی اکه ساقی | سکا جانی سن أول یرندن باقی
چو مجنونه أرشدی بونوا اله | فلك دورینه باقوب قالدی نااله
طوروب حیقردی أول دمده شغناك | صدا موجیله طولدی اوج افلاك
طوروب کاه قول صلر جان سلوشدن | أوتوروب باش صلر کاه غمدن
اکابر وجهله خوش کلدی أول کار | که چکدی دامن کلدن أل خار

[104b]

ش 104

صفت زید مجنونه لیلاتك أری أولیه غزه شتلادوغنه

ددی بوقصه نك راویسی أوستاد — روانن روح رحمت أیلسون شاد
چوقا لدی حسرت أیله زید رنجور — نکارندن یا وز کوزلرکبی دور
زمانی درد صبر یکه کچردی — صویرینه جکرقانن أیچردی
بیلوب یارانوقومی هم بوراری — قموأولمشلرأیدی چاره ساری
بولوب أول دردمندك چارهسینی — أوتدیلرد أواره سینی
که بولدی صحبتینه زینبك راه — بولیشوردی نهانی اکه که کاه
پرینك صحبتینه أولپری وار — واردی سرله طوبمزدی أغیار
نیازیله واروب أول دلنوازه — نوازشکر بولوردی تازه تازه
بری بیریله أول أیکی خریدار — نظردن غیری أتمزلردی بازار
اکرچه لعل یاره طامع أیدی — همانصورماغه حالن قانع أیدی
روانن أیدوب شکردن طتلو بالی — صورو شورلردی بوو جهیله حالی

غزل مناسب

صورتو غیب دکلدوداغك لعل کاشدر — الأیدنانی ظلیله أتدوکی قاشدر
أولدم خیال حسنکه مستغرق أیله کم — بلمن طیکدن أیرو للی چوق زمانمدر
مرجان لبوکی صوردم أیدی خسته کوکله — جانمدن أویوردی یوخسه جانمدر
کویك أیتدن أیلمزمن تندریغ — أمتا بلیمن اکه یارأوستخوانمدر

[104ª]

تنك نه برجی قالور چون نه درجی
ندرس صقیلوب درجکده بورجی

کورسن هر سحر بو صبح دلکش
جمانك خرمنینه اورر آتش

کورسن میر کجه بو ظل ممدود
پر اولور قبهٔ افلاکه چون دود

اشارتدر سکا کم طوردغك جایی
همان آتش کدر دودی پیمایی

بو ایکی دمکه ادی روز و شب در
دمك ایچماکه ایکی تشنه لب در

بنجه دمدر بو ایکی موش کستاخ
قلور عمرونکك اینانمه سوراخ

اجل برمرغدر منقاری بولاد
دلو نغزن سرویدرنه شمشاد

بوسیرك کم سرانجامی عدمدر
بیك ادمدن اولورسه بر قدمدر

بودارك کم بنای خار و خسدر
قویقلسون که معین قفسدر

اری اولدوکنه انجندی لیلی
فغان و آه و فریاد اتدی خیلی

حلالی اولدوکین استرسه عورت
حرام اولسون یدوکی نان و نعمت

اریچون ظاهرا فریاد ایدردی
ایچندن دوست درد زیاد ایدردی

اقربا ایچون اشکی دانه دانه
اریك اولدوکی امام بربهانه

اکا شیوندی اول پرشیوه شوبی
بولمکن حسرت یار ایله موبی

عرب عادت ایدی بو ازلدن
برادره اوتوردی ایکی یلدن

نه اول غیری کوردی نه انی غیر
بهانه اولدی لیلی یه بو عادت

اوتوروب یار ایچون اغلردی خلوت

صفت

[103ᵇ]

103

كيشي ناخسه همدم اولسه ناكاه ... فتي مشكل اولور صقلاسون الله
فلك اكا بورسمه قهر ايدردي ... اولوب ناچار نوش زهر ايدردي
اكا دك كه سپهر بي مدارا ... بوجنبشدنده دوندي اشكارا
سلامت ترك ايدوب ابن السلامي ... سقامت شربتندن چكدي جامي
اثر ايتدي تنيسه نالش تب ... بخار تدن دماغي خشك اولوب لب
بولوب برنبض وقارورة شناسي ... علاجي ايتدي صفا ويردي دواسي
قحاز پرهيزي بيمارك بوزولدي ... اوزولدي ايله كم ايمد اوزولدي
نه خوشدر ادمه پرهيزكاري ... انكله محكم اولور تن حصاري
حصاري الذي چون جيش سقامت ... طبيعتده قوماديي استقامت
ايدوب بيمار وقت قبل مزاق ... اوقودي ايت والتفت الساق
طبيب الصون مزاولدي قبض نبضه ... اجل چنكالني تيز اوزتدي قبضه
مرضدن چون شفا وقتي اولمه فوت ... اولور ترياك اكبر خستيه موت
اجل دستندن ايردي چون بو ترياك ... املر زهر تدن ايتدي جانبي پاك
وجودي نقد نا اولده بورجه ويردي ... بدندن كتدي جاني بورجه ردي
جهاز بورجه ايچر چون جام جاني ... ويرر اخرا داي بورجه اني
دلاهر بورجي ويرمكدن امين اول ... دوريش محبوب رب العالمين اولمه
ويرلمزسه امانتله اكر وامه ... اولور مسمار ديكن ميخ اندام

قوکار اهلنه پرورد کاری ضرورتدن دوزبدر اختیاری
نه تأثیری اولمه بو اختیارك مرادی اولمسه پرورد کارك
جهانك کمالیکی یوزلو بروردر قدر أنك هر صحفه سیی بیك بیك سبقدر
أنك بر یوزی تدبیر وحسابی بری أبواب تقدیرك کتابی
بنجه عالم أولن علم حسابه حسابن أویدور یمز أول کتابه
بو باغ أیچره أوکم صبر أیلشدر قور قدن صبر له حلوا یمشدر
چکلر زهر زنبورك بلاسن سورر لر عاقبت بالك صفاسن
أیدر عاقل أوزن تسلیم تقدیر أبی مجنون صنور هر أهل تدبیر
چراغ چشم ایکن دیدار لیلی أرتدی صبر ألدن یاغی خیلی
أری پروانه یا پدی أول چراغه یازدی بعضی دأیمنار داغه
بنجه راحت بوله بلبل قفسده أوچرکن کوکلی کلزار هوسده
کچوردی أول بلای تنك أیچنده صناسن لعل قهرسنك أیچنده
أولوردی کنج أیکن کنج بلاده کهر کیبی دهان أژدهاده
کچوب زندانه صبر نوش أیدردی دلن سوسن کبی خاموش أیدردی
أول أودن کسه جوش أیلردی دردی أوحاضر أولیحق کزلردی أودی
بخان کم یارنی أکوب آه أیدردی أری دوویه دیوکوتاه أیدردی
اکرچه فارغ أیدی صحبتندن ولی دهشت أیدردی خشمتندن

[102ᵇ]

کنج

102

چو بن بلك پوتن قلدم شكسته — يودي وار أويزم هر بت پرسته
چكر عاقل أولان جام مغانه — كچر غم چكمدن طوتركرانه
بو حالت كه أالت عشق هوادر — طبيني محنت أيچي ذوق وصفادر
بو حالتدن نچون أيدم شكايت — كه بوندن غيري يوق أيمز ولايت
بنم كم منزلم أولدي خرابات — كسلدي كندي قزمدن قرابات
بر أول أينه أچشم كه پاسم — دكلدر الله ألوان لباسم
بيندر أينه ألوان لباسيم — بيتر أينيه خلعت جلاسيم
اكر كم أولمسه أينه عريان — تجلي أيتمز أندن دوي جانان
بنم باداميه دونمشدر مثالم — أغر مز أولمسم عريان جمالم
بنم يوزم صويدر قاره طوپراق — أنكچون أوستنه دوشدم چوپراق
چوأوازرحل أيره أجلدن — وارم طوپراغه بوطوپراق محلدن
بو رسمه نيچه درج حكمت أچدي — دلي زيدن نصيحت دريي صچدي
أيشيدوب خسته زيد چون أول جوابي — همان بلدي سكوت أيمش صوابي
نچه سوز طفلي كم طوغردي لبدن — لباس أنك أيلردي أدبدن
همان أيلتوب كوزمك أولدي كاري — ديار عاشقه پيغام يارديي
كيله بلبل أراسندن بي قيد — صبا كبي يلردي طور ميوب زيد

[102a]

أیشته بی أدبلردن عتابی ... أدبدن طشره ویرمزدی جوابی
محبت ده أنی کم أسته تکذیب ... أول أنی رفقله أیلردی تأدیب
ددی زیده که کرم أولمه زیاده ... دنی پخته دکلسن بوطواده
نکارمدن خبر ویرمکدن أرسن ... بلا نقشندن أما بی خبرسن
بکاش کرچه دیوانه ددك نامم ... ولی دیوانه أولدرأولسه خودکامم
بنی دیوانه کلمه کم دیوبندم ... فوشته حرزی کبی بیکزندم
بنی قهر بلا خوش خوأید وپدر ... أنکچون همدمم أهوأید وپدر
بویی کرچه کمان أولمش أسیرم ... ولی عشقم یولندن طوغری تیرم
أول أوقکه أندن یوقدر تیز بازی ... أوات کم کلمز أندن کارسازی
بنی سیل بلا صالمز کناره ... یتشر دیرسن بکاسن شاخ خاره
بوسیله مخلص أولمزخار وخاشاك ... بولمز فکری کتورمك قلبله خاشاك
جهان بر تکیه در أیکی قویسی ... قونوب کوچمکه یا پلمش پویسی
أمیندم وارکه أولمخ أخر کار ... چیقم مردانه بوأودن نه مردار
جهان کم مارله چامی طولودر ... قچن زنجیردن بوندد دلودر
طوت أللره حلقهٔ زنجیری زنهار ... که أوچمدن چقاسن أی کرفتار
أوحلقه حلقهٔ زلف سیه در ... بوبندك بندن بنی عالمده شه در
اکر چمدن بولمز دیرسك نجاتی ... جهان خندهٔ لرندن قالمیه أیتی

[101b]

101

أيلمسه زيدا كربغا مونامه | كيردي رقصه مجنون ضن حمامه
مقرب أولدي مجنونك قتده | حريف أولدي كاغم حرفتده
چون أولدي زيد مجنونك جليسي | سباع وحشك أولدي همأنيسي
دسه مجنون قصايد پر لطايف | ألوب أني چو حلواي قطايف
حضور ليلي يه ألتردي تحفه | يازوب اول كلارى كل يوز لو صحفه
ألدوب عاشق و معشوقه نامه | أرايرده أوچردي چون حمامه
ويردي أنلره شوقي بوكويا | أوخفته جاني أويا ردي كويا
مكر بركون خوش أولوب وقت مجنون | غزل رسويلدي چوندر مكنون
چوكوردي زيد أولدر خوش لبي | ددي مجنونه دفع أيدي حجابي
سوزك كم كوهرنا سفته أوله | نچون سن سفته دل أشفته أوله
كيدر باشدن غم زلف سياهي | كا أوله أفسرك دولت كلاهي
هوايي أوله أي مرغ هوايي | كه دوشه أوستوكه ظل همايي
چو وارطبعكن بورسمه قصات | نچون أوستوكه درنقطه فضات
نه دكلو پيشه كار أيسك بلاده | أيش أصمرسن بوزيد أوزره زياده
سنك كيبي نچه خوق أغلدم بن | بيلم أخرده صبره بغلدم بن
بلا پيرينه أولطفل طريقت | بورسمه أيلدي بونده صحبت
دل مجنون كه رندعالم أيدي | ملك صورت مبصر أدم أيدي

[101ª]

چو چنك زاغه دوشدی دامن گل ... دلور دی طاغه دوشدی خسته بلبل
دکن اورور ازلدن ترکله آلـ ... قوری غوغا چکر بیچاره عندلـ
مثل بوستانك اهلی نه خوش دیر ... که ایوسن میوه نك هردم طوکوزیر
قچن کم اژدها الدی اویکنجی ... زیاده اولدی زیدلـ دردوریکنجی
اقیوب اغلر دی شعر دلسوز ... کسلدی خاب خرشید دن شب و روز
اولوب مجنون صفت اواره مسکن ... تهی سینه تهی حجره تهی دست
ایچی خالی همان قلمش یك دوست ... طشی عریان بلنمش برچوراپوست
همان وار لقمه برجان قالدی غم کش ... اوده پر درد و پر محنت پر اتش
کچوروب غصه لرده ماه و سالی ... کون ایکن بغلدی شکل هلالی
اولوب لیلی انك حالندن اکاه ... اوقودوب حالینی صوزدی که کاه
چون اولدی کندنك هم درد حالی ... انکله یانشوردی بولسه حالی
بری نای اولوب افغانده بری چنك ... بری بیرینه طوتولدی اهنك
قچن مجنونه ارسال اتسه پیغام ... انکله کوندردی اولدل ارام
چون اولدی لیلی و مجنونه هم حال ... کیروب بازار عشقه اولدی دلال
بیلکر چون محنت و بیمار بیمار ... عجمی دراید رسه سعی تیمار
کیتی طوق اولسه بلمز اچ خالن ... غنی فهملم بلمز محتاج حالن
نه بلسون سوز شی بی داغ اولن دل ... نه بلسون نالیشی هم صاغ اولن دل

[100b]

الستہ

99
100

گل گلشن نسیم وار غوان خد سمن بو لاله رو سرو روان قد
عبیر مکی دربویی که آیی قیلور باد صبا چین ارمغانی
اکی سنبل اکی نرگس اکی طاق بلاده هر بری آشوب آفاق
چو نقطه خال و عین صورت اتدی أدین زینب درکن زینت اتدی
نهفته صور چشمندن دهانی کشیدن موی قدندن میانی
زنخدانی که سیب آیدی کلابی چمندن ظلمشی بر قطره آبی
أول ایکی قطره سندن قدرت حق یرتمش غبغبن آب معلق
لبی شکر شکن سوزی شکر ریز صچی عنبر قوسی عنبر آمیز
أیدردی بر أغز أول غنچه کهتار صودن أودیغدور أول العدن زار
أشیدوب عاشق أول أوازنازی أولوردی کرم چون ریک حجازی
کچردی غصه سندن زینبک زید که أول أهویی بیجه أیله صید
چکردی دلودلودردرنجی دکندن ألمغه أول تازه کنجی
زبون أیدی ولی بویولن حالی یوغیدی خرجه أنجه کنج ومالی
بودرویش أیدی عمو سنی توانکر أنکچون ویرمزیدی زینب دختر
أومال أستدی ویردی عمو سی غم قوندی ویرمدی اکا أوجوهم
بودرعادت أزلدن أهل مالله که مالله میل أیدر با قمز کمالله
چو عاجز قالدی أول مسکین خریدار کلی خار أیله أتدی عیسی یازاد

[100ª]

نه چشم اولسون اوکم یقمز جهانه نور حقیله ‌ ‌ ‌ نه شی اولسون اوکم کورمز اونوری جمله اشیادن
نه بلسون یا نه غفلتدن قلنلر منت بینه ‌ ‌ ‌ نیاز اهلی اولان عامی نه حظ ایلیه سلوادن
فما قیمة یدای حمدی سواد الوجه فی الدارین ‌ ‌ ‌ یوزی اغ اولسون انلرکم باشنده وار بو سودادن

داستان زید و زینب و زید مجنون حقنده و فاداری لیلیه

اوعصر ایچره مکر بر تازه عاشق ‌ ‌ ‌ بلای غمده مجنونه موافق
دیار لیلیدن قوپدی خوش اواز ‌ ‌ ‌ نی دلسوزه بکزر آتش آواز
درفضیلیله درج سینه سینی پر ‌ ‌ ‌ قصاید نظم ایدردی بیتکم در
ادی زید الاچاپک عمری بکزر ‌ ‌ ‌ کلام شعری شیرین تمره بکزر
دلنن کوه اینوه ایدی اندوه ‌ ‌ ‌ پری اندوهدن مجنون کبی کوه
سوردی عمو سینک دختری اول ‌ ‌ ‌ قومشدی یولنه جاذو سرن اول
انی اولدن سوردی جانی کیبی ‌ ‌ ‌ رعایتلر قیلوب سلطانی کیبی
بوکا اول بوکا معشوق و عاشق ‌ ‌ ‌ اولوب بربرینه کف و موافق
ایکی جاندن اولنجق محبت ‌ ‌ ‌ اولور عشقلک صفاسی بی نهایت
مجرد بوکم عشق اولسه صادق ‌ ‌ ‌ کرامتله قیلور معشوقی عاشق
ارنسه عشق اکر عشق هوادن ‌ ‌ ‌ اولور مستغنی افسون دعادن
بو تردختر که اختر صورت ایدی ‌ ‌ ‌ ادی زینب جمالی زینت ایدی
کل نورسته کبی نازک اندام ‌ ‌ ‌ دل اشوب ودل ارا ودلارام

[99b]

٨٧
99

فراغم وار بسم أيله كوندن — أدك سويله سني فهم أتمز بن
طولو بدر عشقله بو چشم وكوشم — أنك غيرين بخه فهم أيمز كوشم
ددي ليلى بنم مطلوبك أي دوست — محتم سن بنم محبوبك أي دوست
بنم عشقم سيني پر درد أيدوبدر — يوزوكي زرد واهك سرد أيدوبدر
بنا دكن أتش شوقه يوزومدكن — بني فهم أتمه مك طرفه سوزمدكن
ياقوكن سينه ده پروانه داغي — نچون بلمز شعا عندن چراغي
كل أيچون بلبل أيلركن فغاني — نچون فهم أيتمه بويندن آني
ددي مجنون بني عشقك ألوبدر — وجودم محو أيدوب كندي تا لوبدر
بني دريا يي عشقك أيمز لي غرق — براولدي يارو اغيارا تمز فرق
محبت كندويه معشوقه مفتون — ارايرده نه ليلى وارنه مجنون
همان كندويه درعشقك چو ميلي — قني مجنون كه أيمز ميل ليلي
قچن يوز بولمدي يارندن أول ماه — دونوب أغلايوب أتدي غرم خركاه

غزل مناسب

زهي مجنون كه يارواصفاي وصل ليلادن — زهي عاشق كه مستغني تماشاي تجلادن
جمال عشقي هر لحظه تفرج أيلين عاشق — عجبمي أولمسه حظي اكر معشوق زيادن
أوكم رتاب أيده همان أوق ميدان عرفاندن — كچر مز سعيله هركز نشاني ما عرفادن
مكحل أولمين كوزلر عنايت تو ياسندن — مقرر در ذكه أولمز لر منور نور مولادن

[99a]

خراب ایدنجه بو بنجه شهر و دیهی
نوله اولدر سکز ایکی سفیهی

وزیر اول ما جرادن اولوب آگاه
دیمش بزده ایچه لم صودن ای شاه

ایچه لم یوز صویله بز بو صویی
سفاهت جیشی اچمادین بو صویی

بو مجنونلر بزی مجنون کورردلر
چو مجنون اولیا وزا اولدررلر

مثل درواره وغل یرچون اوله کور
صکارلک کوزینی سندن قیه کور

أبو جهلک چون اولدی جهلی بی حد
أنکچون دیدی مجنون تدر محمد

مسلمانی سیفنه اکلر منافق
دکل چون عاقله عقلی موافق

جهازاولدم خراب اولور محقق
مدبر لر مقامز طوتسه أحمق

قنی مجنون بکی عشقیله فانی
قنی دردو بلاده أشکه ثانی

أنی ضمنه همازلیلای سودی
أو سودادن کچوب لیلای سودی

أو باشدن أیغه دن اولدی مطلق
دلو صاندی أنی دیوانه أحمق

روایتا اولنور برده مدن لیلی
مکر مجنونه مشتاق اولدی خیلی

أرادی بولدی مجنونی فتاده
یتور بی هوش اولوب بی توش باده

فراغت جیبنه چکمش سرن اول
جهانک بر پوله المزرزن اول

محبت أیله بی هوش أمش أنی
که بلمز أسماندن دیسمانی

واروب چاغردی اول یاروفادار
که اویان اوستوکه کوزکلدی ای یار

أنی فهم ایتوب مجنون سوزندن
دیدی لیلایه أستغنا یوزندن

[98b]

۱۹۵ ۹۸

بیلور عاقل کم أنلار ك بیدد | دزلمز سوزه بی عقل وتفکر
مجاز أتشلرندن بخته أولمش | حقیقت حکمیله کوکلی طولمش
کچوب الایش صورت پرستی | معانی جامنك أولمشدی مستی
مکر أولمزدن أول أولمشدی | بقا ذوقی فنا ده بولمشدی
بدن أفسرده أولمشدی فنادن | أنکچون یوغیدی درد وبلادن
أنی خوشلقه حجت أیلمشدی | حکایاتن هدایت أیلمشدی
که تا عبرت أوله عشاقه أول درد | محبت دعویسن قلمایه نامرد
سوزن فهم أیتوب مرجا هلدون | ددی أنلر کبی أوصلویه مجنون
أونودجمله هنرده کامل أیدی | أدی دیوانه کندی عاقل أیدی
أنی هر بی خبر مجنون صنوردی | اکرچالن بیلیدی أونوردی

حکایت ثمانیون

نجوم أهلی مکر کچمش زمانلر | دمشر نیمور یغا رروز فلانلر
أونیمور دن أیچن دیوانه أوله | بناسی عقلنك ویرانه أوله
أیل أیچمشلر یغوب أول کون باران | صفه مشکر وزیری أیله سلطان
سفیه أیتمش رعایا عقلن أول نوش | وزیر وشاهدن غالمش هان هوش
دمشر خلقك صغیری وکبیری | دلوردی أولدورك شاه ووزیری
أول أیل کم حاکی دیوانه أوله | کرك کم عاقبت ویرانه أوله

کهربولسنك یبانده صرچه صنمه
هما کرسه أولکه سرچه صنمه

بلیمرسك جواهر قیمتینی
کم أمته باری قدر وحرمتینی

ندیم أیدندی مجنون چون سلامی
انکلیدی سلامی وکلامی

قچان بربیت أوقورسه أول همان کرد
یزردی لوح دلکه أول جوان مرد

تن مجنون دایم ضعف وحالی
یمه دن أچمه دن ولمشدی خیالی

ولی مسکین سلامك صورمه حالن
قوماردی صبر جوع أنك مجالن

قچان همراز أوله بیقوشه شهباز
که بوکا طعمه سرچه درا کافاز

دوکندی صفرده چونکه نواله
سلام أولدی وداع أوزره حواله

ضرورتدن سلام أتدی وداعی
أوکندی قالدی مجنون سباعی

قویوب مجنونی أتدی عزم بغداد
عجایب خوش قصایدایلیوب یاد

نه یرده کم أوقوردی برقصیده
أیدردی أفرز هر أفیده

تعریف مجنون

دلاظ أمته کم مجنون پردرد
أوله زیباره وناپاك ونامرد

أوله خانه دغل أهل خیانت
هوایی وزغل مغلوب شهوت

ظریف وعارف دور أیدی بلکم
هرایشده منظری غور أیدی بلکم

جهاندیده زمان أزموده
کمال علم وحلم أیله ستوده

سوزی زیبایدی چون سکه زر
لطیف أشعاری کویا لولویدر

[97b]

بیلور

97

وجودم عشق أولوپدر پای تا فرق
کی کمدن ایدرسن أیروب فرق

بن أولدم أولورم کم غصه دن دور
دکزدن آب واتشدن کیدر نور

چو بولدم صحبتوم فرصت وراه
ملامتدن ذیلنک أیله کوتاه

بنی قوسن وار أوزکه حالوکه بق
ملامت أتشینه بنی طپ یق

سوزن مقدارنه کوره دسه مرد
أولوردی جانی جمله پرده درد

مثل دوزنه خوش سکر میشدر
کوسل یورغانوکه کوره دیمیشدر

صوروتمه صحبتی ایی یار أولوب کرم
کرکدر أدم أولان کیشیدن شرم

أوله چون أهل بازارک دلازار
بلادر معرکه أولورسه بازار

بوحرفیله حریفی قلدی تأدیب
کم أوله أیلیه حق سوزی تکذیب

حریف أنک چو بلدی حرفینه
روان حرف چکدی حرف جرأتینه

صقن بصمه أدبدن طشره پایی
که تا أیتمه سن عذر خطایی

کیچی أتموأولویه طعنله سوز
همان أتموکیدر قلیه قوز

دل أوزاددر چوسوزن باغه کستاخ
أولور پرعقده شاخ برشاخ

اکر بیع أیتسه لر أولدی زبانی
کسنه برپوله ألمزدی أینی

قصه در چون زبانی زعفرانک
أولور لردر همن أقچایه أنک

اکر أوله کمه سست واکر سخت
أنی کستاخ چکمز مردخوش بخت

که ناله سخت أولورسه کی خجالت
اکر سست أوله هم ویرر ملامت

[97ª]

ترحم أيليوب قلدي نصيحت — كه أي شهر بلا أقليم محنت
همیشه بوجهان برحاله قالمز — کیمه غصه ویرر کم أخر أولمز
فلك کم یوق ثبات أولمشر بنا سنی — دونركا خلقه یوزی کاه قفا سنی
دخی مهر أيليوب سن دردمندم — ویره أغلدوکی مقداری خندم
بلادن بند دخی دل خسته أیدم — سنك کیبی شکسته بسته أیدم
عنایت أیردی حقدن ناکهانی — خلاص أیدی بلادن خسته جانی
دم أولاکم أولاسن سندن خاموش — أیدوب بو محنت ودردی فراموش
بوشعله کم کوکل یا قرشر دردن — یکتلك أتشندن برشر دردن
یکتلك عالمدن چون کچه مردن — سویونوب کوره دردی أولور سردن
دل مجنون کبی دردیدی بتنك — أثر أتمادی کا سنك کودك
ددی صنمه بنی صورت پرستم — نه شهوت باده بی نوشیله مستم
بنی عشق أزل سلطان أیدیدر — هوای حکمنه فرمان أیدوبدر
محبت نار در بن اکه عودم — هوایه أویمزم کرچه که دودم
بنی صنمه که نفسم بند سیمم — یه خود باد هوا افکن بنیمم
أول أتش کم وجودم موم أیدوبدر — هوادن قورتروب معصوم أیدوبدر
کوکل سلطان عشقه أولدی تخت — وجودم خانه سندن قالمدی رخت
بر أولدی جمله عشق وعاشق ودوست — نه وار أیروکور وشه قالب وپوست

[96b]

وجودم

191 96

بنم تاج سرم خاك ملامت — سنك باشكدن أفسر تاج دولت
سنك جنمكدن نازك پيرهن وار — بنم عريان نه كورونه كفن وار
مصاحب أولينر مستيله هشيار — أيشك خوش كلمدن بيروكه خوش وار
مرايكي كوزكه محتكر خنكرسن — بيلورمكه بوشرطور مزقجرسن
سلامك كوكلنه كوج كلدي بوسه — وارروب أندي ديي أولا ردومند
خدا كه چونكه يارا تدي جهاني — زلالكدن ايرمه تشنه جاني
كرم أيله قوبوا هل نيازي — قله قلكدن برچ قوكون نمازي
اكرسهو أيلرأولسم ناكهاني — دلا يرسجدهٔ سهومدن أني
نيازندم شود كلوا تدي جهدي — كه تا مجنون قبول أتدي أوعهدي
چو مقبول أيلدي مجنون سلامي — سلامم أورتايه قودي خوش طعامي
ديي كم طتلو سوزله طويمز أج — طوزاكمك يي بمكله يورمه أج
اكرچه عشق عاشق قوتي جاندر — ولي تن قوتنكدن أصلي ناندر
ديي عشق أشنه بن صويخوالد — غذا خوري تمندن بيرم أولد
اكا قوت أولور نانيله حلوا — وجودندن أوله خاندن أولا
يقوب عشق أودي أيدلدن بنى خاك — يمك أيچمك غمندن أيلدي پاك
چوكوردي أول جواني بوجكر سوز — نه يرأيچره خوش أويور شب وروز
نه أيله سير أيدرنه شهره وار — نه يوزويرنه يوزدن لذت أولور

قول أیدنمك بكا سنك جوابنی ... سكا معلومدر دیرمز زیابنی
بلای عشقه بندن مبتلا یمه ... سنبكله أول سبب دن أشنایم
كلوب شمعه كبی محزون یوزینه ... جوابی بویله بویوردی سوزینه
دیدی أی سرو ناز ونازپروره ... سكا لایق دكلدر كوشهٔ درد
بویول پرجور غوغا وخطردر ... بویوله دوشمز أول كم وردتردر
بوحرفك طومیدك بیكدن برسن ... نه وار أنسان أوقورسك ماهرسن
بنمله یار أولان بی خود كركدر ... أیچی مرده طبیبی مرقد كركدر
درندن یولدا شم چشمم دریه ... دكل بندن قچرادم سرییه
هلاك أسبابی بیزه مجتمعدر ... بنمله سن دللك ممتنعدر
بنم هرشب یتاغم برخرابه ... یراشمز سن أوتوره سن ترابه
سنك ترپنیه درجسمك بن أتش ... أودیله پنبه نك أولمز بشی خوش
بنی قوو حشیم سن أنسه أنس أیت ... سنك نوعك طلب قلمز جنس أیت
طوتالم كه تنك طاشدنه مورد ... بنم شخصم دمور قدن كومورد
اكر جوش أیلیسه أهم توتونی ... جهانك یانه قالمایه بتونی
تنم عریان ومفلس بی نوادر ... قونوق أولمق بكا سن نه روادر
سن أی فرزند بزرك أهل نوا سن ... دل عشاقه نیچون یار أوله سن
یرشمز أوله سن سن یاكه همپوست ... كه بن یاكه عدو یم سن سكا دوست

[95b]

[95a]

لبکدن نوش ایدم جام صبوحی — بولم مرجعدن بیک بیک فتوحی
الهی یاکه بودولتلو روزی — دلارم اول صنمدن ایله روزی
ددی بونی وطوتدی راه صحرا — جکردی تا نی جوش وسردی سودا
هم اول سرور وان خرکاهه کتدی — فراق ودردالندن آهه کتدی

سلام بغدادی مجنونی کوره کلدوکیندر

ددی سوزکوهرین نظم ایدن اوستاد — واریدی برفیق فوزند بغداد
ظرافت اهلی عاشق مشربیدی — صفا فنده صاحب مشربیدی
بلا لرسیلنه اولمشدی خاشاک — جفا لرسله سندن سینه سی چاک
اکرچه غم زده آزاده ایدی — ولی نام اهلی مردم زاده ایدی
سلیم ایدی چو قلب خوش نهادی — سلام ایدی انکچون آنک آدی
طریق عشقی ایچمن جست وجالاک — کمال شعر و انشایه هوسناک
جهاندن چونکه مجنون اولدی مشهور — اولوب اشعاری کویا درمنثور
اوقوندی جمله دللر شعر پاکی — طویولدی ایللر چاک درد ناکی
عراقه ایریشوب صیت وصدایی — مخیر اتدی عشاقی نوایی
هرا هل دل عراقی کرحجازی — اینی کورمکه ایدر لردی یازی
دوشن جانلر اول سلام اشتیاقه — سلام آتمکه سوردی ایکه ناقه
بربه ایچره کیدی نیچه فرسنک — ارادی سیر ایدوب کرکوه کرسنک

ولاراده

[94b]

سنك دست ودها نكدن پيا پي
الم كه بوسه نقليچون كهي سي

بوزيا ما ل خوليا بوكوزلـ راي
اكر واقع اولورسه واي نه خوش جاي

نه روح أفزا أيدي بو ترانه
أصولي بوزمسه ضرب زمانه

أيكن شودين سر أتمه غيرتي
قتي زيروزبر أتمه جيتي

بنجه محوس اولورسن أول حصاره
دميدر كوچه سن أي يار غاره

تكلف عالمندن طشره درغار
نه شرم يار وارنه خوف أغيار

اكر أوندن طوراسن أوتوره سن
هما ن كندي يوكوكي كوتوره سن

أينسك بركه وحشي أولدن خاموش
نه كورسه سويلمز أيلر فراموش

أولور أواره كرچه غار أهلي
ولي أولمز تكبر غار أهلي

حصاره وارمه أي يار حصاري
كه أوزدرها درانك مار وموري

ديار غاره كوچ أول خرم وشاد
دلرسك كرحصارك يمز وأباد

بني أولدرمه نازأتمه إراقدن
ألم طوق دوشمشم قالدم أيقدن

أيراقدن باكه چشمه كوسهرسن
كونش كيبي صقين قاني كرسن

بنى لب تشنه أيدلدن زلالك
وجودم جوجو أولدي همچو خالك

الكدن باده صون أي يار ساقي
كه أولمادين بولم تا عمر باقي

مي أولمز عشقوكه نوش أيلسم خوش
أعوده أچسم أول عشقه أولور نوش

زهي عشرت كه جامكدن أولوب مست
أورم سر خلقه سينه زلفمك دست

نه شهد شکر وارده رلعلك کبی روح أفزا — نه کون نه قمر وارده رلوزك کبی تابنده
دردکله دل مجنون ترنجه کبی پرخون — أول جان ویرسیر برکون عمرك أوله پاینده

مثنوی

أچوب مجنون جریده برجریده — أوقوردیاره قصیده برقصیده
که أی یار صفا بخش ووفایی — نه خوش یاد أیلدك بونرکه أیی
منم بی راحت وبی یار وبی عار — حریفسك اکر بسم الله أی یار
بن أطلس چاك أیدیجی خرقه پوشم — خریدار بلا وجان فروشم
بنمله دردوخ بن غصه یه شاد — زمانه قوللوغندن جانم أزاد
دلم تشنه أکرچه عرق أبم — کوزمشب کوریارا أفتابم
أی زلفی کبی طرار سیه کار — قره کوزی بکی أوغروی عیار
نه دربوشیوه کلمه دن قچرسن — ندربوفتنه اکماد نیچرسن
أیراقدن أیتمیجکه جانی غارت — یقین کلمز بودرعیاره عادت
یقین أولماد غی بوجسمکه جان — صغشمز برتنه یعنی أیکی جان
فدا أیلشم بن ساکه جانی — قتومکه کل بهانه أتمکه آنی
نه خوشدرکردوشرسه أتفاقی — که أیلایم سنکله أغنا فی
زمان أولا ویکجکه خالی روشن — مکان أولا میان صخر کلشن
سنکله روبرو وکوش برکوش — کهی لب برلب وکه نوش برنوش

[93ᵇ]

۱۸۵ 93

أیی کوردی کیا تورپی دل وهوش — که میدن سرخوش اولمش اتمدن نوش
کوروب اجیدی اول مست خدایی — یوزینه دیدن صحدی کلابی
بشینه چونکه عقل وهوشی کلدی — هوای یارله پرجوشی کلدی
ددی نه نوبهار ایردی بویاغه — که بوی جان فزا ویردی دماغه
نه شبت اولمه بوبونوبهاره — که بکرز بوسنم زلف یاره
بنم جانم فدا اولسون بوبونه — که مهمان اولدی انک کیبی بویه
صنایوب عاشقی پیر هوایی — ددی کم کی خطادر بوخدایی
نوله کلسه کناروکه نکارك — کل کلزارله طوله کنارك
ارتدی عشق اودی قلدی سنی صو — کنارکده یراشور سرو دلجو
جمالن کوردیدن کرم اولدی شوقك — اکر کورسك دخی ارتدی ذوقك
ددی مجنون اکا ای فتنه بازی — بوکم حرفی قومه لوحکمك قازی
چون اولدم بوی میدن بویله مست — میه نه قدرتم وارکه اورم دست
کله قوشور واز اول بلبل راز — بورچ بتیه ایدی خوش سراغاز

غزل مناسب

ای طوطی شیرین لب بکردهنك قند — حسنك کلنه قوشوجان بلبلی کویند
ای جان جهان زاویی دلبر بی همتا — بن خود سنوکم امکیمك سن اوله سند
قدك علم بالامانند قد طوبی — زنجه ایرمکا اولقدن وزقند

[93ª]

أولوب تشنه روان أولوب فراقه | سکندر کیدی ظلمات آب حیاته
أوکنجه خضر کبی پیر زنده | یانجه لشکری وحشی درنده
سعادت رهنما وبخت منقاد | أیرشدی منزل میعاده دل شاد
أوتوردی سایه سنده نخلك أولنور | تن تنها قتلدن وحشر دور
وارلوب لیلای اکا أیدیجك پیر | أوطوغری یاره أودم جان أیدی چون تیر
پری وش أول پری پیکر پری ریو | أوغورلندی نظردن دور دیمیدی دیو
یقین کلدی چو دلداره دلم أرام | کیدوب أرامی کندو أیدی أرام
بیوردی پیره کم أی خوش دم أدم | بنا ره برأدم کرأر توقف أدم
یتورچفتیم غافل کرچه خفته | دکل فرد خدایه أیش نهفته
اکرچه أول حلالله ویرمدم دل | حرامه همنشین أولمقده مشکل
حرامه کرحریم أولمز هلاکم | دیانت مذهبنده عیب ناکم
کیدرسك طوغری یوله اکردن کج | که صنعتمز هیچ یولینه طوغرلق کج
چون أوقدم أستقامت فایتو أولدی | أنکچون شست شاهه لایتو أولدی
دلدلبرکه عاشقدر تمامی | بیلورمأولمز خوش کورمز حرامی
دلك أیت وارکه أول دلدار دلبند | أیده تشریف أوقویوب شعر چون قند
أولابیات أوقویه بزأیلیم کوش | أوجام باده صونه بزقلم نوش
نکاره باش کوب أول پیر چون چنك | نوا ارمایه سینه أیدی اهنك

[92b]

١٨٢ 92

أولەکم کرم ایدوب أوازه سینی | أوقویه نظم شعرك تازه سینی
أولاکم أوله بوکوکلم کشاده | أول اوازی ایشیدوب زفاده
أوسفته درلری جبه صالوب پیر | درنا سفته ایچون أیدی تدبیر
دوأنطاغدن طغه سعیله چوزاد | کروب کاهی خرابه کاهی أباد
برأیکی کون أرادی أول مقامی | بولنمادی نه نامی نه نشانی
أنی بولدی أخر أولا أیلوب کشت | دلی پرغم تیاغی دامن دشت
یتوروحشی کروهی یوره سنده | یکی محنت أنکی توره سنده
بقوب میل أیلدی مجنون أوپیره | صنا سن نارسیده طفل شیره
قتدن أورکودوب درتدی شیری | حضورینه أوقودی دوندی پیری
کلوب أول زمینه باش قودی پیر | دونوب أحوالنی عرض أیدی تقریر
که أی قیلم عشقك پادشاهی | صداقت برجنك تابنده ماهی
سنی صوردی سلام أیلدی لیلی | سنکله صحبته وارمیلی خیلی
سکا مشتاق در کوره جمالك | أشیدوب برنفس شیرین مقالك
غزللر أوقیماسن حالت أنکیز | که بازار کشته کرم أوله تیز
بویی نخل وبویی شیرین رطبدر | سنك عشقکده پرشور وشغبدر
سنکله صحبته میعادی وارمی | سکا أندن صفا وشادی وارمی
بووعده أیلدی مجنونی دلشاد | أویوب أول پیره أیدی عزم میعاد

که اول وحشی نشین و وحشت انگیز — کیمک ذکرن ایدر اول کوهر ریز
ددی مهریکه مهر اچوب ای ماه — اوسنسز یورین بی راه و پرآه
یوریوب چاغرر کویا منادی — کیدر کاهی میان قعر وادی
ندا سی ذکری دایم لیلی لیلی — دلی پر لیلی در یوق غیره میلی
بو قصه اولدی چوق لیلا یه معلوم — طوتوشدی جانی بندی نیتکم موم
کل نیسرنه دوندی دنک لاله — نهال ناله دن بکزردی ناله
مجوم سیم و زره ناسفته عقیقی — ددی بن خسته یم انک رفیقی
غم ایچره باکه اولدی جفت هم درد — ایکیمزده بلادن اولدق فرد
منم اول لیلی دیدوکی سیاه روز — انک هم سارین اول باکه هم سوز
ایکیمزده بلادریاسنه غرق — ارامزده همان بودکلو در فرق
که انک سوزی اوجاغی بیابان — بنم نالم بوجاغی قعر زندان
الوب برچخ کوهر باشندن اول مست — اوپوپ یرآوکنه قودی سبک دست
که ال بودر لری یوق دیو بحون — واروب سعی ایتوصال دلبر یحون
بکا ال کل واروب اولدوغی جایه — که مهریکه نظر ایدم اول ایه
بکا دعوت ایدیجک انی خالی — فلان ماواده حاضر ایله حالی
بکا کل بندن وارم اول مقامه — نظر ایلیم اول بدر تمامه
کورم انی که اب و رنکی وارد — وفا وزندن نیجه سنیکی وارد

[91b]

شه خوبان عالم أعني ليلى — بلايه مبتلا دوده طفيلى
غم يار ندن أولدى چون دم يار — هزاران غمكره يعنى كرفتار
حضارى تنك قلب يارى يكيه — قويسى جفا لو يارى كارى كيبى
بو صورت كوهر أيدى كنج أيچنده — أسير أيدى بمعنى رنج أيچنده
اكرچه كنجنك چوغيدى نفعى — ولينكر پاسبان أولمشدى أفعى
أرى أول كنجى حفظ أيلردى چون يار — كله حولى أيدوب هم خار هم خار
كه تا قيمايه بركيجه چو مستان — أيدوب عزم ديار پت پرستان
انكله خوش مدارا أيلر أيدى — محبت اشكارا أيلر أيدى
ولى ليلى دلنده يار درديى — اكا كوسترديى آلاروى سرديى
سراى ليلى برشب أول عسسدن — أولوب خالى شكار كيبى مكسدن
پرى كيبى نهانى چيقديى درددن — دلى مشغول دلبر فارغ أردن
وارووب أوتوردى بريول أوزره دل تنك — أيراق خوكا هدن مقدار فرسنك
مرادى كوزلمكدن أوتوروب راه — أوله أحوالنه مجنونك اكاه
أويوله ناكهان أوغرادى بريير — بلى ضعيفلكه اكرى طوغرى تدبير
دليل ورهنما چون خضر زندن — يوزى تابندن كويا شمع خندن
روان سرو حضارى بازاتدى — دهانز أجدى كشف رازاتدى
كه أندن صوردى حال دردمندى — غريبى يعنى مجنون مستمندى

[91ª]

مکر یوقدر أنك مهر و وفاسی ‌ یا أولمز کسه هرگز أشناسی
کیجه چوق یاقه بر دوشن چراغی ‌ أورر بعزینه تازه داغی
چون أوله صبح دم أورر اکادم ‌ سیونور أیله کم یانمادی بردم
شول کم بوجهانده بیله یندی ‌ کیروب طوپراغه یلدز یله آندی
جهاندن عمر أدم أولمسه یل ‌ اکا بر دم کبی کچمز دیو یک یل
یل أولماسه أکر عمرك بناسی ‌ أنك یل کبی کچمز دیو صفاسی
طور أی غافل یله سونکیمه زنهار ‌ کچر یل سن دوشرسن أخری کار
نچه یله بنزد وشدی چو پراق ‌ که یل قالدی أوچن کوزده طوپراق
دله داغ أورمه دنیا رودرمدن ‌ کوزك أچ عبرت أل قصر أرمدن
أرمدیرکن أرم قصرینه شداد ‌ بیقالدی قصری قبری أولدی أباد
نه جمعی قالدی عالمدن نه شمعی ‌ همان ذکر أولنور خوب یله جمعی
طمع أیلمه کعبدالدرهم أندی ‌ شه أیکن قول الراکا درهم أندی
أنی کم بوصفات خور أیلمشدر ‌ کل أیکن منزل خار أیلمشدر
طمع خاریندن جانك أولمسون یار ‌ جمك دیلی کبی أولمایه سن خوار
دکر کبی أوکم کند وطوزن بر ‌ أنك أوستن کمسنه طوتمدی بر
أوکم غیر اکمیکنه کلب أولوبدر ‌ بل أندن أدیملك سلب أولوبدر

محمود حضوری کتابده بو مشاهده أبیات أوقدوغیدر

[90b]

[90ª]

سلیم أنك باقوب بو حسرتینه
کتوردی مادرن أنك قیتنه

بولوشدی کوردی مادر نور چشمی
نه پشیمنه عباسی وارنه پشمی

یتورعریان وبریان أولی پاذر
کوروب أه أیلدی بی چاره مادر

یودی کوزلری یاشیله دولدی
طرادی أوردی هم مسیکله موین

قودی قانوته دوندرمش غم یار
کرلمش عرق وبی درچونکه أوتار

أولوب مادر دزأوزره ماتش أیلر
أوفانون یکبی اکلرنا لش أیلر

سوروب شفقت ألن جسمی چونا له
أیدوب هر یاره أوزره برك نا له

باشندن کاه سلکردی عبارین
أیاغندن جکرکه نوك خارین

أوغوله أنه مسکین شفقت أیدی
هم أیدی دکیدی هم یودی أرتدی

نصیحت أیدی کم أی نوردیده
پنجه برأوله سن أیلدن رمیده

پنجه برسیر أیدرسن کوه ویازی
بویازی دردکلدر عشق بازی

أوزتمادین أجل جلادی دستی
أویارسکنه هوادن جانمستی

أتاك کندی جماندن پرشکایت
أناکدن أولدی طوتپ دردومحنت

أویکه کل أتاك أوجاغنی یاق
کزوکی أج جمانك حالنه باق

بووحشك هم طیورك وارمکانی
سن أیدمسن مکانك قندقانی

پنجه برأیلدن أولورسن نهفته
بیابانده نه أسوده نه خفته

پنجه عزلت أیدرسن غار أیچنده
پنجه کل زندن أولورسن خار أیچنده

[89ᵇ]

بخه

مقرب بکلرندن أتدی تفتیش — که بو ویرانه ده نیلر بودر ویش
نه یره أیچرنه یرد ندر معاشی — أود أوجی یوق نه یرده بیشر أیشی
دیکر مرد زاهد در بو مشهور — یری ویراندر أما قلبی معمور
قوشمز خلقه دایم غرلت ایلر — بو خلوتده عبادت طاعت ایلر
شه أنك صحبتینه أولدی طالب — أنی دعوت قلوب کوندی حاجب
دیدی حاجب وارو زاهد قتینه — أی میللی أولمین تز لذتینه
کونك کچدی بو مشکل کار ایچنده — نه یرسن بو خرابه غار ایچنده
اکا کوسترمدی زاهد یره أوت — که بودر کونده برکز جسمه قوت
دیدی حاجب غرورندن که أی مرد — زهی مشکل بلادر سنا که بوده
اکر خدمت قیلیدك پادشاهه — أسیر أولمزدی جانك برکاهه
دیدی زاهد که عقلك بی خبردر — بونی سن أوت صنورسن کل شکردر
اکر طویسك بونك سن لذتندن — خلاص أولورایدك شه خدمتندن
قناعت کنج وقانع پادشادر — بولن بوکنجی نه رنج وعنادر
أو مجلسده که مجنون کوردی حالن — اکا هم ماد رینك صوردی حالن
دیدی حالی ندر أول دردمندك — أو بی چاره ضعیف ومستمندك
بنی عفو أیتون أرچه پرکاهم — که قاپوسنده هندوی سیاهم
قیتی مشتاقم أنك صورتینه — کوجم یتسه وارم دم خدمتینه

طور وب اول خوانی وحشه ایلدی بحش — بو بر لقمه یما دی هپ یدی وحش
ددی کا سلیم کم ای جکر سوز — ندر سا که غدا اخر شب و روز
ددی اولمز غدا اولماسه حیوان — سنك ندر غدا ك ای طرفه انسان
ددی کم هر سحر دلبر هوا سی — اولور بیچاره عشاقك نوا سی
سحر ده عاشقك دلخسته روحی — اچر صبحك بسیمندن صبوحی
کتورسه زلف یارك بویی فریاد — اولور جانه نومه قوت جسمه زاد
تنم پرهیز له افسرده اولدی — طبیعت اشتها سی مرده اولدی
قچن جوعیله نفسم ایدن سختی — ویرورم تا زیوب ضمغ درختی
بو در لقمه بکا یا خود یرم اوت — یتر برایدن برکز نفسمه قوت
چوزاولمادم طوزاکمك کوزلره طوش — طوزاکمك یمزاولدم بزدیخی اوش
انکچون وحشه دایم یورورم — طوزاکمك بولسم اناره ویرورم
یمك حرصندن اولدی چوز تنم دور — هلاله بکزدی سرتا قدم نور
اسیر اولدوغیچون حرص طعامه — دوشوم مرغ وماهی جوردامه
اکا کم طعمه بر لقمه کیه در — نه وارد رویش ایسه مغیده شهد

حکایت مناسب

مکر بر پادشاه سیران ایچمش — کوروب بر زاهدی ویران ایچمش
تعجب ایدی کم بو مرد دانا — بنه طوتمش خرابه ایچره ماوی

[88b]

V° 88

سلیم اولدو غیجون قلب سلیمی — اکا نام اتدیلر اسم سلیمی
ایدردی عالمه خیر و سخایی — خصوصا حق مجنونه وفایی
هر ایکا لباس و هم طعامی — نه یرده اولسه الترددی تمامی
بنوب برکون سوروب بر باد پایی — ارایی کتدی اول مرد خدایی
سکروب باد پایی دشت بردشت — ارادی بولدی انی ایلیوب کشت
یتور برکوه ایچنده زار و خسته — قتنده برایکی وحشی وار نشسته
سبعدن ایلیوب دهشت تمامی — ایراقدن ویردی مجنونه سلامی
انک کوشن ایلیوب مجنون سلامن — اونتدن اکلمایوب صوردی نامن
ددی بل بن سلیم عامری یم — طپوکلی عشوایچنده ناصری یم
اکرچه خالکم بن خسته رنجور — قره بختم یوزکدن ایلدی دور
چو بلدی انی مجنون دعوت اتدی — بنیناه الدی غایت حرمت اتدی
سلیم انی چو عریان کوردی غایت — چیقردی هکسندن ویردی خلعت
ددی اتش طبیعتدن وجودم — بکا خلعت یتر سودای دودم
صفاسیی عاشقک اولدم اولور پاک — وجودک هر لباسن ایلیه چاک
سلیم اکله اوه کلوات دی ایرام — که کیدی خلعتی اول کامرنا کام
طوروب اورتایه نعمت قودی بیچه — کباب و تازه حلوا و کلیچه
نچاکم یلوار وب اولدی حواله — صونوب اندن یمادی برنواله

بو حاله خسته مجنون کی سوندی — کوزی کریان ایکن کوکلی اوندی
صنوب کاسه اگرچه اولدی خسته — درست اولدی مگر قلب شکسته
دیدی مجنونه خلق ای وفاسی — سکا جور ایتدی سور رسن صفاسی
دیدی که باکه تیمز می تسلی — بنی چون ایلکبی کورمیه لیلی
اگرچه صورتا بو ایش جفادر — ولی معنی یوزندن مرجادر
نه بلدوکرندر قصدی جیبك — اوشتما غدن چناغن بن غریبك
وجودك کاسه سن کسرایله یعنی — که صغمز کاسیه دریای معنی
شوکم بو کاسهٔ کسرایلیشدر — غنای روحی بی کاسه یمشدر
یه خود ایدر که کوکلك کاسه سن صی — که جانك بوله بی اندازه اولسی
صنوق اولسه کوکل عهدی بتونمز — بولونمز اول کوکل الدن توتونمز
کوکل برخانه در بی باب و روزن — صی دیوارین دز اولسون اوله روشن
کوکل صنماسه هر کز روشن اولمز — زمین بر تلمینجه کلشن اولمز
شوکم کوکلن همیشه کاسر اوله — خدا کوکلکدن انك حاضر اوله

سلیم عامر مجنون حالیه کوکلنه دوه مجنونی کتوردوکیدر

سخن صرافی صاحب لفظ چون زر — سوزه بورسمه دزدی در و کوهر
دیدی بحضر روایت حال مجنون — سلیم عامر یدر حال مجنون
حلال اکمکلو دولتلو اریدی — بنی عامر ایچنکن سروریدی

[87b]

حکایت نعمتین بر اهل انعام
روایت کاسه سندن قلدی انعام

دیدی برکون ولیمه ایتدی لیلی
ایله انواع نعمت ویردی خیلی

سماوی مائده کبی طعامی
غیر تو نعمت ایتدی خاص و عامی

اولو بزمه ایتدی شاهانه مشرف
بشوردی دلو نعمتلر مکلف

مزین بزم کویا باغ جنت
چیچکلر کبی رنکارنک نعمت

بو ازهار ایچره زرده صان کل زرد
شکر دن حله کیمش نار پروردد

پلاوک وصفی ثابت اولدی غنجه
صنا سن تازه اق کل اولدی غنجه

صراخی بکرمش سر سبز سروه
صراخی اوزره پیمانه تذروه

مذهب چینلر سیمین سینلر
ایچنده سکر لبلر و غینلر

اوکون اول بزمه خادم اولدی لیلی
ایله انعام و احسان ایتدی خیلی

زهی بزم مبارک عشرت جان
که اکا خادم اوله شاه خوبان

بیوردی فخر عالم سید القوم
زهی اول قومه کم عیش ایدی اول یوم

چنا غین کم صونردی هر دلبنی
طعام اوموب اوردی مال کبنی

مکر مجنون اوکون صورت دکشدی
وار وب دروشلر ایچره تا رشدی

طعامی بخش ایدر کن لیلی تاسه
اوده اول دمده اکا صوندی کاسه

بونی بیلوب تجاهل ایتدی لیلی
ایدوب شیوه تغافل ایتدی لیلی

ایله انعام ایدر کن بال و یاغین
ایتی ویردی چو مجنونک چنا غین

[87a]

حمام نامه چون طاووس قدسیی — کلوب ویردی بو وحشی جانه انسی
أنك أحمد کبی معجز بیانی — دم عیسی کبی درکوردی جانی
شکر لبدن صورولوب حال غریبه — کوکل دردنه مشک سنل أی طبیبه
بیلورسن خسته حالن دکله أی دوست — وجودك لب جاندن اکا یوست
چو معنی قربی أوله قاب قوسین — وصاله حایل أولمز صورت بین
چون عاشق طوته أوادینی ده منزل — رقیب اکا نه دکلو أوله حایل
بنی مست أیده لی حسنك خیالی — کورنمز کوزومه صورت وصالی
کونش کم نور عالم پرتوی دن — أیراق أولدیجه تأثیری قویدن
زیاده أولدوغجه بعد صورت — دلدن عشقك أرتردی حرارت
بکا معنی کرك صورت کرکمز — بکا وحدت کرك وصلت کرکمز
چو سن بن پرده یی کندی أرادن — بلا یی دشمنك چیقدی أرادن
چو سن بن پرده یی أورتایه کرمز — سنی بندن دخی کمسه أیرمز
أولوب معشوق و عاشق عشقله بر — فراق وصلله أصلا قلمدی یر
کل حسنك همیشه خندهٔ أولسون — خدا تابندهٔ کی تابنده أولسون
چو کوردی لیلی مجنون نامه سینی — یودی کوزی یاشیله نامه سینی
أیدردی نامه یی کبی عمرنی طی — قویازویله أول بانوی حی

مجنون له لیلانك مشهور معامله سیدر کم نمزولسون

[86b]

حکایت

۱۷۱ 86

اکا وردی قلم کاغذ مرکب | کتابت امری اسبابن مرتب
الله الدی چو مجنون خامه سینی | یازوب ویردی جوابک نامه سینی
چو ویردی قاصد قاصد اولوب شاد | ایرشدی جانب لیلاه چون باد

جواب نامهٔ مجنون

سرعنوان نامه یزدی سبحان | زهی سلطان که عالم اکه فرمان
نهان علمی قدن کوندن اظهر | جهان هر حکمنه فرمان مسخر
فلک یاین ایکن بی قبضه قبضی | علاجندن نه حاجت خسته قبضی
ایدن نقشی بنا یتله معین | قیلور فرشیی بنا یتله مزین
قورا اول علم و قدرت ایتی باری | نهاره لیلی و لیله نهاری
کل کلزار انک لطفیله خندان | شفا اندن بولور لرده درمان
یازوب سرنامه بو حمدی سپاسی | دمشصکره بلایی بی قیاسی
بو نامه چونکه پرتاب شرر در | دل پروانه دن شمعه خبر در
که کعبهٔ جمالک قبله جان | دم وصلک دل بیماره درمان
وصالک بند مجنونه مفتح | سرسودا سنه حسنک مفرح
خطابک پرده در بخیرین انک | عتابک آتش الماسیرین انک
یریاوده اولمسون نمی اول غیرسبک | یوزین کورمز سنک کیبی حبیبک
یراشور کن سکا ای سرو نازک | کلورا وفتاده که کاه نیازک

سکا بن عاشقم صادق موافق ... ازاده وار ولی خوف منافق
تنم معزور طوت کر اولسه مجبور ... که جانم هر زمان سندن دکل دور
اوله چون وصل جسمانیه حایل ... یتر عشاقه وصل عالم ویل
بنی سندن ایردی چرخ عناد ... بزه چاره همان صبر اولدی ناچار
چو دنیا منزلی محنت اویدر ... کوزتمز حالن اول کوز کم قویدر
زمان کوسترچون باد شمایل ... کیمه کورکی زمانه کوره عاقل
چو کوردک دست عالمدن شکنجه ... اوره لم یوزنه کوره طپنجه
شو کم یوردغانه کوره کوسلدی ... دکندن دوشتورسه راحت اولدی
اوکریه کم عدولر کولدورر اولم ... انی ای دوست هرکز قیلمه معقول
اوغصه کم قیلور دشمنلرک شاد ... قوانی کم اولاسن عمدن ازاد
بوکون ساکه بتورن غصه خارن ... کل شادی بتوره بلکه یارن
پدر اولدی غریبم دیمه زنهار ... غریب اولدرکه ساکه اولمدی یار
بو بی کسلکدن افغان نه رواد ... کیمی بی کسلرک لطف خدادر
اوقودی چونکه مجنون نامه دوست ... طوتوشمش سینه سن چاک ایلدی دوست
رسول اوکندن اغلایوب هیاهی ... دوشوب اوردی که دستی کهی پای
ددی بندن نه کاغد وارنه خامه ... جواب المایجون یازمایه نامه
میانندن چیقردی اول میانجی ... وکل خرجی بکی دفعی درنجی

[85b]

۲۰۹ B5

طپوکه یعنی ای دریغا ندخسته — قیلورم عرض حالی بن شکسته
ندر احوالك ای یاری قدیمی — بلادر یاسنك درتیمی
چراغ افروز بزم دوشنایی — خزینه دار کنج آشنایی
جکر قانی ویرلدن جسمکه رنك — وجودك لعله دوندی منزلك سنك
سنك عمرك کچر اول سنك ایچنده — بنم روزم بو حبس تنك ایچنده
مثالکدر اول آب زندکانی — سکندر تشنه دل چون ویره جانی
سنك بنسنر یرك کوه بیابان — بنم سنسز مقامم بیت احزان
سنك جانکله جانم اوللی جفت — تنم بی جفت درچون درنا سفت
اکرچه غیرله جفت اولدی اسمم — ولی جفت اولدی جسمینه جسمم
دلرمز نکه کچدکچه زمانه — اولیدك ای همادهم شیانم
نصیبی یری زاغك باغه دوشدی — نبات طوطی چنك زاغه دوشدی
قمدده هر فلك بیك بیك جهاندر — ایاغك توزی تازه ارمغاندر
طپوك خضره دیمش ای خضر دامن — سن اب حضره ایرا قمی عجب بن
طپوك مهر منوردر بن ایسم — که نور کله ایرا قدن پرضیایم
اکر بر چاره بولسم بن کرفتار — واردم ساکه نقصانمله ای یار
پدر موتندن اولدم ایله غمناك — کفن بیکی یقامی ایلدم چاك
ایکی کوزدن اقدم ایکی رودی — یاسن طوتمانه غون کیدم کبودی

[85a]

هیا های أغلدی وأیدی زاری ... بنمکه قلدی هم عهد وقراری
که أی کان صفا وساده سینه ... ألم طوتدرده دوشدم بن کمینه
بنه أوغرایه یولك چوق بویره ... بولوشمایه نجه یکمه بن حقیر
یازمز أحوالی بغرم پاره سینه ... أیلت لطف أیت أول عشوا وارسینه
ددی بونی وأیدی عزم خانه ... بولیمه بندکتدم یانه یانه
بولمدون أوغردی چوق أول مقامه ... نهایتی باکه تسلیم أیدی نامه
چیقردی نامهٔ أول بلبل مست ... أوپوب ترکلکی صوندی سبك دست
بقوب مجنون بو مکتوب کلامه ... درلش یوزی أجلدی چونامه
صفادن أیله أیدی جوش وجدی ... که یقدی زلزله دن کوه بخدی
أینی مست أیدی أیله شوق نامه ... که رقص أیدی صفادن صن حمامه
برزدن أیدی نامهٔ أوتوردی ... صفا ومهرله مهرن کوتوردی
أوقودی أچوب أول مکتوب یاری ... یازلمش أندم أول نام باری
که أولدی جمله کارك کاردانی ... مسبح أکه هرشینك زبانی
زهی نعمت زهی حکمت کمالی ... وظیفه خوریدر مرغ وماهی
جهاندن أسنه جنه جان ویرن أول ... کمال عقللله عرفان ویرن أول
شکر أزمش بورسمه سوزه أول ... دونوب حالن بیان أتمش مفصل
بونامه کم دمش یازلدی خاندن ... خبر دردمند خسته جاندن

[84b]

چوکه

84

قورویا یراغه دوندی جسم جانم
همدرتراودکبی عشق نهانم

بوأودی کمنه طاش أورترنه طوپراق
بخه سرأیلیه برقوری یرق

کوررکن بونخه غوغاسن رقیبك
چکارم غصه سن بن أولغربك

کونم بوغصه دن دایم کیجه دد
که بنسز حالی أول یارك بخه دد

نه رأیچر بخه کچر زمانی
کیمکله سیرأیدر فنده مکانی

خبرویرجانك أیچون أی خبردار
خبرواریسه أندن سندن زنهار

أنکچون بونیازی أیلدم کوش
مروت کورمدم أولمایغی خاموش

طپکدن بلدکم أحوالی بربر
دیدم أنك قتنده أول أخر

که أول ألدن چیقوب أواره أولمش
دلی دردکله پاره پاره أولمش

یلرسیل کبی دایم لامکاندر
أشی وأشی وحیشی أهواندر

سنك یوزك چکرکن أولکرفتار
أتاسنی ماتیمك أولدی سربار

سنك عشقکدن أولمشدی شکسته
پدرموتندن أولدی تازه خسته

أوقورکاه أشیاقمك غصه سندن
أنك هیچ صورمه أولدم غصه سندن

أوقورکاه مرثیه أول ماتم أیچون
عمایه دوندی چشمی أول غم أیچون

سنك مستانه نظمکدن کلوب جوش
برأیکی بیت أوقدم أیلدی کوش

مناسب أولدیغچون حاله أبیات
أول أهل حاله ویردی وجد حالات

تبی دتر دهمان یراغه دوندی
کل أیکن صورتی طوپراغه دوندی

[84a]

اکا ویرمش محبت برعجب درد — که زوجندن دلن آتمش آنک فرد
کل اوزره صحدی نرکسدن کاری — که آبه غرق اتدی آفتابی
امید یاره کوکلن بغلمش برک — همان چفتیله خوف ایله طوررد
کوزندن قطره لرکم یره دوشدی — صناسن آیله اولکر قوشدی
اوزوم کوندی ای اکه چونکه کوردم — اندن تفتیش ایدوب حالینی صوردم
شکرد نکینی اچوب اول شکربار — دیدی ای یارم اوزره طوز چخمیار
آدم لیلی ورو زظالعم لیلک — همان مجنونه ایلر خاطرم میلک
او مجنون ادی بو لیلایه حقدر — که مجنوندن دخی مجنونه رقدر
آنک دردندن ارتوق اولدی دردم — آنکون بکردی نسرینه وردم
اکرچه عشقله اول اولدی مشهور — ولی اندن بتر بودرد مشهور
اکرچه اولدی اول عشقه نشانه — بن اولدم بی نشان اوش یانه یانه
آچر اول کوکلینی سیر وسفره — بن اولدم بی نشان جسر دره
اوفارغ یاسباینله عسسدن — بنم قوشجه جانم چقمز قفسدن
آنک همراهی برچ جانوردر — بنم همصحبتم جانا سحردر
آنک همصحبتی کورک وغزاله — بکا اولمشدر اژدرها حواله
بوبن بیچاره کم مشتاق یارم — دخی مشکل بودر بی غمکسارم
نه چارم وار نه صبرونه مجالم — نه حالم یتغه برأهل حالم

[83b]

۱۸۵ 83

خبر لر وارسکا سینمدہ مستور — درون پاکہ ویررسک سوزہ دستور
ویررسک کرسوزہ رخصت خبر آل — اگر ویرمزسک اوش کتدم اسن قال
خبر دن عاشق اولدی چون خبر دار — دونوب دیدی کتور اورتایہ نک وار
خبر اہلی خبر یوکن چون اچدی — دلندن سوزی سوزیرینہ صچدی
چوکوردم دون فلان یرده سحرگاہ — اوتورمش برصنم راہ اوزره چون ماہ
نه مہ برج جمالک آفتابی — ضیا ویرمش جہانہ حسنی تابی
دریدم سروا کر اولیدی مہ رو — مهیدی ماہ اولسہ سرو خوش بو
سوزه قوشقوندر رطوطی سخندر — شکر دن درصچر شیرین دهندر
رخندہ زلف وخالی جیم مورون — الف طوغری بویی اکری قشی نون
کہ یعنی نقشیکہ عین جانہ — انکچون جان بکی کوزدن نهانہ
کوزل اهویہ بکزر چشم مستی — طوتر بیک شیر مستی ضرب دستی
دهانی غنچہ ریحانی نفسدر — انک عطری جهان وجانہ پسدر
چنار قامتن عرض ایتسہ باغہ — دوشردی ضربی دست سروایاغہ
ولی اول ماهہ دوشمش غم نشانی — هلاک ایتمش بلا اولسہ تاتوانی
اولوب نیرنک غمدن خسبی نی زنک — اکلمش قدی اکلر نیتکم چنک
اوقی اوستینہ دوشمش یای نشانی — کل نسرینہ دوشمش ارغوانی
صررمش رویی انک صانکہ زردر — نی اولمش قدی انی شکردر

[83ª]

اکرچه آه ایدرا کلردی کاه کاه ولی کوشی فرح چکلردی کاه کاه
مقام اولدی کا اول کون سرکوه سباع وحش اطرافنده انبوه
دکر کز جانبه دلدار ه دل تنک کوزینه توز کورندی تو تیا رنک
أچلدی برقعی چون اول غبارک کورندی مه یوزی برشهسوارک
أت أوینا دوب کلور برشاه زاد ایراقدن اولدی أتندن پیاده
کوریجک بلدی مجنون اول حزینی که مردم زاده در ذات شریفی
طوروب پرتدی وحشک هر برینه که سکدی هر بری یر لو یرینه
همان قوشولوب اول سرو نازی روان دل دکدی وأتدی یا زی
که أی أنجم یمانی خیر می سیر یا رشمز سن صنم کلمکه بودیر
یوزکن کرچه ظاهر دلنوازی أیکن چوقدر بوخلقک حقه بازی
رسن دیو ویروب ما رسیاهی بنجه صوقدد لربن بی کناهی
بنجه سکلر کلوب دلکو لنور لر غزاله طوشر أویخوسن ویرلر
شود کلوأوردی دشمن سینه یه تیر قوماددی دوستلق سوکوسنه یه تیر
أللک کندم نما وجوفروشی قوماددی بندک خلقه میل جوشی
سنکده خله یسنه یارک أی یار متاعک أچه کم یوقدر خریدار
بونکته أیردی چون أول راست رایه روان أندی أتندن دوشدی پایه
ددی لطف أیله صید أیدن سباعی سباعک خاکپی وحشک مطاعی

[82b]

جزو ز

یدی چرخ امرك اوکندن دکندن | طبل موی وغیرك ساکه بندن
بوجمله شش جهت یوجه کرا لحق | الك التندن مملوکدر الحق
یولکدن توز اولان زی کوهر پاك | اوتوزدن یوز چوردن باشنه خاك
وجودم خاك عمدن دوندی به | نظر قیل لطف کله بن خرابه
قولوکم عاجز امته بن غریبی | نصاب رحمتکدن ویر نصیبی
دمیدم طالعم بیروز ایدن سن | قره بختم شبینی روز ایدن سن
نیاز ایدوب یتورکن فکر طالدی | ایمز غندی کوزینی اویخو آلدی
دل مجنونه دوش کوستردی بختی | کوردی اوجه ایرمش بردرختی
اوچر برشعبه سندن مرغ خوش پر | کلور فوقدن چوتا بندن کومر
چو مجنون ترکیی اویخویه تاندی | چراغ صبح روز افروز اویاندی
سحر کیبی صفا دن تازه رویی | طشوب اشمش بشندن نهر جویی
قوش اویخوسندن قوشر وشن قلوب یاد | اولوردی قوشجه جانی خرم وشاد
دل عاشق کم اولمشدر غم اباد | دوشیله یا خیالیله اولور شاد

مجنونه لیلادن خبر کلوب عقل عالمندن بی خبر لغندی

مکر بر کون بخه کون عالم افروز | منور چون جمال بخت بیروز
یقردی صبح جنتدن چراغی | نسیمندن معطر جان دماغی
هواسی اول کونك عیسی دمی ایدی | انکچون خسته مجنون خرم ایدی

دکل خرجی اوزمك مشتریدر ... أنك صحفی زمانه دفتریدر
تماشا أیلیوب مجنون بوزمی ... نیاز أیله دعایه أیدی عزمی
جمال زهره یوز طوتدی أول ... نیاز أیدی یوز أوروب کوتورب أل
ددی أی زهرهٔ روشن شب أفروز ... أی شمع جمع بزم بخت بیروز
أی مهربان فضلك تا جداری ... أی بانوی سرای کامکاری
بکا لطف أیله کم لطفك دیمیدر ... طیلك مهر سعادت خاتمیدر
أی رشد ده رهنمای أولدم دوایه ... صفای وصل یار جان فزایه
أفقدن مشتری چون أولدی پیدا ... نیاز أیدی أکا مجنون شیدا
ددی أی مشتری أی طالع سعد ... أی جمله وعدن سندك صادق الوعد
أی فرد اردیوان سعادت ... کلید قفل باب فتح و نصرت
سعادتدن رئیس جمله أختر ... سعادت بابی قفلینه أنختر
بکا أیله وفا یوکله نظاره ... اکر وار یوکه چارك أیله چاره
چوکوردی چاره یوقسیاره لردن ... یوزین دوندردی أول أواره لردن
قودی دامانن ألدن حقه بازك ... یوز أوردی حضرتینه بی نیازك
ددی أی مشتری زهره غلامك ... هر ایش سرنامه سیدر پاك نامك
أی دارای وجود و داور جود ... قپکدن فتح أولور أبواب مقصود
أی فیاض بحار جود و أحسان ... شفای جمله أهل درد مندان

[81b]

81

صفت شب و کواکب عالم افروز عاشق اینی مجنون پرسوز

مکر بر شب که کویا روز روشن — مزین آسمان چون سبز کلشن
کواکب چون غواغب زر حمایل — فلک پر تولر ندن زر شمایل
دمور دن قلعه دونمش فلکلر — بروجه پاسبان اولمش ملکلر
زهی قلعه زهی شه یا پمش آنی — که برجینک ملکدر پاسبانی
ملکلر حفظ ایدوب برج بدنکر — سحابیله أتلدی ضرب زنکر
أتلد قجه رجوم تیرهایل — دوشر اندامنه أنک زلازل
زمانه نافهٔ شبدن معنبد — زمینی چونکه ماه أتمش منور
طولوب بو نافه کوهر خ شش طاق — معطرهم منور اولدی آفاق
أوقوریلدز زبان حالیتدن — وزینا السماء أیتدن
کی سیاره در کیمی ثوابت — قموحق أمرینه منقاد وساکت
قمر کم دایما یاری کونشدر — أنک أوکنده واری پیش کشدر
قریب أولسه عجمدر أول ندیمه — دوزر ضعیفیله عرجون قدیمه
زبان حال ایله بو رمز قایل — که أولی در مقارندن مقابل
مثال ماه وسیاره کواکب — شه غالیجنابیله حنائب
شهك بزمنده زهره مطرب أولمش — عطارد أهل دفتر کاتب أولمش
زهی بزم وزهی دیوان أباد — زخل در پاسبان مرتخ جلاد

[81ª]

بو شخص ادمه دکلدر برفرشته — که اولمشدر کرامتدن سرشته
اول اهو سکلر اغزنده نشسته — دهانی سکلرك مهریله بسته
دهان سکدن اول قل کیبی حاضر — قیلنسه دکمشلر بر عجب سر
چونان خفر سلوب سکبان سر پوش — بوسوزدن ویردی شاهه خواب خرگوش
سك سکبان چوبلدی حق ثانی — خلاص ایتدیلر اول مسکین جوانی
تعجب ایتدی شاه اول مرد خاصی — که ایتکردن نجه بولدی خلاصی
موکل کوندروب اول بی کناهه — ایلتدی قتل سکدن صدر شاهه
جوانه اعتذار ایتدی ددی شاه — سنی سکدن نه خوش قورتردی الله
ددیکه اوغرمادن بن بو حاله — ویردم انکره الدن نوالله
دیدیکی چون اودم بندن نوالله — بکا اولما دلربودم حواله
اوشل اون یلدر سکا نخدمت ایتدم — سك اولدم قاپوکه بو حاله یتدم
ایتدك ایتمله استخوانم — قنی ناز و نعمك قاتکدی خانم
بیلورسن دوست قدرین بلمدك سن — قیلورسك حقه خدمت قلمدك سن
سکك صلحی اولور براستخوانه — وفاسز ادمینك قصدی جانه
سکه سك اولوب ادم بیدر ربك — عجبمی قاقه دار اولسه اکاسك
بودرسك قصه سندن قصد راوی — که احسان ایله اولور ایلك ادبی
اساءت ایدنه ایلرسك احسان — یراشور کرسکا دیرلرسه انسان

[80ᵇ]

صفت

80

[80a]

واز ایدی بر کیجک کی شغناک — کوزل آدم بکی نازک طبرناک
قره کوز لر یله قیا بقشلو — یوکورسه یل یوریسه صو آقشلو
چمن اوینغ جایلک طبرناز — چمن اوزره یاکردن افراز
کوزل بوینوز کومشدن میله بکزر — یورییلر چمنده میله بکزر
سوردی خسته مجنون اهوانی — خصوصا جنس اهو لرده یانی
کوزی لیلی کوزینه اوخشردی — اوپوپ کوزن انکجون اوخشردی
کوروب چشمن انک اینه یاد — دزندن انی اندرمزدی هر باد
کدرمزدی قتدن انی دایم — بواکا مشفق و اوبوکه ملایم
ایل انک طکلریدی بوحسابن — کروه وحشک اکا انتسابن
ایشیدوب جاوینی قرا هل ادراک — کلوردی کورمکه انی هوسناک
قتده اکسک اولمزدی مسافر — کتوررلردی لوت الانی وافر
بریدی کندی برزن نواله — ایدردی باقش وحشه حواله
بوحالتده کچرکن یاز وقیشی — سباع وحشه احسان ایدیشی
مطیع امتشدی انعامی سباعه — انکجون اولدی انلرده مطاعه
کشیبه لطف و احسان پا بپا نده — که ایت اغزینی طوتن اوستخاندر

حکایت مناسب

حکایتدرکه مرده حکم ایدنلرک — قپوده بسلدردی برنچه سکک

[79ᵇ]

[79a]

زهی اکسیر صبح کیمیا کر ... که أیلر طوپرغه دن جوهری زر
سحر کهدن أیروب عشقك صبوحی ... قوما دی عاشقه توبه نصوحی
سوروب خاکه یوزین أول عاشق پاك ... جان أتدی قله بخدأوزره غمناك
أشی أول کبی آهیله غم أیدی ... أرایردیهسانه ماتم أیدی

مجنون ك وحشی ایله بیاندن زنبیکانه یی صفیتیدر

دیدی صاحب روایت قصه پرداز ... أچوب قصه یوزندن پرده ناز
که أول صحرا بساطوکوه بالین ... یتیم وعاشق ومجنون مسکین
چوفارغ أولدی پیرك ماتمندن ... ینه قیدی تکلف عالمندن
کزر کن برکون أول أطراف دشتی ... دیار یاره أوغرادی کذشتی
کچر کن بیل کبی کوردی أ مجنون ... برارادهیا زلمش لیل ومجنون
یزندن أل اوروب أول نقشی الدی ... تراش أتدی رفیقی کندی قالدی
دیدی أنی کورن کم بونه تدبیر ... تراش أولمش اوصورت بوقله بیر
دیدی بوعشق أشی برلك أشیده ... ایکی کورن بری أحوال کشیدر
أودر عاشق کرأ رانسیدی وارلی ... وجودندن بولونمز غیر یارلی
دیدیلرهم بوسوزی قل بیانی ... اوکتدی سن نجون قالدك نشانی
دیدی غیرت دیکلی اندن أی دوست ... کماشق مغز أولوب معشوق أوله پوست
بکا خوشدر نقاب دوست أولمق ... سرینه مغز عشقك پوست أولمق

[78b]

دیدی

00 178

[78ª]

صانن أسکی خسته تازه تب أیردی | أسیر قعر زندانه شب أیردی
زبون أیدوب تیمی وأسیردی | جهاندن قالمدی بر دستگیری
یوزینی برزمان سوردی زمینه | دریدی هم دوکوب سنگیله سینه
که أی شفقتلو اثاقدن کندك | که اکسیرین غریبی أوکسوز أندك
بکا مخت دمندن یاردك سن | زمان غصه ده غم خوار أیدك سن
أوغول سن لقمه بولدك سن صلاحی | که أوجدك جته أجدك جناحی
أتاسن لوغی بن سهل أوله صندم | کوجیمش أیله کم جاندن أوصندم
یقندن کم طلوکدن دوردوشدم | ضعیف أیکن دخی رنجوردوشدم
بکا هر پیشه ده أوستاد أیدك سن | بنی معمور أیدن بنیاد أیدك سن
یقلدی شمدی بنیادم دریغا | دریغا قانی أوستادم دریغا
أیشوم شمدن کرو یکمه طنابن | أودوم مرجوش أیلسه یکمه یناین
سنی بن بلمدم أولدم که بولدم | چو بولدم بلمدم یتر یاوقلدم
نه برکوز بن سکا داحت کتوردم | نه برکیجه کنارکن یاتوردم
طاقدك کوشمه سن حلقه در | سنك پندك بکا زردن یك أیمش
کرم کرم أیلسك بن سزدأولوردم | مبارك خاطر یکه کردأولوردم
بکا سن شادی أیدك بن سکا غم | سکا بن دردأیدم سن باکه مرهم
بکا سن صلح أولوردك بن سکا خنك | بکا سن ترکیدك بن سکا سنك

[77ᵇ]

أول أهويي كو رُوب بوندچون شير | دلندذ أديي كا برنجه تير
كه أي غافل أونتدك أهل وخيلي | يترسا كه جهانده ليلي ميلي
نه أتاكي أناكي ياد أيدرسن | نه بركون أهل بتيك شاد أيدرسن
نه ناموسك نه عارك غيرتك وار | نه أهل بتيك أوزره شفقتك وار
أول اتانك قموسعيي تلف در | كه صوكندسنك كيبي خلف در
اتاكدن صاغ ايكن نه دور أولوردك | يكتلك واردي مغرور أولوردك
بوكرنشدي كه أولدي دمكدك ياش | همان شمدن كيرو سن ياشه چوق ياش
دريكن أتمدك أول پيره يارى | وار أولسن زيارت أيله بارى
كركدركم مزارينه وارا سن | دله ناسن يوز أوروب يوز قرا سن
بوقولي كوش أيدوب مجنون دلنك | يلينى بوكدي أفغان أديي چونك
يوزينه دف كبي أوردي طپنجه | تهي دلدن فغان أيلدي انجه
قويوب صبر وقرارى زار وكريان | بدركورينه دل عزم أتدي برايان
كوروب أول خاكي بكري أولدي طوپراق | دوشوب أوستينه در رضنكه پيراق
قره طوپراق أوزره دوشدي بيهوش | قره بغري كبي أتدي دراغوش
صحوب دوكردي أيقدوب يشيني | بشينه خاكي وخاكه بشيني
أسير عشق أيكن بيچاره مجنون | يتيم أولدي بوكز أولدر مكنون
يتيم أولدي أسير زلف دلدار | بوكز غم يوكي أوزره أولدي سرباز

یی کنجی قالمسون قلبکده توزی | بیلانه یار شور چون خالک روزی
وارای سرو اول زمانده طوتمه منزل | اوتی تیغ اوله صویی زهر قاتل
پخه بر یوکلوب قهر زمانه | بیه بن تازی یکیبی تازیانه
سکا غم یوکلدرکن جور عالم | غمندن بو جهانک غم بودر هم
سکا کم دونه دونه جور ایدوبدر | اوصنمز بن سن اندن بو عجبدر
که اصلک تازیسه ای یکانه | تک وتاز ایت یمادین تازیانه
بو ویرانلقده زیره اوریو کوکی قاچ | قونفسی جانه رحمت قاپوسن آچ
النمز یوکسوزک طاغ مغاسی باجی | چویر ویران اوله اولمز خراجی
انک کم یاری وار چوزسرو شمشاد | سری انک زمانده اولدی آزاد
قل ایلک ایلمه اندیشه بدندن | دریغ امه عدد نقدین احدن
سکا بدایلمز هرکم بدایلر | همان کندوسینی کلکون خدایلر
مثلدر ایلک ایله دیکزه صالل | دم اولاکه دمنده ایره فی الحال
نواکه کوره درکرنیک وکرکم | صدای کوبد دوران عالم
بوکون بدکم کورر سن عدل اشیدر | انکچون کیشی دیدوکن اشیدر

مجنون وفات پدرندن آکاه اولدوغیدر

روایت اولنورکه برسحرکاه | کورر بخدم چیقوب براوجی ناکاه
اوتورمش قله بخدا وزره مجنون | سرتاج اوزره کویا درمکنون

[76b]

101 76

أیرشدی کلبهٔ أحزانه رنجور — یقین أولدی کهٔ تندن جان أوله دور
برایکی کون وجودنا توانی — أیدر کن غصه أیله زندکانی
أجل ناکه هجوم أتدی کمندین — خلاص أیدوب کیدر جان قودی بندین
مکان قودی مرغ لامکانی — جهاندن طشره طوتدی أشیانی
رفیع پاکه أوچدی جان پاکی — کار خاکه دوشدی جسم خاکی
أوچوب جان مرغ شاخ نوره قوندی — بدن خاکه قاوشدی کوره قوندی
أوچوب جان برجهاندن برجهانه — فنادن قجدی کوچدی جاودانه
جهان أنك دینی أیشن قیردی — أیشندن قودی أیشندن أیردی
جهاندن خالی هردم جله وریو — ملك صورتکه أما معنکه دیو
بوصورت یوسف دلداره بکزر — بمعنی کرچه مردم خواره بکزر
وارای غافل یوری یان لاف أیچنمه — وجودك نقطه أیکن قاف أیچنمه
أولور بوسوز کیشیه پندکاری — که أیمی قوشادوپدرکوه قافی
بنجه راحت أوله ذوق وصفاده — وطن طوتن دهان أژدهاده
طوروب مسکن طوتر سن بو وطنده — عجب جان قوردخوسی یوقمی که سنده
زهی أحمق أول أدم کم چکوپ رنج — بلایله یلاندن جمع أیدر کنج
طمعکه موره بکزر ماز أیچنمه — بیلانجی صوقر بازار أیچنمه
بیلاندر أول دکلدر مرد چالاك — که کنجی قوریلاندکندی یرخاك

[76ª]

بکا دیرسن صوکمن اوجغم یاق | ینی اوجاغم ینه دارمادی اومه باق

بدای جوینی وداع ایدوب اونه واروب وفات ایدوکیدر

پدر چوذکوردی کم مجنوندن یمار | دکلدر قابل اصلاح تیمار

امیدین کسدی انک صحبتندن | ددی اغلایوب اکه شفقتندن

ای بغرم پاره سی قانه بوینده | هوا کرمیتندن اوده ینده

سوزك سوزینه چوذطوتدم سماع | دکلدر قابل اصلاح تماری

پدر بیچاره الدن کتدی اغله | اجل کلدی عملدن کتدی اغله

حمایل ایله طوربوینوکه دستك | صحوب اوستومه یاشی چشم مستك

که تا غسل کفن ایدوب اول ابه | کیرم اول اب دویله ترابه

وجودم چونکه اوله اباله پاك | قیرمن خاك ایچنده کراوله خاك

بکا شمدن کرو رحلت دیمیدر | همان منزل فراغت عالمیدر

ولی برقوشجه جان اتدکن پرواز | دریغا یول اوزاغ واز غم از

اسن قال کم بن قوشن کبی اوچدم | ایلدن غربت اقلیمنه کوچدم

اسن قال سن که بن کتدم اوزاغه | یه زیبا باغه یا مشکل طوزاغه

اسن قال سن که بن دختومی دردم | بنکه درنك طاغندم یله ویردم

اسن قال سن بنی صیدایلدی موت | ایشوم بندن بن ایشمدن اولوب فوت

اسنلیوب انی اول پیر محزون | حزین کتدی یانده قالدی مجنون

[75b]

29 175

هوایی یار ایدلدن وار لغم یاد — نه بیلیش قالدی یادمدن نه خود یاد
ایچم طاشم شود کلو طولدی یارم — نه کارم قالدی یادمدن نه وارم
یکجه کوندز یدوکم اولسه غم — بلیمزدم بوکوندون نه یبدم هم
بیلورم سن بدرسن بن غلامك — ولیکن خاطرمدن کتدی نامك
یکدرسك خاطرمدن طك دکلسز — که بندعشق اودینه یاندی سنسز
بن اورکوب یورودم چون کندوزمدن — نه دکلو انس اوله انسان یورمدن
اوکم همدم اوله انس وحشت — اولور وحشی طبیعت اهل نفرت
بنی سرتا قدم عشق اتش اتدیکه — بیا بانی بکا منزل خوش اتدیکه
اوجاغك یقمغه الیوب بواودی — بود رقورقومه جهانی طوته دودی
وجودم چون خرابه مایل اولدی — خرابه باکه لایق منزل اولدی
کم اولدی طوتکه کشتکدن یاهك — یبل الدی براوج یاخاك راهك
اوزلدی کلشنکدن طوتکه برکل — یه اوندن اوجدی براواره بلبل
قوندی طوت یه برحرفی کتابك — بلکدن کلدی یا برقطره آبك
قوبوب برکودی اغله اوستنه وار — کومولدی طوتکه برعاشق کرفتار
بکا درسن ایرش وقت اجلدر — اجل بن خسته یه باکه محلدر
بکا درسن اولورم طوپرغم صاچ — اکر طوپراق کرکسه کل تنم اچ
بکا درسن دعادن اك روانم — بنم یادومه کلمز کندی جانم

بنم ایردی خزانم سن بها دار اول ... بکا ایردی خلل سن پایدار اول
أوغول یا پمه قومی أوجغم یاق ... أچوب غیرت کوزین بوحالمه باق
بنی دایم دعادن یاد ایت سن ... روا نم فرایچندن شاد ایت سن
أوغول أولدر اتا سن یاد ایدر اول ... قووبرانه سن أباد ایدر اول

مجنون أتاسینه إعتذار أیدوکیدر

پدر پندین ایشتدی چونکه فرزند ... روان عزم أتاسی دلدن کم طوته پند
رعایت أیلیه قویوب هواسن ... بذر مقصودنی ماذر صفاسن
که أول عشق هوادن توبه أیدم ... أتا دده یولینه طوغری کیدم
أیرشدی أتاسی عشقه لاوبالی ... أنك أول توبه سینه کوشمالی
که توبه عاشقه عین خطادر ... انکچون کوشمال أتمك روادر
بارشمز توبه بیله عشق سرکش ... نتاکم پنبه خشکیله أتش
یقوب توبه حجاز خاك أیدر اول ... یقوب جمله بناسن خاك أیدر اول
زبان توبه چون أولدی شکسته ... اتا سینه دیی محزون خسته
سنك پندك که یاکه جاذ فرادر ... أنی کوش أتمه مك عین خطادر
ولی پند أهلی یلمز قدر بندی ... که صفراوی نه بلسوزدوقوندی
خردمند أولنه أولور نصیحت ... محل سنکه أولمزدکمه صورت
یوزومردینا رنه ضرب أوره لی غم ... قتمده برپوله دکمزدوعالم

[74b]

هوایی

[74a]

جهان کم ماضیدر معینده حالی — کچر ساکه غمیله ماه وسالی
بودکلوکم بلالرده یلرسن — نیه ایردك نه بولدك نه دیلرسن
نه بیتوردك یلوب طاغده اوواده — یوصك بتمز یوالنسك قیاده
شولرکم نعمت حکمت بیشلر — یرنده اغر اولورطاشده بیشلر
بیله اویمز کیدوب دانه یرندن — بترحاصل انکچون هربرندن
اوله چوندانه نك یرده ثباتی — بتوب سرسبز اولورانك نباتی
بودردی کم چکرسن صبر ایدرسن — نه طاشده ویربوکاسن جبر ایدرسن
بویولده نه سرك قالدی نه جانك — هنوز عزمنده محکمدر عنانك
نشانك قالمدی چون یایوکی یاص — پری سومك دن اوصنه یوکی یاص
پری کم صورتی کوزدن نهاندر — عیاندرکم انی سومك زیاندر
قچرسن ادمیدن ادمر ایکن — یقرسن عمرکی خوش عالم ایکن
زمان عمرکه بنیادی یوقدر — بوزاده کچه هیچ طاعی یوقدر
زمان عمر اکرچه بیلکبیدر — خوش اولسه بردمی بیلکبیدر
زمان عمرکه برخوش نفسدر — هوایله کچرسه یوقهوسدر
بوکون عمرك که حاصلی عملدر — ایوتخم اك که برخوش دمحللدر
که کورروب حاصلك یارن ایچینی — ایکنه کوره بیچرسن بچینی
اولور ربح تجارت مال کوره — نته کم طعم شربت بال کوره

[73ᵇ]

C0 73

جهان آیچنده واری دلده یک دوست | لباس آمزنده واری بلده یک پوست
یتور خار آیچره عریان زماره دمش | تتنده هر قیلی برخاره دونمش
سریکه سینه پرسودا و پرجوش | یرینه دردوغم طولمش کیدوب هوش
وا اروب یانینه یاپ یاپ رقیقله | باشن یوزین صغادی شفیقله
أقدی هم جکرقان جکردن | جکر کوشه سینی أوزره چشم تردن
أچوب مجنون کوزین دردی أوزینی | براده کوردی أوخشر کندوزینی
پدر دیدارنه أتدی نظاره | أنی فهم ایتوب تجدی کناره
اوکم یادینه کلمز کندی جانی | أونودوب بلکیه طلکمی جهانی
پدر بلدردی چون مجنونه أوزین | دوشوب پایینه مجنون سوردی یوزین
ایکی جابندن أولدی کریه وجوش | بوأنی أول أنی أتدی دراغوش
بولیشوب أیکی مشتاق أیکی حسرت | کنار و بوسه أولدی بی نهایت
پدر کوردیکه مجنون منت وحیران | تنی أهل قیامت کبی عریان
چقاروب هیبدن کیدوردی جامه | ترابخه پیره هزتاره عمامه
هم که أتدی پیرانه نصیحت | که ای جان پدر ترک أیله غفلت
بخون أتمزسن أول یردن کریزی | بتور درأوت یرینه تیغ تیزیی
أول أوق کم بی أماندر أیرسه جانه | بخه أولور أکا جانک نشانه
أونخچر کم أما أولمز یا رسینه | أیروب ساکه بخه بریاره سینه

بیلن اکمش بلا لر یایه دونمش
دلن دلمش جفا لر نایه دونمش

یتورکن ضعفله اول پیر پخته
دیلینه دوشدی بو تدبیر پخته

که استیو یکدم فرزند خاطر
بولوب این آنی قایم مقامی

بودر خوفی که اولمه ناکهانی
دوشه بیکانه دستینه مکانی

اله الوب عصای ناتوانی
بیله اویدی بر پنجه جوانی

ارادی آنی هر بهره کزدی
قره طاغدن یشل صحراده کزدی

نه دکلو استدیسه بی بهانه
بولونمادی نه نام ونه نشانه

برادم عاقبت ویردی نشانی
دیدی کوردم فلان صحراده آنی

اویی وادی دراما کوره بکزر
طشی طوپراغی قرمش قوره بکزر

اووادیده چکرد ونخ عنابن
آنی بویله ایدن ویره جوابن

چو مجنونك مقامی اولدی معلوم
همان جانا نتدی یردی پر مظلوم

کوروب کوزمیجك حالنده آنی
یوره کی اویندی ویاندی جانی

قره وادیده قوری میله دونمش
دهان آزدهاده قیله دونمش

طشی قوری دری ایچی کمکدر
اوداغی نی بکی دلك دلکدر

خیال اتمش آنی یارك خیالی
کوزن وهم ایدر اول شوریده حالی

وجودی برنفس یلکیی اولمه
یلر کوزدن نهان یازیده یولمه

همان وحشی دیسندن آزاری
کوبکدن دیرمدك انکدن واری

[72b]

همان

أدوکه کوتورر صوتها عنه نیشتر
صوقوکن أولدی دیرلر أنی أکثر

بورسمه پندایدوب لطیفانه أول
دعا أیدی کوتوروب عاقبت أللر

دعا سن حق قبول أیدی غریبلر
قورتیلدی دستی خوب أولدی رقیبلر

زهی لطف وزهی صدق وزهی آه
زهی عشق وکرامت بارك الله

قویوب لیلای أنی خسته مجنون
روانه أولدی بحدن زار ومحزون

یشی کیبی جکر قاینیله کیدی
دوشوب یوز أوزره أفغانیله کیدی

پدر مجنون أنی ارایوب وارده وغیدر

سخن کوی فصیح پارسی زاد
عرب حالین بورسمه أیلدی یاد

که مجنونك أتاسی پیر مسکین
غم یوسفدن صنر یعقوب غمکین

نتاکم أیدی خرج عمریله کنجی
أنك دردو غمندن چکدی رنجی

طلبدن بیلکی یلدی واسیی
چوکوردی چاره یوق أمیدی کسدی

چو جیحون کبی مجنون حدن أشدی
طغلدی فکری پیرك عقلی شاشدی

اکرچه طوپرق أیدی خانمانی
ولی طوپرق صحوب یکمادی أنی

قالوب برکوشه ده أول پیر خسته
جکر کوشه غمندن دل شکسته

طغندی مالی أتا دردی هوشی
أجل یولنه طوتدی چشم وکوشی

که أول پیر ضعیف وهم زبونی
أولور پیرك أویوله رهنمونی

دلی تنك أیدی فکر خانه تنك
نفسی تنك اکلر أتا بیتکم چنك

دیدی لیلی کوروب اندن بو حالی ... بنم بو بینومه در بونک وبالی
أنك أرضا سیی بلدی کندویه فرض ... قودی عرض وجمالن ایلدی عرض
کوروب مجنون أنك زیبا جمالن ... بیره دوشوب یوردی کندی حالن
کوردی لیلی یه چون حال مجنون ... أقدی کل یوزینه أشك کلکون
أنی تنها حضوره دعوت أتدیی ... انکله هم نهانی صحبت أتدی
کهی نازیله عرض أتدی عنادن ... نیاز ایله که أتدی اعتمادن
بو صحبت کرم أیکن أولدمده ناکاه ... رقیب سرد أوحاله أولدی آگاه
ألوب دفعی أله شمشیر عریان ... أیروب مجنونه قصد أتدی أله جان
أیرشدی چاله أول شوریده مستی ... قوریدی أول قلیچ طوتدوغی دستی
ألوب هم صاغ اله تیغی یوریدی ... همان أول قوریا سیندن قوریدی
أوکسناخ أول زمان أقاره کلدی ... أیاغه دوشوب أستغفاره کلدی
که أی کوشه نشین بخد توبه ... ریئس أهل حال ووجد توبه
کوروب أنی ترحم أتدی مجنون ... کمال شفقتندن أولدی محزون
صفای دلدن أول لطف أهلی سرو ... دیدی أولدشمینه أی برادر
دلرسك أیره سن هریرده خیره ... حذر أیله صقن شر ضمه غیره
قورسك قوردشك دوشمکیچون جاه ... أودشمز سن دوشرسن که ناکاه
ألی أنجمکی أیدمنه پیشه ... که أنجمه یسن أندن همیشه

[71b]

[71ª]

چو یاران کوزدیکرانک هواسن
صاولمز بلدیلرهرکز بلاسن

کسوب أمیدی کتدیلر أو یاران
یلوکوزقالدی مجنون مست وحیران

مجنون حیران أمیدکله شب هجراندن نالان أولدوغیدر

ینه چون سبزه زار پر غرایب
جمال ورد زردی قلدی غایب

اکرچه برکل زرد أولدی پنهان
ولی أوکللر أچلدی هزاران

کوروب أنلاری مجنون أتدی فریاد
مکر لیلانک أتدی أوکلن یاد

ددی أی واه دریغا که غریبم
کلندن أیرودوشمش عندلیبم

شب فرقت أوزون چون زلف دلدار
کل صبح أولدی پنهان چون رخ یار

سینه طالع سینه کبجه سینه کاه
که بو أوج ظلمت أیچره قالمشم زار

أویرسک نوله غفلتدن نفوسی
أویرسک نوله غفلتدن نفوسی

قوأویقویی أویان واریسه جانک
تهجد أهلن أویرسن فغانک

أولوب أره باشیکی کسنوز أولتاج
اکر أوزمازیسک بودمدن برقاچ

بشوکه تیغ أولسون بال وپرک
بودم دم أوزمغه یوغیسه فرک

بنجون أی صبح دم خرم دکلسون
بنم کبی أسیر غم دکلسون

یوزک کولمز مکر که غم زده سن
قراکیدک مکر ماتم زده سن

بنم کبی مکر بی طالع أولدک
که برغم کوشه سینه قانع أولدک

وار أیمش سه بلوریدی أکر صبح
قیامت کونه قالدی مکر صبح

[70b]

أویانور

که سزده غم کبی باشومه اوشمك — بلادن کوه اولوب اوستومه دوشمك
غمیله شاد مانم بن همیشه — یتر بی کار اولمق باشکه پیشه
اوبلبل کم طوته قفسده مسکن — اولور زندان اکا اطراف گلشن
جور وی یارله اولمایه دل خوش — اکا دوزخ اولور گلشن وناخوش
بکا نرگس کوزی بی دیده یاردر — اولور عین عدو کبی دل آزار
نگارك گل یوزی اولماسه لاله — اولور عاشقلره پرخون پیاله
دهان یاردن چون دور اولمه جانان — اولور غنچه که آنك بغرنه پیکان
اولور اولماسه اول قد خرامان — ستون دار محنت سرو بوستان
چون اولمایه سر زلف دلآرام — اولور بویومه سنبل دشته دام
چو خالی اولمه خالندن آنك زاغ — اولور هر دانه آنکوری دله داغ
فحن کم دور اولم اول غنچه لبدن — ثمان اولسون لذت الورسم رطبدن
فراق غبغبندن اولسم سیبت — دل مجروحمه طاعون اولور سیب
چو کوز من آدمیلردن وفا بن — آنکچون وحشه اولدم آشنا بن
اول آدم زاده کم اوله منافق — یك اندن معتمد کلب موافق
بنه آدم که نان ونعمتك یر — فحن غبتده آکلسك آتك یر
کلنج ایلر یوزوکه مرحبا ده — ایکی یوز لو قیلنج اولور قفاده
اول آدم زاده دن ایت یکدر چوق — ایتك خود باری اغزی وار دلی یوق

[70ª]

که ای ذار و غریب و خوار مهجور — غمه اوزب صفاوذ وقدن دوره
بنجه برمبتلاسن هجر یاره — غم درد و بلا و انتظاره
سن انکچون ده وکرسن کوزیاشن بولـ — کوزلـ یاشی کبی سندن قره اولـ
صفا سودر بنفس وقت صفادر — جهانلـ باغی پر برگ و نوادر
بوده خضره دونوب خضرای بستان — صوادر انی جوی آب حیوان
بو موسمده بو اوجدن لذت آلوار — لب جام ولب جوی ولب یار
شورسمه داستان خوان اولدی مرغان — کل اغزنه چون قالدی حیران
ویرر الحان هر اطرافه رونق — مشرف اولدی اندن کوشک زینق
زمین وسبزه کویا آسماندر — شکوفه نقش زین کهکشاندر
پر اولمش ژاله ایله جوف لاله — شراب ناب له کویا پیاله
اولور سرکش لکه چون سرو مایل — ویرر زعفران کادایم اجی دل
کوروب بوخبش سرد روانلـ — قرودی اکه قانی زعفرانلـ
اشت بوپندی سندن سرکش اولمه — صوکیبی صافی دل اولـ آتش اولمه
کلی کوزلـ ایدنمش ترکیب پیر — چمنده اوقویه تحریر و تقریر
کوزلـ اج سن دخی ای اهل حکمت — اوقولوح چمنده خط عبرت
بوده هر غنچه دلتنگ و پرخون — کشاده اولدی سندن اولمه محزون
اول آشفته اولوب بونکته دن تیز — ددی اچوب زبانن آتش انگیز

[69b]

[69ᵃ]

قولاغنه ایکلوب سویلیسم راز — بودرخوفم أشیدن نا یشی واز
سنکچون أیلسم زاری وفریاد — براولمش قومم أیزن أیلرم یاد
کورم چون یاسلو برچخ دلفکاری — که أیدر لوبر مزارا أوستنده زاری
وارورم بنده کیرپان أولمیانه — عنکدن أغلرم أولور بهانه
بودیکلی محنت أیله أی جفاکش — أورر سن سنده باکه طعنه یش
سویوندرمز سیک رحمکه أودی — أتی یاقمه باری أیدوب أودی
اکر أولمزسک أوفتاده طیاغی — سبب أولمه طینماغه أیاغی
جمالک خرم أولسون أی دلارام — جمال جیم أولدقجه جیم میم ألف لام
یازلدی نامه چون طغرا أولدی کاغذ — أولشد دیدی أنی مجنونه قاصد
أچوب کل کیبی یازدک رقعه سینی — أوقویوب یقدی أهی بقعه سینی
چو معلوم أولدی که حال لیلی — دیدی أولدی ساکن أولدی سیلی

یاران مجنونی فصل بهاره کورمه وارد اولدیدر

مکر که نوبهار أولمشدی بودم — مسیح روح پرور کبی خوش دم
چمن أوزره خرامان أولمغه أب — دوشه دی ترنبفشه فرش سحاب
کولر یوزی وریشینه جمانک — أنا نمرسک کوره دنداننه أنک
کلنجک کبی أل کیمش شقایق — عصای سبز أکا أمانه لایق
مکر نیما رأیدوبدی بغری داغی — عصا أولماسه طورمزدی یاغی

[68b]

۱۱۵ 68

بکا اولدم نکاح فاسد اولمش — برایکی یوزی قاره شاهد اولمش
بنی بو ایشده کم بی اختیارم — ملامت ایلمه کم شرمسارم
بو مشکل یاره مک اوستینه ای یار — شکر لبدن طوز اکمه سنده هر بار
مکر زخم اجسندن بی خبرسن — که اکا طعن ایله طاش اترسن
سنک پایوکه دکسه خار و خاره — ایرر اندن بنم جسمومه یاره
قرسه ایغنک اتشده برپوست — جواب اشک اولور چشمومه ای دوست
قچرسن ظاهر اشک دودایچه — قوردریوزویی انک سیاهی
اومارم بن اولاسن زخمه مرهم — ایدرسن سنده دشمن کبی وردم
اکرچه باکه یار مهربانسن — عدولر کبی اما بی امانسن
اکرچه پسته وشیرین دهانک — اجیدر زعفران کبی زبانک
اولور مرهم جراحات سنانه — علاج اولمز ولی زخم لسانه
طپک کرچه بلا اهنه سردر — بنم دردم ولی سندن بتردر
سنک وار درد و کی بنماغه یارک — نه ایلرسک اکلکه اختیارک
بنم نه رازدارم وار نه یارم — کچر جسیله هر دم روزکارم
حواله باشمه غوغای مازدر — بدتهدیدی هم طعن برادر
خصوصا برادر اویکالوز بابی — اولور بدبرج جسمم پاسبانی
اکر حالمه دسم برر ازدارم — قره زلفم کبی بن بختی قاره

[68ª]

جواب نامه ليلا

يا زوب سر نامه نام كارساز ... كه أولدر كشف أيدر هر كز بوراز
لسان غيب در هر هاتف راز ... دله الهام أيدر بي حرف و آواز
چكوب لوحه أزلدن كوركه تقدير ... أبد أحوالن أتدي أندن تحرير
أو لوحه يا زيلن قاره يزومي ... سكا عرض أيده رم دكله سوزومي
أو عهدي سنيكله كه أتدم أي يار ... بوزلمايه بوزيله چرخ غدار
شفق كيبي دپه دوكرسه دشمان ... يولكن صادقم چون صبح روشان
لبم كم چون شراب لاله كوندر ... سنك غيروكه زهر آلوده خوندر
لبومه دكمه مشدر غيرك أي يار ... لب كوزه مكر أولدا خي ناچار
يوزه يوز كورمدي غيرك جمالم ... مكر أينه أولدا خي مثالم
أوكه ثابت صنورسن صحبتمه ... كيجه قونوغيدر كاه كاه قيتمه
مثل أيدن قونوق حقنده خوش در ... كه أومدوغين يمز بيتوردوكين بير
يوزكدن غيره أتمك ننكاهي ... كر أولورسه جهانك مهر وماهي
بلومي كه كار أيليه هيهات ... ميان نبندمدن أوزكه أولده برمات
دخي ناشفته درد دبتيمم ... بكا طعن أتمه أي يار قديمم
بيلورسن سا كه ظاهر جمله كارم ... كه يوقدر بونكا حه أختيارم
مكر أولدوم أودم دبسته حيران ... سكونمدن رضا فهم أيتي ناداني

[67b]

بورسمه یاردن مجنون بی دل — أیراق دوشمك قیمتی دشوار مشکل
بو مشکلدر بو رسمه سوکلو یار — وار ه أغیاره عاشق قاله ناچار
سکا قالمادی بوندن أوزکه حیله — که ویرم جانمی یولکده بیله
نسیم کویلیك ألوب بونشاری — أیاغك توزینه أیلتدی باری

غزل مناسب

قانی أجلکه أولدوروب أیه هبابنی — شایدکه کویوکه أیتدی صبابنی
کرخاپکایوکه قارشورسم غبارأولوب — أهل نظر قیلور کوزنه توتیابنی
أولدم سنی کورروب بنی یلرسن أولدوروب — هر برحسودی کولدوروب أغلتمه هنابنی
سلطان عشقکك أدنی پای تخیم — یقمه جفایله باشك أیچون شهابنی
نمناجی کوزلرك نه عجب بی أمان أیمش — کم أیدی واریه أخی قومزبکابنی
جانانه بندن أولالی میل أتمزه اکر — ملك جهانه ایلسه پادشابنی
أی حمدی زلف یارله قصدم درازدر — بلمم که عاقبت ندیسر بو بلابنی

مثنوی

تمام أولدی دوزلدی چون بو نامه — ألوب پیك أنی وجدی چون حمامه
چو لیلی کوردی أنك نامه سینی — چکوب چاك أیدی غمدن جامه سینی
دوزرأه دخاتدن مدادی — که یازه نامهٔ شرح وداعی
أله برماغنی یکیه أیدی خامه — جواب أیچون نکاره یازدی نامه

[67ª]

بنی سن ممکن اولمز ایده سن شاد — سنی بن ممتنع در اتیم یاد
عمکسز اولیجک شاد اولمزم بن — خراب اولماسم اباد اولمزم بن
بنی بندن شورسمه الدی عشقک — که بن بتدم یرمدن قالدی عشقک
چو بندن قالدی بنلک لباسی — یکمه ایزا ایدر جورک بلاسی
دها نم یوق دل اوزادم جفاکه — دلم یوق حالمی عرض ایدم ساکه
طوتالم باشدن ایاغه جفاسن — بنه راحت دل و جانه صفاسن
جکرده درد عشقک کمدوکوندر — قه کوندن یولم کورمکه کوندر
قچن استک جفا یی بی شماری — عذارک لطفی ایلر اعتذاری
حرامیدر کوزک کم کورن ایله — کورن دل جان اولور ورمکه جانی
لطافت ماهی حسنکده کماهی — تعالی الله زهی لطف الهی
قمر سکردها ینسه قمرسن — شکر شیرین زبا ینسه شکرسن
جبینک خالی سلطان جشیدر — اکا سیمین سریر اولسه نه شایدر
قمر کم بویله نورانی جبیندر — جمالک خدمتینه خوشه چیندر
کلیله لاله که سنبل حواله — لبوکه چشمهٔ حیوان نه نسبت
لبوکه چشمهٔ حیوان نه نسبت — بو نور ایچره انکدر یری ظلمت
تنک اول رسمه نازک تر بدندر — حریرا کا کوره کویا دکندر
جمانده تایه اوج نوره یوق تای — پری لیلی پری شمس و پری ای

[66b]

سیه خالك که کوزمدن کم اولدی
واروب دشمن کوزینه مردم اولدی

دهان غیره لعلك شکر اولدی
بنی اوده لاره یقدی اخکر اولدی

دوشوب بزیرمن کیبی کنان
کمال چکدی میانوی کناره

چکرکن باغبان باغك بلاسن
یازقدغیر یلرسورمك صفاسن

بنجون بومثل اولدی محقق
کوندی قلبمان قازندی قلتق

رقیب اولادی اهویه ایتدی
امك باکه یمك اکا بتدی

وصاله یوغمش سعیله چاره
کرکمدر اکدیکن همستاره

مکرکه یلدوزم کوکده زحلدر
که هرنه یرده ایشوم برخللدر

یاکلدم یرده کوکده یلدوزم یوق
انکجون کسه قاتدم یوزوم یوق

همان برکورمدك بودردی جانده
بنجه معشوق عاشق وار جهاندن

جهاندن چرخ غدار ایدی لی دور
بنجه لطف ووفا اولدی بنجه جور

بنی ایی عمرم ایدن طاپوکه یاد
دلارم کچسون عمرم کبی شاد

اوتنمزسك اکر اهل وفادن
جفا اتمه اوتان باری خدادن

اکر بلبل کری قلماسه خسته
کلك اولمزدی اوراقی شکسته

صماسه می کوکل اندیشه سینی
صمزدی کسه انك شیشه سینی

بنجه کلسون طیکدن دلچراغی
ارزهردم اودندن بغری یاغی

درلدی عمرم ایامی چونامه
ایرشمزدی قرعهدك تمامه

وارو ب دشمن کوزینه مردم اولدی
بنی اوده لاره یقدی اخکر اولدی
کمال چکدی میانوی کناره
یازقدغیر یلرسورمك صفاسن
کوندی قلبمان قازندی قلتق
امك باکه یمك اکا بتدی
کرکمدر اکدیکن همستاره
که هرنه یرده ایشوم برخللدر
انکجون کسه قاتدم یوزوم یوق
بنجه معشوق عاشق وار جهاندن
بنجه لطف ووفا اولدی بنجه جور
دلارم کچسون عمرم کبی شاد
جفا اتمه اوتان باری خدادن
کلك اولمزدی اوراقی شکسته
صمزدی کسه انك شیشه سینی
ارزهردم اودندن بغری یاغی
ایرشمزدی قرعهدك تمامه

[66ª]

سنك أيشك بكا دل صتمق أيمش ألوم طوتوب بيانه أتمق أيمش
سكا بن جانم صتارم سن بكا دل أراده أختلاف أولمق نه مشكل
سنك بن مهروكه جاندن خر بيازار بنجون سن أيلدك غير يله بازار
ترحم كوسترووب بي داد أيدرسن هم أوروب يارم هم فرياد أيدرسن
كورينور جنبشكده ريش خنده قلورم أول سبب دن كريه بنده
بني لطف كله أول بوزدوشوردك صوك أوجي قهر أيدوب مغبون دوشوردك
ألوم طوتوب شود كلو أيجدك أندي بنجوز دل سني غم بيله صاندي
شود كلو سودك أول يكي ندي كه كلمز كوكلوكه ياري قدي
يكي يار يله أولدك جوزهم أغوش قديمي ياريدن أيمه فراموش
أللدن كوكلمي شاد أيمدك هيچ بلاي غمدن آزاد أيمدك هيچ
سنك عشقك أودنده يكدي جاغم هواك أودنده يله واردي باغم
نصيبي خار وخسدر دامن كل همان غوغا چكرشوريده بلبل
كل وصلك چودست خاره دوشدي بلاكش بلبلك أواره دوشدي
چودوشدك أي شكرخنك غرابه دل طوطي بشوب دونيدي كابه
چودشمانذن چكرسن دامنوكي بنجوز يله ويررسن خرمنوكي
كونيلركن كوكل جاندن يوزوكي أشيدرا ولدي أيلردن سوزوكي
چكركن خوش كوكل سايكده جانم كونيلردي سني أندن جانم

[65ᵇ]

بسمه

۱۰۹ 65

صونایی ساقی دوران بکا شراب جفا — کوکل خراب بلادرحیرکتاب جفا
دلمدن دردوبلاحاصلن بتورمشه — باشومه یغدوره ایی یغموزن سحاب جفا
جهان خرابسی بروادورکه أندن دله — شراب مهروفاکورنورسراب جفا
فلك دیدکلری بربیضهٔ مدوردر — که طوغرأنك أیچندن غراب زاغ جفا
جهان دیدکلری برخمه درکم أنك — عمودی دردوغم وغصه درطناب جفا

مجنون لیلایه شکایت نامه کوندردوکیدر

دیی بوقصهٔ أنشا أیدن مرد — که أول فهرستِ غم سرمایهٔ درد
نکاح أولدوغچون أول سرونان — غم وغصه دلدن أولدی تازه
کوکل سودایی أرتوب أشدی سردن — قتی شوریدن أولدی أول خبردن
بوسودادن مدادتازه أزدی — انکله دلبرینه نامه یزدی
که ای سوکلوچقتك عنکساری — یکی دلدارنك تانه نکاری
قنی أول دزبدزأولوب أوتورمق — وفای عهدایچون أل أله أورمق
قنی وعد أیلمك صحبت صفاسن — باش أوچون أیلمك وصلت دعاسز
قنی دعوای عشقك هی یلانیمی — یلانیخیلکرده نیلرعشق کنمی
چوترك أتدك کچن عهدووفایی — سلامکدن ایکن أونوتمه بادایی
أونوتدك طوتلم عهدی نهایی — یه دلدن دوستلغك دعوانی فانی
وفایه چون نمله عهد أیدرسن — نچون غیره وفاده جهد أیدرسن

وارو ب یاشی اوجندہ اغلدی چون ینه عقلی کلوب طور بخه مجنون
یلاشندز اول اوتا نمز اوتاندی دوشوب یاغنه عذرین دلندی
ددی ساکه لطیفه ایلدم رب بنی عفو ایله که عفو اهلی سن سن
سکا کرچك خبر بودر که لیلی سنی یاد ایلر اتمز یاده میلی
همیشه اول پری پیکر پری زاد سنك ذکرکی ایدنمشدر اوزاد
اولوب پرده نشین ودردی بسته سنك دردکله دایم دل شکسته
خیالکدن کچر شام وصباحی نه وار غیره اولندیسه نکاحی
بخه مندندر اولوب غیره عقدی دخی مهر یله طوردکچ نقدی
دخی مهری بکی مهری بتوندز طوتوشوب عشقك اهیله توتوندز
وصالی یاغنه بادایر مشدر کسنه میوه سینی دیر مشدر
صوقال الماسن المشر دکلدر دخی بونینه قول صالمشر دکلدر
انی مجنون چون ایکی سوزلو کوردی قلیچ کبی هم ایکی یوزلو کوردی
اودی کوکلندن برپاره اسلدی کوزندن یاشینی برپاره سلدی
اوچرکن قوندی اما سر شکسته اتلمش مرغه بکزر پر شکسته
درنا صفته سندن سینه سفته غم غوغا اویاندی صبری خفته
ایدوب یارك جفاسندن شکایت اوقوردی نظم ایدوب سوزدن حکایت

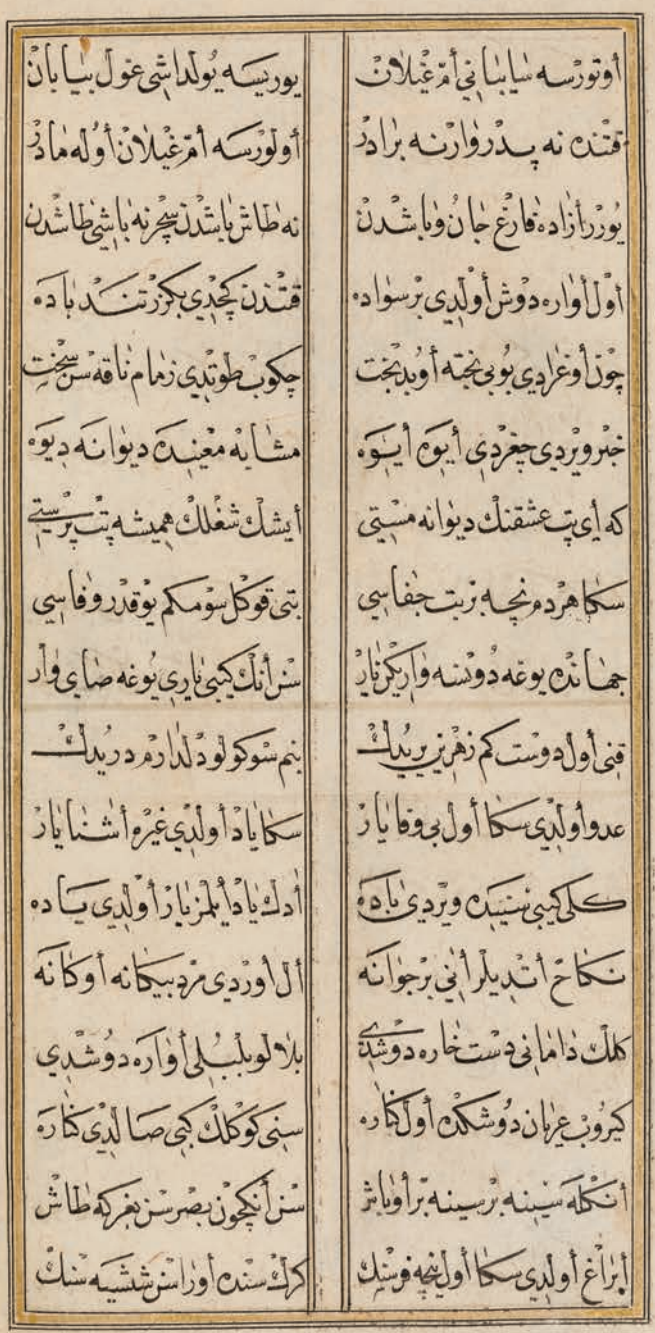
[64b]

64

سنی یللر کچرا ول ایلمز یاد ایکدن لیلی دیو اتمه فریاد
زنک نقشی اولنسه صد هزاری بولونمز بر وفاده استواری
یزلدقدن وفای عهد نامه زنادن شکسته اولدی خامه
همان جام کولکه سیدر زن وفایی صغنمه اکه کم یو قدر بقایی
زنک کم صاغ اشی یوق پر مرضدر وفایی بی صفا و پر غرضدر
زنک چوق چکدیلر جور و جفاسن دیمشدر ناقصات العقل والدین
عمرکم زنلره شیطان دیمشدر زهی فاروق کم فرق ایلمشدر
نجه زن فارسی ایشی بیکی در که کوندز زاغ اولور کیجه اوکی در
عداوت قلبنه افتدر جهانه صداقت بتر اول فتنه جانه
برایشی ایت دیسک اتمز اوریشور اکر اتمه دیسک طور مز دوریشور
اکر سن غم بیسک زن خرم اولور قچان بی غم اولاسن اول غم اولور
بوسوزلر طوغری زن حقنده حقدر زن اکری اولنسه اوصافی اوزقدر
اشیدوب خسته مجنون بوکلمافی اقدی کوزلرندن خون صافی
تاسف غملری باشینه اوسدی هان مصروعه دوندی یره دوشدی
شودکلودوکدی غمدن طاشه باشی که کولکون اتدی جمله طاغ وطاشی
یتورسنک اره سنده صانکه خاره دوکونمکدن تن اولدی پاره پاره
اوبدبخت اینی کوروب اولدی صاندی اوهرزه سوزلرندن کی اوتاندی

[64ª]

أوتورسه سیابانی أم غیلان — یوریسه یولداشی غول بیابان
قتدن نه پدر وارنه برادر — أولورسه أم غیلان أوله مادر
یوزر أزاده فارغ جان وباشدن — نه طاتر باشدن هیچ نه باشی طاشدن
أول أواره دوشر أولدی برسواده — قتدن کچدی بکزر تندباده
چوق أوغرادی بوبی نجه أوبدبخت — چکوب طوتدی زمام ناقه سن سخت
خبر ویردی چغردی أیوه أیوه — مشابه معتدن دیوانه دیوه
که أی پت عشقنك دیوانه مسیتی — أیشك شغلك همیشه پت پرستی
سکا هر دم نجه بر بت جفا سی — بتی توکل سومکم یوقدر وفا سی
جهاندن یوغه دوشسه وار یکزیار — سن أنك کبی یاری یوغه صایی وار
قنی أول دوست کم زهر زیرینك — بنم سوکولو دلدارم دریدك
عدو أولدی سکا أول بوفا یار — سکا یاد أولدی غیر أشنا یار
کلی کبی سینه ویردی باده — أدك یاد أیلمز یار أولدی یاده
نکاح أتدیلر أنی برجوانه — أل أوردی مزه بیکانه أوکانه
کلك دامانی دست خاره دوشدی — بلا لو بلبلی أواره دوشدی
کیروب عریان دوشکن أول کناره — سنی کوکلك کبی صالدی کناره
أنکله سینه برسینه براوباتر — سن أنکچون بصر سن بغرکه طاتش
أیراغ أولدی سکا أولیجه فوسنك — کرك سندن أوراسن شششیه سنك

[63b]

سنی

كوب انكله بونجه روز كاري
نظر دن غيري هيچ أولمادي كاري

ولي أول باغ زينت شمع كلشن
طوتردي راه يار چشم روشن

كه أيروب بادغاري يارغاري
كتوره أرمغان كحل غباري

چيقوب خركاهدن أيله هركاه
قيلوردي أغيلو عزم كندوكاه

كوروب يولدوه چون بلك خرامان
دلندن مست بلبل كبي أفغان

صوروب ألدن بيلوردي حال يارب
أيدردي أول قدر أفغان وزاري

كه زاري دوشن أولمش روزه دوندي
نواده بلبل نوزوره دوندي

بلا لوجهي سروخشكه دوندي
غم عشقدن طاغلمش مشكه دوندي

طولوب كوكلي غم دلبر قيوسي
قومادي أته خوفي أرقيوسي

مجنون ليلا لانك اره واردوغي ايشيدوب يانه دوعيدر

حكايت كوي بغداد روايت
دلندن أقدوب شط حكايت

ددي أول ماه نودن أيرو مجنون
يكي يكي بلادن خسته مجنون

أسيرويرانه لرمهماني مجنون
قوديوانه لرسلطاني مجنون

يورر صحراده يوغيدي أينسي
همان أهو دريغ أيدي جليسي

نه دم كم بوي يارة شش كلوردي
اكا بوزوق كلدن خوش كلوردي

بوبوي خوش نسيم روح پرور
تينه ويردي أنك رنك عنبر

بوعنبردن مفرح أيدي معجون
بشندن كمتدي سوداي مكنون

[63a]

رطب اومیدی دکن تبدی اوبد خواه
شورسمه کم اوغوندی تا سحرگاه

طبانجه اوردی لیلی ایله محکم
که دوشدی مرده کبی اولدم

ددی یا بوعملدن ایله پرهیز
یه سنی اولدروزم همبنی تیز

یمین ایتدی اکوب اول کردکاری
که باکه ویردی بونقش نکاری

که بندن ایرمیسرسن مراده
بنی خشمک دنجی ویرسه باده

فلک کرطوپرغمدن دوزه دستی
ایرشمایه اکا اغیار دستی

چون ایرمز باغبانه میوه باغ
بخون یرر ایکا بنی انی هرزاغ

ایکدن میوه یه الصونمه کشاخ
که غیرک ملیکدر بومیوه شاخ

چون ایردی بوخبر ابن السلامه
قناعت ایلدی کاه کاه کلامه

انی بلدی که میل اتمز بوجمعه
کپروانه اولوپدر غیری شمعه

بوده انک کبی اولمادی سرکش
انکله زندکانی ایلدی خوش

کوروب انی محبت اتمشیدی
الندن اختیاری کمتشیدی

ددی هجری بکا چون درد وغمدر
ایراقدن کورده کوم داغی کرمدر

ایراقدن ایلمک کاه کاه نظاره
یک اندن کم ایمش پندن کناره

یوز اوروب اویدی پای سروناز
دلایوب عذری چون ایتدی نیاز

که سندن قانعم دیداره کاه
اکا داغی رضا ویرسک ای ماه

اجل یاقمطوتنجه ایراکر کیجم
اتاکوکه دنجی الورمیم هیچ

[62b]

62

پدر باکه نه حاجت کم اوله یار — خروسک بیضه ایله نه اشی وار
بکا قوداش اود رکم اوله یولداش — وکر نی چه قوطاش وچه قوداش
نه شعله ویره ایه دیو براذر — مقابل اولمیه چون مهر خاور
بنم حالم انقدر درحقیقت — یوزوم لوحی بولور انکله صورت
چو غیرین انا یوق شمدی کارم — یتر باکه ایکی عالمده یارم
ایره چون جوهر نه در شهوار — صدف قاتنه انک نه یری وار
بو تیری ایلیوب پرتاب پرتاب — دوبا دام سیهدن صیدی غراب
سحر چون سار بان امر بادی — فلک باشنده زین اتدی عماری
ایدوب صدر عماریده جلوسی — روان سیر اتدی خرشید عروسی
طوروب ابن السلام اسوده خوش دل — عروس ایچون مزین قلدی محمل
چکوب پیل سپیدی منکلوسی — اکا یوکلتدیلر تخت عروسی
چو پشت پیله چقدی تخت شاهی — فلک نطعنده مات ایلدی ماهی
قمر رخلی نجه فرزانه زاده ✻ — اوپیل اوکنجه یورودی پیاده
اوشاهی ات وفیل وزینتیله — ایلتدی عالی قصره عزتیله
اکا تسلیم ایدوب هر ملک ومالی — انک حکمنده اولدی جمله حالی
شود کلو ایلدی احسان وافر — برزرمر اوله تاکه سنک خاطر
رطب المانیچون برکیجه کستاخ — اونخله آل اوزتدی بیتکم شاخ

چو مشاطه دوزوب تاشن یولردی
بوکندوبی دکوب باشن یولردی

نه بلک کم قونسه یوزی اغی اوزن
جکرده داغ اولوردی داغی اوزره

صیخن مشاطه چون مسکین ایدردی
خطادیوقیشنی چین ایدردی

صچی بوینینه اولدی مارضحاک
انکچون اغلیوب صچدی کاخاک

اودمده بوینینه جوهر لو بغاق
طاقلمقدن یکیدی انی بوغق

بیله کی سیمنه التونلو پاره
بلاوزحمت ایدی صنکه یاره

مرصع هیکل و قیمتلو خلخال
بری اولدی سلاسل بیری اغلال

بلاوافت اولسه جانه تریاک
اولور اول معدن زهر خطرناک

سرانکشتی که تاکی صوقه انمیه
دبندن کسمک اولدی دفعی دفعیه

دکون اولدی دکون انک جانسه
چو وصلی مشکل اولدی اول جانانینه

اناسینه دیدی برکسه لیلی
بوارمدن انجغوریوق اکه میلی

پریشان اولدی ماذر بوخبردن
واروب پندایتدی لیلایه حذردن

که راضی اولمنسک اولماغه بوکار
اولورسندن قبیلک قومی بیکار

اولورماذر پدر چوبتی براذر
بوکار اولمایجق ساکه برازر

یقوب لیلی درونن بوفسانه
دیدی اه ایلیوب ای مسکین انه

سزه اهم ایرشمز ایردی کوکه
سوزی کس کم بجق ایردی سکوکه

بنم یوقدر قبیله برله کارم
بکا قبله یتردیدار یارم

[61b]

61

پدر أخر بونی طوتوب رضایه | مهی ویردی دهان أژدهایه
سحر کیم چون عروس مهر کردون | أله کون کیبی ألدی جام کلکون
عرب مهترلری ضرب أوردی کوسه | شراب طاپفی طولدی کوسه
دکون هنکامه سی کرم أولدی غایت | دکونه أتدیلر سادات دعوت
بشر بریاکه ده أنواع نعمت | أولور بریاکه ده أنواع عشرت
سوروب کل یوزلولر کلکون یاله | صفا طولدی یمنیله شمأله
أوتوروب لیلی اتاسیله سادات | یرینه کلدی جمله رسم وعادات
أو مجلسده که أولولر أوتوردی | نکاح عقد أولوب خطبه أوقوندی
خطیب خطبه یه کم کورسی یه أغدی | باشی أوزره درم طوفانی یغدی
واروب درکاه لیلایه هر أدم | نثار أیلردی دینار أیله درهم
أو هر دیناری داغ غم صیردی | نثار درهمی ورهم صیردی
اکا هرکه کلاب تر صحردی | یقردی صانه سن أرزصحردی
أیراق دوشدی کیجون سوکلو یاره | یقین أولمزدی کوکلی کاره
سرینه لعل أفسر أخکر أولدی | یوزینه أبخیر أشک تر أولدی
کوزینه میل سورمه أخکر أولدی | أنکجون کوزلری نیلوفر أولدی
دریدی چکمه مشاطه کوزینه | بلی چکسک نوله أیزی توزینه
که باکه یار سزما قم کرکدر | کوزم کحلی ندر یرنم کرکدر

[61ª]

برایکی کون سفر دن دکلنور اولمز ... پس اولدی قاصد و مقصود مشغول
بولوب بر دلدن جاری سوزده اوستاد ... که موم اولور سوزندن سنك و پولاد
اولور ایشدرکور رقولی فصیحی ... نته کم مرده یی نفخ مسیحی
انکله پیشکش قوشدی لطایف ... متاع روم و شام و مصر و طائف
کلوب قاصد بله کنج زر و سیم ... ایدوب آخر خزینه دار ه تسلیم
دوزب صکره کیلد خوش زبانی ... کشاده ایلدی کنج نهانی
که بر وجه عرب هم پشت لشکر ... شهیر شهسوار و شیر پیکر
امیر صاحب سیف قلم در ... سیادت برجبنه عالی علم در
یوجه در قدری کیبی نام و ننکی ... عرب معتبر در صلح و جنکی
صواشه وارسه طرتلمش بر قدر ... قلیچ کیبی صواشدن یوزی اقدر
یورسه جمع ایدوب جیش و سلاحی ... طعنلوب دشمنك قلب و جناحی
اکر صلح و صلاحه ایلسه خیز ... قویونی قورد له بارشدور رتیز
مروت کان احسان معدنیدر ... کمال فضل و احسان مجمعیدر
بوکم مالن ویروب اله عروسی ... بود کلو فضلله سزدن اوسی
اشیدنلر دیلر بارك الله ... اوقودی چونکه افسونی اولکاه
چو بو سحر افرینك سوزین الدی ... أتایی لیلنك درمانده قالدی
کتوردی طوتوب اقراری میانه ... نه دکلو قحبه ایدوب بهانه

[60b]

60

كمال أجرا له أول ماه مهري — كيسي دشبيلركه بيه شهدي
اتاسي أله غايت خشمندن — أوكنجي حفظ أيدردي غيرتندن
كمال عقللله أولسيم أندام — قتي حفظ أيدي طاشدن شيشه نام
نهفته پرده ده چون آه أيدردي — طويولماسون ديوكوتاه أيدردي
اكرچه غنچه كبي يوق دهاني — ولي بغرنده بي حد واردي قاني
يرايچر أولدن أغيار ه مداره — مفرح نوش أيدركن قلبي قاره
كچردي دوزي چون شمع شب أفروز — طشي خندان أيچي پركريه وسوز
ملازم مشتريلردن أول أيسه — كلور كون يوزلو بيك بيك أول ارايه
بوشهرت أردي چون ابن السلامه — قيامه كلدي چون يوم القيامه
أيدوب أول شرط عهدن أعتمادي — أولوب تحصيل وصله أعتمادي
أيرشدي المغه أول مهر وماهي — بله طاق وطرتو پادشاهي
كوردي چوق خزينه مال بسيار — دردو عنبر مي وشكر بحر وار
نچه يوز طبله نافه لعل كاني — قيله قومنه أللك أرمغاني
چكلدي چمكلي أيچون فرديسا — قطاريله دوه چوللاري زيبا
چكلدي تازي وبختي طونمه — شود كلوكم أكردنسه أنمه
أوذركبيري بيك بيك سيم كچردي — قيرمايوب قيركبي صحردي
مروت أتدي أول دكلو أولوب كرم — كه قوم قومينك أولدي طاشدردم

[60ª]

که دست حرصی سندن اولده کسدی | دونوب قهرلنه یلی مجنونه أسدی
أسوب صاوردی أولده أولدی آگاه | صا ولدی عاقبت الحمد لله
بونی ایشتدی لیلی چون پدر دن | أجیدی طمندی أما حذر دن
بلوزدی که طوتوشمش پرده دن آه | پدر دن پرده سن حفظ ایتدی هرگاه
پدر چون پرده سندن أولدی بیرون | یشی نرکسلرینی ایتدی کلکون
دکزلر أقدوب أول أشك باری | یوبوب کمتدی قلبندن غباری
چو هرکو هرینه یتدی تاراج | کاه آلچزدی غمندن کاه باراج
دوکردی دیده سندن خون صافی | صوادسنده قلوردی حله باقی
صولردی نرکسندن ارغوانی | یقردی لیلی اودندن جهانی
جکر یاقوغزل أوقوردی یعنی | سلیس دلبذر ألفاظ معنی
نه أهلی وارکه ییه غصه سینی | نه یاری وارکه دیه قصه سینی
قوبغلو أیقده أهنین بند | أوتورر دردمند أول یار دلبند
نسیم حبی أما تازه لندی | جمال شهرتی أوازه لندی
بوخوش بویه یللدن أیلدن أیله | جمال مدح أیدردی هر قبیله
اشیدوب أنی خلقك نامدار | انکله صحبته کرم أولدی وار
ولایت أولولاری ویردی مالی | کا أندن أله لذوق وصالی
یورردی لاله بیك بیك درمیانه | کدرطا لبلری الاخزانه

[59ª]

اکردون چکدیسه غیره شیش پر
بوکون نالمله طولدی هفت کشور

جزاسن ایلرسک هرکناهک
مطیعم جمله فرمانینه شاهک

چکرسک یتغکی اورجان وسردہ
أترسک تیرووکی حاضر جکردہ

أصرسک داره باری زلفکه أص
بصرسک نارداغی جانمه باص

أترسک اوده تأخیر ایلمه أت
دمشردرکی فی التأخیر أفات

أورسک باشم اوزره ضرب مشقی
أوله لطف وفا ضرب دوشتی

ألک دکملک بکا عین وفادر
سنک قاتلکه أما أول خطادر

أیمدم وارکه قصدک أوله جانه
ألک دکمکه أولوردی بهانه

یکیلوب ایلرسن أول خطابی
یکمه أغلایه ین بن بوجفایی

سنک تشنک صویینه تشنه یمن
أوبر ایچیم صویدن صویندرمسن

اکا قربان أولورسه جان تشنه
هلال عید أولوربا که أوتشنه

أیرسه جانمه تاکم أوخنجر
زهی عید وهلال الله اکبر

حداهم بزم عشقک جمع أیدوبدر
بنی أول جمع أیچنده شمع أیدوبدر

دلرسک کم ضیا بنی أرته جمعک
أمان ویرمه بشر قطع ایله شمعک

بکا خوشدر أوکوکک مرده یانم
نجه برهجر له پژمرده یانم

دوعالم نا که سنسز دردسردر
طپکسز دلک أولمکدن بتردر

بنی بودردسردن قورتر ای میاه
حق أجرک ویره الأجر علی الله

[58b]

أويوب مجنون يلر بوينده أورغان | كمي خلقك كلوشور كيمي كريان
كولر لرغافل وبي درد أولنلر | أيدر لركريه عاقل مرد أولنلر
أوزنجيره بويون طوتوب يلردي | قري أيللردن أقحه بولدر دردي
طقوب بوينينه أورغان كردر دردي | صناسن مست أرصلان كردر دردي
كزر عورت أيلك دروازه سيني | چكر مجنون مست أوازه سيني
غزلك ليلى أدين ياد أيدردي | سراغاز أيليوب فريياد أيدردي
بو ليلى ديسه هردشمان أرتاش | بو رقص أوروب دونر طوترا كاباش
جفا وجور دشمن چكديى وافر | چون أيردى دوست قاپوسينه آخر
روان زنجير بنديله چو جيحون | يره سوروب يوزين أغلاديى مجنون
ديى يارة كه أى بغداد أحسان | كوزم ياشى قيلكدم دجله قان
الم بوينم أيا غم بند بغلو | كاهم چوق كركدر أولدركرك قو
سيه رويم اوكوكدم سايه كيبى | كلوب أوشربايه دوشدم پايه كيبى
دلرسك بصر دلرسك دار وكه أصر | دلرسك أوقله ديله يا يوكى ياص
خطايله اكرچكدمسه تيرى | بوكون أوش أولدم أول جرمك أسيرى
أل أوزاتدمسه دون أورماغه يزه | بوكون بويون أوزاتدم تيغ تيزه
اكردون جان أوب دوكدمسه قانى | بوكون جان ويرورم ديرمكه جانى
أولمله دون كناه أتدمسه يانه | بوكون أوش كلدم أيا غمله داره

[58a]

أنك كه دديي وارد رغاري نيلر
أوكه غاري ذراندن باري نيلر

چوقوشوكلدي بويكوي دلبر
أوتوردي سربدست ودست برسر

دل وجانه بوبودن راحت أيردي
أولويه صانجيوة تانن أيردي

مكر كوردي كلور برپيره عورت
بيلكه برشخص وارديوانه هيئت

تنى باشدن أياغه باغه دوشمش
يوزرصنكم دلورمش طاغه دوشمش

يدعورت أنى بونيندن أورغان
كوروب مجنون بوشخصي قالديخيران

روانى أنلاره قوشوواردي طوردي
غريبه يلوروب حالينى صوردي

ددي بردول فقيرمدن فقيره
طوش أولدم باكه بكزر برفقيره

رضاسيلكه أسيراولوب بوأزاد
كروب جزايلرم أيلدن بوكه زاد

كروب بوحيلكه أيلكه جمله قومى
دلانوب جمع أيدن رزقوت يومى

نه حاصل أولسه بويايله يارى
أنى قسمت قلورزايكى ياري

ددي مجنون دوشوب پاينيه فى الحال
بكاطاق باغى بونيندن أنك أل

كه مجنونه يراشور بندوزنجير
أيشك هم كرچك أولسون أمة تزوير

بزأهل قيدوبندم أولدكلدر
أسيرومستمندم أولدكلدر

هم أيلدن حاصل أولان غله ومال
بكاحبه كركمز جمله سن أل

كوروب شاد أولدي عورت چون بوصيدي
بوكه أوردي أولوب أول بندوقيدي

يدوب كردي أنى خانه خانه
أول أيلدن غله دردي بوبهانه

[57b]

کوزمرسك اله وارمشدالدن خراب اولماغه یوزطوتدی خللدن
دریدك ساکه غم ایرسه ایرمز من غم ایردی وارمدك سن
چون الدن کوزچیقه دردعمادن نه حاصل اولورا کاتوتیادن
قوزویی چون قیه کورك بیابان نه اصی ایلیه فریاد چوبان
اوله چون سیل ایله ویرانه بنیاد نه حاصل سنك دیوارا ولسه پولاد
ایده چون سیل اکینی سنکله پر نه حاصل باغه یغمور یرنه در
سخن تیرینی بوادقچه کستاخ اوچردی زاغ اورکوپ شاخ برشاخ
بودردن دوکدی هم دردی قوبدی زاغ اوچوب زاغ اوردی جانینه یکی داغ
کیجه چون پرزاغنله بورونده جمازن قاره اغنله بورونده
فلك یلدوزلری دوندی چراغه به قاره اغ ایچندن چشم زاغه
تیور مجنون سوینمش دل چراغی اوچوب قچمش الندن صیر زاغی
یتور برده سوینمش شمعه بکزر حضوردل پریشان جمعه بکزر

مجنونی برعورت بندله خرکاه لیلایه ایلتدوکیدر

سحرکه چونکه تیرانداز خاور کجه زاغن اوچوردی تیرا توپ پر
اچلدی هرکوزك اویقوسی باغی ینه اولدی منور شب چراغی
یرندن طوردی اول دیوانه مست چراغن اکدی صان پروانه مست
دوشوب یوله یوزاوزره راست چون نار روان اولدی دیاریاره بی عار

أولعلین بوزنی کم دوشمش کوکوسه
بقمم أشلندی کویا أبنوسه

چکوب باش خرقیه حلوتدن خاموش
أوتورمش حلوتی کیبی سیه پوش

أوزاغی چوزبو عشق أبدالی کوردی
قورمش کوکلنک همحالی کوردی

ددی حالک فراغک منزلک باغ
نچون جامک نسیاه أی نامه نیی أغ

نچون شبرنک أولوسن أی شب أفروز
کچرسن روز نعمتده شب وروز

أوچرکن باغ أیچنده فارغ البال
نچون أولدک سیه بالوسیه حال

منم ماتمده أما سن سیه پوش
منم أود أیچره نیلرسنده بوجوش

سنی کم یقدی کیمه مبتلاسن
که کونیکلو کیبی یوزی قاسن

قره کیدک چو کونیکلو کچرسن
نچون کونیکلودن بویله قچرسن

عجبمی زنکی قولک کیبی قچاسن
یاهندوسن یه خود هندو بچه سن

مکر کوردی کلور بر پیره عورت
بله بر شخص وار دیوانه هیئت

نیی باشدن أیاغه باغه دوشمش
یوزرصنکم دلورمش طاغه دوشمش

مکر سنسن غراب البین أی زاغ
که بکزرساکه بونغرمده نیی داغ

قونوب أوستمده کی سرسبز واله
قره بختم کبی أولدک حواله

ولی أولسنک یکا قاره ستاره
نوله قلسک بوحالومه نظاره

أیدیجک دود أهم کیبی پرواز
أیرش أول یاره عرض أیت بر پنجه راز

که صورسه اکرحال غریبی
کلندن أیردوشمش عندلیبی

[56b]

111 56

یوب دکلمز یدی شمعه کیبی | روان ایدی یوز اوزره دمعه کبی
هم اول شمعك حرارتدن دماغی | یناردی نیته که بغرنده یاغی

مجنون سایهٔ درخته داغ سیاه خطاب ایدر کبدر

سحر که چونکه چرخ لاجوردی | زر افشان ایدی یینه ورد زردی
جهان یوزی قزل کل کیبی کلدی | جمالی لیلی کیبی خرم اولدی
خزانه اوغرمش کل کیبی مجنون | یوزی صولمش صرر مشدیدن پرخون
یورر مخزون و اشکه غرق نافرق | صان اولمشدر یکسی بیکانه غرق
یارم کوندن کونشدن باشی قزدی | چوپرده یوغیدی هریانی قزدی
یوغیدی سایه کیبی هیچ رختی | اوتوردی سایه یه بولوب درختی
قویوکولکه درخت سبز و عالی | دیکدن حوض و روضه خوب و عالی
فلك حوضی مثالنده مدور | صویی پاك و مطهر صانکه کوثر
کنارنده حوضه بتمش تازه روضه | یکی یوز صویی ویرمش روضه حوضه
کنار حوضه واروب اول خکر تاب | صونیدن روضه کیبی اولدی سیراب
دوشوب اول سبزه اوزره سایه کیبی | یشل دیبا ده صنر یسر سایه کیبی
اوزی چون مفرش دیبا یه دونمش | کوزی اول دوحهٔ زیبا یه دونمش
کوزی طوش اولدی شاخ اوستنده زاغه | که بکزر چشم شبدن شب چراغه
سیه بری که عبانی عمدن | قزل منقاری برپاره بقمدن

[55b]

1.9
55

[55a]

اگر قل کیبی قورلسه خوشیدی | که یاندوغی یرأشکه أیشیدی
أنکچون نالهٔ أولوب یارغادی | سحر یوزی کلنجه قلدی زاری

مجنون دامدن أهوی یرأزاد أیدوکیدر

علم دکدی چو صبح عالم أفروز | دل عاشق کیبی روز أولدی پرسوز
غلا أفندن چیقوب مرأتچینی | نظر لرکوردیلر عالم أچینی
خیال أینه داری أعنی مجنون | خوش أینه کی ولی دنک أیلمش خون
یرندن طوردی کویا دود أتش | یوجه یالنک کیبی سوزان سرکش
غزللر أوقوبوب صحرایه دوشدی | أقوب یاشی کوزندن پایه دوشدی
یوریدی دشت أیچنده راه بی راه | طریقنده رفیقی نالهٔ وأه
بکدرکن أیردی ناکه برمقامه | کوزی کوکلی کبی طوش أولدی دامه
مکر أول دامه دوشمش کاودشتی | أیاغزدامه طوتمش تیغه مشتی
أوسکینی بصوب صیاد خونی | نتاکم شیر أهویی زبونی
دلرأول بی کناهدن دوکه قانی | کناهسوزه ترحم أهلی قانی
چو مجنونه کورندی قصد صیاد | دل أوزاندی کاچون نیش فصاد
کهبزظالم سکی کیبی زبون کیر | دلوکه أیلمز منی نالهٔ تأثیر
أمان ویرسک نوله بودردمنک | برأیکی کون صفا سورسون چمنک
بوکیجه بونی بولمزسه اکوری | ألا نورسا که اکوری اکوری

[54ᵇ]

54

چو ویردی اول جوابی اول تهی دست | اینوب ویردی اثن مجنونه سرمست
بنوب صحرا تدی اهو کیبی صیاد | ایدوب اهولری حرصندن آزاد
او قچدی یعنی کچدی بوکه خرده | بو الدی برچ اهو اولدن خرده
کچوب دنیادن اوخرصاناسه بیدار | انی بولمز دوشدی صانور اهل بازار
اکوب بیچاره مجنون چشم یاری | اوپوب اهو کوزین ایلردی زاری
به بو چشم سیاه که خوب وردی | نکارك قاره کوزندن اثر دردی
ایدوب هر برغزاله اوزی یاد | اوپوب ایکی کوزندن اتدی آزاد
یلوب اهولر ارد نجه شتابان | کزردی اهله دشت و بیابان
سلاح آلاینی وار یلدن بسته | سلاحندن کل ترکیبی خسته
دلی پرعقده تیغندن چو سوسن | کوزینه بوجمان نظار چشم جوشن
یورر قوشش قوم ایچنده قرمز | دلندن یارنك ذکرین ایرمز
دلی قوشش حرارتدن چو چشمه | نکار اندیشه نی باشنده پیشه
چیقوب اول بیشه نك که که بخاری | قراره یقدی مجنون بی قراری
چو کیجه حلوتیسی کیدی قاچان | جمان حلوت قالوب ایلکردی دار
بیابانده یورر اواره مجنون | کیجه نیی بختی یکبی قاچان
میان مورکیبی چشمی یاریك | دلی کیبی بولندی تنك و تاریك
پری کیبی یورر کن بولدی برغار | کیروب قورلدی تدی نیتکم مار

ألك چك جانوزدن جانی وارمز | أسركر جانی أولكم أيمانی وارمز
يا وزقورد أولمه أی أدم كه أدم | أولوپدر علم وحلمله مكرم
بخه كوكلك چكر جاندن أيخمز سن | كنه سر جاندن جوان أيخمز سن
كوزلكوزلری بكر چشم يار ه | معطر بويی بوی نوبهار ه
دعايت أيليوب يارو بهاری | خلاص أتسك نولا مسكين شكاری
بونك بوينينه خنجر نه روادر | أنك كس بوينی كم بی وفادر
چيقرمه كوزلرين كم سوزمليدر | اوكوز چيقسون كه أندن سوزمليدر
صلركن پايی رشك سيم نابی | أوده كرمك نه لايقدر كابی
يوجه بويوزلری چرداقه بكزر | بدن برجندن بورنی طاقه بكزر
يازقدر أول يوجه چردا قی يمكه | خراب أتمه بروح طاقی يمكه
معطر نافه ی مسك خطادر | أنك قانزيه دوكمك خطادر
يوك أورولمز أوپشتنازينه | أورر ميسن أنی پشت زمينه
بوطرفه سوزدن أولا أوجی طوتوب طاق | طورردی أغلوأغزندن برماق
ددی كرفقروفاقم أولسه بول | قمندم بوسوزك أولوردی مقبول
اكی أيدركه أوم صيدم همان بو | عيالم چوق يمك قيدی همان بو
عيالی چوق أولوب أج أوله صياد | شكار أزاد أيدوب قالورمی بی زاد
اكر شفقت أيدرسك بوشكاره | بهاسن ويرصتون أل أشكاره

[53ᵇ]

[53ª]

کتاب فاتحه دن بو حکایت — بو اسلوب اوزره اولدی روایت
که مغلوب اولدی چون کم لیلی خیلی — اسیر اولدی مکر مجنونه لیلی
کوروب لیلای نوفل اولدی عاشق — دیدی بونک وصالی یاکه لایق
اوصل اولورچکارمز بلایی — اکر مجنونه ویرسم بنوایی
بنی الورسم اکر ویرمیوب اکا — جفا وغدر له طعن اوله باکا
همان بودر بو اشدن فکر قابل — که مجنونه ایچورمز زهر قاتل
بیوردی ساقیسنه اول جفاکار — که زهر اولوده باده یقله احضار
یاکیلوب بزم ایچنده ساقی مست — اوزهری نوفله صوندی سبک دست
ایچوب نوفل ایی جان ویردی دم حال — ینه جانینه کلدی اتدوکی اله
شولرکم میوهٔ حکمت یدیلر — اشه صندوقبشه اولوردیلر
ای غافل اعتبار ایت بو خبردن — سحرده یکی صقین اه سحردن
ضعیفه جفی قوخوف ایله ربدن — حذر ایله دعاء نیم شبدن
طوتر هردا مینی قهر له مار — یرید کر اولورسه منزلی نار
بخه خاری که بسلرسایهٔ کل — اکا اخر اود اورر اه بلبل
ستمدن ملک دولت اولمز اباد — ینه بنیادی اولمز نیتکم باد
بجانه حکم ایدن دادیله کیدی — کلوب دادیله خوش اولمه کیدی

[52b]

سوروب نوفل قيتنه كلدي مجنون | أقدي فلدن أنش ديده دن خون
كه أي يمانه يمانه أيجن قان | قني أيمان قني أيمان ويمان
بصوب كافر قيمي طوتدك آني | هي أيما سنن يخون ويردك أماني
اوكوزي يوزوب أيردك قويرو غنه | أويا رسك خرد قيبك بويرو غنه
ألم طوتدك ألم طوتما غه أول | يخون صالدك أياغه أيردسه آل
كيجه كم يا رأيدك يا نجه جالاك | يلان أولدك چون أيردي صبح ضحاك
كيجه يا نجه يا رأيدك موافق | يلان أولدك چون أيردي صبح صادق
بوكولمش أيي چوز ميوب ينتدك | ثوابك قاني ميلك ذنبه أتدك
برزنكنه أيدك أسدي صوردي | همان يوزدوندوب زكين چوردي
ديدي نوفل أيدوب أنجه مراعات | كواكسوكلكه أيدم مكافات
كه ألم بوديا دكدن سكا جفت | جها زوحمتيله درنا سفت
كومش كوده لوا ألتون بشلود لبر | قلابدن صاچلو أنجود شلود لبر
جمالي بي نهايت مالي بي حد | حسيبه ونسيبه جد برجد
سرور نورا ولوب حسن جمالي | سكا دولت قوسن أچه مالي
بوسوزي كم ديي أولمز غماز | أيشدن أرتوق أولدي سوزي صداز
بولوتكبي قارووب كيدي مجنون | پري كبي أرادن يتدي مجنون
نه دكلوكم أراتدي نوفل أني | بولنمادي نه نامي نه نشاني

[52a]

واری اوچ ایکی قانت بیری قویرق — اکاده قاچی یللر اولدی بویروق
انکچون بر قیلورکن دون صواشی — اودشمن فتحنه اچردی باشی
انکچون بر اترد و دشمنه یتر — اودشمن فتحنه ایلردی تکبیر
بر انك یولنه اولدوق فدایی — ایدر اول قوم لیلایه دعایی
بر انکچون اوردی روزگار تیغ و تیزه — اوبولسه نیزه سن اورودی یکزه
دکل اقصا لی انك عاقلانه — دلویه اویمه صغمز اودصانه
زهی مشکل فصاحت زی ملامت — اولنه اندن خلل سندن خجالت
چوبزد عوای نام ونشك ایدن وز — نچون اویوب دلویه جنك ایدن وز
سوزه اویوب چونوفل قودی عهدیه — دونوب ایلینه کمنك اولدی جمدیه
طوروب بیچاره مجنون حیرتیله — تحیر عالمنده رقتیله
کوکل تختی بکیه بختی یقلدی — یورا کی قویدی حلقومه طقلدی
امیدی واریکن فی الجمله یاره — قودی نومیذانی یینه ستاره
شولرکم بی وفادن عهد ایدرلر — صانکه اغوشیشه سندن شهد اورلر
شراب استیو عزم اولان سرابه — صوسز لقدن وارزحالی خرابه
بیله سوتکمنه وصویه طینمه — تلون اهلی بدخویه طینمه
کشی اتمایه جك عهد وفایی — غریبه اتمسون باری جفایی
نه مجنون قالدی دنیاده نه نوفل — هانی ذکر اولنور اول عهد مهمل

[51b]

ویردسك دستنه أنك زمامم — همیشه أله دسوای أوله نامم
أوم طوتی قالدم أفتاده أیقده — أومدن یوق طاینماغه طایقده
دلاکوم سندن أولماز أیسه قبول — قیلورم لیلیٰ واللہ متصول
کلمش باشمز أنك أیی کیبی — أیت أوکینه أتارم پایی کیبی
بکا أنك پخه برنامونیکی — همیشه نتك أیچوندر صلح وجنکی
أیته أتلسه یك أول تازه میوه — نصیب أولمقدنأول دیوانه دیوه
چوکوردی نوفل أنی بویله حاجز — جوابندن سوزینك أولدی عاجز
أویوزسوزدلویه یوزویردی نوفل — همان أهماله یوزطوتدی أومهمل
ددی کرچه دوزوب کلدم بوحیلی — ولی یوق قلبومك بیداد میلی
اکر قویرمزینك سنی بیلورسن — أنی ظلمیله ألمزن بیلورسن
مثلدر بومثل کل کیبی صولماز — نصیب أولمایحی أیشی ناصب أولماز
ددیلر نوفلك برینجه یاری — أیدوب لیلانك أتاسینه یاری
که بومجنون که لیلایه هوسدر — قولایینه فغانأیلرجسدر
اکرچه سوزی یخمز قلبه بکزر — ولی طوشنه کرکر کلبه بکزر
اکادایحی نه قسقون برسمردر — سمه سرسمه أویمازأولکه سردر
أنکله چقت أولان کیرن دوشکه — أشکدن دوشه یابینه أشکه
اسر بلدر أوچر قوشدر هوایی — نه کاریدر أنك بوکتخدایی

[51ª]

أدم بدنام و رسوایی عر بدر
بو بدنامه قو بختم سبب در

بو بد طالع که بد حاله بنا در
بو أولن قانلر أنك بو یینه در

مدد بو بخت بی بنیاد ألندن
بنی یقدی بلیش ویاد ألندن

سهیل أیمش ستاره فی الحقیقه
حیا دن بکزدریوزه عقیقه

اکر بو طالع أولماسه سهیلی
طلوع أتمزدی بندن ماه لیلی

قومدن بند أوشر دوشدك یولوکه
ویرسك راضیم کمتر قولوکه

دلرسك صویه أتا سترسك أوده
أوکوکن حاضر أوشبنده بوده

اکرچه تاز کلشندر دیبیه
بوکون فرمانکك أولدی مطیعی

ولی بو شیرینی مجنونه ویرمم
کلی أول طبع ناموزونه ویرمم

یندر دیوانه بوقدجلابی
اکا یتمز می أول بند غنایی

ملك نتسون پری طوتمش دلویی
أنکچون دیوه بکزر جمله خوبی

نه لایقدر غرابه طعمه باز
یا شور می خرابه سرو خوش ناز

ندر کل کشتی أول أواره دشتی
که عمری کچدی ترك أتمز أوکشتی

قیلور بدنامل رزمنده أرامه
بنی ده کندو میده قلدی بدنام

عرب خاکدن تاکم قالمدی باد
که أدیزد ختر ینك أیلمز یاد

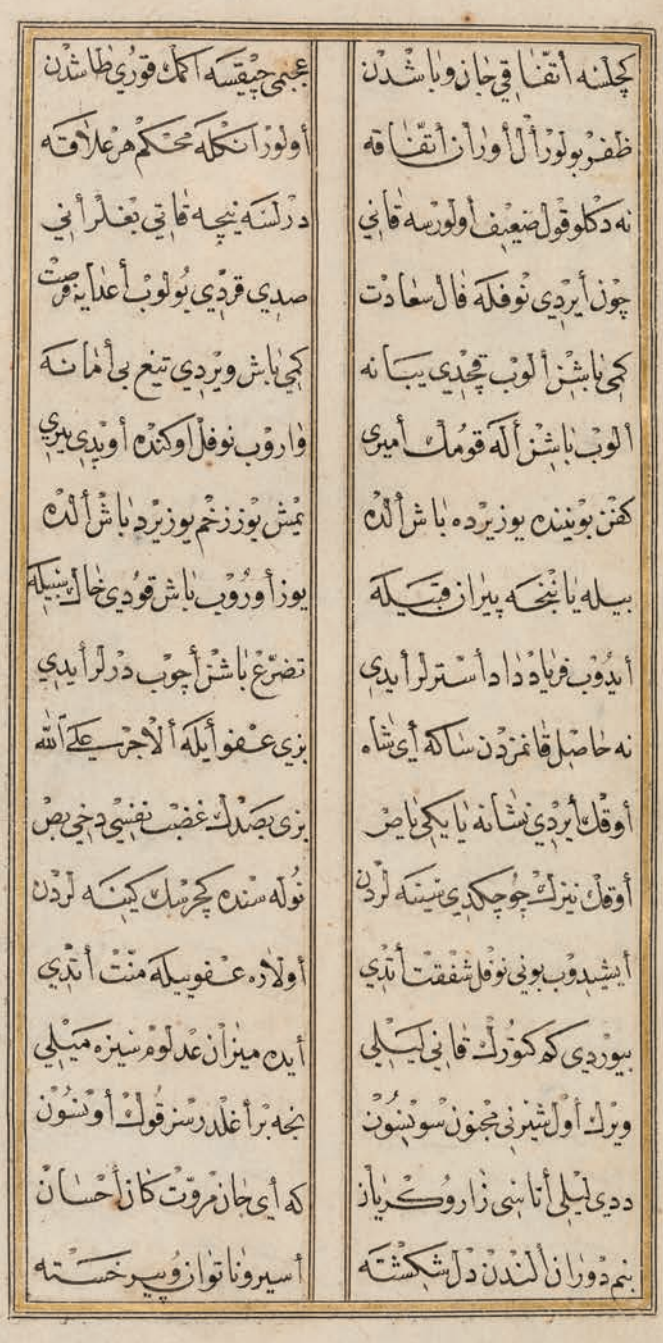
کشی بدنام أولنجه أولسه یکدر
ملامتدن سلامت أولسه یکدر

شکار أولمق کشی چنك نهنکه
یك أندن که قاله عالمدن ننکه

[50b]

وبرسك

99 50

كچلنه أتقاقي جان وباشدن | عجبمي چيقسه اكمك قوري طاشدن
ظفر بولورال اورا ن أتقاقه | أولورا نكله محكم هر علاقه
نه دكلو قول ضعيف أولورسه قاني | درلسنه نيچه قاتي بغلر أني
چون أيردي نوفله فال سعادت | صدي قردي بولوب أعدا يه وحشت
كمي باشن ألوب تهديد يانه | كمي باش ويردي تيغ بي أمانه
ألوب باشن أله قومك أميري | واروب نوفل اوكندن أوبدي بيري
كفن بوينده يوزيرده باش ألده | يمش يوزدن يمي يوزيرده باش ألده
بيله يانجه پيران وبيله | يوز أوروب باش قودي خاك سيله
أيدوب فرياد داد أستر لر أيدي | تضرع باشن أچوب درلر أيدي
نه حاصل قانمزدن ساكه أي شاه | بزي عفو أيله ألاجر على الله
أوقل أيردي نشانه يا يكي ياصر | بزي بصدك غضب نفسي دخي بص
أوقل نيزك چوچكدي سينه لردن | نوله سندم كچرسك كينه لردن
أيشيدوب بوني نوفل شفقت أتدي | أولاده عفو ميله منت أتدي
بيوردي كه كتورك قاني ليلي | أيده ميزان عدلوم سيزه ميلي
ويرك أول شيرني مجنون سونسون | نجه براغلدرسز قوك أونسون
ددي ليلي أتاسني زاروكيا ز | كه أي جان مروت كاز أحسان
بنم دوران لندن دل شكسته | أسيرونا توان وپير خسته

دریلوب جنگه آهنك أیلدیلر — أیروب صف بغلیوب جنك أیلدیلر
أز أصحابیله سالار قیله — نظر کاهه چیقوب بقدیلر ایله
بیابان کوردیلر برتیغ ونیزه — بنکه سرلر أیقدی دیز دیزه
نفیر وبانك طبل وغرهٔ کوس — یورکلر أوینیدی تسلرده محسوس
أتك أوینا دغی یرصرصریدی — بولغه سنخ أیاسن قرصریدی
سپاهیلر صوشدی صف طوتبدن — برندن یوق یوز أردن دوندوریوز
جکردار أولنك جنشدی قلبی — کدشمن صفلرندن بوزن قلبی
أیکی قلبی پرأیدوب بو أیکی لشکر — سماعه کردی جام تیغ وخنجر
قلیچ کارأتدی فرقه مفرقه — چمن طوندی سمن کبی عقیقه
قلیچ دندانی کسمکدن کدلدی — سپر لرطاغلوب سرلر دیدلدی
قفاندن أرصلانه بکزن نوفل کردی — سپر ألبرزی کوزی أیله خرد
أیدر لیلی کروهیله صواشدی — قومش مجنون أیچون أوزتایه باشدی
دوشوب أولدردی أیچون غوغای دردی — بتون نه قلب صف قودی نه پرده
یکمه أورنه کردی ضرب نیزه — یکی تیز أکنه کویا أسکی بیزه
قوشدی أولایکی عمان چکشدی — أراده خسته مجنون جان چکشدی
همان لیلی أیدی عالمده جانی — رقیب أیله چکشه طالعی یانی
سپاه ألبر أیدوب چون أوردیلر تیغ — طغلدی صف شمن نیتکه میغ

[49b]

N 49

بولندا یکن جهاندن بونجه نامك ... بنی نقص اتدی عهد ناتمامك
اچامرسن ال اورمه بوقویه ... کچه مرسن اتوکی دمه صویه
اومرده چاره بیچاره اتدك ... اوکولمزیاره صدپاره اتدك
الوم صوندم سکادوشدم ایقدن ... اومرکن بونوزی چیقدم قولقدن
قچوب یغوردن اوغرادم طلویه ... بنی یقاغه طوتمشدی طلویه
یقوب بنیادمی ویران سن اتدك ... بومجنون خسته حیران سن اتدك
مقیدا ولیوب نوفل شوزینه ... نوازشلر قلوب کولدی یوزینه
کاذدرلشکرم یانجه بیله ... انکجون ایلدم صلحیله حیله
کلوب چونصاغ اسن کوردم الومی ... بوایشه بغلیوب محکم بلومی
اوقورم هرقبیله لشکریمی ... صواشه جمع ایدوب هرجنك اریمی
مدینه دن همان تاحد بغداد ... چری دردی اولفرصالدی چون یاد
الوب بونجه چریی یوله کردی ... اول اوکی صواشی بیرینه ایردی

ایکنجی فعله نوفل قبیله لیلا ایله جنك اتدوکیندر

سخن کنجی صتان کنجینه سندن ... سوزه دردزدی درج سینه سندن
ددی نوفل کلشکر چکدی اولکون ... جهانه تخم غوغا اکدی اولکون
شورشمه قوپدی غوغای عراقی ... جهاز اقلیمن اورکوتدی طراقی
اویردی دشمنی صوت وصدایی ... همان جمله غینسی وکدایی

خوش اتمزسز چون اول نوشیله آنی
نه حاجت دوکه سز نیشیله قانی

میانجی چونکه اصلاح ایدی حالی
کوتوردی اره دن جنك وجدالی

چکلدی تیر بینه سینه لردن
بوشلدی کنج سینه کینه لردن

کوروب مجنون بو صلحی اتش اولدی
کیت کینه بندی سرکش اولدی

طولشدی نوفله تهمتلر ایدی
اوروب دل نیزه سز حدتلر ایدی

دیدی احسنت زهی امید واری
که اسان ایلدك دشوار کاری

بشك صاغ اوله یوجلدی کاهك
یوزك اغ ایدی جنیکله سیاهك

عدولر اوستنه یعنی ایش اصدك
اوقو اتمادن دخی یا یوکی یصدك

ذروزوری کبویله خرج ایدرسن
نه ممکن درجه دری درج ایدرسن

بنمله ایله برمتوحسابی
اچلمز چون الکدن کنج بابی

بومیدر سوردوکك دولت سمندی
بومیدر اتدوغك همت کمندی

بورسمه می اولور اعدایله جنك
قنی عار وقنی نام وقنی ننك

چون ایلر امروکه رایت خلاف
قوائمه باری بولاف وکذاف

کشی اولمایجق براشدم ماهر
اللی ورمق اولمز اکا اول اخر

اولشدم ساکه جانا اندن کسلدم
بکا اصلك بودر اندن کسلدم

کلوردی دوستك که کاه سلامی
ایندکسدی وکوسدی تمامی

طوجیلر بکا اولدی طپاجی
چون اجیدر بکا مهرك طپاجی

[48b]

بولند

A° 48

أول أبرك هر عربا رصلان زعدي | كيمي عنتر كيمسي عمر معدي
يتور جاندن تروتنها بدنلر | قانوب قاندن يورلدي تيغ زنلر
أوكون قان يغدي تا أخشام أولنجه | شفقدا منلرينه قان طولنجه
جهان چون ثبت لباس ينه كيدي | لباس ماتمي أكينه كيدي
أول ايكي فتنه دوندي برلرندن | محل راحته غوغا يرندن
يكجه نك چوق أيلاني يكدي | سحر ضحاكي كلدي يوزن أچدي
مبارز لر صواشه بندي چالاك | أوموزده نيزه لر ضحاك
قيله كاه ليلايه سحر كاه | مدد جي خيلي عسكر أيردي ناكاه
أودمن كوربجك أول خيلي خيلي | درلدي أولشكن قوم ليلي
بوچوق لشكر بولوت يكبه بوريدي | أوقمي نعمور أيدوب خلقي يوريدي
چونوفل كوردي بوجمع كراني | أولور بلدي برشمر وارزيراني
چوكوردي كه جهان باشنه أوشدي | ميانجي بولدي صلح أرايه دوشدي
فساده أيركوربجك تيغ بازي | أيدرعاقل صلاح دل نوازي
ددي سزدن مرادم وصليدي | بودبوانه جوانه شربتيدي
سزه شربت بها چوق زر ويريدم | اوكوهرلر ألوب جوهر ويريدم
اكر وارنيسه بورأيك ثوابي | ويرك بوخستيه شربت جوابي
اكر قلمز سكر شربت فروشي | أيچورمك بادي زهر ألوده نوشي

انك كم هجر ألندن بغرى قاندر
خدنك دلبر أكا أرمغاندر

چودلبر كوندره أول أرمغانى
عوض قلسم يراشورا كه جانى

چون أته دوست عاشقينه برطاش
نه جانى وار كه أندن قاچوره باش

ويرور با لابد سيه بالويا غى
وبال أولور أولورسم باله يا غى

دل وجانم نكارم أول يكادر
حقيقت جمله وارم أول يكادر

چون أول جانبدن دردينا ليلى
دلى مجنون سزه أيلر مى ميلى

بيلوب أول حالينى تفتيش أيدن مرد
روان أولدى ديشى تأثير أيدوب درد

كروب رقصيله مجنون لاأبالى
بووصف أولان كيمى بيدانه حالى

كروب ميدانه نوفل ألدى شمشير
شروشور يله تندوتيز چون شير

خروش وجوشله چوزيل سرمست
أياغه صالدى كيمه أوردسه دست

سليمان بيكى بيلدن بندوكيات
هم اكندن زره داودى قات قات

قدر يايى قضا لرتيرى أولمش
ألندن شور شر شمشيرى أولمش

أول أل كه رنم أيچدن زر صحرادى
أوكون بوزرم أيچدن سر صحرادى

شود كلود وكرى قانى أولديارە
كه مرغزارى دوندى لاله زارە

أوصحرا كوهه دونديكشته لردن
طاشوب قان موجى أشدى پشته لردن

تموج أيلدكچه قان بحارى
بولوت أولوب كوكه اكدى بخارى

بخارى خورشيد أيچدن تيغ برّان
بولوتلر أيچره كويا برق رخشان

[47b]

أول

أوجانبدن أتلنسه تيرباتن
كاه درمان أولورديي بولسه درمان

أوجانبدن اكرطوغرولسه يلمان
صفادن يلمانوردي ويرمكه جان

اكرطغرأمتسه بلمز بوددردي
أيدردي كندي قوميله نبردي

اكرشمن كوروب أمتسه خندن
دوكردي دوستلرتن بولسه قندن

كمان صوندسه اكربردست كيري
أترديي كندي تلقاينه تيري

أيي أيردوكي يرده أولسه پشتي
أوزردي كندونك پشتينه مشتي

اكرباش كسسه قومندن عدويسي
أيدردي أول عدويه دست بويسي

اكرأولدورسه ليلي خلقين أصحاب
أيي يوردي أيقدوب دينه دن أب

اكرقوت بولورسه أصحاب دسته
دوشردي دست وپادن زاروخسته

اكرنصرت بولورسه جانب يارن
أيدرتكبر فتحي دلده تكرار

ددي بريارا كاكه پنجون أي يارن
دونرسن دوستدن پنجون دوزغدارن

بزأولدوساكه نصرتده طفيلي
قيلورسين سن عدوخلقينه ميلي

ددي چون عاشقه خصم أوله دلبر
سپرأولورخدنك يزه دلبر

أنك كم هردم أوله كارزاري
أيدرمي يارله أولكارزاري

أيي كم يايا أيدوبدي يارددي
أترمي يارينه تيرنبردي

أوجانكه أولدي عشق أوديله مطوخ
قليج أيلر قليجه أوقه ديرأوخ

أنك كم أولدي بغري پرجراحت
بولوردلبرأوقدن أنجه راحت

[47ᵃ]

یوب پولا دزحمن مغز مردان
اشقدن کله چقدی کله دزقان

عربلر سینه سن شمشیر هندی
کسردی ترقماشی صنکه صندی

بنجه سیدسری صالندی پایه
بنجه خواجه اسیر اولدی کدایه

أرنلر نعره سی أتلر سهیلی
کیدردی بنجه فوشخ یره خیلی

هرأتن کوجوشی یری صرصریدی
دمندن صنکه باد صرصریدی

نه یره کم أجل منقاری أردی
باشی وجانی طاری کیبی دردی

أیقدن توز بلوردی کوکه أغدی
طلوما نندی بشکر یره یغدی

کوتوردی کودیی قان سیلی طاشدی
صواشی حددن چوب صوباشدی

عرب سیدلری چون شیر سرمست
أولوب بنجه یه بنجه دست بردست

بومست أرصلانلرك صوتی شدید
صررد رقورقودن دیو سپید

چکردی هرکشی درد نبردی
ولی قیسك قیوسی لیلی دردی

أیدردی هرکشی سعی مصافی
أنك سعیی درر لیلی طوافی

صواشدی هرکشی برکار أیدردی
دعای صلحی أول تکرار أیدردی

صلو باش کسمکه هرکشی تیغی
کسلمکدن یوقی أندن باشی دریغی

دل أزار أولمغه أول دلبرینه
دل أوزاد دردی کندی عشقرینه

دعا یه بوطرفدن باش أچردی
دعا درن ولی أندن صچردی

سپاه نوفل أیچنده یکردی
کروه لیلی یه نصرت أیدردی

أوجاندی

[46b]

ar 46

کہ ای غافل قیلہ أیردی خیزم
چکلدی أوستوکوزہ تیغ تیزم

أوقوب أوستوکوزہ قان بحری أیردی
یہ یولندن یکدک یا غرقہ ویردی

ینہ نوفل چون ألدی بوجوابی
دللندن جوشہ کلدی چشمی تابی

أول أتش عسکریلہ چکلدی شمشیر
أوقومہ حملہ أیدی نیتکم شیر

برألدہ چینی قلقانی مصیقل
برألدہ تیغ هندی صنکہ مشعل

أولردہ سوکس أولوب نیتکم کوہ
دریلوب أولدی کردریای أشوہ

قوشوب نعرہ أونیلہ طبل بازی
صلوب أصحاب نوفل أوزہ تازی

مبارز لر خروش جوشہ کلدی
أجل جامی مهیا نوشہ کلدی

قیلیچ جامی کہ جانہ قان أیچردی
ترابہ جرعۂ مردان أیچردی

أوجامک نوش أیدنلر شیشہ سندن
خلاص أولدی جهان أندیشہ سندن

دل أوزتمش سوکی کویاکہ أفعی
أغولر هر کیمی صولر نسہ دفعی

قتللر قوشکبی أوق تیغ رفتار
أچرقان أیچمکہ یا قوتی منقار

بونیمشدر دها نی قان أیچرکن
بنہ أچمش جگردن تیز کچرکن

هر أوق کہ یای بغرندن چیقردی
جگرلر پارہ سن خلقہ طقردی

أولم جیسی کہ جانلر توشہ سیدر
کیمین کاہ کمانلر کوشہ سیدر

کمانلر چین أیدنلر فتنہ کرمی
چیقوب تدبیر أیدر لر بشلرنی

بودر تدبیر أتوب تیر قضایی
سوره هر جانہ تقدیر قضایی

أومونوزده تيغ كويا ما رضحاك ... أجلدن غيرى يوق ذهرينه ترياك
يراق أتدى صواشه أينه أينه ... بيوردى يوزياوزديوانه ديوه
كه هربرى أودا ولوب بيله ياندى ... صواشه أينكله بيله بندى
أوچ قوشه بنوب بيل كبى أسدى ... بخه منزللرى بردمن كسدى
سوروب ليلى أيلينه ناكهانى ... أيرشدى چون قضاى آسمانى
أيل أوجينه أيربك أنجى صالدى ... خبر كوندردى كيدى أندن قالدى
كه أوش أيردم يا بحه بحر أتش ... نه أتش قاپى يلدن تندسركش
ويرك ليلاى قولك جنك وجدالى ... يوغيسنه أوشن تيغ لاوبالى
أيدم اكا نوازش باشكه لايق ... ويرم أنى بولوب براشكه لايق
صوسز لقدن أولن همبوله أبى ... أيره هم ساقى روحينه ثوابى
أيرشدردى چون أنجى بوكلايى ... أراده پاره لندى صلح جايى
ددىلر قوم ليلا بوخطابه ... أغونوش أندوروب نيش جوابه
كه ليلى صنمه برليل سيه در ... دكل قورو كليچه قرصمه در
سك المازأورميكله قرص ماهى ... كدايكمك نه لايق تاج شاهى
كوزوكه ناوك وباشوكه تيغ اوز ... أولوب ويرمكه باشى بى دريغ اوز
دونوب بوتيز خبرله أنجى چوزتير ... أيروب نوفل قتندن أندى تقرير
أيدوب نوفل غضب أنجى سوزيكله ... بينه كوندردى أياغى توزيكله

[45b]

№ 45

بوخصلت مرد اولانه لایق اولمز | خلاف لاف اولنلر صادق اولمز
یرشمز راسته قول مخالف | اکا بردن دوامیدرا راجف
منم بیمار و بی تیمار رنجور | صوسوزجان ویرمکه اقصود دور
جکرقاینله تشنه نیجه قانه | صووار انی دمنده کرمه قانه
بکا بندایلمز سنک زلف یاریی | ینه اشفته اولایین قیاری

غزل مناسب

صفین ایی وفاسنکین دل اولمه | اودندن درد مندک غافل اولمه
رقیب اهرمن شیطان عمللدر | صفن انک سوزیله عامل اولمه
بکا دیندار دلبر ارزودر | امان ویرایی اجل مستعجل اولمه
شمایل یارشورسن سروامّا | بنی قویوب رقیبه مایل اولمه
همیشه بندک اولسون زلف لیلی | قویوب سودایی مجنون غافل اولمه

نوفل مجنون پرسوقا یون قیله لیلا ایله مقاتله و محاربه ایدوکیدر

چونوفل بوعتابی ایلدی کوش | خروشه کلدی چون دریای پرجوش
سرینه صخر دی چون کیف باد | یرندن صخر دی چون دیوزاده
چوقالن کیدی تیغن چکدی دفعی | اتا اوستینه اتلدی صنکه انجی
چوقالی اهنین وقلبی سنکین | صنور کورن تتر یوزیشلو مسکین
کورینور فوقی اوزره برق معفر | سرکوه اوزره کویا شمس خاور

سکونت شان عقل وزن جانندر ولی عاشقلره کوه کرانندر
أله المزدی أیسنز باده جامن یمزدی أیسنز أولورسه طعامن
ألندن جام صحبا نوش أیدردی دلندن ذوق معنی کوش أیدردی
بوحالله یکورب دونکاریے أیچرلردی شراب خوشکواریے

مجنون نوفله ایرام أیدوب وصل یاره أقدام أیدوکیندر

مکر بر کون بو مجنون أیله نوفل أیچوب أشعارا أوقورلردی محفل
شکایت کونه مجنون أول جوانه برأیکی بیت أوقودی عاشقانه
که ای فارغ أوتدك دردیاریے ویروب بادغرون بن غمباری
بنم دردم نچون یاد أیلمزسن بو غمکین کوکلی شاد أیلمزسن
اکرچه وعد لر أتدك صفایه ولی أولمادی أقدامك وفایه
تحملدن کوکل صدپاره أولدی بو أواره دیی أواره أولدی
کتوروب بو دیاره بن غریبے دلکدن شاد أیدرسن دل غریبے
چو غیدی عهد سوسندن زبانك پچون غنچه کبی طوتدك دهانك
أیرشدی مدت عهدك تمامه برأغز کلدی غنچك کلامه
أیرشمز مرهمی بر یاره سندن أیرشمز مرهمی بر یاره سندن
دوکیدی طاقتم قالدم غملدن مدد أیکوریمزسك دوشدم أللدن
وفایه أول أورمتو بونجه لافی دونوب کوسترمك أول لافه خلافی

[44ᵇ]

١٠ خصلت

N° 44

اکوپ لیلای چون فریاد ایدردی | نواسی مجلسی آباد ایدردی
غزلک لیلی تعریف ایدردی | موشح نغمه لر تصنیف ایدردی

غزل مناسب

کون غالی کشت ایلدوکی خانه بخانه | آواره کبی نجلین یاری بهانه
عرض ایتمکچون سوزشینی عالمه خرشید | هر یاکه دن اوزتدی زبان کبی زبانه
طوتوب الومی نیچه وفا عهدن ایدردوست | دشمن اولوب الدن بنی طرح ایلدی شانه
اغلامغه ده قومدی کلمک دکل انجق | یارب نه کناه ایتدم اوله دور زمانه
هیر رده کورمز جانکوزی دیدارنی یارک | حایل اولیمز بعد مکان رؤیة جانه

مثنوی

چو مجنون سلدی کوزدن کرد دردی | قوزدی عشقله پرورده وردی
چو راحت بولدی کیمکدن نیمکدن | صفا سوردی ایشتمکدن دمکدن
کل نسرینی اولدی ارغوانی | تروتازه اولوب سرو روانی
صنوبر قامت و محبوب موزون | تروتازه تنی ضعف زمکنون
بنفشه دایره چکدی شمنده | کل تورواندن اچلدی چمنده
کلوب کلزار کلستان خرم اولدی | فرح کونین افغان ایسم اولدی
الندن لاله وش لعلین پیاله | اوکندن نقل و اسباب و نواله
وفاری وضع ثابت کوهه دوندی | طور لشرجه ابنوهه دوندی

[44ª]

رسولك هم رسا لايتي حقيقيحون | كلام اللهك أيا بتي حقيقيحون
كه أيتسه دريغ وچكمه بيم | عدويه تيغ طرته دوستنه سيم
نه يسه أيچه نه صبر ايده نه خواب | بولنما يانجه أول مطلوب يا يار
ددي مجنونه هم أي بلبل مست | كرك أشفته لكدن يوه سن دست
اناكه چك أياغك طاغ كيبي | يوركن يانمق أوكرن داغ كيبي
غم أودينه صوصحق سندن أوسون | دمودن قاپوا حق بندن أوسون
هميشه همدم أول عاقل لريله | أنيس أوله پريشان دل لريله
صدف أولورسه كريغمورنه يار | أولور دريا دبندن درشهوار
اكر أنكله يار أولورسه أفعي | وجودي زهر قاتل أوله دفعي
چو مجنون خسته كوردي بوجوابي | قبول أتمكدن دربلدي صوابي
كيدردي وخشتن أسوده قالدي | وفاي وعد معهوده قلدي
تحمل بندأيله پاي بسته | يوزي صويلي أيله أودي نشسته
تحمل دن كمر دوزدي بلينه | أويوب هم نوفله كتدي أليه
واروب دولت همايي سايه سينه | أل أوردي دولتك هم رايه سينه
كيروب حمامه چقدي كيدي جامه | عرب طوري صارندي ترعمامه
هميشه نوفله هم صحبت أولدي | أيشي أنكله عيش وعشرت أولدي
غزل لرايدوب أيرلادي تراني | لطيف وترخوش أيدي روانه

[43ᵇ]

10 43

دکلدر زر بکی قیمتده زر نیخ | بر اولورمی ذره سینه کوز میخ
بنجه دفعه یودیلر تا نه تازه | لباسم لایتو اولمادی نمازه
دیمی بختم کلمز کورمدم اغ | اگرچه یوندی بیک بیک نیته کم زاغ
سنک دستکدن واریسه کرامت | ذهی قوتلو دوست وقوتلو همت
بودر خوفمرکه اعدایه اویاسن | بودمر یولدن بنی تنها قویاسن
طوتولمادین غزاله بند صیدت | مقیدا ولیاسن بند وقیدت
چکوب دشمان بشینه تیغ چون برق | یراسنی زخمی فرقنا میتوب فرق
اورکن طبل کیبی نعره هایل | تهی قلبک اوله اعدایه مایل
بوعهد اوزره اکر طورسک ای یار | ذهی اصتی زیهی حقیله بازار
سراب اولورسه کر عهدک شرابی | ثوابک ساکه یا پیمه بوخرابی
بنی ترک ایتوا سکی پیشم ایله | باشم کچسون قوری اندیشم ایله
کوروب نوفل قتی بیچاره انی | ترحم ایدوب قیناردی قانی
غریب و نوجوان ایدی اوده هم | غریبه مهر و یاز ایدی اوده هم
سوردی اول دخی برکلعذاری | بلوردی اولده درد و هجر یاری
کم اولورخسته دردندن خبردار | مکر اول دردمی کم اوله بیمار
ترحم ایلیوب هم حالنه اول | بلا و غصه ده هم حالنه اول
روان غم صیمیوب اندا چدی نوفل | اولهیتا اولولوغنه اول

قچن ذکر أیده برافسانهٔ مغز — أیدردی که لیلی قصه سن مغز
أنکچون أولدی مجنون نوفله دوست — قوین أولدی شاکه مغزله پوست
أوقوردی یارا أولوب أول هم زبانه — بدیهی شعر و نازك ترترانه
یرا یچردی انکله خوش کچردی — غزللرا أوقوب درلر صچردی
ویروب أول خسته نوفل جوابی — عمارت أیلریدی أولدی خرابی
که أی أواره عاشق أتمه تعجیل — قلورم ساکه وصل یاری تحصیل
که هم زر خرج أیدم هم زور بازو — قلم أنی سنکله هم ترازو
اکر کلك أولوب أیلرسه پرواز — یتم طوتمز أولوب شاهین و شهباز
أود أولوب طاشدن کرلسه نهانی — دمور أولوب چیقارم طاشدن أنی
سکا ماأنوس أولنجه أول غزاله — کمند صید ویمی قلم حواله
بوسوزدی وقیله مجنون دوشدی حزنه — بوعهدم أیلدی شکرانه سجده
ددی بوسوز شکر أزدی دماغه — ویروردلذت اکردی نرمسه لاغه
که بولسزدهان أندن صولنه — أولورسه أتمکو یاغه باندی
ویره می أته بی أما رضایی — دلویه ویرمکه أولیکی أیی
ویرولسه حیفدر سکر غرابه — نشاکر تان کل صچمق ترابه
شهنشه زاده قند بندقند — نه أوله بکزیه لذتقند
ایکیمزده أکرچه أدمی زاد — ولی أول جان شیرین بندوهاد

[42b]

دکلدر

№ 42

نصیبی یاردن که کاه قوقودر — أوده یلدن کلور برشمه بودر
کیجه أیمذ أیدیدی بادی — وای کاکیل أوله أعتمادی
بوکه یل بوکورسه أول کوزلدن — اکا درلر نثار أیلر عزلدن
کوروب أول یاکه دن أبرکرأنی — پرأتش أولیون قوشولر سأنی
سوزی ذکر عذار وزلف یادی — بوحال ایله کچر لیل ونهادی
مسافرلر کلورلر بودیاره — نظر أیدوب بومسکین بی قراره
کوترر لرشرابیله طعامی — صونرلر دستنه برپارچا جامی
أیدرسیک جهدله بوجامه میلی — أولورأولدم بعشق لعل لیلی
چونوفا قلدی مجنون حالنی کوش — مروت موجی دلده أیلدی جوش
ددی بوبی پناهه پشت أولایین — سرینه دشمینلک مشت أولایین
شکارأیدی نیم بوأیلدم قدم — زهی طالع که سیمرغ أولدی صیدم
أتلدی بیره جست أندی أتدن — قومادی کیکن مجنون قتدن
أچوب سفره أوکدن قودی نعمت — رعایت أیلدی أولدقچه طاقت
کلام زمله کرم أتدی شانی — أیصمش موم وش نرم أتدی آنی
أنی کوردی که یوق برسوزه میلی — مکرأول سوزکه أوله ذکر لیلی
نه سوزکم مغزی أنک أولیکه دوست — أنی کوش أیلمز لر مغزوکر پوست
نه سوزی که قتنه یاد أیدردی — اکوب لیلایی أنی شاد أیدردی

[42ª]

دوشیجك وجد سعی ایلردی بخدد
دیوب لبیك حاجی کعبه مجدد

أووجدیله سراغاز أسته مجنون
أکا أهنك أیدردی کوه وهامون

زمی بلبل که کوشاید نواسن
کل ترکیبی چاك ایلریقاسن

هوادارندن أول أهل هوانك
بری نوفلدر أیشت وصفدر أنك

مکر نوفل أمیر أیدی عربدن
هنرده بنی نظیر أیدی عربدن

صدیقه مومر أیدی أعدایه أهن
یناراودأیدی رزمه بزمه کلشن

هم أهل خشمت أیدی هم خشمدار
همای دولت أیدی همدرزم دار

صواشن أیچنده بولسه دشمنه یول
أتلمش أوق چکلمش تیغدی أول

قوی أولدوغیچون قلب وصلاحی
شکاری أولدی برکون أول نواحی

که واروب کوه بخدن نوفل شیر
أیدرکن أنده جست وجوی نخجیر

طوشن أولدی کوهده مجنونه ناکاه
کوزی پرآب أشك وسینه پرآه

غریب وبی کس وبیچاره رنجور
عدو کوزینه أوقدوستدن دور

میان أدمیدن أیرود وشمش
أویور أردنجه برچ وحشی أوشمش

نفیر أوقور أوخوش أواز رهوش
أولور أکوش أیدنلر مست ومدهوش

أیله صوردی أنك خوی خصالن
ددیلر هزنه أیسه وصف حالن

که بردختر بونی دیوانه قلدی
وجودی ملکینی ویرانه قلدی

کچه أشعاردله لیل ونهاری
همان ییلدن أولور بوی نکاری

[41b]

نصیبی

N 41

بولشدی سندینه اول مقامك | سلامتر وبرمکه ابن السلامك
دیلریوق قوله بزده تقصیر | ایدك اما برز بوخیری تأخیر
که بوتورونن وزده کردایرشدی | یه دل کرمندن اه سرد ایرشدی
اکر بوعقده دن بوله فلاحی | اولور شکرانه سی عقد نکاحی
شود من که اوله صاغ وسلامه | مبارك اولسون اول ابن السلامه
چون ایردی بوخبر ابن السلامه | یوزین دوندردی بیلن بوکدی نامه
اجی صبر اغوستدن طولدوروب جامم | اینی نوش ایلدی برنیچه ایامم
اشی بیچاره نك شکر ایلکدن | کیمه قسمت یمك کیمه امکدن
عماری پرده سندن لیلی زار | اوتوروب بی دل وبی صبر وبی یار
اود اوردی پرده سینه نام ونشکك | اود اولدی پرده سندن بام چنکك
اصولك نقشنه بغلندی تصنیف | غزللر ایدیلوب اولوندی تعریف
جمال مدح اولوب اناقه طولدی | نواونغمه سی عشاقه طولدی
سوزی اوصافنك سوز اولدی سازه | چالندی کوس عشاق وجهان
یوزر مجنون خیران دشته دوشمش | قرانجتی کبی سرکشته دوشمش
نه داری وارنه یاری وارنه عاری | جهان پروا لرندن جانی عاری
یانجه مونس اولمش وحش صحرا | کوزندن اقدوروصحرایه دریا
حرارتدن نفس طوقوردی کاه کاه | غزال ایچون غزل اوقوردی کاه کاه

غیرزاولدوغمجون ایلدن سلامی
انك ایزن السلام اولمشدی نامی

کوروندی چون اکا اول شمع تابان
یولندن یلکبی اولدی شتابان

بودرسیلکیبی یلمکدن مرادی
که تاجمع ایلیه شمعیله بادی

دکل اکا که بیك یلسه ایله
چراغك باشی خوش اولمز یلیله

سفردن چون ایلنه راجع اولدی
وصایلنه اوماهك طامع اولدی

دکل بونکته دن بیچاره اکاه
که سعیله قوجولمز مهر له ماه

ایی مجنون قلوپدر عشق ایلی
اوسودا ده کوردی یومر ولیلی

کشی کوندردی لیلی جانبینه
که مطلوبزدیکه مطلوبینه

نکاح عقد ایچون خرج ایلدی نقد
که خرج نقدله عقد اولنور عقد

وفا مهریله مهر اوردی مهره
قوشوب کنزه کیز سیم چهره

کی غلمان زنکی جامه کولکون
صناسز قاره کوزدرقپلدی خون

کی غلمان رومی حلله مشکین
مثلدر اق یوزاوزره زلف پرچین

طقوب اولماه رولر خلقه درکوش
هلال وماهی ایدیلر هم اغوش

بلندر هرپری رویك کمروار
کوشکوه اوزره التوندن کمروار

قطاریله قرا اوشتر کوزل اتت
ایپك بزلر اغز التونلوقات قات

شکر دکندن اولدی خانه لرتنك
کوهرچکمدن اولدی مایه لرلنك

میانجی بغلیوب محکم میانی
دلایوکتدی یاردلستانی

[40b]

40

دل اما ذرطوتوشدی اذرا ولدیسه | بوغم پرورخبردن بی فرا ولدی
ددی کرما نغ اولمقدن چکم دست | اویخوندن اولور بوداخی سرمست
وکرصبرم قوشا غی کیمه الدن | اویلدن کتدی بوده کیدرا لدن
یدی لیلی ایچون غم غصه محکم | ولی صبرایلمکدن یمدی غم
بوجاقده پرده اصوب لیلی ایه | یوزین دیواره ویردی صنکه سایه
اوتوردی کوکلی تنک وهم نفس تنک | صنا سن خسته بلبلدک قفس تنک
کچردی شورله اول تنک ایچنده | مثال اسکریکن تنک ایچنده

انی السلام لیلای انا سندن دلیوب اول دفعه نامراد اولدوغمدن

دوزن قصه عروسینک جمالن | بوصورتله اوزره دوزدی زلف خالن
که اول کونده که سیران ایدی لیلی | تماشای کلستان ایدی لیلی
کلوب کلشنده بیغم فاسد ایدی | متاع نوبهارک کاسد ایدی
مسلسل سنبلی دلبند و دلکیر | پخه مجنونه اوردی بند و زنجیر
مکرر نوجوان قومر اسدن | اوجانی کوردی نورانی جسدن
هنرده بی نظیر ایدی عربده | که اهل دل دیرایدی عربده
انک اعلا یدی هریرده قدری | بولندایدی قومنده صدری
یوجه پایه بویک سایه اوزون بوی | قبیله چوق بهادر قومه اولو بوی
جمال و مالله مشهور عالم | کمال و حلمله مقبول آدم

زبانکدن نوله برنیك نامك — وارو بکلسه پیامکله سلامك
أیدرکن بونیازی أولشه ناز — غزلبشلادی یولدن برخوش أواز
خوش أینده نتکم درمکنون — جکرلریاقمی أشعار مجنون
ددی أی پرده پوروده یارم — أمید وصلتکدر پرده دارم
أمید وصلتك أولمانسه أی دوست — حجاب أولمزدی جانه بوتنی پوست
دل مجنون که دریا أولدی قاندن — بخون لیلی حذر أیتمه أندن
دل مجنون أیدر آه سحرکاه — بخون لیلی دکل حالندن أکاه
دل مجنون یقرداغ أوزره داغی — بخون لیلی تفرج أیدر باغی
دل مجنون جکر جور وجفایی — بخون لیلی سورر ذوق وصفایی
دل مجنونه کلمز غیر لیلی — بخون أغیاره قیلور لیلی میلی
دل مجنون ملاله منزل أولدی — بخون لیلی نشاطه محفل أولدی
سماع أتدی چو لیلی بوندایی — کوتردی جوشه دریای بکایی
أوقزلردن مکر برسروناز — کوزتدی لیلی پنهان زوچاپاك
کوفرقتن نه رسمه خسته جاندر — دل مجنونه نجه مهربان در
چوترك عشرت بزم أیلدیلر — دونوب أندن أوه عزم أیلدیلر
أوزارزی صقلمادی أول کوزقیز — وارو ب لیلی أناسینه ددی تیز
که تاشفقت بولوب جان پارسینه — أیه جان دل أوان سینه

[39ᵇ]

دل ماذ

[39a]

هم أسيفدا جله أول صورت حور
جمالن أيلدي نور على نور

قونجه كل يوزه حاجت دكلدر
نيدر رنك رواجي أولكه كلدر

پنجه همسر له أول سرور وانه
صلمانه بهار أولدي بهانه

قيامه كلدر شوق وشغبدن
قيامت قوپدي ضرطرف عربدن

بو أخترلرده ليلى مه صناسن
روان أيله كه كوزدن قصقناسن

مرادي نوش وكوش بلبل وكل
أوله هم سايبانى سايه كل

خيال يار طولو جام أيچدي
كله قوشو نبيد خام أيچدي

بنفشه سنبلندن ويره تابي
كلندن لاله فيض أيده آبي

بويى ناز أوكرده كلشندن سروه
صالنمق كوسترمه بكك وتدروه

أله ملك چمندن هم خراجي
ويره هم نافه سندن غنچه باجي

قلوب سرو وكل أوزره نخل بندي
أيده سنبل ريله ديش خندي

غلط ديدم دكلدي بو مرادي
نه سير سرو نه شمشاد شادي

مرادي بوكه بولبول برپنا هي
أيده أولدرد منداوره أيهي

أيده بلبل لره حالن حكايت
دكندن كل لره چوق چوق شكايت

بولبول شايد نسيم كلستاني
أله يار غريبندن نشاني

يا بارى طلبه بردم أچيلديي
أودي برپاره دلدن صاچيلديي

مكر برتازه نخلستان واريدي
كوزل خوش سبزه تربستان واريدي

[38b]

چون أشدی یا سمن سیمای سیمین — کوکه دوکردی زرین تاج نسرین
أیاغ أوستینه کلدی سرو سرکش — چو همسر أولدی ناز أیلدی خوش
چو سوسن بی وفا کوردی جهانی — جهانه تیغ تیز أتدی زبانی
سحردن جوش أیدوب مرغ سحرخیز — أوقور تسبیح أوازن أیدوب تیز
هواده تاج وطوقیله حمامه — سماع أیلر زهی صاحب ترانه
أیدردی قهقهه بلبل خرامان — که یعنی طرفه در أحوال دوران
یاخود أول قهقهه أتدوکی أنك — صفالینه کلردی بوجهانك
یکجه ذکری اکونك أسم هوهو — سحرکه ناخته أوردی کوکو
أیشیدوب بو خطابی أتمین کوش — نه کوشی وار أنك جانسز نه هوش
بشنده هدهدك پیرانه أفسر — مطوق صوفیلر کبی کبوسر
بو أفسر طوقله بیقوشه حقدر — پری ویرانه ذکری ذکر حقدر
چون أولدی یاکرم أوزاد قمری — کرامتله کچر بوستانده عمری
سرو سروچنار أوستنده دز تاج — أوتر قوشنه کم درة التاج
چو فصل نوبهاری کوردی لیلی — تفرج أتمکه میل أیدی خیلی
سمن سا سنبلینه تاب وردی — کله لطف سمندن أب وردی
کمان قیتنه توز أتدی مشکین — که مفتون أوله أندن نیچه مسکین
چکوب ترکسلینه سومهٔ ناز — پری زاد أولدی کویا صنم أوشمناز

چو صحرا صحنه کل پرده چکدی ‌ هزار رنگ خسته کو کلن درد چکدی
جمال کل کلوب أغلادی بلبل ‌ جهان طولدی صدای صوت غلغل
کل نسرینلرك هر شوخ وشنکی ‌ علم لردکدی عالمده دونکی
طولوب برك نوادن باغ وبستان ‌ نوای برکله شوریده دستان
جوان أیدی جهانی سبز نوخیز ‌ بنفشه تا بیدی عنبر أمیز
صبا یلیلکله سنبل أشته بازی ‌ أیاغنده دو شر زلف درازی
باش اکدی غنچه أچوب پرده دازی ‌ چکر ضرخار دن پیکان خاری
حیرندن کل أستبرق طوقردی ‌ اکا بلبل دعا أفسون أوقوردی
مکر سنبل سرنافه أچردی ‌ جهانه پرچمی خوش صحر دی
دو شوب نیلوفر أوزره تاب کلزنك ‌ سپر صالدی صویه بی صورت جنك
قزردی دیده نرکس سحر دن ‌ مکر کم خسته أولمشدر سحر دن
أنکجون یره بصماغه أیاغی ‌ قیام أتمز طاینماسه طیاغی
چمن صحنی مکرکم أولدی جامع ‌ أوقور بعضی جماعت بعضی سامع
خطیب أولدی هزار ألحانه چقدی ‌ أنکجون منبر غضبانه چقدی
أول ألحانه که زنبق کوش أولوپدر ‌ تکلمدن ولی خاموش أولوپدر
زمین بی حیاتك جانی کلدی ‌ عروق أرغوانك قانی کلدی

[37b]

[37ᵃ]

کوردشمع فرح نوری سوینمش | باشدن اودینر بغری کوینمش
یاقوسرتا قدمنا رخدایی | نه دودسینه وارنه روشنایی
بشرغری بکابی بویی چیقمز | کوزاغلرایل یوزینه صوبی چیقمز
شورسمه ایلدی پنهان اوزنی | مکرآینه کوردی یوزینی
اوسروك اولمیخون رازدایی | یوغیدی سایه سندن طوغری یاز
یکجه اغلاسه حال زسایه سینه | قومزدی اویخوبی همسایه سینه
که اغلرکاه ایدردی آتش آه | کچردی آب واتش ایچره هرکاه
دوکردی آب چشمی کاسه کاسه | سونیمزدی یورکدن تاب تاسه
بوریدی آنی غم اول غم یمزدی | اولورسه کمسیه حال زدیمزدی
یتوب ویراندی اول کلك یابیقوش | طوتردی خلقه یکبی فاپوبه کوش
طوتوب یولاره چشمن چشمه یکبی | اقردی آب چشمی اشمه یکبی
اومادی طرف یارندن پیایی | مهیا ایلیوب بیك بیك سلایی
نه دم کم جوش ایدردی یاد نجدی | بونکن جوش ایدردی حال وجدی
الوب بخدك سینمندن صفایی | ایدردی آشکه یوزیوزمرجایی
قچن اول جانبك ابرن کوردی | یاشن یغمور ایدوب قوشو یوردی
طولوب وصف جمال لیلی آفاق | آنك مدحن شعر اوقوردی عشاق
براوغلن ایرلسه باذارایچنده | اوکردی لیلی اشعارایچنده

[36b]

36

یوزندن کل سوزندن دوزدی سکر — کلیله چون شکر اولدی مکرر
پنجه دل خسته لر جانوجکردن — ایدر لر ارزو اول کل شکردن
صحی نعلن اومانه پاك ایدر راه — اکرچه غمزه دزدیروبره الله
قیشله عاشقك حالینی یوقلر — اکرچه غمزه سی خشمیله اوقلر
لبیله نازو وعدبوس ایدردیی — اکرچه عاشقه افسوس ایدردیی
زنخدانی که مهمانه قویدیر — پنجه افتاده صیدانمك خویدیر
خصوصا جانودلدن خسته مجنون — انك مفتونه اولمشدی مفتون
اوغنجه بونجه اهل پرده ایکن — هزاران وهزار پرورده ایکن
دلی پرخون ایدی مجنونی ایچون — که محزون ایدی اول مفتونی ایچون
چیقوب بام اوزره نخچیر اولدلارام — سحردن یوللرن کوزلردی تا شام
مرادی بوکه مجنونی کوریدی — یه کورمش کمسدن حالن صوریدی
ولی قورقردی طعنندن رقیبك — صورردکن حالن اول کل عندلیبك
ایشتمسون دیو اغیار بدخواه — قیلوردی نیم شبده خفیه آه
دهانی غنچه وشرد بسته ایدی — دلی پرخون وجانی خسته ایدی
کوکلتنك ودهانتنك ومکانتنك — بلادن کوزنه ملك جهانتنك
یوزندن لعلله لولوی زیور — بری کوزیاشی اولدی بیری اخکر
رقیبك دهشت ایدوب هیبتندن — اوشمع اغلردی خندصورتندن

كتاب حسن وفهرست لطافت | چراغ افروز مصباح صباحت
شه خوبان وهفت اقليم عالم | در شهوار درج صلب آدم
شهير شهر حسن اقليم بهجت | كل كلزار كل كشت طراوت
همای عشوه وطاووس جولان | تذروشيوه وكبك خرامان
جمالی كعبهٔ صورت پرستان | پت محراب حاجتكاه مستان
طبيب درد مجنون اعنی ليلی | جمالی دلكش مشهور اولدی خيلی
ايرشدی سروبالا سی كماله | كه عالمدن علم اولدی جماله
جمالی جان كوزيله كورملی اولدی | بويی برماغله كوسترملی اولدی
پنجه آزاده سروی بند قلدی | دوشوردی سايه وش افكند قلدی
سوزی شربت صوتی ميكون رطبدن | جهانی قلدی مستاب عبدن
جهانه غمزه سی افسون ايدردی | جهانك خلقينی مجنون ايدردی
كمند ليلی جانه فتنه اولدی | نه جان جمله جهانه فتنه اولدی
كه اولوردی غمزه سی بغلردی زلفی | شكار زغلله طاغلردی زلفی
جهانی مطلقا بند ايدی قيدی | كمندندن خلاص اولمزدی صيدی
كوروب اهوی چشم نافه داری | اولورهم نافه هم اهو شكاری
مسلسل زلفی اولسه وقت تحير | اوزربيلك شير مسته بند وزنجير

[35b]

پدر برکوشه ده أوتوردی کریان
یتور مجنون دوشوب بریاکه عریان

ینه أینی أیلتدی خانه سینه
ترحم أیلیوب دیوانه سینه

سوکرا شفته مجنون شور بخته
دشوب صبر یله جانی درد سخته

برأیکی کون شکنجه چکدی حالی
کورن أغلردی أول أشفته حالی

طوروب جاك أتدی برکون پرده دوست
دوشوب لیلی یولینه نعره دوست

قچن ثابت أولیسر صبر سرمست
أیرشدی نجد کویا شیر سرمست

ألندن سنك واهن أیغنه
طوروب وجد أیله أول نجد لطغنه

دکوب کوکسن أوقوردی خوش غزللر
دریلوب أندن دکلردی کوزللر

خلایق هر طرفدن أندن أبنوه
طوروب أهل تماشا دامن کوه

قچان لیلای مدحیله بزردی
کیمن خاطر کیمن خامه یزردی

کیدردی تحفه أندن هر مقامه
طولردی أول شکردن مصر شامه

غزل مناسب

جانم دوشلی بلاکه أی دوست
راحت قومز أولدی باکه أی دوست

چو خاطرك أولدی کوکلی ألدك
جانم دخی أیشدن ساکه أی دوست

أیتدك حاله کلدی سندن أیرو
قالدی کورن أینی طکا أی دوست

دشمانلریله دوستسن أولدك
مجنونی ده اکا برکون أی دوست

سن شاهد أیچون شهید أولمق
أولامی میسر اکا أی دوست

[35ª]

شوکاکلك یکبی کم قصد أیدی قانه | که بزموری طوتوب صوقدی دهانه
قرنجه قهقهه أیدی بوأیشه | أی کاکلك ساکه قدندبوپیشه
بوطرفه قهقها أیدی بوأیشا | جبلی قهقهه سن ویردی ریشا
أچلدی بوزنی قانه کرمشیکن | أوی چقدی دهانه کرمشیکن
سوکولکلك که أولرأیدن شکاری | یك أیدن کریه وأفغان وزاری
قچنکه خنده أولمایه یرنده | یره صوقه یرندورووب یرنده
وجودم دردوه صبر أیچون أولوپدر | جفاوجوروجبر أیچون أولوپدر
مثالم پیرخردکم چکر یوك | یوکندن جانه زخم أولمزاکسك
بلایوکندن ویرما بنجه جانی | أنمز پشتنك برکز بلاینی
چوبیك بیك أولمشم غم خربه سندن | نه دردم وار رقیبك خربه سندن
شوعاشق کم أولوپدر دین دین | عجبمی باش أچرسنه تیغ یتمز
طوترسك عاشقك باشینه تیغی | أیلندن کلمز أول جانك دریغی
نه باشه کلمز أیدن تیغ بازی | کس أینی کم أولاسن مرد غازی
شوعاشق کم أوله قوبازدلبر | هلال عید أولور بوبنینه خنجر
هوایلی طاغدی بن هبایی | کلوب کیمنه أیدرسن مرحبایی
قوشوجانی که تندن أل یومشدر | کچ أوصوزن که سندن أل یومشدر
ددی چونخسته مجنون بوجوابی | أتابی بغرنك یاندی کبابی

[34b]

۳۴

نه قیلم نیلیم قیلمزدل آرام — دوشلدن جانمه دردد لآرام
بکا بوصاعقه کم اندی ناکاه — پنجه کوهی یاقوپدی نیته کم آه
أوسیل الدی بنی بندن یودی پاك — نم کبی اولوپدی پنجه خاشاك
یالکوزبن دکولم جور ایچنده — پنجه مظلوم وار دردور ایچنده
یرندن ماهنك تاپیکرماه — کم اولمایه بوغمدن اوله اکاه
اکرالدن اولیدی غصه شادی — بولوردی هرکیشی هردم مراده
کم استرکم این کندویدلتنك — دوشکی خارا اوله ویصدوغی سنك
همان بدبختم استربوبلادی — سیه رولکدن اولمتاکه تایه
اسد اولدی مکر برج ستادم — ستاره مدنکم اولمزدلن یادم
کرکمز خوش دل اولمق بن بلاکش — نه خوش اولمز بلاده اوله دلکش
دکل چون اختیاری کار عشقك — قوباری جانه کچسون کار عشقك
بویون طوتدم بلایه باشم اکدم — طوتوشدم یوزصوکن طوپراغه صچدم
یقوب شوقه وجودم ایلدم برق — که بوشوقم جهانی ایلدی غرق
بوبرق وشوق اودی رخشنده ایلر — کورن انی صانور کم خنده ایلر
بکا درلر نچون یوقسندم خنده — نشانه کوزیشی دردمنده
بودرخوفم که خنده اغزم اچه — بوشوق اودی ایچمدن طشره تاچه

مثنوی

ره د رنبد اولورسه خوابکاهك | کیدر الدن یا باشك یا کلاهك
رفیق أیت دوستدن برنیچه خاصیه | بولاسن تا که دشمانذن خلاصیه
دمور یورکلو أولسه یولن یولداش | نه غصه یول أرینه أولسه یولداش
أشتدی یوسوزی چون خسته مجنون | سوزی کوثر أقدی کوزی جیحون

جواب مجنون

ددی ای کوهر درج سیادت | چراغ أختر برج سعادت
عرب سادات تك سرد فترسین | ریاست کوهر نیك کوهر سین
أیشیکمك داغ محراب سجودم | أژدر لطف جود کدن وجودم
نصیحت نقدینی خوش خرج أیدرسین | کوکل درجینه کوهر درج أیدرسین
سوزك سمن أولورسه أم سمندر | اکر وهمدن أشك مرهمندر
ولی بن خسته دلکه بی قرارم | بیلورسن عاشق بی اختیارم
أدم مجنون وبندم أهینندر | أزلدن باکه قسمت أه أینندر
کمسنه بندله أیمان زبونیدی | أولن صیرویه طپ تو توزسیندی
أورولدی جامه چون طاغ لیلی | دل مجنونی طوتدی باغ لیلی
لب شیرینی بغرم خون أیدوبدر | بنی أول خونله کولکون أیدوبدر
نه کولکون بر بلا کشتبار کیرم | یوکم کوه معظم بن حقیرم
بوخا لیله یولندن أیلسم خیز | أیرشمز توزمه دخش أولسه شیدیز

نه قلم

٢٥ 33

سعادتدر أو خدمت سعی مخدوم — سعادتدن قچمز أولدی محروم
أنك کم همدمی بی دولت أوله — همیشه آلت لوتیلت أولکه
مثلدر دولت أولمایه نجکه باشی — طوتوب طورمایه رقصتوغی قاشی
دیدی سوزبیتورن بوستانجاندن — بتردولتکه کون بوستاندن
یکمه دولت هماسی سایه صالدی — بساط دولتن بالایه صالدی
سعادت بابنك مفتاحی حق — دوزوب دولت جندن قورمحقق
اکر صبر ایده سن صبر ایله بی شك — کلور باشوکه دولت أندك أندك
درلدی قطره لردن بحر أبنوه — یوجلدی ذره لردن ذرّه کوه
أوکم وار شمع عقلینك فروغی — أیدر صبری ایله حلوا قوغی
أشی رأیله قیلکم مزد بی رأی — یوزین دوشره چوزمایه رأی
خلاص أتمزدی سکدن جانی دلکو — طولشمایه اکر رأیله الکو
جهانده بر وفا سزدر مرادك — کچر یللردلندن کچمز أدك
أونهان سن انکچون عالمه فاش — أنك طاش بغری بغرکده سنك طاش
أوسندن فارغ وسن اکه مشغول — أنك دردندن أغلرسن کولر أول
بویول کم سن یورسن پرخطردر — طاشی باشی طورغی یانمش جکردر
درودر بندی محکم دمودن — أشك سوزمکه چمزسك چمودن
سوار أول رخشه رایه دولیله — که نارستم أولاسن قوتیله

[33ª]

ضاورديك خرمن قدرم يبانه | كه دكمز ألقنن برصمانه
أيله بقماغه أغيار وأكريار | نه بندن يوزنه سندن يوز صويي وار
قنى عرض وقنى غيرت قنى عار | نه عزت قالدي نه حرمت نه بريار
قجنكم سيم ونسيماكي ذرا تدك | سيادت سنكه سيني أبترا تدك
بشوكه چون بلاچشماغي چقدك | بنيه باشوكيه أوده يقدك
ينا روز ايكمزده نارا يخنه | بلا أودنده سن بن خارا يخنه
أوترد لدن سونيسون أتش درد | صووكو كلوكي دوكمه أهن سرد
طوتالم يوق دلكده صبر وارام | كه سندن دوراوله درد دلارام
كه أندن باري نوله كاه كاهي | كلوب بن خستيه أتشك نكاهي
سن ألوب باشكي كندك يبانه | يوز رسن عشق أودينه يانه يانه
بنم باشم عدولر ألمز أستر | چكوب شمشير تيزي جانمز أستر
كه كم كوه وش سنكين أولاسن | تمكن أيلبوب تمكين بولاسن
أنك كم صبر وتمكين أوله رختي | قولاي أسته عجبمي كار سختي
نجون نوميذ أولورسن چاره أسته | هر اراده اميذك أن أسته
نجه نوميذ اولورناكاه أميذ | سنه شب ياسته كه صبح سپيذ
سعادت أهلي أولسون همنشينك | كشاده أوله كون يكبي جبينك
أوصنمه أهل دلر صحبتيذن | دورش قحمه أولولر خذمتيذن

[32b]

سعادتيذن

№ 32

نظر قلدی پدر چون بو کلامه	یقا یر توب بیره أوردی عمامه

پند پدر مجنون

ددی أی ناره دوشمش دل ودیه	جفا دن کل کبی دامن بریه
أی بغرم پاره سی قانه بونمش	دل وجانه بکیه أودلاره یانمش
نجه کوزدن کلال أولدی جمالك	نه دل تفریق أتدی کوشمالك
نه قان أتدك که أیردی کردنو که	کمك خاری طولشدی دامنو که
صاقدیغه کوزم بیمار أولورسن	کل أیکن مبتلای خار أولورسن
شولر که طعمهٔ حکمت نیشلر	صقندق کوزه چوپ دوشرد نیشلر
جهانه کلدی بختك بکیه بخت	زهی بوطالع بدحال وبدبخت
رقیبك زهری ساکه أقرب أولدی	مکر برج ستارك عقرب أولدی
صاولمرسن أسر باد ملامت	قیامت باشوکه قوپدی قیامت
أویورسن فتنه أویدی باشیکه	عجب غوغا أودی یاندی باشیکه
رقیبه طعنه یاره جان أترسن	رجوم قهرله شیطان أترسن
چوطعنك طاشی ملاشه طوقوندی	بشك صقلاکه طاش طاشه طوقوندی
چوبصدك قوروغی أویورلانك	أمین أولمه صقین زهرندن أنك
أیکن ذیمه وقارم قان بیره	صقال أیغنه بتوجور أتمه بیره
اسرکه کهنه پیری نوجوان سن	أجتمه جانی حلوای جان سن

[32a]

دلنن که غزل کاهی غزاله | اوزینه ناله دزدوزمش نواله

غزل مناسب

نواله عاشق مسکینه حال ناله یتر | نواو نعمت اولی عجب بوحاله یتر
رقیب خوفیله زایل اتمزم غمیمی | چو عمرمک کونشی وقتیله زواله یتر
حواله اتمسون بکا دشمن تیغنی کم | خیال غمزه سی یارک بکا حواله یتر
حسود دیش بیله قانم ایچکه صبر ایت | که قانم ایچکه لعلنه کی پیاله یتر
یوخسته جانه نه حاجت که زار و قهر ایدیسن | زمانه دیمه سیکه که سنر سفاله یتر

مثنوی

پدر چونکه اشتدی بولایمی | قیتی هیبت اولوب ویردی سلایمی
پدر دیدارنی چوزکوردی مجنون | دوشوب اغنه یوزسوردی مجنون
دیدی قاتکن پر جرم و گناهم | قبول ایت عذریمی کم عذرخواهم
نظر ایله سبب صورمه بوحاله | بوحالی ایله تقریر حواله
سیه رویم فتاده سایه کبی | بنی کتورمه کج کیت سایه کبی
کتورمک سایه می قابل دکلدر | محاله سعی ایدن عاقل دکلدر
سنی سومک اودندن اوده دوشدم | سیاه اولدی یوزم ضرد وده دوشدم
دکل الدن بیلورسن رشته کار | یا پشدم اوش رضا قلبینه ناچار
اکر تدبیریله اولیدی کارم | بنی بویله غریب اتمزدی یارم

[31b]

قورمش رنك بويي بختي كبي | پريشان خانماني رختي كبي
ياتور ياي أيتسندن يايه دونمش | اكلمش درد أيجندن رايه دونمش
محبت بيل قضاي أسماندر | بلابندينه محكم ريسماندر
صورب حالن أوشخص أتدي خطاي | همان أه أولدي مجنون جوابي
سوزندن چون أيمدراي كسدي | چوقويب مجنوني بيل كبي أسدي
يكمه بندأورسه مجنون أيلرأني | كه بلمز أسماندر ريسماني
وارب عامر أليله أول سفردن | ددي أول قومه كورد وكي خبردن
كه كوردم قيسي حالي تنك أيجندن | طولشمش ماره دونمش سنك أيجنده
غريب وبي كس واواره رنجور | ولي حالي خراب ودردي معمور
قورمقدن أوتولمش أوندم دونمش | قوريمقدن تيني تابوته دونمش
أوتابوت أيچره جان كه قيغلودر | عذاب قبره أوغرامش ألودر
بوسوزي صبر أيدوب بيچاره پيري | وطندن أيلدي أواره پيري
كه أولدي ابن أب مجنون سبيله | سفر أتدي قويوب قوم وقبيله
أودشتك كشت أيدوب ويرانه سيني | أرادي كندونك ديوانه سيني
كزركن دشتي چون باد سحركاه | طوشر أولدي كوزلري مجنونه ناكاه
يتوردوشمش أياغي وادي تنك | دوشكي أيتي قومدن يصدوني سنك
يتورنه خانماني وارنه خانه | دهاني خشك وقولي ترتر انه

[31ª]

أیدوب کوشه ده کنج نهفته ‌ أولوب کوشه نشین وکوش سفته
کوزین یولاره طوتدی لیلیه کوش ‌ جکرده درد دلده جوش بر جوش
صفا کلشه صبا دن أول دیاره ‌ باش أچوب قوشوا رکردیاره
که أول نوز عاشقك تاج سریدر ‌ سری أچمایی بل سر سویدر
نه نان ونوشی وأرنه ستر پوشی ‌ غذا سی غصه أب دیده نوشی
همان جرم کونشد قرص خشکاد ‌ أوده خوش کار أیدر صنی پاره ناد
سرا بیدی همان بکزر شرابه ‌ أنك تابیله طولمش أول خرابه
أوشربت کما کاد وشن یازدی ‌ صونرلر نوش أیدوب نجه قازدی
یتور مجنون عریان أنده بریان ‌ نه پروای شراب ونه غم نان
مکر اشکا غذا روحانی أیدی ‌ وجودنده صفا روحانی أیدی
قنی پروای طعمه أتمسه باز ‌ کورنمز کوزلرینه أوردك وقاز
أولرکم خوان نعمتدن یدیلر ‌ کوج أولور طوق أغزلامق دیلر
غمی حلوا أیدنمش محنتی زاد ‌ قول أولمش یاره أغیار ندن آزاد
زهی غمکم اکا ویرمش برایی ‌ کبوله غیر غملردن نجایی
یتورکن قوریلوب چون معدی جعدی ‌ قیتنه أوغزدی بر شخص سعدی
کچرکن أولدی مجنونه کوزی طوش ‌ أنی کوردی یتور سرمست ومدهوش
خراب أولمش یاتور پیر خرابه ‌ طوتوشمش جان وتن تاب سرابه

[30ᵇ]

قرنمش

30

[30a]

کوزه کوزلك ویردی تیز آینه‌یه | اولور بی جسم اولانه یار یعنی

اهل دل مجنونه قوم لیلا قید ایدوکلرینه

چون اولدی خلقه مجنون قصه فاش | زبان طعن اوزتدی نیچه اوباش

که لیلینك جمالدلستانی | عجب عشقه دوشوردی اول جوانی

دوشوب هر یوه یاوز زبانه | ایوایاوز خبر طولدی جهانه

یقوب لیلی دلن بوطعن غیرت | کروب غم خانیه اغلردی خلوت

کروه لیلدن بزنیچه غماز | جفاسی چوق وفاوشفقتی از

ایل آسینه شکایت ایلدیلر | بوغوغای حکایت ایلدیلر

که بو مجنون فنی کم عایر بدر | نه مجنون نظم شعرك ساحر بدر

بزی رسوای خاص وعام ایدوبدر | همان کندی کبی بدنام ایدوبدر

کلور دایم سروپایی برهنه | یانیخه نیچه رسوایی برهنه

ایدوب حی اوزتسندن اجتماعی | غزل اوقور ایدر رقص وسماعی

اوقودقجه خوش اینه غزللر | ایدر لیلی کبی میللی کوزللر

اشیدنمست اولور اشه سراغان | عجب هم خوش غزل وهم خوش اواز

اوزراهی اودی لیلایه داغی | یوده یوده اولدوراخرچراغی

حجاب عرضمزچاك اتدی شعری | یوزومزصویدی خاك اتدی شعری

قودی اورتایه اول بویولن باشی | صوباشدی اشدی دمزسك صوباشی

[29ᵇ]

n° 29

طوروب قوشوسنه چون شمع روشن
ددی ای ورد وزده تا تن کلشن

دعا لرغله سینسك خرمینسك
اجابت پرتوینك روزینسك

بکا درلرکه کچ عشق هوسندن
سنکر خطی کیدر بی هیچ میکسندن

بکا درلرکه غمدن کوکلیکی کس
بن انسز اولورم بیچاره بی کس

مسلط ایلین بابکه هوایی
هوا اوستینه یاپمشدر بنایی

دعا ایله بکا ای مرشد داه
بوسودا تاجی اوله باشمده هرکاه

کچنجه دور عمر روزکادم
غم لیلی اوله عالمده وادم

جهان ارایشندن چون اولم پاك
بکا اولسون بلا سیی مونس خاك

بنی چون طوپراغمدن حشر ایدن حق
وجودمدن هوا سن نشر ایدن حق

بلادر عاشقه هر زندکانی
غم جانانه در اویله جانی

دعا ایت کم زیاده اوله هر روز
غم مجنون و اول حسنه دلفروز

پدر بوقوله چوق کوش ایتدی دردن
کسوب امیدی اه ایتدی حکردن

دونیاك قومنه اول پیر فانی
دونه دونه حکایت ایتدی انی

ددی یوز صویله اندن ایلی یوك
یوزی صونیدن ایومش انی قوك

ایل اندن کم سلامت اولمق استر
بو رسوایی ملامت اولمق استر

او لحظه کم دعا یتری اوله راست
ایدر حقدن بو بایی اولمانی درخواست

قچن سر رشته دولت اوله کم
نه اظهار ایدن انی سعی مردم

کل أیله لاله سی خون جکردر | کلینه ژاله دشمش أشك تردر
صناسن چشم عاشقدر بکاری | جکر قانیله بتمش لاله زاری
مکان أیدی أوکوه أهل بلایه | ستاکم کوه لبنان أولیایه
أرزکن پیر محزون سیر أیدوب کوه | کوزینه ظاهر أولدی کوه أندوه
أنی کوردی کسلمش نیك وبدن | یتور بیهوش وفارغ هر أحدن
غم دلبردن أوزکه محرمی یوق | همان أهندن أرتوق همدمی یوق
غریب ودردمند وزار ومسکین | دلی ودین سی عمکین ونمکین
وارو أول دردمندك قاتنه پیر | ددی أی قید عشقه صید ونجیر
پریشان ییل کبی نیچه یلرسن | نه یه تردك یباندن نه دیلرسن
تمامه أیردی عمرك ناتمام سن | یمیشك کوندی سن ذاتی خام سن
بخون برکون بنی یاد أیلمزسن | بو عمکین کوکلی شاد أیلمزسن
بو رسمه کم ضعیف پیر أینم | یقینم بودر موته یقینم
بودر دیله أولنجه پیر فانی | صقن برکون اکرسن صکره أنی
أوروب ألقصه مجنون دستنه دست | أیلتدی خانقاه شیخنه سرمست
ددی جان پدر یوزسور بوپیره | دعا أسته یوزك أیرکور بوپیره
سنی یاقورتره لیلی غمندن | کیدن زخمك دعاسی مرهمندن
پدر قالدی قپوده کیردی مجنون | کوروب شیخی سلامی ویردی مجنون

[28ᵇ]

00 28

شهنشاه سریر ملک دینده — چراغ شعله علم الیقینده
جهان ترکن بشینه تاج ایدنمش — جهانک شهریارن محتاج ایدنمش
أولوب دنیاده لیلی طاپوسنده — قره قول للقچی سیدرتا پوسنده
یری کون کبی محراب ایچون دائم — کجه هردم نوشته کبی صائم
همیشه قوتنه مزرع قناعت — ایدرأب وضویله ذراعت
دعایه أل کوتورسه أولشه دین — أولوب ذل طلبسانی دیسه أمین
دعاسی حل ایدر هر مشکلاتی — بولورسه أندن بولور مجنون نجاتی
أولاکم همت یمنله أولمرد — أیدن أول خسته بی زحمت ودرد
أو مجروح أیرسه کریشینه أنک — علاج أیلردی هر ریشینه أنک
پدر مجنون سوندی بوخبردن — بلاد فع أولنه دیو پسردن
طوروب همت بلنه پیر خوش رای — پنجه یردن قوشندی نیتکم نای
اکرچه چنک وش غمدن بلی خم — میان بندی ولی نی کبی محکم
أود شتی کشت أتدی قد حمیدک — أراد وغی دیمک نوردیدک
أرا یوب سیر أیدر کن صاغ وصولی — صول أوجی راه بخت أردی یولی
دوزوب سنک ملامت دن أوطاغی — حوأتش أنی وحشیلر طوراغی
یلی چون أه سرد مستمندان — قتی یغموری أشک درد مندان
مکرکم أه عاشقدر طوماغی — که یا قرسر وکر جان وجهانی

[28ª]

أیی بلدی دوا سزدرده دوشمش | أنی بلزکه باقی کنجه دوشمش
دونوب جمدن کورنجه أقربا سن | حکایت قلدی مجنونك دعا سن
ددی مجنون چون أوردی خلقیه دست | بنی أنك نیازی قلدی سرمست
أودم بزمزمه کوش أتدم أندن | روان زمزمه کبی جوش أتدم أندن
أوما ردم عرض أیدوب أخلاص خاصه | دلایه عشق لیلادن خلاصه
أوخود باش أچوب عشقینی دلندی | دعا أتدی اکا کندویه أیلندی

یدی مجنون عشقدن خلاص أیچون عابد حضورینه أیلدی وکیدر

زبان هاتف غیب حکایت | بو وجهیله بیان أیلر روایت
که أول خاکی بساط وسنك وألبش | دیار سوزاری نای نابلش
أنیز واهه چنك أفغانه قانون | أسیر عشق لیلی أعنی مجنون
زیاده أولدی کوندن کونه دردی | أنی جاندن صوندی آه سردی
دودیم پرسرشك ودیلی پرزار | یانر پرنار أولمش صنکه پرنار
نه کوی یاره وار ما غه یوزی وار | نه یره کوکن دوشن یلدزی وار
أوه وارسه دوشر غوغای شندن | ملامت یاغر أوستینه چمندن
کوروب قومی بوسوزی أحتراقی | أتا سینه دیلر أتقا قی
فلان غار أیچره بر زاهد ولی وار | ولایتده کرامتده علی وار
دعا مفتاحدر أنك زبانی | أیلك حاجت کیدر أستانی

[27b]

[27a]

کوردوب أینی کعبه سایه سینه ددی أول عمرنك سرمایه سینه
أوغول سروقتی کلمشدد نیازك یاپش سرخلقه سینه چاره سازك
قپوده خلقه یکبی وار سجود أیت طوتوب خلقه سؤال أفضل جود أیت
دی یارب بزغربه لطف خاص أیت بلای عشق لیلیدن خلاص أیت
چو عشقك أدنی مجنون أشتدی کلرکن شمع یکبی کورنه أیدی
یرندن أتلوب چوز خلقه مار أل أوردی خلقه چوز زلف دلدار
ددی یارب بوخلقه بند برکوش کلوب قاپوکه طوتدم خلقه سن أوش
قلوب قدومی خلقه باب عشقه بنی سرخلقه قیل أصحاب عشقه
أوخلقه أیچره کیدوکنجه چاغم یرأولسون خلقه یاره قولاغم
بکا درلرکه کس غوغای عشقی صفای لیلی سودای عشقی
بوغوغادن سرم خالی کرکمز بوغمدن أوزکه أحوالی کرکمز
سیه درد یدلر لیلی جمالی سیه أولماسه مسك أولزنهالی

قول مجنون عامری

یقولون لیلی سواد جبتی ولولا سواد المسك ما کان غالیا

همیشه دایم أولسون بصر لیلی بنی أولسون یتورسون نیل میلی
أولشدد عمرم أول زلف دراز یاشن زلفنجه قیل أول سرونازه
قله دوندم اکرچه حسرتندن قل اکسلمایه فرقدولتندن

[26b]

أوقدن

26

انچکون جهد ایدوب مجنون اتاسی | علاج ایچون بلا چکدی نباسی
نه حاجتکه قودی نه برمزاری | وارو ب ال کوتوروب اتمادی زاری
بله یانجه هم قوم و قبیله | علاجه سعی ایدوب انکله بیله
که چاره ایدر لر بیچاره سینه | بولوب مرهم اوکولمز یاره سینه
اولوندی اتفاق اخر بوراید | وارالر کعبیه سعی دعاید
که حاجت کاهد رجمله دعاید | دعا محرا بدر ارض و سمایه
قچنکه موسم حج اولدی اول | صفای سعیه محمل بغلدی ایل
بذر مسکین مزین قلدی محمل | که وارو ب کعبیه حل ایدن مشکل
قیردی قیسی ایچون برخوش مهاره | میان مهره کردی ماه پاره
بنجه مه پاره اتش پاره سیدر | جمال لیلنک اواره سیدر
یونلدی حاجیلر سعی صفایه | طواف حج و لبیک و دعایه
کوزل دینار استرلر اوشوردی | ایزندن یوله درهملر دوشوردی
اقردی سیل اشتر موج در موج | رواحله قوافل فوج در فوج
قچنکه کلدیلر بیت الحرامه | صفا و مروه و رکن و مقامه
اچوب مجنون اتاسی مهر کنجی | چنا غن پرده اتدی هر دلنجی
قیرمایوب صفاهمانن اچدی | اوقومه سیم و زر قوم کیبی صچدی
طوتوب هم لطفله فرزند دستن | سلوب هم غم نمندن چشم مستن

[25ᵇ]

بنی بولوب یانه أتدی ذ شمان ... بلای ناکهانه أتدی ذ شمان
یتورد یلر بنی أرامه أی دوست ... مجالم قالمدی ارامه أی دوست
أیکن أفتاده أولدی جان مستم ... دیمیدر طوته سن أی دوست دستم
بنی أتدی دلوسودای دلکیر ... سندن بوینکدن نیلرسندن زنجیر
بنم هردم أسیر زلف جانان ... أسیرن یارشورن زنجیر و زندان
سنی سومکدن أرتوق یوقدر کناهم ... نه جرمم وارکه أرترهر کناهم
سنی سومك کناه أولورسه شاهم ... بنی سرتاقدم قاپلر کناهم
ألف قدم عمکدن دونمدی لایه ... دیمیم بن بو بلایه
ألسته دیمیه لی جانم بلایی ... أل أوستنده طوتر کوکلم بلایی
وجودم عشقکله پرورده سیدر ... کورنم کوکلم خیالله پرده سیدر
نظر قیل بو خیالله پرده سینه ... ترحم قیل غمله پرورده سینه
دریغ أمته دمدن رحمتوکی ... نه کونه صاقورسن شفقتوکی
خیالك پادشاهینه أفندی ... أولوبدر تخت سینه تخته بندی
نوله تختك عمارت أیلرسك ... قولك مسکینه رحمت أیلرسك
بنی یقدی غمك دیوانه قلدی ... جوابینکن بنی پیرانه قلدی
نه أیتوبولسون یارن نه سروار ... که وار وب یولوکه باش قویم أی یار
نه دکلوأولسه ظلم بی شمارك ... أنك لطفن دلر لطف غفارك

[25ª]

٤٨

قمود للرده مجنون أولدی آدم — قمو أیللرده مطعون أولدی آدم
شکار ایتدی بنی سودای لیلی — باشمده روز و شب غوغای لیلی
بنی أولکم یوعینکن هست ایدبدر — هوای لیلیدن سرمست ایدبدر
بنی أول رسمه مجنون ایتدی تقدیر — کرفتار ایده من بنده یکه زنجیر
دلورد ندن بنی أول یار دلبند — نه پندی بن طوتارم نه بنی بند
خراب أولدی بیقلدی جمله وارم — نه کارم تا لدی نه وارم نه یارم
أوکم سلطان عشقینه مطیعم — بنی أولدرمکه اکا شفیعم
قتی أفتکه أیرسه ناکهانی — که بختم کیبی رختم أولسه فانی
قنی برصاعقه یاصرصر سخت — یاقه بیقه قومایه خانه و رخت
قنی برشیر أولیدم پنجه سندن — خلاص أولوب جهان أسکنجه سندن
قنی برآتش پر أژدها دم — بکاسم ویرسه بن أول سمدن أولسم
أودمدن دوستلر پردود أولوپدر — أدمدن دشمنم خشنود أولوپدر
أوصاندی أقربا عار أیتدی بندن — فغانم خلقی بیزار أیتدی بندن
نه أغلر بولنور صوکنده أولسم — نه صووير ور بولنور خسته أولسم
بنی أولدرسه پرخون خون غاصبی — اتام أنام طلب أتمز قصاصی
أسن تا لك سزای یاران مجنون — عدو قهرینه قوشکدی مغبون
عدو کوزلرینه داغی توزدرن — بیلان سومدوکی بریر پوزدرن

[24ᵇ]

نجنون

٩٧ 24

باشمه کرچه یوایپدی لق لق فرقت — دم اوله اوسته سایه صله هایی امید
اکر اساسی عمرك یقرسه دور فلك — فضایی دله خراب اولسه بنایی امید
نه دکلو ایفه دوشمیم قومن امید انکن — رجا الن کوتوروب ایلرم دعایی امید

مستزاد

بورسمه شعر اوقویوب اغلرسه بی — ایشیدن درد مندی طاکلرسه دی
اوفارغ مدح وذمندن جهانك — جهان خلقی قوحیرا بنی انك
نه وارنا موس نام ونك تهمت — نه وهم طعن ونه حرف ملامت
تراش اولمش جهاندن نامی حرفی — غم جاندن بوشالمش قلبی حرفی
دوشوب سنك اوزره یاتورواله ونك — یورا کی اوزره واردر برد خی سنك
جهاندن جمله واری اولا یکی طاش — وجودی اره یرده خود خشخاش
یه خود صانلا له درنغزن طاغی — هوالرباشده وطاشده ایاغی
طاش ایچنده یتودطوپرق کبی خور — اولوب یصدوغی سنك اکه سرن قور
یوزی خاك وغبار وچمن خابی — دل وجاننده داغ درد نایی
اوتوروب هایی هایی اغلردی که کاه — دریدی حالن اکوب ایلیوب آه
عجب اواره دوشدم خانماندن — جهان بندن اوصندی بن جهاندن
نه پشتم وارغریبم نه پناهم — نه دلبر کونیه وارمغه راهم
شودکلو اتدیلر هرکه دن سنك — که صندی جام نام وشیشه تنك

یورکی غنچه سینه طولدی چون قان
چکوب چاك أیتدی گل کبی گریبان

دوکوب کوکسن أیدردی پان پان
بخاری أیلیدی معنی بخان

که یقدقجه درون دردیاری
چیقه هر پاره پیرهندن بخاری

خروج أیتدی قبا و پیرهندن
که یعنی مرده فارغ در کفندن

دوعالمدن أوکم طشره قورتخت
قبا و پیرهندن بغلمز رخت

کروب که دردله صحرا کهی کوه
کوکلن غصه و أندوه أبنوه

قودی دیاری ترك أیتدی دیاری
یقوب صبری یله ویردی قراری

یوزرأوا ره یوقوأغیاره میلی
همان ذکری دلنده لیلی لیلی

دوشوب عشقه ملامت باشنه أیدی
سلاسل تعلق یوزی صوینی صیحدی

کسوب جان وجهاندن أنتفاتی
براأدمدن براقدی شش جهاتی

دوشوب صحرایه مست ولا أوبالی
غزالاوقوزاوکر یاری غزالی

نه شعری کم کتوردی زبانه
یزدی کوش أیدن لوح جنانه

جکوقاینله نوش أیلردی تیزی
کسوب لیلی وصالندن أمیدی

غزل مناسب

قنی أودم که طولردی کوکل صفای أمیه
جفادمنه أیدردی بکا وفای أمیه

اکر سلامنی بندن کسیدی وصل نکاد
کلوردی مرحبا یله بادصبای أمیه

فراق وزهری بنی پاره پاره أیلیسه
مدد یتورمز سه جانمه دوای أمیه

[23ᵇ]

٤٥ 23

دونوب نومید اولوب ساداتی أخوان — کوکلی پر آتش وغم سینه بریان
تعصّب أتشدن کله لر کرم — خصوصا یوزصوکن خاکه أیلدی شرم
قوديلر عامريلر تختنه وتاجه — أویوله کم أولور مجنون علاجه
علاجه چونکه همّت أیلدیلر — أوشوبا أول نصیحت أیلدیلر
چوقوب غصّه کبی مجنون سرینه — صوصمق أستدیلر أرزینه
نصیحت بوکه أعراب أیچره مشهور — بوکم عامر أیلی حسنیله معمور
بیلورسن هرصنم کم عامر ید — عربدن حسن خلقك ساخر ید
خرامان سرو أتلسا جرد نیلی — أیقدن قاله ذیلی کبی لیلی
عربدن عامری کبی کوزلدن — کوزل أولمز مقرر در أزلدن
بونك طوطیسینه أولدر علامه — که قوشلر قوندوررشاخ کلامه
بونك کلکلکلری کم فان أیچرلر — قوبسه قهقهه نازین کچرلر
أونوب لیلای که لیلی سیه در — أنك مهرندن بانی مهروه در
یوردسن صوکبی بی صبر أرام — کادکن کرك سرود لأرام
یبانی سروایچون یوکلمه نازی — کتور بوستانه سرود لنوازی
بلیشدلبرلرن قاپوقیرسن — بت بیکانیه نیچون طیرسن

مجنونك حسن لیلادن أولان زاریدن وقوت أیل ونهار یدن

بوپندی کوش أیدوب مجنون حیران — دلی حالی کبی أولدی پریشان

[23a]

کیجه کوندن کورسک بن کنا یی کلوب قوشوایدرسن مرحبا یی
طوتوب دامانمی دعوت ایدرسن بکا سالاریکن عزت ایدرسن
نوایه نی بکا أشم سراغاز بنمله راست أولورسن هم اواز
طاش أورسه کوندوزین پهلومه أغیار أولورسن هم بکا سن پهلوهم یار
برز لیلی یا قوب بوداشانه کلوب کوستردی أنی دوشانه
دیدی کربوندن أولسه شمهٔ هوش سک بدبویه أولمزدی هم أغوش
بودیوانه بزوم دیوانه صنعماز بونک أحوالی أدوصانه صنعماز
کیدر أول طلب قیل جنتینی طلب قیل صکره وصلت جنتینی
بلادن أولمزیسه سروک أزاد أنی وار بوچمنده أیلمه یاد
اوسروک کم هواسی بدهوادر بوبوستاندن أنی دکمک خطادر
یا کلسم بوخطایه أشم أقدام عرب أیلر بنی طعنه له بدنام
یوری وار أیله بوفکری فراموش بونی بویله دیدی وأولدی خاموش
عجبدرکم أشکابر مرد عاشق یورسمه کور نوردی ناموافق
دکل غار فلره مخفی بوحالت أزلدندر عداوت هم صداقت
عدولر عاقله مجنوندمشکل ولی حاشا عجب هرزه یمشکل
عداوت حالی أولسه دله غالب مثالیکور نورجمله مناقب
بنی عامرجون أدیلر جوابی همان دوکمکن کوردیلر صوابی

دونور

[22b]

[22a]

کوهر چون طوغمدی قومدن قیردن ذلال ایسه نوار چیقمادی یردن
بوطاهر صوکه دریای اویدر زلال کچر کوشم نیچه برشنه یانه
زلال چشمکه وقت اولدی قانه زلال اولدر صوسزلر ایچر انی
دعادن اکله سقا روانی نوله نخلوکله اشلنسه سروم
سرایک مرغی اولسه بوتدروم بلورسن کفومز اصل نسبدن
حسبدن ازدر اقرانم عربدن ایلوم معمور وعامر دکنیم
ادم شهور اکیلور مهر وکینم نچه دل یاقدی اوده تا بتیغم
نچه دل یقدی سیل اب تیغم کوهر صاتجی سن بزمشتری یوز
بهاسن بیک بیک ارتور مشتری یوز ایدن چون مشتری بازارنی کرم
بهاسن بیچمکدن یایغ ایلمز شرم کوتردم کبته قاپکدن بوکار
خزینه بی حساب وذر بحر وار کوزل غلمان وتردختر جواری
ضیاده ایله اخترجه واری دلارا هندی رومی دل افروز
صغشدن بی نهایت چون شب وروز ورم هم کوهر ناسفته چوندر
شود کلوکا وله دشتک دامنی پر قصورم کورو ب امته لطفی تقصیر
بوخیر اشدر کرم قیل امته تاخیر بذ لیلی ایشتدی بوخطابی
شکر الوب اغو ویردی جوابی که سوز نخلن دکرسن ثابت اولسه
سوزه قوش قوندورسن ثابت اولسه

کلامک

41 21

بو حالی کوشا ایدوب محرم ملرندن — یوره کی تا زلندی غملرندن
یکیجه کوندز اشی آه اولدی غمدن — بیکاری چشمنک چاه اولدی غمدن
پر اولدی قانله چشمی قیوسی — قیاسه صغمیوب قیسك قیوسی
اولولر جمع اولوب آرایه دوشدی — صقندی آب رویی رایه دوشدی
که استیه دوادل یاره سینه — الامه یاره سن جانن یاره سینه
اولولر مصلحت کوروب بورایه — دلایوکتدیلر درده دوایه
دوزوب سیندلره لایق بلکار — یدوب محمل لر اوکنجه یدکلر
یدیلور تا زیلر دست خدمت — حکوب دیناری استرلر دمت
هر اولو نور فویرمش جماله — جمالی محملی بکرز جماله
بنی عامر دن آدم زاده سیلی — تموج ایتدی تا یحیی لیلی
چوزاکاه اولدیلر قومه دلارام — ایدوب انلاره استقبال واکرام
اولوب اول ضیافت امری وافر — دیدیلر صکره ای سادات عامر
بوکلکدن بزه دیك نولدی حاجت — اکا سعی ایدن لوم اولدیجه طاقت
دزاوزره کلدی مجنونك آتاسی — فصاحتدن قیلوب سوزن لباسی
دیدی سزدن مرادم آشنایی — اراده درلو درلو روشنایی
دونوب هم والدی لیلایه بقدی — اکا طوزلو سوزندن شکر آقدی
که ای کنجینه دار درنا سفت — نوله دزکله اولسه کوهر جفت

نفاق خنجری مکر و حیله زهری ایله ‌ ‌ وصالی قطع ایچون نیچه برصواره قرب
وجود سنکی اخر کل ایدر اهم اودی ‌ ‌ اگر یورسه دمورد ن دخی حصاره قرب

بیدر مجنون بنی عامر له لیلایه واروب تومیه دوندکلریدر

بوسوز کوچ کلدی برقچ اهل غاره ‌ ‌ کلنلر اولدی مجنون اولدیاره
دیار دیاری مجنوندن یودیلر ‌ ‌ کچه سز صویی کوپری سز قودیلر
ایچوب فرقت شرابن نوش برنوش ‌ ‌ یورور مجنون اواره مست و مدهوش
قلندر مشرب و لوبالی عاشق ‌ ‌ بلادن پرصفادن خالی عاشق
بلایه سی کیبی و اسکی بلایه ‌ ‌ یکی یکی بلالر مبتلایه
بودر کوندزد لنده ذکر یاری ‌ ‌ کیجه برنیچه عاشق یارغاری
بویاران جمله اعرابک اونده ‌ ‌ غلط دیدم محبت دردمنده
قموغالبنده مجنونك مثالی ‌ ‌ ولی مجنونك ارتوق قلبی حالی
بلادهربری کرچه مثلدر ‌ ‌ ولی مجنون بلاسی بی بدلدر
قموسی کرچه دسوای عردر ‌ ‌ ولی مجنون پرشور و شغبدر
پریشان اولدی خلقه بوحکایت ‌ ‌ حکایتدن قیله پرشکایت
نصیحت ایلدکچه اتمدی سود ‌ ‌ صوصا چدقچه یوحلدی اتش دود
طوتولمز قالسه حالم فکری وار ‌ ‌ هوا بندیله پندیله هوایه
بدر مسکین کبزی خونه دوندی ‌ ‌ غم مجنونله مجنونه دوندی

[20b]

وصالی

دخی لیلی نیله ویرمش جحابن | دل مجنون ارتمش مغبری یاغمش
دخی لیلی کل کلزاره دونمش | دل مجنون طوتوشمش ناره دونمش
دخی لیلی کوزللکمش زیاده | دل مجنون یوزکوزدن دعاده
دخی لیلی مشرف ایه بکرز | دل مجنون مجوف یایه بکرز
دخی لیلی کل نورسته اولمش | دل مجنون دکندن خسته اولمش
دخی لیلی چراغ عالم افروز | دل مجنون اکا پروانه پرسوز
دخی لیلی عیان اتمش عذاری | دل مجنون انک ایینه داری
دخی لیلی طراوتده کل اولمش | دل مجنون انکچون بلبل اولمش
بوکه اندن نهایتسز موانع | بواندن دمبدم بربویه فانع
بولر بربیرینک شوقندن حیران | رقیب اورتاده فتنه صانکه شیطان
اراید رقیب اندن چو عیدی | اول ایکی عاشقه راحت یوعیدی
رقیب اولور رقیبه اندن ارتوق | ایتک خود اغری واریسه دلی یوق
اوقوردی یاره قوشوخسته مجنون | رقیبندن شکایت نامه موزون

غزل مناسب

ایراغ ایدوب بنی سن سروبهار رقیب | قتلکدن سایه کبی قالدی یوزی قاره رقیب
کونش یوزوکه نظر اتمکه حجاب اولدی | بولوت کبی کوزیزاوله پاره پاره رقیب
دایرکن قوینی یورویم سرکردان | دوشدی کرچه برکاروشکاره رقیب

[20ª]

٧٨

بنجه صبر أيلسم يار فراقنه | كه دونيز أول يوكي چكمكه ناقه
بو ناري چكسه ناقم أولسه صاغ | جهنمدن چيقردي جمله كافر
صيغردي أعني في سم الخياطي | نوار أيدوب أبي فرقت رباطي

حكايت مناسبت

سخر كه چونكه چرخ قرمزي پوشش | مذهب كوشواره أصدي در كوش
بوزيوردن أفق دونديي عروسه | حجاب أصديي كيجه وجه عبوسه
كوروب أول زنوري سيار كردون | صفا دن بي خود أولديي صنكه مجنون
طوروب پر شوق مجنون سحر خيز | أوبرچ قيا ريله چون أتش تيز
طواف كوي يار ه كيديي ضن بيلك | صفا سندن ذيوب لبيك لبيك
مكر كه دعوت أتمشدر خليلي | جما لي كعبه سينه أولدن ليلي
واروب خركاه يار ه بغزي طغلو | بشي ألدن أيي كوكسدن بغلو
أوتورمشديي عرب طورنجه أولماه | كتورمشديي حجاب باب خركاه
كوروب بربرينى أولايكي عاشق | ايكي يار موافق طوغري صادق
دوشوب ايكيسنه شوقيله وجدن | بواكا أول بوكه قيلوردي سجدن
بوأبي كوردي بكري لاله أولديي | بونى أول كوردي حالي نا له أولديي
دخي ليلي كتورمش پرده داري | دل مجنون يله ويرمش قراري
دخي ليلي جون عرض أتمش كمالن | دل مجنون أوده يا قمش كبابن

دخي

[19ᵇ]

[19a]

محبت برجنك بدر تمامی — كروه مذهب عشقك امامی
صفا ديوانه سلطان أعظم — بلا وفتنيه برهان مسلم
بلا نك بندسي عشقك أسيري — غميله غصه شهرينك أميري
ملامت قلعسينك ياسبانی — محبت ملكنك صاحب قرانی
جهانه فتنه سيله يار مجنون — أسير زلف ليلى أعنى مجنون
قرين أولديى كابر نيچه غمكين — بلاده كنديى بيكى واقعه بين
طواف كويى ياده هر سحركاه — وارر لرديى بيله أول ايكى همراه
دلنده وردى دائم ذكر ليلى — كوكلده فكرى قائم درد ليلى
بو ذكر أولماسه سوزك فتح بابى — نه دكلردى نه ويررديى جوابى
مكركه أول كوه نجد أيديى نايى — أول أبديى قوم ليلا نك مقامى
قچن مجنون دوشردى حال وجده — وارور نجده قيلوردى ياره سجده

مثنوى

بيله ورسه قوارير باد أندوه — مقرأولمزديى أول كون اكه أول كوه
چيقوب طاغه سراغاز أتسه مجنون — اكا أهلك أيدردى كوه هامون
أصوله ضرب أيدردى دست بردست — نوايى لردى عشاقيله سرمست
نواده بلبل أوازيدى مجنون — صداسن أيشيدن أولوردى مفتون

[18b]

[18ª]

أوقولردن أيدرسك كيمه ميلى | الا لوم قوياله أديني ليلى

جواب دادن مجنون پدررا

بوندي كوش أيدوب مجنون حيران | دهزدرجندن أولدي كوهر أفشان
ددي أي خرده دان وخوش شمايل | جمالك قبله قوم وقبايل
جمال عالمه بكدرسوادك | جهاندن ذكر أولينور يخشي أدك
بيلورسن بللوحالم ساكه جمله | كه دوشمدربوكا كندوالوثله
بخون بوكيرمه طعنه قيلورسن | چوكندي دوشن أغلامزيلورسن
كشي كندوسيني بدنام أيدرمي | أدن رسواي خاص وعام أيدرمي
بكا درسن كه قاره يازي أوكرن | بشومه قاره يازوالمشم بن
دلرسك سوميم ليلى جمالن | چيقرمكر كوكلومه أنك خيالن
چوكوكلم تيدي أني بلمزمدن | بولوب نجه چيقاررسن أني سن
بيلورسن كندي كوكلم كوي ياره | بولورسون شايد أني أنده أره
أني أستيوارسك كوي ياره | بولينيدي يادل يادرده چاره
أودردل كه أليدي بن غريبه | علاجندن أوصندردي طبيبه
أودردسركه ويردي دلبر أني | كيدرمزشربت نيلوفر أني
اوكوزكم كورأولمشدرعمادن | نه حاصل اكه كحل توتيادن
أويكدركم بني باكه قويماسن | يوزك صويله بندن أل يويماسن

[17ᵇ]

پری کم چوق سوره سن ایلی جاندن — صقین غفرتیپ پر افتدا اندن
پری صانوب سون دیو سیدی — اولور اخر اوعشقک نابدیدی
سیدی اولد وعجون سومه تینی — قوکونلر کتور رجانه کینی
لب یا قوت ضمه قوت جاندن — که خونی دین دن بر قطره قاندن
صبحی چینی نجه مسک خندن — سواد جیله وشهر فتندن
قوکوزلری یغما جی عربدن — بوقاره بخوکه عینی سبدن
ویرور المایغمون ارواح اجاب — مژه تیغینه قهرز هردن اب
نه بولور سون اول ابرودن مرادی — کزنیکلر کبی کچدن نهادی
کل ای جان پندغوز استه حقدن — قاری عشق وهوا حرفی سبقدن
قیخزاد ایلسک زلف سیاهی — جمال جیم ولامه قیل نکاهی
قیخ چشم نکار اوله مرادک — یتر منظر کوزوکه عین وصادک
سنی دلتنک ایدن دلبر دهانی — نظر قیل غنچه میمه قوانی
سن انی استمکدن اشک ریزان — اوسندن کوز یاشی کیبی کریزان
کوکلچک اکمه هرکز نام لیلی — که ساکه یوق انک قلبنده میلی
اکر میل ایلرسه غم دکلدر — سکا یار اول که یارک کم دکلدر
بزه قوم عربدن چوق قبیله — قبیله ایچره چوق دختر جمیله
بری لیلادیه انلارک باش اکمز — الینه لیلی صوقویماغه دکمز

[17a]

الف حرفی بوکج یولی عصا قیل ... دمنده موسی کبی اژدها قیل
دورش سر خلقهٔ جسمی کمند قیل ... رحیم نفسوکی بوینیه بند قیل
الکی تیز اولورسه تیغ و خنجر ... دوعالمی زیر ایوکه اولور مسخر
سکا کر اره سین اوله آلت ... کسر سنی قومیوب عرق جهالت
سکا کر لام الف اولورسه پرکار ... اولاسن دورسن دندن خبردار
اکر چنکالک اولورسه سرکاف ... یرندن قوپه چکسک قلهٔ قاف
مدار اولورسه ساکه میمله دال ... دمکدن جمله خیره اوله سن دال
طغمه عقلکی اشفته اوله ... اویان زدولت دیمیدن خفته اوله
بوکون عمرک بهاری مدتیدر ... کمال صرف ایت انی فرصتیدر
بنم کبی چویارن اوله سن پیر ... کچر فرصت بولنمز اشکه تدبیر
شودم کم اولمیه دستکده فرصت ... نه اصی باشکه خاک ندامت
صقن اصل نسبله اوله مغرور ... که ادملکدن ادک اولمیه دور
نه فروین عروسه حسن مادر ... چون اوله زشت صورتای برادر
ابوجهله پدر اولورسه فاضل ... اوجهله بو فضیلتدن نه حاصل
چو کنعان اوله غرق موج هایل ... اکا نوحک کیمسندن نه حاصل
کل ترسن هوایه مایل اوله ... یاوز فتنه یلندن غافل اولمه
وفا اومه بتورمز انی زنلر ... نته کم شوره یرده یاسمنلر

ویروب کو کلومه دلبر مژده سینی ترو تازه لدك پژمرده سینی
بکا کم مژده ایدرسن وصالی یه دوشمدر کورورم یا خیالی
یه دوشم سن که دوشومه یکرسن یه باکه طوشن اونخوشن ویرسن
بو بد بخشم بیلورم اخر اولماز سنك مژدك خیالك ظاهر اولماز
ولی یمز مبارك اولدی بوسوز دیمشلر کم یمندن بایرا وعوز
اویوب اتا سنه اولدی روانه اتا ندور ماذی کرچه بوبهانه
پدر مسکین ایدوب بك بك فسونی اوه وار بخه اولدی زهنمونی
کوروب فرزندنی بیچاره ماذر دوکوندی اغلدی کاه سینه کاه سر
قچوب اویدی برز بونین قولاغن سلوب شفقت یکله هم غبارین
طوتدی دکدی الدی وصله چاك یوبوب جسمی غبارین ایلدی پاك
اوشوب باشینه قویمی نیتکم غم نصیحت ایلدیلر اکه محکم

پند پدر مجنون

مکر اول پیر خوش رای وخردمند ددی پیرانه اوغلینه ایدوب پند
که ای نوری دودیم قوبوحالی عرب طغیله طب ویریزه عاری
سکا انکجون اتدوم ارزوی بولم خاك عربدن اب روی
الم طوته دیدم طوتدك ایاغم دوشوردك ایله قلمادی طیاغم
کمال علم تحصیلن طلب قیل شعارك دایما علم وادب قیل

[16ª]

همان تاره صحی فالمش لبالبی
أنك داغی پریشان زهر بالبی

أودمن همزبان أوخسته جانه
دهندن جان چیقوب چیقمز یانه

پدر مجنونی چوبورسمه کوردی
همان یرتوب یقاسن نعره أوردی

که أی جان پدرنه أولدی حالك
دوشکمیدر بو محنتخانه خیالك

کمی سودك کمه سودا زده سن
محبت أودنه أتشکده سن

نه یوزك خالدر سینکده داغك
کیمك سودایی طولدردی دماغك

دیرنه کلزاره وارمرنه خوباغه
علاج أولماغه عطری بودماغه

زبان أتدی مجنون چون کشاده
أنك أول نام لیلی کلدی یاده

پدر یوزین کوروب قیناندی قانی
ولی بلمادی بی خود لقدن أنی

ددی نه کسه سن قندن کلیشك
بلشلکدن بکی دفعی یلیشك

ددی بیل أتکه زخسته وزار
سنك غوغاکله رسوای بازار

ددی مجنون پدر نولورأی یار
جهان لیلیدر أندن غیری کم وار

یتوردم بن بنی نه أته میلی
چیقالدن خاطرمدن غیر لیلی

پدر بوحالت أیله کوروب أنی
کوزندن یاش یرینه دوکدی قانی

ددی طوتوب أل طورأی هوادار
سنی لیلی طلب أیلرا کاوار

أیشتدی چونکه مجنون نام لیلی
تسلی ویردی أمید تجلی

ددی أی پیرزنده حضرکردار
سوزکدن أب حیوان چشمه سی وار

[15ᵇ]

بو حالی أیله کچوردی روزگاری | فراق لیله لیل و نهاری

پدر مجنون أنک عاشق اولدوغندن أگاه اولدوغیدر

ددی راوی قصه ها بقی کوی | سوزه أنجو دوزن سوزی أیدن اوی

پدر مجنون بو مشکل أیشه ناگاه | أیشیدوب أیلدلندن أولدی أگاه

أبوت مهری ویردی جانه أتش | که أولدی لفکار رود لمشوش

جگر کوشه أیاغینه بتان خار | أتا جاینه أیلر أوق بگی کار

أوغول قزسوکوسی حکم أزلدر | جعل داخی دیمش أوغلوم کوزلدر

أوپیر اگاه أولیجق بوخبردن | طوروب أیله خبر صوردی پسردن

ددی بر شخص دندان دوندم | فلان یرده صتاشدم أول لونه

صبی کوکلی کبی أولمش پریشان | باش أچوق نیته که غول بیابان

بدن برخی یقوب ویرانه أولمش | دوشوب صحرا لره دیوانه أولمش

أی یوسوب بوخبردن پیر مظلوم | طوتوشدی نار غم نیتکم موم

بنوب سوردی روان بر پای پایه | أرایوب قیسی کزدی هر أرایه

دگر کز هر بیرك ویرانه سینه | بولوشدی کندونك دیوانه سینه

بت غمدن صولوب تاب نهایه | خراب أولمش خرابات أیچره خانه

دلورمش نه غم سرور نه سامان | یوزی یونمز مگر کم أوله گریان

برهنه جسمی أنجه مویه دونمش | تنن موقیلمش أهویه دونمش

[15ª]

دوغمزه رمزله أولمادی غماز ... رقیبه غایب أما صورت راز

چو مجنونی بوحیله أیلدی شاد ... ینه بردلوالی أتدی بنیاد

یارندا سینه صورت بیاغی ... نمد پوشوکدا أتدی چاغی

دلندی قاپوقا پوکشت أیدوب حی ... نواونغمه أتدی نیته کم نی

أیدوب دلکلشینه بلبل راز ... کدایانه بولندا أیلدی أواز

أیشیدوب لیلی أوازین أوزارك ... دیدی درویش سن خوویه یارك

طوروب نازیله أول سرومکرم ... کدرویشه تصدق أیدرهم

کوروب بربیرنی بردم أیکی یار ... أنین واهله أولندی بازار

چوبورسمه بهانه أولدی بسیار ... رقیب أول حیله دن أولوب خبردار

چوقالدی بیبهانه رأی مجنون ... یکیلندی ینه سودای مجنون

أیراغ أولدی چومجنون ماه نودن ... دوشوب صحرالره دور أولدی أودن

مه نوار تورردی هرجنونی ... عجب درفوقی أرتوردی بونی

کزردلشاد دلخسته دلفکار ... کهی صحراکوه وکاه بازار

کزوب أواره بازاری بزاری ... دلندن ناله لرکوکلنن یاری

بلای عشقه أیله أچدی باشی ... أیرن مجنون دیو أتدی طاشی

دوشوب صحرایه مست ولاوبالی ... أنیسی لیلنك هردم خیالی

کزوب أهوکبی أوان مسکین ... کوکل کوزغصه دن غمکین ونمکین

[14b]

بوحال

[14a]

قودم نقش حروفی ساده اولدم — چو عشقك دردنه افتاده اولدم
شکایت نیجه أتمایم فلکدن — که أیرلدم سنك کبی ملکدن
غم و وقت بو أینه کم نبم وار — فراقه دوشمسون کافده أی یار
بو وقت دردی چونکم بی دوادر — بکا شمدی ذکر و أولمك روادر
بو رسمه کم خطاب أیدردی یاره — أیدردی سینه سینی پاره پاره
بلای وقت أولسه جانه غالب — غزل سویلردی حالینه مناسب

غزل مناسب

أیردی چوزقور فلکدن جانمه تیر فراق — قالمدی أولکدن ارتوق داغی تدبیر فراق
بزاو محنت زادیم که دایهٔ دوران بنی — بسلر أمدن طوغلدن أمر و بشیر فراق
حشر شرك عرصه سن یارن پراتش أیلیم — کربوکون کیمسنه سینمدم کبی بونار فراق
دردد ل سرمایه سیدر أیکی دنیه عاشقه — بیریسی أنك بلای حسرت و بیری فراق
صوقدی حیرتدن قلم برماغن أغزینه دوات — یاره عرض حالیچون أتدم چو تحریر فراق
شرحه شرحه أولدی شفقتدن صنوبر سینه یی — طاغه دوشوب أتدی مجنون شرح تقریر فراق

مثنوی

بو رسمه زار أولوب أواره مجنون — یوریدی بی کس و بیچاره مجنون
جکر پاره أیرمز وصل یاردن — کوکل پر غم بولوشمز غمکساره
أویاره بنده بندی بنده مانع — أیکیسی بر بر ندن بویله قانع

[13ᵇ]

واردی مکتبه یردی و پرسوز | وصال یاری یادا تمکه هر روز
وصال دوست اولمایوب میسر | کیدردی سر بدست ودست بر سر
اولوردی قاره یصلو لر کبی زار | دریدی دلن یاری اول دلفکار
که ای لاله عذار وسیب غبغب | بکا سنسز جهنم اولدی مکتب
یوزك لوحسنز ای دلدار دلجوی | سبق جسمومه اولمشدر سیه روی
الف باشومه قد کسنز عصادر | اولمز باشی پایان بلادر
بلا لر باشی اوسیمه اولور با | ایکی یادر وایکی نقطه ء تا
اولور اوچ نقطهٔ تاجانه اوچ داغ | سینه خا کسنز اولسه ای یوزی أغ
اولور جیم اولسه اول زلف کاکل | همیشه بونیمه صن خلقهٔ غل
صچلمش سرخاوخا حرفینی ای یار | اولور لر بونیمه یوز خلقهٔ مار
دال اوزره دال زلفکسنز بلادر | سرد ردهانی أژدهادر
اولور خا کسنز اولسه نقطهٔ ذال | سرمار اوزره کویا نقطهٔ خال
هلال ابروکسنز ای دل أرا | دوخنجر درد لومه رایله زا
کسرسه بونیمی دندانی سینك | کرکمز حرف سنسز سین وشینك
اکر صادیله ضاد اولمه دوبادام | کوزکسنز حرف غمدر ای دلارام
کر اولسه غنچه خوش بوی خوشرنك | دهانك شربتن میم أیدر دلتنك
فراق وطاق أبروکیله هر کون | دلومه داغ أولوید نقطهٔ نون

[13ª]

بکا هیچ عشقله تهمت دونورمی | دیمی بن بلمزین عشقی بیورمی
بورسمه چون بجا هل أیدی لیلی | أومسکین أینه ویردی تسلی
بوطعنی قودی دوشدی قلبنه شك | یقین حرفن کوکلدن أیلدی حك
أیدوب بریوزدن أما أحتیاطی | بوزینه بغلدی باب نشاطی
قلوب هرکوندن یوزدرلوبهانه | أیدردی لیلیٔ محبوس خانه
قچن مجنون کورمز أولدی لیلی | کوزینك یاشی سیلاب أیدی سیلی
قلوردی پرده ده نی کیبی زاری | نه یاری وار نه صبروونه قراری
فلك چون أیدی یارندن أیرفرد | تب هجران یوزینی أیدی کل زرد
بلای جسن أول غنچه دهانك | کوروب أجیدی أیچی زعفرانك
بوحاله لاله نك کونیدی أوزی | طولوب برکسلرك یاشیله کوزی
کیجه لرصبح أولنجه زار وغمکین | أیدردی جامه سن أشکیله نمکین
بهانه أیلیوب أول کل سحردن | دریدی کم ترأولمش کیجه تردن
دله چون غم تعارض أیلریدی | کوزی کیبی تماریض أیلریدی
چکردی کیه بهفته سینه دن آه | که دشمن حالنه أولمایه أکاه
بوحال أیله أوبانوی حصاری | کچوردی جسنله لیل ونهاری

مجنون فراق لیلی ده آه وفغانله کردوکی وملاقات لیلی ده بهانه دوزه رکیدر

قچنکم لیلدن طور أولدی مجنون | أیکی چشمندن أقدی نیل جیحون

[12b]

بزی رسوای خاص وعام ایدرسن
عرب طفل ایلیوب بدنام ایدرسن

بزه بوحرف طعنه خوش سبقدر
سنی مکتبدن المق بلکه حقدر

سکا تعلیم خط یوزقاره أختر
قلم شمشیر اولور جلاد دختر

دیدی برکاتبه قورقدی لقمان
کمه تیز أولدی بوشمشیر برآن

قلم شمشیر اولور جلاد دختر
عطارده أولورسه أول بداختر

قشی أولدخترك که وسمه لیدر
باصوب کوزکوره باشن کسمه لیدر

چوکل یوزلوقك یوزی أجلدی
بیره یوز صویی صوکبی صحلدی

أل أوره چوزهر کبجینه حکاك
کوهرد لمکدن هرکزایمیاك

شکردن طتلودر أول سیب صدبار
یکدلسنه برپوله المز خریدار

أوتورشمدن کیروشرمندن خاموش
قومکتبدرسنی أیله فراموش

مژکدن کل یوزوکه چشم بندأیت
تفرج عالمندن چشمی بندأیت

أللك کلدرنه بویارسن قنایه
دمزسن کوره برحاسد فنایه

صقن یوزویرمه أیینه یوزینه
مثالك کوسترر عالم کوزینه

قدم بصمه أیشکدن طشره أی نور
أولورسن کون کبی أیللرده مشهور

أیشدوب بونی أول سرو قمایل
أیدوب عرفان یوزندن تجاهل

دیدی بلمز دخی بن تکری طانق
نه در معشوقه نولور عشق عاشق

بکا أتمه یونك کبی لطیفه
بکا بویله لطیفه نه وظیفه

[12ª]

نگارین پیره در کن زلف زنجیر — قرار و صبر و محنون نه نه تدبیر
نظر فتنه کوز افت غمن غماز — دلی عاشق نه ممکن ضقلسه راز
او کم بو فتینه اولمادی مفتون — ددی غیبت دلندن قیسه مجنون
او خود عار ایلمزدی اول لقبدن — اکر کوشش اسه بیک بیک بی ادبدن
اکر مجنون دیوب چاغرسه عامی — ویروب اوی اکه کسمزدی کلامی
دله ألوب بوراری نیچه غماز — دینلدی ماذر لیلی یه بوراز
شوان أتدی برز چوپندی خیلی — أیوب أول تاسه سیله غرم لیلی
قتنده أوتورب خشیله ماذر — یوزندن أغوچیدی سوزدن أذر
که أیشتدم فلان یرده فلانی — سنی سومش دیللرهم سز أنی
جکر کوشم قنی عاریله غیرت — سکا لایق دکلدر بو فضیحت
ستیزه غنچه سن بی پرده أولمه — هوای نفسله پرورده أولمه
قچن بی وقت أیکن أچلسه غنچه — بولونمز رنک وبو أومولدوغنچه
پرشمز أیلمک مسنون لیلی — کونش یوزی کبی قهر یاکه میلی
کوروب حسنن فلکدن سن پرینک — سنی کوزی أچردی مشترینک
کونش سن پرده کوکن یلدوزك وار — پنجون خاکیلریله أوله سن یار
ضیاسی هرنه دکلوأولسه وأفر — أیرشمز أیه یلدز نوری ظاهر
قیلکدن طوتلم بیک أوله عاشق — طوکه نام معشوقه نه لایق

زری

[11b]

[11ª]

مصاحب اولدی چون اول نازنینه — مبدل اولدی عیش نازینه
اولوب لیلیدن قیسک مبتلا سی — طولشدی بونینه زلف بلاسی
بو ایکی سرو سیمین ایکی گلزار — بری بیرینه اولدیلر هوادار
اولوب بربرینک جامیله مست — صفاده همقدح وصلتده همدست
هنوز اول اویلنجق نوش باده — اولور کیفیتی مستک زیاده
محبت نیچه دفعه صوندی جانه — أچوب رویی کوردی خوی خامی
اولوب کون کون زیاده اشتیاسی — کوکلده طولدی شوق و روشناسی
بو أنک قانع اولمش صحبتینه — بونک اول عاشق اولمش صورتینه
بو أنک صحبتنده مست و حیران — بونک اول وصلتنده شاد و خندان
بولردن غیری درس علمه مشغول — بولارک دللرنده شوق أیشی بول
أوقورلر غیریلر لوح سپاندن — بولارک غمزه دن بغری سه پاندن
أوقورلر غیریلر أسما و أفعال — بولارک درسی عشق و درد أحوال
ألف بایه ایدرلر غیر میلی — دلی قیس أوقومش بی قد لیلی
أولارک فکری غوغای ألف لام — بونک سودای سی کیسوی دلارام
نه حرف أوکرنیدی نقطه نه مکتوب — همان سودای زلف و حال محبوب

عشق مجنون عیان اولوب لیلای ایله نهایت بولدی کلمیدی

فنون درد عشقک نکته دانی — دمشکه عشق و مشک اولمز نهانی

[10ᵇ]

[10ª]

طوریفی تازلر طوزفه هجرلر
أروسی بازی پروازی شهرلر

عیدزنکی ورومی جواری
منقش حله لر ألتون لواری

قونقلنیدی دیلمه أولدی سادات
یرینه کلدی هپ أینروعادات

أولوب أنواع عشرتلر مهیا
محبا أیلدی أرواحی أحیا

زری یاقله سیمین ساقی
ویرر راحیله روحه عمرباقی

صوزکل یوزلولر بزم أهلنه کل
مغنیلر نواده صنکه بلبل

أوترنی نیته کم منقار فقنوس
أودندی سینه لر أولمش چوفانوس

چیقرهر بردلکدن برنواتیز
أیدر عشاق بغرین دیرنیرتیز

نکاره عرض حال أیچون پیاپی
دهان أولمش أوترسرتاقدم نی

شورشمه کرم أیدی أول مجلس خاصر
شرابیله کباب أولمشدی دقاصر

چوسنت أمرنی ایرکوردی کماله
أول أینی مکتبه أتدی حواله

که تحصیل أیلیه علم وکتابت
هجه وحرف وتجوید وقراءت

بله برخواجه ده غلمان ودلدان
قوسی کلمغه دروبلسل أنحا

بولارک أره سندن بیچه دختر
کمیسی أقتاب وکیمی أختر

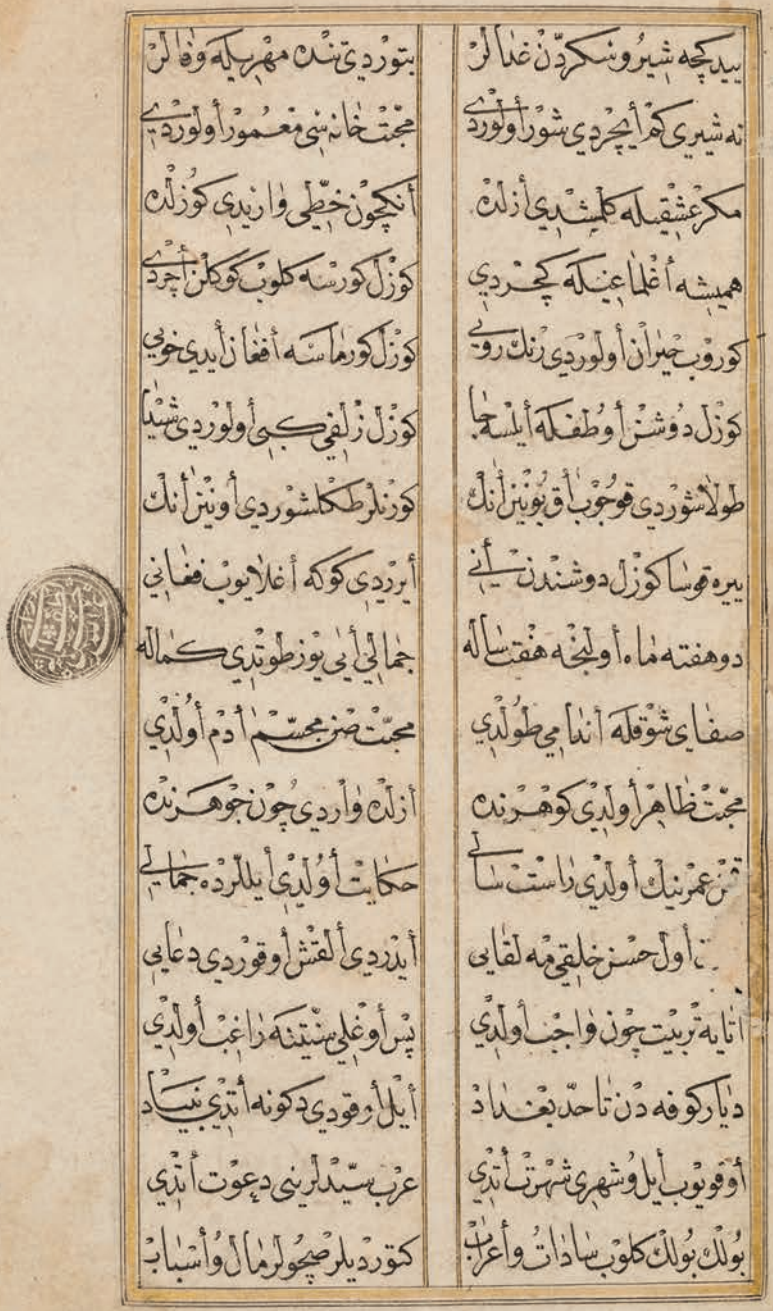
بری دخترلرک خوب أیدی خیلی
صبحی عشاقه دام ودانمی لیلی

أنک سرتاقدم أیی أیدی جنمی
نوله لیلی أورلسه أنک أسمی

اتاسی سید قوم وقبیله
کم أوله حسنینی شرح أیتیله

[9b]

دردناسفته

[9ᵃ]

ولد چونکم اولا بدخلق و سیرت — انایه رنج اولور کندویه محنت
أبدردی بوطمعدن چوق کرملر — عطا ایلردی دینار و دود زملر
أول أترزدی طلبدن کرچه تقصیر — ولی مطلوبی تأخیر أیدی تقدیر
صدف کرچه اولور نیسانله پر — ولی تقدیر أیدر هر قطره دردر
أیر شمامسنه حصوله وقتی أمرك — قبول اولمزدعا سنی زیدوعمرك
یری تخم دعانك أسماندر — بیترسه بتدوکی کوزدن نهاندر
أوله چون خرمن وقت سمانك — طولر برغله سندن أول دعانك
دعا سیری أثر أیدی هدفدن — درا ولدی قطره نیسان صدفدن
طقوزای چون تمامت أولدی یرون — کل تازه کبی أولوده خون
کلاب أیله یوسف درثمینی — جرید صارد لر چون مسك چینی
صریلوب قوندغه أول غنچهٔ تر — أچوب دایه دهانه صوندی سکر
جهاز أول سکری صوندردهانه — أیچیروزدزهری أخرقانه قاچه
پدر چون کوردی فرزندی جمالن — أکا شکرانه ویردی جمله مالن
نظر أتدکچه مهریله أومهر — کنایه زرویزردی بدن بدن
جهانه بی قیاس أنعام أیدی — کوزی نورینه قیسی نام أیدی
قویوب مهریله ماهی دایه مهدن — صوندوب شوقیله شیرن شیری شهدن
کوکلدن بسلردی جانی کبی — صقینوب سینه ده أیمانی کبی

[8ᵇ]

اگرچه آدم اولمز عاشق اولمز ولی مجنون مثالی صادق اولمز
محبت جامنه مجنون کیرمدی کمال عشقی عالمده علم ایدر
دلرسك اول جمك جام صفاسن ایشت افسانهٔ عشقی وفاسن
دیدی افسانه ویرن نظامیی بو ترتیب اوزره نظم ایتدی کلامی
عربدن برا ولوب واریدی مشهور بنی عامر الی ایکی کله معمور
کلاپ ور صفا پنکر وفا دوست سرندن سر دولت مغز در پوست
قبایل شهر بیدی هم عربدن نسبدن اشرف اعلاهم حسبدن
دروب اموال و کنجی صانکه قارون ویروب ایلردی خرجی مثل جیحون
هم اهل خشمیدی هم خردمند یوغیدی اکسکی الاکه فوزند
خلیفه وار ایکرچه نامی مشهور خلف سز لکدن اما شمعی بی نور
صدف لر ایلیوب نیسانله پر دکز لر خرج ایدردی بولغه در
بو حسرتلرده ناکاه این بختی بتوره شاخ سرسبزی درختی
زمانه یقسه سرو بوستانی یرن طوتر طوتر سایر فدانی
کمك فوزندی قالسه یادکاری جهاندن کچمز انك روزکاری
چیچك کرچه درخته زیب ویرر ولی مقصود اولان اندن ثمردر
یمیشی آدم اوغلینك ولددر ولد اولماسه یمیش سز سپددر
ولیکن اول ولد کم ناخلف در انك تحصیلنك سعیی تلف در

أودلکه عشق أودندن أوله حالی | خربی عقل ودانشدن مثالی

مثنوی

أیشدا ول خربی مشترک دیمشلر | مکر بروا عظه صورتمشخربنی
دیمشلر واعظ دخی خلقه هم أول دم | عجب وارمی أیچو کوزده برآدم
که درد عشقه هرکز أولمیه طوشش | طوربر کمسه دیمشلر أولنجم أوشش
دیمشلر واعظ خراوشدن أیتمه | أوخصوصن أره غرض أیدوب سانه
أوجانکه درد عشقدن بی خبردر | نه وار أنسانسه معنیسن خوردر
بلی عشقیله پردر جمله أشیا | حقیقت عشقدر مقبول أما
أویان غفلتدن أی غافل هوایی | هوایی أکلدک عشق خدایی
هوارسمن کوتور عشق أزلدن | حجابن آچ جمال لم یزلدن
أیندیدیدارنی عشقک تماشا | جمال یاره کوکلن وره حاشا
دلرسک أوله سن عشقیله شیدا | أوقی أفسانه مجنون و لیلا
زهی أفسانه که أفسونه بکزر | پر أتشدر دل مجنونه بکزر
اکرچه نار عشقک کلخندر | ریاض جانلره أما کلشندر
دلا تعلیم عشق أیله جمانه | قلوب أحوال مجنونی بهانه
أوقی مهر و وفادن فترلرن هم | پر أیت ذوق وصفا صاغرلرن هم
جمانه کرچه عشقه قصه یوقدر | غم مجنونه بکزر غصه یوقدر

[7b]

أیمی دیدیلر طاپوکه أمّا — عالمده أولور می سندن أعلم
أی أسم مبارکک محمّد — وی وصف مکرّمک مفخّم
أبو القاسم کینیت أتدی سکا — ألطاف کی أیلین مقسّم
لطفک زره پناه محکم — قهرک قلجی قضا مبرم
شهباز در طپوک که سلطان — قلدی صید أیچون سنی معلّم
هرجاز که سندک شکارک أولدی — زی صید مبارک و مکرّم
أی حمدی نعوت مصطفی دن — أولدقجه مجالک أولمه أیسم
أمیندر اکا وارد وغلدم — مداحنه دیه خیر مقدم

ترغیب عشق و لاأبالی خواندن قصّهٔ غصّهٔ مجنون و لیلا

الا أی درد مند لاأبالی — أیرشدک قدره اکله قدر حالی
کونک عید و یمک قدر أولدی عاشق — اکر قلبک أوله چون صبح صادق
چو قلبک صادق أوله صبحکاهی — أولور أول مطلع نور الهی
زهی صبح و زهی مطلع زهی نور — حقیقت کعبه سی أول قلب معمور
مجازیسی که عشقک قنطره در — حقیقی أولسنه أعلا منظره در
قنی أول منظره دن چشم ناظر — عیان دیدار حقی کون حاضر
کل أی طالب نه صانورسن بو عشقی — أولور میکم دمور کیبی دمشقی
انک که عشقی وارد رجوهر زن — سعادت تاجی قونمشدر سرنه

أی صاحب مقدم مبارك ... أو کوکبه مبشر ابن مریم
أی عالمه حجت الهی ... شرعك یولیدر طریق اسلم
أی حاکم کشور کفایت ... وی حافظ برج شرح محکم
أی سید ذرکاه عالی ... وی بندهٔ حضرت معظم
سر خلقهٔ أبنیا سن أولدك ... ذاتك کهر ذکین خاتم
أی شاهد بزم قاب قوسین ... أسرار درد نوه محرم
برماهدر یوزك منور ... بر رو خدر طولك محتشم
ألنك کبی شی که والضحی در ... محراب زمین و أسمان هم
عالم یوزنی منور أیدك ... أی چشم چراغ هر دو عالم
کوثر سوزکله بولدی لذت ... جنت یوزکله أولدی خرم
میل أیلدی کندم بهشته ... یوزکه چوکوردی خالك أدم
چون لطفکه خوشه چین أولدر ... جنتدن أکر چیقرسه نه غم
نور نسبك ضیای کعبه ... لذات لبك صفای زمزم
عشاقه أرزنوازشکدن ... أنواع وظایف منعم
بابکر موکی بولدی مفتوح ... مرکم أوله أمتوکه منظم
أی مهر نکین عدل و إحسان ... وی صدر نشین ملك معظم
أولدی جهانه سندن أشرف ... کلمادی وجوده سندن أکرم

[6b]

زبرجددن مزين خانهء زين — نگاري نقشله ضن خانهء چين
مرصّع لعل أحمردن بجايي — اكا بنديي چوكونينك أمامي
يديي ميدانني چرخك برأتديي — أيني ميدان عرشه حاضر أتديي
أومیدان أنك أيتي أوينغيدر — كلاه بخت أول أتك طوينغيدر
سوزتن طوطي جولانندم طاوس — شكر أغزنن شهد وشكر قدوس
كجوب أندن عروج سرمديه — أيرشديي بحر سرّ أحمديه
أوبحره غرق أيدوب امكان شكري — أيجوب وحدت شرابن بولديي سكري
عروجي حرف خط چكديي جمانه — قدم بصديي مقام جاودانه
ألف قالديي يتورديي حمديي أحمد — براقديي ميم امكانني محمد
دلرسك حمديي عدن أولسن پاك — محمد ايشكندن أولسن خاك
أوده يانسون اكا خاك أولميزدل — صوكيبي سينه سي پاك أولميزدل
محمد مدحي شكردر مقدر — أولور شيرين مكرر أولسه شكر

مدح مقفا لسيد الانبيا عليه السلام

أي عالم فخر وفخر عالم — وي أدم فضل وفضل أدم
أي أينهء وجه ذات أعلا — وي كنجينهء كنج أسم أعظم
أي وصف كمال ذات انسان — وي ذات مدار دور خوش دم
لولاك لما خلقت الأفلاك — حق ديديي طوكه أي مقدم

[6ª]

فلك كه بو نجه روشن يلدزي وار — جمالك كوزمكه بيك بيك كوزي وار
فلك أطلس دوشادي باشنه پاي — طوكه كرده باش أولدي همم أي
عطارد نيز مغه حسنك صفاتن — طلوا ب ذهب أتدي دواتن
همم ألمش سازيني زهره كنان — جلاشادي قدوم شهريان
كونك ذيرن طبق فرقنده حاضر — شه أوزره تاتشارايدن جواهر
طوتر مريخ ألنده تيغ برّان — سلحدار أوله تا عزرأتسه سلطان
طوزرهم مشتري عزمكه راغب — أيزك توزن أولور چشمينه لايق
طوزربام سپهر أوشنده كيوان — كه أولمش پاسبان قهرسلطان
أول أطلس أوزره وارسيران سنكدر — سمندك شوزمكه ميدان سنكدر
قدم أيوانته رنجه قدم قيل — جمالك كعبه در أيني حرم قيل
محمد چون عروجه بغلدي بل — براق برق با مي چكدي جبريل
براق اول جانور در جانه بكزر — تيني أته يوزي أسنانه بكزر
جمالي دلبروز لفي دلاويز — كچر رخش خيالي أيلمه خيز
لب ودندان وكوشي لعل ودرهم — ضيادن شب چراغه بكرمش جسم
تني سرتا قدم روح دواندر — رياض مريغي باغ جناندر
لب كوثردن أولدي اكه مشرب — جيب آلهه تاكه أوله مركب
أوشاهه چونكه أسب أولدي أوخوشرو — كياه سنبله جوزا أولور جو

[5ᵇ]

ذي حجه دن

شریعت بونلرك مذهبلریدر | نبوت چشمه سی مشربلریدر
فدانلردر بولر بوسروتانه | قومنی برصودن سربزتازه
بولر اعنی فروع مصطفادر | قموسیراب اب اهتدادر
فروعی اول فروعك طولدیی عالم | کشش بیکی منور اولدیی عالم
أنك اکسیری ویردی خاکه لونی | انکچون أندی خالق ملك کونی
أودر سلطان جهانك خلق خیلی | أودر مقصود عالم أنك طفیلی
عروج عرش اوادنی أنکدر | خروج عالم أعلا أنکدر

صفت معراج نبی علیه السلام

مکرکم برکیجه نور جمالی | جمال کونه ویردی زلف وخالی
سیه کرچه شاکم سنبل اوزره | حقیقتده ولی نور علی نور
مؤثر چون دخان آه عاشق | منور چون جمال صبح صادق
زهی شب ظل نور سرمدیدر | نه خوش وقت عروج أحمدیدر
که أول شب پیك وحی أسمانی | أیدوب عزم سرایی أمهانی
رسول الله ویردی خوشلامن | عروجه دعوت أندی دینامن
که ای سرور رسالت خوش خرام اول | نبیلر أقدا أتسون أمام اول
أیدوب أرواح قدسیلر له أنسی | قدومکله مشرف أیله قدسی
ملکلر کم سنکله مفتخردر | أیاغك توزنه هپ منتظردر

ضعیف أمتلرندن جمله عاصی
بولار روز شدتدن خلاصی

ردای پرده ستر حقیقت
عصای سیدر ستوردین وملت

قبیح جان قبله سینه طاق محراب
صحیح ذکر دینه طوق خوش باب

مکحل نرگسینك کحل مازاغ
زهی کحل وزهی نرگس زهی باغ

بهشت هشت ورضوان امینی
أنك باغ جمالی خوشه چینی

أو باغك کللری لطف ووفادر
معلا سروی قد مصطفادر

مبارك أسمی أنك مهر ایمان
أنی ذکر أتمز أولمز مسلمان

تمام أولسه بوسوز بولور قبولی
خدا برد رسولی محمد حق رسولی

بو مهر أول سینه صندوقینه لایق
که ما لامال أوله مال حقایق

بو مهری حق نصیب أتسه زبانه
دل أولور قفلی هر سر نهانه

بو دلسز أجلن کنج نهانی
دل أهلی الدیی بر پوله ایتمه

نه شمعك کم دکل أندن ضیا سیز
یتر سوینمیه که باشده هوا سیز

سزای دینی أبادایلین أولمه
خراب باب بیدادایلین أولمه

عمادین أول سرایك پنج أیدوبدر
درودیواری برکنج أیدوبدر

هم أخلاصی أکا شفقت أیلمشدر
بو مسکین أمته وقف أیلمشدر

خللدن حفظ أیچون دایم أودارسه
خلیفه أولدی کاچاریاری

بو لرکه هر بری بی شك أولیدر
أبوبکر وعمر عثمان علیدر

[4ᵇ]

4

صوره چونجا نمه منکر سؤالی | مجیب ایله بولال پرکمالی
که یوز صویله طیراق اولمه جسمم | قتکدن اهل نار اولمایه اسمم
بنی یاد اتمز اولدقده بلشیاد | اکوب رحمتدن ایله جاینی شاد
طپکدن رحمت اومرسم سزادر | شفیعم چونجیبك مصطفادر

نعت سید المرسلین علیه السلام

ای حلوای پسین وملح اول | امید اجل ونقد محصل
کل کلزار باغ صلب اول | دم اخرده شاه طالب اول
ای شهنشاه شهر قاب قوسین | رئیس انبیا سلطان کونین
شهنشاه قریشی هاشمی خیل | ایکی زلفی انك لامین والیل
اودر سلطان شرع وقاضی دین | انك توقیعدر ختم النبیین
فصاحتدن اکا نکته ایدار | فصاحتدن نقطه سن بولدی مقرر
اونکته نقطه اولور اول فصیحه | باش اکمزسه انك کبی فصیحه
زهی درّیتیم بحر مواج | که اولدر انبیایه درة التاج
انك ذکری دعا سیدر خلیلك | مبشر دراکا روحی جلیلك
مقرر کشتی نوح اولدی جودی | چونا ولدی جودنه نسبته وجودی
اودم که عاجز اوله انك لقمان | بنه درمانن بوله انك درمان
اودم دمبسته قاله انك میرسم | شفاعتدن دم اوره فخر عالم

[4a]

اکر لطف ایده سن خلقه اکر قهر — سنک بردر قتکدن توشله زهر
قتکدن برکما و پادشاهی — قتکدن برکما و پادشاهی
أو بحر أو زره أیشم أوار — بلا و درد له بیچاره لقدر
وجودم ظاهرا برقطره مادر — أیچوم سرتا قدم مملو هوادر
کچور بنی المشی أب و هوادن — صفا فیض أیله جنت کبر یادن
صفا سر صوفی کبی بارد أیمه — مرید أیله یولکدن مارد أیمه
بودر سندن أیمدم یا الهی — که رد أیمه لطفک عذر خواهی
اکر رد أیلسک قندن وراین — طپکدن أوزکه کهوار یلوراین
سنک خشمک کورب قندم قپاین — کیمه دامانوم أیلدوب أچاین
غضب دخشن کچر لطفک سنه دی — کچور عفدن بو برقچ مستمندی
اکرچه حمیدی قهرک لایقدر — جمال لطفکله هم عاشقیدر
بن أندم أینی کم یاکه سزادر — سکا لایق أولن عفو و عطادر
أکرچه أیغه دوشدم عمدن — قومز دامان لطفک هرکز الدن
شود نمکه خشک أوله جسمده جانم — ترأیله أبد ذکرکله دهانم
أو تاریک که أسمدر أکا قبر — أولور کلزار و نار و مؤمنه کبر
أوله چون جسمه مرقد أو خانه — کل أیتمه یارب خلیلک حقی جانه
بدن مسکینی یارب چک لحددن — که جان مخلص بوله غوغای بددن

[3ᵇ]

صوره

أَلٰهی قاضیٔ أنواع حاجات — قیلکدن خلقه محراب مناجات
قموطالب یترمطلوبه سندن — قموعاشق أیرر معشوقه سندن
طلب بندن عنایت حضرتکدن — قولکدن عزم هدایت حضرتکدن
سن أول شاهسنکه ساکه بندن غیرك — قیلکدن عاجزو أفکندن غیرك
که سندن غیری شهلك تخت وتاجی — شه أولمق کیبدر شطرنج اغاجی
شریعت باب قصر وتبکدر — بوبش وقت أول قپوده نوبتکدر
اکاکه باب توفیقك أچلدی — ضلال أهلی أولدردن سچلدی
أویحك أمتیازیله ندایی — نه أوله فتنه بولمز کدایی
أودمکه أندك أستیله خطابی — نه کلدی بلمزم بندن جوابی
بودمکم عاصی نفسم پریلادر — جوابم أول خطابوکه بلی در
بلی أولور بلی مؤمن مقالی — ولی بلمز نولور أخذه حالی
بنم بوبنیومه یوکلتدك أوباری — که چرخك چکمدی بیدی قطاری
جبالك هم جمالی عاجز أندن — کبوترمك بوضعیف أول یوکی فندن
کبوترمکه أوسنکین باری باری — قل أی لطف أهلی یاکه یاری یاری

قوله تعالی إنّا عرضنا الأمانة

چیقرچاه شقاوتدن وجودم — قبول أیتمه أولدن سجودم
أولوب بومرغ جانه ساچه دانه — درلطفکدن طوتسون أشیانه

نته کم نور رحمتدن جمالك — جهانه قهر هیبتدن جلالك
بشنده اود یقر قهرك هوانك — یوزاکن صو ایدر کوه کرانك
بورعدها یل وبرق وزلازلك — جلالك قهرنه طاهر ولایل
زهی ملك وزهی حکم وزهی شاه — زهی ترتیب وکامل یارك الله
ای وهاب عقول وباعث جان — سنك حکمکه واریوق جمله یکسان
قچك یارب تحیردن کهیدر — جهان سندن نه طولونه تهیدر
تغیردن منزه پاك ذاتك — تبدلدن معرا در صفاتك
قچکدن دیدهٔ عقلك فری یوق — نه دین سنجن أتماکه پری یوق
هم اول سا کلرینك نوله حالی — که عقلی اوله پاینیك عقالی
عقال وپای وعقل ودین تاریك — یول أیله أنجه کویاموی یاریك
اکر أچماسه توفیقك جمالی — أچلمز سعیله عقلك عقالی
أوطالب کم قچکدن معتکفدر — سنی بلمکدن عجزه معترفدر
سنك کیبی سنی کم بلدی ای پاك — که العجز عن الأدراك أدراك
سنی کم ذکر ایدر وصفکه همهات — سنك ذکرکدن دلدر جمله ذرات
سنك ذکرك غذای عقل وجاندر — چراغ نور مشکات جاندر
سنی ذکر ایتمین دللر أولسون — سنی هرکمکه کم سودی کم أولسون

مناجات قاضی الحاجات

[2ᵇ]

زمینه طوردیدك طوردی مقرر — سمایه دوزدیدك دونیدی مذور
زمینه دوزدسك ای شاه قهار — دونه دونمایه امرکزن فلك وار
فلك جنبیشی هم دوری ارادی — سجودا تمك دردایم مرادی
قیلگدسجن کاهی اول سجودك — زهی جنبش که محضا فضل جودك
اوکم اول جنبشك نثیاره بیدر — جمالك شوقنك اواره بیدر
جمالك ایی سرکردان ایدیدر — کوزن هر یلدزك حیران ایدیدر
کوزینی کیجه شوقکله سحردن — اولور اسرك کبی بی هوش سحردن
کیجه کوزیومین عشاقه بکزر — سحرکی خودیتان نشانه بکزر
جمالکه نور حسنك پرده بیدر — نواده نعمتك پرورده بیدر
جمانه سازدر اسرار عشقك — نه دل وارکه اندن یوقدر نار عشقك
کمی مجنون یکی فرهاد مسکین — بهانه اراده لیلی وشیرین
جمانکه برمحبت قصه بیدر — بلا عشاقه اندن حصه بیدر
بو قصه حاصلی حب ازلدر — انك محبوب حسن لم یزلدر
او حسنه مظهر اندك کاینانی — جمالیله یراندك شش جهانی
کوکبی زین ایدی انوار کواکب — یری نقش ایدی ازهار غرایب
دهانی غنچهٔ خوش بو ایدنسن — کلی لطفایله تازه و ایدنسن
بنفشه کاکلینه تاب ویردك — کله کلشنده رنك و آب ویردك

چون اسم الله اولا عنوان دفتر
كردكم تا ابد اولمايه آبتر

بود فرد در قمود دفتر له شاه
اولا سر دفترى الحمد لله

الهى بشلدم نامكله نامه
ايرشدر خيرله آنى تمامه

جهانكم وار اولوبدر قدرتكدن
طولو عبرت اولوبدر حكمتكدن

زهى قدرت اوروب بنيادِ هستى
دو حرف ايله قيلور آباد هستى

اوزر اعيانه هر دم فيض اقدس
عزز اسمك تعالى وتقدس

اوفيض ايله چون اقدى عين اعيان
وجوده كلدى بحر عالم آى جان

تموج ايتدوروب دريايى جانه
صوا اوستنده بنا اوردك جهانه

جميع عالم امروكه مسخر
هوا اوستنده حكمكله مقرر

قمو ملك شهادت عالم غيب
سنك صنعكله موجود اولدى لاريب

زمين فرش بساط حكمتكدر
سما عرش بناى قدرتكدر

كوكى قلدك عزز انجمله
يرى اتدك مشرف مردمله

وجودم شمس جودك چشمه سيدر
نه چشمه بلكه كنز اسمه سيدر

[1b]

STAATS-
BIBLIOTHEK
PREUSSISCHER
KULTURBESITZ
BERLIN

Or. 1180. 8168

Hs. or. 8168

STAATS-
BIBLIOTHEK
PREUSSISCHER
KULTURBESITZ
BERLIN

ه

منظومهٔ لیلی و مجنون باخط

شیخ مرحوم غفرالله له

آمین

